P. STATII
PAPIN
OPERA Q
EXTANT.

Io. BERNARTIVS ad
res recensuit & SCH
illustrauit.

Adiectis hac postrema editi
xum libros obseruat

Monac
16

REVERENDISS. ET AMPLISS. D. LÆVINO TORRENTIO, Antuerpiæ Episcopo.

IOANNES BERNARTIVS.

L. M. D. D.

NON diu quærenda aut reddendæ mihi causa, Antistes amplißime, cur Statium Papinium laboribus meis quà meliorem, quà illustriorem redditum, lucem voluerim adspicere in nomine tuo. Patronum quæro, qui & honori ad[illegible] curius sit, &

tione, humanitate, à te ornatur, quàm tu ab illa. Iudicem specto, qui ad obrussam literaria hæc scripta exigere queat: tu vnus eximiè inter Belegas, cuius in omnibus laudandis artibus, acerrimum limitatissimumque iudicium, omnes docti mirantur & venerãtur. Nihil auribus tuis do: limpidissimus ille omnis politioris literaturæ fons, qui beneficio tuo Tranquillũ nostrum iam deficientẽ, ad vitam reuocauit, præsentes recreat, ingenia posterorum inũdabit quamdiu res Græca & Romanæ, versus denique, quos nõ dicam propitiis, sed dictãtibus Musis canis, quoties ab Sapientiæ ipso colle, ad amœniores cãpos descendis, inter remissiones maiorũ cogitationum, diuertis paullulum ad nouem no-

ap[illegible]
sed[illegible]
epulu[illegible]
te de[illegible]
tate[illegible]

munusculum hoc habe. quod ex antiqua votorum formula, tibi vir maxime, libens merito donaui, dedicaui. *Tu suscipe, & à claritate nominis tui, tenui huic & obscuræ scriptioni, splendoris nonnihil mutuare. perge amare Bernartium, qui nunc & æternum erit vsu mancupioque tuus. Vale. Louanij, Cal. Octob.* ∞ . IↃ. XCIII.

P. STA-

P. STATII PAPINII SYLVARVM LIBER I.

AD STELLAM.

Diu multúmque dubitaui, Stella iuuenis optime & in studiis nostris eminentissime, qua parte voluisti, an hos libellos, qui mihi subito calore, & quadam festinandi voluptate fluxerant, cum singuli de sinu meo prodiissent, congregatos ipse dimitterem. Quid enim oportet huius quoque authoritate editionis onerari? quod adhuc pro Thebaide mea (quamuis me reliquerit) timeo. Sed & Culicem legimus, & Batrachomyomachiam etiam agnoscimus. Nec quisquam est illustrium Poetarum, qui non aliquid operibus suis, stilo remissiore præluserit. Quid quod hæc serum erat continere, cum illa vos certè (quorum honori data sunt) haberetis. Sed apud ... esse est multum illis pero... quam solā ... enim

terùm hos versus, quos in Equum maximum feci, indulgentissimo Imperatori postero die, quàm dedicauerat opus, tradere iussus sum. Potuisti illud (dicet aliquis) & ante vidisse. Respondebis illi tu Stella carissime, qui Epithalamion tuum, quod mihi iniunxeras, scis biduo scriptum. Audacter mehercule, sed tamen CC[illegible]XXII. hexametros habet.* & fortasse tu pro collega mentieris? Manlius certè Vopiscus vir eruditissimus & qui præcipuè vindicat à situ literas iam penè fugientes, solet vltro quoque nomine meo gloriari, & villam Tiburtinam suam descriptam à nobis vno die. Sequitur libellus Rutilio Gallico Valenti dedicatus. De quo nihil dico, ne videar defuncti testis occasione mentiri. Nam Claudij Hetrusci testimonium est. Qui balneolum à me suum intra moram cœnæ recepit. In fine sunt Calend. Decemb. quibus vtique creditur. Noctem enim illam felicissimam habent.

*at

EQVVS MAXIMVS DOMITIANI.

QVa super imposito moles gemmata colosso
Stat Latium complexa forum, Cœlóne peractum
Fluxit opus, Siculis an conformata caminis
Effigies, lassum Steropem, Brontemq́ue reliquit?
An te Palladiæ talem Germanice nobis
Effinxere manus? qualem modo frena tenentem
Rhenus, & attoniti vidit domus ardua Daci?
Nunc age fama prior, notum per sæcula nomen
Dardanij miretur Equi, cui vertice sacro
Dindymon, & cæsis decreuit frondibus Ida. 10
Hunc neque discissis cepissent Pergama muris,
Nec grege permixto pueri, innuptæq́ue puellæ,
Ipse nec Æneas, nec magnus duceret Hector.
Adde, quod ille nocens ... amplexus Achiuos,
Hunc mi...

Fumat, & ingenti propellit Strymona flatu.
Par operi sedes, hinc obuia limina pandit,
Qui fessus bellis, asserta munere prolis
Primus iter nostris ostendit in æthera Diuis.
Discitur è vultu quantum tu mitior armis,
Qui nec in externos facilis sæuire furores
Das Catthis, Dacisque fidem, te signa ferente
Et minor in leges iret gener, & Cato castris.
30 At laterum passus hinc Iulia templa tuentur.
Illinc belligeri sublimis regia Pauli.
Terga Pater, blandóq; videt Concordia vultu.
Ipse autem puro celsum caput aëre septus,
Templa superfulges, & prospectare videris,
An noua contemptis surgant Palatia flammis
Pulchrius: an tacita vigilet face Troicus ignis:
Atque exploratas iam laudet Vesta ministras:
Dextra vetat pugnas: leuam Tritonia virgo
Non grauat, & secta prætendit colla Medusæ,
40 Ceu stimulis accendas equum: nec dulcior vsquam
Lecta dea sedes, nec si pater ipse teneres
Pectora, qua mundi valeant euoluere curas.
Et quis se totis Temese dedit hausta metallis.
It tergo demissa chlamys, latus ense quieto
Securum. magnus quanto mucrone minatur
Noctibus hybernis, & sydera terret Orion.
At sonipes, habitus animósque imitatus equestris
Acrius attollit vultus, cursúmque minatur.
Cui rigidis stant colla iubis, viuosáq; per armos

Impetus, & tantis calcaribus ilia latè
Suffectura patent: vacua pro cespite terra
Ænea captiui crinem tegit vngula Rheni.
Hunc & Adrastaeus visum extimuisset Arion,
Et pauet aspiciens Ledaeus ab æde propinqua
Cyllarus, hinc domini nunquã mutabit habenas:
Perpetuis frenis, atque vni seruiet astro.
Vix sola sufficiunt, insessaq́; pondere tanto
Subter anhelat humus: nec ferro, aut ære laborãt,
Sed Genio teneat quamuis æterna trepido: 60
Qua super ingesti portaret culmina montis,
Cæliferique attrita genu durasset Atlantis.
Nec longa traxere mora, iuuat ipsa labores,
Forma Dei præsens, operique intenta Iuuentus
Miratur plus posse manus. strepit ardua pulsu
Machina: continuus septem per culmina montes
It fragor, & magna fugit vaga murmura Roma
Ipse loci custos, cuius sacrata Vorago,
Famosiq́; lacus nomen memorabile seruat,
Innumeros aëris sonitus. & verbere crudo 70
Vt sensit mugire forum, mouet horrida sancto
Ora situ, meritaq́; caput venerabile quercu.
Ac primum ingentes habitus, lucemq́; coruscam
Expauit maioris equi, terque ardua mersit
Colla lacu trepidus, lætus mox præside viso:
Salue magnorum proles, genitorq́; deorum,
Auditum longè numen mihi: nunc mea felix
Nunc veneranda palus, cum te prope nosse, tuumq́;
Immortale iubar vicina sede tueri

80 *Romulea, tu bella Iouis, tu prælia Rheni,*
Tu ciuile nefas, tu tardum in fœdera montem,
Longo marte domas, quod si te nostra tulissent
al. gaudente, *Sæcula, tentasses, me non* audente, profundos*
Ire lacus. Sed Roma tuas tenuisset habenas.
Cedat equus Latiæ, qui contra templa Diones,
Cæsarei stat sede fori, quem tradere es ausus
Pellæo Lisyppe duci, mox Cæsaris ora
Aurata ceruice tulit, vix lumine fesso
Explores, quàm longus in hunc despectus ab illo:
90 *Quis rudis vsque adeò, qui non vt viderit ambo,*
Tantum dicat equos, quantum distare regentes!
Non hoc imbriferas hyemes opus, aut Iouis ignem
Tergeminum. Æolij non agmina carceris horret,
Annorúmve moras. stabit dum terra, polusq́;
Dum Romana dies, huc & sub nocte silenti
Cum Superis terrena placeant, tua turba relicto
Labetur cælo, miscebitq́; oscula iuxta.
Ibit in amplexus natus fraterq́; paterq́;.
Et soror, vna locum ceruix dabit omnibus astris.
100 *Vtere perpetuum Populi, magnique Senatus*
Munere: Apellea cuperent te scribere cera,
Optassetq́; nouo similem te ponere templo
alias senior *Atticus, Elæ* sector Iouis, & tua mitis*
al. Taras *Ora* Tonans, tua sidereas imitantia flammas*
Lumina, contempto mallet Rhodos aspera Phœbo.
Certus ames terras, & quæ tibi templa dicamus
Ipse colas, nec te Cæli iuuet aula, tuosq́;
Lætus huic dono videas dare thura Nepotes.

EPITHALAMION STELLAE ET VIOLANTILLAE.

VNde sacro Latij sonuerunt carmine montes?
Cui Pean noua plectra moues? humeróque comanti.
Facundum suspendis ebur? procul ecce canoro
Demigrant Helicone deæ, quatiúntque nouena
Lampade solennem thalamis coeuntibus ignem,
Et de Pieriis vocalem fontibus vndam.
Quas inter vultus petulans Elegia propinquat
Celsior assueto, diuásque hortatur, & ambit
Alternum factura pedem decimámque videri
Se cupit: & medias fallit permixta sorores. 10
Ipsa manu nuptam genitrix Æneia ducit
Lumina demissam, & dulci probitate rubentem
Ipsa toros, & sacra parat, cinctúque Latino
Dissimulata deam, crinem, vultúmque, genásque,
Temperat, atque noua gestit minor ire marita.
Nosco diem, causásque sacri, te concinit iste.
(Pande fores) te Stella chorus, tibi Phœbus, & Euan,
Et de Mænalia volucer Tegeaticus vmbra
Serta ferunt? nec blandus Amor, nec Gratia cessat
Amplexum niueos optatæ coniugis artus, 20
Floribus innumeris, & olenti spargere thymbra.
Tu modo fronte Rosas, violis modo lilia mixta

Excipis, & domina niueis à vultibus obstas.
Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
Vellere: quo stella, Violentillaq; professus
Clamaretur hymen, cedant curaq; metusque,
Cessent mendaces obliqui carminis astus.
Fama tace. subijt leges, & frena momordit
V. salutis *Ille *solutus amor, consumpta est fabula vulgi.*
Et narrata diu viderunt oscula ciues,
30 *Tu tamen attonitus (quamuis data copia tanta*
Noctis) adhuc optas, promissaq; numine dextro
Vota paues. pone O dulcis suspiria Vates.
Pone, tua est, licet expositum per limen aperto
Ire, redire gradu. iam nusquam ianitor: aut lex.
al. potito *Aut pudor: amplexu tandem satiare *petito*
Coniugis, & duras pariter reminiscere noctes.
Digna quidem merces, & si tibi Iuno labores
Herculeos, Stygiis & si concurrere monstris
40 *Fata darent, si Cyaneos raperere per astus.*
Hanc propter tutum Pisaa lege trementem
Currere, & Oenomai fremitus audire sequentis.
Nec si Dardania Pastor temerarius Ida
Sedisses, hac dona ferent: nec si alma per auras
Te potius prensa veheret Titonia biga.
Sed qua causa toros, inopináque gaudia vati
Attulit, hic mecum dum feruent agmine postes,
Atriáque, & multa pulsantur limina virga,
Hic Erato iucunda doce: vacat apta mouere
50 *Colloquia, & docti norunt audire Penates.*
Forte serenati qua stat plaga lactea Cæli,

Alma

Alma Venus thalamo, pulsa modo nocte iacebat.
Amplexu duro Getici resoluta mariti?
Fulcra, torosque deæ, tenerum premit agmen A-
morum,
Signa petunt, quas ferre faces, quæ pectora figi
Imperet, an terris sæuire, an malit in vndis,
An miscere deos, an adhuc vexare Tonantem?
Ipsi animus nondum nec cordi fixa voluntas. 60
Fessa iacet stratis vbi quondam conscia culpa
Lemnia repserunt deprehensæ vincula lecto,
Hic puer è turba volucrum, cui plurimus ignis
Ore, manúque leui nunquam frustrata sagitta,
Agmine de medio, tenera sic dulce profatus
Voce pharetrati pressere silentia fratres.
Scis vt Mater, ait, nulla mihi dextera segnis
Militiâ, quemcunque hominum, diuûmq; dedisti
Vritur. at quondam lachrymis, & supplice dextra al. viri
Et votis precibúsque virum concede moueri* 70
O genitrix. duro nec enim ex adamante creati,
Sed tua turba sumus, clarus de gente Latina
Est iuuenis, quem patritiis maioribus ortum
Nobilitas gauisa tulit, præsagáque forma
Protinus è nostro posuit cognomina cœlo,
Hunc egomet tota quondam (tibi dulce) pharetra
Improbus, & densa trepidantem cuspide fixi
Quamuis Ausoniis multum gener ille petitus
Matribus, edomui victum, dominæq; potentis
Ferre iugum, & longos iussi sperare per annos. 80
Ast illam summa leuiter (sic namque iubebas)

Lampade, parcentes, & inermi strinximus arcu.
Ex illo quantos iuuenis premat anxius ignes
Testis ego, attonitus quantum me nocte, dieq́ʒ,
Vrgentem ferat, haud vlli vehementior vnquam
Incubui Genitrix, iterataq́ʒ vulnera fixi.
Vidi ego, & immitti cupidum decurrere campo
Hippomenem, nec sic meta pallebat in ipsa.
Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis
90 *Brachia, laudauique manus, & sæpe natanti*
Prælusi, minor ille calor, quo sæua tepebant
Æquora, tu veteres iuuenis transgressus amores.
Ipse ego te tantos stupui superesse per æstus,
Firmauiq́ʒ animos, blandisq́ʒ madentia plumis
Lumina detersi. quoties mihi questus Apollo,
Sic vatem mœrere suum! iam mater amatos
Indulge thalamos, noster comes ille, piusq́ʒ
Signifer, armiferos poterat memorare labores,
Claraq́ʒ facta virûm, & torrentes sanguine cāpos
100 **Hinc tibi plectra dedit: mitisq́ʒ incedere vates*
al. Hæc *Maluit, & nostra laurum subtexere myrto.*
Hic iuuenum lapsus suaq́ʒ haud hesterna reuoluit
Vulnera, prô quanta est Paphij reuerentia Mater
Numinis! hic nostra defleuit fata Columba.
Dixerat & tenera matris ceruice pependit
Blandus, & admotis tepefecit pectora pennis.
Illa refert, vultu non aspernata rogari.
Grande quidem, rarumq́ʒ viris, quos ipsa probaui,
Pierius votum iuuenis cupit: hanc ego, forma
110 *Egregium mirata decus, cui gloria patrum,*

Et

Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, fouiq; sinu, nec colla genasq;
Comere, nec pingui crinem deducere amomo
Cessauit mea, nate manus. mihi dulcis imago
Prosiluit. celsæ procul adspice frontis honores.
Suggestumq; coma, Latias metire quid vltra
Emineat matres, quantum Latonia Nymphas
Virgo premit, quantumq; egomet Nereidas exto
Hæc & cæruleis mecum consurgere digna 120
Fluctibus, & nostra potuit considere concha
Et si flammiferas potuisset scandere sedes,
Hasq; intrare domos, ipsi erraretis amores.
Huic quamuis census dederim largita beatos,
Vincit opes animo queritur iam Seras auaros
Augustum spoliare nemus, Clymeneaq; deesse
Germina, nec virides satis illacrymare sorores.
Vellera Sidonio iam pauca rubescere tabo.
Raraq; longæuis niuibus cristalla gelari.
Huic Hermum, fuluoq; Tagum decurrere limo. 130
(Nec satis ad cultus) huic Inda monilia Glaucum
Proteaq;, atque omnem Nereida quærere iussi
Hanc si Thessalicos vidisses Phœbe per agros,
Erraret Daphne secura: in littore Naxi
Theseum iuxta foret hæc conspecta cubile,
Gnosida desertam profugus liquisset & Euan.
Quod nisi me longis placasset Iuno querelis,
Falsas huic pennas, & cornua sumeret æthra
Rector, in hanc vero cecidisset Iupiter auro.
Sed dabitur iuueni, cui tu, mea summa potestas 140

Nate cupis, thalami quamuis iuga ferre secundi
Sæpe neget mœrens. ipsam iam cedere sensi,
Inq; vicem tepuisse viro. sic fata leuauit
Sydereos artus, thalamiq; egressa superbum
Limen, Amyclæos ad frena citauit olores.
Iungit amor, lætamq; vehens per nubila matrem
Gemmato temone sedet. iam Tybridis arces
Iliacæ, pandit nitidos domus alta Penates.
Claraq; gaudentes plauserunt limina Cycni.
150 Digna Dea sedes, nitidis nec sordet ab astris.
Hic Libycus, Phrygiusq; silex, hic dura Laconum
Saxa virent, hic flexus Onyx, & concolor alto
Vena mari. rupésque nitent, quis purpura sæpe
Oebalis. & Tyrij moderator liuet aheni.
Pendent innumeris fastigia nixa columnis.
Robora *Dalmatico lucent satiata metallo.
Excludunt radios syluis decussa vetustis
Frigora, perspicui viuunt in marmore fontes.
Nec seruat natura vices: hic Sirius alget,
160 Bruma tepet, versumq; domus sibi tēperat annū.
Exultat visu, tectisq; potentis alumnæ
Nō secus alma Venus, quā si Paphō æquore ab al-
Idaliasq; domos, Ercynaq; templa subiret. (to
Tunc ipsam solo *reclinem affata cubili,
Quonam hic vsque sopor, vacuiq; modestia lecti
O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
Quis morum, fideiq; modus? numquamne virili
Submittere iugo? veniet iam tristior ætas:
Exerce formam, & fugientibus vtere donis

* Dalmatia
* al. reclinem

Non

Non ideo tibi tale decus, vultusq; superbos 170
Meq; dedi, viduos ut transmittare per annos,
Ceu non cara mihi: satis ô nimiumq; priores
Despexisse procos. at enim hic tibi sanguine toto
Deditus unam omnes inter miratur, amatq;
Nec forma, nec stirpis egens. nam docta per orbem
Carmina qui iuuenes, quæ non didicere puellæ?
Hunc & bissenos (sic indulgentia pergat
Præsidis Ausonij) cernes attollere fasces
Ante diem, certe iam nunc Cybeleia nouit
Limina, & Euboicæ carmen legit ille Sibyllæ. 180
Iamq; parens Latius (cuius prænoscere mentem
Fas mihi) purpureos habitus, iuuenisq; curule
Indulgebit ebur. Ducas (quæ est gloria maior)
Exuuias, laurosq; dabit celebrare recentes.
Ergo age iunge toros, atque otia deme iuuentæ.
Quas ego non gentes, quæ non face corda iugaui?
Alituum, pecudumq; mihi durisq; ferarum
Non renuere greges. ipsum in connubia terræ
Aethera (cum pluuiis rarescunt nubila) soluo.
Sic rerum series, mundiq; reuertitur ætas. 190
Vnde nouum Troiæ decus, ardentumq; deorum
Raptor erat, Phrygio si non ego iuncta marito?
Lydius unde meos iterasset Tybris Iulos?
Quis septem geminæ potuisset mœnia Romæ
Imperij latiale caput? nisi Dardana furto
Cepisset Martem, nec me prohibente sacerdos?
His mulcet dictis, tacitumq; inspirat amorem
Connubij, redeunt animo iam dona, precesq;.

Et lacryma, vigilésq; viri prope limina questus,
200 *Asteris & Vatis totam cantata per urbem:*
Asteris ante dapes. nocte Asteris, Asteris ortu.
Quantum nō clamatus Hylas. iamq; aspera cœpit
Flectere corda libens, & iam sibi dura videri,
Macte toris, Latios inter placidissime vates,
Quod durum permensus iter, cœptiq; laboris
Prahendisti portus, tumida sic transfuga Pisa
Amnis in externos longe flammatus amores,
Flumina demerso trahit intemerata canali:
Donec Sicanios tandem prolatus anhelo
210 *Ore bibat fontes, miratur dulcia Nais*
Oscula, nec credit pelago venisse maritum.
Quis tibi tunc alacri, cœlestum munere claro
Stella dies? quanto salierunt pectora voto?
Dulcia cum domina dexter connubia vultus
Annuit ire polo, nitidosq; errare per axes
Visus. Amiclais minus exultauit arenis
Pastor ad Idaas Helena veniente carinas:
Thessala nec talem viderunt Pelea Tempe,
Cum Thetin Æmonijs Chiron accedere terris
220 *Erecto prospexit equo. quam longa morantur*
Sydera. quam segnis votis Aurora mariti
At procul vt stella thalamos sensere parari
Latous vatum pater, & Semelaius Euan: (Nisa,
Hic mouet Orthygia, mouet hic rapida agmina
Hinc Lycij montes, gelidaq; vmbracula Thymbra
Et Parnassus honos, illi Pangaa resultant,
Ismaraq;, & quondam genialis littora Naxi.

Tunc

Tunc caras iniere fores, comitique canoro
Hic Chelyn, hic flauam maculoso Nebrida tergo,
Hic thyrsos, hic plectra ferit, hic enthea lauro
Tempora Minoa crinem premit ille corona. 230
Vix dum emissa dies, & iam socialia praesto
Omnia, iam festa feruet domus vtraque pompa,
Fronde virent postes, & feruent compita flammis
Et pars immensa gaudet celeberrima Roma.
Omnis honos, cunctis veniunt ad limina fasces.
Omnis plebeio teritur praetexta tumultu
Hic eques, hic iuuenũ questus, stola mixta laborat
Felices vtrosq; vocant. sed in agmine plures
Inuidere viro. iam dudum poste* recliuis — al. reclinis
Quaerit hymen thalamis intactum dicere carmen 240
Quo vatem mulcere queat: dat Iuno verenda
Vincula, & insigni geminat concordia taeda.
Hic fuit illa dies. noctem canat ipse maritus
Quantum nosse licet sic victa sopore doloso
Martia fluminea posuit latus Ilia ripa:
Non talis niueos strinxit Lauinia vultus,
Cum Turno spectante rubet. non Claudia talis
Respexit populos, mota iam virgo carina.
Nunc opus Aonidũ comites, tripodumq; ministri
Diuersis certare modis, eat enthea* vitis 250 — al. vitris
Atque hederis redimita cohors, vt pollet ouanti
Quisq; lyra. sed praecipue qui nobile gressu
Extremo fraudatis opus, date carmina festis
Digna toris. hunc ipse* choro plaudente, Philetas, — al. choo
Callimachusq; senex, vmbroq; Propertius antro,

Ambiissent laudare diem, nec tristis in ipsis
Naso tomis, diuésque foco lucente Tibullus.
Me certè non unus amor, simplexq; canendi
Caussa trahit, tecum similes iunctaq; Camœnæ
260 Stella mihi multumq; pares bacchamur ad aras,
Et sacram doctis haurimus ab amnibus vndã,
At te nascentem gremio mea prima recepit
Parthenope, dulcisque solo tu gloria nostro
Reptasti: nitidum consurgit ad æthera tellus
Eubois, & pulchra tumeat Sebetos alumna.
Nec tibi sulphureis Lucrina Naides antris.
Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni.
Eia age præclaros Latio properate nepotes,
al. legãt. Qui leges, qui castra, legant qui carmina ludant.
270 Acceleret partu decimum bona Cynthia mensem,
Sed parcat Lucina precor, tuq; ipse parenti
Parce puer, ne mollem vterum, ne stantia lædas
Pectora. cumq; tuos tacito natura recessu
Formarit vultus, multum de patre decoris
Plus de matre feras. At tu pulcherrima forma
Italidum, tandem merito possessa marito,
Vincla diu quæsita foue. sic damna decoris
Nulla tibi, longa viridis sic flore iuuenta
Perdurent vultus, tardeq; hæc forma senescat.

TIBVRTINVM MANLII VOPISCI.

Cernere facundi Tibur glaciale Vopisci
Si quis, & inserto geminos Aniene penates

Aut potuit socia commercia noscere ripa
Certanteſq; sibi dominum defendere villas,
Illum nec calido latrauit Sirius astro,
Nec grauis aspexit Nemees frendentis alumnus.
Talis hyems tectis, frangunt sic improba Solem
Frigora, Pisaumq; domus non æstuat annum.
**Ipsa manu tenera tectum scripsisse Voluptas.* al.visa 10
Tunc Venus Idalijs vnxit fastigia succis,
Permulsitq; comas, blandumq; reliquit honorem
Sedibus, & volucres vetuit discedere natos.
O longum memoranda dies! qua mente reporto
Gaudia? quam lassos per tot miracula visus?
Ingenium quam mite solo? qua forma beatis
Arte manus concessa locis? non largius vsquam
Indulsit natura sibi, nemora alta citatis
Incubuere vadis, fallax responsat imago
Frondibus, & lõgas eadẽ fugit vmbra per vndas:
Ipse Anien (miranda fides) infraq; superq; 20
Saxeus, hic tumidam rabiem, spumosaq; ponit
Murmura ceu placidi veritus turbare Vopisci,
Pieriosq; dies, & auentes carmina somnos
Littus vtrumque domi: nec te mitissimus amnis* al.vtrinque domo
Diuidit, alternas seruat pratoria ripas.
Non externa sibi, fluuiumve obstare queruntur
Sestiacos nunc fama sinus, pelagusq; natatum
Iactet, & audaci iunctos delphinas Ephœbo.
Hic æterna quies, nullis hic iura procellis,
Nusquã feruor aquis. datur hic transmittere visus 30
Et voces, & pene manus, sic Chalcida fluctus,

Expellunt fluuij, sic dissociat a profundo
Brutia Sicanium circumspicit ora Pelorum.
Quid primũ, mediúmve canam, quo fine quiescam
Auratasq́ trabes? an Mauros vndique postes?
An picturata lucentia marmora vena
Mirer? an emissas per cuncta cubilia lymphas
Huc oculis, huc mente trahor, venerabile dicam
40 *Lucorum senium? te quæ vada fluminis infra*
*Cernis? an ad syluas, quæ respicis, aula * tacentis.* al. tacẽtes
Quæ tibi tota quies, offensaq́ turbine nullo
Nox silet, & nigros imitantia murmura somnos?
An quæ graminea suscepta crepidine fumant
Balnea, & impositum ripis algentibus ignem?
Quaque vaporiferis iunctus fornacibus amnis
Ridet anhelantes vicino flumine Nymphas.
Vidi artes, veterumq́ manus, variisq́ metalla
Viua modis, labor est auri memorare figuras,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
50 *Quicquid, & argento primum, vel in ære Myrenis*
Lusit, & enormes manus est experta colossos,
Dum vagor adspectu, visusq́ per omnia duco,
Calcabam, nec opinus opes, nam splendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aera testæ
Monstrauere solum, varias vbi picta per artes
Gaudet humus, superantq́ nouis asarota figuris.
Expaueré gradus. quid nunc ingentia mirer,
Aut quid partitis distantia tecta trichoris?
Quid te? quæ medijs seruata penatibus arbor
Tecta per & postes liquidas emergis in auras:

Quo

Quo non sub domino sauas passura bipennes
Et nunc ignaro forsan vel lubrica Nais,
Vel non abruptos tibi demet Hamadrias annos,
Quid referã alternas gemino super aggere mẽsas?
Albentesq́; lacus? altosq́; in gurgite fontes?
Teq́; per obliquum penitus qua laberis amnem
Martia, & audaci transcurris flumina plumbo?
An solum Ioniis sub fluctibus elidis amnem
Dulcis ad Aetneos deducat semita portus
Illis ipse antris Aenieus fonte relicto, 70
Nocte sub arcana glaucos exutus amictus,
Huc, illuc fragili prosternit pectora musco:
Aut ingens in stagna cadit, vitreasq́; natatu
*Plaudit aquas, illa recubat *Tiberinus in vmbra:* *Tiburnus
Illic sulphureos cupit Albula mergere crines.
Hac domus Aegeria nemoralẽ abiungere Phœbẽ,
Et Driadum viduare choris algentia possit
Taygeta, & syluis arcessere Pana Lyceis.
Quod ni templa darent alias Tirynthia sortes,
Et Pranestina poterant migrare sorores. 80
Quid bifera Alcinoi laudem pomaria, vosq́;
Qui nunquam vacui prodistis in athera rami?
Cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni
*Iugera: *Lucrinaq́; domus, littusq́; cruenti*
Antiphata cedant vitrea iuga perfida Circes
Dulichiis vlulata lupis, arcesq́; superba
Anxuris, & sedes Phrygio quas mitis Alumno
Debet, anus cedant: qua te iam solibus artis
Auia nimbosa reuocabunt littora bruma.

Scilicet hic illi meditantur pondera mores:
Hic premitur fœcunda quies, virtusq; serena
90 *Fronte grauis, sanusq; decor, luxuq; carentes*
Delitiæ, quas ipse suis digressus Athenis
Mallet deserto senior Gargetius horto:
Hac per & Aegeas hyemes, Pliadumq; niuosum
Sydus, & Oleniis dignum petiisse sub astris,
Si Malea credenda ratis, Siculosq; per astus
Sit via. Cur oculis sordet vicina voluptas?
Hic tua Tiburtes Faunos chelys, & iuuat ipsum
Alciden, dictumq; lyra maiore Catillum.
Seu tibi Pindaritis animus contendere plectris,
100 *Siue chelyn tollis heroa ad robora, siue*
Liuentem Satyram nigra rubigine turbes
Seu tua non alia splendescat epistola cura,
Digne Mida, Crœsiq; bonis, & Perside gaza.
Macte bonis animi. cuius stagnantia rura
Debuit, & flauis Hermus transcurrere ripis,
Et limo splendente Tagus: sic docta frequentes
Otia, sic omni detectus pectora nube
Finem Nestorea precor egrediare senecta.

SOTERIA PRO RVTILIO GALLICO.

Estis Io superi, nec inexorabile Clotho
Voluit opus, videt alma pios Astraa, Iouique
Conciliata cadit, dubitataq; sydera cernit
Gallicus, es cælo, de dis, Germanice cordi,

Quis neget? erubuit tanto spoliare ministro
Imperium fortuna tuum. stat proxima ceruix
Ponderis immensi, damnosaq; fila senectæ
Exuit, atque alios melior reuirescit in annos.
Ergo alacres, quæ signa colunt urbana, cohortes,
Inq; sinum, quæ sæpe tuum fora turbida questu 10
Confugiunt, legesq; urbesq; ubicunque togatæ,
Quæ tua longinquis implorant iura querelis
Certent lætitia. nosterq; ex ordine collis
Confremat, & sileant peioris murmura famæ.
Quippe manet, longumq; æuo redeunte manebit,
Quem penes intrepida miti custodia Romæ
Nec tantum induerint fatis noua sæcula crimen,
Aut instaurati peccauerit ara Terenti.
Ast ego nec Phœbũ (quãquam mihi surda sine illo
Plectra,) nec Aonias decima cum Pallade diuas, 20
Aut mitem Tegea, Dircesue hortabor alumnum.
Ipse veni, viresq; nouas, animumq; ministra,
Qui caneris, docto nec enim sine carmine cantus* al. tantus
Ausoniæ decora ampla toga, centumq; dedisti
Iudicium, mentemq; viris, licet Enthea vatis
Excludat Pimplea sitim: nec conscia detur
Pirene: largos potius mihi gurges in haustus* al. potior
Qui rapitur de fonte tuo, seu plana solutis
Cum struis orsa modis, seu cùm tibi dulcis in artẽ
Frangitur, & nostras curat facundia leges 30
Quare age, si Cereri sua dona, merumq; Lyeo
Reddimus. & diues præda tamen accipit omni
Exuuias Diana tholo, captiuaq; tela

Bellipotens, ne tu, quando tibi Gallice maius
Eloquium, fandiq; opibus sublimis abundas:
Sperne coli tenuiore lyra, vaga cingitur astris
Luna, & in Oceanum riui cecidere minores,
Quæ tibi solicitus persoluit præmia morum
Vrbis amor? qua tum Patrumq; equitumq; notaui
40 Lumina, & ignaræ plebis lugere potentes
Non labente Numa timuit sic curia felix.
Pompeio, nec celsus eques nec fœmina Bruto.
Hoc illud. tristis inuitum audire catenas,
Parcere verberibus: nec quæ iubet alta potestas
Ire, sed armatas multum sibi demere vires
Dignariq; manus humilis, & verba precantum
Reddere iura foro, nec proturbare curules,
Et ferrum mulcere toga: sic itur in alta
V. mihi. Pectora sic* mixto reuerentia fidit amori.
50 Ipsa etiam cunctos grauis inclementia fati
Terruit, & subiti præceps iuuenile pericli
Nil cunctante malo. non illud culpa senectæ,
(Quippe ea bissenis vix dum orsa excedere lustris)
Sed labor intendens, animiq; in membra vigentis
Imperium, vigilesque suo pro Cæsare curæ,
Dulce opus, hinc fessos penitus subrepsit in artus
Insidiosa quies, & pigra obliuia vitæ.
Tunc Deus, Alpini, qui iuxta culmina dorsi,
Signat Apollineos sancto cognomine lucos,
60 Respicit (heu tanti pridem securus alumni)
al. moras Progressusq; moras* hic mecum Epidauria proles
Hinc alti gaudens datur aggredienda facultas.

Impatiens recreare virum teneamus adorti.
Tēdatis iam fila colos, nec fulminis atri
Sit metus, has vltro laudarit Iupiter artes* — al. laudauit
Nam neq; plebeiã. aut dextro sine numine cretam
Seruo animã, atq; adeo breuiter dũ tecta subimus
Expediam. genus ipse suis, præmissaq; retro
Nobilitas, nec origo latet, sed luce sequente 70
Vincitur, & magno gaudet cessisse nepoti.
Prima toga virtus. illa quoque clarus & ingens
Eloquio, mox innumeris exercita castris,
Occiduas, primasq; domos, & Sole sub omni
Permeruit iurata manus. nec in ocia pacis
Permissum laxare animos, ferrumq; retingi
Hunc Galatia vigens ausa est incessere bello.
Hunc quoq; perq; nouem timuit Pãphilia messes:
Pannoniusq; ferox. arcuq; horrenda fugaci
Armenia, & patiens Latij iam pontis Araxes 80
Quid geminos fasces? magnaq; iterata reuoluam
Iura Asiæ? velit illa quidem ter habere, quaterq;
Hunc sibi, sed reuocant fasti, maiorq; curulis
Nec promissa semel. Libyci quid mira tributi
Obsequia? & missum media de pace triumphum
Laudẽ, & opes tantas? nec qui mandauerat ausus
Expectare fuit. gaudet Thrasimenus, & Alpes
Cannensesque animæ, primusq; insigne tributum
Ipse palam lacera poscebat Regulus umbra.* — læta
Non vacat Arctoas acies, Rhenumq; rebellem, 90
Captiuæq; preces Veleda, & quæ, maxima nuper
Gloria depositam Dacis pereuntibus vrbem

V. tectus — *Pandere cum tanti lectus*rectoris habenas*
Gallice fortuna non admirante subisti.
Hunc igitur (si digna loquor) rapiemus iniquo
Nate Ioui rogat hoc Latia pater inclytus vrbis
Et meruit. neq; enim frustra mihi nuper honora
Carmina patritio pueri sonuistis in ostro.
Si qua salutifero gemini Chironis in antro
100 *Herba,*tholo quocunque tibi Troiana recondit*
al. & holus — *Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis*
Educat, Idaea profert quam Creta sub vmbra
Dictami florentis opem, quoque anguis abundat
al. benignum — *Spumatu: iungã ipse manus atq; omne,*benigno*
Virus, odoriferis Arabum, quod doctus in aruis,
Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi.
Dixerat, inueniunt positos iam segniter artus
Pugnantemq; animam, ritu se cingit vterque
Paeonio, monstrantq; simul, parentque volentes.
Donec lethiferas vario medicamine pestes,
110 *Et suspecta mali ruperunt nubila somni*
Adiuuat ipse Deus morboq; valentior omni
al. Aere. al. Aemonio — *Occupat auxilium. citius non*arte refectus*
*Telephus*Æmonia, nec quae metuentis Atridae*
Saeua Machaonio coierunt vulnera succo.
Quis mihi tot cetus inter, populiq; patrumq;
Sit cura, votique locus? tamen ardua testor
Sydera, teq; pater vatum Tymbraee, quis omni
Luce mihi, quis nocte timor? dum postibus haerens
Assiduus, nunc aure vigil, nunc lumine cuncta
120 *Auguror, immensa veluti connexa carina*

Cym-

Cymba minor, cum sæuit hyems, pro parte furenti
Parua receptat aquas, & eodem voluitur austro.
Nectite nunc læta candentia fila sorores:
Nectite, nemo modum transmissi computet æui.
Hic vitæ natalis erit. tu Troica dignus
Secula & Euboici transcendere pulueris annos.
Nestoreosque situs. quæ nunc tibi pauper acerra
Digna litem? nec si vacuet Meuania valles,
Aut præstent niueos Clitumna noualia tauros. 130
Sufficiam, sed sæpe deus hos inter honores
Cespes, & exiguo placuerunt farra salino.

BALNEVM ETRVSCI.

NOn Helicona graui pulsat chelis enthea ple-
ctro
Nec lassata voco toties mihi numina Musas
Et te Phœbe choris, & te dimittimus Euan,
*Tuq́; inimica fera volucer *Tegeæ sonore.* V. Tegeus honore
Terga premas, alios poscunt mea carmina catus.
Naidas vndarum dominas, regemq́; corusci
Ignis, adhuc fessum, Siculaq́; incude rubentem
Elicuisse satis, paulum arma nocentia Theba
Ponite, dilecto volo lasciuire sodali.
Iunge puer cyathos atque enumerare labora, 10
Cunctantemq́; intende chelyn: discede laborq́;
Curaq́;, dum nitidis canimus gemmantia saxis
Balnea, dumq́; procax myrtis, ederisq́; soluta
Fronde verecundo Clio mea ludit Etrusco.
Ite deæ virides, liquidosq́; auertite vultus,
Et vitreum teneris crinem redimite chorymbis,

Veste nihil tecta: quales emergitis altis
Fontibus, & visu Satyros torquetis amantes.
Non vos, qua culpa decus infamastis aquarum
20 *Sollicitare iuuat. procul hinc, & fonte doloso*
Crebenidos *Salmacis, & vidua* Crebrenidos arida luctu*
Flumina, & Herculei prædatrix cedat alumni.
Vos mihi quæ Latiũ, septenaq; culmina Nimphæ
Incolitis, Thybrimq; nouis attollitis vndis,
Quas præceps Anien, atque exceptura natatus
Virgo iuuat, Marsasq; niues, & frigora ducens
Martia, præcelsis quarum vaga molibus vnda
Crescit, & innumero pendens transmittitur arcu.
Vestrum opus aggredimur, vestra est quam carmine molli
30 *Pãdo domus. non vnquã alijs habitastis in antris*
Ditius: ipsa manus tenuit Citherea mariti
Monstrauitq; artes, neu vilis flamma caminos
Vreret, ipsa faces volucrum succendit amorum.
Non huc admissa Thasos, aut vndosa Caristos
Mæret Onix longe, queriturq; exclusus Ophites
Sola nitet flauis Nomadum decisa metallis
Purpura, sola cauo Phrygiæ quam Synados antro
Ipse cruentauit maculis lucentibus Atys
Quasque Tyrus niueas secat, & Sidonia rupes
40 *Vix locus Eurotæ* viridis, cum regula longo*
v. viridi al. limina *Synada distinctu variat, non* lumina cessant*
Effulgent cameræ vario fastigia vitro
In species, animosq; nitent. stupet ipse beatas
Circumplexus opes, & parcius imperat ignis.

Mul-

Multus vbique dies radijs vbi culmina totis
Perforat, atque alio sol improbus vritur æstu.
Nil ibi plebeium: nusquam Temesea notabis
Aera: sed argento felix propellitur vnda:
Argenteq; cadit, labrisq; nitentibus instas
Delitias mirata suas, & abire recusat. 50
Extra autem niueo qui margine cæruleus amnis
Viuit, & in fundum summo patet omnis ab imo,
Cui non ire lacu, pigrosq; exoluere amictus
Suadeat? hoc mallet nasci Cytherea profundo
Hic te perspicuum melius Narcise videres:
Hic velox Hecate velit & deprehensa lauari.
*Quid nunc strata solo referam tabulata *crepãtis* crepantes.
Auditura pilas, vbi languidus ignis inerrat
Aedibus, & tenuem voluunt hypocausta vaporẽ?
Nec si Baianis veniat nouus hospes ab oris 60
Talia despiciat (fas sit componere magnis
Parua) Neronea nec qui modo lotus in vnda
Hic iterum sudare neget. macte oro nitenti
Ingenio, curaq; puer tecum ista senescant:
Et tua iam melius discat fortuna renasci.

KAL. DECEMBRES

SATVRNALES.

ET Phœbus Pater, & seuera Pallas,
Et Musæ procul ite feriatæ.
Iani vos reuocabimus Kalendis.
Saturnus mihi compede exoluta

Et multo grauidus mero December,
Et ridens Iocus, & Sales proterui
Adsint, dum refero diem beatam
pãdo *Læti Cæsaris, ebriamq; * partem.*
Vix Aurora nouos mouebat Ortus
10 *Iam bellaria adorea pluebant.*
Hunc rorem veniens profudit Eurus.
Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Fœcundis cadit aut iugis Idumes.
Quod ramis pia germinat Damascus,
Et quas præcoquit Ebosia cannas,
Largis gratuitum cadit rapinis.
Molles Caioli, Lagunculiq;,
Et massis Amerina non perustis,
Et mustaceus, & latente palma
10 *Prægnantes Cariotides cadebant.*
Non tantis Hyas inserena nimbis
Terras obruit, aut soluta Plias:
Qualis per cuneos hyems Latinos
Plebem grandine concutit serenam.

Idaos totidem putes ministros.
Orbem, qua melior seueriorq; est,
Et gentes alis insimul togatas.
Et cum tot populos beata pascas,
Hunc Annona diem superba nescit.
I nunc secula compara vetustas 40
Antiqui Iouis, aureumq; tempus:
Non sic libera vina tunc fluebant,
Nec tardum seges occupabat annum.
Vna vescitur omnis ordo mensa:
Parui, Fœmina, Plebs, Eques, Senatus,
Libertas reuerentiam remisit.
Et tu quin etiam (quis hoc vocare? 50
Quis promittere possit hoc deorum?)
Nobiscum socias dapes inisti.
Iam se (quisquis is est) inops, beatus,
Conuiuam ducis esse gloriatur.
Hos inter fremitus, nouosq; luxus,
Spectandi leuis effugit voluptas.
Stat sexus rudis, insciusq; ferri,
Et pugnas* capit improbus viriles. v. c.
Credas ad Tanaim, ferumq; Phasin, 60
Thermodontiacas calere Turmas.
Hic audax subit ordo Pumilonum,
Quos natura b...

Caſuraq́; vagis Grues rapinis.
Mirantur Pumilos ferociores.
Iam noctis propioribus ſub vmbris
70 *Diues ſparſio, quos agit tumultus?*
Huc intrant faciles emi puellæ.
Hic agnoſcitur omne quod theatris,
Aut forma placet, aut probatur arte.
Hoc plaudunt grege Lydiæ tumentes.
Illic cymbala, tinnulæq; Gades,
Illic agmina confremunt Syrorum,
Hic plebs ſcenica, quiq; comminutis
Permutat vitreis gregale ſulfur.
Inter quæ ſubito cadunt volatu.
80 *Immenſæ volucrum per aſtra nubes,*
Quas Nilus ſacer, horriduſq; Phaſis,
Quas vdo Numidæ legunt ſub auſtro.
Deſunt qui rapiant. ſinuſq; pleni
Gaudent, dum noua lucra comparantur.
Tollunt innumeras ad aſtra voces,
Saturnalia principis ſonantes,
Et dulci dominum fauore clamant.
Hoc ſolum vetuit licere Cæſar.
Vix dum cærula nox ſubibat orbem,
90 *Deſcendit media nitens arena*

Hæc cernens, alias adiuit vrbes.
Quis spectacula? quis iocos licentes?
Quis conuiuia? quis dapes inemptas?
Largi flumina quis canat Lyæi?
Iamiam deficio, tuoq; Baccho 100
In serum trahor ebrius soporem.
Quos ibit procul hic dies per annos?
Quam nullo sacer exolescet æuo?
Dum montes Latij, paterq; Tybris,
Dum stabit tua Roma, dumq; terris
Quod reddis Capitolium, manebit.

P. STATII PAPINII SYLVARVM LIB. II.

ad Meliorem Atedium.

ET familiaritas nostra, qua gaudeo (Melior vir optime, nec minus in iudicio literarum, quàm in omni vitæ colore tersissime) & ipsa opusculorum quæ tibi trado conditio sic posita est, vt totus hic alter liber meus ... expectetur. Primum ...

festinanter, vt excusandam habuerim affectibus tuis celeritatem. nec nunc eam apud te iacto, qui nosti, sed & cæteris indico: ne quis asperiore lima carmen examinet, & à confuso scriptum, & dolenti datum, cum penè superuacua sint tarda solatia. Pollii mei villa Surrentina, quæ sequitur, debuit à me vel in honorem eloquentiæ eius diligentius dici, sed amicus ignouit, in arborem certe tuam Melior, & Psittacũ, scis à me leues libellos quasi epigrammatis loco scriptos. eandem exigebat stili facilitatem Leo mansuetus quem in Amphitheatro prostratum, frigidum erat sacratissimo Imperatori ni statim traderem. At Vrsum quoque nostrum iuuenem candidissimum, & sine iactura desidię doctissimum, & scriptam de puero amisso consolationem, super ea, quæ ipsi debeo, huic libro libenter inseruii: quia honorem eius tibi laturus acceptum excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria carissima vxorũ

EPICÆDION IN GLAVCIAM MELIORIS.

QVod tibi præcepti Melior solamen alumni
Improbus ante rogos, & adhuc viuente fa-
uilla
Ordiar? abruptis etiamnum flebile venis
Vulnus hiat, magnaq; patet via lubrica plagæ.
Cũ iam egomet cantus, & verba medentia sæuus
Consero, tu planctus, lamentaq; fortia mauis,
Odistique chelym, surdaq; auerteris aure.
Intempesta cano. citius me tigris abactis
Fœtibus, orbatiq; velint audire leones. 10
Nec si tergeminum Sicula de virgine carmen
Affluat, aut syluis chelys intellecta ferisq;,
Mulceat insanos gemitus, stat pectore demens
Luctus, & admoto latrant præcordia tactu.
Nemo vetat, satiare malis, ægrumq; dolorem
Libertate doma, iam flendi expleta voluptas?
Iámne preces fessus non indignaris amicas?
Iámne canã? lachrymis en & mea carmina in ipso
Ore natant, tristesq; cadunt in verba lituræ.
Ipse etenim tecum nigra solemnia pompa,
Spectatúmque vrbi scelus, & puerile feretrum
Produxi: & sæuos damnati thuris aceruos,
Pl[illegible] [illegible]idi:

Et nunc(heu) vitijs, & frontis honore soluto,
Infaustus Vates, vexo mea pectora tecum.
Plango lyra, & diri comitem, sociumq; doloris
(Si merui, luctusq; tui consortia sensi)
30 Iam lenis patiare precor, me fulmine in ipso
Audiuere patres: ego iuxta busta profusis
Matribus, atque pijs cecini solatia natis,
Et mihi, cum proprios gemerē defectus ad ignes,
Quem natura patrem, nec te lugere seuerus
Arceo, sed confer gemitus. pariterq; fleamus.
Iam dudum dignos aditus, laudumq; tuarum
O merito dilecte puer, primordia quærens
Distrahor, hinc anni stantes in limine vitæ,
Hinc me forma rapit, rapit inde modestia præcox,
40 Et pudor, & tenero probitas maturior æuo.
O vbi purpureo suffusus sanguine candor,
Sydereique orbes, radiataq; lumina cœlo,
Et castigata collecta modestia frontis,
Ingenuiq; super crines, mollisq; decora
Margo comæ? blandis vbi nā ora arguta querelis?
Osculaq; implicitus vernos redolentia flores?
Et mixtæ risu lachrymæ? penitusq; loquentis

Hostilisq; dies, nobis meminisse relictum:
Quis tua colloquijs hilaris mulcebit amatis
Pectora? quis curas, mentisq; arcana remittet?
Accensum quis bile feret? famulisq; tumentem
Leniet, ardentiq; in se deflectet ab ira?
Inceptas quis ab ore dapes, libataq; vina
Auferet? & dulci turbabit cuncta rapina? 60
Quis matutinos abrumpet murmure somnos
Impositus strati? abitusq; morabitur arctis
Nexibus? atque ipso reuocabit ad oscula poste?
Obuius intranti rursus quis in ora, manusq;
Prosiliet? breuibusq; humeros circundabit vlnis?
Muta domus (fateor) desolatiq; penates,
Et situs in thalamis, & mœsta silentia mensis.
Quid mirum, tanto si te pius alter honorat
Funere? tu domino requies, portusq; senectæ, 70
Tu modo delitiæ dulces, modo pectore cura.
Non te barbaricæ versabat * verna Catastæ,
Nec mixtus Phariis venalis mercibus infans,
Compositosq; sales, meditataq; verba locutus,
Quæsisti lasciuus herum, tardeq; parasti.
Hinc domus, hinc ortus, dominiq; penatibus olim
Carus vterque pa[...] [...] [...]ber.

* al. turba

Iura animis sociare datum: non omnia sanguis
al. demissa *Proximus, aut serie generis * demissa propago.*
Alligat. interius noua sæpe, adscitaq́ serpunt
Pignora connexis: natos genuisse necesse est.
Hæc legisse iuuat. Tenero sic blandus Achilli
Semifer Aemonium vincebat Pelea Chiron,
Nec senior Peleus natum comitatus in arma
90 *Troica, sed caro Phœnix hærebat alumno.*
Optabat longe reditus Pallantis ouantes
Euander, fidus pugnas spectabat Acetes.
Cumq́ procul nitidis genitor cessaret ab astris,
al. Persea *Fluctiuagus volucrem comebat * Prasea Dictys.*
Quid referam altricum victos pietate parentes?
Quid te post cineres, deceptaq́ funera matris,
Tutius Inoo reptantem pectore Bacche?
Iam secura parens Thuscis regnabat in vndis
100 *Ilia, portantem lassabat Romulus Accam.*
Vidi ego transfertos alieno in robore ramos,
Altius ire suis: & te iam fecerat illi
Mens, animusq́ patrẽ: nec dum morésue, decórue,

Alcides pensaret Hylan, seu Graius amictu
Attica facundi decurreret orsa Menandri,
Laudaret gauisa sonum, crinemq; decorum
Fregisset rosea lasciua Thalia corona.
Mæonium siue ille senem, Troiaq; labores
Diceret, aut casus tardè remeantis Vlyssis,
Ipse pater sensus, ipsi stupuere magistri.
Scilicet infaustâ Lachesis cunabula dextrâ
Attigit, & gremio puerum complexa fouebat
Inuidia, illa genas, & adultum comere crinem,
Et monstrare artes, & verba refringere, quæ nunc
Plangimus. Herculeos annis æquare labores
Cœperat assurgens, sed adhuc infantia mixta,
Iam tamen & validi gressus, mensuraq; maior
Cultibus, & visa puero decrescere vestes.
Cum tibi, quas vestes? quæ non gestamina mitis
Festinabat herus? breuibus constringere lanis
Pectora? & angusta telas arctare lacerna
Enormes non ille sinus, sed semper ad annos
Texta legens, modo puniceo velabat amictu.
Nunc herbas imitante sinu, nunc dulce rubenti
Murice, nunc viuis digit[illegible] [illegible]nis
Gaudebat: non [illegible]

Editus Æolia nec si foret iste Creusa.
Toruus ad hunc Athamas, insanos flecteret arcus.
Hũc quãquã Hectoreos cineres, Troiamq; perosus,
Turribus è Phrygiis flesset missurus Vlysses.
Septima lux, & iam frigentia lumina torpe
Iam complexa manu crinem tenet Infera Iuno.
Ille tamen, Parcis fragiles urgentibus annos,
Te vultu moriente videt, linguaq; cadente
150 *Murmurat. in te omnis vacui iam pectoris efflat*
Reliquias: solum meminit, solum q; vocantem
al. reliquit *Exaudit, tibiq; ora mouet, tibi verba* relinquit:*
Et prohibet gemitus, consolaturq; dolentem:
al tacẽtis *Gratũ est, fata tamẽ, quod non mors lẽta* iacẽtis*
Exedit puerile decus, manesq; subiuit
Integer, & nullo temeratus corpora damno
Qualis erat. quid ego exequias, & prodiga flãmis
Dona loquar? mœstoq; ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo tristis rogus aggere creuit.
160 *Quod Cilicũ flores, quod munera graminis Indi,*
Quodq; Arabes, Phariiq; (palã est, vidiq;) liquores
Arsuram lauere comam: cupit omnia ferre
Prodigus, & totos Melior succendere census,
Desertas exosus opes, sed non capit ignis
Inuidus, atq; arctæ desunt in munera flammæ.

Nunc toruus pariter vestes, & pectora rumpis,
Dilectosq; premis visus, & frigida lambis
Oscula. erant illic genitor, materque iacentis
Mœsta, sed attoniti te spectauere parentes.
Quid mirum! Plebs cuncta, nefas, & praeuia flerũt
Agmina, Flaminio qua limite Miluius agger
Transuehit, immeritus flãmis dũ tristibus infans
Traditur, & gemitum, formaq; ac voce meretur.
Talis in Isthmiacos prolatus ab aequore portus
Naufragus imposita iacuit sub matre Palamon 180
Sic & in anguifera ludentem gramine Lerna
Praecisum squammis auidus bibit anguis Ophelte͂
Pone metus, letiq; minas desiste vereri.
Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
Nulla soror flammis, nulla assurgentibus Hidris
Terrebit, quin ipse auida trux nauita cymba
Interius steriles ripas, & adusta subibit
Littora, ne puero dura ascendisse facultas.
Quid mihi gaudenti, proles Cyllenia, virga
Nuntiat? estne aliquid tam saeuo in tẽpore laetum? 190
Noueras effigiem, generosi q; ardua Blasi
Ora puer, dum saepe domi noua serta ligantem
Te videt, & similes voluentem pectore curas.
Hunc vbi Lethaei lustrantem gurgitis oras
Ausonios [illegible]

Mox vbi delitias, & rari pignus amici
Sensit, & amissi puerum solatia Blasi
Tollit humo, magnaq; ligat ceruice, diuq;
Ipse manu gaudens vehit, & quæ munera mollis
Elysij, steriles ramos, mutasq; volucres
Porxit, & obtuso pallentes germine flores.
Nec prohibet meminisse tui: sed pectora blandus
Miscet, & alternum pueri partitur amorem.
Hic finis rapto: quin tu iam vulnera sedas,
Et tollis mersum luctu caput? omnia functa,
Aut moritura vides. obeunt noctesq; diesq;
Astraq;: nec solidis prodest sua machina terris.
Nam populos, mortale genus, plebisque caducæ
Quis fleat interitus? Hos bella, hos æquora poscunt,
His amor exitio, furor his, & sæua cupido:
Vt sileam morbos: hos ora rigentia brumæ,
Illos implacido letalis Seirius igni.
Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.
Quicquid habent ortus, finē timet. ibimus omnes.
Ibimus, immensis vrnam quatit Æacus vmbris.
Ast hic quē gemimus felix hominesq;, deósque,
Et dubios casus, & cæca lubrica vitæ

Glaucia (nam insontes animas, nec portitor arcet,
Nec dira comes ille fera) tu pectora mulce, 130
Tu prohibe manare genas, noctesq; beatas
Dulcibus alloquiis, & viuis vultibus imple.
Et periisse nega, desolatamque sororem,
Quis* potes, & miseros perge insinuare parentes. al. Qua

SVRRENTINVM POLLII.

EST inter notos Sirenum nomine muros,
Saxaq; Tyrrhena templis onerata Mineruæ,
Celsa Dicarchei speculatrix villa profundi,
Quà Bromio dilectus ager, collesq; per altos
Vritur, & prælis non inuidet vua Falernis.
Huc me post patrii lætum quinquennia lustri,
Cum studio iam pigra quies, canusq; sederet
Puluis, ad Ambracias conuersa Gymnade frondes,
Trans gentile fretum placidi facundia Polli 10
Detulit, & nitida iuuenilis gratia Pollæ,
Flectere iam cupidum gressus, quà limite noto
Appia longarum teritur Regina viarum.
Sed iuuere moræ, placido lunata recessu
Hinc atque hinc curuas perrũpunt æquora rupes.
Dat natura locum montique interuenit vnum
Littus, & in terras scopulis pendentibus exit.

Excubat, innocui custos laris huius amico
Spumant templa salo: felicia rura tuetur
Alcides, gaudet gemino sub numine portus.
Hic seruat terras, hic sæuis fluctibus obstat,
Mira quies pelagi, ponunt hic lassa furorem
Aequora, & insani spirant clementius Austri.
Hic præceps minus audet hyems, nulloq; tumultu
Stagna modesta iacēt, dominiq; imitantia mores.
30 *Inde per obliquas erepit porticus arces,*
Vrbis opus, longoq; domat saxa aspera dorso.
Quà prius obscuro permixti puluere soles,
Et feritas inamœna viæ, nunc ire voluptas:
Qualis si subeas Ephyres Baccheidos altum
Culmen, ab Inoo fert semita tecta Lechæo.
Non mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes
Et superet Pimplea sitim, largeq; volantis
Vngula sedet equi, reseretq; arcana pudicos
Phœmonoë fontes, vel quos meus auspice Phœbo
40 *Altius immersa turbauit Pollius vrna,*
Innumeras valeam species, cultusq; locorum
Pieriis æquare modis. vix ordine longo
Suffecere oculi, vix, dum per singula ducor,
Suffecere gradus. qui rerum turba locine

Ignorant fluctus, terraque silentia malunt.
His fauit natura locis, hic victa colenti
Cessit, & ignotos docilis mansuenit in vsus.
Mons erat hic, vbi plana vides: hae lustra fuerũt,
Quae nunc tecta subis, vbi nunc nemora ardua
Hic nec terra fuit, domuit possessor, & illũ (cernis
Formantem rupes, expugnantemq; secuta
Gaudet humus. nunc cerne iugum discentia saxa
Intrantesq; domos, iussumq; recedere montem.
Iam Methymnei vatis manus, & chelys vnà 60
Thebais, & Getici cedat tibi gloria plectri.
Et tu saxa moues, & te nemora alta sequuntur.
Quid referam veteres ceraeq;, aerisque figuras?
Si quid Apellei gaudent animasse colores
Si quid adhuc vacua, tamen admirabile Pisa
Phidiaca rasere manus, quod ab arte Myronis,
Aut Polycletaeo iussum est quod viuere caelo,
Aeráque ab Isthmiacis auro potiora fauillis,
Ora ducum, & vatum, sapientumq; ora priorum,
Quos tibi cura sequi, quos toto pectore sentis 70
Expers curarum, atque animum virtute quieta
Compositus, semperq; tuus, quid mille reuoluam

Quaq; ferit curuos exerta Megalia fluctus
Angitur: & domino contra recubante, proculq;
Surrentina tuus spectat pratoria Limon.
Vna tamen cunctis procul eminet vna diatis,
Qua tibi Parthenopen directo limite Ponti
Ingerit. hic Graiis penitus defecta metallis
Saxa, quot Eoa respergit vena Syenes?
Synnade quot mœsta, Phrygia fodere secures
Per Cybeles lugentis agros? vbi marmore picto
90 *Candida purpureo distinguitur area gyro.*
Hic & Amyclai casum de monte Lycurgi
Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas.
Hic Nomadum lucent flauentia saxa, Thasosq;
Et Chios. & gaudens fluctus spectare Caristos.
Oĩa Chalcidicas turres obuersa salutãt. (quentas
Macte animo quod grata probas, quod grata fre-
Arua, nec inuideant qua te genuere Dicarchi
Mœnia, nos docto melius potiemur alumno.
Quid nunc ruris opes, pontoq; noualia dicam
100 *Iniecta, & madidas Baccheo nectare rupes?*
Sape per autumnum iam pubescente Lyeo
Conscendit scopulos, noctusq; occulta sub vmbra
Palmite maturo rorantia lumina tersit
Nereus, & dulces rapuit de collibus vuas.

Seruitium, nec te cultu Tirynthia vincat
Aula Dicarcheiq; sinus. nec sapius istis
Blanda Therapnai placeant vineta Galesi.
Hic seu siderias exercet Pollius artes,
Seu voluit monitus, quos dat Gargeticus author:
Seu nostram quatit ille chelyn, seu dissona nectit
Carmina, siue minax vltorem stringit iambon:
Hinc leuis è scopulis meliora ad carmina Siren
Aduolat, hinc motis audit Tritonia cristis.
Tunc rabidi ponunt flatus, maria ipsa vetantur 120.
Obstrepere: emergunt pelago doctamq; trahuntur
Ad chelyn, & blandi scopulis Delphines aderrāt.
Viue Mida gazis, & Lydo ditior auro,
Troica, & Euphrate suprà diademata felix.
Quem non ambigui fasces, non mobile vulgus,
Non leges, non castra tenent: qui pectore magno,
Spemq; metumq; domas, vitio sublimior omni
Exemptus fatis, indignantemque refellis
Fortunam, dubio quem non in turbine rerum 13
Deprendet suprema dies: sed abire paratum,
Ac plenum vita nos vilis turba caducis

At nunc discussa rerum caligine, verum
Aspicis illo alij rursus iactantur in alto.
340 *At tua securos portus, blandamq; quietem*
Intrauit, non quassa ratis, sic perge: nec unquam
Emeritam in nostras puppem demitte procellas.
Discite securi, quorum de pectore mixtæ
In longum coiere faces, sanctusq; pudicæ
Seruat amicitiæ leges amor: ite per annos
Sæculaq; & priscæ titulos præcedite famæ.
Tuq; nurus inter longe pulcherrima, cuius
Non frontem vertere minæ, sed candida semper
Gaudia, & in vultu curarum ignara voluptas.
350 *Non tibi sepositas infelix strangulat arca*
Diuitias, auidiq; animum dispendia torquent
Fœnoris expositi census, sed docta fruendi
Temperies, non vlla Deo meliore cohærent
Pectora, non alias decuit Concordia mentes.

ARBOR ATEDII.

STat, quæ perspicuas nitidi Melioris opacet
Arbor aquas, complexa lacus, quæ robore ab imo
Curuata in nodos redit inde cacumine recto
Ardua ceu mediis iterum nascatur ab vndis,
Atque habitet vitreum tacitis radicibus amnẽ.
Quid Phœbum tã parua rogem? vos dicite causas
Naides, & faciles (satis est) date carmina Fauni.

Iamq; & belligerum Iani nemus atraq; Caci
Rura, Quirinalesq; fuga suspensa per agros
Celica tecta subit* ibi demum victa labore,
Fessa metu: qua nunc placidi Melioris, aperti
Stant sine fraude lares: flauos collegit amictus
Arctius, & niueæ posuit se margine ripæ.
Insequitur velox pecorum Deus, & sua credit
Connubia. ardenti iamiam suspiria librat
Pectore, iam prædæ leuis imminet: ecce citatos
Aduertit Diana gradus, dum per iuga septem
Errat, Auentinæq; legit vestigia terræ.
Pœnituit vidisse Deam: conuersaq; fidas
Ad comites, Nunquamne auidis arcebo rapinis
Hoc petulans, fœdumq; pecus? semperq; pudici
Decrescet mihi turba chori? sic deinde locata
Depromit pharetra telum breue, quod neq; flexis
Cornibus, aut solito torquet stridore, sed una
Emisit contenta manu, leuumq; soporem
Naides, auersa fertur tetigisse sagitta.
Illa Deam pariter surgens, hostemq; proteruum
Vidit, & in fontem, niueos, ne panderet artus,
Sit tota cum veste ruit, stagnisq; sub altis
Pana sequi credens, ima latus implicat alga.
Quid faceret subito deceptus præda? nec altis
Credere corp... ...det

Arbor, & hæc duræ latebrosa cubilia nymphæ
Tu saltem decliuis ama, preme frondibus vndam,
Illa quidem meruit: sed ne precor igne superno
Æstuet, aut dura feriatur grandine, tantum,
Spargere tu laticem, & folsis turbare memento.
Tunc ego, teq; diu, recolam, dominamq; benigna
50 Sedis, & illæsa tutabor vtramque senecta.
Et Iouis, & Phœbi frondes, & discolor vmbra
Populus, & nostra stupeant tua germina pinus.
Sic ait illa Dei veteres animata calores
Vberibus stagnis, obliquo pendula trunco
Incubat, atq; vmbris sinuatur amantibus vndas.
Sperat, & amplexus, sed aquarum spiritus arcet,
Nec patitur tactus: tandem eluctata sub auras
Libratur fundo, rursusq; enode cacumen
Ingeniosa leuat. veluti descendat in imos
60 Stirpe lacus alia. iam nec Phœbeia Nais
Odit, & exclusos inuitat gurgite ramos.
Hæc tibi parua quidem geniali luce paramus
Dona, sed ingenti forsan victura sub æuo.
Tu cuius placido posuere in pectore sedem
Blãdus honos, Hilarisq; tamẽ (cũ põdere) Virtus

Iliacos æquare senes, & vincere persta,
Quos pater Elysio, genitrix, quos detulit annos,
Hoc illi duras exorauere sorores:
Hoc, quæ te sub teste, situm fugitura tacentem
Ardua magnanimi reuirescit gloria Blæsi.

PSITTACVS MELIORIS.

Psittace dux volucrum, domini facunda voluptas,
Humanæ solers imitator Psittace linguæ:
Quis tua tam subito præclusit murmura fato
Hesternas miserande dapes, moriturus inisti
Nobiscum, & grata carpentem munera mensæ,
Errantemq́ue toris mediæ plus tempore noctis
Vidimus, affatus etiam meditataq́ue verba
Reddideras. at nunc æterna silentia Lethes
Ille canorus habes. cedat Phaetontia vulgi 10
Fabula, nec soli celebrant sua funera Cycni.
At tibi quanta domus rutila testudine fulgens?
Connexusq́ue ebori virgarum argenteus ordo?
Argutúmque tuo stridentia limina cornu?
Et querula iam sponte fores? vacat ille beatus
Carcer, & angusti nusquam conuitia tecti.
Huc doctæ stipentur aues, quis nobile fandi [illegible] ales,

Ferte simul gemitus, cognataq́ꝫ ducite flammis
Funera, & hoc cūcta miserandū addiscite carmē:
Occidit aeriæ celeberrima gloria gentis
Psittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ,
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret aspectu, gelidi non Phasidis ales.
Nec quas humenti Numidæ rapuere sub Austro,
30 *Ille salutator regum, nomenq́ꝫ locutus*
Cæsareum, & queruli quōdā vice functus amici:
Nunc conuiua leuis, monstrataq́ꝫ reddere verba
Tam facilis: quo tu Melior dilecte recluso
Nunquam solus eras. at non inglorius vmbris
Mittitur, Assyrio cineres adolentur amomo.
*Et tenues Arabum respirant * germine plumæ,* v. gramine
Sicaniisq́ꝫ crocis. senio nec fessus inerti
Scandet odoratos Phœnix felicior ignes.

LEO MANSVETVS IMP.

QVid tibi constrata mansuescere profuit ira?
Quid scelus humanasq́ꝫ animo dediscere cædes?
Imperiumq́ꝫ pati, & domino parere minori?
Quid? q̄d abire domo, rursusq́ꝫ in claustra reuerti
Suetus, & à capta iam sponte recedere præda,

Infelix cauea, & clausas circum vndique portas
Hoc licuisse nefas pauidi timuere Leones.
Tunc cunctis cecidere iubæ, puduitq; relatum
Aspicere, & totas duxere in lumina frontes.
At te non primo fusum nouus obruit ictu
Ille pudor, mansere animi, virtusq; cadenti
A media iam morte redit, nec protinus omnes
Terga dedere minæ: sicut sibi conscius alti
Vulneris, aduersus moriens it miles in hostem, 20
Attollitq; manum, & ferro labente minatur:
Sic piger ille gradu, solitoq; exutus honore
Firmat hiās oculos, animamq; hostemq; requirit.
Victe feres, quod te mœsti. Populusq; Patresq;
Ceu notus caderes tristi gladiator arena.
Ingemuere mori: magni quod Cæsaris ora
Inter tot Scythicas, Libycasq; & litore Rheni,
Et Pharia de gente feras, quas perdere vile est. 30
Vnius amissi tetigit iactura Leonis.

EPICEDIVM PILETI VRSI.

SÆue nimis lacru... ...crimina ponis
Lugendi ... ...arentis

Ferte simul gemitus, cognataq; ducite flammis
Funera, & hoc cũcta miserandũ addiscite carmẽ:
Occidit aeriæ celeberrima gloria gentis
Psittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ,
Quem non gemmata volucris Iunonia cauda
Vinceret aspectu, gelidi non Phasidis ales.
Nec quas humenti Numidæ rapuere sub Austro,
30 Ille salutator regum, nomenq; locutus
Cæsareum, & queruli quõdã vice functus amici:
Nunc conuiua leuis, monstrataq; reddere verba
Tam facilis: quo tu Melior dilecte recluso
Nunquam solus eras. at non inglorius vmbris
Mittitur, Assyrio cineres adolentur amomo.
Et tenues Arabum respirant * germine plumæ,
Sicaniisq; crocis. senio nec fessus inerti
Scandet odoratos Phœnix felicior ignes.

v. gramine

LEO MANSVETVS IMP.

QVid tibi constrata mansuescere profuit ira?
Quid scelus humanasq; animo dediscere cædes?
Imperiumq; pati, & domino parere minori?
Quid? q; abire domo, rursusq; in claustra reuerti
Suetus, & à capta iam sponte recedere præda,
Insertasq; manus laxo dimittere morsu?

Infelix cauea, & clausas circum undique portas
Hoc licuisse nefas pauidi timuere Leones.
Tunc cunctis cecidere iubæ, puduitq; relatum
Aspicere, & totas duxere in lumina frontes.
At te non primo fusum nouus obruit ictu
Ille pudor, mansere animi, uirtusq; cadenti
A media iam morte redit. nec protinus omnes
Terga dedere minæ: sicut sibi conscius alti 20
Vulneris, aduersus moriens it miles in hostem,
Attollitq; manum, & ferro labente minatur:
Sic piger ille gradu, solitoq; exutus honore
Firmat hiãs oculos, animamq; hostemq; requirit.
Magna tamen subiti tecum solatia lethi
Victe feres, quod te mœsti, Populusq; Patresq;
Ceu notus caderes tristi gladiator arena.
Ingemuere mori: magni quod Cæsaris ora
Inter tot Scythicas, Libycasq; & littore Rheni,
Et Pharia de gente feras, quas perdere uile est, 30
Vnius amissi tetigit iactura Leonis.

EPICEDIVM PILETI VRSI.

SÆue nimis lacrymis quisquis discrimina ponis
...arentis

. nouit Sic miſcet fortuna manu, nec pectora mouit)
Sed famulum gemis Vrſe pium. ſed amore, fideq;
. cũcto Has meritum lacrymas cui maior ſtẽmate *iũcto
Libertas ex mente fuit. ne comprime fletus,
Ne pudeat: rumpat frenos dolor iſte Deiſque
Si tã dura placent. hominẽ gemis (hei mihi ſubdo
Ipſe faces) hominem Vrſe. tuum cui dulce volenti
Seruitium, cui triſte nihil: qui ſponte ſibiq;
Imperioſus erat. quiſnam hac in funera miſſos
20 Caſtiget luctus? gemit inter bella peremptum
Parthus equum, fidosq; canes fleuere Moloſſi,
Et volucres habuere rogum ceruusq; Maronis.
Quid ſi nec famulus (vidi ipſe, habitusq; notaui
Te tantum cupientis herum) ſed maior in ore
. Spiritus, & tenero manifeſti in ſanguine mores?
Optarent multum Graia, cuperentq; Latina
Sic peperiſſe nurus. non talem Creſſa ſuperbum
Callida ſollicito reuocauit Theſea filo.
Nec Paris Oebalios talis viſurus amores
inui- Ruſticus, *inuiſas deiecit in aequora pinus,
Non fallo aut cantus aſſueta licentia ducit.

Non tibi fœmineum vultu decus, oraq́ʒ supra
Mollis honos, qualis dubia post crimina forma
De sexu transire iubent: paruoq́ʒ virilis 40
Gratia, nec petulans acies blandiq́ʒ seuero
Igne oculi (qualis belli iam casside visa
Parthenopeus erat) simplexq́ʒ horrore decoro
Crinis, & obsessa nondum, primoq́ʒ micantes
Flore genæ. talem Ledæo gurgite pubem
Educat Eurotas, teneri sic integer æui
Elin adit, primosq́ʒ Ioui puer approbat annos.
Nam pudor inde noua mẽtis, tranquillaq́ʒ morũ
Temperies, teneroq́ʒ animus maturior æuo,
*Carmina quæ donasse queant? Sæpe ille volẽtem 50
Castigabat herum, studioq́ʒ, altisq́ʒ iuuabat
Consiliis. tecum tristisq́ʒ, hilarisq́ʒ, nec unquam
Ille suus: vultumq́ʒ tuo sumebat ab ore.
Dignus & Æmonium Pyladen præcedere fama
Cecropiamq́ʒ fidem. sed laudum terminus esto,
Quem fortuna finit, non mente fidelior ægra
Sperauit tardi reditus Eumeus Vlyssis
Quis Deus, aut quisnam tã tristia vulnera casus
Elegit ...

* al. carmine quo donasse queam

Cretaq́; Cyreneq́; & qua tibi cunque beato
Larga redit Fortuna sinu. sed gnara dolorum
Inuidia infelix, animi vitalia vidit,
70 *Lædendiq́; vias, vita modo carmen adulta*
Nectere tentabat iuuenum pulcherrimus ille,
Cum tribus Eleis vnam Trieterida lustris
Attendit toruo tristis Rhamnusia vultu.
Ac primum impleuitq́; toros oculisq́; nitorem
Addidit, & solito sublimius ora leuauit,
(Heu misero letale fauens) seseque videndo
Torsit, & inuidia, mortemq́; amplexa, iacenti
Iniecit nexus, carpsitq́; immitis adunca
Ora verenda manu. quinta vix Phosphoros hora
80 *Rorantem sternebat equum, iam littora duri*
Sæua Pilete senis, durumq́; Acheronta videbas
Quo domini clamante sono? non sæuius atros
Nigrasset planctu genitrix tibi sæua lacertos,
Nec pater: & certè qui vidit funera frater.
Erubuit vinci. sed nec seruilis ademto
Ignis odoriferos exhausit flamma Sabæos,
Et Cilicum messes, Phariaq́; exemta volucri
Cinnama, & Assyrio manantes gramine succos.
90 *At domini fletus, hos tantum ausere fauillæ,*
Hos bibit vsque rogus. nec quod tibi Setia canos

Quid caram crucias tam sauis luctibus umbrã?
Eximius licet ille animi, meritusq; dolorem
Soluisti subit ille pios, carpsitq; quietem
Elysiam, clarosq; illic fortasse parentes
Inuenit, aut illic per amana silentia Lethes 100
Forsan Auernales alludunt undique mixta
Naides, obliquoq; notat Proserpina vultu.
Pone precor questus, alium tibi fata Pileton
Forsan, & ipse dabit, moresq; habitumq; decoris
Monstrabit gaudens, similemq; docebit amorem.

GENETHLIACON LVCANI.

Lucani proprium diem frequentet
Quisquis collibus Isthmia Diones
Docto pectora concitatus œstro,
Pendentis bibit ungula liquorem.
Ipsi, quos penes est honor canendi,
Vocalis Cithara repertor Arcas,
Et tu Bassaridum rotator Euan,
Et Pean, & Hyantia sorores,
Læta purpureas nouate vittas, 10

20 *Quas Dirce lauat, aut alit Citheron.*
Lucanum canimus. fauete linguis.
Vestra est ista dies, fauete Musæ,
Dum qui vos geminas tulit per artes
al. vinctæ *Et *iuncta pede, vocis, & soluta,*
Romani colitur chori Sacerdos
Felix heu nimis, & beata tellus,
Quæ pronos Hyperionis meatus,
Summis Oceani vides in vndis
Stridoremq; rotæ cadentis audis.
30 *Quæ Tritonida fertiles Athenas*
Vnctis Bætica prouocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris.
Hoc plus quam Senecam dedisse mundo,
Aut dulcem generasse Gallionem.
Attollat refluos in astra fontes
Graio nobilior Malete Bætis.
Bætin Mantua prouocare noli,
Natum protinus, atque humum per ipsam
Primo murmure dulce vagientem
40 *Blando Calliope sinu recepit:*

Cantu purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alij Phrygum ruinas,
Et tardi reducis vias Vlyssis,
Et puppem temerariam Mineruæ
(Trita vatibus orbita) sequantur. 50
Tu carus Latio, memorq; gentis
Carmen fortior exeris togatum.
Ac primum, teneris adhuc in annis
Ludes Hectora, Thessalosque currus.
Et supplex Priami potentis aurum
Et sedes reserabis inferorum.
Ingratus Nero dulcibus theatris,
Et noster tibi præferetur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantis, 60
Infandos Domini nocentis ignes.
Tu castæ titulum, decusq; Pollæ
Iucunda dabis allocutione.
Mox cepta generosior iuuenta
Albos ossibus Italis Philippos,
Et Pharsalica bella detonabis.
Et fulmen ducis inter arma diui,
Libertate grauem pia Catonem,
Et [illegible]

Et docti furor arduus Lucreti.
Et qui per freta duxit Argonautas.
80 *Et qui corporà prima transfigurat.*
Quin maius loquor, ipſa te Latinis
Æneis venerabitur canentem.
Nec ſolum dabo carminis nitorem,
Sed tædis genialibus dicabo
Doctam, atque ingenio tuo decoram:
Qualem blanda Venus, daretq; Iuno,
Forma, ſimplicitate, comitate,
Cenſu, ſanguine, gratia, decore.
Et veſtros Hymenæon ante poſtes
90 *Feſtis cantibus ipſa perſonabo.*
O ſæua nimium, graueſque Parcæ!
O nunquam data feſta longa ſummis
Cur plus ardua caſibus patetis?
Cur ſæua vice magna non ſeneſcunt?
Sic natum Naſamonij Tonantis
Poſt ortus, obitusq; fulminatos,
Anguſto Babylon premit ſepulcro.
Sic fixum Paridis manu trementis
Peliden Thetys horruit cadentem.
Sic ripis ego murmurantis Hebri

Sic fata est, leuiter què decidentes,
Abrasit lachrymas nitente plectro.
At tu, seu rapidum poli per axem,
Fama curribus arduis leuatus,
Quà surgunt animæ potentiores.
Terras despicis, & sepulchra rides: 110
Seu pacis meritum nemus reclusa
Felix Elycij tenes in oris
Quò Pharsalica turba congregatur,
Et te nobile carmen insonantem
Pompei comitantur, & Catones:
Tu magna sacer & superbus vmbra
Nescis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidúmque, visa
Matris lampade, respicis Neronem,
Adsis lucidus, & vocante Polla 120
Vnum quæso diem, Deos silentium
Exores, solet hoc patere limen
Ad nuptas redeuntibus maritis.
Hæc te non thiasis procax dolosis
Falsi numinis induit * figuras, al. figura
Ipsum sed colit, & frequentat ipsum
Imis altius insitum medullis.
Ac solatia vana subministrat

Iam dulces lachrymæ, dolórque fessus
Quicquid fleuerat antè, nunc adoret.

P. STATII PAPINII

SYLVARVM LIB. III.

ad Pollium.

TIbi certè (Polli dulcissime, & hac, cui tam fideliter inhæres, quiete dignissime) non habeo probandam diu libellorum istorum temeritatem: cum scias multos ex illis in sinu tuo subito natos, & hanc audaciam stili nostri frequenter expaueas, quoties in illius facundiæ tuę penetrale seductus, altius literas intro: & in omnes à te studiorũ sinus ducor. Securus itaq. tertius hic Syluarum nostrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem & secundus testem. Sed hic habet authorem. Nam primũ limen eius, Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo consecratum, statim vt videram, his versibus adoraui. Sequitur libellus, quo splendidissimũ & mihi iucundissimum iuuené, Metium

nostris solatium, cum lugeret veris (quod amarissimum est) lachrymis senem patrem. Earinus præterea Germanici Dei nostri libertus scit, quandiu desiderium eius moratus sim, cum petiisset vt capillos suos, quos cum gemmata pixide, & speculo ad Pergameum Asclepium mittebat, versibus dedicarem. Summa est Ecloga, qua mecum secedere Neapolim Claudiam meam exhortor. Hic, si verum dicimus, sermo est quidem securus, vt cũ vxore, & qui persuadere malit, quàm placere. huic præcipuè libello fauebis, cùm scias hanc destinationem quietis meæ, tibi maximè intendere: méque non tam in patriam, quàm ad te secedere.

HERCVLES SVRRENTINVS.

INtermissa tibi renouat Tirynthie sacra
Pollius, & causas designat desidis anni,

30 *Vnde hæc aula recens? fulgorq; inopinus agresti*
Alcidæ? sunt fata Deûm, sunt fata locorum.
O velox pietas! steriles hic nuper arenas,
Aspersum pelago montis latus, hirtaq; dumis
Saxa, nec vlla pati faciles vestigia terras,
Cernere erat, quanam subito fortuna rigentes
Ductauit scopulos? Tyrione hæc mœnia plectro,
An Getica venere lyra? stupet ipse labores
Annus, & angusto bisseni limite menses
al. affuit *Longæuum mirantur opus. * adfuit, arces*
40 *Erexitq; suas: atque obluctantia saxa*
Summouit nitens, & magno pectore montem
Repulit, immitem credas iussisse Nouercam.
Ergo age, seu patrios, liber iam legibus, Argos
Incolis, & mersum tumulis Eurysthea calcas:
Siue tui solium Iouis, & virtute parata
Astra tenes, haustumq; tibi succincta beati
Nectaris, excluso melior Phryge porrigit Hebe,
Huc ades, & genium templis nascentibus infer.
Non te Lerna nocens, nec pauperis arua Molochi,

Pacatus, mitisq́ue venit, nec turbidus ira,
Nec famulare timens: sed quem te Mænalis Auge
Confectum thiasis, & multo fratre madentem
Detinuit qualemq́ue vaga post crimina noctis
Thespius obstupuit toties socer. hic tibi festa
Gymnas, & insontes iuuenum sine cestibus iræ,
Annua veloci peragunt certamina lustro.
Hic templis inscriptus, auo gaudente, sacerdos
Paruus adhuc, similisq́ue tui, cum prima nouercæ
*Mõstra manu premeres, atq́ue * exanimata dolores.*
Sed quæ nam subiti veneranda exordia templi,
Dic age Calliope, socius tibi grande sonabit
Alcides, tensoq́ue modos imitabitur arcu,
Tempus erat, cæli cum torrentissimus axis
Incumbit terris, ictusq́ue Hyperione multo
Acer anhelantes incendit Sirius agros.
Iamq́ue dies aderat, profugis cum regibus aptum
Fumat Aricinum Triuiæ nemus, & face multa
Conscius Hippolyti splendet lacus. ipsa coronat
Emeritos Diana canes, & spicula tergit:
Et tutas sinit ire feras, omnisq́ue pudicis
Itala terra focis, Hecateias excolit Idus.
Ast ego Dardania quamuis sub collibus Albæ

Forte diem Triuiæ dum littore ducimus vdo,
al. assuetaque *Angustasq; fores, *assuetaq; tecta grauamus*
70 *Frondibus, & patula defendimus arbore soles.*
Delituit cælum, & subitis lux candida cessit
Nubibus, & tenuit grauiore Fauonius Austro
Immaduit, qualem Libyæ Saturnia nimbum
Attulit, Iliaco dum diues Elisa marito
Donatur, testesq; vlulant per deuia Nymphæ.
Diffugimus, festasq; dapes, redimitáque vina
Abripiunt famuli, ne quo conuiuia migrent.
Quamuis innumera gaudentia rura, supernè
Insedere domus, & multo culmine diues
80 *Mons nitet, instantes sed proxima quærere nimbi*
Suadebant, læsiq; fides reditura sereni
Stabat dicta sacri tenuis casa nomine templi.
Et magnũ Alciden humili lare parua premebat,
Fluctiuagas nautas, scrutatorésque profundi
Vix operire capax. huc omnis turba coimus,
Huc epulæ, ditésque tori, cœtusq; ministrum
Stipantur, nitidæq; cohors gratissima Pollæ.
Non cepere fores, angustaq; deficit ædes.
Erubuit, risitq; Deus, dilectaq; Polli

Te gauderet,*erat? longe tu tramite nudos al. erant
Texisti scopulos: fueratq; ubi semita tantum,
Nunc ibi distinctis stat porticus alta columnis. 100
Ne sorderet iter, curui tu littoris ora,
Clausisti calidas gemina testudine lymphas.
Vix opera enumerē. mihi pauper, & indigus unē
Pollius, & tales hilaris tamen intro penates,
Et littus, quod pandis, amo. sed proxima sedem
Despicit, & tacitè ridet mea numina Iuno.
Da templum, dignasq; tuis conatibus aras,
Quas puppes velis nolint transire secundis,
Quo pater ætherius, mensisq; accita deorum
Turba, & ab excelso veniat soror hospita templo. 110
Nec te, quod solidus contra riget umbo maligni
Montis, & immenso non unquam exesus ab æuo
Terreat, ipse adero, & conamina tanta iuuabo,
Asperaque inuita perfringam viscera terra.
Incipe, & Herculeis fidens hortatibus aude.
Non Amphionia steterint velocius arces,
Pergameusve labor. dixit* montemq; reliquit, v. mentémque
Nec mora, conscriptâ formatur imagine tela.
Innumera coiere manus. his cadere syluas,
Et *reuelare trabes: illis immergere cura 120 al. leuare
Fund-

Insudat, validaq́; solum deforme bipenni,
Cum graue nocturna cœlum subtexitur umbra,
Ipse fodit. dites Caprea, viridésque resultant
30 Taurubula, & terris ingens redit aquoris Echo.
Non tam grande sonat motis incudibus Aetna,
Cum Brontes, Steropesq́; ferit. nec maior ab antris
Lemniacis fragor est, vbi flammeus Ægida calat
Mulciber, & castis exornat Pallada donis.
Decrescunt scopuli, & rosea sub luce reuersi
Artifices mirantur opus. vix annus anhelat
Alter, & ingenti diues Tirynthius arce
Despectat fluctus, & iuncta tecta Nouerca
Prouocat, & dignis inuitat Pallada templis.
40 Iam placida dant signa tuba, iam fortibus ardēs
Fumat arena sacris: hos nec Piseus honores
Iupiter, aut Cyrrha pater aspernetur opaca.
Nil his triste locis. cedat lachrymabilis Isthmos:
Cedat atrox Nemee: litat hic felicior infans:
Ipsa pumiceis virides Nereides antris
Exiliunt vltro, & scopulis humentibus harent.
Nec pudet occultè nudas spectare palastras.
Spectat & Icario numerosus palmite Gaurus.

Inuicta dignare manu: seu nubila disco
Fingere, seu volucres Zephyros prauertere telo, al. findere
Seu tibi dulce manu Libycas nudare palæstras,
Indulge sacris, & si tibi poma supersunt* al. in
Hesperidum, gremio venerabilis ingere Pollæ.
Nam capit, & tantum non dedignatur honorem. 160
Quod si dulce decus, viridesq; resumeret annos,
(Da veniam Alcide) fors huic & pensa tulisses.
Hæc ego nascentes lætus bacchatus ad aras
Libamenta tuli. nunc ipsum in limine cerno
Soluentem voces, & talia dicta ferentem.
Macte animis, opibusq; meos imitare labores,
Qui rigidas rupes, infœcundaq; pudenda
Naturæ deserta domas, & vertis in vsum
Lustra habitata feris, fœdeq; latentia profers
Numina. quæ tibi nunc meritorū præmia soluam? 170
Quas referam grates? Parcarum fila tenebo,
Extendamq; colus, duram scio vincere mortem:
Auertam luctus, & tristia damna vetabo.
Teq; nihil læsum, viridi renouabo senectâ.
Concedamq; diu iuuenes spectare nepotes.
Donec & hic sponsæ maturus, & illa marito.
Rursus & ex illis soboles noua ...

Sic ait & tangens surgentem altaribus ignem,
Populeaq́; mouens albentia tempora sylua,
Et styga, & atherei iurauit fulmina patris.

PROPEMPTICON METII.
CELERIS.

DI quibus audaces amor est seruare carinas
Saeuáque ventosi mulcere pericula ponti,
Sternite molle fretum, placidumq́; aduertite votis
al. leuis *Concilium, & *lenis nō obstrepat vnda precanti.*
Grande tuo, rarumq́; damus Neptune profundo
Depositum: iuuenis dubio committitur alto
Metius atque animis partem super aequora nostra
Maiorem transferre parat. proferte benigna
Sydera, & antenna gemino consistite cornu
10 *Oebalij fratres vobis pontusq́;, polusq́;,*
Luceat. Iliaca longè nimbosa sororis
Astra fugate precor, totoq́; excludite caelo.
Vos quoque caeruleum diua Nereides agmen,
Quîs honor, & regni cessit fortuna secundi,
(Dicere qua magni fas sit mihi sydera Ponti)
Surgite de vitreis spumosa Doridos antris,
Baianosq́; sinus, & foeta tepentibus vndis
Littora, tranquillo certatim ambite natatu.

Sparsit Tyrrhena Mareotica vina Minerua.
Huius vtrumque latus molli percingite gyro,
Et partite vicés, vos stuppea tendite mali
Vincula. vos summis annectite suppara velis.
Vos Zephyris aperite sinus: pars transtra reponat,
Pars demittat aquis curua moderamina puppis.
Sint quibus exploret rupes grauis arte molorchus,
Quęq; secuturam religent post terga Phaselon,
Vncaq; submersa penitus retinacula* vellant.
Temperet hac æstus, pelagusq; inclinet ad ortus,
Officio careat glaucarum nulla sororum,
Hinc multo Proteus, gemino hinc & corpore Tritō
Prenatét, & subitis qui perdidit inguina monstris
Glaucus, adhuc quoties patrijs allabitur oris
Littoream blanda fériens Anthedona cauda.
Tu tamen ante omnes diua cum matre Palæmon
Annue, si vestras amor est mihi pandere Thebas.
Nec cano degeneri Phebeium Amphiona plectro,
Et pater Æolio frangit qui carcere ventos,
Cui varij flatus, omnisq; per æquora mundi,
Spiritus, ac hyemes nimbosaq; nubila parent,

Claudere suspensos oculorum in margine fletus.
Iamq́ue ratem terris diuisit fune soluto
Nauita, & angustum deiecit in aequora pontem.
Saeuus vbi è puppi longo clamore magister
Dissipat amplexus, atque oscula fida reuellit,
Nec longum cara licet in ceruice morari.
Attamen in terras è plebe nouissimus omni
60 *Ibo, nec egrediar nisi iam cedente carina.*
Quis rude, & abscissum miseris animātib. aequor
Fecit iter? solidaeq́ue pios telluris alumnos
Expulit in fluctus pelagoq́ue immisit hiantes?
Audax ingenij. nec enim temeraria Virtus
Illa magis, summae gelidum quae Pelion Ossae
Iunxit, anhelantémque iugis bis pressit Olympū.
Vsque adeóne parum lentas transire paludes?
Stagnaq́ue & angustos summittere pontib. amnes?
Imus in abruptum, gentilesq́ue vndique terras
70 *Fugimus, exigua clausi trabe, & aëre nudo.*
Inde furor ventis, indignataeq́ue procellae,
Et caeli fremitus, & fulmina plura Tonanti.
Ante rates, pigro torpebant aequora somno,
Nec spumare Thetis, nec spargere nubila fluctus
Audebant, visis tumuerunt puppibus vndae,

Portatura celer, quos nunc ego pectore somnos
Quósve queam perferre dies? quis cuncta pauenti
Nuntiet? an facili te prætermiserit vnda
Lucani rabida ora maris? num torua Charybdis
Fluctuet? aut Siculi populatrix virga profundi?
Quos tibi currenti præceps ferat Adria mores?
Quæ pax Carpathio quali te subuehat aura
Doris Agenorei furtis blandita iuuenci.
Sed merui questus. quid enim te castra petente, 90
Non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos?
Cimmeriumq; Chaos? starem prope bellica regis
Signa mei, seu tela manu, seu fræna teneres,
Armatis seu iura dares, operumq; tuorum
Et si non socius, certè mirator adessem.
Sic quondam magno Phœnix reuerendus Achilli
Littus ad Iliacum, Thymbræaq; Pergama venit
Imbellis, tumidoq; nihil iuratus Atridæ.
Cur nobis ignauus amor? sed pectore fido
Nusquã abero, longiq; sequar tua carbasa votis, 100
Isis Phoroneis quondam stabulata sub antris.

Cúrve Terapnai lasciuiat ora Canopi.
Cur seruet Pharias lethaus ianitor aras,
Vilia cur magnos aquent animalia diuos.
Qua sibi praesternat viuax altaria Phœnix,
Quos dignetur agros: aut quo se gurgite Nili
Mergat adoratus trepidis pastoribus Apis.
Duc & ad Emathios manes, vbi belliger vrbis
Conditor Hyblao perfusus nectare durat:
120 Anguiferámq; domum, blandoq; mersa veneno
Actias Ausonias fugit Cleopatra cathenas:
Vsque & in Assyrias sedes: mandatáq; castra
Prosequere, & Marti iuuenem dea trade Latino:
Nec nouus hospes erit puer hic sudauit in armis
Notus adhuc, tantum maioris munere claui:
Iam tamen & turmas facili prauertere gyro
Fortis, & Eoas iaculo damnare sagittas.
Ergo erit illa dies, qua te maiora daturus
Cæsar ab emerito iubeat discedere bello,
130 At nos hoc iterum stantes in littore, vastos
Cernemus fluctus, aliasq; rogabimus auras
O tum quantus ego, aut quanta votiua mouebo
Plectra lyra! cum me magna ceruice ligatum

Sidonijs iterata vadis vbi germine primum,
Candida felices sudent Opobalsama virgæ,
Ast ego deuictis dederim quæ busta Pelasgis,
Quæve laboratas claudat mihi pagina Thebas.

LACHRYMÆ HETRVSCI.

SVmma Deum pietas, cuius gratissima cœlo
Rara profanatas inspectant numina terras:
Huc vittata comam, niueoq; insignis amictu
Qualis adhuc præsens, nullaq; expulsa nocentum
Fraude, rudes populos, atque aurea regna colebas,
Mitibus exequiis ades, & lugentis Hetrusci
Cerne pios fletus, laudataq; lumina terge.
Nam quis inexpleto rumpentem pectora questu,
Complexumq; rogos, incumbentemq; fauillis
Aspiciens, non aut primæua funera plangi 10
Coniugis, aut nati modo pubescentia credat
Ora rapi flammis? pater est, qui fletur, adeste
Dique hominesq; sacris, procul hinc, procul ite no-
Si cui corde nefas tacitum, fessiq; senectus (centes
Longa patris, si quis pulsatæ conscius vnquam
Matris, & infernâ rigidam timet Æacon vrnâ,
Insontes, castosq; voco: teneo ecce seniles
Leniter implicito vultus, sanctámque parentis

Festaq; pallentes hilarent altaria lucos.
[al. heu] *Felix * & nimium felix, plorataq; nato*
Vmbra venit. longè furiarum sibila, longè
Tergeminus custos. penitus via longa patescat
Manibus egregijs. eat horrendumq; silentis
Accedat domini solium gratésque supremas
30 *Perferat, & totidem iuueni roget anxius annos.*
Macte pio gemitu, dabimus solatia dignis
Luctibus, æternasq; vltro sacrabimus vmbris
Inferias Hetrusce senis. tu largus Eoa
[al. superbas] *Germina, tu messes Ciliciāq; Arabumq; * superbis*
Merge rogis. ferat ignis opes hæredis, & alto
Aggere missuri nitido pia nubila cælo,
Stipentur cineres, nos non arsura feremus
Munera, venturosq; tuus durabit in annos,
Me monstrante, dolor, neq; enim mihi flere parētes
40 *Ignotum: similis gemui proiectus ad ignem.*
Ille mihi tua damna dies compescere cantu
Suadet, & ipse tuli, quos nunc tibi cōfero questus
Non tibi clara quidem senior placidissime gentis

Imperium superis, sed habent & numina legem.
Seruit & astrorum velox chorus, & vaga seruit
Luna, nec iniussa toties redit orbita lucis.
Et modo (si fas est æquare iacentia summis)
Pertulit & sæui Tirynthius horrida regis
Pacta, nec erubuit famulantis fistula Phœbi.
Sed neque barbaricis Latio transmissus ab oris,
Smyrna tibi gentile solum, potusq; verendo 60
Fonte Meles, Hermiq; vadum, quo Lydius intrat
Bacchus, & aurato reficit sua cornua limo.
Læta dehinc series, variisq; ex ordine curis
Auctus honos, semperq; gradu prope numina, semper
Cæsareum coluisse latus, sacrisq; Deorum
Arcanis hærere datum. Tibereia primum
Aula tibi, vix dum aura nouâ mutante iuuentâ
Panditur, hic annis multa super indole victis
Libertas oblata venit. nec proximus hæres
Immitis, quanquam & furijs agitatus, abegit, 70
**Hinc & in Arctoas tenuis comes vsq; pruinas* al. hunc
Terribilem affatu passus, visuq; Tyrannum,
Immanémque suis, vt qui metuenda ferarum
Corda domant, mersasq; iubent iã sanguine tacto
Reddere ab ore manus, & nulla viuere præda.
Præcipuos sed enim merito surrexit in actus

Stat celer obsequio iussa ad Neptunia Triton,
Tu toties mutata ducum iuga rite tulisti
Integer, inq; omni felix tua cymba profundo.
Iamq; piam lux alta domum praecelsaq; toto
Intrauit fortuna gradu, iam creditur vni
Sanctarum digestus opum, partaq; per omnes
Diuitiae populos, magniq; impendia mundi,
Quicquid ab auriferis eiectat Iberia fossis,
Dalmatico quod mõte nitet, quod messibus Afris
90 Verritur, aestiferi quicquid terit area Nili,
Quodq; legit mersus pelagi scrutator Eoi,
Et Lacedamonij pecuaria culta Galesi,
Perspicuaeq; niues, Massyllaq; robora, & Indi
Dentis honos vni parent commissa ministro,
Qua Boreas, quaq; Eurus atrox, qua nubilus Au-
Inuehit, hybernos citius numeraueris imbres, (ster
Syluarumq; comas, vigilis, te animiq; sagacis
Exitus euoluit, quantum Romana sub omni
Pila die, quantumq; Tribus, quid tẽpla, quid alti
100 Vndarum cursus, quid propugnacula poscant
Aequoris, aut longè series porrecta viarum.

Quis sublime genus, formamq; insignis Hetrusca
Nesciat? haudquaquã proprio mihi cognita visu,
Sed decus eximium formæ par reddit imago
Vultibus, & similis natorum gratia monstrat.
Nec vulgare genus. fasces summamq; curulem
Frater, & Ausonios enses mandataq; fidus
Signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
Impulit, & magno gens est damnata triumpho.
Sic quicquid patrio cessatum est sanguine mater 120
Reddidit, obscurumq; latus clarescere vidit
Connubio gauisa domus, nec pignora longè,
Quippe bis ad partus venit Lucina, manuq;
Ipsa leui grauidos tetigit fœcunda labores.
Felix ô si longa dies, si cernere vultus
Natorum, viridesq; genas tibi iusta dedissent
Stamina. sed media cecidere abrupta iuuenta
Gaudia, florentesq; manu scidit Atropos annos,
Qualia pallentes declinant lilia culmos,
Pubentésq; rosæ primos moriuntur ad Austros. 130
Aut vbi verna nouis expirat purpura pratis
Illa sagittiferi circunuolitastis amores
Funera, maternosq; rogos vnxistis amomo.

Lætus Idumæi donauit honore triumphi.
Dignatusq́ loco victricis, & ordine pompæ
Non vetuit, tenuesq́ nihil minuêre parentes.
Atq; idem in cuneos populos cũ duxit equestres,
Mutauitq́ genus, læuaq́ ignobile ferrum
Exuit, & celso natorum æquauit honore.
Dextra bis octonis fluxerunt sæcula lustris,
Atque æui sine nube tenor. quàm, diues in vsus
Natorum, totoq́ volens excedere censu,
150 *Testis adhuc largi nitor inde assuetus Hetrusci,*
Cum tua non humiles dedit indulgentia mores.
Hunc siquidem amplexu semper reuocãte tenebas
Blandus, & imperio nũquam pater: huius honori
Pronior, ipse etiam gaudebat cedere frater.
Quas tibi, deuoti iuuenes pro patre renato
Summe ducũ grates, aut quæ pia vota rependãt?
Tu seu tarda situ, rebusq́ exhausta senectus
Errauit, seu blanda diu fortuna regressum
Maluit attonitum & venturi fulminis ictus
160 *Horrentem tonitru tantum lenia procella*

Quæq; suum Dacis donat clementia montem,
Quæ modo Marcomanos post horrida bella vagosq; 170
Sauromatas, Latio non est dignata triumpho.
Iamq; in fine dies, & inexorabile pensum
Deficit, hic mæsti pietas me poscit Etrusci
Qualia nec Sicula moderantur carmina rupes,
Nec fati iam certus Olor, sæuiq; marita
Tereos, heu quantis lassantem brachia vidi
Planctibus, & prono fusum super oscula vultu,
Vix famuli, comitesq; tenent: vix arduus ignis
Submouet, haud aliter gemuit periūria Theseus
*Littore, qui falsis deceperat Ægea velis. 180

* al. littora

Tunc immane gemens, fœdatusq; ora tepentes
Affatur cineres. cui nos fidissime linquis
Fortuna redeunte pater? modo numina magni
Præsidis atque breues superum placauimus iras,
Nec frueris: tantiq; orbatus muneris vsu
Ad manes ignare fugis: nec flectere parcas,
Aut placare mala datur aspera numina Lethes.
Felix cui magna patrem ceruice vehenti
Sacra Mycenææ patuit reuerentia flammæ.
Quiq; tener sæuis genitorem Scipio pœnis 190
Abstulit. & Lydi pietas temeraria Lausi
Ergo Thessalici coniux pensare mariti

Parebunt. ego rite minor, semperq; secundus.
Assidue libabo dapes, & pocula sacris
200 Manibus, effigiesq; colam, te lucida saxa,
Te similem docta referet mihi linea cera.
Nunc ebur, & fuluum vultus imitabitur aurum:
Inde viam morum, longaeq; examina vitae,
Affatusq; pios, monituraq; somnia poscam.
Talia dicentem genitor dulcedine laeta
Audit, & immites lentè descendit ad vmbras.
Verbaq; dilecta fert narraturus Hetrusca.
Salue supremum genitor mitissime Patrum,
Supremumq; vale: qui nunquam sospite nato
210 Triste Chaos, moestusq; situs patiere sepulchris.
Semper odoratis spirabunt floribus arae.
Semper & Assyrios felix bibet vrna liquores,
Et lachrymas, qui maior honos, hic sacra litabit
al. atque Manibus* eque tua tumulum tellure leuabit.
Nostra quoq; exẽplo meritis tibi carmina sancit,
Hoc etiam gaudens cinerem donasse sepulchro.

COMA EARINI.

Intensoque ostende patri, sine dulce nitentes
Comparet, atque diu fratris putet esse Lyei. 10
Forsan, & ipse coma nunquam labentis honorem
Preferet, atque alio clausum tibi ponet in auro
Pergame, pinifera multum felicior Ida.
Illa licet sacra placeat sibi nube rapina,
Nempe dedit superis illum, quem turbida semper
Iuno videt, refugitq; manum, nectarq; recusat.
At tu grata Deis, pulchroq; insignis alumno,
Misisti Latio, placida quem fronte ministrum
Iupiter Ausonius pariter, Romanaq; Iuno
Aspiciunt, & uterq; probant, nec tanta potenti 20
Terrarum Domino, diuûm sine mente voluptas.
Dicitur Idalios Ericis de vertice lucos
Dum petit, & molles agitat Venus aurea Cycnos
Pergameas intrasse domus, vbi maximus agris
Auxiliator adest, & festinantia sistens
Fata salutifero mitis Deus incubat angui.
Hic puerum egregia praeclarum sydere forma
Ipsius ante Dei ludentem conspicit aram.
Ac primum subita paulum decepta figura
Natorum de plebe putat ...

Donum immane duci. nec te plebeia manebunt
Iura, Palatino famulus deberis amori.
Nil ego, nil fateor, toto iam dulce sub orbe
40 Aut vidi, aut genui, cedat tibi Latmius vltro,
Sangariusq́ puer, quémq; irrita fontis imago,
Et sterilis consumpsit amor. te Cærula Nais
Mallet, & apprensa traxisset fortius vrna.
Tu puer ante omnes, solus formosior ille,
Cui daberis. sic orsa, leues secum ipsa per auras
Tollit Olorinaq; iubet considere biga.
Nec mora, iam Latij montes, vetere sque penates
Euandri, quos mole noua pater inclytus vrbis
Excolit, & summis æquat Germanicus astris.
50 Tunc propior iam cura deæ: quæ forma capillis
Optima, quæ vestis roseos accendere vultus
Apta, quod in digitis, collo quod dignius aurum.
Norat cælestis oculos ducis, ipsaq; tædas
Iunxerat, & plena dederat connubia dextra.
Sic ornat crines, Tyrios sic fundit amictus.
Dat radios, ignemq́; suum. cessere priores
Delitiæ famulûmque greges. hic pocula magno
Prima duci, myrrhasq́; graues, crystallaq́; portat
Candidiore manu. crescit noua gratia Baccho.

Carperet, & pulchra fuscaret gratia formæ,
Ipse Deus patriæ, celsam trans æquora liquit
Pergamon. haud ulli puerum mollire potestas
Credita, sed tacita iuuenis Phœbeius arte
Leniter, haud ullo concussum uulnere, corpus, 70
De sexu transire iubet. tamen anxia curis
Mordetur, puerique timet Cytherea dolores.
Nondum pulcra ducis clementia caperat ortu
Intactos seruare mares: nunc frangere sexum,
Atque hominem mutare nefas, gauisaque solos
Quos genuit, Natura uidet. nec lege sinistra
Ferre timent famulæ natorum pondera matres.
Tu quoque nunc iuuenis, genitus si tardius esses,
Vmbratusque genas, & adultos fortior artus, 80
Non unum gaudens Phœbeia ad limina munus
Misisses patriæ nunc uertex solus ad aras
Nauiget. hunc multo Paphia saturabat amomo.
Hunc noua tergemina pectebat Gratia dextra.
Et quam Sperchio tumidus seruabat Achilles.
Ipsi cum primum niueam præcerpere frontem,
Decretum est ...

Hoc quoque demus ait: patriis nec gratius ullum
Munus erit templis, ipsoq; potentius auro,
100 *Tu modo fige aciem, & vultus hucusq; relinque.*
Sic ait, & speculum reclusit imagine rapta.
At puer egregius tendens ad sydera palmas,
His mihi pro donis, hominum mitissime custos
(Si merui) longa dominum renouare iuuenta,
Atque orbi seruare velis, hoc sydera mecum,
Hoc vndæ, terræq; rogant, eat oro per annos
Iliacos, Pyliosq; simul, propriosq; penates
Gaudeat, & secum Tarpeia senescere templa.
Sic ait, & motas miratur Pergamos aras.

AD CLAVDIAM VXOREM.

QVid mihi mœsta die: sociis quid noctib. uxor
Anxia peruigili ducis suspiria curâ?
Non metuo ne læsa fides, aut pectore in isto
Alter amor. nullis in te datur ire sagittis.
Audiat infesto licet hæc Rhamnusia vultu
Non datur, & si egomet patrio de littore raptus,
Quatuor emeritis per bella, per æquora lustris
Errarem: tu mille procos intacta fugares,
Non intertextas commenta retexere telas.

Nulla, nec aut rapidi mulcent te prælia Circi,
Aut intrat sensus clamosi turba Theatri.
Sed probitas, & opaca quies, & sordida nunquam
Gaudia: quas autem comitē te rapto per vndas?
Quamquā, & si gelidas irē mansurus ad Arctos,
Vel super Hesperiæ vada caligantia Thules, 20
Aut septem gemini caput haud penetrabile Nili,
Hortarere vias. Hæc mens tua nempe benigna,
Quam mihi forte Venus iunctā florentibus annis
Seruet, & in senium tua, quæ me vulnere primo
Intactum thalamis, & adhuc iuuenile vagātem
Fixisti: tua frena libens, docilisq́ recepi
Et semel insertas non mutaturus habenas,
Vsque premo. ter me vidisti Albana ferentem*
Dona comes, sanctoq́ indutum Cæsaris auro,
Visceribus complexa tuis, sertisq́ dedisti 30
Oscula anhela meis: tu cum Capitolia nostra al. nitidis
Inficiata lyra, sæuum, ingratumq́ dolebas
Mecum victa Iouem, tu procurrentia primis
Carmina nostra sonis, totasq́ in murmure noctes
Aure rapis vigili: longi tu sola laboris
Conscia, cumq́ tuis creuit mea Thebais annis.
Qualem te nuper Stygias modo raptus ad vndas.

Heu vbi nota fides. totâq; explorata per vsus
Quæ veteres Latias, Graiasq; Heroidas æquas?
Isset ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)
Penelope gauisa domos, si passus Vlysses.
Questa est Ægiale, questa est Melibæa relinqui,
Et quamquam sæui fecerunt Mænada planctus:
Nec minor his, tu nosse fidem, firmamq; maritis
50 Reddere. sic certe cineres, vmbramq; priorem
Quæris adhuc. sic exequias amplexa canori
Coniugis, ingentes iterasti pectore planctus.
Iam mea, nec pietas alia est tibi, curaq; natæ
Sic vt mater amas. sic nunquam corde recedit
Nata tuo, fixamq; animi penetralibus imis
Nocte, dieq; tenes. non sic Trachinia nidos
Alcyone vernos, non sic Philomela penates
Circuit amplectẽs, animamq; in pignora trãsfert.
Heu nunc illa terit viduo quod sola cubili
60 Otia iam pulchræ terit infœcunda iuuentæ.
Sed venient, plenis venient connubia tædis
Sic certè, formæq; bonis, animiq; meretur.
Siue chelyn complexa petit, seu voce paterna

Montis hyems trepidas exhausit ciuibus vrbes.
Stant populusq; vigent. hic auspice cõdita Phœbo
Tecta, Dicarchei portus, & littora mundi
Hospita, at hic magna tractus imitantia Romæ.
Quæ Capys, aduectis impleuit mœnia Teucris
Nostra quoq; & proprijs, tenuis nec rara colonis
Parthenope, cui mite solum trans æquora vecta
Ipse Dionea monstrauit Apollo columba. 80
Has ego te sedes (nam nec mihi barbara Thrace,
Nec Libya natale solum) transferre laboro:
Quas & mollis hyems, & frigida temperat æstas:
Quas imbelle fretum torpentibus alluit vndis.
Pax secura locis, & desidis otia vitæ,
Et nunquam turbata quies, somniq; peracti.
Nulla foro rabies, aut stricta iurgia legis,
Morum iura viris: solum, & sine fascibus æquum
Quid nunc magnificas species, cultusq; locorum,
Tẽplaq; & innumeris spatia interstincta colũnis, 90
Et geminam molem nudi, tectiq; Theatri.
Et capitolinis quinquennia proxima lustris?
*Quid laudem * ritus, libertatemq; Menandri,* al. risus
Quam R... al. Græ

Caraque non molli iuga Surrentina Lyeo,
Qua meus ante alios habitator Pollius auget:
Ænariaq; lacus medicos, Statinasq; renatas
Mille tibi nostra referam telluris amores,
Sed satis hoc coniux, satis hec dixisse, creauit
20 *Me tibi, me socium longos astrinxit in annos.*
Nonne hac amborum genitrix, altrixq; videri
Digna? sed ingratus qui plura adnecto, tuisq;
Moribus indubito. venies carissima coniux,
Praueniesq; etiam, sine me tibi ductor aquarum
Tybris, & armiferi sordebunt tecta Quirini.

P. PAPINII STATII

SYLVARVM LIBER IV.

ad Marcellum.

INueni librum, Marcelle carissime, quem pietati tuæ dedicarem. Reor quidem aliter

beneficio tu quoque maturius episto-
lam meam accipies, quam tibi in hoc libro à
Neapoli scribo. Proximum est *Lyricum car-
men* ad Septimium Seuerum, iuuenem (vti
scis) inter ornatissimos secundi *ordinis*, tuum
quidem etiam condiscipulum, sed mihi con-
tra hoc quoque ius arctissime carum. Iam
Vindicis nostri Herculem Epitrapezion, se-
cundum honorem quem de me, & de ipsis
studiis meretur, imputare etiam tibi possum.
Maximum Iunium dignitatis & eloquentiæ
nomine à nobis diligi, satis eram testatus e-
pistola, quam ad illum de editione The-
baidos meæ publicaui. Sed nunc quoque
eum reuerti maturius è Dalmatia rogo. Iun-
cta est Ecloga ad Municipem meum Iulium
Menecratem splendidum iuuenem, & Pollij
mei generum. Cui gratulor quod Neapolim
nostram numero liberorum honestauerit.
Plocio Gryppo maioris gradus iuueni di-
gnius opusculum reddam, sed interim hen-
decasyllabos, quos Saturnalibus vna risimus,
huic volumini inserui. Quare ergo plura in
quarto syluarum, quam in prioribus? Ne se
putent aliquid
(vt

eſt, quam edere? Exercere autem iocos non licet? ſic ſecreto inquit. Sed & ſperomachias ſpectamus, & pilaris luſio admittitur. nouiſſimè quiſquis ex meis inuitus aliquid legit, ſtatim ſe profitetur aduerſum. Itaque conſilio eius accedam. In ſumma nempè ego ſum qui traducor. Taceat, & gaudeat. Hunc tamen librum tu Marcelle defendes. Et ſi videtur hactenus, ſin minus, reprehendemur.

XVII. CONSVLATVS GERMANICI IMP.

LÆta bis octonis accedit purpura faſtis
Cæſaris, inſignémq; aperit Germanicus annum,
Atque oritur cum ſole nouo, cum grandibus aſtris
Clarius ipſe nitens, & primo maior Eoo.
Exultent leges Latiæ: gaudete curules.
Et ſeptem gemino iactantior æthera pulſet
Roma iugo: pluſque ante alias Euandrius arces
Collis ouet. ſubiere noui Palatia faſces,

Salue magne parens mundi, qui sacula mecum
Instaurare paras. talem te cernere semper
Mense meo tua Roma cupit: sic tempora nasci, 20
Sic annos intrare decet. da gaudia fastis
Continua, hos humeros multo sinus ambiat ostro,
Et properata tua manibus Pratexta Minerua.
Aspicis vt templis alius nitor, altior aris
Ignis. & ipsa mea tepeant tibi sydera bruma.
Moribus atque tuis gaudent turmaq; tribusq;
Purpureiq; Patres, lucemq; à consule ducit
Omnis honos. quid tale precor prior annus habe-
Dic age Roma potẽs? & mecũ lõga vetustas (bat,
Dinumera fastos, nec parua exempla recense,
Sed qua sola meus dignetur vincere Casar.
Ter Latio, deciesq; tulit labentibus annis
Augustus fasces, sed cœpit sero mereri.
Tu iuuenis pragressus auos, & quanta recusas,
Quanta vetas, flectêre tamen, precibusq; Senat
Permittes hanc sape diem: manet insuper ordo
Longior & totidem felix tibi Roma curules
Terq; quaterq; dabit, mecum altera sacula c
Et tibi longaeui reuocabitur ara parentis.
Mille trophaea feres. tantum permitte trium

Signa polo, longamq́ tibi Rex magne iuuentam
Annuit, atque suos promisit Iuppiter annos.

EPVLVM DOMITIANI
EVCHARISTICON.

Regia Sidoniæ conuiuia laudat Elisæ
Qui magnũ Æneã Laurẽtibus intulit aruis.
Alcinoiq́ dapes mansuro carmine monstrat,
al. lento *Æquore qui* * *multo reducem cõsumpsit Vlyssem.*
Ast ego, cui sacra Cæsar noua gaudia cœna
Nunc primum, dominaq́ dedit consurgere mensa,
Quâ celebrem mea vota lyrâ, quas soluere grates
Sufficiam? non si pariter mihi vertice læto
Nectat adoratas, & Smyrna, & Mantua lauros,
10 *Digna loquar, mediis videor discumbere in astris*
Cum Ioue, & Iliaca porrectum sumere dextra
Immortale merum. steriles transmisimus annos,
Hæc æui mihi prima dies, hæc limina vitæ.
Téne ego regnator terrarum, orbisq́ subacti,
Magne parens, te spes hominum, te cura deorum
Cerno iacens? datur hæc iuxta, datur ora tueri
Vina inter, mensasq́, & non assurgere fas est:
Tectũ augustum, ingens, nõ centũ insigne colũnis,
Sed quanta superos cœlumq́ Atlante remisso

Æthereo & tantum domino minor, ille penates
Implet & ingenti genio iuuat: æmulus illic
Mons lybys, Iliacusq́ nitent, & multa Syene,
Et Chios, & glauca certantia Doride saxa,
Lunaq́ portandis tantum suffecta columnis:
Longa super species. fessis vix culmina prendas
Visibus, auratiq́ putes laquearia cœli.
Hic cum Romuleos proceres, trabeataq́ Cæsar
Agmina mille simul iussit discumbere mensis,
Ipsa sinus accincta Ceres, Bacchusq́ laborant
Sufficere, ætherei felix sic orbita fluxit
Triptolemi: sic vitifero sub palmite nudos
Vmbrauit colles, & sobria rura Lyæus,
Sed mihi non epulas, Indisq́ innixa columnis
Robora, Maurorum famulasue ex ordine turmas:
Ipsum, ipsum cupido tantum spectare vacauit
Tranquillum, vultu, sed maiestate serena
Mulcentem radios, submittentemq́ modestè
Fortunæ vexilla suæ. tamen ore nitebat
Dissimulatus honos. talē quoq́ Barbarus hostis
Posset: & ignotæ conspectum agnoscere gentes:
Non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit
Dimissis Gradiuus equis, sic lubrica ponit
Membra Terapnæa resolutus gymnade Pollux,

Æthiopum sacro diffusus nectare vultus,
Dux superûm, secreta iubet dare carmina Musas.
Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.
Di tibi (namq; animas sæpe exaudire minores
Dicuntur) patriæ bis, terq;, exire senectæ
Annuerint fines, rata numina miseris astris,
60 *Templaq; des, habitesq; domos, sæpe annua pãdas*
Limina, sæpe nouo Ianum lictore salutes:
Sæpe coronatis iteres quinquennia lustris.
Qua mihi felices epulas, mensæq; dedisti
Sacra tua, talis longo post tempore venit
Lux mihi Troiana qualis sub collibus Albæ*
Cum modo Germanas acies, modo Daca sonantē
Prælia, Palladio tua me manus induit auro.

* al. Romanæ

VIA DOMITIANA.

QVis duri silicis, grauisq; ferri
Immanis sonus, æquori propinquum
Saxosæ latus Appiæ repleuit?
Certè non Libycæ sonant cateruæ,
Nec dux aduena peierante bello,

Qui fortem vetat interire sexum:
Et Censor prohibet mares adultos
Pulchra supplicium timere forma.
Qui reddit Capitolio Tonantem:
Et pacem propria domo reponit.
Qui genti patria futura semper
Sancit limina Flauiumq́ culmen. 20
*Hic*scenis populi vias grauantes,* al. cœno
*Et*campos iter omne detinentes,* al. campis
Longos eximit ambitus, nouoq́
Iniectu solidat graues arenas.
Gaudens Euboica domum Sibylla,
Gauranosq́ sinus, & æstuantes
Septem montibus admouere Baias,
Hic quondam piger axe vectus vno
Nutabat cruce pendula viator,
Rodebatq́ rotas maligna tellus, 30
Et plebs in mediis Latina campis
Horrebat mala nauigationis.
Nec cursus agiles, sed impeditum
Tardabant iter orbita tacentes,
Dum pondus nimium querens sub alta
Repit languida quadrupes statera.
At nunc quæ solidum diem terebat

Egestu penitus cauare terras,
Mox haustas aliter replere fossas,
Et summo gremium parare dorso,
Ne nutent sola, ne maligna sedes
Et pressis dubium cubile saxis.
Tunc vmbonibus hinc, & hinc coactis,
Et crebris iter alligare gomphis.
O quanta pariter manus laborant.
50 Hi cadunt nemus, exeúntque montes,
al. leuãt Hi ferro scopulos, trabesq; *cadunt:
Illi saxa ligant, opusq; texunt
Cocto puluere, sordidoq; topho.
Hi siccant bibulas manu lacunas,
Et longè fluuios agunt minores.
Hæ possent & Athon cauare dextræ,
Et mœstum pelagus gementis Helles
Intercludere ponte non natanti.
His paruus (Lechia nisi vetarent)
60 Intus freta miscuisset Isthmos.
Feruent littora, nobilesq; syluæ,
It longus medias fragor per vrbes.

Pandus talia facibus redundat.
Camperum bone conditor meorum,
Qui me vallibus auijs refusum,
Et ripas habitare nescientem,
Rectilegibus aluei ligasti:
Et nunc ille ego turbidus, minimus,
Vix passus dubias prius carinas,
Iam pontem fero, peruiusq; calcor,
Qui terras rapere, & rotare syluas
Assueram (pudet) Amnis esse cœpi.
Sed grates ago, seruitusq; tanti est,
Quod sub te duce, te iubente cessi,
Quod tu maximus arbiter, meaq;
Victor perpetuus legere ripa.
Et nunc limite me colis beato,
Nec sordere sinis, malumq; latè
Deterges sterilis soli putorem,
Ne me puluereum, grauemq; cœno
Tyrrheni sinus obruat profundi.
Qualis Cinyphias tacente ripa,
Pœnos* Bagrada serpit inter agros.

100 *Quantus nubila qui coronat imbri.*
Illic flectitur excitus viator.
Illic Appia se dolet relinqui.
Tunc velocior, acriorq́ue cursus,
Tunc ipsos iu[illegible] impetus iugales.
Ceu fessis ubi r[illegible]m lacertis
Prima Carb[illegible]ilantur aura.
Ergo omnes, age, quæ sub axe primo
Romani colitis fidem parentis,
Prono limite commeate gentes,
110 *Eoæ citiùs venite laurus,*
Nil obstat cupidis, nihil moratur.
Qui primo Tyberim relinquit ortu,
Primo vespere nauigat Lucrinum.
Sed quam fine viæ recentis imo,
Quà monstrat veteres Apollo Cumas,
Albam crinibus, infulisq́ue cerno?
Visu fallimur? an sacris ab antris
Profert Chalcidicas Sibylla laurus?
Cedamus Chely. iam repono cantus,
120 *Vates sanctior incipit: tacendum est.*
En & colla rotat, nouisque latè
Bacchatur spatiis, viamq́ue replet.
Tunc si virgineo profatur ore

Pro se Iuppiter imperare terris.
Quo non dignior has subit habenas,
Ex quo me duce prascios Auerni 130
Æneas auidè futura quærens
Lucos & penetrauit, & reliquit.
Hic paci bonus, hic timendus armis,
Naturâ melior, potentiorq;.
Hic si flammiferos teneret axes,
Largis India nubibus maderet,
Vndaret Libye, teperet Æmus,
Salue dux hominum, & parens deorum,
Prauisum mihi, cognitumq; numen, 140
Nec iam putribus euoluta chartis
Solenni prece quindecim virorum
Perlustra mea dicta, sed canentem
Ipsam cominus (vt mereris) audi.
Vidi quam seriem morantis æui
Pronectant tibi candida sorores.
Magnus te manet ordo sæculorum
Natis longior, abnepotibusq;.
Annos perpetua geres iuuenta,
Quos fertur Placid[illegible]

Et laudum cumulo beatus omni
Scandes belliger, obuiosq; currus.
Donec Troicus ignis, & renatæ
Tarpeius Pater intonabit aulæ,
Hæc donec via, te regente terras
Annosa magis Appia senescit.

AD MARCELLVM.

CVrre per Euboicos non segnis epistola campos
Hac ingressa vias, qua nobilis Appia crescit
In latus, & molles solidus premit agger arenas:
Atque vbi Romuleas velox penetraueris arces:
Continuo dextras flaui pete Tybridis oras,
Lydia qua penitus stagnum nauale coërcet
Ripa, suburbanisq; vadum prætexitur hortis,
Illic egregium, formaq;, animisq; videbis
Marcellum, & celso præsignem vertice nosces.
10 *Cui primum solito vulgi de more salutem,*
Nox inclusa modis hæc reddere verba memento.
Iam terras, volucremq; polum fuga veris aquosi
Laxat, & Icarijs cælum latratibus vrit,
Ardua iam densæ rarescunt mœnia Romæ.
Hos præneste sacrum, nemus hoc glaciale Dianæ,

Nec non noster amor (dubiũ morúmne probãdus,
Ingenii ve bonis) Latijs æstiuat in oris?
Anne metallifera repetit iam mœnia luna?
Tyrrhenasq́ domos? quod si tibi proximus hæret,
Non ego nunc vestro procul à sermone recedo.
Certũ est::inde sonus geminas mihi circuit aures:
Sed tu dum nimio possessa Hyperione flagrat
Torua Cleonei iuba syderis, exue curis
Pectus, & assiduo temet furare labori:
Et sontes operit pharetras, arcumq́ retendit 30
Parthus, & Eleis auriga laboribus actos
Alpheo permulcèt equos, & nostra fatiscit
Laxaturq́ Chelys, vires instigat, alitq́
Tempestiua quies, maior post otia virtus.
Talis cantata Briseide venit Achilles
Acrior, & positis erupit in Hectora plectris.
Te quoque flammabit tacitè repetita parumper
Desidia, & solidos nouus exultabis in actus.
Certè iam Latia non miscent iurgia leges,
Et pacem piger annus habet, messesq́ reuersa 40

50 *Solamur cantu ventosaq́; gaudia famæ*
Quærimus. en egomet somnum, & geniale secutus
Littus, vbi Ausonio se condidit hospita portu
Parthenope, tenues ignauo pollice chordas
Pulso, Maroneiq́; sedens in margine templi
Sumo animũ, & magni tumulis accanto magistri.
At tu si longi cursum dabit Atropos æui,
(Detq́; precor, Latijq́; ducis sic numina pergant,
Quem tibi posthabito studiũ est coluisse Tonãte,
Quiq́; tuos alio subtexit munere fasces,
60 *Et spatia obliqua mandat renouare Latinæ)*
Forsitan Ausonias ibis frenare cohortes,
Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules,
Aut Istrum seruare latus, metuendaq́; portæ
Limina Caspiacæ: nec enim tibi sola potentis
Eloquij virtus, sunt membra accommoda bellis,
Quiq́; grauem tardi subeant thoraca lacerti.
Seu campo pedes ire paras, est agmina supra
Nutaturus apex, seu frena sonantia flectes,
Seruiet asper equus: nos facta aliena canendo

Littoribus: fractas vbi Vesbius egerit iras,
Æmula Trinacriis voluens incendia flammis, 80
Mira fides! credétne virum ventura propago,
Cùm segetes iterum, cùm iam hæc deserta virebũt
Infra vrbes, populosq; premi? proauitaq; toto
Rura abiisse mari? nec dum lethale minari
Cessat apex. procul ista tuis, Tifata, Teate,
Nec Marrucinos agat hæc insania montes.
Nunc si fortè meis quæ sint exordia Musis
Scire petis, iam Sidonios emensa labores
Thebais optato collegit carbasa portu:
Parnassiq; iugis, syluaq; Heliconide festis 90
Thura dedit flammis, & virginis exta iuuencæ,
Pomiferaq; meas suspendit ab arbore vittas.
Nunc vacuos crines, alio subit infula nexu.
Troia quidem, magnusq; mihi tentatur Achilles:
Sed vocat Arcitenens aliò pater, armaq; mõstrat
Ausonij maiora ducis: trahit impetus illò
Iam pridem, retrahitq; timor: stabúntne sub illa
Mole humeri? an magno vincetur põdere ceruix?
Dic Marcelle, ferat, fluctus adsueta minores,
Nosse ratis, nondum Ioniis credenda periclis? 100
Iamq; vale, & penitus noti tibi vatis amorem
Corde exire veta.

LYRICVM AD SEPT. SEVERVM.

Parui beatus ruris honoribus:
Qua prisca Teucros Alba colit lares,
Fortem atque facundum Seuerum
Non solitis fidibus saluto.
Iam trux ad Arctos Parrhasius hyems
Concessit altis obruta solibus:
Iam pontus, ac tellus renident,
Iam Zephyris Aquilo refractus,
Nunc cuncta veris frondibus annuis
10 *Crinitur arbos: nunc voluerum noui*
Questus, inexpertumq; carmen,
Quod tacita statuere bruma:
Nos parca tellus, peruigil & focus,
Culmenq; multo lumine sordidum
Solantur, exemptusq; testa,
Qua modo ferbuerat Lyaeus,
Non mille balant lanigeri greges,
Nec vacca dulci mugit adultero.
Vnique (si quando) canenti
20 *Mutus ager domino reclamat.*

Vt Castor ad cunctos tremebat
Bebrycia strepitus arena:
Téne in remotis Syrtibus auia
Leptis creauit? iam feret Indicas 30
Messes, odoratísque rara
Cynnama praripiet Sabais.
Quis non in omni vertice Romuli
Reptasse dulcem Septimium putet?
Quis fonte Iuturna relictis
Vberibus neget esse pastum?
Hac mira virtus, protinus Ausonum
Portus, vadosa nescius Africa
Intras, adoptatúsque Thuscis
Gurgitibus puer innatasti, 40
Hic paruus inter pignora Curia
Contentus alto lumine purpura
Crescis, sed immensos labores
Indole patricia secutus.
Non sermo Pœnus, non habitus tibi,
Externa non mens, Italus, Italus,
Sunt vrbe Romanísque turmis.

Hernica, nunc Curibus vetustis.
Hic plura pones, vocibus, & modis
Passim solutis. sed memor interim
Nostri, verecundo latentem
60 *Barbiton ingeminas sub antro.*

VINDICIS HERCVLES EPITRAPESIOS.

FOrtè remittentem curas, Phœboq; leuatum
Pectora, cùm patulis tererē vagus otia septis,
Iam moriente die, rapuit me cœna benigni
Vindicis, hac imos animi perlapsa recessus
Inconsumpta manet. neq; enim ludibria ventris
Hausimus, aut epulas diuersos è sole petitas,
Vinaq; perpetuis æuo certantia fastis.
Ah miseri, quos nosse iuuat, quid Phasidis ales
Distet ab hyberna Rhodopes grue: quis magis āser
10 *Exta ferat: cur Thuscus aper generosior Vmbro.*
Lubrica qua recubent conchilia mollius alga.
Nobis verus amor: medioq; Helicone petitus
Sermo, hilaresq; ioci, brumalem absumere noctem

Edidici. quis namq́; oculis certauerit vsquam
Vindicis, artificum veteres agnoscere ductus?
Et non inscriptis authorem reddere signis?
Hic tibi quæ docto multum vigilata Myroni
Aera laboriferi viuant quæ marmora cælo
Praxiteles, quod ebur Pisæo pollice rasum,
Quod Polycleteis visum est spirare caminis,
Linea quæ veterem longè fateatur Apellem,
Mõstrauit. namq́; hæc quoties Chelyn exuit ille, 30
Desidia est, hic Aonijs amor auocat antris.
Hæc inter, castæ, Genius tutelaq́; mensæ
Amphitryoniades, multo mea cœpit amore
Pectora, nec longo satiauit lumina visu,
Tantus honos operi, firmosq́; inclusa per artus
Maiestas. Deus ille Deus seseq́; videndum
Indulsit Lysippe tibi, paruusq́; videri,
Sentiriq́; ingens, & cum mirabilis intra
Stet mensura pedem, tamen exclamare libebit
(Si visus per membra feras) hoc pectore pressus 40
Vastator Nemees: hæc exitiale ferebant
Robur, & Argoos frangebant brachia remos.

Sed qualem parci domus admirata Molorchi,
Aut alea lucis vidit Tegeaa sacerdos.
Qualis & Oeteis emissus in astra fauillis
Nectar adhuc torua latus Iunone bibebat.
Sic mitis vultus, veluti de pectore gaudens
Hortetur mensas. tenet hac marcentia fratris
Pocula, adhuc saua meminit manus altera cadis.
Sustinet occultum Nemao tegmine saxum
Digna operi fortuna sacro. Pellaus habebat
30 *Regnator latis numen Venerabile mensis,*
Et comitem occasus secum portabat & ortus:
Prensabatq; libens, modo quâ diademate dextrâ
Abstulerat, dederatq;, & magnas verterat vrbes,
Semper ab hoc animos in crastina bella petebat.
Hic acies victor semper narrabat opimas.
Siue cathenatos Bromio detraxerat Indos,
Seu clausam magna Babylona refregerat hasta,
Seu Pelopis terras, libertatemq; Pelasgam
Obruerat bello: magnoq; ex agmine laudum
40 *Fertur Thebanos tantum excusasse triumphos.*
Ille etiam magnos fatis rumpentibus actus,
Cum traheret lethale merum, iam mortis opaca

Oderat: & cum epulas, & cum leneana dicaret
Dona Deus, castris mœrens comes isse nefandis.
Præcipuè cum sacrilegus face miscuit arces
Ipsius. immeritasq; domos, ac templa Sagunti
Polluit, & populis furias immisit honestas.
Nec post Sidonij letum ducis, are potita
Egregio plebeia domus: conuiuia Sylla
Ornabat: semper claros intrare penates
Assuetum, & fœlix dominorum stemmate signũ,
Nunc quoq; (si mores, humanaq; pectora curæ
Nosse Deis) non aula quidem Tirynthia, nec te 90
Regius ambit honos, sed casta, ignaraq; culpæ
Mens domini, cui prisca fides, cœptaq; perenne
Fœdus amicitiæ: scit adhuc florente sub æuo
Par magnis Vestinus auis, quem nocte, dieq;
Spirat, & in cara viuit complexibus vmbra.
Hic igitur tibi læta quies fortissima Diuûm
Alcide: nec bella vides, pugnasq; feroces,
Sed thelyn, & vittas, & amẽtes carmina laurus.
Hic tibi solenni memorabit carmine quantus
Iliacas, Geticasq; domos, quantusq; niualem 100

Non alijs malles oculis Lysippe probari.

LYRICVM AD MAXIMVM IVNIVM.

IAm diu lato satiata campo
Fortis herois Erato labores
Differt: atque ingens opus in minores
Contrahe gyros.
Tuq́; regnator Lyricæ cohortis,
Da noui paulum mihi iura plectri,
Si tuas cantu Latio sacraui
Pindare Thebas.
Maximo carmen tenuare tento,
10 *Nunc ab intonsa capienda myrto*
Serta, nunc maior sitis, & bibendus
Castior amnis.
Quando te dulci Latio remittent
Dalmatæ montes? vbi Dite viso
Pallidus fosso redit, erutoq́;
Concolor auro.
Ecce me natum propiore terra
Non tamen portu retinent amœno
Desides Baiæ, Liticenue notus
20 *Hectoris armis.*

Thebais multâ cruciata limâ
Tentat audaci fide, Mantuana
Gaudia famæ.
Sed damus lento veniam, quod almâ
Prole fundasti vacuos penateis.
O diem lætum! venit ecce nobis
Maximus alter.
Orbitas omni fugienda nisu,
Quam premit votis inimicus hæres,
Optimo poscens (pudet heu) propinquum
Funus amico.
Orbitas nullo tumulata fletu,
Stat domo capta cupidus superstes
Imminens leti spolijs, & ipsum
Computat ignem.
Duret in longum generosus infans,
Perq; non multis iter expeditum
Crescat in mores patrios, auumq;
Prouocet actis.
Tu tuos paruo memorabis enses,
Quos ad Eoum
Sign...

30

40

Orſa Saluſti breuis & Timaui
Reddis alumnum.

AD IVLIVM MENECRATEM OB PROLEM.

Pande fores superûm, vittataq́ꝫ tẽpla Sabæis
Nubibus, & pecudum fibris ſpirantibus imple
Parthenope, clari genus ecce Menecratis auget
Tertia iam ſoboles: procerum tibi nobile vulgus
Creſcit, & inſani ſolatur damna Veſeui.
Nec ſolum feſtas ſecreta Neapolis aras
Ambiat, & ſocij portus, dilectaq́ꝫ mitis
Terra Dicarchei, nec non plaga cara madenti
Surrentina Deo ſertis altaria cingat,
10 *Materni qua litus aui. quem turba nepotum*
Circuit, & ſimiles contendit reddere vultus.
Gaudeat & Libyca præſignis auunculus haſta:
Quaq́ꝫ ſibi genitos putat, attollitq́ꝫ benigno
Polla ſinu. macte ô iuuenis qui tanta merenti
Lumina das patriæ. dulci tremit ecce tumultu

Macte, quod & proles tibi sæpius aucta virili
Robore, se iuueni lætam dat Virgo parenti.
Aptior his Virtus, citius dabit illa nepotes.
Qualis maternis Helena iam digna palæstris
Inter Amyclæos reptabat candida fratres.
Vel qualis cœli facies, vbi nocte serena
Admouere iubar mediæ duo sydera Lunæ. 30
Sed queror haud faciles, iuuenũ carissime, questus,
Irascorq́ etiam, quantum irascuntur amantes.
Tantane me decuit vulgari gaudia famâ
Noscere? cumq; tibi vagitet tertius infans
Protinus ingenti non venit nuntia cursu
Littera, quæ festos cumulare altaribus ignes,
Et redimire chelyn, postesq; ornare iuberet?
Albanoq́ cadum sordentem promere fumo?
Et cantu signare diem? sed tardus inersq́ 40
Nunc demum mea vota cano, tua culpa, tuusq́
Hic pudor. vlterius sed enim producere questus
Non licet. en hilaris circunstat turba tuorum,
Defensatq́ patrem. quem nõ hoc agmine vincas?
Di patrij, quos augurijs super æquora magnis
Littus ad Ausonium deuexit Abantia classis,
Tu ductor populi longè emigrantis Apollo,
Cuius adhuc volucrem leua ceruice sedentem

Hos cum plebe sua patrij seruate Penates.
Sint qui fessam auo, crebrisq; laboribus vrbem
Voce, opibusq; iuuent, viridiq; in nomine seruent.
His placidus genitor mores, largumq; nitorem
Monstrat auus, pulchra studium virtutis vterq;.
Quippe & opes, & origo sinunt hac lãpade prima
Patritias intrare fores, hoc pube sub ipsa
(Si modo prona nobis inuicti Cæsaris adsint
Numina) Romulei limen pulsare senatus. V. limina

RISVS SATVRNALITIVS AD PLOTIVM.

Est sane iocus iste, quod libellum
Misisti mihi Grippe pro libello,
Vrbanum tamen hoc potest videri,
Si post hoc aliquid mihi remittas.
Nam si ludere Grippe perseueras,
Non ludis. licet ecce computemus.
Noster purpureus, nouusq; chartâ,
Et binis decoratus vmbilicis,
Præter me, mihi constitit decussis.
10 *Tu rosum tineis, situq; putrem,*
Quales aut Libycis madent Oliuis,

Annona dedit, omniumq; latè
Præfecit stationibus viarum)
Sed Bruti senis oscitationes, 20
De capsa miseri libellionis,
Emptum plus minus asse Caiano
Donas. usque adeo ne defuerunt
Casis pilea suta de lacernis?
Vel mantilia? luridaue mappa?
Charta Thebaicaue, Caricaue.
Nusquam turbine conditus ruenti
Prunorum globus, atque Coctanorum.
Non Ellychnia sicca, non replicta
Bulborum tunica, nec oua tantum? 30
Non leues alica, nec asperum Far.
Nusquam Cyniphijs vagata campis
Curuarum domus vda cochlearum?
Non lardum graue, debilisq; Perna.
Non Lucanica, non graues Phalisci,
Non sal, oxiporumue, Caseusue,
Aut panes viridantis Aphronitri.
Vel passum Psythijs suis recoctum.
Dulci defruta, vel lutosa cœno.
Quantum vel dare cereos nitentes. 40

Nil mutas. sed idem mihi rependis.
Quid si cum bene mane semicrudus
Illatam tibi dixero salutem,
Et tu me vicibus domi salutes?
Aut cum me dape iuueris opima,
Expectes similes & ipse cœnas?
Irascor tibi Grippe, sed valebis:
Tantum me mihi quo soles lepore,
Et nunc hendecasyllabos remittas.

P. PAPINII STATII

SYLVARVM LIBER V.

Ad Abascantium.

OMnibus affectibus prosequẽda sunt bona exempla cum publice prosint p etas quam Priscillæ tuæ præstas, & morũ tuorum pars nulli non conciliare te præcipue marito potest. Vxorem enim viuam amare, voluptas est, defunctam religio. ego tamen hu c operi, nõ vt vnus è turba* sed tamen tum quasi officiosus assilui. amauit enim vxoré meam Pri-

al. nec tantum quasi

dotes. ſed quamuis propiorem nexum amicitiæ tuæ iam pridem cuperem, mallem tamen nondum interueniſſe materiam.

ABASCANTII IN PRISCILLAM PIETAS.

SI manus aut ſimiles docilis mihi fingere ceras,
Aut ebur, impreſſis aurúmne animare figuris
Hinc Priſcilla tuo ſolatia grata marito
Conciperem. namq; egregia pietate meretur,
Vt vel Apelleo vultus ſignata colore,
Phidiaca vel nata manu, reddare dolenti.
Sic auferre rogis umbram conatur, & ingens
Certamen cum morte gerit, curaſq; fatigat
Artificum, inq; omni te quærit amare metallo. 10
Sed mortalis honos agilis quem dextra laborat.
Nos tibi laudati iuuenis rariſſima coniux,
Longa, nec obſcurum finem latura, perenni
[illegible] dexter Apollo,

Fataq́; & iniustos rabidis pulsare querelis
Cælicolas, solamen erat. licet ipse leuandos
Ad gemitus syluis comitatus, & amnib. Orpheus
Afforet, atque omnis pariter matertera vatem,
Omnis Apollineus tegeret, Bacchiq́; sacerdos,
Nil cantus, nil fila Deis pallentis Auerni
Eumenidumq́; audita comis, mulcere valerent.
Tantus in attonito regnabat pectore luctus.
30 Nunc etiã ad planctus refugit, iã plana cicatrix
Dum canimus, grauibusq́; oculis vxorius instat
Imber: habentne etiamnum hæc lumina fletus?
Mira fides. citius genitrix Siphyleia fertur
Exhausisse genas, citius Titonida mœsti
Deficient rores: aut exsiccata fatiscet
Mater Achilleis hyemes effrangere bustis.
Macte animi. notat ista Deus qui flectit habenas
Orbis, & humanos propior Ioue digerit actus,
Mœrentemq́; videt, lectiq́; arcana ministri.
40 Hinc etiam documenta capit, quod diligis vmbrã
Et colis exequias. hic est castissimus ardor.
Hic amor à domino meritus censore probari.
Nec mirum si vos collato pectore mixtos

Laudentur proauis, seu pulchra munere formæ,
Quæ morum caruere bonis, falsoq; potentes
Laudis egent vera. tibi quamquam & origo niteret,
Et felix species, multumq; optanda maritis,
Ex te maior honos, unum nouisse cubile,
Vnum secretis agitare sub ossibus ignem.
Illum nec Phrygius vitiasset raptor amorem,
Dulichiiue proci, nec qui fraternus adulter
Casta Mycenæo connubia polluit auro.
Si Babylonis opes, Lydæ si pondera Gazæ,
Indorumq; dares, Serumq; Arabumq; potentes
Diuitias, mallet cum paupertate pudica
Intemerata mori, vitamq; impendere famæ.
Nec frons triste rigens. nimiusq; in moribus horror
Sed simplex, hilarisq; fides, & mixta pudori
Gratia, quod si anceps metus ad maiora vocasset.
Illa vel armiferas pro coniuge læta cateruas,
Fulmineosq; ignes, mediique pericula ponti,
Exciperet: melius quod non aduersa probarunt
Quæ tibi cura tori, quantus pro coniuge pallor!
Sed meliore via, dextros tua vota marito
Promeruêre Deos: Du...
Numina, du...
E...

60

Nouit, & inspectis ambit latus omne ministris:
Nec mirum, videt ille ortus, obitusq;, quid Arctos,
Quid Boreas hibernus agat, ferriq; togaq;
Consilia, atque ipsam mentem probat. ille subactis
Molē immēsam humeris, & vix tractabile pōdus
Imposuit: nec enim numerosior altera sacra
Cura domo, magnum latè dimittere in orbem
Romulei mandata ducis, viresq;, modosq;,
Imperij tractare manu. quæ Laurus ab Arcto,
90 *Quid vagus Eufrates, quid ripa binominis Istri,*
Quid Rheni vexilla ferant: quantū vltimus orbis
Cesserit, & refluo circumsona gurgite Thule.
Omnia nam lætas pila attollentia frondes,
Multaq; fumosa signatur lancea penna.
Præterea fidos Dominus si diuidat enses,
Pandere quis centum valeat frenare maniplos
Intermissus Eques? quis præcepisse cohorti
Quem deceat clari præstantior ordo tribuni?
Quisnam frenigeræ signum dare dignior alæ?
100 *Mille etiam prænosse vices, an merserit agros*
Nilus, an imbrifero Libya sudauerit Austro.

Aspexere die, cum primum ingentibus actis
Admotus coniux. vicisti gaudia cœna
Ipsius, effuso dum pectore prona sacratos
Ante pedes, auide domini tam magna merentis
Volueris. Aonio non sic in vertice gaudet,
Quem pater arcani præfecit hiatibus antri
Delius, aut primi cui ius venerabile thyrsi
Bacchus, & attonitæ tribuit vexilla cateruæ.
Nec tamen hic mutata quies, probitasq; secundis 120
Intumuit: tenor idem animo, moresq; modesti
Fortuna crescente manent: fouet anxia curas
Coniugis, hortaturq; simul, flectitque labores.
Ipsa dapes modicas, & sobria pocula tradit,
Exẽplumq; ad herile monet. velut Appula coniux
Agricolæ parci: vel sole infecta Sabino,
Quæ videt emeriti iam prospectantibus astris
Tempus adesse viri, properè mensasq; torosq;
Instruit, expectatq; sonum redeuntis aratri.
Parua loquor. tecum gelidas comes illa per Arctos, 130
Sarmaticasq; hiemes, Istrumq;, & pallida Rheni
Frigora, tecum omnis animo durata per æstus:
Et si castra darent, vellet gestare pharetras,
Vellet Amazonia latus intercludere pelta,
Dum te puluerea bellorum nube videret

140 *Fortunam, Inuidiamq; Deus? quis iussit iniquas*
Æternum bellare deas? nullámne notauit
Illa domum? toruo quam non hæc lumina figat
Protinus? & sæua perturbet gaudia dextrâ?
Florebant hilares, inconcussiq; penates,
Nil mœstum. quid enim quamuis infida leuisq;,
Cæsare tam dextro posset fortuna timeri?
Inuenere viam liuentia fata, piumq;
Intrauit vis sæua larem: sic plena maligno
Afflantur vineta noto: sic alta senescit
150 *Imbre seges nimio: rapidæ sic obuia puppi*
Inuidet, & velis adnubilat aura secundis.
Carpitur eximium fato Priscilla decorem.
Qualiter alta comam syluarum gloria pinus
Seu Iouis igne malo, seu iam radice soluta
Deficit. & nulli spoliata remurmurat auræ.
Quid probitas, aut casta fides? quid numina psũt
Culta Deûm? furuæ miseram circum vndique leti
Vallauere plagæ. tenuantur dura sororum
Licia, & exacti superest pars vltima fili:
160 *Nil famuli cœtus, nil ars operosa medentum.*
Auxiliata malis. comites tamen vndique ficto
Spem simulant vultu. flêtem notat illa maritum.

Accessisse mora? si tu pater omne teneres
Arbitrium: cæco gemeret mors clusa barathro 170
Longius & vacua possedissent stamina Parcæ.
Iamq́; cadunt vultus, oculisq́; nouissimus horror,
Obtusæq́; aures, nisi cum vox sola mariti
Noscitur. illum vnum media de morte reuersa
Mens videt. illum ægris circundat fortiter vlnis
Immotas obuersa genas. nec sole supremo
Lumina, sed dulci mauult satiare marito.
Tunc sic vnanimum moriens solatur amantem,
Pars animæ victura meæ, cui linquere possim
O vtinam, quos dura mihi rapit Atropos annos. 180
Parce precor lachrymis, sæuo nec concute planctu
Pectora, nec crucia fugientem coniugis vmbram.
Linquo equidē thalamos (saluo tamē ordine) mœ-
Quod prior exegi longâ potiora senectâ (stos
Tempora. vidi omni te pridem in flore nitentem,
Vidi alte propius, propiusq́; accedere dextræ,
Non in te fatis, non iam cœlestibus vllis
Arbitrium. mecum ista fero; tum limite cœpto
Tende libens, fatumq́; tuum Geniumq́; potentem

Transtulit, & cara pressit sua lumina dextra.
At iuuenis magno flammatus pectora luctu,
260 *Nunc implet sæuo viduos clamore penates,*
Nunc ferrum laxare cupit: nunc ardua tendit
In loca: vix retinent comites: nunc ore ligato
Incubat amissæ, mersumq́ in corde dolorem
Sæuus agit: qualis conspecta coniuge segnis
Odrysius vates positis ad Strymona plectris
Obstupuit, tristemq́ rogum sine carmine fleuit.
Ille etiam certè rupisset tempora vitæ,
Ne tu tartareum Chaos incomitata subires.
Sed prohibet mens fida Duci, mirandaq́ sacris
210 *Imperiis, & maior amor: quis carmine digno*
Exequias, & dona malæ feralia pompæ
Perlegat? omne illic stipatum examine longo
Ver Arabum, Cilicumq́ fluit, floresq́ Sabæi,
Indorumq́ arsura seges, prærreptaq́ templis
Thura, Palæstini simul, Hebræiq́ liquores,
Coryciæq́ comæ, Cynareiaq́ germina, & altis
Ipsa toris Serum, Tyrioq́ vmbrata recumbit
Tegmine, sed toto spectatur in agmine coniux.

Hic te Sidonio velatam molliter ostro
Eximius coniux (nec enim fumantia busta
Ardoremq; rogi potuit perferre) beato
Composuit Priscilla toro, nil longior aetas 130
Carpere, nil aui poterunt vitiare labores
Siccatam membris. tantas venerabile marmor
Sepit opes: mox in varias mutata nouaris
Effigies, hoc aere Ceres, hoc lucida Gnosis,
Illo Maia tholo, Venus hoc non improba saxo
Accipiunt, vultus haud indignata decoros.
Numina circunstant famuli, consuetaq; turba
Obsequijs: tum rite tori, mensaeq; parantur
Assiduè: domus ista domus quis triste sepulchrum
Dixerit? hac merito visa pietate mariti, 140
Protinus exclamet: Est hic, agnosco minister
Illius, aeterna modo qui sacraria genti,
Condidit inq; alio posuit sua sydera caelo.* al. atque
Sic vbi magna nouum Phario de littore puppis
Soluit iter, iamq; innumeros vtrinque rudentes,
Lataq; veliferi porrexit brachia mali,
Inuasitq; vias in eodem angusta phaselus

Vmbra venit, iubet ire faces Proserpina latas,
Egressasq́; sacris veteres Heroidas antris
Lumine purpureo tristes aperire tenebras,
Sertaq́;, & Elysios anima prosternere flores,
260 *Sic Manes Priscilla subit, vbi supplice dextra*
Pro te fata rogat, reges tibi tristis auerni
Placat, vt expletis humani finibus aui
Pacantem terras dominum, iuuenemq́; relinquat
Ipse senex: certè iurant in vota sorores.

PROTREPTICON AD CRISPINVM.

RVra meus Tyrrhena petit, saltusq́; Tagetis
Crispinus, nec lõga mora est, aut auia tellus,
Et mea secreto velluntur pectora morsu,
Vdaq́; turgentes impellunt lumina guttas.
Ceu super Ægeas hyemes abeuntis amici
Vela sequar, spectemq́; ratem iam fessus ab altis
Rupibus, atque oculis longo querar aëre vinci.
Quid si militia iam te puer inclyte prima
Clara rudimenta, & castrorum dulce vocaret
[illegible]

Turmali, trabéque, ac remis, & paupere clauo
Augustam sedem, & Latij penetrale senatus
Aduena pulsasti, sed pracedente tuorum 20
Agmine. Romulei quales per iugera Circi,
Cum pulcher visu, titulis generosus auitis
Expectatur equus, cuius de stemmate longo
Felix demeritos habet admissura parentes,
Illum omnes acuunt plausus, illum ipse volãtem
Puluis, & incurua gaudent agnoscere meta,
Sic te Clare puer, genitum sibi curia sensit.
Primaq; patritiâ clausit vestigia Lunâ.
Mox Tyrios ex more sinus, tunicamq; potentem
Agnouere humeri, sed enim tibi magna parabat 30
Ad titulos exempla pater. quippe ille iuuentam
Protinus ingrediens, pharetratum inuasit Araxẽ
Belliger, indocilemq; fero seruire Neroni
Armeniam: rigidi summam Mauortis agebat
Corbulo: sed comitem belli, sociumq; laborum:
Ille quoque egregijs multum miratus in armis
Bolanum, atque illi curarum asperrima suetus
Credere, partitiq; metus, quod tempus amicum

Ille secundus apex bellorum, & proxima cassis.
Sic Phryges attoniti, quanquam Nemeæa viderēt
50 *Arma, Cleonæúsque acies impelleret arcus*
Pugnante Alcide, tamen & Telamona timebāt.
Disce puer, nec enim externo monitore petendus
Virtutis tibi pulcher amor: cognata ministret
Laus animo, atque aliis. Decij, reducésq; Camilli
iatā- *Monstrētur. tu disce patrē, quantusq; * nigrantem*
Fluctibus occiduis, fessoq; Hyperione Thulen
Intrarit mandata gerens, quantúsq; potentes
Mille vrbes Asiæ sortito rexerit anno,
Imperium mulcente toga, tibi talia pronis
60 *Auribus, hæc certent tibi conciliare propinqui.*
Hæc iterent comites præcepta, senésq; paterni.
Iámque aliò moliris iter, nec deside passu
Ire paras. nondum valida tibi signa iuuentæ
Irrepsere genis, & adhuc decor integer æui.
Nec genitor iuxta. fatis namq; haustus iniquis
Occidit, heu, geminam prolem sub præside linquēs
Nec saltem teneris ostrum puerile lacertis
Exuit, albentiq; humeros induxit amictu.
Quem non corrumpit pubes effrena? nouaq;
Libertas properata toga? ceu nescia falcis

[...] patrem, miseraq; ignoscere matri
Admonuit fortuna domus. tibi ne illa nefanda
Pocula, letaléisq; manu componere succos
Eualuit? qui voce potes prauertere morsus
Serpentum: atque omnes vultu placare nouercas?
Infestare iuuat manes, meritoq; precatu
Pacem auferre rogis, sed te puer optime cerno
Flectentem iussis, & talia dicta parantem.
Parce precor cineri. fatum illud, & ira nocentum
Parcarum, crimenq; Dei, mortalia quisquis
Pectora sero videt, nec primo in limine sistit
Conatus scelerum, atq; animos infanda parātes:
Excidat illa dies æuo, ne postera credant
Secula. nos certè taceamus: & obruta multa
Nocte tegi propria patiamur crimina gentis.
Exegit pœnas hominum, qui cura suorum,
Quo pietas authore redit, terrasq; reuisit,
Quem timet omne nefas, satis hac lachrymād[...]
Vltio, quin sæuas utinam exorare liceret
Eumenidas, timidaq; auertere Cerbero n[...]
Immemoremq; tuis citius dare manibus [...]
Maste animo iuuenis (sic crescūt crimina [...]
Nec tantum pietas, sed [...]rdua Vi[...]
Affectata tibi nu[...]
Immerito [...]

Defenſare metus, aduerſaq; tela ſubiſti
Pellere inermis adhuc, & tyro pauentis amici
Haud vnquam tales aſpexit Romulus annos,
Dardaniusq; ſenex, medij bellare togata
Strage fori. ſtupuere Patres tentamina tanta,
110 Conatusq; tuos. nec te reus ipſe timebat.
Par vigor eſt membris, promptaq; ad fortia vires
Sufficiunt animo, atque ingentia iuſſa ſequuntur.
Ipſe ego te nuper Tyberino in littore vidi,
Qua Tyrrhena vadis Laurentibus aſtuat vnda,
al. nuda Tendentem curſus, vexantémque ilia* nudo
Calce ferocis equi, vultu, dextraq; minacem.
(Si qua fides dictis) ſtupui, armatumq; putaui.
Getulo ſic pulcher equo, Troianaq; quaſſans
Tela, nouercales, ibat venator in agros
120 Aſcanius, miſerumq; patri flagrabat Eliſam.
Troilus haud aliter gyro leuiore minantes
Eludebat equos. aut quem de turribus altis
Arcadas Ogygio verſantem in puluere metas
Spectabant Tyria non toruo lumine matres.
Ergo age. nam magni Ducis indulgentia pulſat,
Certaq; dat votis hilaris veſtigia frater.
Surge animo, & fortes caſtrorum concipe curas,

...an iuga Pannoniæ, mutatoresq́ue domorum
Sauromatas quaties? an te septenus habebit
Ister? & vndoso circumflua coniuge Peuce?
An Solymum cinerem, palmetaq́ue capta subibis
Non sibi felices syluas ponentis Idumes?
Quod si te magno tellus frenata parenti
Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes,
Quanta Calidonios attollet gloria campos,
Cum tibi longæuus referet trucis incola terræ,
Hic suetus dare iura parens, hoc cespite turmas
Affari nitidas, speculas, castellaq́ue longè
Aspicis: ille dedit, cinxitq́ue hæc mœnia fossa.
Belligeris hæc dona Deis, hæc tela dicauit.
Cernis adhuc titulos. hunc ipse vacātibus armis
Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.
Qualiter in Teucros victricia bella parentis
Ignotum Pyrrho Phœnix narrabat Achillem.
Felix qui viridi fidens optate iuuenta
Durabis quascunque vias, vallumq́ue subibis
Forsan & ipse latus (sic numina principis adsint)
Cinctus, & vnanimi comes indefessus amici.
Quo Pylades ex more pius, quo Dardana gessit
Bella Menœtiades.
Hic amor ...

127

140

150

Te meus absentem circumspectabit Achilles.
Sed venies melior. vatum non irrita currunt
Omina, quiq; aquilas tibi nũc, & castra recludit,
Idem omnes perferre gradus, cingetq; superbis
Fascibus, & patrias dabit insedisse curules.
Sed quis ab excelsis Troianæ collibus Albæ,
Vnde sua iuxta prospectat mœnia Romæ,
170 *Proximus ille Deus, fama velocior intrat*
Nuntius, atque tuos implet Crispine penates?
Dicebam certe. Vatum non irrita currunt
Auguria. en ingens referat tibi limen honorum
Cæsar, & Ausonij committit munia ferri.
Vade puer, tantisq; enixus suffice donis.
Felix, qui magno iam nunc sub præside iuras,
Cuiq; sacer primum tradit Germanicus ensem.
Non minus hoc, fortis quam si tibi panderet ipse
Bellipotens aquilas, tortaq; induceret ora
Casside, vade alacer, maioraq; disce mereri.

EPICEDION IN PATREM.

IPse malus vires, & lamentabile carmen
Elysio de fonte mihi, pulsumq; sinistra
Da genitor perdocte lyra. neq; enim antra moueri
Delia, nec solitam fas est impellere Cyrrham,

Certe ego, magnanimum qui facta attollere regũ 10
Ibam altum spirans, Martemq; æquare canendo.
Quis sterili mea corda situ, quis Apolline merso
Frigida damnatæ produxit nubila menti?
Stant circum attonitæ Vatẽ, & nil dulce sonãtes
Nec digitis, nec voce deæ. dux ipsa silenti
Fulta caput cithara: qualis post Orphea raptum
Astitit Hebre tibi, cernens iam surda ferarum
Agmina, & immotos sublato carmine lucos,
At tu seu membris emissus in ardua tendens,
Fulgentesq; plagas, rerumq; elementa recenses, 20
Quis Deus, unde ignes, quæ ducat semita Solem,
Quæ minuat Phœben, quæq; integrare latentem
Causa queat, *notiq; modos extendis Arati, al. docti
Sed tu Lethæi secreto in gramine campi
Concilia Heroum iuxta, Manésq; beatos.
Mæonium Ascræumq; senem, non segnior umbra
Accolis, alternumq; sonas, & carmina misces,
Da vocem magno Pater ingeniumq; dolori,
Nam me ter relegens cælo, terq; ora retexens
Luna videt residem, nullaq; Heliconide tristes 30
Solantem curas, tuus ut mihi vultibus ignis
Irrubuit, cinerémq; oculis humentibus hausi,
Vilis honos studiis. vix hæc in munera soluo

Ascanius, Phrygio dum pingues sanguine campos
40 *Odit, & infausta regnum dotale Nouerca.*
Hic ego te (nam Sicanij non mitius halat
Aura croci, dites nec sic tibi rara Sabai
Cinnama, odoratas nec Arabs decerpsit aristas.)
Inserui cum laude loci: sed carmine plango
Pierio. sumas gemitus, & vulnera nati,
Et lachrymas, rari quas nunquã habuere parẽtes.
Atq; vtinam fortuna dares mihi Manibus aras,
Par templis opus, aëriamq; educere molem
Cyclopum scopulos vltra, atque audacia saxa
50 *Pyramidum, & magno tumulum pratexere luco*
Illic & Siculi superassem dona sepulchri,
Et Nemees lucum, & Pelopis solennia trunci.
Illic Oebalio non finderet aëra disco
Graiorum vis vlla virûm, non arua rigaret
Sudor equûm, aut putri sonitũ daret vngula fossa
Sed Phœbi simplex chorus. Hic frondentia vatum
Præmia, laudato genitor tibi ritè dicarem.
Ipse madens oculis, vmbrarum, animaq; sacerdos

Vincit in ardentem liceat moritura maritum?
Maior certe aliis superos, & Tartara pulsem
Inuidia, externis etiam miserabile visu
Funus eat, sed nec modo se natura dolenti,
Nec pietas iniusta dedit: mihi limine primo
Fatorum & viridi genitor ceu raptus ab auo,
Tartara dura subis, nec enim Marathonia virgo
Parcius extinctum sæuorum crimine agrestum
Fleuerit Icarium, Phrygia quam turre cadentem
Astyanacta parens: laqueo quin illa supremo
Inclusit gemitus. & te post funera magni
Hectoris, Hæmonio pudor est seruisse marito.
Non ego, quas fati certus sibi voce canora
Inferias præmittit Olor: nec rupe quod atra
Tyrrhenæ volucres nautis prædulce minantur,
In patrios adhibebo rogos. non murmure trunco
Quod gemit, & dura queritur Philomela sorori.
Nota nimis vati. quis non in funere cunctos
Heliadum ramos, lacbrymosaq; germina dixit?
Et Phrygium silicem? atq; ausum cōtraria Phœbo
Carmina? nec sciss[illegible] [illegible]uada buxo?
Te pietas obl[illegible]
In[illegible]

70

80

Sydera terrifico super intonuere cothurno,
Et quis lasciua vires tenuare Thalia
100 Dulce, vel heroos gressu truncare tenores.
Omnia namq; animo cõplexus, & omnib. auctor,
Qua fandi vis lata patet: siue orsa libebat
Aoniis vincire modis, seu voce soluta
Spargere, & effreno nimbos aquare profatu.
Exere semirutos subito de puluere vultus
Parthenope, crinemq; afflato monte sepulti
Pone super tumulos, & magni funus alumni.
Quo non Munichia quicquam prastantius arces,
Doctaq; Cyrene, Spartéve animosa creauit,
110 Si tu stirpe vetus, famaq; obscura iaceres
Nil gentile tenens, illo te ciue probares
Graiam, atq; Euboico maiorum sanguine duci.
Ille tuis toties prastrinxit tempora sertis,
Cum stata laudato caneret quinquennia versu,
Ora supergressus Pylij senis, oraq; regis
Dulichiis, speciéq; comam subnexus vtraq;:

Te degente suum Latijs ascita colonis
Graia refert Selle: Graius qua puppe magister
Excidit, & mediis miser euigilauit in vndis
Maeon, & inde suum longo probat ordine vita
Maeoniden, aliaq; alijs natalibus vrbes. 130
Diripiunt, cunctaq; probant non omnibus. Ille
Versus alit victos immanis gloria falsi,
Atque ibi dum profers annos, vitamq; salutas,
Protinus ad patrij raperis certamina lustri
Vix implenda viris, laudum festina: sed vt dux
Ingenij stupuit primaeua ad carmina plebes
Euboea, & natis te monstrauere parentes:
Inde frequens pugna, nulloq; ingloria sacro
Vox tua non toties victorem Castora gyro,
Nec fratrem caestu virides plausere Terapnae. 140
Sic pronum vicisse domi: quid Achaea mereri
Praemia nunc ramis Phoebi, nunc germine Lernae,
Nunc Athamantea protectum tempora pinu
Cum toties lassata, tamen nusquam auia frondes
Abstulit, aut alium tetigit victoria crinem

Non formidata temeraria Leucade Sappho,
Quosq; alios dignata chelys. tu pandere doctus
Carmina Battiadæ, latebrasq; Licophronis atri,
Sophronaq; implicitum, tenuisq; arcana Corinnæ.
160 Sed quid parua loquor? tu par assuetus Homero
Ferre iugum, senosq; pedes æquare solutis
Versibus, & nunquam passu breuiore relinqui.
Quid mirum, patria si te petiere relicta,
Quos Lucanus ager, rigidi quos iugera Dauni,
Quos Veneri plorata domus, neglectaq; tellus
Alcidæ, vel quos è vertice Surrentino
Mittit Tyrrheni speculatrix virgo profundi?
Quos propiore sinu lituo, remoq; notatus
Collis, & Ausonij pridem laris hospita Cyme:
170 Quosque Dicarchæi partus, Baianaq; mittunt
Littora, qua medijs altè permissus anhelat
Ignis aquis, & operta domos incendia seruant.
Sic ad auernales scopulos, & opaca Sibyllæ
Antra, rogatura veniebant vndique gentes.
Illa minas Diuûm, Parcarumq; acta canebat,
Quamuis decepto vates non irrita Phœbo:

Verbera succincti formidauere Luperci.
Et nunc ex illo forsan grege gentibus alter
Iura dat Eois, alter compescit Iberos,
Alter Achamenium secludit Zeugmate Persen.
Hi dites Asiæ populos, hi Pontica frenant,
Hi fora pacificis emendant fascibus, illi 190
Castra pia statione tenent. tu laudis erigo.
Non tibi certasset iuuenilia fingere corda
Nestor, & indomiti Phœnix moderator alumni.
Quique tubas acres, lituosq; audire volentem
Æaciden, alio frangebat carmine Chiron.
Talia dum celebras, subitam ciuilis Erinnys
Tarpeio de monte facem Phlegræaq; mouit
Prælia: sacrilegis lucent Capitolia tædis,
Et Senonum furias Latiæ sensere cohortes.
Vix requies flammæ, nec dum rogus ille deorum 200
Sederat: excisis cum tu solatia templis
Impiger, & multum facibus velocior ipsis,
Concinis ore pio, captiuaq; numina defles,
Mirantur Latij proceres, vltorq; deorum
Cæsar, & è medio diuum pater annuit igni.
Iamq; & flere pio Vesuuina incendia cantu
Mens erat, & gemitum patriis impẽdere damnis,
Cum pater exemptum terris ad sydera montem
Sustulit, & latè miseras deiecit in vrbes.

Sic decus hoc, quodcunque lyra, primusq; dedisti
Non vulgare loqui, & famam sperare sepulchro.
Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres
Mulcerem, felixq; tui spectator adesses
Muneris? heu quali confusus gaudia fletu
Vota piosq; metus inter, latumq; pudorem.
220 Qualis & illa dies, qua non mihi gloria maior,
Talis Olympiaca iuuenem cum spectat arena
Qui genuit, plus ipse ferit: plus corde sub alto
Caditur, attendunt cunei: spectatur Acetes
Ille magis, crebro dum lumina pulueris haustu
Obruit, & prensa vouet expirare corona.
Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frōdes
Solaq; Chalcidica Cerealia dona corona
Te sub teste tuli, qualem te Dardanus Albae
Vix cepisset ager, si per me serta tulisses
230 Caesarea donata manu: quod subdere robur
Illa dies, quantum potuit dempsisse senectae?
Nam quod me mixta Quercus non pressit oliua,
Et fugit speratus honos, cum dulce parentis
Inuida Tarpeij, caneret te nostra magistro

Iam gelidis nequeo bustis, te sentit, habetq́;,
Te videt, & tumulos, ortuq́; obituq́; salutat
Vt Pharios alia ficta pietate dolores
Migdoniosq́; colunt, & non sua funera plorant.
Quid referam expositos seruato pondere mores?
Quæ pietas? quam vile lucrũ? quæ cura pudoris?
Quantus amor recti? rursusq́; vbi dulce remitti:
Gratia quæ dictis? animo quam nulla senectus? 250
His tibi pro meritis, famam laudesq́; benignas
Vindex cura Deûm, nulloq́; è vulnere tristem
Concessit. raperis genitor non indigus æui,
Non nimius, triniq́; decem quinquennia lustris
Iuncta ferens. sed me pietas numerare dolorq́;
Non sinit. ô Pylias æuitranscendere metas,
Et Teucros æquare senes, ô digne videre
Me similem! sed nec læti tibi ianua tristis
Quippe leues causæ, nec segnis labe senili
Exitus, instanti præmisit membra sepulchro. 260
Sed te torpor iners, & mors imitata quietem,
Explicuit, falsoq́; tulit sub tartara somno.
Quos ego tũc gemitus? comitũ manus anxia vidit:
Vidit, & exemplum genitrix, gauisaq́; nouit,

Si Chelyn Odrysiam pigro transmisit auerno
Causa minor si Thessalicis Admetus in oris
Sylua vna tetra Philaceida rettulit vmbram.
Cur nihil exoret genitor Chelys aut tua Manes,
Aut mea? fas mihi sit patrios contingere vultus:
Fas iunxisse manus, & lex quacunq; sequatur.
At vos vmbrarum reges, Ætneaq; Iuno
(Si laudanda precor) tadas auferte, comasq;
200 Eumenidum, nullo sonet asper ianitor ore.
Centaurosq;, hydraq; greges, Scylleaq; monstra
Auersa calent valles, vmbramq; senilem
Inuitet ripis discussa plebe supremis
Vector, & in media componat molliter alga.
Ite pij manes, Graiumq; examina vatum,
Illustremq; animam latheis spargite sertis,
Et monstrate nemus, quo nulla irrupit Erinnys,
In quo falsa dies, caloq; simillimus aer.
Inde tamen venias melior, qua in porta malignũ
210 Cornea vincit ebur, somniq; in imagine monstra
Qua solitus, sic sacra Numa, ritusq; colendos
Mitis Aricino dictabat Nympha sub antro.
Scipio sic pleno Latio Ioue ducere somnos

Nec trucibus fluuijs idem sonus, occidit horror
Æquoris, & terris maria acclinata quiescunt.
Septima iam rediens Phœbe mihi respicit agras
Stare genas, totidem Oetaa, Paphiaq́ reuisunt
Lampades: & toties nostros Titonia questus
Præterit, & gelido spargit miserata flagello. 10
Vnde ego sufficiam? non si mihi lumina mille,
Quæ sacer alterna tantum statione tenebat
Argus, & haud vnquam vigilabat corpore toto.
At nunc heus aliquis longa sub nocte puella
Brachia nexa tenens, vltro te Somne repellit.
Inde veni, nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis (hoc turba precatur
Lætior) extremo me tange cacumine virga,
Sufficit, aut leuiter suspenso poplite transi.

EPICEDION IN FILIVM.

ME miserũ (neq́ enim verbis sollẽnibus vlla
Incipiam, nec Castaliæ vocalibus vndis
Inuisus, Phœboq́ grauis) quæ vestra sorores,
Orgia Pieria, quas incestauimus aras?
Dicite post pœnam liceat commissa fateri.
Nunquid inaccesso posui vestigia luco?
Num vetito de fonte bibi ...

Orbus ego. huc patres, & aperto pectore matres
Conueniant, cineresq́ oculis, & carmina ferte.
Si qua sub vberibus plenis ad funera natos
Ipsa gradu labente tulit, madidumq́ cecidit
Pectus, & ardentes restinxit latè fauillas.
Quisquis adhuc tenera signatum flore iuuenta
20 *Immersit cineri iuuenem, primaq́ iacentis*
Serpere crudeles vidit lanugine flammas,
Adsit, & alterno mecum clamore fatiscat.
Vincetur lachrymis, & te Natura pudebit,
Tanta mihi feritas, tanta est insania luctus.
Hoc quoque cum meditor terdena luce peracta
Accliuis tumulo, luctus in carmina verto,
Discordesq́ modos, & singultantia verba
Molior. orsa dolor prohibet, atque ira tacendi
Impatiens. sed nec solitæ mihi vertice Lauros,
30 *Nec fronti vittatus honos. en taxea marcet*
Sylua comis, hilaresq́ hederas plorata cupressus
Excludit ramis. ignauo pollice chordas
Pulso. sed incertam digitis errantibus amens

Deficio, meditatióq; manus, fomentaq; quaero
Vulneribus, sed summa mei, nunc tempus amici
(Quorum ego manantes oculos, & saucia tersi
Pectora) reddite opem, sauas exoluite grates.
Nimirum cum vestra * domâs ego funera, moestus al. dextra/ mus
Increpito, tunc damna dolens aliena, repono
Infelix lachrymas, & tristia carmina seruo.
Verum erat absumpta vires, & copia fandi
Nulla mihi, dignumq; nihil mens * flumine tanto 50 al. fulmine
Repperit, inferior vox omnis, & omnia sordent
Verba. ignosce puer: tu me caligine moestum
Obruis à duro viso sic vulnere cara
Cõiugis, inuenit caneret quod Thracius Orpheus
Dulce sibi: sic busta Lini complexus Apollo
Non tacuit. nimius fortasse, auidusq; doloris
Dicor & in lachrymis iustum excessisse pudorem.
Quisnã autem gemitus, lamẽtaq; nostra reprẽdit?
O nimium felix, nimium crudelis & expers 40
Imperij fortuna tui, qui dicere legem
Fletibus, aut fines audet censere dolendi.
Incitat (heu) planctus potius fugientia ripas
Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obstes,
Quam mis... ...men ille seuerus
... ...causa.

Poſcentemq́ nouas tremulis vlulatibus auras,
Inſerui vitæ. quid plus tribuere parentes?
Quin alios ortus: libertatemq́ ſub ipſis
Vberibus tibi parue dedi. heu munera noſtra
Ridebas ignarus adhuc: properauerat ille,
Sed merito properabat amor, ne perderet vllum
Libertas tam parua diem. nonne horridus ipſos
Inuidia ſuperos, iniuſtaq́ tartara pulſem,
Nonne gemam te care puer? quo ſoſpite natos
80 Non cupiji primo gemitum qui protinus ortus
Implicuit, fixitq́ mihi, cui verba ſonosq́
Monſtraui (queſtusq́ & vulnera cæca reſoluam)
Reptantemq́ ſolo demiſſus ad oſcula dextrâ
Erexi, blandoq́ ſinu, iam iamq́ natantes
Exercere genas, dulcesq́ accerſere ſomnos.
Cui nomen vox prima meum, lususq́ tenello
Riſus, & è noſtro veniebant gaudia vultu.

SYLVARVM FINIS.

P. PAPINII STATII THEBAIDOS LIBER PRIMVS.

Deest argumentum.

FRaternas acies, alternaq; regna profanis
Decertata odiis, sonteṡq; euoluere Thebas,
Pierius menti calor incidit: unde iubetis
Ire Deæ? gentisne canam primordia diræ?
Sidonios raptus, & inexorabile pactum
Legis Agenoreæ? scrutantemq; æquora Cadmum?
Longa retro series, trepidum si Martis operti
Agricolam infandis condentem prælia sulcis
Expediam, penitusq; sequar quo carmine muris
Iusserit Amphion Tyrios accedere montes. 10
Vnde graues iræ cognata in mœnia Baccho
Quod sæuæ Iunonis opus. cui sumpserit arcus* Vv. arcū
Infelix Athamas, cur non expauerit ingens
Ionium, socio casurus ...

20 *Et coniurato deiectos vertice Dacos:*
Aut defensa prius vix pubescentibus annis
Bella Iouis: tuq; ô Latiæ decus additē famæ,
Quem noua maturi subeuntem exorsa parentis
Æternum sibi Roma cupit. licet arctior omnes
Limes agat stellas, & te plaga lucida cœli
Pleiadum, Boreæq; & hiulci fulminis expers
Sollicitet, licet ignipedum frænator equorum
Ipse tuis alte radiantem crinibus arcum
Imprimat, aut magni cedat tibi Iuppiter æqua
30 *Parte poli. maneas hominum contentus habenis,*
Vndarum terræq; potens, & sydera dones.
Tempus erit, cum laurigero tua fortior œstro*
Facta canam. nūc tēdo chelyn, satis arma referre
Aonia, & geminis sceptrum exitiale Tyrannis.
Nec furiis post fata modum, flammasq; rebelles
Seditione rogi, tumulisq; carentia Regum
Funera, & egestas alternis mortibus vrbes:
Cærula cum rubuit Lernæo sanguine Dirce,
Et Thetys arentes assuetum stringere ripas,
40 *Horruit ingenti venientem Ismenon aceruo.*
Quem prius heroum Clio dabis? immodicum iræ,
Tydea? laurigeri subitos an vatis hiatus?
Vrget, & hostilem propellens cædibus amnem
Turbidus Hippomedon plorandaq; bella proterui
Arcados, atque alio Capaneus horrore canendus.
Impia iam merita scrutatus lumina dextrâ
Merserat æterna damnatum nocte pudorem
Oedipodes, longaq; animam sub morte trahebat.

*al. pierio

Il-

Illum indulgentem tenebris, imaq; recessu
Sedis inaspectos cęlo, radiisq; penates 50
Seruantem, tamen assiduis circumuolat alis
Sęua dies animi, scelerumq; in pectore dirę.
Tunc vacuos orbes crudum, ac miserabile vitę
Supplicium ostentat cęlo, manibusq; cruentis
Pulsat inane solum, sęuaq; ita voce precatur.
Di sontes animas, angustaq; Tartara pœnis
Qui regitis, tuq; umbrifero Styx liuida fundo
Quam video, multumq; mihi consueta vocari
Annue Tisiphone peruersaq; vota secunda.
Si bene quid merui, si me de matre cadentem 60
Fouisti gremio, & traiectum vulnere plantas
Firmasti: si stagna petij Cyrrhęa bicorni
Interfusa iugo, possem cum degere falso
Contentus Polybo, trifidęq; in Phocidos arce
Longęuum implicui regem, secuiq; trementis
Ora senis, dum quęro patrem, si Sphyngos iniquę
Callidus ambages te pręmonstrante resolui,
Si dulces furias, & lamentabile matris:
Connubium gauisus inij: noctemq; nefandam
Sępe tuli, natosq; tibi (scis ipsa) paraui: 70
Mox auidus pœnę digitis cedentibus vltro
Incubui, miseraq; oculos in matre reliqui.
Exaudi, si digna precor, quęq; ipsa furenti
Subijceres, orbum visu: regnisq; carentem
Non regere, aut dictis mœrentem flectere adorti
Quos genui, quocunque toro: quin ecce superbi
(Pro dolor) & nostro iam dudum funere reges

Insultant tenebris, gemitusq; odere paternos.
Hisne etiam funestus ego, & videt ista deorum
80 Ignauus genitor? tu saltem debita vindex
Huc ades, & totos in pœnam ordire nepotes.
Indue quod madidum tabo diadema cruentis
Vnguibus* arripui, votisq; instincta paternis
I media in fratres, generis consortia ferro
Dissiliant, da tartarei regina barathri
Quod cupiam vidisse nefas. nec tarda sequetur
Mẽs iuuenum, modo dignà veni, mea pignora nosces.
Talia iactanti crudelis Diua seueros
Aduertit vultus. inamœnum forte sedebat
90 Cocyton iuxta, resolutaq; vertice crines
Lambere sulphureas permiserat anguibus vndas:
Ilicet igne Iouis, lapsisq; citatior astris
Tristibus exiliet ripis: discedit inane
Vulg⁹, & *occursu domina pauet illa per vmbras,
Et caligantes animarum examine campos,
Tenariæ limen petit irremeabile portæ.
Sensit adesse dies: piceo nox obuia nimbo
Lucentes turbauit equos, procul arduus Atlas
Horruit, & dubia cælum ceruice remisit.
100 Arripit extemplo Malea de valle resurgens
Notum iter ad Thebas. neq; enim velocior vllas
Itq; reditq; vias, cognataq; tartara mauult.
Centum illi stantes vmbrabant ora Cerastæ,
Turba minor diri capitis: sedet intus abactis
Ferrea lux oculis: qualis per nubila Phœbes
Atracea rubet arte labor suffusa veneno

* Vv. abrupi

al. dicti

al. occursus

Tendi

Tenditur, ac sanie gliscit cutis igneus atro
Ore vapor. quo longa sitis, morbiq; famesque,
Et populis mors vna venit, riget horrida tergo
Palla, & cærulei redeunt in pectore nodi.
Atropos hos, atque ipsa nouat Proserpina cultus. 110
Tum geminas quatit illa manus, hæc igne rogali
Fulgurat, hæc viuo manus aëra verberat Hydro.
Vt stetit, abrupta qua plurimus arce Cytheron
Occurrit cælo, fera sibila crine virenti
Congeminat: signum terris. vnde omnis Achæi
Ora maris latè, Pelopeiaq; regna resultant.
Audiit, & medius cæli Parnassus, & asper
Eurotas, dubiamq; iugo fragor impulit Oeten
In latus, & geminis vix fluctib. obstitit Isthmos. 120
Ipsa suum genitrix curuo delphine vagantem
Arripuit frenis, gremioq; Palæmona pressit.
Atque ea Cadmæo præceps vbi * limine primum
Constitit, assuetaq; infecit nube penates:
Protinus attoniti fratrum sub pectore motus,
Gentileisq; animos subijt furor, ægraq; lætis
Inuidia, atque parens odij metus. inde regendi
Sæuus amor, ruptaq; vices, iurisq; secundi
Ambitus impatiens, & summo dulcius vnum
Stare loco, sociisq; comes discordia regni. 130
Sic vbi delectos per torua armenta iuuencos
Agricola imposito sociare affectat aratro:
Illi indignantes, quîs nondum vomere multo
Ardua nodosos ceruix descendit in armos,
In diuersa trahunt, atque æquis vincula laxant

* L.B. culmine

Viribus, & vario confundunt limite sulcos:
Haud secus indomitos praeceps discordia fratres
Asperat, alterni placuit sub legibus anni
40 *Exilio mutare ducem, sic iure maligno*
Fortunam transire iubent, vt sceptra tenentem
Fœdere praecipiti semper nouus angeret hares.
Hac inter fratres pietas erat: hac mora pugna
Sola, nec in regem perduratura secundum,
Et nondum crasso laquearia fulta metallo,
Montibus aut latè Graijs effulta nitebant
Atria congestos, satis explicitura clientes.
Non impacatis Regum ad vigilantia somnis
Pila, nec alterna ferri statione gementes
50 *Excubia, nec cura mero committere gemmas,*
Atque aurum violare cibis, sed nuda potestas
Armauit fratres: pugna est de paupere regno.
Dumq; vter angusta squalentia iugera Dirces
Verteret, aut Tyrij solio non altus ouaret
Exulis, ambigitur, perijt ius fasq; bonumq;,
Et vita mortisq; pudor: Quo tenditis iras
Ah miseri? quid si peteretur crimine tanto
Limes vterq; poli, quem Sol emissus Eoo
Cardine, quem portu vergens prospectat Ibero?
60 *Quasq; procul terras obliquo sydere tangit*
Auius, aut Borea gelidas, madidiue tepentes
Igne Noti? quid si Tyria Phrygiaue sub vnum
Conuectentur opes? loca dira, arcesq; nefanda
Suffecere odio, furiisq; immanibus emptum est
Oedipoda sedisse loco. Iam sorte cadebat

Dilatus Polynicis honos. quis tum tibi saue?
Quis fuit ille dies? vacua cum solus in aula
Respiceres ius omne tuum, cunctosq; minores,
Et nusquã par stare caput? Iam murmura serpũt
Plebis Echioniæ, tacitumq; à principe vulgus
Dissidet, & qui mos populis, venturus amatur. 170
Atque aliquis, cui mens humili læsisse veneno
Summa, nec impositos vnquam ceruice volenti
Ferre duces: hancne Ogygiis, ait, aspera rebus
Fata tulere vicem? toties mutare timendos,
Alternoq; iugo dubitantia subdere colla!
Partiti versant populorum fata, manuq;
Fortunam fecere leuem: sempérne vicissim
Exulibus seruire dabor? tibi summe deorum,
Terrarumq; sator sociis hanc addere mentem
Sedit, an inde vetus Thebis extenditur omen, 180
Ex quo Sidonii nequicquam blanda iuuenci
Pondera Carpathio iussus sale quærere Cadmus
Exul Hyantheos inuenit regna per agros?
Fraternásq; acies fœtæ telluris hiatu.
Augurium seros dimisit adusq; nepotes?
Cernis vt erectum torua sub fronte minetur
Sæuior assurgens dempto consorte potestas?
Quas gerit ore minas? quãto premit omnia fastu?
Hicne vnquam priuatus erit? tamen ille precanti 190
Mitis, & affatu bonus & patientior æqui.
Quid mirum? non solus erat. nos vilis in omnes
Prompta manus casus domino cuicunque parati.
Qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Eurus

Vela trahunt, nutat media fortuna carina.
Heu dubio suspensa metu, tolerandaq; nullis
Aspera sors populis, hic imperat: ille minatur,
At Iouis imperio rapidi super atria cæli
Lectus concilio diuûm conuenerat ordo
Interiore polo. spatiis hinc omnia iuxta
200 *Primæq; occiduæq; domus effusa sub omni*
Terra, atque vnda die. mediis sese arduus infert
Ipse deis, placido quatiens tamen omnia vultu,
Stellantiq; locat solio, nec protinus ausi
Cælicolæ, veniam donec pater ipse sedendi
Tranquilla iubet esse manu. mox turba vagorum
Semideûm, & summis cognati nubibus amnes
Et compressa metu seruantes murmura venti
Aurea templa replent, mixta conuexa deorum
Maiestate tremunt, radiant maiore sereno
210 *Culmina, & arcano florentes lumine postes.*
Postquam iussa quies, siluitq; exercitus orbis,* (al. exterritus)
Incipit ex alto graue & immutabile sanctis
Pondus adest verbis, & vocem fata sequuntur.
*Terrarum delicta, nec*exuperabile diris* (b. la. exsaturabile.)
Ingenium mortale queror. quonam vsq; nocentũ
**Exigor in pœnas? tædet sæuire corusco* (b *. exigar.)
Fulmine. iampridem Cyclopum operosa fatiscunt
Brachia, & Æoliis desunt incudibus ignes.
Atque ideo tulerant falso rectore solutos
220 *Solis equos, cælúmque rotis errantibus vri,*
Et Phaetontea mundum squalere fauilla.
Nil actum est, neque tu valida quod cuspide latè

Ira

Ire per illicitum pelago germane dedisti.
Nũc geminas punire domos, qui sanguinis author
Ipse ego, descendo Perseos alter in Argos.
Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.
Mens cunctis imposita manet. quis funera Cadmi
Nesciat? & toties excitam à sedibus imis
Eumenidum bellasse aciem? mala gaudia matrũ
Erroresq́ue feros nemorum, & reticenda deorum 230.
Crimina? vix lucis spatio, vix noctis abacta
Enumerare queam mores, gentemq́ue profanam.
Scandere quin etiam thalamos hic impius hæres
Patris, & immerita gremium incestare parentis
Appetijt, proprios (monstro) reuolutus in ortus,
Ille tamen superis æterna piacula soluit,
Proiecitq́ue diem: nec iam amplius æthere nostro
Vescitur: at nati (facinus sine more) cadentes
Calcauere oculos. iam iam rata vota tulisti
Dire senex: meruere tuæ, meruere tenebræ 240
Vltorem sperare Iouem. noua sontibus arma
Injiciam regnis. totumq́ue à stirpe reuellam
Exitiale genus. belli mihi semina sunto
Adrastus socer, & superis adiuncta sinistris
Connubia. hanc etiam pœnis incessere gentem
Decretum est. neq́ue enim arcano de pectore fallax
Tantalus, & sæua perijt iniuria mensæ.
Sic pater omnipotens. ast illi saucia dictis
Flammato versans inopinum corde dolorem
Talia Iuno refert: me ne ô iustissime diuûm 250
Me bello certare iubes? scis semper ut arces

Cyclopum, magniꝗ Phoroneos inclyta fama
Sceptra viris, opibusꝗ iuuem licet improbus illic
Custodem Pharia, somno letoꝗ iuuenca
Extinguas, septis & turribus aureus intres
Mentitis ignosco toris. illam odimus vrbem
Quam vultu confessus adis: vbi conscia magni
Signa tori, tonitrus agis, & mea fulmina torques,
Facta luant Thebæ, cur hostes eligis Argos?
260 Quin age? si tanta est thalami discordia sancti,
Et Samon, & veteres armis excinde Mycenas.
Verte solo Sparten, cur* vsquam sanguine festo
Coniugis ara tua, cumulo cur thuris Eoi
Læta calet? melius votis Mareotica fumat
Coptos, & ærisoni lugentia flumina Nili.
Quod si prisca luunt authorum crimina gentes,
Subuenitꝗ tuis sera hæc sententia curis
Percensere aui senium, quo tempora tandem
Terrarum furias abolere, & sæcula retro
270 Emendare sat est? iam dudum à sedibus illis
Incipe. fluctiuaga quâ præterlabitur vnda
Sicanios longe relegens Alpheos amores.
Arcades hic tua (nec pudor est) delubra nefastis
Imposuere locis. illic Mauortius axis
Oenomai, Geticoꝗ pecus stabulare sub Æmo
Dignius: abruptis, & nunc inhumata procorum
Relliquijs trunca ora rigent* tamen hic tibi tēplū
Gratus honos. placet Ida nocēs, mentitaꝗ manes
Creta tuos, me Tantaleis consistere tectis
280 Quæ tandem inuidia est? belli deflecte tumultus,

Et gene-

* C. vnquam

* v. etiānum

Et generis miserefce tui: sunt impia latè
Regna tibi, melius generos passura nocentes.
Finierat miscens precibus conuitia Iuno.
At non ille grauis dictis, quanquàm aspera motu,
Reddidit hæc: equidē haud rebar te mente secūda
Laturam, quodcunq; tuos, (licet æquus) in Argos
Consulerem, neque me (si detur copia) fallit
Multa super Thebis Bacchum, ausuramq; Dionē
Dicere, sed nostri reuerentia ponderis obstat.
Horrendos etenim latices, Stygij æquora fratris 290
Obtestor mansurum & non reuocabile verum,
Nil fore quo dictis flectar: quare impiger ales
Portantes præcede Notos Cyllenia proles:
Aëra per liquidum, regnisq; illapsus opacis
Dic patruo: superas senior se tollat ad auras
Laius, extinctum nati quem vulnere nondum
Vlterior Lethes accepit ripa profundi
Lege Erebi: ferat hæc diro mea iussa nepoti:
Germanum exilio fretum, Argolicisq; tumentem
Hospitiis, quod sponte cupit, procul impius aula 300
Arceat, alternum regni inficiatus honorem.
Hinc causæ irarum. certo reliqua ordine dicam.
Paret Atlantiades dictis genitoris, & inde
Summa pedum properè plantaribus illigat alis,
Obnubitq; comas, & temperat astra galero,
Tum dextra virgam inseruit, qua pellere dulces
Aut suadere iterum somnos, qua nigra subire
Tartara, & exāgues animare assueuerat umbras.
**Dissiluit: tenuiq; exceptus inhorruit aura.* *desiluit

310 Nec mora, sublimes raptim per inane volatus
Carpit, & ingenti designat nubila gyro.
Interea patriis olim vagus exul ab oris
Oedipodionides *furtim deserta pererrat
Aoniæ, iam iamq; animis malè debita regna
Concipit, & longum signis cunctantibus annum
Stare gemit. tenet vna dies noctesq; recursans
Cura virum, si quando humilem decedere regno
Germanum, & semet Thebis, opibusq; potitum
Cerneret, hac æuum cupiat pro luce pacisci.
310 Nunc queritur ceu tarda fuga dispendia, sed mox
Attollit flatus ducis, & sedisse superbum
Deiecto se fratre putat. spes anxia mentem
Extrahit, & longo consumit gaudia voto.
Tunc sedet Inachias vrbes, Danaiaq; regna,
Et caligantes abrupto sole Mycenas,
Ferre iter impauidum, seu praua ducit Erynnis,
Seu sors illa viæ, siue hac immota vocabat
Atropos: Ogygijs vlulata furoribus antra
Deserit, & pingues Bacchæo sanguine colles
330 Inde plagam, quà molle sedens in plana Cytheron
Porrigitur, *lapsuq; inclinat ad æquora, montem
Præterit. hinc arctè scopuloso in limite pendens
Infames Scyrone petras, Scyllæaq; rura
Purpureo regnata Seni, mitemq; Corinthon
Linquit, & in medijs audit duo littora campis.
Iámque per emeriti surgens confinia Phœbi
Titanis, latè mundo subuecta silenti
Rorifera gelidum tenuauerat aëra biga.

*l b. furto.
al. lapsū

Iam

Iam pecudes, volucresq; tacent: iã somnus auaris
Inserpit curis, pronúsque per aëra nutat 340
Grata laborata referens obliuia vitæ.
Sed nec puniceo rediturum nubila cælo
Promisere iubar, nec rarescentibus vmbris
Longa repercusso nituere crepuscula Phœbo.
Densior à terris, & nulli peruia flamma.
Subtexit nox atra polos. iam claustra rigentis
Eoliæ *percussa sonant, venturaq; rauco
Ore minatur hyems. venti transuersa frementes
Confligunt, axemq; emoto cardine vellunt.
Dum cœlũ sibi quisq; rapit: sed plurimus Auster 350
Inglomerat noctẽ, & tenebrosa volumina torquet,
*Diffunditq; imbres, sicco quos asper hiatu
Persolidat Boreas, nec non abrupta tremiscunt
Fulgura, & attritus subita face rumpitur æther.
Iam Nemea, iam Tænareis contermina lucis
Arcadiæ capita alta madent. ruit agmine facto
Inachus, & gelidas surgens Erasinus ad Arctos.
Puluerulenta prius, calcandaq; flumina nullæ
Aggeribus tenuere moræ. stagnoq; refusa est 360
Funditus, & veteri spumauit Lerna veneno.
Frangitur omne nemus, rapiunt antiqua procellæ
Brachia syluarum, nulliq; aspecta per æuum
Solibus, vmbrosi patuere æstiua Lycæi.
Ille tamen modo saxa iugis fugientia ruptis
Miratur, modo nubigenas è montibus amnes
Aure pauens. passimq; insano turbine raptas
Pastorum pecorũmq; domos non segnius amens,

*l.h. præcussa ca. perculsa.

*l.h. defunditq.

Incertusq; via, per nigra silentia, vastum
Haurit iter. pulsat metus vndiq;, & vndiq; frater.
370 *At velut hyberno deprensus nauita ponto,*
Cui neque temo piger, neq; amico sydere monstrat
Luna vias. medio cæli, pelagiq; tumultu
Stat rationis inops: iam iamq; aut saxa malignis
Expectat submersa vadis, aut vertice acuto
Spumantes scopulos erectæ incurrere proræ,
Talis opaca legens nemorum Cadmeius heros
Accelerat, vasto metuenda vmbone ferarum
Excutiens stabula, & prono virgulta refringit
Pectore: dat stimulos animo vis mœsta timoris,
380 *Donec ab Inachijs victa caligine tectis,*
Emicuit, lucem deuexa in mœnia fundens,
Larissæus apex. illo spe concitus omni
Euolat. hinc celsæ Iunonia templa Prosymnæ
Læuus habens, hinc Herculeo signata vapore
Lernæi stagna atra vadi tandémque reclusis
Infertur portis. actutum regia cernit
Vestibula. hic artus imbri, ventoq; rigentes
*Proijcit, ignotæq; * accliuis postibus aulæ*
Inuitat tenues ad dura cubilia somnos.
390 *Rex ibi tranquillæ medio de limine vitæ*
In senium vergens populos Adrastus habebat
Diues auis, & vtroq; Iouem de sanguine ducens.
Hic sexus melioris inops: sed prole virebat
Fœminea, gemino natarum pignore fultus.
Cui Phœbus generos (monstrum exitiabile dictu:
Mox adaperta fides) æuo ducente canebat

*vv. acclinis.

Seti-

Setigerumq; suem, & fuluum aduentare leonem,
Hac voluens, non tu ipse pater, non docte futuri
Amphiaraë vides, etenim vetat author Apollo. *vy. parenti.
Tantum in corde sedens agrescit cura *parentis,
Ecce autem antiquam fato Calydona relinquẽs 400
Olenius Tydeus (fraterni sanguinis illum
Conscius horror agit) eadem sub nocte sopora
Lustra terit, similesq; notos dequestus & imbres.
Infusam tergo glaciem, & liquentia nimbis
Ora, comasq; gerens, subit vno tegmine, cuius
Fusus humo gelida, partem prior hospes habebat.
Hic verò ambobus rabiem fortuna cruentam
Attulit, haud passi socijs defendere noctem
Culminibus: paulum alternis in verba minasq; 410
Cunctantur: mox vt iactis sermonibus ira
Intumuere satis, tum verò erectus vterque
Exertare humeros, nudamq; lacessere pugnam.
Celsior ille gradu procera in membra, simulq;
Integer annorum, sed non & viribus infra
Tydea fert animos, totósque infusa per artus
Maior in exiguo regnabat corpore virtus.
Iam crebros ictus ora & caua tempora circùm
Obnixi ingeminant, telorum, aut grandinis instar
Rhiphea, flexoq; genu vacua ilia tundunt.
Non aliter quàm Pisao sua lustra Tonanti 420
Cùm redeunt, crudisq; virum sudoribus ardet
Puluis, at hinc teneros cauea dissensus Ephœbos
Concitat, exclusaq; expectant præmia matres,
Sic alacres odio, nullaq; cupidine laudis

Accensi incurrunt, scrutatur & intima vultus
Vnca manus, penitusq; oculis cedentibus instat.
Forsan & accinctos lateri (sic ira ferebat)
Nudassent enses, meliusq; hostilibus armis
430 *Lugendus fratri iuuenis Thebane iaceres,*
Ni rex insolitum clamorem, & pectore ab alto
Stridentes gemitus noctis miratus in vmbris,
Mouisset gressus, magnis cui sobria curis
Pendebat somno iam deteriore senectus.
Isq; vbi progrediens numerosa luce per alta
Atria, dimotis aduerso limine claustris
Terribilem dictu faciem, lacera ora, putresq;
Sanguineo videt imbre genas: quæ causa furoris
Externi iuuenes? (neque enim meus audeat istas
440 *Ciuis in vsque manus) quisnã implacabilis ardor*
Exturbare odiis tranquilla silentia noctis?
Vsque adeóne angusta dies? & triste parumper
Pacem animo, somnumq; pati? sed prodite tandem
Vnde orti, quo fertis iter, quæ iurgia, nam vos
Haud humiles tanta ira docet, generisq; superbi
Magna per effusum clarescunt signa cruorem.
Vix ea cum mixto clamore obliqua tuentes
Incipiunt vna. Rex ô mitissime Achiuum
Quid verbis opus est: vndantes sanguine vultus
450 *Aspicis, hæc passim turbatis vocis amaræ*
Confudere sonis. inde orsus in ordine Tydeus
Continuat, mœsti cupiens solatia casus,
Monstrifera Calydonis opes, Acheloiaq; arua
Deserui. vestris hic me ecce in finibus ingens

Nox

Nox operit, tecto cœlum prohibere quis iste
Arguit? an quoniam prior hac ad limina forte
Molitur gressus? pariter stabulare bimembres
Centauros, vnaq; ferunt Cyclopes in Ætna
Compositos, sunt & rabidis iura insita monstris,
Fásq; suum, nobis sociare cubilia terræ, 460
Sed quid ego? haud hodie spolijs gauisus abibis
Quisquis es his. aut me si non effœtus oborto
Sanguis hebet luctu, magni de stirpe creatum
Oeneos, & Marti non degenerare paterno
Accipies: Nec nos animi, nec stirpis egemus.
Ille refert contra, sed mens sibi conscia* facti — vv. facti
Cunctatur proferre patrem, tunc mitis Adrastus,
Immo agite, & positis, quas nox inopinaq; suasit
Aut virtus, aut ira minus, succedite tecto.
Iam pariter coeant* animorũ in pignora dextræ, 470 — * l. amborum
Non hæc incassum, diuisq; absentibus acta,
Forsan & hæc venturus amor præmiserit iras,
Vt meminisse iuuet. nec vana voce locutus
Fata senex: si quidẽ hãc perhibẽt post vulnera iũ-
Esse fidem, quãta partitũ extrema proteruo (ctis
Thesea Pirithoo, vel inanem mentis Orestem
Opposito* rapidam Pylade vitasse Megæram. — * vv. rabidam
Tunc quoque mulcentem dictis corda aspera regẽ
Iam faciles (ventis vt decertata residunt
Æquora, * laxatisq; diu tamen aura superstes 480 — * l. lassatisque
Immoritur velis) passi subiere penates,
Hic primùm lustrare oculis, cultusq; virorum
Telaq; magna vacat. tergo videt huius inanem

Impexis vtrinque iubis horrere Leonem,
Illius in speciem, per quem Theumesia Tempe
h. annis. Amphitryoniades fractum iuuenilibus* armis
Ante Cleonaei vestitur praelia monstri.
Terribiles contra setis, ac dente recuruo
Tydea per latos humeros ambire laborant
490 Exuuiae Calydonis honos. stupet omine tanto
Defixus senior, diuina oracula Phoebi
Agnoscens, monitusque datos vocalibus antris
Obtutu gelida ora premit, laetusque per artus
Horror iit. sensit manifesto numine ductos
Affore, quos nexis ambagibus augur Apollo
Portendi generos, vultu fallente ferarum
Ediderat. tunc sic tendens ad sydera palmas
Nox, quae terrarum, caelique amplexa labores
Ignea multiuago transmittis sydera lapsu,
500 Indulgens reparare animum, dum proximus aegris
Infundat Titan agiles animantibus ortus.
l. prollixis Tu mihi* perplexis quaesitam erroribus vltro
Aduehis alma fidem: veterisque exordia fati
Detegis, assistas operi, tuaque omina firmes.
Semper honoratam dimensis orbibus anni
Te domus ista colet, nigri, tibi Diua, litabunt
Electa ceruice greges, lustraliaque exta
Lacte nouo perfusus edet Vulcanius ignis
Salue prisca fides tripodum, obscurique recessus,
510 Deprendi fortuna deos. sic fatus & ambos
Innectens manibus tecta vlterioris ad aulae
Progreditur: canis etiamnum altaribus ignes
Sopitum

Sopitum cinerem, & tepidi libamina sacri
Seruabant. adolere focos, epulasq́; recentes,
Instaurare iubet. dictis parere ministri
Certatim accelerant. vario strepit icta tumultu
Regia, pars ostro tenues auroq́; sonantes
Emunire toros, altosq́; inferre tapetas,
Pars teretes leuare manu ac disponere mensas:
Ast alij tenebras, & opacam vincere noctem 520
Aggressi, tendunt auratis vincula lychnis.
His labor inserto torrere exanguia ferro
Viscera caesarum pecudum, his cumulare canistris
Perdomitam saxo Cererem. laetatur Adrastus
Obsequio feruere domum. iamq́; ipse superbis
Fulgebat stratis, solióq́; effultus eburno,
Parte alia iuuenes siccati vulnera Lymphis
Discumbunt: simul ora notis foedata tuentur,
Inq́; vicem ignoscunt. tunc rex longaeuus Acesten
(Natarum hac altrix, eadem & fidissima custos 530
Lecta sacrum iustae Veneri: occultare pudorem)
Imperat acciri, tacitaq́; immurmurat aure.
Nec mora praeceptis. cùm protinus vtraque virgo
Arcano egressa thalamo (mirabile visu)
Pallados armisonae, pharetrataeq́; ora Dianae
Aequa ferunt, terrore minus. noua deinde pudori
Visa virûm facies, pariter palloró; ruborq́;
Purpureas hausere genas: oculiq́; verentes
Ad sanctum rediere patrem. postquã ordine mẽsae
Victa fames, signis perfectam, auroq́; nitentem 540
Iasides pateram famulos ex more poposcit,

Quà Danaus libare deis, seniorq; Phoraneus
Assueti tenet hæc operum cælata figuras,
Aureus anguicomam præsecto Gorgona collo
Ales habet. iam iamq; vagas (ita visus) in auras
Exilit, illa graues oculos, languentiaq; ora
Penè mouet, viuóque etiam pallescit in auro,
Hinc Phrygius fuluis venator tollitur alis.
550 Gargara desidunt surgenti, & Troia recedit.
Stant mœsti comites, frustraq; sonantia laxant
Ora canes, vmbramq; petunt, & nubila latrant.
Hanc vndante merò fundens, vocat ordine cũctos
Cælicolas, Phœbũ ãte alios, Phœbũ omnis ad aras
Laude ciet comitum famulumq; euincta pudica
Fronde manus, cui festa dies, largoq; refecti
Thure, vaporatis lucent altaribus ignes.
Forsitan ô iuuenes quæ sint ea sacra: quibusq;
Præcipuum causis Phœbi obtestemur honorem:
560 Rex ait, exquirunt animi, non inscia suasit
Religio, magnis exercita cladibus olim
Plebs Argiua litant, animos aduertite, pandam
Post quam cærulei sinuosa volumina monstri
Terrigenam Pythona deus septem orbibus atris
Amplexum Delphos, squãmisq; annosa terentem
Robora, Castalijs dum fontibus ore trisulco
Fusus hiat, nigro sitiens alimenta veneno,
Perculit, absumptis numerosa in vulnera telis,
Cyrrhæiq; dedi, centum per iugera campi
570 Vix tandem explicitũ, noua deinde piacula cædis
Perquirens, nostri tecta haud opulenta Crotopi

Attigit,

Attigit. huic primis, & pubescentibus annis
Mira decore pio, seruabat nata penates
Intemerata toris, felix si Delia nunquam
Furta, nec occultum Phœbo sociasset amorem.
Namq; vt passa Deum Nemeæi ad fluminis vndã
Bis quinos plena cùm fronte resumeret orbes
Cynthia, sydereum Latona fœta nepotem
Edidit: ac pœna metuens (neque enim ille coactis
Donasset thalamis veniam pater) auia rura
Eligit, ac natum septa inter ouilia furtim 580
Montiuago pecoris custodi mandat alendum.
Non tibi digna puer generis cunabula tanti
Gramineos dedit herba toros, & vimine querno
Texta domus. clausa arbutei sub cortice libri
Mẽbra tepent, suadetq; leues caua fistula somnos,
Et pecori commune solum. sed fata nec illum
*Concessere larem, *viridis nam cespite terræ* *ev. viridi
Proiectum temerè, & patulo cælum ore trahẽtem
Dira canum rabies, morsu depasta cruento
**Disiicit. hic vero attonitas vt nuntius aures* 590 *disicit
Matris adit, pulsi ex animo genitorq; pudorq;,
Et metus. ipsa vltro sæuis plangoribus amens
Tecta replet, vacuumq; ferens velamine pectus
Occurrit confessa patri. nec motus, at atro
Imperat infandum cupientem occumbere leto.
Sero memor thalami, mæstæ solatia morti
Phœbe paras. monstrũ infandis Acherõte sub imo
Conceptũ Eumenidum thalamis: cui virginis ora,
Pectoraq; æternum stridens à vertice surgit?

600 Et ferrugineam frontem discriminat anguis.
Haec tam dira lues nocturno squallida passu
Illabi thalamis, animasq; à stirpe recentes
*b. abripere. * Arripere altricum gremiis, morsuq; cruento
Deuesci, & multum patrio pinguescere luctu.
Haud tulit armorũ praestans, animiq; Choroebus,
Seq; vltro lectis iuuenem: qui robore primi
Famam posthabita faciles extendere vita,
Obtulit. illa nouos ibat populata penates
Portarum in biuio. lateri duo corpora paruûm
610 Dependent, & iam vnca manus vitalibus haeret,
Ferratiq; vngues tenero sub corde tepescunt,
Obuius huic, latus omne virum stipante coronâ,
It iuuenis, ferrumq; ingens sub pectore diro
Condidit: atque imas animae mucrone corusco
Scrutatus latebras, tandem sua mõstra profundo
Reddit habere Ioui. iuuat ire, & visere iuxta
Liuentes in morte oculos, vteriq; nefandam
Proluuiem, & crasso squallentia pectora tabo,
vv. plebes Qua nostrae cecidere animae. stupet Inacha pubes,
620 Magnaq; post lachrymas etiamnũ gaudia pallẽt.
Hic trabibus duris, solatia vana dolori,
Proterere exanimes artus, asprósq; molares
Deculcare genis: neque iram explere potestas,
Illam & nocturno circum stridore volantes
Impastae fugistis aues, rabidamq; canum vim,
Oraq; sicca ferunt trepidorum inhiasse luporum.
Saeuior in miseros fatis vltricis adempta
Delius insurgit, summaq; biuerticis vmbra

Par-

Parnasi residens, arcu crudelis iniquo
Pestifera arma iacit, camposq́; & celsa Cyclopum 630
Tecta, superiecto nebularum incendit amictu,
Labuntur dulces animæ mors fila sororum
Ense metit, captamq́; tenẽs fert manibus vrbem.
Quærenti quæ causa duci, quis ab æthere læuus
Ignis, & in totum regnaret Sirius annum?
Idem author Pæan rursus iubet ire cruento
Inferias monstro iuuenes, qui cæde potiti.
Fortunatæ animi, longumq́; in sæcula dignè
Promeriture diem: non tu pia degener arma
Occulis, aut certæ trepidas occurrere morti, 640
Comminus ora ferens, Cyrrhæi in limine templi
Constitit, & sacras ita vocibus asperat iras.
*Nec missus Thymbræe tuos suppléx ve penates vv. non
Aduenio. mea me pietas, & conscia virtus
Has egere vias. ego sum qui cæde subegi
Phœbe tuum mortale nefas, quẽ nubibus atris,
Et squallente die, nigra quam tabe sinistri,
Quæris inique poli. quod si monstra effera magnis
Cara adeo superis, iacturaq́; vilior orbis,
Mors hominũ, & sæuo tanta inclementia cælo est: 650
Quid meruere Argi? me me diuum optime, solum
Obiecisse caput fatis *præstabit an illud c. Præstabat
Leue magis cordi, quod desolata domorum
Tecta vides? igniq́; datis cultoribus omnis
Lucet ager: sed quid fando tua tela, manusq́;
Demoror? expectant matres, supremaq́; *fiunt c. fundite
Vota mihi. satis est, merui ne parcere velles.

Proinde moue pharetras, arcusq́ intende sonoros,
650 *Insignemq́ animam leto dimitte. sed illum*
Pallidus Inachijs qui desuper imminet Argis,
Dum morior, depelle globum: fors aqua merentes
Respicit. ardentem tenuit reuerentia cadis
Latoidem, tristémque viro summissus honorem
Largitur vita. nostro mala nubila calo
Diffugiunt. at tu stupefacti à limine Phœbi
Exoratus abis. inde hac stata sacra quotannis
Solennes recolunt epula, Phœbaaq́ placat
Templa nouatus honos has fortè inuisitis aras,
*quæ *Vos* quoq; progenies. quãquã Calydonius Oeneus,*
660 *Et Parthaonia (dudum si certus ad aures*
Clamor ijt) tibi iura domus, tu pande quis Argos
Aduenias; quãdo hac varijs sermonibus hora est.
Deiecit mœstos ex templo Ismenius heros
In terram vultus, taciteq́ ad Tydea lasum
Obliquare oculos, tum longa silentia mouit.
Non super hos diuûm tibi sum quãrẽdus honores
Vnde genus, qua terra mihi, quis defluat ordo
Sanguinis antiqui, piget inter sacra fateri.
670 *Sed si pracipitant miserum cognoscere cura,*
Cadmus origo patrum, tellus Mauortia Theba,
Et genitrix Iocasta mihi. tum motus Adrastus
Hospitijs (agnouit enim) quid nota recondis?
Scimus ait: nec sic auersum fama Mycenis
Voluit iter. regnum, & furias, oculosq́ pudentes
Nouit, & Arctois siquis de solibus horret,
Quiq; bibit Gangen, aut nigrum occasibus intrat

Ocea-

si quos incerto littore Syrtes
ne perge queri, casusq́ priorum
e tibi, nostro quoq; sanguine multum
s. nec culpa nepotibus obstat.
imilis rebus mereare secundis 680
s. & iam temone supino
erborea glacialis portitor Vrsa,
s focis, seruatorémq; parentum
s iterúmq; iterúmq; ca[illegible]nus
s, seu te Lyciæ Patarea niuosis
neta iugis, seu rore pudico
os amor est tibi mergere crines:
hymbræus habes, vbi fama volentē
ygios humeris subiisse molares:
aum feriens Latonius vmbra 690
ssiduam pelago non quærere Delon:
géq; feros tentandus in hostes
erij dono cessere parentes
rere genas, tu doctus iniquas
osse manus, fatūq́ quod vltra est,
acitura Ioui. quis lætifer annus,
populis, mutēt quæ sceptra Cometæ:
bmittis cithara: tu matris honori
Tityon Stygijs extendis arenis.
thon, Thebanaq; mater ouantem, 700
aretris, vltrix tibi torua Megæra
egyam subter caua saxa iacentem
it accubitu, dapibúsq; profanis
d mista famem fastidia vincunt.

M

Adsis ô memor hospitij, Iunoniaq́; arua
Dexter ames, seu te roseum Titana vocari
Gentis Achemeniæ ritu seu præstat Osyrin
Frugiferum, seu Persei sub rupibus antri
Indignata sequi torquentem cornua Mytram.

P. PAPINII STATII

THEBAID. LIBER II.

INterea gelidis Maia satus aliger vmbris
Iussa gerens magni remeat Iouis vndique pigra
Ire vetant nubes, & turbidus implicat aer,
Nec Zephyri rapuere gradum, sed fæda silentis
Aura poli: Styx inde nouem circumflua campis
Hinc obiecta vias torrentem incendia claudunt.
Pone senex trepida succedit Laius vmbra
Vulnere tardus adhuc, capulo nam largius illi
Transabijt costas cognatis ictibus ensis
10 *Impius, & primas furiarum pertulit iras.*
It tamen, & medica firmat vestigia virga:
Tum steriles luci, possessaq́; manibus arua,
Et ferrugineum nemus astupet, ipsaq́; tellus
Miratur patuisse retro, nec liuida tabes
Inuidiæ, quamquam functis, & lumine cassis
Defuit. vnus ibi ante alios, cui læua voluntas
Semper & ad superos hinc & grauis exitus æui
Insultare malis, rebusq́; ægrescere lætis,
Vade, ait, ô felix quoscunque vocaris in vsus
20 *Seu Iouis imperio, seu maior adegit Erinnys*

tra,seu te furiata sacerdos
ano iubet emigrare sepulchro.
isure polos,solemq; relictum,
rras,& puros fontibus amnes,
iterum tamen intrature tenebras.
recubans in limine sensit
que omnes capitum subrexit hiatus
ranti populo,iam nigra tumebat
,iam sparsa solo turbauerat ossa,
rentem Lethæo vimine mulcens
nino domuisset lumina somno.
chia dixerunt Tænara gentes, 30
tum Malea spumantis in auras
ullos admittit culmine visus.
s apex:ventosq; imbresq; serenus
tantum fessis insiditur astris.
i posuere cubiliā venti:
q; iter est, mediū caua nubila montis
latus,summos nec præpetis ala
colles,nec rauca tonitrua pulsant:
a dies longos super æquora fines 40
ingens medio natat vmbra profundo,
u frangentia littora curuat
positos non *audens scandere fluctus. l. c. audax
Neptunus gurgite fessos
educit equos prior haurit arenas
remi soluuntur in æquora pisces,
a) loco pallentes deuius vmbras
,nigriq; Iouis vacua atria ditat,

50 *Mortibus Arcadij perhibent si vera coloni,*
Stridor ibi, & gemitus pœnarum atroq; tumultu
Feruet ager. sæpe Eumenidum vocesq;, manusq;
In medium sonuere diem, lethiq; triformis
Ianitor, agricolas campis auditus abegit.
Hac & tunc fusca volucer Deus obsitus umbra
Exilit ad superos, infernaq; nubila vultu
Discutit, & viuis afflatibus ora serenat,
Inde per Arcturum, mediaq; silentia Luna
Arua super, populosq; meat: sopor obuius illi
60 *Noctis agebat equos, trepidusq; assurgit honori*
Numinis, & recto decedit limite cæli.
Inferior volat umbra Deo, prærepta q; noscit
Sydera, principiumq; suum. iamq; ardua Cyrrha,
Pollutamq; suo despectat Phocida busto.
Ventum erat ad Thebas. gemuit prope limina nati
Laius, & notos cunctatur inire penates.
Vt vero excelsis suamet iuga nixa columnis
Vidit, & infectos etiamnum sanguine currus,
Pene retro turbatus abit. nec summa Tonantis
70 *Iussa, nec Arcadia retinent spiramina virga.*
Et tunc forte dies noto signata Tonantis
Fulmine prærupti cum te tener Euie partus
Transmisere patri. Tyriis ea causa colonis
Insomnem ludo certatim ducere noctem,
Suaserat. effusi passim per tecta, per agros,
Serta inter, vacuosq; mero crateras anhelum
Proflabant sub luce deum. tum plurima buxus,
Æraq; taurinos sonitu vincentia pulsus.

Ipse

dens nemorosa per auia sanas
tres Baccho meliore Cytheron. 80
odopen rapido conuiuia cœtu
edia ponunt conuallibus Ossa.
um pecus, excussaq; leonum
acte nouo domuisse cruorem
gij si quando afflauit Iacchi
nc saxa manu, tũc pocula pulcrum
merito sociorum sanguine fuso
n, festasq; reponere mensas.
acita volucer Cyllenius aura
stratis adlapsus, vbi ingens 90
iis extructa tapetibus alto
pro gnara nihil mortalia fati
t ille dapes, habet ille soporem.
a iussus agit, neu falsa videri
queat, longaeui vatis opacos
, vocémq;, & vellera nota
sere coma, propexaq; mento
rq; suus, sed falsa cucurrit
es, glaucaq; innexus oliua
enit honos. dehinc tangere ramo 100
visus fatorum expromere voces:
i tempus iners. qui nocte sub alta
e iaces: ingentia dudum
erumq; graues ignaue paratus,
gnum si iam tollentibus Austris
iaceat sub nube magister,
orum, versantisq; aquora claui,

Cunctarum: iamq́; ille nouis (sic fama) superbit
110 Connubijs, viresq́; parat quis regna capessat,
Quis neget, inq́; sua senium sibi destinat aula.
Dant animos socer augurio fatalis Adrastus,
Dotalesq́; Argi, nec non in fœdera vita
Pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.
Hinc tumor, & longus fratri promitteris exul.
Ipse deûm genitor tibi me miseratus ab alto
Mittit, habe Thebas, cacumq́; cupidine regni,
Ausurumq́; eadem germanum expelle, nec vltra
Fraternos inhiantem obitus sine sidere ceptis
120 Fraudibus, haud Cadmo dominas inferre Mycenas.
Dixit, & abscedẽs (etenim iã pallida turbãt
Sydera lucis equi) ramos ac vellera fronti
Diripuit, confessus auum, diriq́; nepotis
Incubuit stratis: iugulum mox cæde patentem
Nudat, & vndanti perfundit vulnere somnum.
Illi rupta quies attollit membra, totoq́;
Erigitur plenus monstris, vanumq́; cruorem
Excutiens, simul horret auum, fratremq́; requirit,
Qualis vbi audito venantum murmure tigris
130 Horruit in maculas, somnosq́; excussit inertes,
Bella cupit, laxatq́; genas, & temperat vngues,
Mox ruit in turmas, natisq́; alimenta cruentis
Spirantem fert ore virum: sic excitus ira
Ductor in absentem consumit prælia fratrem,
Et iam Migdonijs elata cubilibus alto
Impulerat cælo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excussa comas, multumq́; sequenti

So-

...illi roseus per nubila seras
...flammas, alienumq́ꝫ æthera tardo
...t equo, donec pater igneus orbem
...que ipsi radios vetet esse sorori.
...r Talaonides, nec longa morati 140
...gradum pariterq́ꝫ Acheloius heros
...toris, illos post verbera fessos
...q́ꝫ hyemem cornu perfuderat omni
...t Inachio tenuis sub pectore regi
...es, dum mente Deos, inceptaq́ꝫ versat
...& quæ sint generis ascita repertis
...t. postquam mediis in sedibus aulæ
...nq́ꝫ vicem dextras iunxere locumq́ꝫ
...arcanas aptum, atq́ꝫ euoluere curas, 150
...rior his dubios compellat Adrastus
...enum, quos non sine lumine regnis
...x atra meis, quibus ipse per imbres
...s mixtos, intempestumq́ꝫ Tonantem
... vsque domos vestigia fecit Apollo:
...em obscurum vobis, plebiq́ꝫ Pelasgæ
...uantis connubia nostra procorum
...at studiis: geminæ mihi namq́ꝫ nepotū
...æquo pubescunt sydere natæ.
...nos, quantusq́ꝫ pudor (ne credite patri) 160
...sternas licuit cognoscere mensas,
...di solio? & latè dominantibus* armis Vv. aruis
...viri. longum enumerare Phareos,
... duces, & Achæa per oppida matres
...ris, nec plura tuus despexerat Oeneus

Oeneus

M 4

Fœdera, Pisaisq; socer metuendus habenis.
Sed mihi nec Sparta genitos, nec ab Elide missos
Iungere fas generos. vobis hic sanguis & aula
Cura mea, longo promittitur ordine fati.
170 Di bene quod tales stirpemq;, animosq; venitis
Vt responsa iuuent. hic dura tempore noctis
Partus honos. hæc illa venit post verbera merces.
Audierant: fixosq; oculos per mutua paulum
Ora tenent, visiq; inter sese ordine fandi
Cedere, sed cunctis Tydeus audentior actis
Incipit: ô quam te parcum in præconia famæ
Mens agitat matura tua, quantumq; ferentem
Fortunam virtute domas. cui cedit Adrastus
Imperijs? quis te solio Sicyonis auitæ
180 Excitum infrenos componere legibus Argos
Nesciat? atq; vtinã his manibus permittere gẽtes
Iuppiter æque velis, quas Doricus alligat vndis
Isthmos, & alterno quas margine sũmouet infra:
Non fugeret diras lux intercisa Mycenas.
Sæua nec Eleæ gemerent certamina valles.
Eumenidesq; aliis alia sub regibus, & quæ
Tu potior Thebane queri. nos vero volentes,
Expositiq; animis. sic interfatus & alter
Subiicit, anne aliquis soceros accedere tales
190 Abnuat? exulibus quamquam patriaq; fugatis
Nondum læta Venus tamen omnis corde resedit
Tristitia, affixitq; animo, cessere dolores.
Nec minus hæc læti trahimus solatia, quam si
Præcipiti conuulsa noto, prospectet amicam

Pup-

m, iuuat ingressos felicia regni
superest fati vitaq; laborum
sire tua. nec plura morati,
ictis impensius aggerat omne
achius pater, auxilioq; futurum, 200
idet reduces inducere regnis.
Argi, fuso rumore per vrbem
i generos primisq; Hymenæis
giam, nec forma laude secundam
nida iam virginitate iugari
e parant, socias it fama per vrbes:
gitatur agris, procul vsq; Lycæos
super saltus. Ephyrææq; rura,
gygias eadem dea turbida Thebas 210
otis perfundit mœnia pennis *l. & totis
ducem præmissa consona nocti
tia, & thalamos, & fœdera regni,
genus (quæ tanta licentia monstro?
?) iam bella canit: diffuderat Argos
s, læto regalia cœtu
ntur: species est cernere auorum
viuis certantia vultibus æra. b. præferre
*proferre manus, pater ipse bicornis
na nixus cedet Inachus vrna. 220
situsq; senex, placidusq; Phoroneus
bas, indignatusq; Tonantem
oq; ferens caput ense Corœbus
Donai facinus meditantis imago.
ces: foribus cum immissa superbis

Vnda fremit vulgi, procerũ manus omnis, & alto
Quis propior de rege gradus. stant ordine primi
Interior sacris calet, & sonat aula tumultu
Fœmineo. casta matres cinxere corona
Argolides. pars virginibus circum vndique fusa
Federa conciliant noua, solanturq; timorem.
230 Ibant insignes, vultuq; habituq; verendo
b. c. pudorem Candida purpureum fusæ super ora *ruborem,
Deiectæq; genas. tacitas subit ille supremus
Virginitatis amor: primaq; modestia culpa
Confudit vultus. tunc ora rigantur honestis
Imbribus, & teneros lachryma iuuere parentes
Non secus ac supero pariter si cardine lapsa
Pallas, & asperior Phœbi soror, vtraq; telis,
Vtraq; torua genis, flauoq; in vertice nodo,
Illa suas Cyntho comites agat, hæc Aracintho,
240 Tunc si fas oculis, non vnquam longa tuendo
Expedias, cui maior honos, cui gratior, aut plus
De Ioue mutatosq; velit transumere cultus,
Et Pallas deceat pharetras, & Delia cristas,
Certant lætitia superosq; in vota fatigant
Inachidæ, quæ cuiq; domus, sacriq; facultas.
Hi fibris animaq; litant, hi cespite nudo:
Nec minus auditi, si mens accepta meretur.
al. dura Thure deos, fractisq; obtendunt limina syluis.
I. patris Ecce metu subito (Lachesis sic* dira iubebat)
250 Impulsæ mentes, excussaq; gaudia* vulgi,
al. Munichiis Et turbata dies. innuptam limine adibant
Pallada* Monichijs cui non Argiua per vrbes

Pos

st Larissa iugis. hic more parentum
lamus. vbi casta adolesceret atas,
nare comas, primosq; solebant
ros, celsam subeuntibus arcem
*summi,*delapsum culmine templi* al. delapsus
ripi spolium cadit areus orbis, L.h. Euchipi
faces: festum nubentibus ignem
adytis simul exaudita remotis 260
s firmare gradum, tuba terruit ingens
nuersi omnes formidine prima.
negant, cunctos tamen omina rerum
t, variisq; metum sermonibus augēt.
.nam tu infaustos donante marito
rgia geris, dirumq; monile
longa est series, sed nota malorum,
nde nouis tam sæua potentia donis
*c, vt prisca fides. Mauortia*longa* V. longū
s, capto postquam nihil obstat amori:
ltrices castigauere cathena, 270
dotale decus sub luce iugali
hec docti quamquā maiora laborant.
tiq; operum Telchines amica
uere manu. sed plurimus ipsi
rcano florentes igne smaragdos,
nfaustas, percussum adamanta figuras
q; orbes, Siculaq; incude relictos.
xtremi cineres, viridumq; draconum
fronte iubas: hic flebile germen
m, & dirum Phryxei velleris aurum 280

Tunc varias pestes, raptumq́; interplicat atro
Tisiphones de crine ducem, & quæ pessima Caston
Vis probat, hac circum spumis lunaribus vngit
Callidus, atq; hilari perfundit cuncta veneno.
Non hoc Pasithea blandarum prima sororum,
Non decor, Idaliusq; puer, sed luctus, & ira,
Et dolor, & tota pressit discordia dextra.
290 Prima fides operi Cadmum comitata iacentem
Armonie, versis in sibila dira querelis,
Illyricos longo sulcauit pectore campos.
Improba mox Semele: vix dona nocentia collo
Induit, & fallax intrauit limina Iuno.
Teq́; etiam infelix perhibent Iocasta *deorum
Possedisse nefas. vultus hac laude colebas,
Heu quibus, heu placitura toris! post longior ordo.
Tum donis Argia nitet, vilesq́; sororis
Ornatus sacro praculta superuenit auro,
300 Viderat hoc coniux perituri vatis, & aras
Ante omnes, epulasq́; trucem secreta coquebat
Inuidiam, sæuis detur si quando potiri
Cultibus, heu nihil auguriis adiuta propinquis.
Quos optat gemitus! quantas cupit impia clades!
Digna quidem, sed quid miseri decepta mariti
Arma? quid insontes nati meruere furores?
Postquam regales epulas, & gaudia vulgi
Bisseni clusere dies, Ismenius heros
Respicere ad Thebas, & iam sua quærere regnā.
310 Quippe animum subit illa dies, qua sorte benigna
Fratris Echionia steterat priuatus in aula:

*l. b. decorum

Respi-

esciſſe deos:trepidoq́ tumultu
nites,nudum latus omne,fugamq́
mq; vna ſeror producere triſtes
vias,etiam hanc in limine primo
magna lachrymas incluſerat ira.
xcedens hilares,quis cultus iniqui
ucis,& profugo quos ipſe notarat
ibi,per noctem ac luce ſub omni
dêre animum dolor,iráque demens:
grauior mortalibus addita cura. 320
ga venit.talem ſub pectore nubem
uens,Dircen,Cadmiq́ negatas
domos,veluti dux taurus amata
,pulſum ſolito quem gramine victor
ta longe mugire iuuenca
o placuere tori,ceruixq́ recepto
agna redit,fractaq́ in pectore vires:
altusq́,& capta armenta repoſcit,
m cornu,melior.pauet ipſe reuerſum
toniti vix agnouere magiſtri, 330
cita iuuenis Theumeſius iras
,ſed fida vias arcanáque coniux
que toris primo complexa tacebat
ore virum?quos callide motus,
gam moliris?ait.nihil trãſit amãtes,
giles acuunt ſuſpiria queſtus,
n pace ſopor,quoties hac ora natare
magnas iactantia pectora curas
rendo manu?nil fœdere rupto,

340 Connubiisve super moueor, viduaq; iuuenta.
(Et si crudus amor, nec dum post flammea toti
Intepuere tori) tua me properabo fateri,
Angit amata salus, tune incomitatus inermis
Regna petes? poterisq; tuis decedere Thebis
Si neget? atque illum solers deprendere semper
Fama duces, tumidum narrat, raptoq; superbum,
Difficilemq; tibi, nec dum * consumpserat annum.
Me quoq; nunc vates, nunc exta minantia diuos,
Aut auium lapsus, aut turbida noctis imago
350 Territat. ah memini, nũquã mihi falsa p umbras
Iuno venit. quo tendis iter? quo conscius ardor
Ducit, & ad Thebas melior socer? hic breue tandẽ
Risit Echionius iuuenis, tenerumq; dolorem
Coniugis amplexu solatur, & oscula mœstis
Tempestiua genis posuit, lachrymasq; repressit.
Solue metus animo, dabitur mihi crede, merẽtum
Consiliis tranquilla dies. te fortior annus
Nondum cura decet. sciat hæc Saturnius olim
Fata parens, oculosq; polo dimittere si quos
360 Iustitia, & rectum terris defendere curat,
Fors aderit lux illa tibi, qua mœnia cernes
Coniugis, & geminas ibis Regina per vrbes.
Sic ait, & caro raptim se limine profert
Tydea iam socium cœptis, iam pectore fido
Æquantem curas (tantus post iurgia mentes
Vinxit amor) socerumq; affatur tristis Adrastum.
Fit mora consilio, cum multa mouentibus, vna
[illegible] potior cunctis sedit sententia fratris

* absum pseris

Per

fidem,tutosq; in regna precando
litus.audax ea munera Tydeus
nec non & te fortissime gentis
ltum lachrymis conata morari est
iussa patris tutiq; regressus
q; preces vicere sororis.
ius iter sylvis ac litore durum
palus, ambustaq; fontibus altè
a vadis, & qua vix carmine raro
Nemea,nondum pastoribus ausis,
oos Ephyres,quod vergit ad Euros,
dent portus:irataq; terra
nonio secluditur unda Lechaeo.
ectus Nisum,& te mitis Eleusis
:iãq; arua gradu Theumesia, & ar-
oreas.ibi durũ Etheoclea cernit (ces
lio,septumq; horrentibus armis:
opulo trans legem,ac tempora regni
de parte*dabas. sed & omne paratus
queriturq; fidem tam sero reposci.
medijs:ramus manifestat oliua
usásq; via noménq; rogatus
ue rudis fandi,pronusq; calori
,iustis miscens tamen aspera,cœpit:
fides.si dicti cura maneret
fratrem completo iustius anno
c ire fuit,teq; ordine certo
xuere,& latum discedere regno.
e diu,passusq; haud digna per vrbes

l.praestare

370

380

Vv. dabat

390

Ignotas pacta tandem succederet aula.
Sed quia dulcis amor regni, blandúmque potestas
Posceris astriferum velox iam circulus orbem
400 Torsit, & amissa redierunt montibus vmbra
Ex quo frater inops, ignota per oppida tristes
l. aperto Exul agit casus, & te iam tempus* apertos
Sub Ioue ferre dies, terrenaque frigora membris
Ducere, & externos summissum ambire penates.
Pone modum lætis. satis auro diues, & ostro
Conspicuus, tenuem Germani pauperis annum
Risisti, moneo regnorum gaudia, temet
Dedoceas, patiénsque mereare reuerti.
Dixerat, ast illi tacito sub pectore dudum
410 Ignea corda fremunt. iacto velut aspera saxo
Cominus erigitur serpens, cui subter inanes
Longa sitis latebras, totósque agitata per artus
Conuocat in fauces & squammea colla venenum
Cognita si dubijs fratris mihi iurgia signis
Ante forent, nec clara odiorum arcana paterent,
Sufficeret, vel sola fides quam toruus, & illum

Argolico, nondum æqua tuis, vice dicta reporta.
Quæ sors iusta mihi, quæ non indebitus annis
Sceptra dicauit honos, teneo, *longumque tenebo, *l. æternumque
Te penes Inachiæ dotalis regia dono
Coniugis: & Danaæ (quid enim melioribus actis 430
Inuideam?) cumulentur opes. felicibus Argos
Auspiciis, Lernamque regas. nos horrida Dirces
Pascua, & Euboicis arctatas fluctibus oras,
Non indignati miserum dixisse parentem
Oedipoden: tibi larga Pelops, & Tantalus author,
Nobilitas, propiorque fluat de sanguine iuncto
Iuppiter. anne feret luxu consueta paterno,
Hunc regina larem? nostra cui iure sorores
Anxia pensa trahant, longo quam sordida luctu
Mater, & ex imis auditus forte tenebris 440
Offendat socer ille senex: iam pectora vulgi
Assueuere iugo. pudet heu, plebisque patrumque
Ne toties incerta ferant, mutentque gementes
Imperia, & dubio pigeat parere tyranno.
Non parcit populis regnum breue. respice quantus
Horror, & attoniti nostro in discrimine ciues.
Hos ne ego, queis certa est sub te duce pœna, relin-

Obstiterint. quin ausa luas, nostrisq; sub armis
Captiuo moribundus humum diademate pulses.
Tu merito. ast horum miseret, quos sanguine viles
460 *Coniugibus, natisq; infanda ad prælia raptos*
Proijcis excidio bone rex. ô quanta Cithæron
Funera, sanguineisq; vadis Ismene rotabis?
Hæc pietas, hæc magna fides: nec crimina gentis
Mira equidem duco, sic primi sanguinis author*
*Incestiq; patrum thalami, *sed fallit origo,*
Oedipodes tu solus eris: hæc præmia morum
Ac sceleris violente feres. nos poscimus annum.
Sed moror. hæc audax etiamnum in limine regis*
Vociferans, iam nunc impulsa per agmina præceps
470 *Euolat Oenides. vindex sic ille Dianæ*
Erectus setis, & adunca fulmine malæ
Cũ premeret Pelopæa phalãx, saxa obuia voluens
Fractaq; perfossis arbusta Acheloia ripis,
Iam Telamona solo, iam stratũ Ixyona linquens,
Te Meleagre subit. ibi demum cuspide lata
Hæsit, & obnixo ferrum laxauit in armo.
Talis adhuc trepidum liquit Calydonius Heros
Concilium, infrendens ipsi ceu regna negentur.*
Festinatq; vias ramumq; precantis oliuæ
480 *Abijcit. attonita tectorum ex culmine summo*
Prospectant matres, sæuoq; infanda precantur
Oenidæ, tacitoq; simul sub pectore Regi.
Nec piger ingenio scelerum, fraudisq; nefandæ
Rector eget. iuuenum fidos lectissima bello
Pectora nunc pretio, nunc ille hortatibus ardens

*l. primus
*l. nec
*vv. retro
*c. sceptra.

Sollicitat

ctis, nocturnaq; pralia saeuus
sanctum populis per sacula nomen
sidiis tacitoq; inuadere ferro.
non vile cupit: quas quareret artes?
rtuna dares. ô caca nocentum
semper timidum scelus! exit in vnum 490
urata caput. ceu castra subire
celsum crebris arietibus vrbis
tus. densi sic agmine facto
ta altis funduntur in ordine portis.
i! tantis dignus qui crederis armis.
dumos propior quà calle latenti
densaq; legunt compendia sylua.
des, gemini procul vrbe malignis
gentur colles, quos vmbra superni
curuis claudunt iuga frondea syluis: 500
ura loco, cacámque latendi
s, mediasq; arctè secat aspera rupes
m subter campi, deuexaq; latis
spatiis contra importuna crepido
a domus alitis. hic fera quondam
cta genas, suffusaq; tabo
cretis infando sanguine plumis
nplexa virum, semesáque nudis.
etit ossa premens, visuq; *trementi — al. fremente
mpos, si quis concurrere dictus 510
licita, aut comminus ire viator
dura commercia iungere lingua. — al. diræ
in acuens exertos protinus vngues,

Iuentésque manus, fractósque in vulnere dentes
Terribili applausu circum hospita surgeret ora.
Et latuere doli, donec de rupe cruenta
Heu simili deprensa viro, cessantibus alis
Tristis inexpletam scopulis affligeret aluum.
Monstrat sylua nefas, horrent vicina iuuenci
520 Gramina. damnatis auidũ pecus abstinet herbis.
Non Dryadum placet umbra choris, non cõmoda sacris
Faunorum, diraque etiam fugere volucres
Prodigiale nemus. tacitis huc gressibus acti
Deueniunt peritura cohors. hostemque superbum
Annixi iaculis, & humi posita arma tenentes
Expectant, densaque nemus statione coronant.
Cœperat humenti Phœbum subtexere palla
Nox, & cœruleam terris infuderat umbram.
Ille propinquabat syluis, & ab aggere celso
530 Scuta virum, cristásque videt rutilare comantes.
Qua laxant rami nemus, aduersaque sub umbra
Flammeus aratis Lunæ tremor errat in armis.
Obstupuit visis. ibat tamen, horrida tantum
Spicula, & inclusum capulo tenus admouet ensẽ.
Ac prior, unde viri? quidue occultatis in armis?
Non humili terrore rogat. nec reddita contra
Vox, fidamque negans suspecta silentia pacem.
Ecce autem vasto Chromij contorta lacerto,
Quo duce freta cohors, fuscas interuolat auras
540 Hasta, sed audenti Deus & fortuna recessit.
Per tamen Olenij tegmen suis, atraque setis
Terga, super læuos humeros vicina cruori

Effugit,

& vidua iugulum ferit irrita ligno,
rere coma, sanguisq; in corde gelari,
s, atque illus animum, pallentiaq; ira
s, nec tanta putat sibi bella parari.
dum contra, campoq; erumpite aperto.
or audendi? quæ tanta ignauia? solus,
ma voco. neq; i his mora. quos vbi plures
tus innumeris videt excusare latebris, 550
re iugis, illos è vallibus imis
nec paucos campo: totumq; sub armis
iter (vt clausas indagine profert
m vox prima feras) quæ sola medendi
ratione via est, petit ardua dira
, & abscissis infringens cautibus vncas
iuga dira manus, scopuloq; potitus
ul tergo metus, & via prona nocendi,
gens, quod vix plena ceruice gementes
umo, murisq; valent inferre iuuenci, 560
auellit, dein toto sanguine nixus
immanem quærens librare ruinam.
aduersis Lapithas erexit inanem
imus cratera Pholus: stupet obuia leto
per stantem, atque emissi tu: bine montis
, simul ora virum, simul arma, manusq;
commixto sederunt pectora ferro,
hic adeò deiecti mole sub vna
uere: fuga tremefactum protinus agmen
ur cœptis. neque enim temnenda iacebant 570
fulmineus Dorylas quem regibus ardens

iacebant
regibus ardens
N 3

Æquabat virtus, Martisq́ è semine Theron
Terrigenas confessus auos. nec vertere cuiquam
Frena secũdus Halys, sed tũc pedes occubat aruis.
Pentheumq́ trahens nondum te Phædimus æquo
Bacche genus: quorum vt subitis exterrita fatis
Agmina, turbatam vidit laxare cateruam:
*Quæ duo sola manu gestans * acclinia monti* — * vv. acclinia.
580 *Fixerat, intorquet iacula, & fugientibus addit.*
Mox in plana libens, nudo ne pectore tela
Inciderent, saltu præceps defertur: & orbem
Quem procul oppresso vidit Therone volutum
Corripuit, tergoq́. & vertice tegmine noto
Septus. & hostili propugnans pectora parma
Constitit. inde iterum densi glomerãtur in vnum
Ogygidæ, firmantq́ gradum. trahit ocius ensem
Bistonium Tydeus, Mauortia munera magni
Oeneos: & partes pariter diuisus in omnes
590 *Hos obit, atque illos, ferroq́ micantia tela*
Decutit. impediunt numero, seq́ ipsa vicissim
Arma premunt. nec vis conatibus vlla, sed ipsa
In socias errare manus, & corpora turba
Inuoluit prælapsa sua. manet ille cruentis
Angustus telis, & inexpugnabilis obstat.
Non aliter Getica (si fas est credere) Phlegra
Armatum immensus Briareus stetit æthera cõtra
Hinc Phœbi pharetras, hinc torua Palladis ãgues,
Inde Peletroniam præfixa cuspide pinum
600 *Martis, at hinc lapso mutata Pyracmone temnens*
Fulmina, cùm toto nequicquam obsessus Olympo
Tot

ur cessare manus. non segnius ardet
lypeum obiectans, seq; ipse recedens
terdum trepidis* accurrit, & instat
ellens, clypeo qua plurima toto
t, armantq; virum: sæpe aspera passum
l nullum vita in secreta receptum,
n sperare valet. rotat ipse furentem
comitemq; illi iubet ire sub vmbras
lata minitantem bella securi,
Gyan, & Echionium Lycophontem. 610
sese quærunt, numerantq;, nec idem
, tantamq; dolent rarescere turbam
is Tyrij demissus origine Cadmi,
quondam Dryope Phœnissa grauato
tè choris, onerisq; oblita ferebat:
it prensis taurum tibi cornibus Euan
ulsus nimijs conatibus infans.
iaculis, & capti pelle Leonis
s quassabat robora claua.
Vnúsne viri tot cædibus vnus 620
rgos? vix credet fama reuerso.
lla ne manus? nulla arma valebunt?
nissa Cydon, hæc Lampe dabamus?
, subit ore cauo Theumesia cornus,
t fauces. atque illi voce repleta
tat prærupto in sanguine lingua.
, donec transmissa morte per artus,
orsaq; cadens obmutuit hasta.
hespiada, cur inficiatus honora

* vv. occursit

630 Arguerim famae fratris moribunda leuabat
Membra solo Periphas (nil indole clarius illa,
Nec pietate fuit) leua marcentia colla
*Sustentans, dextraq; latus, singultibus arctum
Exhaurit thoraca dolor. nec vincla coërcent
Vndantem fletu galeam, cùm multa gementi
Ponè grauis curuas *perstrinxit lancea costas.
Exit & in fratrem, cognataq; pectora telo
Conserit. ille oculos etiamnum in luce natantes
Sistit, & aspecta germani morte, resoluit.
640 At cui vita recens, & adhuc in vulnere vires,
Hos tibi complexus, hac dent, ait, oscula nati,
Procubuere pares fatis (miserabile votum
Mortis) & alterna clauserunt lumina dextra.
Protinus idem vltro iaculo, parmaq; Menœtem
Proterrebat agens, trepidis vestigia retro
Passibus vrgentem, donec defecit iniqua
Lapsus humo, pariterq; manus distract⁹ in ambas
Orat, & à iugulo nitentem [illegible] hastam.
Parce per has [illegible] interlabentibus vmbras,
650 Per superos, noctemq; tuam, sine tristia Thebis
Nuntius acta feram, vulgiq; per ora pauentis
Contempto te rege canam. sic irrita nobis
Tela cadant, nulliq; tuum penetrabile ferro
Pectus, & optanti victor reueharis amico.
Dixerat, ille nihil vultum mutatus, inanes
Perdis, ait, lachrymas. & tu (*ni fallor) iniquo
Pollicitus mea colla, duci, nunc arma, diemq;
Proijce, quid sequeris timida compendia vitae?

Bell

*al. Sustentas

*vv perstringit

*al. nil

,simul hæc, & crassum sanguine telū
super dictis infensus amaris 660
victos. non hæc trieterica vobis
more venit. non Orgia Cadmi
auidas Bacchum scelerare parentes.
fragiles Thyrsos portare putastis
sonitum, maribusq; incognita veris
committere prælia buxo?
,alius furor: ite sub vmbras
ciq;. hæc intonat, at tamen illi
ant, lassusq; ferit præcordia sanguis.
manus castos defertur in ictus. 670
dus, clypeum* non sustinet vmbo *vv. nec
lijs gelidus cadit imber anhelo
rines, ardentiaq; ora cruentis
tra morientum aspergine manant.
mpis longè custode fugato
astus oues, vbi sanguine multo
nes, ceruixq;, & tabe grauata
ba, medijs in cædibus astat
victusq; cibis: nec iam amplius ira
antum vacuis ferit aëra malis. 680
a delambit vellera lingua,
ebas spolijs, & sanguine plenus
nitis sese, populoq;, ducitq;
uans, ni tu Tritonia virgo
multaq; operis caligine plenum
nata virum. Sate gente superbi
ntes, cui dudum vincere Thebas

Annuimus, iam pone modum, nimiumq́; secundis
Parce deis. huic vna fides optanda labori,
690 *Fortuna satis vsus abi. Restabat acerbis*
Funeribus, socioq́; gregi non sponte superstes
Hemonides (ille hæc præuiderat omnia doctus
Aeris, & nulla deceptus ab alite) Mæon
Nec veritus prohibere ducem. sed fata monentem
Priuauere fide. vita miserandus inerti
Damnatur, trepido Tydeus immitia mandat.
al. munere *Quisquis es Aonidũ, quẽ crastina* vulnere nostro*
Manibus exemptum medijs aurora videbit,
Hæc iubeo perferre duci. cinge aggere portas.
700 *Tela noua. fragiles æuo circumspice muros.*
Præcipuè stipare viros, densasq́; memento
Multiplicare acies. fumantem hinc aspice latè
Ense meo campum. tales in bella venimus.
Hæc ait, & merita pulchrum tibi Pallas honorem
Sanguinea de strage parat, prædamq́; iacentem
Comportat gaudens, ingentiaq́; acta recenset.
* vv. iam longum *Quercus erat teneræ* iamdudum oblita iuuentæ*
710 *Aggere camporum medio, quam plurimus ambit*
Frondibus incuruis, & crudo robore cortex:
Huic leues galeas, perfossaq́; vulnere crebro
Inserit arma ferens, huic truncos ictibus enses
Subligat, & fractas membris spirantibus hastas.
Corpora tũc, atq; arma simul cumulata superstãs
Incipit, oranti vox, & iuga longa resultant.
Diua ferox, magni decus, ingeniumq́; parentis
Bellipotens, cui torua genis horrore decoro

Cassis,

perso crudescit sanguine Gorgon,
rdentes Mauors hastataq; pugna
ellona tuba, huic annue, sacro. 720
nio nostras inuisere cædes
s, siue Aonia diuertis Ithone
, seu Libyco Tritone repexas
, quà te biiugo temone frementem
rum volucer rapit axis equarum:
cta virum spolia, informesq; dicamus
si patrijs Parthaonis aruis
educi pateat mihi Martia Pleuron,
mediis vrbis tibi templa dicabo
ias qua despectare procellas 730
flauo tollens vbi vertice pontum
iectas Achelous Echinadas exit.
rum pugnas, vultusq; tremendos
m effingam regum, figamq; superbis
: quæq; ipse meo quæsita reuexi
aq; dabis captis Tritonia Thebis.
virgineis vota Calidonides aris
itè faces, & ab arbore casta
ureas niueo discrimine vittas.
ue focis ignem longæua sacerdos 740
num nunquam inspectura pudorem,
ace feres de more frequentes
rum, non indignante Diana.
ulces iter instaurabat ad Argos.

P. STATII PAPINI

THEB. LIBER III.

AT non Aoniæ moderator perfidus aulæ,
Nocte sub ancipiti quãuis humentibus astr
Longus ad Auroram superet labor, otia somni
Accipit. inuigilant animo, scelerisq; parati
Supplicium exercent curæ. tunc plurima versat
Pessimus in dubiis augur timor. hei mihi clamat
Vnde moræ? (nã prona ratus, facilemq; tot armi
Tydea, nec numero virtutem, animumq; repẽdit,
Num regio diuersa viæ? num missus ab Argis
10 Subsidio globus? an sceleris data fama per vrbes
Finitimas? paucóʃne pater Gradiue, manúve
Legimus indecores? at enim fortissimus illic
Et Chromis, & Dorylas & nostris turribus æqui
Thespiadæ, totos raperent mihi funditus Argos,
Nec tamen ille meis reor impenetrabilis armis,
Ære gerens, solidoq; datos adamante lacertos,
Venerat heu segnes, quorum labor hæret in vno,
Sic conserta manus, vario sic turbidus æstu
Angitur, ac sese culpat super omnia, qui non
20 Orantem in mediis legatum cœtibus, ense
Perculerit, fœdasq; palam satiauerit iras.
Iam pudet incæpti, iam pœnitet: ac velut ille
Fluctibus Ioniis Calabra datus arbiter alno,
Nec rudis vndarum, portus sed linquere amicos
Purior Olenii frustra gradus impulit astri:

Cũ

yberni subitus Iouis, omnia mundi
nt, multosq; polos inclinat Orion:
nallet terras, pugnatq; reuerti,
puppe Notus: tunc arte relicta
cus sequitur iam nescius undas: 30
ius ductor, caloq; morantem
feros mœrentibus increpat ortus.
uas versa iam noctis habenas.
bitus, vbi primum maxima Thetys
unctantem Hyperiona ponto,
signum lugubre malorum
pidauit humus, motusq; Citharon
it ire niues. tunc visa leuari
naq; iugo concurrere porta.
ausa, gelido remeabat Eoo 40
r tristis morte negata
dum ora patent, dubiusq; notari
agna longè manifesta ruina,
mitu: lachrymas nam protinus oēs
aliter saltu deuertitur orbus
tum nocturna strage Luporum,
cus syluis inopinus abegit
rna ventosa cacumina luna.
des: domino perferre recentes
s, haustaq; informis, arena 50
et agros, stabuliq; silentia magni
s longo ciet ordine tauros.
portarum ad limina matres,
e (nefas) nulla agmina circum,

Magnanimosq; duces, nihil ausa quærere, tollun
Clamorem: bello qualis supremus apertis
Vrbibus, aut pelago iam descendente carinæ.
Vt primùm inuisi cupido data copia regis,
Hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus
60 Infelicem animam, siue hæc sententia diuûm,
Seu fortuna fuit: seu, quod pudet * ore fateri,
Vis inuicta viri, vix credo & nuntius, omnes,
Procubuere omnes. noctis vaga lumina testor
Et sociûm Manes, & te mala protinus ales
Qua redeo: non hanc lachrymis meruisse, nec as
Crudelem veniam: atque inhonora munera luc
Sed mihi iussa Deûm, placitoq; ignara moueri
Atropos, atque olim non hæc data ianua lethi
Eripuere necem, iamq; vt mihi prodiga vita
70 Pectora, & extremam nihil horrescentia morte
Aspicias. bellum infandum cunctisq; negatam
Mouisti funeste aciem: dum pellere leges,
Et consanguineo gliscis regnare superbus
Exule, te series orbarum excisæ domorum
Planctibus assiduis, te diro horrore volantes
Quinquaginta animæ, circum noctesq; diesq;,
Adsilient. neq; enim ipse moror. iam mouerat ir
Rex ferus, & tristes ignescunt sanguine vultus.
Inde vltro Phlegyas, & non cunctator iniqui
80 Labdacus (hos regni ferrum penes) ire, manuq;
Proturbare parant. sed iam nudauerat ensem
Magnanimus vates. & nunc trucis ora tyranni
Nunc ferrũ aspectãs, Nũquã tibi sanguinis hui

nagno feries imperdita Tydeo
equidem exultans: ereptaq; fata
comites feror expectatus ad vmbras.
triq;. & iam media orsa loquentis
enum capulo latus, ille dolori
gentem *nixu duplicatus in ictum vv. nisu
misq; anima singultibus errans 90
c ore venit, nunc vulnere sanguis,
rum mentes, turbataq; mussant
llum coniux, fidiq; parentes
ltus, & toruum in morte peracta
educem lætati in tecta ferebant,
ndi rapida non hactenus ira
vetat igne rapi, pacemq; sepulchri
s nequicquam Manibus arcet.
egius fati, mentisq;, nec vnquam
iure situm, qui comminus ausus 100
tũ regis. quanquam ampla veniret
re viam, quo carmine dignam,
uis famam virtutibus addam
deis? non te cœlestia frustra
q; sua dignatus Apollo est,
Dodona parens. Cyrrhæaq; virgo
populos suspendere Phœbo.
Tartareo multum diuisus auerno
plagas: vbi Manibus axis
nec sontis iniqua Tyranni
urant habitus. & membra cruẽtis
, nudoq; sub axe iacentem

Et nemus, & tristis volucrum reuerentia seruat:
At nuptæ exanimes, puerıq́ʒ, agriq́ʒ parentes
Mœnibus effusi per plana per ardua passim* *vv. auia
Quisq́ʒ suas auidi ad lachrymas miserabile curru
Certamen: quos densa gradu comitantur euntes
Millia solandi studio, pars visere flagrant
120 *Vnius acta viri, & tantos in nocte labores.*
Feruet iter gemitu, & plangoribus arua reclamā
Vt vero infames scopulos, syluamq́ʒ nefandam
Peruentum, ceu nulla prius lamenta, nec atri,
Manassent imbres, sic ore miserrimus vno
Exoritur fragor, aspectúque accensa cruento
Turba furit, stat sanguineo discissus amictu
Luctus atrox, casoq́ʒ inuitat pectore matres,
Scrutantur galeas frigentum, inuentaq́ʒ monstrā
130 *Corpora, procidua super externosq́ʒ, suosq́ʒ,*
Hæ pressant in tabe comas, hæ lumina signāt, (tri
Vulneraq́ʒ alta replēt lachrymis, pars spicula dex-
Ne quicquā parcente trahunt. pars molliter aptā
Brachia trunca loco, & ceruicibus ora reponunt.
At vaga per dumos, vacuiq́ʒ in puluere campi
Magna parens iuuenum, gemini tunc funeris Ida
Squallentem sublata comam, liuentiaq́ʒ ora
Vngue premens, nec iā infelix miserandaq́ʒ verū
Terror inest lachrymis, perq́ʒ arma, & corpora pas-
140 *Caniciem impexam dira tellure volutans, (sim*
Quærit inops natos, omniq́ʒ in corpore plangit.
Thessalis haud aliter bello gauisa recenti,
Cui gentile nefas hominem reuocare canendo,* *-la. re
Mul-

attollens antiqua lumina cedro
t campos. versatq; in sanguine functum
explorat Manes, cui plurima busto
l superos, animarum mœsta queruntur
ß nigri pater indignatur auerni.
su pariter sub rupe iacebant
s vna dies, manus abstulit vna
neribus media trabe pectora nexi. 150
chrymisq; oculi patuere profusis:
omplexus genitrix? hæc oscula nati
? sic vos extremo in fine ligauit
crudele necis? quæ vulnera tractem
ra premam? vosne illa potẽtia matrũ?
ortuna mei? quâ tangere diuos
Ogygias titulis anteire parentes.
o melius, dextraq; in sorte iugata,
s thalami, nulloq; vlulata dolore
ucina domum. mihi quippe malorum 160
r. sed nec bellorum in luce patenti
actis, æternaq; gentibus ausi.
isera vulnus memorabile matri:
obscurã, miserandáq; funera passi.
us furto cruor. & sine laude iacetis.
on dextras miseris complexibus ausim
ß tanti consortia rumpere leti.
tres, indiscretiq; supremis
caros vrna confundite manes.
interea digesta strage suorum 170
niũ cõiux, hinc mater Penthea clamat

Astyoches, puerique rudes tua Phaedime proles
Amissum didicere patrem. Marpissaque pactum
Phyllea: sanguineumque lauãt Acamanta sorores
Tunc ferro retegunt syluas, collisque propinqui
Annosum truncant apicem, qui conscius actis
Noctis & inspexit gemitus. ibi grandior aeuo
Ante rogos, dum quisque suo nequit igne reuelli,
Consilium infaustum dictis mulcebat Alethes.
180 *Saepe quidem infelix varioque exercita ludo*
Fatorum gens nostra ruit, Sidonius ex quo
Hospes in Aonios iecit sata ferrea sulcos.
Vnde noui foetus, & formidata colonis
Arua suis: sed nec veteris cum regia Cadmi
Fulmineum in cinerem monitis Iunonis iniquae
Consedit, neque funerea cum laude potitus
Infelix Athamas trepido de monte veniret
Semianimem heu letho referens clamore Learchi
Hic genitus Thebis. nec tempore clarius illo
190 *Phoenissa sonuere domus, cum lassa furorem*
Vicit, & ad comitum lachrymas expauit Agaue.
Vna dies similis facto speciéque malorum
Aequa fuit, qua magniloquos luit impia flatus
Tantalis innumeris: cum circumfusa ruinis
Corpora tot raperet terra, tot quaereret ignes.
Talis erat vulgi status, & sic vrbe relicta,
Primaeuique senes, & longo examine matres
Inuidiam planxere deis, miseroque tumultu
Bina per ingentes stipabant funera portas.
Méque ipsum, memini (nec dũ apta doloribus aetas)

Flesse

en,gemitusq́; meos aquasse parentes. 100
superi.nec quod tibi Delia castos
ad fontes specula temerãte prophana,
num insani non agnouere molossi
nagis,aut verso quod sanguine fluxit
regina lacus.sic dira sororum
ant,visumq́; Ioui.nunc regis iniqui
immeritos patria tot culmina ciues
nec adhuc calcati fœderis Argos
is,& iam bellorum extrema dolemus.
quis,quantusq́; viris in puluere crasso 110
in quantum crudele rubebitis amnes!
c bello viridis manus,ast ego donec
igne meo,terraq́; insternar auita.
:multumq; nefas Etheoclis aceruat
,infandumq; vocans,pœnasq́; daturũ.
bertas?iuxta illi finis & atas
,feraq; velit decus addere morti.
astrorum iam dudum è vertice mundi
s,primoq́; imbutas sanguine gentes,
n acciri propere iubet.ille furentes 120
& Geticas populatus cædibus vrbes,
atherias currus vrgebat ad arces.
cristatum galea iubar,armaq́; in auro
rrificis monstrorum animata figuris.
tonat axe polus,clypeiq́; cruenta
t,& solem longè ferit æmulus orbis.
i Sarmaticos etiamnum efflare labores
& tota perfusum pectora belli

Tempeſtate videt. Talis mihi nate per Argos,
230 Talis abi ſic enſe madens, ac nubilus ira.
Exturbent reſides frenos, & cuncta peroſi
Te cupiunt, tibi præcipites animaſq; manuſq;
Deuoueant: rape cunctantes, & fœdera turba
Quæ dedimus. tibi fas ipſos incendere bello
Cœlicolas, pacemq; meam. iam ſemina pugnæ
Ipſe dedi, remeat portans immania Tydeus
Auſa ducis. ſcelus & turpis primordia belli,
Inſidias, fraudéſq; ſuis quas vltus in armis.
Adde fidem. vos ô ſuperi, meus ordine ſanguis,
240 Ne pugnate odiis, neu me tentare precando
Certetis. ſic fata mihi, nigraq; ſororum
Iurauere colus. manet hæc ab origine mundi
Fixa dies bello, populiq; in prælia nati.
Quod niſi me veterum pœnas ſancire malorum
Gentibus, & diros finitis punire nepotes,
Arcem hanc æternam, mentiſq; ſacraria noſtra
Teſtor, & Elyſios etiam mihi numina fontes.
Ipſe manu Thebas, correptaq; mœnia fundo
Excutiam, verſaſq; ſolus ſuper Inacha tecta
250 Effundam turres, ac ſtagna in cœrula vertam
Imbre ſuperiecto: licet ipſa in turbine rerum
Iuno ſuos colles, tellumq; amplexa laboret.
Dixit: & attoniti iuſſis (mortalia credas
Pectora) ſic cuncti vocemq;, animoſq; tenebant.
Non ſecus ac longa ventorum pace ſolutum
Æquor, & imbelli recubant vbi littora ſomno,
Syluarumq; comas, & abacto flamine nubes,

Mul-

astas: tunc stagna, lacusq́; sonori
tacent exhausti solibus amnes.
s iussis, & adhuc temone calenti 260
leuum torquet Gradiuus habenas.
tremum, caliq; abrupta tenebat,
ante ipsos, nulla formidine gressum
cessere retro. iam iamq; rigentes
suere iubas. tunc pectora summo
go, vultumq́; obliqua madentem
a domina vestigia iuxta
proni mandunt adamanta iugales)
n Thebas socero pulcherrime bella
roq; tuos abolere nepotes? 270
armonies, nec te connubia calo
qcquã lachryma furibũde morantur
merces* hac fama, pudorq́; relictus? *Vv. hoc
nniaca de te meruere cathena?
at non eadem Vulcania nobis
lasi seruit tamen ira mariti.
etuis mihi desudare caminis
gilesq́; operi transmittere noctes,
atusq́; nouos, ipsiq; laboret
, sed scopulos, & ahena precando 280
paro, solum hoc tamen anxia solũ
l me Tyrio sociare marito
ram, infaustisq; dabas Hymenais
claros armis, & viuida rebus
o tyrios de sanguine iactas,
Iouis serie genus, ah mea quanto

l. natæ Sithonia mallem nupsisset virgo sub arcto
Trans Boream, Thracasq; tuos indigna parúmne
Pertulimus? diua Veneris quod filia longum
290 Reptat, & Illyricas eiectat virus in herbas?
Nūc gentē immeritā. lachrymas nō pertulit vltra
Bellipotens hastam leua transumit & alto
(Haud mora) desiluit curru, clypeoq; receptam
vv. amplexu Ledit in* amplexum, dictisq; ita mulcet amicis.
O mihi bellorum requies, & sacra voluptas
Vnaq; pax animo, soli cui tanta potestas
Diuorum hominumq; meis occurrere telis
Impune, & media quamuis in cæde frementes,
Hos assistere equos: hunc ensem auellere dextra.
300 Nec mihi Sidonij genitalia fœdera Cadmi,
vv. falso Nec tua cara fides (ne* falsa incessere gaude)
Exciderant. prius in patrui deus infera mergar
Stagna, & pallentes agar exarmatus ad vmbras.
Sed nunc fatorum monitus, mentemq; supremi
Iussus obire patris (neque enim Vulcania tali
Imperio manus apta legi) quo pectore contra
Ire Iouem, dictasq; parem contemnere leges?
Cui modo, prô vires! terras, cœlumq; fretumq;,
Attremere oranti, tantosq; ex ordine vidi
310 Delituisse Deos. sed ne mihi corde supremos
Concipe cara metus. quando hac mutare potestas
Nulla datur. cum iam Tyriis sub mœnibus ambæ
Bellabunt acies, adero, & socia arma iuuabo.
Tunc me sanguineo latè deferuere campo
Res super Argolicas haud sic deiecta videbis:

Hoc

us,nec fata vetant.sic orsus aperto
immisit equos.non ocyus alti
adit ira Iouis,si quando niualem
Arctoa gelidum caput institit Ossa,
in nube manum.volat ignea moles 320
andata ferens,calumq; trisulca
ane coma.iam dudũ aut ditibus agris
aut ponto miseros innoluere nautas.
ensus iter fesso Danaeia Tydeus
u,viridesq; legit deuexa Prosymna
visu.stant fulti puluere crines.
ex humeris cadit alta in vulnera su-
oculos rubor excitat,oraq; retro (dor
ela sitis.mens altum spirat honorem
ctorum.sic nota in pascua taurus 330
lit,aduerso cui colla,suoq;
roscissiq; natant palearibus armi.
assa tumet virtus, multumq; superbit
ecto.vacua iacet hostis arena
ms,crudosq; vetat sentire dolores.
medias etiam non destitit vrbes,
& Asopon,veteresq; interiacet Argos
e odiis. multumq; & vbique retexens
se Graia de gente petendis
gnis profugi Polynicis.at inde 340
sceles,arma,dolos,ea fœdera passum
onij fratri sua *iura negari. l.regna
populis.Deus omnia credere suadet
is,geminatq; acceptos fama pauores.

Vtq; introgressus, portas (& forte verendos
Concilio pater ipse duces cogebat Adrastus)
Improuisus adest, iam illinc à postibus aula,
Vociferans, arma arma, viri, tuq; optime Lerna
Ductor, magnanimũ si quis tibi sanguis auorum
350 *Arma para. nusquã pietas, non gentibus aequum*
Fas, aut cura Iouis. melius legatus adissem
Sauromatas auidos: seruatorémq; cruentum
Bebrycij nemoris, nec iussa incuso, pigét vo
Officij, iuuat isse, iuuat, Thebasq; nocentes
Explorasse manu. bello me credite bello
Ceu turrim validã, aut arctã compagibus vrbem
Delecti insidiis, instructiq; omnibus armis
Nocte, doloq; viri, nudum, ignarumq; locorum
Nequicquam clausere. iacent in sanguine mixti
360 *Ante vrbem vacuam. nũc ô nunc tẽpus in hostes,*
Dũ trepidi, exanguesq; metu, dum funera portant
Dum capulo nondũ manus excidit, ipse ego fessus
Quinquaginta illis heroum immanibus vmbris,
Vulneraq; ista ferens putri insiccata cruore
Protinus ire peto. Trepidi de sedibus astant
Inachidae, cunctisq; prior Cadmeius heros
Accurrit vultum deiectus. & En ego diuis
Inuisus, vitáque nocens hac vulnera cerno
Integer hósne mihi reditus germane parabas?
370 *In me hac tela dabas? pro vita fœda cupido,*
Infelix facinus fratri tam grande negaui:
Et nunc vestra quidem maneant in pace serena
[Om]nia. ne vobis tanti sim causa tumultus

Ho-

ut. ſcio, nec me adeo res dextra leuauit
m natis thalamos, quam triſte reuelli,
in. non me vllius domus anxia culpet,
e truces obliquo lumine matres.
ertusq; mori. licet optima coniux
terum reuocet ſocer, hunc ego Thebis
e tibi iugulũ, & tibi maxime Tydeu 380
riis pertent at pectora dictis.
preces. commota queſtibus ira
achrymis caluit dolor: omnibus vltro
m modo, ſed gelidis & inertibus auo
ens vna ſubit. viduare penates,
lhibere manus. iamq; ire: Sed altus
r, imperijq; haud flectere molem
quidem ſuperis, curaq; medenda
ſo mea (nec te germanus inulto
) neq; vos auidi promittere bellum. 390
gium, tantoq; in ſanguine ouantem
uden, animoſaq; pectora laxet
bis dolor haud rationis egebit.
mplo comites, & pallida coniux
omnes feſſum belliq; viaq;
us medijs in ſedibus aula
entiq; exceptus terga columna.
lymphis Epidaurius eluit Idmon,
erro, nunc ille potentibus herbis
ta ſeductus mente renarrat 400
rum, quaq; orſus vterq; viciſſim,
dijs, tacito qua tempora bello.

...im,
ello.

Qui contra,quantiq; duces,vbi maximus illi
Sudor,& indicio seruatum Maona tristi,
Exponit.cui fida manus proceresque,socerque
Astupet oranti,Tyriusque incenditur exul.
Soluerat Hesperij deuexo margine ponti
Flagrantes;sol pronus equos,rutilamq; lauabat
Oceani sub fonte comam,cui turba profundi
410 Nereos, & rapidis accurrunt passibus Horæ:
Frenaq;,& aurata textum sublime corona
Diripiunt.laxant*calidis humentia loris
Pectora.pars meritos vertunt ad molle iugales
Gramen,& erecto currum temone supinant:
Nox subit,& curas hominum, motusq; ferarum
Composuit.nigroq; polos inuoluit amictu,
Illa quidem cunctu,sed non tibi mitis Adraste
Labdacioque duci.nam Tydea largus habebat
Perfusum*magna virtutis imagine somnus.
Et iam noctiuagas inter deus armiger vmbras
420 Desuper Arcadia fines Nemeaaque rura,
Tanariumq; cacumen,Apollineasq; Terapnas
Armorum tonitru,ferit,& trepidantia corda
Implet amore sui.comunt Furor,Iraq; cristas.
Frena ministrat equis,Pauor armiger. at vigil omni
Fama sono varios rerũ succincta tumultus
Anteuolat currum,currúque impulsa gementem
Alipedum, trepidas denso cum murmure plumas
Excutit. vrget enim stimulis auriga cruentis
Facta,infecta loqui,currúque infestus ab alto
Terga comasq; dea Scythica pater increpat hasta

Qua-

l. C. roseis

l. magnæ

i Æolio demissos carcere ventos
i Neptunus agit, magnoq; volantes
reo tristis comitatus eunti
fremunt, nimbiq; hyemésq; profundæ
& vulso terrarum sordida fundo
. dubiæ motis radicibus obstant
psa tua Mycone Gyaroq; reuelli
s magniq; fidem testaris alumni.
m nitidum terris Aurora deisq; 440
vehit ore diem: Perseius heros
um arcana senior sese extulit aula,
er bello generisq; tumentibus amens
animi, daret armis iura, nouosq;
ncuteret stimulos, an frena teneret
motum capulis astringeret enses.
tranquilla mouent, atque inde pudorē
s, flectiq; noua dulcedine pugnæ
opuli. dubio sententia tandem
, vatum mentes, ac prouida veri 450
ure deûm. solers tibi cura futuri
e datur, iuxtaq; Amythaone cretus
, sed mente virens Phœboq; Melampus
assus: dubium cui dexter Apollo,
rhea satiarit largius vnda.
ibris, pecudumq; in sanguine diuos
iam tum pauidis maculosa bidentum
ant, diraq; nefas minitantia vena
, vacuoq; sedere omnia cælo.
audaci seductus in æthera dorso,

Nomine Lernai memorant Aphesanta coloni,
Gentibus Argolicis olim. sacer inde ferebant
Nubila, suspenso celerem temerasse volatu
Persea, cum raptos pueri perterrita mater
Prospexit de rupe gradus, ac penè secuta est.
Huc gemini vates sanctam canentis oliua
Fronde comam, & niueis ornati tempora vittis
Euadunt pariter madidos vbi lucidus agros
Ortus, & algentes laxauit sole pruinas.
470 Ac prior Aelides solita prece numen amicat.
Iuppiter omnipotens, nam te pernicibus alis
Addere consilium, volucrésq; implere futuri,
Ominaq; & causas cælo deferre latentes
Accipimus, non Cyrrha deum promiserit antra
Certius, aut frondes lucis quas fama Molossis
Chaonias sonuisse tibi licet aridus Hammon
Inuideat, Lyciæq; parent contendere sortes,
Niliacumq; pecus, patrioq; æqualis honori
Branchus, & vndosa qui rusticus accola Pisa
480 Pana Lycaonia nocturnum exaudit in vmbra.
Ditior ille animi, cui tu Dictæe secundas
Impuleris manifestus aues. mirum vnde, sed olim
Hic honor alitibus supera seu conditor aula
Sic dedit effusum Chaos in noua semina texens:
Seu qui mutata, nostraq; ab origine versis
Corporibus subiere Notos: seu purior axis,
Amotumq; nefas. & rarum insistere terris
Vera docent, tibi summe sator terraq; deumq;
Scire licet. nos Argolica primordia pugna,

Ven-

rumq; sinas cælo prænosse laborem. 490
ur, & duris sedet hæc sententia parcis
Echionias Lernæa cuspide portas,
feras, lauusq; tones, tunc omnis in astris
et arcana volucris bona murmura linguæ.
ibes, hic necte moras, dextrisq; profundum
s prætexe diem. sic fatus & alto
a locat scopulo: tunc plura ignotaq; iungit
a, & immensi fruitur caligine mundi.
m rite diu partiti sydera cunctas
e animis, oculisq; sequacibus auras,
lmythaonius longo post tempore vates, 500
sub excelso spirantis limina cæli
rae vides, cursus ut nulla serenos
at? liquidoq; polum complexa meatu
? aut fugiens placabile plauserit omen?
nes obscurus tripodum: nō fulminis ardēs,
des, flauaq; sonans auis unca Mineruæ.
nit auguriis, melior quam vultur, & altis
accipitres exultauere rapinis.
volant, diræ strident in nube volucres,
naq; gemunt striges, & feralia bubo 510
canēs, quæ prima deū portenta sequemur
ri Thymbrae polum? simul ora recuruo
icant rabida, planctumq; imitantibus alis
nt Zephyros, & plumea pectora cedunt.
hæc. Equidem varij pater omina Phœbi
i. iam tunc prima cum pube virentum
inter pignus me Thessala reges

520 Duceret hic casus terraq; marisq; canentem
Obstupuere duces. nec me ventura locuto
Sepius, in dubijs auditus Iasone Mopsus.
Sed similes non ante metus, aut astra notaui
Prodigiosa magis, quamquam maiora parantur.
Huc aduerte animum. clara regione profundi
Ætheris innumeri statuerunt agmina Cygni.
Siue hos Strymonia Boreas eiecit ab arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili.
Fixerunt cursus, hac rere in imagine Thebas.
530 Nam sese immoti gyro, atque in pace silentes,
Ceu muris, valloq; tenent. sed fortior ecce
Aduentat per inane cohors. septem ordine fuluo
Armigeras summi Iouis exultante caterua
Intuor. Inachij sint hi tibi (concipe) reges.
Inuasere globum niuei gregis. uncaq; pandunt
Cædibus ora nouis, & strictis unguibus instant
Cernis inexperto rorantes sanguine ventos,
Et plumis stillare diem? quam sæua repente
Victores agitat leto Iouis ira sinistris?
540 Hic excelsa petens subita face Solis inarsit,
Summisitq; animos. illum vestigia adortum
Maiorum volucrum tenera deponitis ala.
Hic hosti implicitos pariter ruit, hunc fuga retro
Voluit agens socia linquentem fata caterua.
Hic nimbo glomeratus obit, hic prapete viua
Pascitur immoriens, spargit caua nubila sanguis
Quid furtim lachrymas? illũ venerande Melãpu
Qui cadit, agnosco. trepidos* sic mole futuri

I. sic mor te futura

Cun-

iam rerum certa sub imagine passos
bet vates.piget irrupisse volantum
& cælo mentem incertasse vetanti.
dere deos.vnde iste per orbem 550
enturi miseris animantibus ager
er?diuúmne feras hoc munus,an ipsi
a,& parto non vnquam stare quieti?
qua prima dies,vbi terminus æui,
us ille deûm genitor, quid ferrea Clotho
nc fibra,&volucrum per nubila sermo,
q; vices: numerataq; semita lunæ,
mq; nefas. At non prior Aureus ille
num,scopulisq; sata vel robore gentis
*hoc ausa syluas amor vnus,humumq; 560
manu.quid crastina volueret ætas v.hæc
hominis.nos prauum ac debile vulgus
r penitus superos.hinc pallor & ira,
s,insidiæq;,& nulla modestia voti:
s vittas,damnataq; vertice serta
iectaq; inhonorus fronde sacerdos
nonte redit,iam bella tubæq;
s,absentesq; fremunt sub pectore Thebæ
ectum vulgi,nec fida tyranni
,aut cœtus procerum perferre,sed atra 570
& superum clausus negat acta fateri
& cura retinens per rura Melampus.
emit ora dies.populumq; ducesq;
incertis: & iam suprema Tonantis
unt,agrosq; viris,annosaq; vastans

Oppida bellipotens præ se Deus agmina passim
Mille rapis. liquere domos, dilectaq; læti
Connubia, & primo plorantes limine natos.
580 Tantus in attonitos cecidit Deus arma paterni
Postibus, & fixos superûm ad penetralia currus
Vellere amor. tunc fessa putri rubigine tela,
Horrentesq; situ gladios in sæua recuruant
Vulnera, & attrito cogunt iuuenescere saxo.
Hi teretes galeas, magnarumq; ærea suta
Thoracum, & tunicas chalybũ squalore crepãtes
Pectoribus tentare, alij Cortynia lentant
Cornua. iam falces auidis, & aratra caminis,
Rastraq;, & incurui sæuum rubuere ligones.
590 Cædere nec validas sanctis è stirpibus hastas,
Nec pudor emerito clypeum vestisse iuuenco:
Irrupere Argos. mœstiq; ad limina regis
Bella animis, bella ore fremũt. it clamor ad auras
Quantus Tyrrheni gemitus salis, aut vbi tentat
Enceladus mutare latus. procul igneus antris
Mons tonat, exundant apices, fluctusq; Pelorus
Contrahit, & sperat tellus abrupta reuerti.
Atque hic ingenti Capaneus Mauortis amore
Excitus, & longam pridem indignantia pacem
600 Corda tumẽs (huic ampla quidẽ de sãguine prisco
Nobilitas, sed enim ipse manu progressus auorum
Facta, diu tuto superûm contemptor & æqui
Impatiens, largusq; animæ suaserit ira
Vnus vt è syluis Pholoes habitator opacæ
Inter & æneos æquus consurgere fratres:

Ant

s vbi turba ducum, vulgiq́; frementis
ẽ tuas, quæ tanta ignauia, clamat
vosq́; ô socij de sanguine Achiui
pudeat) Phœbeia ad limina ciuis.
accincta gentes, animisq́; parata 610
non si ipse cauo sub vertice Cyrrhæ
est timidus, famaq́; ita visus, Apollo
sano penitus seclusus in antro,
queam dum pallida virgo tremendas
nbages. Virtus mihi numen, & ensis,
o. iamq́; huc timida cũ fraude sacerdos
hodie volucrum quæ tanta potestas
tum fremit, assensuq́; furentem
aa manus. tãdem prorumpit adactus
io curarum agitante tumultu. 620
m effreno iuuenis clamore profani,
metu, licet hic insana minetur,
bris. alio mihi debita fato
s. vetitumq́; dari mortalibus armis.
ter amor, nimiusq́; arcana profari
t. vobis ventura, atq́; omne, quod vltra
estius eo, nam te vesane moneri (est
, unique silet tibi noster Apollo,
fatis, superisq́; obstantibus, arma
quæ vos furiarum verbera cæcos 630
adeône animarum tædet? & Argos
lce do mi? nulla omina curæ?
rsei secreta ad culmina montis
epido superosq́; irrumpere cœtus

Egistis? potui pariter nescire, quis armis
Casus, & atra dies, quæ fati exordia cunctis,
Quæ mihi (consulti testor penetralia mundi,
Et volucrum affatus, & te Thymbraee, vocanti
Non aliàs tam sæue mihi) quæ signa futuri
640 Pertulerim, vidi ingentis portenta ruinæ.
Viri hominũ, diuumq; nefas, hilaremq; Megærã,
Et Lachesim putri vacuantem sæcula penso.
Proijcite arma manu: deus ecce furentibus obstat:
Ecce deus. miseri quid pulchrum sanguine victo
Aoniam, & diri saturare noualia Cadmi?
Sed quid vana cano? quid fixos arceo casus?
Ibimus. hic presso gemuit simul ore sacerdos.
Illum iterũ Capaneus. tuus ô furor augur, & vna
Ista tibi, vt serues vacuos inglorius Argos,
650 Et tua non vnquam Tyrrhenus tempora circum
Clangor eat. quid vota virum meliora moraris?
Scilicet vt vanis auibus, natoq;, domoq;,
Et thalamis potiare iacens, sileamus inulti
Tydeos egregij perfossum pectus? & arma
Fœderis abrupti? quod si bella effera Graios
Ferre vetas, I Sidonias legatus ad vrbes,
Hæc pacem tibi serta dabunt. tua prorsus inani
Verba polo causas, obstrusaque semina rerum
Eliciunt? miseret superum, si carmina curæ,
660 Humanaq; preces, quid inertia pectora terres?
Primus in orbe deos fecit timor. & tibi tuto
Nunc eat iste furor. sed prima ad classica cum iam
Hostilem Ismenon galeis, Dirceq; bibemus,

Ne

nc moneo lituos, atq; arma volenti
pares. ventisq; aut alite visa
oferre diem. procul hac tibi mollis
iciq; aberit dementia Phœbi.
go, & mecum quicunque parati
nu. rursus fragor intonat ingens 670
, & vasto subter volat astra tumultu.
orrens, animos cui verna ministrant
& exuti concreto frigore colles, * al. flamina.
in campos frustra prohibentibus exit
sonant permixto turbine tecta,
nta, viri, donec stetit improbus alto
magnoq; inuenit in aggere ripas.
ducum nox interfusa diremit.
Argia viri non amplius aquo
, sociumq; animo miserata dolorem, 680
ceris pridem turbata capillis,
ta genas, ad celsa verendi
tris, paruumq; sub vbere caro
n portabat auo. iam nocte suprema
rtus, vbi sola superstite plaustro
ceanum fugientibus inuidet astris.
it, magnoq; effusa parenti est,
lachrymis mœsto sine cõiuge supplex
e petam, cessem licet ipsa profari
ed iura deum genitalia testor, 690
on ille iubet. sed peruigil angor
us hymen, monitq; infausta sinistrã
semper lachrymis, gemituq; profundo

Exturbata quies. non si mihi tygridis horror,
Aequoreaeq; super rigeant praecordia cautes,
Ferre queam, tu solus opem, tu summa medend
Iura tenes. da bella pater, generiq; iacentis
Aspice res humiles, atque hanc pater aspice pr
Exulis, huic olim generis pudor obuia prima
700 *Hospitia, & iuncta testato numine dextra.*
Hic certè est, quē fata dabant, quem dixit Apol
Non egomet tacitos Veneris furata calores,
Culpatámve facem, tua iussa verenda, tuósq;
Dilexi monitus: nunc qua feritate dolentis
Despiciam questus? nescis pater optime, nescis
Quantus amor causa misero nupsisse marito.
Et nunc moesta quidē graue, & illatabile mun
Vt timeam doleamq;, rogo. sed cum oscula rump
Moesta dies, cùm rauca dabant abeuntibus arm
710 *Signa tubae, sauoq; genas fulgebitis auro*
Hei mihi care parens, iterum fortasse rogabo.
Illius humenti carpens pater oscula vultu,
Non equidē has vnquā culparim nata querelas,
Pone metus. laudanda rogas: nec digna negari.
Sed mihi multa dei (nec tu sperare quod urges
Desine) multa metus, regnique volubile pondu
Subijciunt animo. veniet, qui debitus istis
Nata modus. nec te incassum fleuisse quereris.
Tu solare virum. neu sint dispendia iusta
720 *Dura mora, magnos cunctamur nata paratus.*
Proficitur bello. dicentem talia nascens
Lux mouet, ingentesq; iubent assurgere curae.

P. STA

APINII STATII
EBAID. LIBER IV.

s horrentē Zephyris laxauerat annum
us, & angustum cogebat limite verno
e diem, cùm fracta, impulsaq; fatis
p; tandem miseris data copia belli.
nu rutilam de vertice Larissæo
ellonæ facem, dextraq; trabalem
torsit agens, liquido quæ stridula cælo
duersa celso stetit aggere Dirces.
stra subit, ferroq;, auroq; coruscis
is, turmale fremit, dat euntibus enses. 10
uos. vocat ad portas. hortamina fortes
t, timidisq; etiā breuis addita virtus.
aderat. cadit ingens ritè Tonanti,
pecus. nullisq; secundus in extis
armatis simulat sperare sacerdos.
circùm pueri, innuptæq;, patresq;,
r mixti, summisq; à postibus obstant.
s est lachrymis. rorant clypeiq;, iubæq;
tantum, & cunctis d pendet ab armis
a domus. galeis iuuat oscula clausis 20
nplexuq; truces deducere conos.
errum modo, quis mors ipsa placebat,
itus, fractæque labant singultibus iræ.
tè viris longum super æquor ituris
vela noti, & scisso redit anchora fundo

Hæret amica manus, certant innectere collo
Brachia, manantesq; oculos, hinc oscula turbant
Hinc magni caligo maris, tandemq; relicti
Stant in rupe tamen, fugientia carbasa visu
30 Dulce sequi, patriosq; dolent crebrescere ventos.
Stant tamen, & notam puppem de rupe salutant.
Nunc mihi fama prior, mundiq; arcana vetusta
Cui meminisse ducum, vitasq; extendere cura,
Pande viros. tuq; ô nemoris regina sonori,
Calliope, quas ille manus, quæ mouerit arma
Gradiuus, quantas populis spoliauerit vrbes,
Sublata molire lyra. nec enim altior vlli
Mens hausto de fonte venit. Rex tristis, & æger
Pondere curarum, propiorq; abeuntibus annis,
40 Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus
Contentus ferro cingi latus, arma manipli
Ponè ferunt volucres. portis auriga sub ipsis
Comit equos, & iam inde iugo luctatur Arion.
Huic arma Larissa viros. huic celsa Prosymne
Aptior armentis Midea, pecorosaq; Phyllos.
Quæq; pauet longa spumantem valle Charadron
Neris, & ingenti turrita mole Cleone,
Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.
Iunguntur memores transmissi ab origine reges,
50 Qui Drepani scopulos, & oliuifera Sicyonis
Culta ferunt, quos pigra vado Langia tacenti
Lambit, & anfractu riparum incuruus Helissos,
Sæuus honos fluuio, Stygias lustrare seueris
Eumenidas perhibetur aquis. huic mergere suetæ
Ora,

belantes tuto Phlegetonte cerastas.
um vertere domos, seu tecta Mycenis
lmeúmque larem. fugit ipse natantes
innumeris liuescunt stagna venenis.
oas Ephyre solata querelas,
manus. vatum qua conscius amnis 60
rcussus equo. quáque obiacet alto
à terris maria inclinata repellit.
Adrastum numero ter mille secuti
aus gesa manu, pars robora flammis
u (non vnus namque maniplis
nguis inest) teretes pars vertere fundas
uéque diem præcingere gyro,
eptrisq; subit venerabilis, æquè
iu taurus meat arduus inter
lassa ceruice, & inanibus armis, 70
haud illum bello attentare iuuencis
nam trunca vident de vulnere multo
ngentes plagarum in pectore nodos.
gauo profert Dircæus Adrasto
cui bella fauent: cui commodat iras
rs, huic & patria de sede volentes
ri. seu quos mouet exul, & hasta
ta fides, seu quis mutare potentes
ulti melior quos causa querenti
lerat necnon socer ipse regenda, 80
enq;. & quas Theseia Trœzen
rara mouens inglorius iret
raptos patria sentiret honores.

Idem habitus, eadẽ arma viro, quæ debitus hospes
Hyberna sub nocte tulit. Theumesius implet
Terga Leo, & gemino lucent hastilia ferro.
Aspera vulnifico subter latus ense riget Sphynx.
Iam regnum, matremq; sinus, fidasq; sorores
Spe, votisq; tenet. tamen & de turre suprema
90 Attonitam, totoq; extantem corpore longè
Respicit Argian. hæc mentem, oculosq; reducit
Coniugis, & dulces auertit pectore Thebas.
Ecce inter medios patriæ ciet agmina gentis
Fulmineus Tydeus. iam lætus, & integer artus
Vt primum strepuere tubæ: ceu lubricus alta
Anguis humo verni blanda ad spiramina solis
Erigitur liber senio, & squallentibus annis
Exutus, lætisq; minax interuiret herbis.
Ah miser agrestum siquis per gramen hianti
100 Obuius, & primo siccauerit ora veneno.
Huic quoq; præstantes Ætolis vrbibus affert
Belli fama viros. sensit scopulosa Pylene
Fletaq; cognatis auibus Meleagria Pleuron,
Et præceps Calydon, & quæ Ioue prouocat Idam
Olenos, Ionijs & fluctibus hospita portu
Chalcis, & Herculea turpatus gymnade vultus
Amnis: adhuc imis vix truncam attollere frõtem
Ausus aquis, glaucoq; caput summersus in antro
Mæret, anhelantes ægrescunt puluere ripæ.
110 Omnibus ærata propugnant pectora crates,
Pilaq; sæua manu, patrius stat casside Mauors.
Vndique magnanimum pubes delecta coronant
Oeniden

larem bello, votisq; decorum
non ille minis Polynicis, & ira
bruumq; adeo cui bella gerantur.
nde nouus it Doricus ordo sub armis,
Lyncee tuas, tua littora multo
vendunt. fluuiorum ductor Achiuum
sa neque enim violentior exit (*sas*
no, cũ Taurũ, aut Pliadas hausit aquo- 120
genero tumuit Ioue. quos celer ambit
ryopumq; trahens Erasinus aristas.
domant Epidauria. dexter Iaccho
Etnaa Cereri negat auia Dyme.
s, densasq; Pylos Neleia turmas, *l. opem
ta Pylos, iuuenisq; atate secunda
e tamen peritura in castra negauit.
pulchraq; docet virtutis amorem
ppomedon, capiti tremit area cassis,
andente iuba. latus omne sub armis 130
**terunt humeros, & pectora late*
orbis habet, perfectaq; viuit in auro
i. fontes, furiarum lampade nigra,
nta ardent thalami, pater ipse cruētis
laudatq; nefas, atque inspicit enses.
dia sonipes Nemeaus ab arce
rma pauens, vmbraq; immane volanti
**longeq; attollit puluere campum.* al. tegũt
syluas humeris, & vtroq; refringens
nt ano duplex Hyleus ab antro 140
pauet Ossa vias, pecudesq; feraq;

Procubuere metu. non ipsis fratribus horror
Abfuit, ingenti donec Peneia saltu
Stagna subit. magnumq; obiectus detinet amnem.
Quis numerum ferri, gentesq;, & robora, dicto
Æquarit mortale sonans? suus excit in arma
Antiquam Tiryntha deus. non fortibus illa
Infœcunda viris, famaq; immanis alumni
Degenerat: sed lapsa situ fortuna, neque addunt
150 Robur opes. rarus vacuis habitator in aruis
Monstrat Cyclopum ductas sudoribus arces.
Dat tamen hæc iuuenũ tercentum pectora vulgus
Innumerum bello, quibus haud amenta, nec enses
Triste micant. flauent capiti, tergoq; Leonum
Exuuiæ gentilis honos & pineus armat
Stipes, inexhaustis * arctantur tela pharetris.
Herculeum Pæana canunt. vastataq; monstris
Omnia frondosa longum deus audit ab Oeta,
160 Dat Nemea comites, & quas in prælia vires
Sacra Cleonæi cogunt vineta Molorchi,
Gloria nota casa. foribus simulata salignis,
Hospitis arma dei, paruoq; ostenditur auro.
Robur vbi, & lassos qua reclinauerit artus
Ilice qua cubiti, sedeant vestigia terra.
At pedes, & toto despectans vertice bellum,
Quatuor in domitis Capaneus erepta iuuencis
Terga, superq; rigens iniectu molis ahenæ
Versat onus, squallet triplici ramosa corona
170 Hydra recens obitu. pars anguibus aspera viuis
Argento cælata micat. pars arte reperta

* aptantur

Condi-

fuluo moriens ignescit in auro.
nis torpens, & ferro cærula Lerna.
tractus, spatiosaq; pectora seruat
mere chalybum sub tegmine thorax.
non matris opus, galeaq; corusca
ce gygas, atque vni missilis illi
ixa stat frondibus orba cypressus.
dati quos fertilis Amphigenia,
sena, montanaq; nutrit Ithone.
, & summis ingestum mõtibus Æpy, 180
& Preleon, Getico quos flebile vati
fretus doctas anteire canendo
ltos Thamyris damnatus in annos
tharaq; (quis obuia numina tẽnat?)
ceps, quis non certamina Phœbi
ustris Satyro pendente Celænas?
idici mens expugnata fatiscit,
quidem casus. & dira videbat
a manu cunctante iniecerat arma
ueratq; deum. nec coniugis absunt 190
oq; domus iam fulgurat auro.
vati fata exitiale monebant.
& ipse nefas, sed perfida coniux
utare velit, spoliisq; potentis
gia, raptoq; excellere cultu.
m regum animos, & pondera belli
videt, pariter nisi prouidus heros
sacris gremio Polynicis amati
us haud mæsta, atq; insuper addit,

addit,

200 Non hac apta mihi nitidis ornatibus, inquit,
Tempora, nec misera placeant insignia forma
Te sine. sat, dubium cœtu solante timorem
Fallere, & incultos aris aduertere crines.
Scilicet (heu superi) cum tu cludare minaci
Casside, furatusq; sones, ego diuitis aurum
Harmonia dotale geram? dabit aptior ista
Fors deus, Argolicasq; habitu præstabo maritas,
Cum regis coniux, cum te mihi sospite templa
Votiuis implenda choris: nunc induat illa,
210 Quæ petit, & bellante potest gaudere marito.
Sic Eriphylaos aurum fatale penates
Irrupit, scelerumq; ingentia semina mouit.
Et graue Tysiphone risit gauisa futuris.
Tænarijs hic celsus equis, quam dispare cœtu
Cyllarus, ignaro generarat Castore prolem,
Quassat humũ. vatem cultu Parnasia monstran
Vellera, frondenti crinitur cassis oliua,
Albaq; puniceas interplicat infula cristas.
Arma simul, prensasq; iugo moderatur habenas
210 Hinc, atque inde mora iaculis, & ferrea curru
Sylua tremit, procul ipse graui metuẽdus in hast
Eminet, & clypeo victum Pythona coruscat.
Huius Apollinea currum comitantur Amyclæ.
Quos Pylos, & dubijs Malea vitata carinis,
Plaudentiq; habiles Cariæ resonare Dianæ,
Quos Pharis, volucrumq; pares Cythereia Messe
Taigetiq; phalanx, & oliuiferi Eurota
Dura manus. deus ipse viros in puluere crudo

Arc

t,nudéque modos virtutis,& iras
.vigor inde animi,& mortis honora. 230
rùm gaudent natorum in fata parentes:
rę́ mori. deflet iamę́ omnis ephebum
ronato contenta est funere mater.
nt,duplexę́ inserto missile nodo,
entes humeros: chlamys horrida pendet
idaus apex:non hi tibi solum
ue merent,auget resupina maniplo
ssa populus subit incola Pisa.
ue notant terris Alphee Sicanis,
am lõgo non vnquam inflecte profundo 240
innumeris latè patria arua lacessunt:
rmenta domant,ea gloria genti
e more & fractis durat ab vsque
enomai.strident spumantia morsu
& effossas niueus rigat imber arenas.
e Parrhasias ignara matre cateruas
armorum(tantum noua gloria suadet)
bae rapis.tum saltus forte remotos
rēs(neę́ enim hac iuueni forte ire pote-
ornu,gelidię́ auersa Lycei. stas) 250
haud vlli triste ad discrimen ituro.
egregia tanta indulgentia forma.
t animi,veniat modo fortior atas,
ille duces nemorum fluuiisę́ dicata
quas magno non impulit igne Napaas.
enalia puerum cùm vidit in vmbra,
tenero signantem gramina passu,

Ignouiſſe ferunt comiti, Dictaaq; tela
Ipſam, & Amycleas humeris aptaſſe pharetras.
260 Poſilit audaci Martis percuſſus amore.
Arma, tubas, audire calens, & puluere belli
Flauentem ſordere comam, captoq; referri
Hoſtis equo, tadet nemorum, titulúmq; nocentem
Sanguinis humani pudor eſt neſcire ſagittas:
Igneus ante omnes auro micat, igneus oſtro.
Vndantemq; ſinum nodis irrugat Hiberis.
Imbelli parma pictus Calydonia matris
Pralia: trux leua ſonat arcus, & aſpera plumis
Terga Cydonaa corythos arundine pulſat,
270 Electro pallens, & iaſpide clarus Eoa.
Cornipedem trepidos ſuetum prauertere ceruos
Velatum gemina deiectu lyncis, & arma
Mirantem grauioris heri ſublimis agebat,
Dulce rubens, viridiq; genas ſpectabilis auo.
Arcades huic veteres aſtris Lunaq; priores,
Agmina fida datis. nemorum vos ſtirpe rigenti
Fama ſatos, cùm prima pedum veſtigia tellus
Admirata tulit nōdum arua, domusq; nec vrbes,
Connubiisq; modus. Quercus, Lauriq; ferebant
280 Cruda puerperia, ac populos vmbroſa creauit
Fraxinus, & fœta viridis puer excidit orno.
Hi lucis ſtupuiſſe vices, noctisq; feruntur
Nubila. & occiduum longe Titana ſecuti
Deſperaſſe diem. rareſcunt alta colonis
Manala. Partheniū fugitur nemus, agmine bello
Rhipeq;, & Stratie, ventoſaq; donat Eniſpe.

Non

a, non ipsa Deo vacat alite felix
mplumq; Alea nemorale Mineruæ:
s Cliton, & qui tibi Phythie Ladon
candénsq; iugis Lampia niuosis, 250
s nigro Styga mittere credita diti.
deis vlulatibus æmulus Azan.
duces, & quæ risistis amores
retrato Nonacria rura Tonanti.
rchomenos pecorũ, & Cynosura ferarũ.
dem ardor agros, & Psophida celsam
Herculeo vulgatos robore montes,
q; Erymanthõ & ærisonũ Stymphalõ.
, gens vna viris, sed dissona cultu
i, Paphias myrtos à stirpe recuruant. 300
i meditantur prælia trunco.
is tela sudes, hic casside crines
adij mo em tenet ille galeri.
ia ritu caput asperat vrsa.
tus, iurataq; pectora Marti,
na nullo iuuere Mycenæ.
n namq; dapes, medijq; recursus
alij miscebant prælia fratres.
nteas implerat nuntius aures
ello, totamq; impellere natura 310
remuere gradus, elapsaq; iuxta
syluas pernicior alite vento
plenis obstantia flumina ripis:
rrepta sinus. & vertice flauum
sa noto. raptis velut aspera natis

Prædatoris equi sequitur vestigia tygris
Vt steiit aduersisq; impegit pectora frenis,
Ille ad humũ pallẽs? vnde hæc furibunda cupido
Nate tibi? teneroq; vnde improba pectore virtus?
320 Tu bellis aptare viros? tu pondera ferre,
Martis, & ensiferas inter potes ire cateruas
Quanquam vtinam vires? nuper te pallida vidi,
Dum premis obnixo venabula comminus apro
Poplite succiduo resupinum ac penè ruentem:
Et ni curuato torsissem spicula cornu,
Nunc vbi bella tibi? nil te mea tela iuuabunt,
Nec teretes arcus, maculis nec discolor atris,
Hic, cui fidis equus magnis conatibus instas
Vix Dryadum thalamis Erymanthiadũq; furori
330 Nympharum maturę puer. sunt omina vera.
Mirabar cur templa mihi tremuere Dianæ
Nuper, & inferior vultu dea visa, sacrisq;
Exuuiæ cecidere tholis. hinc segnior arcus,
Difficilesq; manus, & nullo in vulnere certa.
Expecta dum maior honos: dum firmius æuum.
Dum roseis venit vmbra genis vultusq; recedunt
Ore mei. tunc* tela tibi ferrumq; quod ardes, *vv. bella
Ipsa dabo, & nullo matris reuocabere fletu,
Nunc refer arma domũ, Vos autẽ hunc ire sinetis
340 Arcades? O saxis nimirum, & robore nati
Plura cupit, fusi circum natusq;, ducesq;
Solãtur, minuuntq; metus, & iã horrida clãgunt
Signa tuba. nequit illa pio dimittere natum
Complexu, multumq; duci commendat Adrasto.

At

x alia Cadmi Mauortia proles
ris furijs, nec molli territa fama,
us vulgatum descēdere viribus Argos)
a quidem, regis causaq; pudore,
a mouet. nulli distringere ferrum
t humeros clypeo clausisse paterno
nlipedum iuga comere, qualia* vulgi 350
ecti trepidas sine mente, sine ira
panus. hic agra in sorte parentem
, hic dulces primaeua coniugis annos
gremio miseros accrescere natos.
lli caluit Deus, ipsa vetusto
s situ. magnaq; Amphionis arces,
senio nudant latus & fide sacra
lo surdum, atque ignobile muros
. tamen & Bœoti vrbibus vltrix
i rabies. nec regis iniqui 360
antum socia pro gente mouentur.
coris lupus expugnator opimi,
nte sanie grauis, hirtaq; setis
ta deformis hiantia lana,
ulis, huc, illuc turbida versans
luri comperta clade sequantur
gniq; fugit non inscius ausi.
crebros turbatrix fama pauores.
versos errare Asopide ripa
ites. hic te bacchate Citharen 370
umeson ait, noctisq; per vmbras
ubiis viles arsisse Plateas

v. belli

Q

Iam Tyrios sudasse lares, & sanguine Dircen
Irriguam fœtusq; nouos, iterumq; locutam
Sphynga petris. cui non est scire licentia passim
Et vidisse fuit. nouus his super anxia turbat
Corda metus. sparsis subito correpta canistris
380 Syluestris regina chori. decurrit in aquum
Vertice ab Ogygio, trifidam huc tristis, & illuc,
Lumine sanguineo pinum deiectat, & ardens
Erectam attonitis implet clamoribus vrbem
Omnipotens Nisæe pater, cui gentis auita
Pridem lapsus amor. tu nunc horrente sub arcto
Bellica ferrato rapidus quatis Ismara Thyrso
Pampineumq; iubes nemus irreptare Lycurgo,
Aut tumidũ Gãgẽ, aut claustra nouissima rubri
Tethyos Eoasq; domos flagrante triumpho
390 Perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis.
At tua progenies, positis gentilibus armis
Quæ tibi festa litat, bellũ lachrymasq; metumq;
Cognatumq; nefas iniusti munera regni
Pendimus. æternis potius me Bacche pruinis
Trans & Amosonijs vlulatum Caucason armis
Siste ferens, quã monstra ducũ stirpemq; profan
Eloquar. en vrges alium tibi Bacche furorem
Iuraui. similes video concurrere tauros
Idem ambobus honos, vnusq; ab origine sangui
400 Ardua collatis obnixi cornua miscent
Frontibus, alternaq; truces moriuntur in ira.
Tu peior, tu cade nocens, qui solus auita
Gramina, communemq; petis defendere campum

A

ri morum bellatis sanguine tanto
dux alter habet? sic fata gelatis
, & Baccho iam demigrante quieuit
dus monstro, & varijs terroribus impar
rex vatis opem, tenebrasq; sagaces
ut mos incerta pauentibus) ager
ille deos non larga cade iuuencum,
ri penna, aut verum spirantibus extis,
de implicito numerusq; sequētibus astra, 410
ec supra volitante altaria fumo.
itus, dura quam mortis limite manes
atuisse refert, Letheaq; sacra
m Ismeni subter confinia ponto
parat ante ducem, circumq; bidentum
s laceris, & odori sulfuris aura,
busq; nouis, & longo murmure purgat.
ax aui, validaq; incurua senecta
n intonsa frondis stat peruia nullis
ut illam bruma minuere, notúsve 420
, aut Getica Boreas impactus ab Vrsa.
aca quies, vacuusq; silentia seruat
exclusa pallet mala lucis imago.
umbra deo. nemori Latonia cultrix
hanc picea, cedriq; & robore in omni
sanctis occultat sylua tenebris.
aspecta luco stridore sagitta,
q; canum gemitus, vbi limina patrui
nq; noua melior redit ora Diana. 430
essa iugis, dulcesq; & altissime somnos v. aptissima

l.mouet Lux * monet, hic latè iaculis circum undiq; fixis
Effusam pharetra ceruicem excepta quiescit,
Extra immane patent tellus Mauortia campi
Fetus ager Cadmo, durus qui vomere primo
Post consanguineas acies, sulcosq; nocentes,
Ausus humum versare, & putria sanguine prata
Eruit, ingentes infelix terra tumultus
Lucis adhuc medio, solaq; in nocte per umbras
Expirat, nigri cum vana in pralia surgunt
440 Terrigena, fugit incepto tremebundus ab aruo
Agricola, insaniq; domum rediere iuuenci.
Hic senior vates. (Stygijs accommoda quippe
Terra sacris, multoq; placent sola pinguia tabo
Velleris obscuri pecudes, armentaq; sisti
Atra monet, quacunq; gregũ pulcherrima ceruix
Ducitur, ingemuit Dirce, mœstusq; Citheron,
Et noua clamosæ stupuere silentia valles:
Tum fera cœruleis intexit cornua sertis.
450 Ipse manu tractans, notaq; in limine silua
Principio largos nouies tellure cauata
Inclinat Bacchi latices, & munera verni
Lactis, & Actæos imbres, suadumq; cruorem
Manibus aggeritur, quantum bibit arida tellus
Trũca dehinc nemora aduoluit, mœstusq; sacerdos
Tres Hecatæ, totidemq; satis Acheronte nefasto
Virginibus iubet esse focos, tibi rector auerni
Quãquã infessus humo superat tamẽ agger in au-
Pineus hũc iuxta cumulo minor ara profũda (ras
460 Erigitur Cereri. frondes atque omne cupressus
Intexit

lorata latus, iamq́ ardua ferro
apita, & frugum libamine puro
s cecidere greges. tunc innuba Mantho
n pateris prælibat sanguinem, & omnes
m acta pyras sancti de more parentis
s fibras, & adhuc spirantia reddit
nec rapidas cunctatur frondibus atris
e faces. atq; ipsa sonantia flammis
& tristes crepuisse vt sensit acervos
illi nam plurimus ardor anhelat, 470
ns, impletq; cauos vapor igneus orbes)
t. (tremuere rogi, & vox impulit ignē.)
sedes, & formidabile regnum
expleta, tuq; ô sauissime fratrum
e dati manes, æternaq; sontum
atque imi famulatur regia mundi,
lsanti loca muta, & inane seuera
es, vulgusq; caua sub nocte repostum
plena redeat Styga portitor alno.
ul gressus. nec simplex manibus esto 480
remeare modus, tu separe cœtus
rsea pios, virgaq; potenti
Arcas agat. contra per crimina functis
s Erebo, pluresq; è* sanguine Cadmi l. femi..s
excusso, & flagranti praua taxo
dux pande diem. nec lucis egentes
occursu capitum detorqueat vmbras.
& pariter senior Phœbeiaq; virgo
nimos. illi formidine nulla

Dic agedum, nostramq; mone per singula noctē
Iussa facit, carmenq; serit quo* dissipet vmbras (l. dissipat)
Quo* regat & sparsas, qualis si crimina demas (l. regit.)
550 Colchis, & Aeao simulatrix littore Circe.
Tunc his sacrificum dictis affata parentem
Primus sanguineo summittit inertia Cadmus
Ora lacu, iuxtaq; virum Cythereia proles.
Effluit amborum geminus de vertice serpens
Terrigenæ comites illos gens Martia cingunt.
His aui mensura dies. manus omnis in armis
Omnis, & in capulo, prohibentq;, obstantq;, ruūtq;
Spirantum rabie. nec tristi incumbere sulco
Cura, sed alternum cuperent haurire cruorem.
560 Proxima natarum manus est. fletiq; nepotes.
Hic orbam Authonoen, & anhelam cernimus Ino
Respectantem arcus, & ad vbera dulce premētem
Pignus, & oppositis Semelen à ventre lacertis.
Penthea iam fractis genitrix Cadmeia Thyrsis,
Iam demissa Deo pectusq; adoperta cruentum
Insequitur planctu. fugit ille per auia Lethes,
Et Stygios superosq; lacus. vbi mitior illum
Flet pater, & lacerum componit corpus Echion.
Tristem nosco Lycum dextramq; in terga reflexū
570 Aeoliden humero iactantem funus onusto.
Nec dū ille aut habitus, aut versa crimina formæ
Mutat Aristeo genitus, frons aspera cornu est,
Tela manu, reicitq; canes in vulnus hiantes.
Ecce autem magna subit inuidiosa caterua
Tantalis, & tumido percenset funera luctu,

Nil

malis iuuat effugisse deorum
& insanæ plus iam permittere linguæ.
patri canit intemerata sacerdos,
tremefacta assurgere vittis
uiq; *impelli sanguine vultus. 580
implet
nanti baculo, nec virgine fida
ctusq; solo, Desiste canendo
terna satis est mihi lucis, inertes
ebula, & vultum niger exuit aer.
supero me missus Apolline complet
video quacunque audita, sed ecce
olici deiecto lumine Manes.
s, Proteusq; nocēt, mitisq; Phoroneus
Pelops & sæuo puluere sordens 590
rgisq; humectant imbribus ora.
c Thebis belli meliora. quid autem
ēso (quātū arma & vulnera mōstrā.)
mæ, nobis in sanguine multo
que & falso clamore leuatas
e pace manus, Rex fallor an hi sunt
a illi? cernis Chroniumq; Chrominq;
nostra præsignem Maona lauro.
es. nihil hic mortalibus ausum
iis. hos ferrea neuerat annos 600
s casus bella horrida nobis.
Tydeus. dixit, vittaq; ligatis
antes abigit, monstratq; cruorem
mitum Cocyti in littore mœsto
quem iam Deus ales auerno

Reddiderat, dirumq́ tuens obliqua nepotem.
(Noscit enim vultũ) non ille ad sanguinis haus
Catera seu plebes, aliúmve accedit ad imbrem,
Immortale odium spirans, sed prosilit vltro
610 *Aonius vates Tyria dux inclyte Thebes,*
Cuius ab interitu non vlla Amphionis arces
Vidit amica dies. ô iam satis vlte cruentum
Exitium, & multum placata minoribus vmb
Quo miserande fugis? iacet ille in funere longo
1. robore *Quem premis & iuncta* sensit confinia mortis*
Obsitus exhaustos pedore, & sanguine vultus,
Eiectusq́ die. sors leto durior omni,
Crede mihi. quanam immeritum vitare nepot
1. litato *Causa tibi? confer vultum & satiare* litanti*
620 *Sanguine. venturasq́ vices. & funera belli*
Pande vel infensus. vel res miserate tuorum.
Tunc ego, te optata vetitam transmittere Leth
Puppe dabo, placidumq́ pia tellure reponam,
Et Stygijs mandabo deis, mulcetur honoris
Muneribus, tingitq́ genas. dehinc talia reddit.
Cur tibi versanti manes aquave sacerdos
Lectus ego augurio? tantusq́ potissimus vmbris
Qui ventura loquar? satis est meminisse priorum
Nostráne praclari (pudeat) consulta nepotes
630 *Poscitis? Illum illum sacris adhibete nefastis.*
Qui leto dedit ense patrem. qui semet in ortus
Vertit, & indigna regerit sua pignora matri.
Et nunc ille deos, furiarumq́ atra fatigat
Concilia, & nostros rogat hac in pralia manes.

Qu

leò placui deflenda in tempora vates,
lè quo me Lachesis, quo torua Megæra
. bellum innumero venit vndiq; bellũ
ernaeosq; trahit fatalis alumnos
limulis. hos terra monstra, deumq;
nt, pulcriq; obitus, & ab igne supremo 640
mora. certa est victoria Thebis,
, nec regna ferox germanus habebit,
geminumq; nefas: miserosq; per enses
udelis vincet pater. Hæc vbi fatus,
flexa dubios ambage reliquit.
idam Nemeen, & conscia laudis
umeta, vaga legione tenebant
am Sidonias auertere prædas,
rre domos ardent, instantq; quis iras
nde mora, medius quis euntibus error 650
e. nos rara manent exordia famæ.
edomito bellum referebat ab Aemo
rmiferos gemina iam sydere bruma
Getas, canumq; virescere dorso
Icaria Rhodopen assueuerat vmbra.
mpineos materna ad mœnia currus
effrena dextra, leuaq; sequuntur
uda mero lambunt retinacula tigres.
ntes spolia armentalia portant
q; lupos, scissasq; Mimallones vrsas. 660
atus iners, sunt illic Ira, Furorq;,
, & Virtus, & nunquam sobrius ardor
gradus, & castra simillima regi.
puluerea Nemeen efferuere nube

Conspicit, & solem radijs ignescere ferri
Nec dum compositas belli in certamina Theba
Concussus, visis quamquā ore, & pectore marce
Aeraq; tympanaq; & biforē reticere tumultun
Imperat, attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita me manus ista, meāq; excindere gēte
Apparat, & longe recalet furor, hoc mihi sauu
Argos, & indomita bellum ciet ira nouerca.
670 Vsque adeone parum cineri data mater iniquo?
Natalesq; rogi? quaq; ipse micantia sensi
Fulgura? relliquias etiam fusaq; sepulchrum
Pellicis, & resides ferro petit improba Thebas.
Nec iam fraude moras. illum, illum tendite cāpu
Tendite io comites. Hircana ad signa iugales
Intumuere iubas, dicto prius astitit aruis.
Tempus erat, medij cum solē in culmina mundi
Tollit anhela dies, vbi tardus hiantibus aruis
Stat vapor, atque omnes admittunt athera luci
680 Vndarum vocat ille suas, mediusq; silentum
Incipit. Agrestes fluuiorum numina Nympha,
Et nostri pars magna gregis perferte laborem,
Quē damus Argolicos paulū mihi fontib. amne
Stagnaq;, & errantes obducite puluere riuos
Pracipue Nemees, qua nostra in mœnia bellis
Nunc iter ex alto fugiat liquor, adiuuat ipse
Phœbus, ad hac summo cesset ni vestra voluntas
Limite, vim cœptis indulgent astra, meaq;
Æstifer Erigones spumat canis. ite volentes:
690 Ite in operta soli post vos ego gurgite pleno

Eli

qua dona meis amplissima sacris
bit honos, nocturnaq; furta licentum
& cupidas faunorum arcebo rapinas.
t illi tenuis percurrere visus
iridisq; comis exhorruit humor
achios haurit sitis* arida campos (vv. Ignea)
nda, squallent fontesq;, lacusq; 710
lenti durescunt flumina limo.
macies teneriq; ab origine culmi
ges. deceptum margine ripa
tque omnes quarunt armẽta natates
gnis refluus suppressit in antris
a liquentia pabula bruma
fumant deserta gurgite valles,
dosi sonitus expectat hiulca
nec Pharijs alimenta rogatus
,magnumq; inducat messibus annũ. 720
nocens, aret Lyrcaus & ingens
uoluensq; natantia saxa Charadrus.
n in ripis audax Erasinus & aquus
lerion ille alta per auia suetus
ngè pastorum rumpere somnos.
tacitas (sed iussu numinis) vndas
secreta nutrit Langia sub vmbra.
raptus dederat lachrymabile nomen
,nec fama dea. tamen auia seruat
fluuiũ: manet ingens gloria nymphã 730
Hypsipylen ducibus sudatus Achais
ra sacrum recolit trieteris Ophelten.

Ergo, nec ardentes clypeos vectare, nec arctos
Thoracum nexus (tantum sitis horrida torque
Sufficiunt. non ora modo, angustisq; perusti
Faucibus, interior sed vix quatit aspera pulsu
Corda, gelant venæ, & siccis cruor æger adhæret
Visceribus. tunc sole putris, tunc puluere tellus
Exhalat calidam nubem. non spumeus imber
Manat. equum siccis illidunt ora lupatis,
740 Ora cathenatas procul exertantia linguas,
Nec legem *dominúm ve pati: sed perfurit aruis
Flammatum pecus. huc illuc impellit Adrastu
Exploratores. si stagna Licinia restent,
Si quis Amymones superest liquor. omnia cæcis
Ignibus hausta sedent. nec spes humentis Olym
Ceu flauam Libyen, desertaq; pulueris Afri
Collustrent, nullaq; umbratam nube Syenen.
Tandem inter syluas (sic Euius ipse parabat)
Errantes, subitam pulchro in mœrore tuentur
750 Hypsipylen. illi quamuis & ab vbere Ophelres
Non suus Inachij proles infausta Lycurgi
Dependet, nec lecta comam, nec diues amictu,
Regales tamen ore notæ, nec mersus acerbis
Extat honos. tunc hæc adeò stupefactus Adrastu
Diua potens nemorum (nam te vultusq;, pudor
Mortali de stirpe negant) quæ læta sub isto
Igne poli non quæris, aquas, succurre propinquu
Gentibus Arcitenens. seu te Latonia casto
De grege transmisit thalamis, seu lapsus ab ast
760 Nō humilis fœcundat amor (neq; enim ipse deo
Ar

*vv. dominos. ue

rgolidū thalamis nouus (aspice mœsta
nos ferro meritas excindere Thebas
. imbelli sed nunc sitis anxia fato,
tq; animos, & inertia corpora* carpit 1. Ænui
n rebus opem, seu turbidus amnis,
eda palus. nihil hac in sorte pudendum,
e est. Tu nunc ventis pluuióq; rogaris
u refugas vires, & pectora bello
ta reple. sic hoc tibi sydere dextro 770
sus. tantum reduces det flectere gressus
quanta belli donabere præda!
bi diua greges, numerumq; rependam
bic magna lucus signabitur ara.
rantis media inter anhelitus ardens
it, cursusq; animæ labat arida lingua.
es pallorq; viros, flatusq; soluti
. reddit demisso Lemnia vultu.
lem vobis, & si cælestis origo est,
mortales vtinā haud trāsgressa fuissem 780
alricem mandati cernitis orbam
u nostris: an quis sinus vberaq; vlla
& nobis regnū tamen, & pater ingens.
go hæc? fessosq; optatis demoror vndis?
ge nunc: si forte vado Langia perennes
uas, solet & rapidi sub limine cancri
Icarij quamuis iuga fulguret astri,
simul hærentem, ne tarda Pelasgis
. ah miserum vicino cespite alumnum
s voluere) locat, ponitq; negantem 790

Floribus aggestis, & amico murmure dulces
Solatur lachrymas. Qualis Berecynthia mater
Dum circa paruum iubet exultare Tonantem
Curetas trepidos. illi certantia plaudunt
Orgia, sed magnis resonat vagitibus Ide.
At puer in gremio verna telluris, & alto
Gramine, nunc faciles sternit procursibus herb
In vultum nitens. caram modo lactis egeno
Nutricem clangore ciens. iterumq; renidens,
800 Et teneris meditans verba illustrantia labris,
Miratur nemorum strepitus, aut obuia carpit,
Aut patulo trahit ore diem nemorisq; malorum
Inscius. & vita multum securus inerrat.
Sic tener Odrysia Mauors niue, sic puer Ales
Vertice Manalio, talis per littora reptans
Improbus Ortygia latus inclinabat Apollo.
Illi per dumos, & opaca virentibus vmbris
Deuia pars cingunt, pars arcta plebe sequuntur
Praecelerantq; ducem medium subit illa per agm
810 Non humili festina modo. iamq; amne propinqu
Rauca sonat vallis saxosumq; impulit aures
Murmur, ibi exultãs cõclamat ab agmine primo
Sicut erat leuibus tollens vexilla maniplis
Argus, Aqua. longusq; virum super ora cucurrit
Clamor Aqua, sic Ambraciј per littora ponti
Nauticus in remis iuuenum monstrante magist
Fit sonus, inq; vicem contra percussa reclamat
Terra, salutatus cùm Leucada pandit Apollo.
Incubuere vadis passim discrimine nullo

Turb

ul. primiq́ꝫ. neque ſecernere mixto 820
.frenata ſuis in curribus intrant
& pleni dominis armisq́ꝫ feruntur
les. hos turbo rapax, hos lubrica fallunt
mplicitos fluuio reuerentia reges
ut merſiſſe vado clamantis amici
nt vnda longusq́ꝫ à fontibus amnis
nodo lene virens, & gurgite puro
nunc ſordet aquis egeſtus ab imo
de toros riparum; & proruta turbant
iam craſſus cœnoq́ꝫ & puluere torrens 830
xpleta ſitis, bibitur tamẽ. agmina bello
putes, iuſtumq́ꝫ in gurgite Martem
aut captam tolli victoribus vrbem.
quis regum medio circumfluus amni,
Nemea longe regina virentum
ſedes, quam nunc non Herculis actis
us rabidi, cum colla *minantia monſtri l. comitia
tumidos animã anguſtaret in artus
e tenus populorum incepta tuorum
usq́ꝫ ô cunctis inſuete domari 840
erna largitor corniger vnde,
quacunque domo gelida ora reſoluis
e tumens. neque enim tibi cana reportat
ues, raptasq́ꝫ alio de fonte refundit
as: grauidiue indulgent nubila Cori.
nulli ruis expugnabilis aſtro.
ollineus Ladon, nec Xanthus vterque,
q́ꝫ minax, centaureusq́ꝫ Lycormas

Armorum, festásque super celebrabere mensas.
Ab Ioue primus honos, bellis modo lætus ouantes
Accipias, fessisq; libens iterum hospita pandas
Flumina, defensásque velis agnoscere turmas.

P. PAPINII STATII

THEBAID. LIBER V.

PVlsa sitis fluuio, populataq; gurgitis aluum
Agmina, linquebãt ripas, amnemq; minorẽ.
Acrior & campum sonipes rapit, & pedes arua
Implet ouans, rediere viris animiq; minæq;,
*Votaq;, *sanguinei mixtum seu fontibus ignem* (l. sanguineis,)
Hausissent belli, magnásque in prælia mentes:
Dispositi in turmas rursus, legémque seueri
Ordinis, vt cuique ante locus ductorq;, monentur
Instaurare vias. tellus iam puluere primo
10 *Crescit, & armorum transmittunt fulgura syluas.*
Qualia trans pontum Phariis defensa serenis
Rauca Paretonio decedunt agmina Nilo.
Cum fera ponit hyems. illa clangore fugaci
Vmbra fretis, aruisq; volant, sonat auius æther,
Iam Boream imbresque pati, iam nare solutis
Amnibus, & nudo iuuat æstiuare sub Æmo.
Hic rursus simili procerum vallante corona
Dux Talaonides, antiqua vt fortè sub orno
Stabat, & admoti nixus Polynicis in hastam:
20 *At tamen ó quæcunque es ait, cui gloria tanta*
Venimus

innumera fatum debere cohortes:
n ipse deûm sator aspernetur honorem,
quando tuis alacres assistimus vndis)
nus, aut tellus, animā quibus hauseris a-
ille pater? neq; n. tibi numina lōgè: (stris?
it fortuna licet, maioráq; per ora
& afflicto spirat reuerentia vultu.
& paulum fletu cunctata modesto
orsa refert. Immania vulnera rector 30
iubes. furias, & Lemnon, & arctis
serta toris, debellatósque pudendo
res. redit ecce nefas, & frigida cordi
. ô misera quib. hic furor additus! ô nox!
illa ego sum (pudeat ne fortè benigna
illa duces, raptum quæ sola parentem
quid longa malis exordia necto?
rma vocant, magniq; in corde paratus. l. hæc
morasse sat est, claro generata Thoante
n Hypsipyle vestri fero capta Lycurgi. 40
e animos, maioréq;, & honora videri
ri tanto. cunctis tunc noscere casus
nor. pater ante alios hortatur Adrastus;
um (primi longè damus agmina vulgi
es Nemea latas euoluere vires
btenta comis, & ineluctabilis vmbra)
fas, laudesq; tuas, gemitusq; tuorum
aduenias regno deiecta labores.
ui miseris, veteresq; reducere questus.
egæo premitur circumflua Nereo 50

50 *Lemnos, vbi ignifera fessus respirat ab Aetna*
Mulciber. ingenti tellurem proximus vmbra
Vestit Athos, nemorumq; obscurat imagine ponti.
Thraces arant contra. Thracum fatalia nobis
Littora, & inde nefas. florebat diues alumnis
Terra, nec illa Samo fama, Delóve sonanti
Peior, & innumeris quas spumifer assilit Aegon.
Dis visum turbare domos. nec pectora culpa
Nostra vacant. nullos Veneri sacrauimus ignes.
Nulla deæ sedes. mouet & cælestia quondam
60 *Corda dolor, lentoq; irrepunt agmine pœnæ.*
Illa Paphon veterem, centumq; altaria linquens
Nec vultu, nec crine prior, soluisse iugalem
Ceston & Idalias procul ablegasse volucres
Fertur. erant certè media quæ noctis in vmbra,
Diuam alios ignes, maioraq; tela gerentem
Tartareas inter thalamis volitasse sorores
Vulgarent, vtq; implicitis arcana domorum
Anguibus & sæua formidine cuncta repleuit
Limina, nec fidi populum miserata mariti,
70 *Protinus à Lemno teneri fugistis amores.*
Mutus hymen, versæq; faces, & frigida iusti
Cura tori, nulla redeunt in gaudia noctes,
Nullus in amplexu sopor est. odia aspera vbique,
Et furor, & medio recubat discordia lecto.
Cura viris tumidos aduersa Thracas in ora
Eruere, & sæuam bellando frangere gentem.
Cumq; domus contrà, stantesq; in littore nati,
Dulcius Aedonias hyemes, Arctonq; frementem
Excipe-

e, aut tandem tacita post pralia nocte
um subitas torrentum audire ruinas. 80
em tristes (nam me tunc libera curis
as, anniq; tegunt) sub nocte, dieq;
s ægrè lachrymis, solantia miscent
ita, aut sæua spectãt trans æquora Thracẽ
rum medius summo librabat Olympo
es, ceu staret, equos: quater axe sereno
it, quater antra dei fumantis anhelos
re apices, ventisq; absentibus Ægon
,& ingenti percussit littora ponto.
ubit horrendas aui matura Polyxo 90
r in furias, thalamisq; insueta relictis
insano veluti Theumesia Thyas
deo, cùm sacra vocant, Ideaq; suadet
,& à summis auditus montibus Euan:
sta genas, aciemq; effusa, trementi
ine, desertam rabidis clamoribus vrbem
at, clausasq; domos, & limina pulsans,
ium vocat infelix. comitatus eunti
ant nati atque illa non segnius omnes
punt tectis, summasq; ad Pallados arces 100
es. huc propere stipamur, & ordine nullo
sta. stricto mox ense silentia iussit
trix scelerum, & medio sic ausa profari est.
ummam instinctu superũ, meritiq; doloris
ua (firmate animos, & pellite sexum)
iades, sancire paro. si tadet inanes
num seruare domos, turpemq; iuuenta

Flore situm, & longis steriles in luctibus annos?
Inueni, promitto, viam (nec numina desunt)
110 Qua renouanda Venus. modo par insumite robur
Luctibus: atq; adeò primũ hoc mihi noscere detur,
Tertia canet hyems, cui connubialia vincla,
Aut thalamis secretus honos? quod coniuge pectus
Intepuit? cuius vidit Lucina labores?
Dicite. vel iustos cuius pulsantia menses
Vota tument? qua pace feras, volucresq; iugari
Mos datus? heu segnes! potuitne vltricia Grais
Virginibus dare tela pater, latusq; dolorum,
Sanguine securos iuuenum perfundere somnos?
120 At nos vulgus iners, quod si propioribus actis
Est opus, ecce animos doceat Rhodopeia coniux
Vlta manu thalamos, pariterq; epulata maritũ.
Nec vos immunis scelerum, securáve cogo.
Plena mihi domus en, atq; ingens cernite sudor.
Quatuor hos vnà, decus, & solatia patris
In gremio (licet amplexu, lachrymisq; morentur,)
Transadigã ferro, saniemq; & vulnera fratrum
Miscebo, patremq; super spirantibus addam.
Ecqua tot in cædes animum promittit? agebat
130 Pluribus, aduerso nituerunt vela profundo.
Lemnia classis erat. rapuit gauisa Polyxo
Fortunam, atq; iterat. superisne vocantibus vltro
Desumus? ecce rates. deus has, deus vltor in iras
Adportat, cœptisq; fauet. nec imago quietis
Vana mea. nudo stabat Venus ense. videri
Clara mihi, somnosq; super. Quid perditis æuum?
Inquit,

ge aduersis thalamos purgate maritis.
s alias, melioraq; fœdera iungam.
hoc ferrum stratis, hoc (credite) ferrum
.quin ô misera, dum tempus agit rem, 140
e.en validis spumant euersa lacertis
.Bistonides veniunt fortasse marita.
nuli ingẽtes, magnusq; aduoluitur astris
Amazonio Scythiam feruere tumultu,
nq; putes agmen descendere, vbi arma
pater, & saui mouet ostia belli.
ius fremor, aut studia in contraria rapti
s vt plebe solet. furor omnibus idem,
imus solare domos, iuuenumq;, senumq;
re colos, plenisq; adfringere paruos 150
, ferroq; omnes exire per annos.
idis latè lucus iuga celsa Mineruæ
pacat humũ niger ipse, sed insuper ingẽs
mit, & gemina pereunt caligine soles:
ere fidem. tu Martia testis Enyo
ferna Ceres, Stygiaq; Acheronte recluso,
ces venere dea. sed fallit vbique
enus, Venus arma tenet. Venus admouet
ore cruor, natũ Caropeia coniux (iras.
accingunt sese, & mirantia ferro 160
congestiq; auida simul vndiq; dextris,
ant, ac dulce nefas in sanguine viuo
at, matrémq; recens circumuolat vmbra.
nenti mihi quantus in ossibus horror?
r ora color? qualis cùm cerua cruentis

Circumuenta lupis, nullum cui pectore molli
Robur, & in volucri tenuis fiducia cursu,
Præcipitat suspensa fugam: iam iamq; teneri
Credit, & elusos audit concurrere morsus.
170 Illi aderant. primis iamq; offendêre carinæ
Littoribus, certant saltu contingere terram
Præcipites. miseri quos non aut horrida virtus
Marte sub Odrysio, aut medij inclementia pont
Hauserit! alta etiam superum delubra vaporan
Promissasq; trahunt pecudes. niger omnibus ar
Ignis, & in nullis spirat Deus integer extis.
Tardius humenti noctem deiecit Olympo
Iupiter, & versum miti reor æthera cura
Sustinuit. dum fata vetant. nec longius vnqua
180 Cessauere nouæ perfecto sole tenebræ.
Sera tamen mundo venerunt astra, sed illis
Et* Paros, & nemorosa Thasos, crebraq; relucet
Cyclades, vna graui penitus latet obruta cœli
Lēnos, in hāc tristes nebula, & plaga cæca super
Texitur, vna vagis Lemnos non agnita nautis.
Iam domibus fusi, nemorum per opaca sacrorum
Ditibus indulgent epulis, vacuantq; profundo
Aurū immane mero. dū quæ per Strymona pugn
190 Quis Rhodope, gelidóve labor sudatus in Aemo
Enumerare vacat. nec non manus impia nupt
Serta inter, festasq; dapes, quo maxima cultu
Quæq; iacens, dederat mites Cytherea suprema
Nocte viros, longeq; breuem post tempore pacen
Nequicquam, & miseros perituro afflauerat ig
Con

* 1. Paphos

re chori dapibus, ludoq́ licenti
s, & prima decrescunt murmura noctis,
sanguinei mixtus caligine leti
lens Stygio moriturã amplectitur urbem
& implacido fundit grauia otia cornu:* * implic. cito
viros: vigilant nuptaq́, nurusq́ 200
atque hilares acuunt fera tela sorores.
nefas, cuncto sua regnat Erinnys
on aliter Scythicos armenta per agros,
clausere lea, quas exigit ortu
mes, auidiq́ implorant ubera nati.
(nam dubito) scelerum de mille figuris
casus. Helimum temeraria Gorge
ramis, altaq́ in mole tapetum
somno crescentia vina superstans
disiecta rimatur veste, sed illum 210
por admota sub morte refugit.
, incertusq́ oculis vigilantibus hostem
amplexu, nec segnius illa tenentis
ligit costas, donec sua pectora ferro l. adiit
is demum sceleri modus ora supinat,
*dhuc oculisq́ tremẽs & *murmure Gorgẽ* vv. per murmura
indigno à soluit sua brachia collo.
nunc vulgi quamquã crudelia pandam
ed propria luctus de stirpe recordor.
daue Cydon? quid te per colla refusis 220
Crenae tomi? quibus ubera mecum
nq́ à patre genus, fortémq́ timebam
ponsa Gyan? vidi lapsare cruenta

vv. thorosque

Vulnere Mirmydonis,quidq; interſerta* choroſq;
Barbara ludentem fodiebat Epopea mater?
Flet ſuper æquæuum ſoror exarmata Lycaſte
Cydimon.heu ſimiles peritura in corpore vultus
Aſpiciens,floremq; genæ,& quas ſinxerat auro
Ipſa comas.tum ſæua parens iam coniuge fuſo
230 Aſtitit,impellitq; minis,atque inſerit enſem.
Vt fera,quæ placido rabiem deſueta magiſtro
Tardius arma mouet,ſtimuliſq;,& verbere crebro
In mores negat ire ſuos,ſic illa iacenti
Incidit,vndantémq; ſinu collapſa cruorem
Excipit,& laceros premit in noua vulnera crines.
Vt verò Alcimedē etiamnum in murmure trūcos
Ferre patris vultus,& egentem ſanguinis enſem
Conſpexi,riguere comæ,atque in viſcera ſæuus
Horror ijt.meus ille Thoas,mea dira videri
240 Dextra mihi.extēplo thalamis turbata paternis
Inferor.ille quidem dudum(quis magna tuenti
Somnus?)agit verſans ſecum(& ſi læta receſſit
Vrbe domus)quiſnā ſtrepitus?quæ murmura noctis?
Cum fremebūda quies?trepido ſcelus ordine pãdo.
Quis dolor,vnde animi,Vis nulla arcere furentes:
Hac ſequere ô miſerãde,premūt,aderūtq; morãti,
Et mecum fortaſſe cades.hic motus & artus
Erexit ſtratis.ferimur per deuia vaſtæ
250 Vrbis,vbi ingentem nocturnæ cædis aceruum
Paſſim,vt quoſque ſacris crudelis veſpera lucis
Strauerat,occulta ſpeculamur nube latentes
Hic impreſſa toris ora,extantéſq; recluſis

Pectori-

s capulos, magnarũ & fragmina trunca
m, & ferro laceras per corpora vestes,
pronos, epuláſque in cæde natantes
rat. iuguliſq; modò torrentis apertis
cõmixto redeũtem in pocula Bacchum,
num manus & nullis violabilis armis
nes. poſitiq; patrum ſuper ora gementum
s pueri, trepidas in limine vitæ 260
t animas. gelida non ſæuius Oſſa
nt Lapitharum epulæ, ſi quãdo profundo
a caluere mero. vix primus ab ira
impulſis ſurgunt ad prælia menſis
mùm ſeſe trepidus ſub nocte Thyoneus
ato portans extrema Thoanti
& multa ſubitus cum luce refulſit,
non ille quidem turgentia ſertis
, nec flaua crinem diſtinxerat vua,
indignumq; oculis liquentibus, imbrem 270
ir. Dum fata dabant tibi nate, potẽtem
, & externis etiam ſeruare timendam
haud vnquam iuſto mea cura labori
abſciderant triſtes crudelia Parcæ
nec dictis ſupplex quæ plurima fudi
em fruſtra, lachrymisq; auertere luctus
infandum natæ conceſſit honorem.
e fugam, tuq; ô mea digna propago
virgo patrem, gemini quà brachia muri 280
t. illa, quà raræ ſilentia portæ,
ta Venus ferróque accincta furentes

b. abſciderint

Adiuuat.(unde manus? unde hæc Mauortia
Pectora?) tu lato patrem committe profundo,
Succedam curis. ita fatus in aëra rursus
Soluitur & nostrum visus arcentibus umbris
Mitis iter longe clarauit limite flammas
Quà data signa sequor. dein curuo robore cl
Dijs pelagi ventisq; & Cycladas Ægaeoni
290 *Amplexo commẽdo patrem, nec fletibus vnq*
Fit modus alternis: ni iam dimittat Eoo
Lucifer astra polo, tum demum littore rauco
Multa metu reputans, & vix confisa Lyæo
Diuidor. ipsa gradu nitens. sed & anxia retr
Pectora, nec requies, quin & surgentia cœlo
Flamina, & è cunctis prospectẽ collibus undas
Exoritur pudibunda dies. cœlumq; retexens
vv. declinia. *Auersum Lemno iubar. & * decliuia Titan*
Opposita iuga nube refert. patuere furores
300 *Nocturni, lucisq; noua formidine cunctis,*
vv. rubor *Quãquã inter similes habitus * pudor imp a*
Infodiunt scelera, aut festinis ignibus vrunt.
Iam manus Eumenidũ, captasq; refugerat a
Exsaturata Venus. licuit sentire quid ausa,
h. & turbare. ** Exturbare comas, & lumina tingere fletu.*
Insula diues agris, opibusq; armisq; virisq;
Nota, situ, & Getico nuper ditata triumpho,
Non maris incursu, non hoste, nec æthere læu
Perdidit vna omnes orbata, excisaq; mundo
320 *Indigenas. non arua viri, non æquora * verru*
vv. ver- *Conticuere domus. cruor altus. & oblita cra*

C

Cuncta* rubent tabo, magnaq; in mœnibus urbis
Nos tantum: & saui spirant per culmina manes.
Ipsa quoque arcanis tecti in penetralibus alto,
Molior igne pyram. sceptrum super armaq; patris
Injicio, & notas regum gestamina vestes,
Ac propè mœsta rogum confusis ignibus asto:
Ense cruentato, fraudémque, & inania busta
Plango metu, nè fortè premant, cassúmq; parenti
Omen & hac dubios leti precor ire timores.
His mihi pro meritis, ut falsi criminis astu 330
Parta fides. regno, & solio considere patris
Supplicium datur. an ne illis obsessa negarem?
Accessisse, sæpe ante deos testata fidemq;,
Immeritasq; manus. jubèo (prò dira potestas)
Exãgue imperiũ, & mœstã sine culmine Lemnon.
Iã magis atq; magis vigiles dolor angere sensus,
Et gemitus clari, & paulatim inuisa Polyxo,
Iam meminisse nefas, iam ponere Manibus aras
Concessum, & multum cineres* iurasse sepultos.
Sic ubi ductorem trepida stabuliq; maritum, 340
Quem penes & saltus & adulta gloria gentis
Massylo frangi stupuere sub hoste iuuenca,
It truncum sine honore pecus, regemq; peremptum
Ipse ager, ipsi amnes, & muta armẽta queruntur.
Ecce autem arata dispellens æquora prora
Pelias intacti latè subit hospita ponti
Pinus agunt Minyæ. geminus fragor ardua canet
Per latera. abruptam credas radicibus ire
Ortygiam, aut fractum pelago decurrere montem.

vv. madent.

vv. iurare

350 Ast ubi suspensis siluerunt æquora tonsis,
Mitior & senibus Cygnus, & pectine Phœbi,
Vox media de puppe venit. maria ipsa carinæ
Accedunt. (post nosse datum est) Oeagrius illic
Accliuis malo mediis intersonat Orpheus
Remigijs, tantósque iubet nescire labores.
Illis in Scythicum Boream iter. oraq́ primum
Cyaneis arctata vadis. nec Thracia visu
Bella rata, vario tecta incursare tumultu
Densarum pecudum, aut fugientū more voluc
360 Heu ubi nunc furiæ? portus, amplexaq́ littus
Mœnia, quæ longè pelago despectus aperto
Scandimus, & celsas turres. huc saxa, sudésque,
Armaq́ mœsta virum, atq́ infectos cædibus ens
Subuectant trepidæ, quin & squallentia texta
Thoracum, & vultu galeas intrare soluto
Non pudet audaces. rubuit mirata cateruas
Pallas, & aduerso risit Gradiuus in Aemo,
Tunc primum ex animis præceps amentia cessit,
Nec ratis illa salo, sed diuum sera per æquor
370 Iustitia, & pœna scelerum aduentare videntur.
Iamq́ aberant terris, quantum Gortynia currus
Spicula: cæruleo grauidam cùm Iuppiter imbri
Ipsa super nubem ratis armamenta Pelasga
Sistit agens. inde horret aquis, & raptus ab om
Sole dies, miscet tenebras. quîs protinus unda
Concolor: obnixi lacerant caua nubila venti,
Diripiuntq́ fretum, nigris redit humida tellus
Verticibus, totumq́ Notis portantibus æquor

Pende

Pendet, & aequato iam iam prope sydera dorso
Frangitur, incerta iam nec prior impetus alno. 380
Sed labat: extantem rostris modò gurgite in imo,
Nunc caelo Tritona ferens: nec robora prosunt
Semideum heroum, puppemq; insana flagellat
Arbor: & instabili procumbens pondere curuas
Raptat aquas, remiq; cadunt in pectus inanes.
Nos quoque per rupes, murorumq; aggere ab omni
Dũ labor ille viris, fretaq; indignãtur & Austri,
Desuper inualidis fluitantia tela lacertis:
(Quid nõ ausa manus? Telamona, & Pelea cõtra
Spargimus, & nostro patitur Tirynthius arcu, 390
Illi quippe simul bello, pelagóq; laborant
Pars clypeis munire ratem: pars aequora fundo
Egerere, ast alij pugnant, sed inertia motu
Corpora, suspensaq; carent conamine vires.
Instamus iactu telorum, & ferrea nimbis
Certat hyems: vastaq; sudes, fractique molares,
Spiculaq;, & multa crinitum missile flamma,
Nũc pelago, nunc puppe cadunt. dat operta fragorẽ
Pinus, & adiunctis regemunt tabulata cauernis,
Talis Hyperborea virides niue verberat agros 400
Iuppiter. obruitur campis genus omne ferarum,
Deprensaq; cadunt volucres & messis amaro
Strata gelu. fragor inde iugis, inde amnibus ira.
Vt verò elisit nubes Ioue tortus ab alto
Ignis, & ingentes patuere in lumine nautae,
Diriguere animi: manibúsque horrore remissis
Arma aliena cadunt. redeunt in pectora sexus.

Cernimus Æacidas, murisq; immane minantem
Antaeum, & longa pellentem cuspide rupes
410 Iphiton. attonito manifestus in agmine supra est
Amphitryonales, puppemq; alternus vtrinque
Ingrauat, & medias ardet descendere in vndas.
At leuis, & misera nondum mihi notus Iason
Transtra per, & remos, impressaq; terga virorum
Nunc magnum Oeniden, nũc ille hortatibus Idã,
Et Talaum, & cana rorantem aspergine ponti
Tyndariden iterans, gelidiq; in nube parentis
Vela laborantem Calaim subnectere malo
Voce, manuq; rogat. quatiunt impulsibus illi
420 Nunc freta nunc muros, sed nec spumantia cedũt
Æquora, & incussæ redeunt à turribus hastæ.
Ipse graues fluctus, clauumq; audire negantem
Lassat agens Tiphys, palletq;, & plurima mutat
Imperia: ac leuas, dextrasq; obtorquet in vndas
Proram naufragis auidam concurrere saxis
Donec ab extrema cuneo ratis Aesone natus
Palladios, olea, Mopsi gestamina ramos
Extulit, & sociũm turba prohibente poposcit
Fœdera. præcipites vocem inuoluere procellæ.
430 Tunc modus armorũ, pariterq; exhausta quierunt
Flamina, consumptoq; dies respexit Olympo.
Quinquaginta illi trabibus de more reuinctis
Eminus abrupto quatiunt noua littora saltu.
Magnorum decora alta patrum. iã fronte sereni,
Noscendiq; habitu postquàm timor, iraq; cessit
Vultibus, arcana sic fama erumpere porta

Cæ-

Cælicolas, si quando domus, littusq; rubentum
Æthiopum, & mensas amor est intrare minores,
Dant fluuij montesq; locum, tum terra superbit
Gressibus, & paulum respirat cælifer Atlas. 440
Hic & ab asserto nuper Marathone superbum
Thesea Ismarios Aquilonia pignora fratres,
Vtraq; quis rutila stridebant tempora penna,
Cernimus, hic Phœbo non indignante priorem
Admetum, & dura similē nihil Orphea Thraca
Tum prolē Calydone satam, generumq; profundi
Nereos, ambiguo visus errore lacessunt
Oebalidæ gemini chlamys huic, chlamys ardet, &
Ambo hastile gerunt, humeros exertus vterq; (illi 450
Nudus vterque genas, simili coma fulgurat astro.
Ardet iter, magniq; sequens vestigia mutat
Herculis, & tarda quamuis se mole ferentem.
Vix cursu tener æquat Hylas, Lernæaq; tollens
Arma sub ingenti gaudet sudare pharetra.
Ergo iterū Venus, & tacitis corda aspera flāmis
Lemnia dum pertentat amor. tunc regia Iuno
Arma habitusq; virum, pulchraq; insignia gentis
Mentibus insinuat, certatimq; ordine cuncta 460
Hospitibus patuere fores. tunc primus in aris
Ignis, & infandis venere obliuia curis.
Tunc epulæ, felixq; sopor, noctesq; quietæ
Nec superum sine mente reor, placuere fatentes.
Forsitan & nostra fatum excusabile culpa
Noscere cura, duces. cinerem furiasq; meorum
Testor, ut externas non spōte aut crimine tædas

Attigerim (sic cura deum) & si blandus Iason
Virginibus dare vincla nobis. sua iura cruentu
Phasin habent. alios Colchi generastis amores.
Iamq́ exuta gelu tepuerunt sydera longis
479 *Solibus, & velox in terga reuoluitur annus.*
Iam noua progenies, partusq́ in vota soluti,
Et non speratis Lemnos celebratur alumnis.
Nec non ipsa tamen thalami monimenta coa
Enitor geminos, duroq́ sub hospite mater
Nomen aui renouo. nec qua fortuna relictis
Noscé datũ, iã plena quater quinquẽnia pergu
Si modo fata sinunt, aluitq́ rogata Lycaste.
Detumuere animi maris, & clementior Auste
Vela vocat. ratis ipsa moram, portusq́ quietos
480 *Odit, & assueti tendit retinacula saxi:*
Inde fugam Minyæ, sociosq́ appellat Iason
Efferus. O vtinam iam tum mea littora recti
Prætervectus aquis, cui non sua pignora cordi,
Non promissa fides. certe stat fama remotis
Gentibus, æquorei redierunt vellera Phryxi.
Vt stata lux pelago, venturumq́ æthera sensit
Tiphys, & occidui rubuere cubilia Phœbi:
Heu iterum gemitus, iterumq́ nouissima nox e
Vix reserata dies, & iam rate celsus Iason
490 *Ire iubet, primoq́ ferit dux verbere pontum.*
Illos, & scopulis, & summo vertice montis,
Spumea porrecti dirimentes terga profundi
Prosequimur visu, donec lassauit euntes
Lux oculos, longumq́ polo contexere visa est

Æq

Æquor, & extremi pressit freta margine cœli.
Fama subit portus, vectum trans alta Theanta
Fraterna regnare Chio. mihi crimina nulla,
Et vacuos arsisse rogos: fremit impia plebes
Sontibus accensa stimulis facinusq; reposcunt.
Quin etiam occulta vulgo increbescere voces. 500
Soláne fida suis? nos autem in funere læta?
Nō deus hac, fatūq; quod imperat vrbe nefanda.
Talibus exanimis dictu (& triste propinquat
Supplicium) nec regna iuuant, vaga littora furto
Incomitata sequor, funestaq; mœnia linquo:
Qua fuga nota patris. sed nō iterum obuius Euan.
Nam me prædonum manus huc appulsa tacētem
Arripit, & vestras famulam transmittit in oras.
Talia Lerneis iterat dum regibus exul
Lemnias, & longa solatur damna querela, 510
Immemor absentis (sic Di suasistis) alumni.
Ille graues oculos, languentiaq; ora comanti
Mergit humo, fessusq; diu puerilibus actis
Labitur in somnos, prēsa manus hæret in herba.
Interea campis nemoris sacer horror Achæi
Terrigena erigitur serpens, tractuq; soluto
Immanem sese vehit, ac post terga relinquit,
Liuida fax oculis, timidi stat in ore veneni
Spuma virēs. ter lingua vibrat, terna agmina a-
Dentis, & aurata crudelis gloria frontis (dunci 520
Prominet. Inachio sanctum dixere tonanti
Agricolæ, cui cura loci, & syluestribus aris
Pauper honos. nunc ille dei circundare templa

Ore vago labens, misera nunc robora syluæ
Atterit, & vastas tenuat complexibus ornos.
Sæpe super fluuios gemina iacet aggere ripæ
Continuus, squammisq; incisus adæstuat amnis.
Sed nunc Ogygij iussis quando omnis anhelat
Terra dei, trepidæq; latent in puluere Nymphæ,
530 Sæuior anfractu laterum sinuosa retorquens
Terga solo, sicciq; nocens furit igne veneni
Stagna per, arentesq; lacus, fontesq; repressos
Voluitur, & vacuis fluuiorum in vallibus errat.
Incertusq; sui liquidum nunc aera lambit
Ore supinato, nunc arua gementia radens
Pronus adhæret humo. si quid viridantia sudent
Gramina percussæ calidis afflatibus herbæ,
Qua tulit ora cadunt, morituraq; ad sibila campus.
Quantus ab Arctois discriminat æthera plaustris
590 Anguis, & vsque notos, alienumq; exit in orbem,
Quantus & ille sacris spiris intorta mouebat
Cornua Parnassi, donec tibi Delia fixus
Vexit arundineam centeno vulnere syluam.
vv. puer Quis tibi parue* deus tam magni pondera fati
Sorte dedit? tune hoc vix prima ad limina vitæ
Hoste iaces? an vt inde sacer per sæcula Graijs
Gentibus, & tanto dignus morerere sepulchro?
Occidis extremæ districtæ verbere caudæ
Ignaro serpente puer: fugit illicet artus
560 Somnus, & in solam patuerunt lumina mortem.
Cum tamen attonito moriens vagitus in auras
Excidit, & ruptis immutuit ore querelis

Qua-

Qualia non totas peragunt insomnia voces.
Audijt Hypsipyle, facilemq́ negantia cursum
Exanimis genua ægra rapit. iam certa malorum
Mentis ab augurio, sparsoq́ per omnia visu
Lustrat humum quærẽs, & nota vocabula paruo
Ne quicquã ingeminãs. nusquã ille & prata recẽ-
Amisere notas. viridi piger accubat hostis (tes
Collectus gyro, spatiosaq́ iugera complet, 550
Sic etiam obliqua ceruicem expostus in aluo.
Horruit infelix visu. longoq́ profundum
Incendit clamore nemus, nec territus ille,
Sed iacet. Argolicas vlulatus flebilis aures
Impulit. extemplo monitu ducis aduolat ardens
Arcas eques, causamq́ refert. tum squãmea demũ
Torum ad armorum radios, fremitumq́ virorum
Colla mouet, rapit ingenti conamine saxum
Quo discretus ager, vacuasq́ impellit in auras
Arduus Hippomedõ, quo turbine bellica quõdam 570
Librati saliunt portarum in claustra molares.
Cassa duci, virtus. nam mollia colla refusus
In tergum serpens venientem exhauserat ictum.
Dat sonitum tellus, nemorumq́ per auia densi
Dissultant nexus. at non mea vulnera clamat,
(Et trabe fraxinea Capaneus subit obuius) vnquã
Effugies. seu tu pauidi ferus incola luci
Siue deus, vtinamq́ deis concessa voluntas.
Non si consertum super hac tua membra Gigãta
Subueheres. volat hasta tremẽs, & hiãtia monstri 580
Ora subit, linguamq́ secat fera vincla trisulca.

Pérque iubas stantes, capitisq; insigne corusci
Emicat, & nigri sanie perfusa cerebri
Figitur hasta solo. longus vix tota peregit
Membra dolor. rapido celer ille volumine tellu
Circuit, auulsumq; ferens in opaca refugit
Templa dei. hic magno tellurem pondere men
Implorantem animam dominis assibilabat ari
Illum & cognatæ stagna indignantia Lernæ,
590 Floribus & vernis assueta spargere Nymphæ,
Et Nemees reptatus ager, lucosq; per omnes
Syluicolæ fracta gemuistis arundine Fauni.
Ipse etiam è summa iam tela poposcerat Ætn
Iuppiter, & dudum nimbiq;, hyemesq; coibant
Ni minor ira deo, grauioraq; tela mereri
Seruatus Capaneus. moti tamen ora cucurrit
Fulminis, & summas libauit vertice cristas.
Iamq; pererratis infelix Lemnia campis
Liber vt angue locus, modico super aggere long
600 Pallida sanguineis infectas roribus herbas
Prospicit. huc magno cursum rapit effera luct
Agnoscitq; nefas: terraq; illisa nocenti
Fulminis in morem, non verba in funere prim
Nō lachrymas habet. ingeminat misera oscula
Incūbens, animaq; fugā per membra repentē
Quærit hians. non ora loco, non pectora restan
v. rupta *Rapta cutis. tenera ossa patent, nexusq; mad
Sanguinis imbre noui, totumq; in vulnere cor
Ac veluti aligera sedem, fœtusq; parentis
610 Cum piger vmbrosa populatus in ilice serpens

Illa redit, querulaq́; domus mirata quietem
Stat super impendens, aduectosq́; horrida mœsto
Excutit ore cibos: cum solus in arbore cara
Sanguis, & errantes per capta cubilia plumæ.
Vt laceros artus gremio miseranda recepit,
Intexitq́; comis, tandem laxata dolore
Vox inuenit iter, gemitusq́; in verba soluti.
O mihi deserta natorum dulcis imago
Archemore. O rerum & patriæ solamen ademptæ,
Seruitijq́; decus. qui te mea gaudia sontes 620
Extinxere dei? modo quem digressa reliqui
Lasciuum, & prono vexantem gramina cursu?
Heu vbi syderei vultus, vbi verba ligatis
Imperfecta sonis? risusq́; & murmura soli
Intellecta mihi? quoties tibi Lemnon, & Argos
Sueta loqui, & longa somnum suadere querela?
Sic equidem luctus solabar, & vbera paruo
Iam materna dabam, cui nunc venit irritus ori
Lactis, & infelix in vulnera liquitur imber?
Nosco deos. ô dura mei præsagia somni, 630
Nocturniq́; metus, & nunquã impunè per vmbras
Attonitæ mihi visa Venus. quos arguo diuos?
Ipsa ego te (quid enim timeam moritura fateri?)
Exposui fatis. quæ mentem insania traxit?
Tantáne me, tanta tenuere obliuia curæ?
Dum patrios casus, famaq́; exorsa retracto
Ambitiosa mea, pietas hæc magna, fidesq́;!
*Exolui tibi Lemne nefas. vbi latifer anguis
Cæte duces. si qua est meriti mihi gratia duri,

l.b. solui ca. Exsolui

330 *Si quis honos dictis aut vos extinguite ferro,*
Ne tristes dominos, orbamq; inimica reuisam
Eurydicen, quanquam haud illi mea cura dolēdo
Cesserit. hocne ferens onus illatabile matris
Trāsfundā gremio? quā me prius ima sub umbras
Mergat humus? simul hac terraq; & sanguine vn-
Sordida magnorum circa vestigia regum (tum
Vertitur, & tacitè mœrentibus imputat vndas.
Et iam sacrifici subitus per tecta Licurgi
Nuntius implerat lachrymis, ipsumq; domumq;.
340 *Ipsum aduentantem Persei vertice sancto*
Montis, vbi aduerso dederat profecta Tonanti,
Et caput iratis rediens quassabat ab extis.
Hic sese Argolicis immunem seruat ab armis
Haud animi vacuus. sed templa araq; tenebant.
Nec dum etiam responsa deum, monitusq; vetusti
Exciderant, voxq; ex adytis accepta profundis
Prima Licurge dabis Dyrcæo funera bello.
Id cauet, & mœstus vicini puluere Martis
Angitur ad lituos, perituraq; inuidet armis.
350 *Ecce fides superum laceras comitata Thoantis*
Aduehit exequias. contra subit obuia mater
Fœmineos cœtus plangentiaq; agmina ducens.
At non magnanimo pietas ignaua Licurgo,
Fortior ille malis, lachrymasq; insana resorbet
Ira patris. longo rapit arua morantia passu
Vociferans. Illa autem vbi nā? cui parua cruoris
Letáve damna mei? viuitne? impellite raptam,
...te citi comites. faxo omnis sabula Lemni

Et

Et pater, & tumida generis mendacia sacri
Exciderint, ibat, letumq; inferre parabat 660
Ense furens rapto. venienti Oeneius heros
Impiger obiecta proturbat pectora parma.
Ac simul infrendens, Siste hunc vesane furorem
Quisquis es, & pariter Capaneus, acerq; reducto
Affluit Hippomedon, rectoq; Erimanthius ense
Ac iuuenem multo perstringunt lumina. at inde
Agrestum pro rege manus. quos inter Adrastus
Mitior, & socia meritus commercia vita
Amphiaraus ait: Ne quaso absistite ferro,
Vnus auum sanguis, néve indulgere furori, 670
Tuq; prior. sed non sedato pectore Tydeus
Subijcit, Anne ducem, seruatricemq; cohortis
Inachia ingratis coram tot millibus audes
Mactare in tumulos? quanti pro funeris vltor!
Cui regnum, genitorq; Thoas, & lucidus Euan
Stirpis auus. timidóne parum quod gentibus actis
Vndique in arma tuis, inter rapida agmina pacē
Solus habes? habeas, & te victoria gratum
Inueniat tumulis etiamnum hac fata gemētem.
Dixerat, & tandem cunctante modestior ira 680
Ille refert, equidem non vos ad mœnia Thebes
Rebar, & hostiles huc aduenisse cateruas.
Pergite in excidium socij, si tanta voluptas
Sāguinis: imbuite arma domi: atq; hac irrita dudū
Tēpla Iouis (quid enim haud licitū?) ferat impius
Si vilē tanti premerent cū pectora luctus. (ignis
Infamulam iste esse ratus, dominoq;, duciq;.

Sed videt hoc, videt ille deum regnator, & ausi
Sera quidem, manet ira tamen. sic fatus & ar
700 Respicit, atque illic alio certamine belli
Tecta fremunt. volucres equitum prauerterat al
Fama recens, geminos alis complexa tumultus.
Illi ad fata rapi, atque illi iam occumbere leto
Sic meritam Hypsipylen iterant: creduntq; nec i
Fit mora. iamq; faces, & tela penatibus instant
Vertere regna fremũt, raptumq; auferre Lycurg
Cum Ioue, cumq; aris: resonant vlulatibus ade
Fœmineis, versusq; dolor dat terga timori.
Alipedum curru, sed enim sublimis Adrastus
710 Secũ ante ora virũ fremebundã Thoãtida port
It medius turmis: & parcite parcite, clamat.
Nil actum saue. meritus nil tale Lycurgus
Excidium, gratiq; inuentrix fluminis ecce.
Sic vbi diuersis maria euertêre procellis
Hinc Boreas, Eurúsq;, illinc niger imbrib. Auste
Pulsa dies, regnantq; hyemes, venit æquoris alt
Rex sublimis equis, geminusq; ad spumea Trit
Frena natans, latè pelago dat signa cadenti:
Et iam plana Thetis, montesq; & littora crescũ
720 Quis superum tanto solatus funera voto
Pensauit lachrymas? inopinaq; gaudia mœsta
Rettulit Hypsipyle? tu Gentis conditor Euan,
Qui geminos iuuenes Lemni de littore vectos
Intuleras Nemea, mirandaq; fata parabas
Causa via genitrix, nec inhospita tecta Lycurgi
Prabuerant aditus, & protinus ille tyranno

Nu

Nuntius, extincta miserando vulnere prolis.
Ergo adsunt comites (pro fors, & cæca futuri
Mens hominũ) regiq; fauent. sed Lemnos ad aures
Vt primum, ductusq; Thoas, per tela manusq;
Irruerant, matremq; auidis complexibus ambo 730
Diripiunt flentes, alternaq; pectora mutant.
Illa velut rupes immoto saxea visu
Hæret. & expertis non audet credere diuis.
Vt vero & vulgus, & signa Argoa relictis
Ensibus, atq; humeris amborum intextus Iason,
Cesserunt luctus, turbataq; munere tanto
Corruit, atque alio maduerunt lumina fletu.
Addita signa polo, lætoq; vlulante tumultu
Tergaq;, & æra dei motas crepuere per auras.
Tunc prius Oeclydes, vt prima silentia vulgi 740
Mollior ira dedit, placidasq; accessit ad aures:
Audite ô ductor Nemea, lectiq; potentes
Inachidæ. quæ certus agi manifestat Apollo.
Iste quidem Argolicis haud olim indebitus armis
Luctus adest, recto descendunt limite Parcæ
Et sitis interitu fluuiorum, & letifer anguis,
Et puer, heu nostri signatus nomine fati
Archemorus. cũcta hæc superum demissa suprema
Mente fluunt. differte animos, festinaq; tela 750
Ponite. mansuris donandus honoribus infans.
Et meruit. dat pulchra suis libamina virtus
Manibus, atq; vtinam plures innectere pergas
Phœbe moras, semperq; nouis bellare vetemur
Casibus, & semper Thœbe funesta recedat.

At vos magnorum transgressi fata parentum
Felices, longum quibus hinc per secula nomen,
Dum Lernaea palus, & dum pater Inachus ibit
70 *Dum Nemea tremulas cāpis iaculabitur umbr*
Ne fletu violate sacrum, ne plangite diuos.
Nam deus, iste Deus. Pylia nec fata senecta
Maluerit, Phrygijs aut degere longius amnis
Finierat, caeloq; cauam nox induit umbram.

P. STATII PAPINI

THEB. LIBER VI.

NVntia multiuago Danaas perlabitur urb
Fama gradu, sancire nouo sollennia busto
Inachidas, ludumq; super quo Martia bellis
Praesudare paret, seseq; accendere virtus
Gratum ex more decus. Primus Pisaea per arua
Hunc pius Alcides Pelopi certauit honorem,
Puluereumq; fera crinem detorsit oliua
Proxima vipereo celebrauit libera nexu
Phocis Apollinea bellum puerile pharetra
10 *Mox circum tristes seruata Palemonis aras*
Nigra superstitio. quoties animosa resumit
Leucothoe gemitus, & amica ad littora festa
Tempestate venit, planctu conclamat uterque
Isthmos Echionia responsant flebile Thebae.
Et nunc eximij regum quibus Argos alumnis
Connexum caelo, quorumq; ingentia tellus

Ao-

Aonis, & Tyriæ suspirant nomina matres,
Concurrunt, nudasq; mouent in prælia vires.
Ceu primum ausura trans alta ignota biremes
Seu Thyrrenã hyemẽ; seu stagna Aegea lacessunt, 20
Tranquillo prius arma latu. clauumq; leuesq;
Explorant remos, atque ipsa pericula discunt,
At cum experta cohors: tũ pontũ irrumpere freta
Longius, ereptasq; oculis non quærere terras.
Clara laboriferos cælo Titonia currus
Extulerat, vigilesq; dea pallentis habenas
Et nox, & cornu fugiebat Somnus inani
Iam plangere viæ, gemitu iam regia mugit
Flebilis acceptos longe nemora auia frangunt
Multiplicantq; sonos. sedet ipse exutus honore 30
Vittarum nexu genitor, squallentiaq; ora
Sparsus, & incultam ferali puluere barbam.
Asperior contra, planctusq; egressa viriles
Exemplo famulas premit, hortaturq; volentes
Orba parens. lacerasq; super procumbere nati
Relliquias ardet. totiesq; auulsa refertur.
Arcet & ipse pater. mox vt mœrentia dignis
Vultibus Inachij penetrarunt limina reges,
Ceu noua tunc clades, & primo saucius infans
Vulnere, letalisve irrumperet atria serpens: 40
Sic alium ex alia quãquam lassata fragorem
Pectora congeminant, integratoq; resultant
Accensæ clamore fores. sensere Pelasgi
Inuidiam, & lachrymis excusant crimẽ obortis.
Ipse datum quoties, intercisoque tumultu,

Conticuit stupefata domus, solatur Adrastus
Alloquijs genitorem vltro. nunc fata recensens
Résq; hominum duras, & inexorabile pensum:
Nunc aliam prolem, mansuraq; numine dextro
50 *Pignora. nondũ orsis modus, & lamenta redibãt.*
Ille quoq; affatus non mollius audit amicos,
Quam trucis Ionij rabies clamantia ponto
l. flumina *Vota virũ, aut tenues curãt vaga* fulmina nĩbos.*
Tristibus interea ramis, teneraq; Cupresso
Damnatus flamma torus, & puerile pheretrum
Texitur: ima virent agresti stramina cultu.
Proxima gramineis operosior area sertis,
Et picturatus morituris floribus agger.
Tertius assurgens Arabum strue tollitur ordo
60 *Eoas complexus opes, incanaq; glebis*
Thura, & ab antiquo durantia cinnama Belo.
Summa crepant auro, Tyrioq; attollitur ostro
v. hoc *Molle supercilium: teretesq;* hinc vndique gẽmæ*
Irradiant, medio Linus intertextus acantho
Letiferiq; canes. (opus admirabile semper
Oderat, atque oculos flectebat ab omine mater.
Arma etiã, & veterũ exuuias circundat auorum
Gloria mixta malis afflictaq; ambitus aula.
Ceu grande exequiis onus, atq; immensa ferantur
70 *Membra* rogo: sed cassa tamen, sterilisq; dolentis*
l. thoro *Fama iuuat, paruiq; augentur funere manes.*
Inde ingẽs: lachrymis honor, & miserãda voluptas
Muneraq; in cineres annis grauiora feruntur.
Namq; illi & pharetras, breuioraq; tela dicarat

Festi-

Festinus voti pater, insontesq; sagittas.
Iam tunc & nota stabulis de gente probatos
In nomen pascebat equos, cinctusq; sonantes
Armaq; maiores expectatura lacertos.
Spes auida, quas non in nomen credula vestes
Vrgebat studio? cultusq; insignia regni 80
Purpureos? sceptrumq; minus? cūcta ignibus atris
Damnat atrox, suaq; ipse parēs gestamina ferri,
Si damnis rabidum queat exsaturare dolorem.
Parte alia gnari monitis exercitus instat
Auguris, aëriam truncis nemorumq; ruina
Montis onus cumulare pyram. quæ crimina cæsi
Anguis, & infausti cremet atra piacula belli.
His labor abscissam Nemeen, vmbrosaq; Tempe
Præcipitare solo, lucosq; ostendere Phœbo.
Sternitur extemplō veteres incædua ferro 90
Sylua comas, larga qua non opulentior vmbra
Argolicos inter, saltusq; educta Lycæos
Extulerat super astra caput, stat sacra senecta
Numine, nec solos hominum transgressa veterno
Fertur auos, nymphas etiam mutasse superstes,
Faunorumq; greges. aderat miserabile luco
Excidium. fugere feræ, nidosq; tepentes
Absiliunt (metus vrget) aues, cadit ardua fagus,
Chaoniumq; nemus, brumaq; illæsa cupressus.
Procumbunt piceæ, flammis alimenta supremis, 100
Ornīq;, iliceæq; trabes, metuendaq; succo
Taxus, & infandos belli potura cruores
Fraxinus, atque situ non expugnabile robur.

Hinc audax abies & odoro vulnere pinus
Scinditur, acclinant intonsa cacumina terræ
Alnus amica fretis, nec inhospita vitibus vlm
Dat gemitum tellus. non sic euersa feruntur
Ismara, cum fracto Boreas caput extulit antro.
Non grassante Noto citius nocturna peredit
110 *Flamma nemus. linquunt flentes dilecta locoru*
Otia cana Pales, Syluanusq; arbiter vmbræ.
Semideumq; pecus. migrantibus aggemit illis
Sylua, nec amplexa dimittunt robora Nympha
Vt cum possessas auidis victoribus arces
Dux raptare dedit, vix signa audita, nec vrbem
Inuenias: ducunt, sternuntq;, abiguntq;, feruntq
Immodici. minor ille fragor quo bella geruntur.
Iamq; pari cumulo geminas hāc tristibus vmbr
Ast illam superis aquus labor auxerat aras
110 *Cum signum luctus cornu graue mugit adunco*
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta. Pelopē monstrasse fereba
Exequiale sacrum, carmenq; minoribus vmbris
Vtile. quo geminis Niobe consumpta pharetris
Squallida bissenas Siphylon deduxerat vrnas
Portant inferias, arsuraq; fercula primi
Graiorum, titulisq; pios testantur honores
Gentis quisq; sua. longo post tempore surgit
Colla super iuuenum (numero dux legerat omni
130 *Ipse fero clamore torus. cinxere Lycurgum*
Lernai proceres: genitricem mollior ambit
Turba, nec Hypsipyle raro subit agmine, vallans

In

Inachidæ memores, sustentant liuida nati
Brachia, & inuenta concedunt plangere matri.
Illic infaustos, vt primùm egressa penates
Eurydice, nudo vocem de pectore rupit,
Planctúque, & longis præfata vlulatibus infit.
Non hoc Argolidum cœtu circundata matrum
Speraui te nate sequi, nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa suorum, 140
Nil sæuum reputans. & enim his in finibus aui
Vnde ego bella tibi Thebasq́ ignara timerem?
Cui superum nostro committere sanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vouit scelus? at tua nõdum
Cadme domus, nullus Tyrio grege plãgitur infãs.
Primitias egomet lachrymarum, & cædis acerbæ
Ante tubas ferrumq́ tuli. dum deside cura
Credo sinus fidos altricis, & vbera mando.
Quid ni ego? narrabat seruatum fraude parẽtem,
Insontesq́ manus. en quam ferale putemus 150
Abiurasse sacrum, & Lemni* gentilibus vnam
Immunem furijs. hæc illa, & creditis ausa?
Hac pietate potens? solis abiecit in aruis
Non regem, dominúmue? alienos (impia) partus,
Hoc tantum, syluaq́ infamis tramite liquit.
Quẽ nõ anguis atrox (quid enim hac opus hei mihi
Mole fuit?) tantum cæli violentior aura, (leti
Impulsaq́ noto frondes, cassusq́ valeret
Exanimare timor. Nec vos incessere luctu
Orba habeo, fixum matri, immotumq́ manebat 160
Hac altrice nefas. at quin & blandus, & illam

* l. de gẽtibus

Matre magis solam nosce, atq; audire vocantem,
Ignaríq; mei: nulla ex te gaudia matri,
Illa tuos questus, lachrymosóq; impia risus
Audijt, & vocis decerpsit murmura prima.
Illa tibi genitrix semper, dum vita manebat:
Nunc ego. sed misera mihi nec punire potestas
Sic meritam. quid dona duces? quid inania sertis
Busta rogis? illam (nil poscant amplius vmbra)
170 Illam (oro) cineri simul, excisáq; parenti
Reddite quaso duces, per ego hac primordia belli
Cui peperi, sic aqua gemant mihi funera matres
Ogygia, sternit crines iteratq; precando,
Reddite, nec verò crudelem, auidamq; vocate
Sanguinis, occumbam pariter dum vulnere iusto
Exsaturata oculos, vnum impellamur in ignem.
Talia vociferans alia de parte gementem
Hypsipylē (neq; enī illa comas nec pectora seruat)
Agnouit longè, & socium indignata dolorem.
180 Hoc saltem ô proceres, tuq; ô cui pignore nostro
Partus honos, probibete nefas, auferte supremis
Inuisam exequijs. quid se funesta parenti
Miscet? & in nostru spectatur & ipsa ruinis?
Cui luget complexa suas? sic fata repente
Concidit, abruptisq; *immutuit ore querelis.
Non secus ac primo fraudatum lacte iuuencum,
Cui trepida vires, & solus ab vbere sanguis
Seu fera, seu duras aduexit pastor ad aras,
Nunc vallū spoliata parens, nūc flumina questu,
190 Nunc armenta mouet, vacuosq; interrogat agros.
Tunc

vv. obmutuit

git ire domum mœstoq; nouissima campe
appositas impasta auertitur herbas.
or, sceptriq; decus, cultusq; Tonantis
se rogis, tergoq; & pectore fusam
n ferro minuit, sectisq; iacentis
t tenuia ora comis. ac talia fletu
o miscens, Alio tibi perfide pacto
hunc crinem voti reus ante dicaram:
r virides nati libare dedisses
templa genas, sed non ratus ore sacerdos, 200
q; preces. ferat hac qua dignior vmbra est.
e subiecta primis in frondibus ignis
at. labor insanos arcere parentes.
ssi Danai, atq; obtentis eminus armis,
u visus interclusêre nefasto.
r flamma. non vnquam opulentior illo
is, crepitant gēma, atq; immane liquescit
um, & pictis exsudat vestibus aurum.
Assyrijs pinguescunt robora succis,
q; croco strident ardentia mella, 210
tesq; inero patera verguntur, & atri
is & rapti gratissima cymbia lactis.
ptem numero turmas (centenus vbique
ques) versis ducunt insignibus ipsi
na reges, lustrantq; ex more, sinistro
gum, & stantes inclinant puluere flāmas.
uos egere sinus, illisáque telis
ant. quater horrendum pepulere fragorem
quater mollē famularū brachia plāctum.

220 Semianimes alter pecudes spirantiaq; ignis
Accipit armenta. hic luctus abolere, nouiq;
Funeris auspicium, vates quãquam omina sent.
Vera, iubet, dextro gyro, & vibrantibus hastis
Hac redeunt, raptumq; sui libamen ab armis
Quisque iacit, seu frena libet, seu cingula flamm
Mergere, seu iaculum, summa seu cassidis vmbra
Multa gemunt contra raucis concentibus agri.
Et lituis aures circum pulsantur acutis.
Terretur clamore nemus. Sic Martia vellunt
230 Signa tuba, nondum ira calet, nec sanguine ferr
Irrubuit, primo bellorum comitur illo
Vultus, bonoris opus. Stat adhuc incertus in alt
Nube, quibus sese Mauors indulgeat armis.
Finis erat, lapsusq; putres iam Mulciber ibat
In cineres. instant flammis, multoq; soporant
Imbre rogum, posito donec cum sole labores
Exhausti: seris vix cessit cura tenebris,
Roscida iam nouies cælo dimiserat astra
Lucifer, & totidem luna praeuenerat ignes
240 Mutato Nocturnus equo. nec conscia fallit
Sydera, & alterno deprenditur vnus in ortu.
Mirum opus accelerante manu, stat saxea moles
Templum ingens cineri, rerumq; effectus in illo
Ordo docet casus. Fessis hic flumina monstrat
Hypsipyle Danais, hic reptat flebilis infans,
Hic iacet, extremum tumuli circum asperat orbẽ
Squammeus. expectes morientis ab ore cruenta
Sibila, marmorea sic voluitur anguis in basta,

Iamq;

auidum pugnas visendi vulgus inermes
vocat cunctos: aruis, ac mœnibus adsunt 250
illi etiam quis belli incognitus horror,
effœta domi, quos prima reliquerat ætas,
niunt. non aut Ephyræo in littore tanta
um, aut Oenomai fremuerūt agmina circo.
us incuruis, viridiq; obsessa corona
in amplexu nemorum sedet, hispida circum
iuga, & obiectus geminis umbonibus agger
um exire vetat. longo quē tramite planum
ineæ frondes, sinuataq; cespite viuo
non subitis augent fastigia cliuis. 260
nfertim iam sole rubentibus aruis
rix sedere cohors. ibi corpore mixto
i numerum, vultusq;, habitusq; suorum
viris, tantiq; iuuat fiducia belli.
m ibi nigrantes armenti robora tauros
mole trahunt, idem numerusq;, colorq;
ibus, & nondum lunatis fronte iuuencis.
magnanimum series antiqua parentum
itur, miris in vultum animata figuris.
us anhelantem duro Tirynthius ingens 270
ris attritu sua frangit in ossa Leonem.
illum impauidi, quāuis & in ære, suumq;
idæ videre decus. pater ordine iuncto
s arundineæ recubansq; sub aggere ripæ.
itur, emissaq; indulgens Inachus urnæ.
st tergum, iam prona, dolorq; parentis
iat, in occiduis stellatum visibus Argum.

Ast illam Pharijs melior erexerat aruis
Iupiter, atque hospes iam tunc Aurora colebat.
280 *Tantalus inde parens, non qui fallentibus vndis*
Imminet aut refuga sterilem rapit aëra sylua,
Sed pius, & magni vehitur conuiua Tonantis.
Parte alia victor curru Neptunia tendit
Lora Pelops, pressatque rotas auriga natantes
Myrtilus, & volucri iam iamque relinquitur axe.
Et grauis Acrisius, speciesque horrenda Chorœbi.
Et Danae culpata sinus, atque amne reperto
Tristis Amymonei, paruoque Alcmena superbit.
Hercule, tergemina crimen circundata luna.
290 *Iungunt discordes inimica in fœdera dextras*
Belidæ fratres. sed vultu mitior astat
Aegysthus, Danai manifestum agnoscere ficto
Ore nefas, pacisque mala, noctisque futura.
Mille dehinc species. tandem satiata voluptas,
Præstantésque viros vocat ad sua præmia virtus.
Primus sudor equis. dic inclyte Phœbe regentum
Nomina, dic ipsos (neque enim generosior vnquam
Alipedum collata acies) ceu præpete cursu
Confligant densæ volucres, aut littore in vno
300 *Æolus insanis statuat certamina ventis.*

Sæpe per Ionium, Libycumq́ natantibus ire
Interiunctus equis, omnésque assuetus in oras
Cœruleum deferre patrem. stupuere relicta
Nubila, certantes Eurióq, Notiq́ sequuntur. 310
Nec minor in terris bella Eurysthea gerentem
Amphitryoniaden alto per gramina sulco
Duxerat. ille etiam ferus, indocilisq́ teneri.
Mox diuum dono regis dignatus Adrasti
Imperia, & multum medijs mansueuerat annis.
Tunc rector genero Polynici indulget agendum
Multa monẽs, vbi feruor equo, qua suetus ab arte
Mulceri, nec sæua manus, nec liber habenis
Impetus, vrge alios inquit, stimulisq, minisq, 320
Ille ibit, minus ipse voles. sic ignea lora
Cùm daret, & rapido Sol natum imponeret axi
Gaudentem lachrymans astra insidiosa docebat,
Nolentesq́ teri zonas, mediamq polorum
Temperiem. pius ille quidẽ, & formidine cautus,
Sed iuuenem dura prohibebant discere Parca.
Oebalios sublimis agit spes proxima palmæ
Amphiaraus equos. tua furto lapsa propago
Cyllare, dum Scythici diuersus ad ostia ponti

Aſſimulant, maculis internigrantibus albæ,
Tantus vterq; color. credi nec degener ille
De grege Caſtalio ſtupuit qui ſibila cannæ
Lætus, & audito contempſit Apolline paſci.
340 *Ecce & Iaſonidæ iuuenes noua gloria matris*
Hypſipyles ſubiere iugo, quo vectus vterque
Nomen auo gentile Thoas, atque omine dictus
Euneos Argoo geminis eadem omnia, vultus,
Currus, equi, veſtes, par & concordia voti
Vincere. vel ſolo cupiunt à fratre relinqui. (gno,
It Chromis, Hippodamusq; alter ſat⁹ Hercule ma
Alter ab Oenomao. dubites vter efferа preſſet
Frena magis. Getici pecus hic Diomedis: at ille
Piſæi iuga patris habet. crudelibus ambo
350 *Exuuiis, diroq; imbuti ſanguine currus.*
Metarum inſtar erat hinc nudo robore quercus,
Olim omnes exuta comas, hinc ſaxeus vmbo
Arbiter agricolis finem iacet inter vtrumque,
Quale quater iaculo ſpatiũ ter arundine vincas.
Interea cantu Muſarum nobile mulcens
Concilium, citharaq; manus inſertus Apollo
Parnaſi ſummo ſpectabat ab æthere terras,
Orſa deum (nam ſæpe Iouem, Phlegramq;, ſuiq;
VV. plus *Anguis opus, fratrumq;* pios cantarat honores)*
360 *Tunc aperit quis fulmen agat, quis ſydera ducat*
Spiritus. vnde animi fluuiis, quæ pabula ventis.
Quo fonte immenſum viuat mare, quæ via Soles
Præcipitet. noctem quæ porrigat, ima ne tellus,
An media, & rurſus mundo ſuccincta latenti.

Iinũ

,differt auidas audire sorores:
belym Lauro,textumq́; illustre corona
& picto* distinguit pectora limbo,
cul Herculeã Nemeen clamore reductus
que illic ingens certaminis instar
gi. noscit cunctos,& forte propinquo 370
unt Admetus, & Amphiaraus in aruo.
m, Quisnam iste duos fidissima Phœbo
ommisit deus in discrimina reges?
,cariq́; ambo. nequeam ipse priorem
liacis hic cum famularer in aruis
imperia,& nigra voluere sorores)
bat famulo, nec me sentire minorem
hic tripodũ comes,& pius artis alũnus
potior meritis tamen ille. sed huius
iam fila colo,datur ordo senectæ 380
ferumq́; mori. tibi nulla supersunt
m Thebæ iuxta,& tenebrosa vorago.
,& nostræ pridem cecinere volucres.
os fletu penè inuiolabile tinctus.
Nemeen radiante per æthera saltu
patrio venit igne, suisq́; sagittis.
in terris,cœlo vestigia durant:
er Zephyros etiamnum semita lucet.
rtitus Protheus versarat ahena
amq́; locus cuique est,& liminis ordo. 390
decora ampla viri,decora ampla iugales
vtrumq́; genus. stãt vno margine clausi,
udaxq́; metus,vnà & fiducia pallens:

*vv. discingit

...usi,
...llens:

Nil fixum cordi, pugnant exire, pauentq;
Concurrit summos animosum frigus in art
Qui dominis, idē ardor equis. face lumina s
Ora sonant morsu, spumisq;, & sanguine fe
Vritur, impulsi nequeunt obsistere postes,
Claustraq;, compressa transfumat anhelitus
400 *Stare adeo miserum est. pereunt vestigia mil*
Ante fugā, absentemq; ferit grauis vngula ca
Circunstant fidi, nexusq;, & torta iubarum
Expediūt, firmantq; animos, & plurima mōs
Insonuit contra Tyrrhenum murmur, & om
Exiliere loco. quæ tantum carbasa Ponto?
Quæ bello sic tela volant? quæ nubila cœlo?
Amnibus hybernis minor est, minor impetus
Tardius astra cadunt, glomerātur tardius im
Tardius è summo decurrunt flumina monte.
410 *Emissos videre, atque agnouere Pelasgi.*
Et iam rapti oculis, iam cœco puluere mixti
Vna in nube latent. vultusq; vmbrante tum
Vix inter sese clamore, & nomine noscunt.
Euoluere globum, & spatio quo quisque vale
Diducti, delet sulcos iterata priores
Orbita. nunc auidi prono iuga pectore tangun
Nunc pugnante genu pressis duplicantur hab
Colla toris crinita tument. stantesq; reflectit
Aura iubas. bibit albentes humus arida nim
420 *Fit sonus, immanisq; pedum, tenuisq; rotarum*
Nulla manus requies, densisq; insibilat aër
Verberibus. gelida non crebrior exilit Arcto

Gr

nec Olenijs manant tot cornibus imbres.
aductis alium præsagus Arion
tem loris, dirumq; expauerat insons
oniden. iam illinc à limine discors,
neri insolito truculentior ardet.
credunt accensum laudibus. ille
fugit, aurigæ furiale minatur
campo dominum circumspicit omni. 430
nen cunctos sequitur, longeq; secundus
raus agit, quem Thessalus æquat eundo
. iuxta gemini, nunc Euneos ante,
nte Thoas, cadũt, vincuntq;, nec vnquã
a pios collidit gloria fratres.
m discrimẽ erãt Chromus asper, & asper
nus. non arte rudes, sed mole tenentur
ã. prior Hippodamus fert ora sequẽtum,
ites, multaq; humeros incenditur aura.
flexa circùm compendia meta 440
ductus Phœbeius augur habenis
se viam, nec non & Thessalus Heros
re calet. dum non cohibente magistro
in gyros, dexterq; exerrat Arion,
Oeclides. & iam non tertius ibat
. laxo cum tandem ex orbe reductus
s sonipes premit, euaditq; parumper
ubit astra fragor, cœlumq; tremiscit,
excusso patuere sedilia vulgo,
ra regit, nec verbera pallidus addit 450
es. lassa veluti ratione magister,

In fluctus, in saxa ruit. nec iam amplius ast
Respicit, & victam proijcit casibus artem.
Rursus præcipites in recta, ac deuia campi
Obliquant, tenduntq; vias. iterum axibus
Inflicti. radiisq; rota. pax nulla, fidesq;.
Bella geri ferro leuius. bella horrida credas:
Is furor in laude est. trepidãt, mortemq; mi
460 Multaq; transuersis perstringitur vngula ca
Nec iam sufficiunt stimuli, nec verbera, vot
Nominibusq; cient, Pholoen Admetus, &
Funalemq; Thoen. rapidum Daneius augu
Aeschetõ increpitat, meritumq; vocabula C
Audit & Herculeũ Strimõ Chromin. Eune
Igneus Aechion. tardum Calydona lacessit
Hippodamus, variumq; Thoas rogat ire Po
Solus Echionides errante silentia curru
Mœsta tenet, trepidaq; timet se voce fateri.
Vix dum cœptus equis labor, & iã puluere
470 Campũ ineunt, iamq; & tepidis sudoribus
Effœti, & crassum rapit, eiectatq; vaporem
Cornipedum flammata sitis. nec iam intege
Impetus, & longi suspendunt ilia flatus.
Hinc anceps fortuna diu decernere primum
Ausa venit. ruit Æmonium, dũ feruidus i
Admetum superare Thoas. nec prætulit vl
Frater opem. velit ille quidem, sed Martius
Obstitit Hippodamus, mediasq; immisit he
Mox Chromis Hippodamũ meta interioris
Viribus Herculeis, & toto robore patris

renso. luctantur abire iugales
n. frenosq́, & colla rigentia tendunt.
i quando rates tenet æstus, & ingens
, mediostant vela tumentia ponto:
fracto curru deturbat, & isset
nis. sed Thraces equi vt videre iacētē
, redit illa fames iam iamq́ tremētem
s. ni frena, ipsosq́ frementes
ma, retro Tirynthius Heros
ctusq́ & collaudatus abisset. 490
missos iamdudum Phœbus honores
i cupit. tandem ratus apta fauoris.
ulverei venit in spatia horrida Circi.
fine via, & summū victoria nutat:
m monstri effigiem sæuissima visu
, siue ille Erebo, seu finxit in astu
nnumera certè formidine cultum
ra nefas. non illud ianitor atra
Lethes, non ipse horrore sine alto
vidisse queant. turbasset euntes 500
Martisq́ iugum. Nam flauus Arion
liere iuba, atque erectus in armos
q́ iugi, comitesq́ vtrinque laboris
suspendit equos. ruit illicet exul
usq́ diu per terga volutus
bitur longe moderamine liber
hunc putri prater tellure iacentem
rrus, & Thessalus axis, & Heros
bliqua quantum vitare dabatur

510 Transabiere fuga. tandem caligine mersum
Erigit ad cursum comitum caput, ægraq; tolle
Mēbra solo, & Socero redit haud sperat⁹ Adr
Quis mortis Thebane locus? nisi dura negasse
Tisiphone, quantum poteras dimittere bellum
Te Theba, fraterq; palam, te plangeret Argos
Te Nemea, tibi Lerna comas, Larissaq; supple
Poneret. Archemori maior colerêre sepulchro.
Tunc vero Oeclides, quamquā iam certa seq
Præmia, cùm vacuus domito præiret Arion.
520 Ardet adhuc cupiēs vel inanem vincere curr
Dat vires, refouetq; deus. volat ocyor Euro,
Ceu modo carceribus dimissus in arua solutis
Verberibúsque iubas, & terga lacessit habenis
Increpitans Scetúmq; leuem, Cygnumq; niua
Nunc saltem dum nemo prior, rapit igneus or
Axis, & effossæ longe sparguntur arenæ,
Dat gemitum tellus, etiam tunc sæua minatu
Forsitan & victo prior isset Arione Cygnus;
Sed vetat æquoreus vinci pater. hinc vice iust
530 Gloria mansit equo, cessit victoria vati.
Huic pretium palma, gemini cratera ferebant
Herculeum iuuenes. illum Tirynthius olim
Ferre manu sola, spumantemq; ore supino
Vertere seu Monstris victor, seu Marte, solebat
Centauros habet arte truces, durumq; figuris
Terribile, hic mixta Lapitharum cæde* nota
Saxa, faces, aliiq; iterum crateres, vbique
Ingentes morientum iræ. tenet ipse furentem
Hyl

*h. rotantur

torta molitur robora barba.
onio fertur circumflua limbo, 540
Admete chlamys, repetitaq; multo
rixei natat hic contemptor ephebus
picta translucet cœrulus vnda.
manus, mutaturúsque videtur
t siccum speres in stamine crinem.
em frustra sedet anxia turre suprema
eculis. moritur propè conscius ignis
lus opes dono victoribus ire
generum famula solatur Achæa.
unc ampla viros ad præmia cursu 560
agile studium, & tenuissima virtus
cum sacra vocant, nec inutile bellis
si dextra neget. prior omnibus Idas
mpiacus vmbratus tempora ramis
ipiunt plausu Pisaa iuuentus
mus. sequitur Sicyonius Alcon,
hmiaea victor clamatus arena
. alipedúmq; fugam progressus equorũ
as, sed tunc auo tardante secutus.
uos varij tacet ignorantia vulgi 570
hinc subiere. sed Arcada Parthenopaũ
densiq; cient vaga murmura circi:
s cursu, quis Mœnalia Atalantes
egium decus? & vestigia cunctis
procis? onerat celeberrima natum
ipse procul fama iam notus inermes
eruas pedes inter aperta Lycai

Tollere, & emissum cursu deprehendere telum
Tandem expectatus volucri super agmina sa
570 *Emicat, & torto clamyden diffibulat auro.*
Effulsere artus. membrorumq; omnis aperta
Lætitia, insignesq; humeri, nec pectora nudis
Deteriora genis, latuitq; in corpore vultus.
Ipse tamen formæ laudem aspernatur, & art
Minantes. tunc Palladios non inscius haustu
Incubuit, pinguiq; cutem fuscatur oliuo.
Hoc Idas, hoc more Dimas, aliiq; nitescunt.
Sic vbi tranquillo pellucent sydera ponto,
Vibraturq; fretis cœli stellantis imago,
580 *Omnia clara nitent, sed clarior omnia supra*
Hesperus exercet radios, quantusq; per altum
Æthera, cæruleis tantus monstratur in vndis
Proximus est forma, nec multum segnior Ida
Cursibus, atque æuo iuxta prior. attamen illi
Iam tenuem pingues florem induxere palæstra
Deserpitq; genis, nec se lanugo fatetur
Intonsa sub nube comis. tunc rite citatas
Explorant, acuuntq; gradus, variasq; per art
Exstimulant docto languentia membra tumu
590 *Poplite nunc flexo sidunt, nunc lubrica forti*
Pectora collidunt plausu: nunc ignea tollunt
Crura, breuemq; fugam nec opino fine reponun
Vt ruit atque æquum summisit regula limen,
Corripuere leues spatium, campoq; refulsit
Nuda cohors. volucres iisdem modo tardius au
Isse videntur equi. credas è plebe Cydonum

Part

umq; fuga, totidem exiluisse sagittas.
er celeres Hircana per auia Cerui,
cul impasti fremitum accepere leonis,
nt, rapit attonitos fuga caca. metusq;. 600
t, & lõgum dant cornua mixta fragorẽ.
ic oculos rapida puer ocyor aura
s, quẽ deinde gradu premit horridus Idas,
; humeros, flatuq;, & pectoris umbra
mit, post ambiguo discrimine tendunt
s, atq; Dimas. Illis celer imminet Alcõ.
intonso pendebat vertice crinis
hoc primis Triuia pascebat ab annis
Ogygio victor cum Marte redisset,
iam patriis audax promiserat aris. 610
r nexu, lateq; in terga solutus
Zephyri retro fugit & simul ipsum
nfestoq; volans ostenditur Ida.
m iuuenis, fraudiq; accommoda sensit
iam finem iuxta, dum limina victor
pœus init correpto crine reductum
& longa primus ferit hostia meta.
arma fremunt. armis defendere regem
m decus, & meriti reddantur honores,
unt, totoq; parant decedere Circo. 620
nis Ida placeat dolus. ipse regesta
peus humo vultumq;, oculosq; madẽtes
ccessit lachrymarum gratia forma.
unc mœrens, nunc ora indigna cruento
at, meritãq; comã furit undiq. clamor

Dissonus, ambiguumq; senis cunctatur Adras
Consilium. tandem ipse refert. Compescite lite
O pueri. virtus iterum tentanda. sed ite
Limite non uno, latus hoc conceditur Ida,
630 Tu diuersa tene. fraus cursibus omnis abesto.
Audierāt, dictoq; fauent. mox numina supplex
Affatu tacito iuuenis Tegeaus adorat.
Diua potēs nemorum (tibi.n. hic tibi crinis hon
Debitus, éque tuo venit hac iniuria voto)
Si bene quid genitrix, si quid venatibus ipse
Promerui, ne (quaeso) sinas hoc omine Thebas
Ire, nec Arcadia tandem meruisse pudorem.
Auditum manifesta fides, vix campus euntem
Sentit. & exilis plantis interuenit aër,
640 Raraq; non fracto vestigia puluere pendent.
Irrupit clamore fores, clamore recurrit
Ante ducem. pressaq; leuat suspiria palma.
Finiti cursus operumq; insignia praesto
Arcas equum dono, clypeum gerit improbus Ida
Caetera plebs Lycijs gaudet contenta pharetris.
Tunc vocat, emisso siquis decernere disco
Impiger, & vires velit ostentare superbas.
It iussus Pterelas, & ahena lubrica massa
Pondera, vix toto curuatas corpore iuxta
650 Deijcit. inspectant taciti, expenduntq; laborem
Inachida, mox turba ruunt, duo gentis Achaea
Tres Ephyreiada, Pisa satis vnus, Acarnan
Septimus, & plures agitabat gloria Nisa.
Arduus Hippomedon cauea stimulante tulisset

ies,lateq; ferens sub pectore dextro
ium.hunc potius iuuenes qui mœnia saxis
re, qui Tyrias deiectum vaditis arces:
apite. ast illud cui non iaculabile dextra
, & abreptum nullo conamine iecit
abſiſtunt procul,attonitiq; fatentur
vix vnus Phlegyas,acerq; Meneſtheus 660
am pudor,& magni tenuere parentes)
re manum.conceſſit catera pubes
& adorato redit illa ingloria diſco.
Biſtoniis clypeus Mauortis in aruis
ala Pangaa ferit,ſolemq; reſulgens
t,incuſſaq; dei graue mugit ab haſta.
Phlegyas opus inchoat,& ſimul omnes
t in ſe oculos exhauſto in corpore virtus.
a,ac primum terra,diſcumq; manumq;
excuſſo mox circum puluere verſat 670
tus in digitos, media quod certius vlna
iat.non artis egens,hic ſemper amori
rat, patria non tantum vbi laudis obiret
d alternis Alpheon vtrinque ſolebat
ripis.& qua latiſſima diſtant
nquam merſo tranſmittere flumina diſco.
erum fidens.non protinus horrida campi
ſed cœlum dextra metitur,humiq;
vtroq; genu,collecto ſanguine diſcum
er ſeſe rotat,atq; in nubila condit. 680
s ſublime petit,ſimiliſq; cadenti
in aduerſam, tandémq; exhauſtus ab alto

Tardior in terram redit, atque immergitur a
Sic cadit, attonitis quoties auellitur astris
Solis opaca soror: procul auxiliantia gentes
Aera crepāt, frustraq; timent, at Thessala vict
Ridet anhelantes, audito carmine bigas.
Collaudant Danai, sed non tibi mole tuenti
690 *Hippomedon, maiorq; manus speratur in aequ*
Atque illi extemplo cui spes infringere dulce
Immodicas, Fortuna venit. quid numina contr
Tendere fas homini? spatium iā immane parat
Iam ceruix conuersa, & iam latus omne redib
Excidit ante pedes elapsum pondus, & ictus
Destituit, frustraq; manum demisit inanem.
Ingemuere omnes, rarisq; ea visa voluptas.
Inde ad conatus timida subit arte Menestheus
Cautior, & multum te Maianate rogato
700 *Molis*pragrauida castigat puluere lapsus.*
Illa manu magna, & multum felicior exit.
Nec partem exiguam Circi transuecta quieuit.
Fit sonus, & fixa signatur terra sagitta.
Tertius Hippomedon valida ad certamina tard
Molitur gressus. namq; illum corde sub alto
Et casus Phlegya mouet, & fortuna Menesthei,
Erigit assuetum dextra gestamen, & altè
Sustentans, rigidumq; latus, fortesq; lacertos
Consulit, ac vasto contorquet turbine, & ipse
710 *Prosequitur, fugit horrendo per inania saltu,*
Iamq; procul meminit dextra, seruatq; tenorem
Discus, nec dubia iunctáve Menesthea victum
Tran

* praeualidae

bijt meta.longe super æmula signa
t,viridesq; humeros,& opaca Theatri
a, ceu latè tremefecit mole ruina.
vaporifera saxum Polyphemus ab Aetna
ente manu, tamen in vestigia puppis
,iuxtaq; inimicum exegit Vlyssem.
enitus Talao victori Tigrin inanem
t,fuluo quæ circumfusa nitebat 720
e, & extremos auro mãsueuerat vngues.
os arcus habet, & vaga tela Menestheus.
ait Phlegya casu frustrate sinistro
uondam nostri decus,auxiliumq; Pelasgi
nus(neq; enim Hippomedõ inuiderit)en-
ous est animis infestos tollere cæstus (sem.
nus.hac bellis & ferro proxima Virtus.
t immanis cerni,immanisq; timeri
us Capaneus.ac dum nigrantia plumbo
a cruda boum non mollior ipse lacertis 730
r.date tot iuuenum de millibus vnum
.atq; vtinam potius de stirpe veniret
us Aonia,quem fas dimittere leto,
crudelis ciuili sanguine Virtus.
uere animis,fecitq; silentia terror.
insperatus nuda de plebe Laconum
Alcidamas.mirantur Dorica regum
.sed socij fretum Polluce magistro
,& sacras inter creuisse palæstras.
s posuitq; manus,& brachia finxit. 740
iam suadebat amor)tunc sæpe locauit

Comminus, & ſimili ſtantem miratus in iræ
Suſtulit exultans, nuduſq; ad pectora preſſit.
Illum indignatur Capaneus, ridetq; vocantem
Vt miſerans, poſcitq; alium. tandemq; coactus
Reſtitit, & ſtimulis iam languida colla tumeſcũt.
Fulmineas altè ſuſpenſi corpora plantis
Erexere manus. tuto procul ora receſſu
Armorum in ſpeculis, aditusq; ad vulnera clauſi.
750 *Hic quantus ſtygijs Tityus conſurgat ab aruis*
Si toruæ patiantur aues, tanta vndiq; pandit
Membrorum ſpatia, & tantis ferus oſſibus extat.
Hic paulo ante puer, ſed enim maturius æuo,
Robur, & ingentes ſpondet tener impetus annos,
Quē vinci haud quiſquã, ſæuo nec ſanguine tingi
Malit, & erecto timeat ſpectacula voto.
Vt ſeſe permenſi oculis, & vterq; priorem
Spirauere locum, non protinus ira, nec ictus.
Alternus paulum timor, & permixta furori
760 *Conſilia, inclinant tantum contraria iactu*
Brachia, & explorant cæſtus, hebetantq; terendo.
Doctior hic differt animum, metuenſq; futuri
Cunctatus vires diſpenſat, at ille nocendi
Prodigus, incautusq; ſui, ruit omnis, & ambas
Conſumit ſine lege manus atque irrita frendit
Inſurgens, ſeq; ipſe premit. ſed prouidus aſtu,
Et patria vigil arte Lacon, hos reijcit ictus,
Hos cauet: interdum nutu, capitisq; citati
Integer obſequio, manibus nunc obuia tela
Diſcutiens, inſtat greſſus, vultuq; recedit.

Sæpe

iam iniustis collatum viribus hostem
or ingenio, tanta experientia dextra est)
udax animis, instatq; & obũbrat, & altè
, vt praeceps cumulo salit vnda minantes
ulos, & fracta redit, sic ille furentem
t expugnans. Leuat ecce, diuq; minatur
us, inq; oculos. illum rigida arma cauentem
tat, & manibus, nec opinũ interserit ictum
lus, ac mediam designat vulnere frontem.
rnor, & tepido signantur tempora riuo. 780
adhuc Capaneus, subitũq; per agmina mur
ur, verum vt fessam super ora reduxit (mur
manũ, & summo maculas in vellere vidit,
Leo, non iaculo tantum indignata recepto
, agit toto cedentem feruidus aruo
pitatq; retro iuuenẽ, atque in terga supinat,
ibus horrendum stridens, geminatq; rotatus
iplicatq; manus. rapiunt conamina venti,
cadit in castus. motu Spartanus acuto
cauat lapsas circum caua tempora mortes: 790
lioq; pedum, sed non tamen immemor artis
rsis fugit, & fugiens tamen ictibus obstat.
m vtrumq; labor, suspiriaq; aegra fatigant.
lius ille premit: nec iam hic absistere velox.
ctiq; ambo genibus, pariterq; quierunt.
bi longa vagos lassarunt aequora nautas,
igno de puppe dato*posuere parumper
bia, vix requies, iam vox ciet altera remos.
iterum immodice venientem eludit, & exit

Vv. signũ
V. datum

v. ac surgentem m
Sponte ruens, mersusq; humeris effunditur illa
In caput. *assurgentem alio puer improbus ictu
800 Perculit, euentuq; impalluit ipse secundo.
Clamorem Inachidæ, quantum non littora toll
Nō nemora. illū ab humo conātē vt vidit Adr
Tollentemq; manus, & nō tolerāda parantē, (s
Ite oro socij, furit, ite, opponite dextras,
Festinate, furit. palmamq;, & præmia ferte.
v. ossa Non prius effracto quam misceat *ora cerebro,
Absistet, video. moriturum auferte Lacona.
Nec mora, prorumpit Tydeus, nec iussa recusat
Hippomedon. tunc vix ambo conatibus ambas
810 Restringunt, cohibētq; manus, ac plurima suade
Vincis, abi, pulchrum est vitam donare minori.
Noster & hic, belliq; comes. nil frangitur Heros,
Ramumq; oblatumq; manu thoraca repellit
Vociferans, liceat non has ego puluere crasso,
Atque cruore genas, meruit quibus iste fauorem
Semiuir infodiam? mittamq; informe sepulchro
Corpus? & Oebalio donem lugere magistro?
Dixit. at hunc socij tumidum & vicisse negāte
Auertunt. contra laudant insignis alumnum
820 Taygeti, longéque minas risere Lacones.
Iamdudum variæ laudes, & conscia Virtus
Tydea magnanimum stimulis ingentibus angūt
Ille quidem & disco bonus, & contendere cursu,
Nec cestu bellare minor. sed corde labores
Ante alios erat vncta Pales. sic otia Martis
Degere, & armiferas laxare assueuerat iras

In

contra ille viros Acheloia circùm
feliceséq; deo monstrante palæstras. 830
luctandi iuuenes animosa citauit
rrificos humeris Ætolus amictus
patriuméq; Suem. leuet ardua contra
Cleonaa stirpis iactatur Agylleus
non mole minor. sic grandibus alte
humeris, hominem super improbus exit.
le rigor, patriuméq; in corpore robur.
t artus, effusaq; sanguine laxo
natant. inde hæc audax fiducia tantum
perare parem. quanquam ipse videri 840
grauia ossa tamen, nodisq; lacerti
nunquam hunc animi Natura minori
ec tantas ausa est includere vires.
oleo gauisa cutis, petit æquor vterque
medium, atque hausta vestitur arena.
ldos artus alterno puluere siccant,
mersere humeris, & brachia latè.
ent. iam tunc astu deducit in æquum
& celsum procuruat Agyllea Tydeus
s tergo, & genibus vicinus arenæ. 850
Alpini veluti regina Cupressus
rgentes ceruicem inclinat in austros,
dice tenens, terraq; propinquat,
m atherias eadem reditura sub auras.
ingentes artus præcelsus Agylleus
it, paruũq; gemẽs duplicatur in hostẽ.
rna manus, frontẽq;, humerosq;, latusq;.

Collaq; pectoraq;, & vitantia crura lacessit.
Interdumq; diu pendent per mutua fulti
Brachia, nunc saeui digitorum vincula fran
860 Non sic ductores gemini gregis horrida Taur
Bella mouent. medio coniux stat candida pr
Victorem expectans. rumpunt obnixa furen
Pectora, subdit amor stimulos, & vulnera
Fulminei sic dente Sues, sic hispida turpes
Praelia villosis ineunt complexibus Vrsi
Vis eadem Oenidae. nec sole aut puluere fessa
Membra labant. riget atra cutis, durisq; lab
Castigata toris, contra non integer ille
Flatibus alternis, aegroq; effoetus hiatu
870 Exuit ingestas fluuio sudoris arenas,
Ac furtim rapta sustentat pectora terra.
Instat agens Tydeus, ictumq; in colla minat
Crura subit. coeptis non eualuere potiri
Frustratae breuitate manus, venit arduus il
Desuper, oppressumq; ingentis mole ruinae
Condidit. haud aliter collis scrutator Iberi
Cum subijt, longeq; diem, vitamq; relinquit
Si tremuit suspensus ager, subitumq; fragore
Rupta dedit tellus. latet intus monte soluto
880 Obrutus, ac penitus fractu, obductumq; cad
Indignantem animam proprijs nō reddidit
Acrior hoc Tydeus, animisq;, & pectore sup
Nec mora, cum vinclis oneriq; elapsus iniqu
Circuit errantem, & tergo nec opinus inhaer
Mox latus, & [illegible] no celer implicat ilia nex

s,genua inde premens euadere nodos
uã, & lateri dextrã insertare parantem
horrendum visu ac miserabile pondus
Herculeis pressum sic fama lacertis
m sudasse Libyn.cum fraude reperta 890
a excelsum nec iam spes vlla cadendi,
xtrema matrem contingere planta.
& latos attollunt agmina plausus.
librans inopinum sponte remisit,
nq; dedit,procumbentemq; secutus
ul dextra, pedib. simul inguina vinxit.
fessus,so'oq; pudore repugnat,
ressus humi,pronamq; extensus in aluũ
,ac longo mœstus post tempore surgit,
gnata linquens vestigia terra. 900
utem dextra,leuáque nitentia dono
rens Tydeus.quid si non sanguinis huius
haud exiguam (scitis) Dirceus haberet
vbi ha nuper Thebarum fœdera plaga?
ul.ostentans,quæsitaq; præmia laudum
is,sequitur neglectus Agyllea thorax.
qui nudo subeant concurrere ferro.
derãt instructi armis Epidaurius Agreus
um fatis Dircæus agentibus exul.
at Iasides.Manet ingens copia leti 910
es.seruate animos,auidumq; furorem
is aduersi, tuq; ô quem propter auita
ilectas cui desolauimus vrbes,
r ante aciem,ius tantum casibus esse,

Fraternisq; sinas (abigant hos numina) votis.
Sic ait: atque ambos aurata casside ditat.
Tunc genero ne laudis egens, iubet ardua noctis
Tempora, Thebanumq; ingenti voce citari
920 Victorem. dira retinebant omina Parcæ.
Ipsum etiam proprio certamina festa labore
Dignari, & tumulo supremũ hunc addere honorẽ,
Hortantur proceres. ac ne victoria desit
Vna ducum numero, fundo vel lycia cornu
Tela rogant. tenui vel nubila transeat hasta.
Obsequitur gaudens, viridiq; ex aggere in æquum
Stipatus, summis iuuenum descendit. at illi
Ponè leues portat pharetras, & cornua iussus
Armiger ingentem iactu transmittere circum
930 Eminus, & dictæ dare vulnera destinat orno.
Campum emensa breui fatalis ab arbore tacta
Horrendum visu, per quas modo fugerat auras
Venit arundo retro. versumq; à fine tenorem
Pertulit, & nota iuxta ruit ora pharetræ.
Quis fluere occultis rerum neget omnia caussis?
Fata patent homini. piget inseruare, peritq;
Venturi promissa fides. sic omnia cælum

P. STATII PAPINII

THEB. LIBER VII.

ATque ea cunctantes Tyrij primordia belli
Iuppiter haud aquo respexit corde Pelasgos,
Concussitq; caput, motu quo celsa laborant
Sydera, proclamatq; adici ceruicibus Atlas.
Tunc ita velocem Tegees affatur alumnum.
I medium rapido, Boreamq; illabere saltu
Bistonias super vsque domos, axemq; niuosi
Syderis: oceano vetitum qua Parrhasis ignem
Nubibus hybernis, & nostro pascitur imbri.
Atque vbi seu posita respirat cuspide Mauors, 10
(Quãquã inuisa quies) sed quod reor, arma, tubasq;
Insatiatus habet, caraq; in sanguine gentis
Luxuriat: properè monitus, iramq; parentis
Ede, nihil parcens, nempe olim accendere iussus
Inachias acies: atque omne quod Isthmius vmbo
Distinet, & rauca circumtonat ira Malea.
*Illic vis muros, limenq; egressa iuuentus

Nunc lenis bellis, nostraq; remittitur ira

v. præcipitat *Quod nisi* præcipitet pugnas, dictoq; iubentis*

v. impingit *Ocyus* impingat Tyrijs Danaa agmina muris,*

(Nil equidem crudele minor) sit mite, bonumq;

Numen, & effreni laxentur in otia, mores.

30 *Reddat equos, ensemq; mihi, nec sanguinis vltra*

Ius erit, aspiciam terras, pacemq; iubebo

Omnibus, Ogygio sat erit Tritonia bello.

Dixerat, & Thracum Cyllenius arua subibat:

Atque illum arctoa labentem cardine porta

Tempestas æterna plagæ, prætentaq; cælo

Agmina nimborum, primiq; Aquilonis hiatus

In diuersa ferunt crepat aurea grandine multa

Palla, nec Arcadij bene protegit vmbra galeri.

Hic steriles delubra notat Mauortia syluas,

40 *Horrescitq; tuens. vbi mille furoribus illi*

Cingitur, aduerso domus immansueta sub Aemo.

hatra *Ferrea compago laterum ferro* arcta teruntur*

Limina, ferratis incumbunt tecta columnis.

Læditur aduersum Phœbi iubar, ipsaq; sedem

Lux timet, & dirus contristat sydera fulgor.

Digna loco statio. primus salit Impetus amens

E foribus, cæcumq; nefas, Iraq; rubentes,

Tenarum exuuiæ circum, & fastigia templi
Capta insignibant gentes cælataq; ferro
Fragmina portarum, bellatricesq; carinæ,
Et vacui currus, protritaq; curribus ora.
Pænè etiam gemitus, adeo vis omnis, & omne
Vulnus vbiq; ipsum, sed non vsquam ore remisso 60
Cernere erat. talem diuina Mulciber arte
Ediderat, nondum radiis monstratus adulter
Fœda catbenato luerat connubia lecto.
Quærere templorum regem vix cœperat ales
Mænalius, tremit ecce solum, & mugire refractis
Corniger Hebrus aquis. tūc quod pecus vtile bellis
Vallem infestabat, trepidas spumare per herbas.
Signa aduentantis, clausaq; adamante perenni
Dissiluere fores. Hircano in sanguine pulcher
Ipse subit curru, diraq; aspergine latos 70
Mutat agros, spolia à tergo flentesq; cateruæ.
Dant syluæ, nixq; alta locum. regit atra iugales
Sanguinea bellona manu, longaq; fatigat
Cuspide. diriguit visu Cyllenia proles.
Summisitq; genas. ipsi reuerentia patri
Si prope sit, demataq; minas, nec talia mandet.
Quod Iouis īperiū? magna quid ab æthere portas?
Occupat armipotēs, neq; n. hunc germane sub axē
Sponte venis, hyemesq; meas, cui roscida iuxta 80

Ipse etiam indignans. vidit pater altus. & iras
Iam leuior, tardo flectebat pondere vultum.
Vt si quando ruit, debellatasq; reliquit
Eurus aquas, pax ipsa tumet, pontumq; iacentem
Exanimis iam voluit hyems. nondũ arma carinis
Omnia, nec toto respirant pectore nautæ.
90 *Finierat pugnas honor exequialis inermes,*
Nec dum aberãt cœtus, cunctisq; silentibus Heros
Vina solo fundens, cinerem placabat Adrastus
Archemori. Da parue tuum trieteride multa
Instaurare diem, nec saucius Arcadas aras
Malit adire Pelops, Elæaq; pulset eburna
Templa manu, nec Castalijs altaribus anguis,
Nec sua pinigero magis adnatet vmbra Lycæo.
Nos te lugenti puer inficiamur auerno,
Mœstaq; perpetuis solennia iungimus astris,
100 *Nunc festina cohors. ac si Bœotia ferro*
Vertere tecta dabis, magnis tunc dignior aris
Tunc deus. Inachias nec tantum culta per vrbes
Numina. captiuis etiam iurabere Thebis.

Author, & horrificis lymphare incursibus vrbes.
Si geminos soles, ruiturá'q; suadeat astra,
Aut mutare solum, aut veteres descendere syluas.
Ah miseri vidisse putent: tunc acre nouabat* — b. arte
Ingenium, falso Nemeaeum puluere campum
Erigit. attoniti tenebrosam à vertice nubem
Respexere duces, falso clamore tumultum
*Auget, & arma virũ, *cursusq; imitatur equorũ,* — 120 — l. pulsusque
Terribilemq; vagas vlulatum spargit in auras.
Exiluere animi, dubiumq; in murmure vulgus
Pudet. vbi iste fragor? ni fallimur aure. sed vnde
Puluereo stant astra globo? num Ismenius vltro
Miles? ita est. veniũt. tãta est ne audacia Thebis?* — b. est audacia
An dubitent? agedum inferias, & busta colamus.
Hac Pauor attonitis, variosq; per agmina vultus
Induitur, nunc Pisaeis è millibus vnus,
Nunc Pylius, nunc ore Lacon, hostésq; propinquos
Adiurat, turmasq; metu consternit inani. — 130
(Nil falsum trepidis) vt vero amentibus ipse
Incidit, & sacra circum fastigia vallis
Turbine praeuectus rapido, ter sustulit hastam:
Ter contorsit equos, clypeum ter pectore plausit,
Arma, arma insani, sua quisque, ignotaq; nullo
More rapit, mutant galeas alienaq; cogunt

Iamq; natāt remi, natat omnis in æquore summo
Anchora. iam dulcis medij de gurgite ponti
Respicitur tellus, comitesq; à puppe relicti.
Viderat Inachias rapidum glomerare cohortes
Bacchus iter, gemuit Tyriam cõuersus ad vrbem,
Altricemq; domum, & patrios reminiscitur ignes.
Purpureum tristi turbatus pectore vultum,
Non crines, non serta loco, dextraq; reliquit
150 Thyrsus, & intacta ceciderunt cornibus vua.
Ergo vt erat lachrymis, lapsoq; inhonorus amictus
vv. & tũc Ante Iouem* (tũc forte polum secretus habebat)
Constitit, haud vnquam facie conspectus in illa,
(Nec causa latuere patrem) supplexq; profatur,
Exscindisne tuas diuum sator optime Thebas?
Saua adeo coniux? nec te telluris amata,
Deceptiq; laris miseret? cinerúmque meorum?
Esto, olim inuitum iaculatum nubibus ignem
Credimus. en iterum atra refers incendia terris,
160 Nec Styge iurata, nec pellicis arte rogatus.
Quis modus? an nobis pater iratúsne bonúsq;
Fulmen habes? sed non Danaeia limina talis,
Parrhasiumq; nemus, Ledaasq; ibis Amyclas.
Scilicet è cunctis ego neglectissima natis
Progenies? ego nempe tamen qui dulce ferenti
... dignatus limina vita

Buxa, timent thyrsos nuptarũ, & pralia matrum.
Vnde tubas, Martemq; pati? quin feruidus ecce
Quanta parat? quid si ille tuos Curetas in arma
Ducat? & innocuis iubeat decernere peltis?
Quin etiam inuisos (sic hostis defuit?) Argos
Elicis, ô ipsis genitor grauiora periclis
Iussa, nouercales ruimus ditare Mycenas.
Cedo equidem. quò sacra tamen, ritusq; perempta
Gentis? & in tumulos si quid mala fœta reliquit
Mater abire iubes? Thracen, syluasq; Lycurgi? 180
Anne triumphatos fugiam captiuus ad Indos?
Da sedem profugo. potuit Latonia frater
Saxa (nec inuideo) desigere Delon, & imis
Commendare fretis. cara submouit ab arce
Hostiles Tritonis aquas. vidi ipse potentem
Gentibus Eois Epaphum dare iura. nec vllas
Cyllene secreta tubas, Minoáve curat
Ida. quid heu tantum nostris offenderis aris?
Hic tibi (quãdo minor iam nostra potentia) noctes
Herculea, placidúq; que vaga Nycteidos ardor, 190
Hic Tyrium genus, & nostro felicior igne
Taurus, Agenoreos saltem tutare nepotes.

200 *Parcior humani? videt axis, & ista per æuum*
Mecum æterna domus. quoties iam torta reponā
Fulmina, quam rarus terris hic imperet ignis.
Quin etiam inuitus magna, vlciscendaq́; passis
Aut Lapithas Marti, aut veterē Calydona Dianæ
Expugnare dedi. meaq́; est iactura, pigetq́;
Tot mutare animas, tot reddere corpora vitæ.
Labdacios verò, Pelopisq́; à stirpe nepotes
Tardum abolere mihi. scis ipse vt crimina mittā
Dorica, quam promptè superos incessere Thebæ.
210 *Te quoque, (sed quoniā vetus excidit ira:) silebo.*
Nō tamen aut patrio respersus sanguine Pentheus
Aut matrem scelerasse toris, aut crimine fratres
Progenuisse reus. lacero tua lustra repleuit
Funere. vbi fletus? vbi tunc ars tanta precandi?
Ast ego non proprio diros impendo dolori
Oedipodionidas. rogat hoc tellusq́;, polusq́;
Et pietas, & læsa fides, naturaq́;, & ipsi
Eumenidum mores. sed tu super vrbe moueri
Parce tua. non hoc statui sub tempore rebus
220 *Occasum Aonijs. veniet suspectior ætas,*
Vltoresq́; alii. nunc regia Iuno queretur

Ire duces. nec iam Aonijs procul affore campis.
Quacunque ingressi tremere, ac miserescere cūctos
Thebarum, qui stirpe refert, qui nomine, & armis. 230
Ille metum condens audire exposcit, & odit
Narrantem. hinc socios dictis stimulare, suasq;
Metiri decreuit opes. exciuerat omnem
Aoniam, Eubœamq;, & Phocidos arua propinqua
Mars. ita dulce Ioui. longo fugit ordine velox
Tessera. propellunt acies, seseq; sub armis
Ostentant. subeunt campo, qui proximus vrbi
Damnatus bellis patet, expectatq; furores.
Nō dū hostis* contra, trepido tamē agmine matres b. circa
Conscendunt muros, inde arma nitentia natis 240
Et formidandos monstrant sub casside patres.
Turre procul sola non dum concessa videri
Antigone populis, teneras defenditur atra
Veste genas, iuxtaq; comes, quo Laius ibat
Armigero, tunc virgo senem regina veretur.
Quæ sic orsa prior. Spésne obstatura Pelasgis
Hæc vexilla pater? Pelopis descendere totas
Audimus gentes. dic ô precor (extera regum

Omen, & innupta vetus excidat ira Dianæ.
Iungunt se castris, regisq; in nomen adoptant
260 *Ocalea, Medeónque. & confertissima syluis*
Nysa, Dioneusq; auibus circumsona Thisbe.
Proximus Eurymedon, cui pastoralia Fauni
Arma patris, pinusq; iubas imitatur equinas
Terribilis syluis. reor & Mauorte cruento
Talis erit. dites pecorum comitantur Erythræ.
Qui Scolon, densamq; iugis Etheonon iniquis.
Qui breue littus Hyles, Atalanteumq; superbi
Schœnon habent, notiq; colunt vestigia campi.
Fraxineas vibrant Macetum de more Sarissas:
270 *Sæuaq; difficiles excludere vulnera Peltas.*
Ecce autem clamore ruunt Neptunia plebes
Onchesti, quos pinigeris Mycalessus in agris,
Palladiusq; Melas, Hecatæaq; gurgite nutrit
Gargaphie: quorumque nouis Haliartos aristis,
Inuidit, & nimia sata læta superuenit herba.
Tela rudes trunci, galea vacua ora Leonum,
Arborei dant scuta sinus. hos regis egenos

Bruma, renitentem deducunt Strymona cigni.
Ite alacres. nunquam vestri morientur honores:
Bellaq; perpetuo memorabunt carmine Musæ. 290
Dixerat. & paulum virgo interfata docenti.
Illi autem, qua nam iunguntur origine fratres?
Sic certè paria arma viris, sic exit in auras
Cassidis æquus apex. vtinam hac cõcordia nostris!
Cui senior ridens: Non prima errore videndi
Falleris Antigone. multi hos (nam decipit ætas)
Dixerunt fratres. pater est, natusq;, sed aui
Confudere modos. puerum Lapithonia nympha
Dircetis, expertem thalami, crudumq; maritis
Ignibus, ante diem cupido violauit amore, 300
Improba cõnubij, nec longũ & pulcher Alathreus
Editus, ac prima genitorem in flore iuuenta
Consequitur, traxitq; notas, & miscuit annos.
Et nunc sic fratres mentito nomine gaudent
Plus pater. hunc olim iuuat, & ventura senectus.
Tercentum genitor, totidemq; in prælia natus
Exercent equites. hi deseruisse feruntur
Exilem Glisanta, Coroneamq; feracem:
Messe Coroneam, Baccho Glisanta colentes.
Sed notisus celsos vmbrantem hunc aspice late 310

Tunc pater abruptis cum torrentissimus exit
Pontibus, aut nata tumidus cum virginis vltor
Flumina concussit, generum indignata Tonãtem.
Namq; ferunt raptam patris Æginan ab vndis
320 *Amplexu latuisse Iouis. furit amnis, & astris*
Infensus bellare parat (nondum ista licebant
Nec superis) stetit audaces effusus in iras,
Conseruitq; manus. nec quẽ imploraret habebat,
Donec vix tonitru summotus, & igne trisulco
Cessit, adhuc ripis animosus gurges anhelis,
Fulmineum cinerem, magnaq; insignia pœnæ
Gaudet, & ætneos in cœlum efflare vapores.
Talem Cadmeo mirabimur Hipsea campo
Si modo placauit felix Ægina Tonantem.
330 *Ducit Ithonaos & Alalcomenæa Mineruæ*
Agmina, quos Midee, quos humida suggerit Arne
Aulila, qui Graamq; serunt, viridesq; Plateas,
Et sulco Peteôna domant. refluumq; meatu
Euripum, quà noster abit, quaq; vltima tractu
Anthedon. vbi gramineo de littore Glaucus

Et valles Lebadeo tuas? & Hyampolin atri
**Submissam scopulo? vel qui Parnasson vtrumq;* vv. subnixam
Aut Cyrrham tauris, Aenemoreamq; supinant
Coryciumq; nemus? propellentemq; Lileam
Cephisi glaciale caput, quo suetus anhelam
Ferre sitim Phyton, amnemq; auertere ponto. 350
Omnibus immixtas cono super aspice lauros,
Armaq;, vel Tityon, vel Delon habētia, vel quas
Hic deus innumera laxauit cæde pharetras.
Iphitus acer agit genitor. cui nuper ademptus
Naubolus Hippasides, tuus ô mitissime Lai
Hospes adhuc currus. securaq; lora tenebat,
Cùm tua subter equos iacuit conuulsa cruentis
Ictibus, ô vtinam nostro cum sanguine ceruix.
Dicentis maduere genæ, vultumq; per omnem
Pallor iit; vocisq; repens singultus apertum 360
Intercepit iter. tefouet frigentis amicum
Pectus alumna senis, redit, atque exile profatur.
O mihi sollicitum decus ac suprema voluptas
Antigone. seras tibi demoror improbus vmbras,
Fors eadem scelera, & cædes visurus auitas.
Donec te thalamis habilem, integramq; resignem
Hoc satis, & fessum vita dimittere Parcæ.

Vix ea turre senex. cum Rector ab aggere cœpit.
Magnanimi reges, quibus haud parere recusem
Ductor, & ipse meas miles defendere Thebas.
Non ego vos stimulare parem? (nam liber in arma
Impetus & meritas vltro iurastis in iras)
Nec laudare satis, dignasq; rependere grates
380 *Sufficiam. referent superi, vestraq; subacto*
Hoste manus. vrbem socia de gente subistis
Tutari. quam non alijs populator ab oris
Belliger, externáve satus tellure, sed hostis
Indigena adsultat, cui castra aduersa regenti
Hic pater, hic genitrix, hic iuncta stirpe sorores,
Hic erat & frater. cerne en vbicunque nefandus
Excidium moliris auis. venere volentes
Aonia populi, nec sum tibi saue relictus.
Quid velit ista cohors, & te sentire decebat.
390 *Reddere regna vetant. sic fatus, & omnia rite*
Disponit, qui bella gerant, qui mœnia seruent,
Quas in fronte manus, medio quas robore sistat.
Perspicuas sic luce fores, & virgea pastor
Claustra leuat. dũ terra recẽs iubet ordine primos
Ire duces, media stipantur plebe marita.
Ipse leuat grauidas, & humum tactura parentum
Vbera, succiduasq; advert it matribus agnos.

Prodigiale canens, certi fors prascia fati.* vv. præuia.
Quippe ferunt diros monitus, volucresq; ferasq;
Sideraq;, aversiq; suis decursibus amnes:
Infestúmque tonat pater, & mala fulgura lucent.
Terrificaq; adytis voces. clausaq; deorum
Sponte fores, nunc sanguineus, nunc saxeus imber,
Et subiti manes, fletumq; occursus avorum.
Tunc & Apollinea tacuere oracula Cyrrha, 410
Et non assuetis pernox vlulauit Eleusis
Mensibus, & templis Sparte prasaga reclusis.
Vidit Amyclaos (facinus!) concurrere fratres.
Arcados insanas latrare Lycaonis vmbras
Nocte ferunt tacita. sauo decurrere campo
Oenomaum sub Pisa refert, Acheloon vtroque
Deformem cornu vagus infamabat Acarnan.
Perseos effigiem mœstam, exorantq; Micena
Confusum Iunonis ebur. mugire potentem
Inachon agricola. gemini maris incola narrat 420
Thebanum toto planxisse Palamona ponto,
Hac audit Pelopeia phalanx. sed bellicus ardor
Consiliis obstat diuum, prohibetq; timeri
Iam ripas Asope tuas, Bœotaq; ventum
Flumina. non ausa transmittere protinus ala
Hostilem fluuium: forte & trepidantibus ingens

Gurgite de medio frenis suspensus, & armis,
Ite viri clamat: sic vos in mœnia primus
Ducere, sic clausas voueo perfringere Thebas.
Præcipitant cuncti fluuio, puduitq; secutos.
At velut ignotum siquando armenta per amnem
Pastor agit, stat triste pecus, procul altera tellus
Omnibus, & latè medius timor, ast vbi ductor
Taurus init, fecitq; vadum, tunc mollior vnda,
440 Tunc faciles saltus, visaq; accedere ripa
Haud procul inde iugū, tutisq; accommoda castris
Arua notāt. vnde vrbē etiam turrésq; videre est
Sidonias, placuit sedes, fidiq; receptus.
Colle per excelsum patulo quem subter aperto
Arua sinu, nulliq; aliis à montibus obstant
Despectus. nec longa labor munimina durus
Addidit, ipsa loco, mirum Natura fauebat,
In vallum elata rupes, deuexáq; fossis
Æqua, & fortuito ducta quater aggere pinna.
450 Cætera dant ipsi. donec sol montibus omnis
Erepsit, rebusq; dedit sopor otia fessis.

Belligerosq́; hortantur equos. hi pectora fletu
Cara premunt, miseriq́; rogos, & crastina mãdãt
Funera. si tenuis demisit lumina somnus,
Bella gerunt, modo lucra mora, modo tædia vitæ,
Attonitis: lucemq́; timent, lucemq́; precantur.
It geminũ excutiens anguẽ, & bacchatur vtrunq́;
Tisiphone castris. fratrem huic, fratrẽ ingerit illi,
Aut vtrique patrem. procul ille penatibus imis,
Excitus implorat furias, oculosq́; reposcit.
Iam gelidam Phœben & caligantia primus 720
Hauserat astra dies, & iam tumet igne futuro vv. cum iam
Oceanus, latéque nouo Titane reclusum
Æquor, anhelantum radiis, subsedit equorum.
Ecce truces oculos sordentibus obsita canis
Exanguesq́; Iocasta genas, & brachia planctu
Nigra ferens, ramumq́; oleæ cum velleris atris.
Nexibus Eumenidum velut antiquissima, portis
Egreditur, magna cum maiestate malorum.
Hinc atque hinc nata melior iam sexus, aniles
Præcipitantem artus, & plusquam posset, euntem 430
Sustentant [...]

490 *Argolici proceres, heu quis monstrauerit hostem*
vv. ci. *Quē peperi? qua nam inueniā (mihi dicite) natū*
Sub galea? venit attonita Cadmeius Heros
Obuius, & raptam lachrymis gaudētibus implet,
Solaturq; tenens, atque inter singula matrem,
Matrē iterat. nunc ipsam vrgens, nunc cara sororū
Pectora, cum mixta fletus anus asperat ira.
Quid molles lachrymas, venerādaq; nomina fingis
Rex Argiue mihi? Quid colla amplexibus ambis,
500 *Inuisamq; teris ferrato pectore matrem?*
Túne ille exilio vagus? & miserabilis hospes?
Quem non promoueas? longè tua iussa cohortes
Expectant, multoq; latus perfulgurat auro,
Ah misera matres! hunc te noctesq;, diesq;,
Deflebam. si verba tamen, monitusq; tuorum
Dignaris. dum castra silent, suspensaq; bellum
Horrescit pietas, genitrix, iubeóque, rogóque,
I mecum. patriósque deos, arsuraq; saltem
Tecta vide, fratremq;. quid aufers lumina? fratrē
510 *Alloquere. & regnum iam me sub iudice posce.*
Aut dabit, aut ferrum causa meliore resumes.
Anne times, ne fortè doli te conscia mater
Decipiam? non sic miseros fas omne penates
Effugiet. vix Oedipode ducente timeres.

Et pater. Ad vestrũ gemitus nunc verto pudorem
Inachidæ. liquistis enim paruosq́; senesq́;, 520
Et lachrymas has quisque domi: sua credite matri
Viscera. si vobis hic paruo in tempore carus
Sim q́; precor. quid me oro decet? quidve ista Pelasgi
Vbera? ab Hircanis hac, Odrysiisq́; tulissem
Regibus, & siqui nostros vicere furores.
Annuite, aut natum complexa superstite bello
Hic moriar. Tumidas frangebant dicta cohortes,
Nutantésque virum galeas, & sparsa videres
Fletibus arma piis. Quales vbi tela, virosq́;
Pectoris impulsis rapidi strauere Leones. 530
Protinus ira minor, gaudentq́; in corpore capto
Securam differre famem. sic flexa Pelasgum
Corda labant, ferriq́; auidus mansueuerat ardor.
Ipse etiã ante omnes nũc matris ad oscula versus,* vv. oc l os
Nunc rudis Ismenes, nunc flebilis ora precantis
Antigones, variaq́; animum turbante procella
Exciderat regnum. cupit ire, & mitis Adrastus
Non vetat, hic iusta Tydeus memor occupat ira,
Me potius socij, qui fidum Etheoclea nuper
Expertus (nec frater eram) me opponite regi. 540

Scilicet infesta tum te circum vndique dextra
Nudabunt enses, hac flebit, & arma quiescent?
550 *Tene ille, heu demens, semel intra mœnia clausũ,*
Possessumq; odijs Argiua in castra remittet?
Ante hac excusso frondescet lancea ferro.
Inachus ante retro, nosterq; Achelous abibunt.
Sed mite alloquium, & fauis pax quæritur armis,
Hac quoque castra patent. necdũ meruere timeri.
An suspectus ego? abscedo, & mea vulnera dono.
Intret, & huc genitrix eadem, mediaq; sorores.
Finge autem pactis euictum excedere regnis,
Nempe iterum reddes? rursus mutata trahuntur
560 *Agmina consiliis. subitò ceu turbine cæli*
Obuius aduersum Boreæ Notus abstulit æquor.
Arma iterũ, furiæq; placẽt. fera tempus Erinnys
Arripit, & prima molitur semina pugnæ.
Errabant geminæ Dircæa ad flumina tigres
Mite iugum, belli quondam vastator Eoi
Currus. Erythræis quas nuper victor ab oris
Liber, in Aonios meritas demiserat agros.
Illas turba dei, seniorq; ex more sacerdos

Vrbem iniere gradu, domus omnis, & omnia sacris
Templa calent, ipsumq; fides intrasse Lyæum.
Has vbi vipereo tactas ter vtramq; flagello
Eumenis in furias, animumq; redire priorem 580
Impulit, erumpunt non agnoscentibus Argis.
Ceu duo diuerso pariter si fulmina cælo
Rupta cadant, longumq; trahant per nubila crinē.
Non aliter cursu rapida, atq; immane frementes
Transiliunt campos. aurigamq; impete vasto
Amphiarae tuum (nec defuit omen, heriles
Fortè is primus equos stagna ad vicina trahebat)
Corripiunt. mox Tanarium qui proximus Idam,
Ætholūq; Athamāta premūt. fuga torua per a-
Cornipedū visa est. donec flāmatus Acōteus (gros 590
Strage virûm, cui sueta feras prosternere virtus,
(Arcas erat) densis iam fida ad mœnia versas
Insequitur telis. multumq; hastile resumens
Ter, quater, adducto per terga, per ilia ferro
Transfigit. illæ autem longo cùm limite fusi
Sanguinis, ad portas vtrinque extantia ducunt
Spicula semianimes, gemituq; imitante querelas,
Saucia dilectis acclinant pectora muris.
Templa putes, vrbemq; rapi, facibusq; nefandis
Sidonios ardere lares. sic clamor apertis 600
Exoritur muris. manent cunabula magni

Auxilio tardi. iam supra sacra ferarum
Corpora mœrenti iuuenis iacet vltio Baccho.
Rumpitur ecce graui subitò per castra tumultu
610 Concilium. fugit externos Iocasta per hostes,
Iam non ausa preces. natas, ipsamq; repellunt
Qui modò tam mites, & praeceps tempore Tydeus
Vtitur. Ite age nunc pacem sperate, fidémque
Nunc saltem differre nefas? potuitne morari
Dum genitrix demissa redit? sic fatus aperto
Ense vocat socios. sæuus iam clamor, & ira
Hinc atque inde calet. nullo venit ordine bellum,
Confusiq; duces vulgo, & neglecta regentum
Imperia, vna equites mixti, peditúmq; cateruæ,
620 Et rapidi currus. premit indigesta ruentes
Copia. nec sese vacat ostentare, nec hostem
Noscere. sic subitis Thebana, Argiuáque pubes
Conflixere globis. retro vexilla, tubæq;
Post tergum, & litui bellum inuenere secuti.
Tantus ab exiguo crudescit sanguine Mauors.
Ventus vti primas struit inter nubila vires
Lenis adhuc, frondésq; & aperta cacumina gestat.
Mox rapuit nemus, & montes patefecit opacos.
Nunc age Pieriæ (non vos longinqua sorores

Tydeos, & leuum iuuenis transuerberat inguen.
Labentemq́ affigit equo. fugit ille perempto
Consertus domino. nec iã arma, aut frena tenentẽ
Portat adhuc: ceu nõdum anima defectus vtraq́,
Cùm sua Centaurus moriens in terga recumbit:
Certat opus ferri, sternuntq́ alterna furentes 640
Hippomedõ Sybarin Pylũ, Periphãta Menaceus.
Parthenopaeus Ityn, Sybaris iacet ense cruento,
Cuspide trux Periphas, Itys insidiante sagitta.
Caneos Inachij ferro Mauortius Hemon
Colla rapit. cui diuiduum trans corpus hiantes
Truncũ oculi quaerũt, animus caput, arma iacẽtis
Iam rapiebat Abas, cornu deprensus Achiuo
Dimisit moriens clypeum hostilemq́, suumq́.
Quis tibi Bacchaeos Eunaee relinquere cultus?
Quis lucos? vetitus quibus emansisse sacerdos 650
Suasit? & assuetum Bromio mutare furorem?
Quem terrere queas? clypei penetrabile textum
Pallentes hedera, Nysaeaq́ serta coronant.
Candida purpureo subnectitur instita filo,
Crine latent humeri: crescunt lanugine malae,
Et rubet imbellis Tyrio sub tegmine thorax.

Mœnia, Cyrrhæa monstrauit Apollo iuuenca.
Parcite, in hac vltro scopuls venere volentes.
Gens sacrata sumus. gener huic est Iuppiter vrbi,
Gradiuusq́ socer. Bacchū haud mētimur alūnū,
Et magnum Alciden. Iactanti talia frustra
Turbidus aëria Capaneus occurrit in hasta.
670 *Qualis vbi primam leo mane cubilibus altis*
Erexit rabiem, & sæuo speculatur ab antro
Aut ceruum, aut nondū bellantē fronte iuuencū.
It fremitu gaudens, licet arma gregésq́ lacessant
Venantum, prædam videt, & sua vulnera nescit.
Sic tunc congressu Capaneus gauisus iniquo,
Librabat magna venturam mole cupressum.
Ante tamen, Quid fœmineis vlulatibus inquit
Terrificas moriture viros? vtinam ipse veniret
Cui furis. hæc Tyriis cane matribus, & simul ha-
680 *Expulit, illa volās, ceu vis nō vlla moretur (stam*
Obuia vix sonuit clypeo, & iam terga reliquit.
Arma fluunt. longisq́ crepat singultibus aurum.
Erumpénsque sinus vicit cruor. occidis audax,
Occidis Aonij puer altera cura Lyæi.
Marcida te fractis planxerunt Ismara thyrsis.
Te Tmolos te N...

Mœstum, & extremos obitus illustrat Apollo.
Ille etiam clypeum, galeamq; incendit honoro
Sydere, nec tardè fratri Gradiue dedisti,
Nequa manus vatem, nequid mortalia bello
Lædere tela queant, sanctum, & venerabile Diti
Funus erat. talis medios infertur in hostes
Certus & ipse necis. vires fiducia leti 700
Suggerit. inde viro maioraq; membra, diesq;
Lætior, & nunquam tanta experientia cœli,
Si vacet, auertit morti contermina Virtus.
Ardet inexpleto sæui Mauortis amore,
Et fruitur dextrá, atq; animá fragrante superbit.
Hic hominum casus lenire, & demere fatis
Iura frequens, quantum subito diuersus ab illo
Qui tripodas, laurusq; sequi, qui doctus in omni
Nube, salutato volucrem cognoscere Phœbo.
Innumeram ferro plebem, ceu letifer annus, 710
Aut iubar aduersi graue syderis, immolat vmbris
Ipse suis. Iaculo Phlegyam, iaculoq; superbum
Phylea, falcato Chromin, & Cremetaona curru:
Comminus hunc stantē metit, hūc à poplite sectū:
Cuspide demissa Chromin, Phinoumq;, Segenq;
Intonsumq; Gyan, sacrumq; Lycorea Phœbo.
Inuitus. iam fraxineum demiserat hasta
Robur, & excussis apparuit infula cristis.

Laudat, & experti meliora pericula ponti.
Aspicit has longè iamdudum Asopius Hypseus
Palantum strages. ardetq; auertere pugnam,
Quãquã haud ipse minus curru Tirynthia fūdit
Robora, sed viso præsens minor augure sanguis.
Illum armis, animisq; cupit: prohibebat iniquo
Agmine consertum cunei latus. inde superbus
Exeruit patriis electum missile ripis.
730 *Ac prius, Aonidum diues largitor aquarum*
Clare giganteis etiamnum Asope fauillis.
Da numen dextræ: rogat hoc natusq;, tuiq;
Quercus alũna vadi. fas & mihi spernere Phœbũ,
Si tibi collatus diuum sator. omnia mergam
Fontibus arma tuis, tristesq; sine augure vittas.
Audierat genitor. vetat indulgere volentem
Phœbus, & aurigã iaculum detorquet in Hersen.
Ille ruit. deus ipse vagis succedit habenis
Lernæum falso simulans Aliagmona vultu.
740 *Tunc vero ardenti non vlla obsistere tentant*
Signa, ruunt solo terrore, & vulnera citra.
Mors trepidis ignaua venit. dubiumq; tuenti
Presserit infestos anus impulerit ne iugales

Temo deo, nunc hoc, nunc illo in sanguine feruet
Ipse sedent telis, pariterq; ministrat habenis
Delius. ipse docet iactus, aduersaq; flectit
Spicula, fortunamq; hastis venientibus aufert
Sternuntur terra, Menalus pedes, Antiphus alto
Nil defensus equo, genitusq; Heliconide nympha
Æthion, casoq; infamis fratre Polytes.
Conatusq; toris vittatam attingere Manto
Lāpus. in hunc sacras Phœbus dedit ipse sagittas. 76
Etiam cornipedes trepida, ac moribunda reflātes
Corpora, rimantur terras, omnisq; per artus
Sulcus, & incisis altum rubet orbita membris.
Hos iam ignorantes terit impius axis, at illi
Vulnere semineces (nec deuitare facultas)
Venturum super ora vident. iam lubrica tabo
Frena, nec insisti madidus dat temo rotaq;
Sanguine difficiles, & tardior vngula fossis
Visceribus. tunc ipse furens in morte relicta
Spicula, & è mediis extantes ossibus hastas 77
Auellit. strident anima, currumq; sequuntur.
Tandem se famulo, summum confessus Apollo,

780 *Ad iuga (quis tantus miseris honor?) axe tremẽtẽ*
Sensimus, instantes quonã vsq; morabere Manes?
Audio iam rapida cursum Stygis, atraq; Ditis
Flumina, tergeminosq; mali custodis hiatus.
Accipe commissum capiti decus, accipe laurus
Quas Erebo deferre nefas. nunc voce suprema
Si qua recessuro debetur gratia vati,
Deceptum tibi Phœbe larem, pœnasq́; nefanda
Coniugis, & pulchrum nati commendo furorem
Desiluit mœrens, lachrymasq́; auertit Apollo.
790 *Tunc vero ingemuit, currusq; orbiq; iugales.*
Non aliter cæco Nocturni turbine cori
Stat peritura ratis, cum iam damnata sororis
Igne, Terapnæi fugerunt carbasa fratres.
Iamq́; recessura paulatim horrescere terra,
Summaq; terga quati, grauiorq; efferuere puluis
Cœperat: inferno mugit iam murmure campus.
Bella putant trepidi, belliq; hunc esse fragorem.
v. alius *Hortantúrq; gradus.* Altus tremor arma, virosq́;*
Mirantésq; inclinat equos: iam frondea nutant
800 *Culmina, iam muri, ripisq; Ismenos apertis*
Effugit. exciderant ira, nutantia figunt
Tela solo. dubiasq́; vagi nituntur in hastas

Siue laborantes concepto flamine terræ
Ventorum rabiem, & clausum eiecere furorem. 810
Exedit seu putre solum, carpsitque terendo
Vnda latens. siue hac voluentis machina cœli
Incubuit, siue omne fretum Neptunia mouit
Cuspis, & extremas grauius mare torsit in oras,
Seu vati datur ille fragor, seu terra minata est
Fratribus, ecce altè præceps humus, ore profundo
Dissilit, inque vicē tremuerunt sydera, & vmbræ.
Illum ingens haurit specus, & transire parantes
Mergit equos. non arma manu, non frena remisit.
Sicut erat rectos defert in tartara currus: 820
Respexitque cadens cælum, campumque coire
Ingemuit. donec leuior distantia rursus
Miscuit arua tremor, lucemque exclusit auerno

P. PAPINII STATII

THEBAID. LIB. VIII.

VT subitus vates pallentibus incidit vmbris,
Letiferasque domos, orbisque arcana sepulti
Rupit, & armato turbauit funere Manes,
Horror habet cunctos. Stygiis mirantur in oris

10 Eumenis, aut furuo Proserpina poste notarat
Cætibus adsumptum functis. quin comminus ip
Fatorum deprensa colus. visoq; pauentes
Augure, tunc demum rumpebāt stamina Parcæ.
Illum & securi circumspexere fragorem
Elysij, & si quos procul inferiore Barathro
Altera nox, aliusq; grauat plaga cæca tenebris.
Tunc regemunt pigriq; lacus, vastæq; paludes,
Vmbriferaq; premit sulcator pallidus vndæ,
Dissiluisse nouo penitus telluris hiatu
20 Tartara, & admissos, non per sua flumina man
Fortè sedens media regni infelicis in arce
Dux Erebi, populos, poscebat crimina vitæ.
Nil hominū miserans, iratusq; omnibus vmbri
Stant furiæ circum, variæq; ex ordine mortes,
Sæuaq; multisonas exercet pœna cathenas.
Fata serunt animas, & eodem pollice damnant.
Vincit opus, iuxta Minos cum fratre verendo
Iura bonus meliora manet, regemq; cruentum
Temperat. assistunt lachrymis atq; igne tument
30 Cocytos Phlegetonq;, & Styx periuria diuum
Arguit. ille autem supera compage soluta,
Nec solitus sentire metus, expauit oborta
Sydera, iucundaq; offensus luce profatur.
Quæ superum labes inimicum impegit auerno
Æthera, quis rumpit tenebras? vitaq; silentes
Admouet? vnde minæ? vnde hæc mihi prælia fr
Cōgredior. pereāt agedū discrimina rerum. (trum
Iam cui dulce magis? magno me tertia victum

D

Fortuna polo mundumq́ nocentem
ec iste meus. diris en peruius astris 40
ur. tumidúsne meas regnator Olympi v. Aristq.
t vires? habeo iam quassa gigantum
, & æthereum cupidos exire sub axem
, miserumq́ patrem. quid me otia mœsta
& implacidam prohibet perferre quietem?
nque odisse diem? pandam omnia regna
t, & Stygio prætextam Hyperiona cælo.
nűc superis (quid enī mihi nűtius ambas
tq́ domos) emittam, & vtrűque tenebo
den. cur autem auidis Ixiona frango 50
ust? ur non expectant Tantalon vnda?
ofanatum toties Chaos hospite viuo
rēme Pirithoi temerarius ardor
& audaci Theseus iuratus amico.
s Alcides tunc cum custode remoto
Cerbereæ patuerunt limina portæ.
etiam pudet heu patuisse querelis
a, vidi egomet blāda inter carmina turpes
idum lachrymas, iterataq́ pensa sororum.
que, sed dura melior violentia legis. 60
vix vnum, nec celsa ad sydera furto
ter, Siculo rapui connubia campo.
uisse ferunt, iniustaq́ ab Ioue leges
s, & sectum genitrix mihi cōputat annű.
d ego hæc ita? Tartareas vlciscere sedes
ne, & si quando nouis asperrima mōstris
nsuetum, ingens. quod nondű viderit æther,

Ede nefas,quod mirer ego,inuideantq; soror
Atque adeo fratres(nostruq; hac omnia sun
70 Prima odijs)fratres alterna in vulnera leto
Marte ruant.sit qui rabidarum more ferar
Mandat atrox hostile caput,quiq; igne supr
Arceat exanimes & manibus athera nudis
Commaculet.iuuet ista ferum spectare tona
Praterea,ne sola furor mea regna lacessat,
Quare deis qui bella ferat,qui fulminis igne
Infestumq; Iouem clypeo fumante repellat.
Faxo haud sit cunctis leuior metus,atra mo
Tartara.frondenti quam iungere Pelion Oss
80 Dixerat.atque illi iamdudum regia tristis
Attremit oranti,suaq;,& qua desuper vrget
Nutabat tellus.non fortius athera vultu
Torquet,& astriferos inclinat Iupiter axes.
At tibi quos inquit manes,qui limite praceps
Non licito per inane ruis?subit ille minantem
Iam tenuis visu,iam vanescentibus armis,
Iam pedes. extincto tamen interceptus in ore
Augurij perdurat honos,obscuraq; fronti
Vita manet,ramumq; tenet morientis oliua.
90 Si licet,& sanctis hic ora resoluere fas est
Manibus.O cunctis finitor maxime rerum,
At mihi,qui quondã causas, elementaq; nor
Et sator,oro minas,stimulataq; corda remulc
Neue ira dignare hominem,& tua iura timẽt
Nam nec ad Herculeos (vnde hac mihi pector
aptus,

nerem illicitam (crede his insignibus) ausi
us Lethen. fugiat nec tristis in antrum
us, aut nostros timeat Proserpina currus.
Apollineis modo dilectissimus aris
nane chaos (quid enī hic iurādus Apollo!) 100
e non ullo subeo noua fata: nec alma
ui de luce rapi. scit iudicis urna
verúmque potest deprendere Minos.
s insidijs, & iniquo venditus auro
us acies, unde hac tibi turba recentum
ū, & nostra veniunt quoq; funera dextra,
arus ini. subito me turbine mundi
adhuc animus) mediis è millibus hausit
s. qua mihi mēs? dū per caua viscera terra
u pendens? & in aere voluor aperto? 110
i nil ex me socijs, patriaq; relictum est,
um Thebis. non iam Lernaa videbo
ec attonito saltem cinis ibo parenti.
nulo, non igne miser, lachrymisq; meorum
us, toto pariter tibi funere veni
ausurus equis. nec deprecor umbram
, & tripodum iā non meminisse meorum.
i prasagi quisnam super auguris usus,
rca tua iussa trahant? sed pectora flectas,
or sis quaso deis. si quando nefanda 120
rit coniux, illi funesta reserua
a, illa tua rector bone dignior ira.
ille preces, indignatúrque moueri.
Massylī cum lux stetit obuia ferri,

Tunc iras, tunc arma citat, si decidat hostis
Ire super satis est, vitamq; relinquere victo.
Interea vittis, lauroq; insignis opima
Currus, & egregijs modo formidatus in armis,
Luce palam fusus nulli, nullisq; fugatus
130 *Quaeritur, adsistunt turmae, suspectaq; tellus*
Omnibus, insidi miles vestigia campi
Circuit, atque auida tristis locus ille ruina
Cessat, & inferni vitatur honore sepulchri.
Nuntius hortanti diuersa in parte maniplos
Adrasto, vix ipse ratus vidisse Palaemon
Aduolat, & trepidans (steterat nam forte cad
Proximus) inspectoq; miser pallebat hiatu.
Verte gradum. fuge rector ait, si Dorica saltem
Terra loco, patriaq; manent, vbi liquimus arc
140 *Non armis, nō sanguine opus, quid inutile ferr*
Stringimus in Thebas? cuius humus impia sor
Armaq;, bellantesq; viros, fugere ecce videtur
Hic etiam quo stamus ager. vidi ipse profund
Noctis iter, ruptaq; soli compage ruentem,
Illum heu, praesagis quo nullus amicior astris
Oecliden. frustraq; manus cum voce tetendit,
Mira loquor, sulcos etiamnum Rector equorum
Fumanteq; locū, & spumis madida arua relic
Nec commune malum est. tellus cognoscit alīū
150 *Stat Thebana acies stupet hac, & credere Adr*
Cunctatur, sed Mopsus idem, trepidusq; ferebat
Actorides. nam fama nouis terroribus audax
Non vnum cecidisse refert. sponte agmina retro

ectato reuocatum, morte tubarum
unt, sed torpet iter, falluntq́ ruentes
iros, ipsiq́ (putes sensisse) repugnant
es, nulloq́ truces hortamine parent,
are gradum, nec tollere lumina terra.
ncursant Tyrij. sed vesper opacus
iam ducit equos. data fœdere paruo 160
ris requies, & nox auctura timores.
tunc facies, postquā permissa gemendi
i fletus galeis cecidere solutis?
m fessos iuuat. abiecere madentes
t, clypeos, nec quisquam spicula tersit,
uit equum: nitida nec cassidis altam
dornauitq́ iubam. vix magna lauare
& efflantes libet internectere plagas.
biq́ dolor. mensas, alimentaq́ bello
c pugna suasit timor. omnia laudes 170
ae tuas, fœcundaq́ pectora veri
orant lachrymis, & per tentoria sermo
sse deos, dilapsaq́ numina castris.
auri geri currus sollenniaq́ arma?
vittatus apex? hæc antra lacúsq́
ipodúmque fides sic gratus Apollo?
i sydereos, lapsus mentémque sinistri
ut casis saliat quod numen in extis
er, vnde mora, qua sauis vtilis armis,
magis hora velit, quis iā omne futurū 180
ui cū quo volucres mea fata loquētur?
se bellorum casus nobisq́ tibiq́.

Præscieras, & quanta sacro sub pectore vir
Venisti tamen, & miseris comes additus ar
Et cùm te tellus, fataliq; hora vocaret,
Tu Tyrias acies, aduersaq; signa, vocasti
Sternere, tunc etiam media de morte timen
Hostibus, infestaq; abeuntem vidimus hast
At nunc te quis casus habet? poterisne reue
190 *Sedibus à Stygijs? aliáque erumpere terra?*
Anne sedes hilaris iuxta tua numina parca
Et vice concordi discis ventura, docésque?
An tibi felices lucos miseratus auerni
Rector, & Elysias dedit inseruare volucres?
Quicquid es, æternus Phœbo dolor, & noua
Semper eris, mutisq; diu plorabere Delphis.
Hic Tenedon, Cyrrhamq; dies, partusq; liga
Delon, & intonsi cludet penetralia Branchi
Nec Clarias hac luce fores, Didymæaq; quis
200 *Limina, nec Lyciam supplex consultor adibi*
Quin & cornigeri vatis nemus, atque Molo
Quercus, anhela Iouis, Troianaq; Tymbra ta
Ipsi amnes, ipsaq; volent arescere laurus.
Ipse nihil certum sagis clangoribus æther
Præcinet, & nulla ferientur ab alite nubes.
Iamq; erit ille dies, quo te quoque conscia fa
v. colant *Templa* colent, reddétq; tuus responsa sacera*
reddatq. *Talia fatidico peragunt sollennia regi.*
Ceu flammas, ac dona rogo, tristésque rependa
210 *Exequias, molliq; animam tellure reponant.*
Fracta dehinc cunctis, auersaq; pectora bello.

s Minyas subito cum funere Tiphys
t, non arma sequi, non ferre videtur
quos, ipsiq; minus iam ducere venti.
s gemitu paulatim corda leuabat
us sermone dolor. noxq; addita curas
& facilis lachrymis irrepere somnus.
idoniam diuersa in parte per vrbem
m. vario producunt sydera ludo
nos, intraq; ipsaeq; ad moenia marcent 220
gemina aera sonant, Idaeaq; terga,
ata sonum vario spiramine buxus.
ces superos atq; omni ex ordine alumnũ
bique sacri resonant Paanes, vbique
onatumq; merum. nunc funera rident
gnari, contraq; in tempore certant
*laudare suum. nunc*fata reuoluunt* b. fa[cta]
. veteresque canunt ab origine Thebas.
Sidonium, manibusq; attrita Tonantis
& ingenti sulcatum Nerea tauro. 230
um, lapsamq; bouem, fœtosque cruenti
gros; alij Tyriam reptantia saxa
n, & duras animantẽ Amphiona cautes:
lam Semelen: illi Cythereia laudant
a: & multa deductam lampade fratrum
en: nullis iam deest sua fabula mensis.
o gẽmiferum Thyrso populatus Hydaspẽ,
domos, nixi vexilla triumphi
ignotos populis ostenderet Indos.
mum ad coetus, sociaq; ad foedera mensa 24[0]

Semper in aspectum, diraq; in sede latentem,
Oedipeden exisse ferunt, vultúque sereno
Caniciem nigram squallore, & sordida fusis
Ora comis laxasse manu, sociumq; benignos
Affatus, & abacta prius solatia passum.
Quin hausisse dapes, insiccatúmque cruorem
Deiecisse genu, cunctos auditq; refertq;,
Qui Ditē, & Furias tātùm, & si quando regent
Antigonen, mœstus solitus pulsare querelis.
250 Causa latet, non hunc Tyrij sors prospera belli
Quantū bella iuuāt natum hortaturq;, probatq;
Nec vicisse velit. sed primos comminus enses
Et scelerum tacito rimatur semina voto.
Inde epulæ dulces, ignotaq; gaudia vultu.
Qualis post longa Phineus ieiunia pœna,
1. volucrésque Nil stridere domi* volucres vt sensit abactas,
(Nec dum tota fides) hilaris, mensasq;, torosq;,
Nec turbata feris tractauit pocula pennis.
Cætera Graiorum curis armisq; iacebat
260 Fessa cohors, alto castrorum ex aggere Adrastus
Lætificos tenui captabat corde tumultus,
Quanquam æger senio, sed agit miserāda potestas
Inuigilare malis. illum æreus vndiq; clamor
Thebaniq; vrunt sonitus, & amara lacessit
Tibia, tum nimio voces marcore superbæ,
Incertaq; faces, & iam malè peruigil ignis.
Sic vbi per fluctus vno ratis obruta somno,
Conticuit, tantiq; maris secura iuuentus
Mandauere animas solus stat puppe magister

Perui-

gil, inscriptaq; deus qui nauigat alno 270
...us erat, iunctos cùm iam sopor ignea Phœbi
equos penitusq; *cauam sub luce *parata
...i mugire domum, seseq; vagantem
i , & moto leuiter fugat astra flagello.
...lium rex triste vocat: quæruntq; gementes
...ripodas successor agat? quo prodita laurus
...eat? atq; orbū vita decus, haud mora, cuncti
...em fama, sanctoq; Melampode cretum
...amanta volunt. qui cùm ipse arcana deorū
i, & visas vni sociare solebat 280
...iaraus aues, tantaq; haud inuidus artis
...bat dici similem. iuxtaq; secundum.
...ingens confundit honos, inopinaq; turbat
..., & oblatas frondes submissus adorat,
...neri negat esse parem, cogiq; meretur.
Achemenius solium, gentesq; paternas
...it, si fortè puer, cui viuere patrem
...s. incerta formidine gaudia librat,
...i proceres, an pugnet vulgus habenis:
...ius Euphrata, cui Caspia limina mandet, 290
...re tunc arcus, ipsumq; onerare veretur
equum, visusq; sibi nec sceptra capaci
...tare manu, nec adhuc implere Tiaram.
...e is vbi intorto signauit vellere crinem,
...enitq; deis, hilari per castra tumultu
ouans: ac prima sui documenta sacerdos
...em placare parat. nec futile mœstis
...um Danais. geminas ergo ilicet aras

1. caua
*paratā

Arboribus viuis, & adulto cespite texi
300 *Imperat. innumerósque deæ sua munera flores,*
Et cumulos frugũ, & quicquid nouat integer an
Addit. & intacto spargens altaria lacte
Incipit. O hominum diuumq; æterna creatrix,
Quæ fluuios, syluasq;, animasq;, & semina mu
Cuncta, Prometheasq; manus, Pyrrhæaq; saxa
Gignis, & impastis quæ prima alimenta dedisti
Mutastiq; viros, quæ pontum ambisq;, vehisq;,
Te penes & pecudum gens mitis, & ira ferarum
Et volucrum requies. firmum atq; immobile mu
310 *Robur inoccidui. te velox machina cœli*
Aëre pendentem vacuo, te currus vterque
Circuit. O rerum media, indiuisáque magnis
Fratribus. ergo simul tot gentibus alma, tot alt
Vrbibus, ac populis subtérque, ac desuper vna
Sufficis, astriferúmque domos Atlanta superna
Ferre laborantem, nullo vehis ipsa labore,
Nos tantum portare negas? nos diua grauaris?
Quod precor ignari luimus scelus? an quia pleb
Externa, Inachijs huc aduentamus ab oris?
320 *Omne homini natale solum, nec te optimo sano*
Tãquam humiles populos deceat distinguere fin
Vndique vbique tuis maneas communis, & arm
Hinc, atque inde feras. liceat (precor) ordine bell
Pugnaces efflare animas, & reddere cœlo.
Ne rape tam subitis spirantia corpora bustis,
Ne propera. veniemus enim quo limite cuncti,
Quâ licet ire via. tantum exorata Pelasgis

e leuem campum, celeres neu præcipe Parcas.
tu care deis, quem non manus vlla, nec enses
onij, sed magna sinu Natura soluto
ite Cyrrhæo meritum tumularet hiatu.
amplexa coit, hilares des oro precatus
sse tuos, cœloq; & vera mouentibus aris
ncilies. & quæ populus proferre parabas,
doceas. tibi sacra feram præsaga, tuiq;
mnis interpres, te Phœbo absente vocabo.
mihi Delo, Cyrrhaq; potentior omni
o ruis, ille adytis melior locus: hæc vbi dicta,
rantes terra pecudes, obscuráque mergit
nenta. ac viuis cumulos vndantis arenæ
gerat. & vati mortis simulacra rependit.
ia apud Graios, cùm iam Mauortia contra
nua, iam sæuos fragor æreus excitat enses.
dit acerba sonum Theumesi è vertice crinem
utiens, acuitq; tubas & sibila miscet
phone. stupet insolito clangore Cithæron
rcidus, & turres carmen non tale secutæ.
o trepidas Bellona fores, armatáque pulsat
nina, iam multo laxantur cardine Thebæ,
rbat eques pedites. currus properãtibus obstãt,
i Danai post terga premant, sic omnibus alæ
ctantur portis, septemq; excursibus hærent
ygijs, it sorte Creon. Etheoclea mittunt
ita, celsas Homoloidas occupat Æmon,
ea Prœtides, celsum fudere Dryanta
ectra, quatit Hypsistas manus Eurymedontis,

330

340

350

Culmina magnanimus stipat Dircaa Meno
Qualis ubi auersi secretus pabula cœli
Nilus, & Eoas magno bibit ore pruinas,
360 Scindit fontis opes, septemq; parentibus arui
In mare fert hyemes. penitus cessere fugata
Nereides, dulciq; timent occurrere ponto.
Tristis at inde gradum tardè mouet Inacha
Pracipuè Elaa, Lacedamoniaq; cohortes
Et Pylij. subitum nam Thiodamanta sequu
Augure fraudati, necdum accessere regenti,
Nec tua te princeps tripodũ sola agmina qua
Cũcta phalãx sibi deesse putat. minor ille pe
Septimus extat apex, liquido velut athere n
370 Inuida Parrhasis vnum si detrahat astris
Truncus honor plaustri. nec idẽ nitet igne re
Axis, & incerti numerant sua sydera nauta
Sed iam bella vocant. alias noua suggere vir
Calliope, maiorq; chelyn mihi tendat Apollo
Fatalem populis vltro poscentibus horam
Admouet atra dies. Stygijsq; emissa tenebris
Mors fruitur cœlo, bellatoremq; volando
Campum operit. nigroq; viros inuitat *amict (l. hiatu)
Nil vulgare legens, sed qua dignissima vita
380 Funera, pracipuos annis, animisq; cruento
Angue notat, iãq; in miseros pensum omne so
Scinditur, & Furia rapuerunt licia Parcis.
Stat medius campis etiamnum cuspide sicca
*Armipotens, iamq; hos clypeũ, iã vertit ad (v. belli-)
Arma ciens, aboletq; domos, connubia, natos.

P

tur & patriæ,qui mente nouissimus exit,
amor.tenet in capulis,hastisq; paratas
antes animusq; vltra thoracas anhelus.
ntur,galeæq; tremunt horrore comarum.
l mirum caluisse viros? flammantur in hostē 390
pedes,niueoq; rigant sola putria nimbo.
ora ceu mixti dominis,irasq; sedentum
erint,sic frena terunt,sic prælia poscunt
itu,tolluntq; armos.equitemq; * supinant. fatigant.
q; ruunt,primusq; virum concurrere puluis
it,& spatijs vtrinque æqualibus acti
ntant,mediumq; vident decrescere cāpum.
lypeus clypeis,vmbone repellitur vmbo,
minax ensis, pede pes,& cuspide cuspis.
nixa acies pariter suspiria firmant, 400
otæq; nitent aliena in casside crista.
ber adhuc belli vultus.stant vertice coni,
armenta viris,nulli sine præside currus,
a loco splendent clypei,pharetræq; decoræ,
ulæq;,& nondum deforme cruoribus aurum:
ostquam rabies,& vita prodiga Virtus
ere animos,non tanta cadentibus Hœdis
am Rhodopen solida niue verberat Arctos,
fragor Ausoniæ tantus,cùm Iuppiter omni
tonat tanta quatitur nec grandine Syrtis 410
Libyæ Boreas Italos niger attulit imbres.
usere diem telis stant ferrea cælo
ila,nec iaculis arctatus sufficit aër.
reunt missis,illi redeuntibus hastis.

Concurrunt per inane sudes, & mutua perdu
Vulnera, concurrunt hastæ, stridentia fundæ
Saxa pluunt. volucres imitantur fulgura glā
Et formidandæ non vna morte sagittæ.
Nec locus ad terram telis. in corpora ferrum
420 Omne cadit. *sese ignari perimuntq;, caduntq;
l. sæpe
Casus agit Virtutis opus. nunc turba recedit,
Nūc premit, ac vicibus tellurē amittit, & au
Vt ventis, nimbusq; minax, cùm soluit habena
Iuppiter, alternóque affligit turbine mundum.
Stat cæli diuersa acies, nunc fortior Austri,
Nunc Aquilonis hyems, donec pugnante proce
Aut nimijs hic vicit aquis, ait ille sereno.
Principium pugnæ turmas Asopius Hypseus
Oebalias. (namq; hæ magnum, & gentile tun
430 Euboicum duris rumpunt vmbonibus agmen
Reppulit erepto cunct ductore Menalca,
Hic & mente Lacon, crudi torrentis alumnu
(Nec turpauit auos) hastam intra pectus eun
(Ne pudor in tergo) per & ossa & viscera ret
Extrahit, atque hosti dextra labente remittit
Sanguineam. dilecta genis morientis oberrant
Taygeta, & pugnæ, laudataq; verbera matr
Phædimon Iasiden arcu Dircæus Amyntas
Destinat (heu celeres Parcæ) iam palpitat ar
440 Phædimus, & certi nōdum tacet arcus Amy
Abstulit ex humero dextram Calydonius A
Phegeos, illa suum terra tenet improba ferru
Et mouet. extimuit sparsa inter tela iacentem

Progrediens. truncamq; tamen percussit Acetes.
Iphin atrox Athamas, Argũ ferus impulit Hypse᷒.
Strauit Abanta Pheres, diuersaq; vulnera flentes
Iphis eques, pedes Argus, Abas auriga iacebant.
Inachidæ gemini geminos ex sanguine Cadmi
Occultos galeis (sæua ignorantia belli)
Perculerant ferro. sed dum spolia omnia cæsis 450
Eripiunt, videre nefas, & mœstus vterque
Respicit ad fratrem, pariterq; errasse queruntur.
Cultor Ion Pisæ, cultorem Daphnea Cyrrha
Turbatis prostrauit equis. hunc laudat ab alto
Iuppiter, hunc tardus frustra miseratur Apollo.
Ingentes Fortuna viros illustrat vtrinq;
Sanguine in aduerso: Danaos Cadmeius Aemon
Sternit, agitq; furens. sequitur Tyria agmina Ty-
Hũc Pallas præsens, illũ Tirynthius implet. (deus.
Qualiter hyberni summis duo montibus amnes 460
Franguntur, geminaq; cadunt in plana ruina,
Contendisse putes, vter arua, arbustaq; tollat,
Altius aut superet pontes. ecce vna receptas
Confundit iam vallis aquas: sibi quisq; superbus
Ire cupit, pontoq; negant descendere mixti.
Ibat fumiferam quatiens Onchestius Idas
Lãpada per medios, turbabatq; agmina Graiûm
Igne viam rumpens. magno quem comminus ictu
Tydeos hasta feri, discussa casside fixit.
Ille ingens in terga iacet, stat fronte superstes 470
Lancea, collapsæ veniunt in tempora flammæ.
Prosequitur Tydeus. sauos ne dixeris Argos.

Igne tuo Thebane rogum concedimus, arde.
Inde velut primo Tigris gauisa cruore
Per totum cupit ire pecus, sic Aona saxo
Ense Pholū, Chromin ense duos Helicaonas
Transfigit. Ægea Veneris quos Mœra sacerdo
Ediderat prohibente Dea. vos præda cruenti
Tydeos it, pauas etiamnum mater ad aras.
480 *Nec minus Herculeū cōtra vagus Aemona d*
Sanguis, inexpleto rapitur per millia ferro.
Nunc tumidæ Calydonis opes, nunc torua Py
Agmina, nunc mœstæ fundēs Pleuronis alum
Donec in Olenium fessa iam cuspide Buten
Incidit. hunc turmis obsessum, & abire ve*
Aggreditur. puer ille, puer, malasq; comamq;
Integer, ignaro cui tunc Thebana bipennis
*In galeam librata venit. *funduntur vtrinq*
Tempora, diuiduiq; cadunt in brachia crines
490 *Et non hoc metuens inopino limite vitæ*
Exiluit. tunc flauum Hypanim, flauumq; Po
(Ille genas Phœbo, crinem hic pascebat Iacch
Saeuus vterque deus) victis Hyperiona iungit
Conuersumq; fuga Damasum. sed lapsa per a
Hasta viri trans pectus abit. parmamq; tene
Excutit, & summa fugiens in cuspide portat.
Sterneret aduersos etiamnum Ismenius Aem
Inachidas (nam tela regit, viresq; ministrat
Amphitryoniades) sauum sed Tydea contra
500 *Pallas agit. iamq; aduerso venere fauore*
Comminus, & placido prior hæc Tirynthius

* vv. obuersum.

* vv. finduntur.

Fida soror, quanam hunc bell ca igine nobis
Congressum Fortuna tulit? num regia Iuno
Hoc molita nefas? citius me fulmina contra
Infandum ruere, & magno bellare parenti
Aspiciat. genus huic (sed mitto agnoscere:) quãdo
Tu diuersa foues. nec si ipsum comminus Hylum
Tydeos hasta tui, Stygioq; ex orbe remissum
Amphitryonia petat. teneo, aternumq; tenebo
Quantũ hac diua manus, quoties sudauerit agis 510
Ista mihi. duris famulus cùm càsibus omnes
Lustro vagus terras: ipsa heu comes, inuia mecum
Tartara, ni superos Acheron excluderet isses.
Tu patrem. cœlumq; mihi. quis tanta relatu
Æquet? habe totas si mens excindere Thebas,
Cedo equidem, veniamq; precor. sic orsus abibat
Pallada mulcet honos, rediitq; ardore remisso
Vultus, & erecti sederunt pectoris angues.
Se tit abisse deum. leuius Cadmeius Æmon
Tela rotat, nullóque manum cognoscit in ictu. 520
Tunc magis, atq; magis vires animusq; recedunt,
*Nec*pudor ire retro, cedentem Acheloius Heros* l. pudet
Impetit, & librans vni sibi missile telum,
Direxit iactus, summa quà margine parma
Ima sedet galea, & iuguli vitalia lucent.
Nec frustrata manus, mortemq; inuenerat hasta
Sed prohibet, paulumq; humeri libare sinistri
Prabuit, & merito parcit Tritonia fratri.
Ille tamen nec stare loco, nec comminus ire
Amplius, aut vultus audet perferre cruenti 530

Tydeos.ægra animo vis,ac fiducia cessit.
Qualis setigeram Lucana cuspide frontem
Strictus aper penitus cui non infossa cerebro
Vulnera,nec felix dextræ tenor.in latus ira
Frangit, & experta iam non venit obuius
Ecce ducem turmæ certa indignatus in host
Spicula, felici Prothoum torquere lacerto
Turbidus Oenides,vna duo corpora pinu
540 Cornipedemq;,equitemq; ferit.ruit ille ruen
In Prothoum,lapsasq; manu quærentis hab
In vultus galeam,clypeumq; in pectora cal
Saucius extremo donec cum sanguine frenos
Respuit,& iuncta domino ceruice recumbit
Sic vlmus,vitisq;,duplex iactura coloni
Gaurano de monte cadunt.sed mœstior vln
Quærit vtrumque nemus, nec tam sua b
labens,
Quàm gemit assuetas,inuitaq; proterit vu
550 Sumpserat in Danaos Heliconius arma Ch
Ante comes Musis, Stygij cui conscia pensi
Ipsa diu inspectis letum prædixerat astris
Vrania.cupit ille tamen,pugnasq; virosq;
Forsitan,vt caneret,longa iacet ipse canend
Laude,sed amissum Musæ fleuere sorores.
Pactus Agenoream primis Atys ibat ab an
Ismenen. Tyrij iuuenis non aduena belli
Quãuis Cyrrha domus.soceros nec tristibu
Aduersatus erat,sponsam,cui castus aman
Squallor, & indigni commendat gratia lu

Ipse quoque egregius, ne pectora virginis illi 560
Diuersa, inq; vicem sineret Fortuna. placebant.
Bella vetant tedas, iuuenisq; hinc maior in hostes
Ira ruit primis immixtus & agmina Lerna
Nunc pedes ense vago, prensis nunc celsus habenis
Conspectetur, agit. triplici velauerat ostro
Surgens etiamnum humeros, & leuia mater
Pectora. tunc auro phaleras, auroq; sagittas
Cingulaq; & manicas, ne coniuge vilior iret
Presserat, & mixtum cono crispauerat aurum.
Talibus heu fidens vocat vltro in pralia Graios. 570
At primum faciles grassatus cuspide turmas
Arma refert sociis, & in agmina fida, peracta
Cade redit. sic Hircana Leo Caspius vmbra
Nudus adhuc, nullóque iuba flauentis honore,
Terribilis magnique etiamnum sanguinis insons,
Haud procul à stabulis captat custode remoto
Saepe pecus, teneraq; famem consumit in agna
Hunc ignotum armis, ac solo corpore mensus
Tydeus non timuit. fragiliq; lacessere telo
Sepius infrendentem aliis, aliósque sequentem 580
Ausus erat. tandem inualidos Ætolus ad ictus
Fortè refert oculos, & formidabile ridens.
Iamdudum video, magnum cupis improbe leti
Nomen ait. simul audacem non ense, nec hasta
Dignatus, leuiter digitis imbelle solutis
Abiecit iaculum. latebras tamen inguinis altè
Missile, ceu totis intortum viribus hausit.
Hauerit haud dubium fati, & spoliare superbit

Oenides: Neq;.n.has Marti, aut tibi bellica P
Exuuias figemus ait. procul arceat ipsum
590 Ferre pudor. vix si bellum comitata relictis
Deiphile thalamis, illi illudenda tulissem.
Sic ait: & belli maiora ad præmia mente
Ducitur. innumeris veluti Leo fortè potitus
Cædibus, imbelles vitulos, mollésque iuuenc
Transmittit, magno furor est in sanguine me
Nec nisi regnantis ceruice recumbere tauri.
At non semianimi clamore Menœcea lapsus
Fallit Atys, prauertit equos, curruq; citato
Desilit. instabat pubes Tegæa iacenti.
600 Nec prohibent Tyrij: pudeat Cadmea iuuent
Terrigenas mentita patres, quo tenditis, inqu
Degeneres? meliúsne iacet pro sanguine nost
Hospes Atys? tā ū hospes adhuc, & coniugis
Infelix nondum iste suæ. nos pignora tanta
Prodimus? insurgunt iusto firmata pudore
Agmina, cuiq; sua rediere in pectora curæ,
Interea thalami secreta in parte sorores
Par aliud mirum, miseriq; innoxia proles
Oedipodæ, varias miscent sermone querelas.
61 Nec mala quæ iuxta, sed longa ab origine fa
Hæc matris tedas, oculos ast illa paternos
Altera regnantem, profugum gemit altera fr
Bella amba grauis hinc m [illegible] cunctatio vo
Nutat vtroq; timor, quēna hoc certamine v
Quem vicisse velint. tacitè præponderat exu
Sic Pandionia repetunt vbi fida volucres

Hospitia, atque larem bruma pulsante relictum
Iamq; super nidos veteruq; exordia fati
Narrant tectis, & truncum ac flebile murmur
Verba putant. voxq; illa tamē non dissona verbis. 620
Atque ibi post lachrymas, & lōga silentia rursus
Inchoat Ismene. Quisnam hic mortalibus error?
Quæ decepta fides? curam inuigilare quieti,
Claraq; per somnos animis simulachra reuerti:
Ecce ego quæ thalamos, nec si pax alta maneret,
Tractarem sensu (pudet heu) connubia vidi
Nocte soror. sponsum unde mihi sopor intulit amēs
Vix notum visu? semel his in sedibus illum
Dum mea nescio quo spondentur fœdera pacto
Respexi non sponte soror. turbata repente 630
Omnia cernebam, subitusq; intercidit ignis,
Méque sequebatur rabido clamore reposcens
Mater Atyn. quenā hæc dubia præsagia cladis?
Nec timeo dum tuta domus, milesq; recedat
Dorsus, & tumidos liceat componere fratres.
Talia iactabant, subito cùm pigra tumultu
Expauit domus, & multo sudore receptus
Fertur Atys, seruans animam iam sanguine nullo,
Cui manus in plaga, dependet languida ceruix
Exterior clypeo crinésque à fronte superni,* 640 vv. supini.
Prima videt, caramq; tremens Iocasta vocabat
Ismenen. namq; hanc solam moribūda precatur* vv. hoc
Vox generi. solum hoc gelidis iam nomen inerrat
Faucibus exclamant famulæ, tollebat in ora
Virgo manus. tenuit sæuus pudor. attamen ire

Cogitur.indulget ſummum hoc Iotaſta iacent
Oſtenditq;,offertq; quater:iam morte ſub ipſa
Ad nomen viſus,deiectaq; fortiter ora
Suſtulit.illam vnam neglecto lumine cæli
Aſpicit,& vultu non exſatiatur amato.
650 Tunc quia nec genitrix iuxta,poſitusq; beata
Morte pater,ſponſus munus miſerabile tradux
Declinare genas.ibi demum teſte remoto
vv. lumina. Faſſa pios gemitus,lachrymasq; in * vulnera
Dumq; ea per Thebas aliis ſerpētibus ardēs, (
Et face mutata bellum integrabat Enyo,
vv. vallunt. Arma*volāt,primos veluti modo cōminus ic
Suſtulerint,omnisq; etiamnum luceat enſis,
Eminet Oenides,quamuis & arundine certa
Parthenopæus agat,morientumq; ora furenti
660 Hippomedon proculcet equo, Capaneaq; pinus
Iam procul Aoniis volet agnoſcenda cateruis,
Tydeos illa dies.illum fugiuntq;,tremuntq;,
Clamantem: Quo terga datis?licet ecce peremp
Vlciſci ſocios,mœſtámque rependere noctem.
Ille ego inexpletis ſolus qui cædibus hauſi
Quinquaginta animas totidē,totidemq; grega
Ferte manus.nulline patres,nulliq; iacentum
Vnanimes fratres?quæ tanta obliuia luctus?
Quàm pudet Inachias cōtemptū abiiſſe Mycen
670 Hinc ſuper Thebis?hæc robora regis? vbi auten
Egregius dux ille mihi?ſimul ordine leuo
Ipſum exhortantem cuneos, capitisq; ſuperbi
Inſignem fulgore videt.nec ſegnius ardens
Acc

Accurrit, niueo quàm flammiger ales olori
Imminet, & magna trepidum circumligat vmbra
Tunc prior. Aoniæ rex ô iustissime gentis
Imus in arma palàm, tandémq; ostẽdimus enses?
An noctem & solitas placet expectare tenebras? 680
Ille nihil contra. sed stridula cornus in hostem
It referens mandata ducis, quam prouidus heros
Iam iam in fine via percussam obliquat, & ipse
Telum ingens auidè, & quanto non ante lacerto
Impulit: ibat atrox finem impositura duello
Lancea, conuertêre oculos vtrinque fauentes
Sidonij, Graijq; dei, crudelis Erinnys
Obstat, & infando differt Etheoclea fratri.
Cuspis in armigerũ Phlegyã peccauit, vbi ingens* vv. ibi
Pugna virûm. stricto nam sauior irruit ense
Ætolus, retroq; datum Thebana regebant 690
Arma ducem. sic dẽsa Lupum iam nocte sub atra
Arcet ab oppressò pastorum turba iuuencos.* l. appresso.
Improbus erigitur contra, nec cura vetantes
Impetere, illum semel in quem venerat, vrget.
Non secus obiectas acies, turbamq; minorem
Dissimulat, transitq; manu. tamen ora Thoantis
Pectora Deilochi, Cleonij latus, ilia torui
Perforat Hippotadæ. truncis sua mẽbra remittit,
Interdum galeásq; rotat per nubila plenas,
Et iam corporibus sese, spoliisq; cadentum 700
Clauserat vnum acies circũm consumitur, vnum
Omnia tela vouent. summis hæc ossibus hærent,
Pars frustrata cadunt, partem Tritonia vellit,

AA

Multa regent clypeo. densis iam consitus has
Ferratum quatit vmbo nemus, tergoq; fatis
Atq; humeris gentilis aper: nusquam ardu
Gloria, quippe apicem torua Gradiuus habe
Cassidis haud latum domino ruit omen: ins
Temporibus nuda ara sedent. circumq; son
710 *Vertice percusso, voluuntur in arma molare*
Iam cruor in galea, iam saucia proluit ater
Pectora, permixtus sudore, & sanguine torr
Respicit hortantes socios, & Pallada fidam
Longius opposita celantem lumina parma.
Ibat enim magnum lachrymis inflectere pat
Ecce secat Zephyros, ingentem fraxinus iran
Fortunamq; ferens, teli non eminet author.
Astacides Menalippus erat. nec prodidit ipse
Et vellet latuisse manum. sed gaudia turm
720 *Monstrabant trepidum. nã flexus in ilia Ty*
Submissum latus, & clypei laxauerat orben — vv. miscent.
Clamorem Aonij tollunt, gemitumq; Pelasg
Obiectantq; manus indignantemq; tuentur
Ille per oppositos, longè rimatus, amarum
Astaciden, totis animæ se cogit in ictum
Relliquijs, telumq; iacit, quod proximus Hop
Præbuerat, perit expressus conamine sangui
Tunc tristes socij cupidum bellare, (quis ardo
Et poscentem hastas, mediaq; in morte nega
730 *Expirare, trahunt, summiq; in margine cam*
Effultum gemina latera inclinantia parma
Ponunt. ac saui rediturum ad præmia Ma*

Demittunt flentes. sed & ipse recedere cœlum,
Ingentesq; animos extremo frigore labi
Sensit, & innixus terræ, Miserescite, clamat,
Inachidæ. non ossa precor referantur ut Argos,
*Ætolúmve larem. neq; enim mihi cura *supremi* l. suprema.
Funeris. odi artus, fragilémq; hunc corporis usum
Desertorem animi. caput, ô caput, ô mihi si quis
Adportet Menalippe tuum. nam volueris aruis, 740
Fido equidem. nec me virtus suprema fefellit.
*I precor *Atrei si quid tibi sanguinis unquam* l. Arcadii.
Hippomedon. vade O primis puer inclyte bellis
Arcas, & Argolicæ Capaneu iã maxime turmæ.
Moti omnes. sed primus abit, primusq; repertum
Astaciden medio Capaneus è puluere tollit
Spirantem, leuaq; super ceruice reportat,
Terga cruentantem concussi vulneris unda.
Qualis ab Arcadio rediit Tirynthius antro,
Captiuumq; suem clamantibus intulit Argis. 750
Erigitur Tydeus, vultuq; occurrit & amens
Lætitiaq;, iraq;, ut singultantia vidit
Ora, trahiq; oculos, seseq; agnouit in illo:
Imperat abscissum porgi, leuaq; receptum
Spectat atrox hostile caput, gliscitq; tepentis
Lumina torua videns, & adhuc dubitantia figi,
Infelix contentus erat. plus exigit ultrix
Tisiphone. iamq; inflexo Tritonia patre
Venerat, & misero decus immortale ferebat,
Atque illum effracti perfusum tabe cerebri 760
Aspicit, & viuo scelerantem sanguine fauces.

Nec comites auferre valent: stetit aspera G
Crinibus emissis, rectiq; ante ora Cerasta
Velauere deam. fugit auersata iacentem
Nec prius astra subit, quā mystica lāpas, &
Elisos multa purgauit lumina lympha.

P. STATII PAPIN

THEB. LIBER IX.

ASperat Aonius rabies audita cruenti
Tydeos. ipsi etiā minus ingemuere ia
Inachidæ, culpantq; virum, & rupisse que
Fas odij. quin te diuum implacidissime, qu
Præcipuum tunc cædis opus Gradiue furebo
Offensum virtute ferunt. nec comminus ip
Ora, sed & trepidos retro torsisse iugales.
Ergo profanatum Menalippi funus acerbo
Vulnere, non alijs vltum Cadmeia pubes
10 *Insurgunt stimulis, quàm si turbata sepulc*
Ossa patrum, monstrisq; data crudelibus v
Accendit rex ipse super, quisquàmne Pelasg
Mitis adhuc? hominemq; gerit? iā morsibus
(Prô furor! vsq; adeò tela exaturauimus?) a
Dilacerant. nonne Hircanis bellare putatis
Tigribus? aut sæuos Libyæ contraîre leones?
Et nunc ille iacet (pulchra ô solatia leti)
Ore tenens hostile caput, dulciq; nefandus
Immoritur tabo. nos ferrum mite, facésque

Illis nuda odia, & feritas iam non eget armis. 20
Sic peragant rabidi, claraq; hac luce fruantur:
Dũ videas hæc sũme pater. sed enim hiscere cãpos
Conquesti, terraq; fugam mirantur, an istos
Vel sua portet humus? magno sic fatus agebat
Procursu fremituq; viros. furor omnibus idem.
Tydeos inuasisse spolijs, raptoq; potiri
Corpore. non aliter subtexunt astra cateruæ
Incœstarum auium, longè quibus aura nocentem
Aëra desertas q; tulit sine funere mortes.
Illo auida cùm voce ruunt. sonat arduus æther 30
Plausibus, & cælo volucres cessere minores.
Fama per Aonium rapidò vaga murmure cãpum
Spargitur in turmas, solito pernicior index
Cùm lugenda refert. donec cui maxima fando
Dãna vehit, trepidas lapsa est Polynicis ad aures,
Diriguit iuuenis, lachrymæq; hæsere paratæ,
Et cunctata fides. nimium nam cognita Virtus
Oenidæ, credi letum suadetq;, vetatq;.
Sed postquã haud dubio clades authore reperta est:
Nox oculos, mentemq; rapit. tum sanguine fixo 40
Mẽbra simul. simul arma ruũt. madet ardua fletu
Iam galea, atq; ocrea clypeum excepêre cadentem.
It mœstus genua ægra trahens, hastamq; sequentẽ
Vulneribus seu mille grauis, totósq; per artus
Saucius. assistunt socij, monstrantq; gementes.
Tandem ille abiectis, vix quæ portauerat, armis
Nudus in egregij vacuum iam corpus amici
Procidit, & tali lachrymas cum voce profudit.

Hasne tibi armorum spes ô suprema meorum
50 *Oenide grates? hæc præmia digna rependi?*
Nudus vt inuisa Cadmi tellure iaceres
Sospite me? nunc exul ego, æternumq; fugatu
Quãdo alius misero, ac melior mihi frater a
Nec iam sortitus veteres, regniq; nocentis
Periurum diadema peto. quo gaudia tanti
al. tradent *Empta mihi? aut sceptrũ quod nõ tua dex: e*
Ite viri, solumq; fero me linquite fratri?
Nil opus arma vltra tentare, & verdere mor
Ite precor. quid iam dabitis mihi deniq; mai
60 *Tydea consumpsi. quanam hunc ego morte p*
O socer, O Argi. & primæ bona iurgia noctis,
l. hoc *Alternæq; manus, & longi pignus amoris*
Ira breuis. non me ense tuo tunc maxime T
(Et poteras) nostri mactasti in limine Adras
Quin etiam Thebas me propter, & impia fr
Tecta libens, vnde haud alius remeasset. adi
Ceu tibimet sceptra, & proprios laturus hono
Iam Telamona pium, iam Thesea fama tac
Qualis, & ecce iaces? quæ primum vulnera m
70 *Quis tuus hic, quis ab hoste cruor? quæ te agm*
Innumeri strauere globi? ni fallor, & ipse (q
Inuidit pater, & tota Mars impulit hasta.
Sic ait, & mœrens etiamnum lubrica tabo
Ora viri tergit lachrymis, dextramq; reponit
Túne meos hostes hucusq; exosus & vltra
Sospes ego? exuerat vagina turbidus ensem
Aptabatq; neci: comites tenuere socérque

Castigat, belliq; vices, ac fata reuoluens
Solatur tumidum, longeq; à corpore caro
Paulatim unde dolor, letiq; animosa voluntas 80
Amouet, ac tacitè ferrum inter verba reponit.
Ducitur, amisso qualis consorte laborum
Deserit inceptum media inter iugera sulcum
Taurus iners, colloq; iugum deforme remisso
Parte trahit, partem lachrymans sustẽtat arator.
Ecce autem hortatus Etheoclis, & arma secuti
Lecta manus, iuuenes, quos nec Tritonia bello
Nec prope collata spreuisset cuspide Mauors
Aduentant. contra collecta ut pectora parma
Fixerat, atque hastam longe protenderat, hæret 90
Arduus Hippomedon, ceu fluctibus obuia rupes,
Cui neq; de cælo metus, & fracta æquora cedunt:
Stat cunctis immota minis, timet ipse rigentem
Pontus, & ex alto misera nouere carinæ.
Tunc prior Aonides validam simul elicit hastã.
Non pudet hos Manes? hoc infamantia bellum
Funera, diis coràm, & cælo inspectante tueris?
Scilicet egregius sudor memorandaq; Virtus,
Hanc tumulare feram? nec nõ mœrentibus Argos
Exequiis lachrymandus eat? molliq; pheretro 100
Infandam eiectans saniem? dimittite curam.
Nulla illum volucres, nulla impia mõstra, nec ipse
Si demus, pius ignis edat, nec plura. sed ingens
Interquet iaculum, duro quod in ære moratum,
Transmissumq; tamen clypei stetit orbe secundo.
Inde Pheres, acerq; Lycus. sed cassa pheretris

Hasta redit Lycus excelso terrore comantem
Perstrinxit galeam.conuulsa cuspide longè
Diffugere iubæ,patuitq; ingloria cassis,
110 *Ipse nec ire retro, nec in obuia concitus arm*
Exilit.inq; eadem sese vestigia semper
Obuersus cunctis profert,recipitq;,nec vnqua
Longius indulget dextra,motusq; per omnes
Corpus amat.corpus seruans,circumq;,supra
Vertitur imbellem non sic amplexa iuuencum
Infestante lupo.cum primum fœta tuetur
Mater,& ancipiti circumfert cornua gyro.
Ipsa nihil metuens,sexusq; oblita minoris
Spumat,& ingentes imitatur fœmina tauro
120 *Tandem intermisso iaculantum nube potesta*
Reddere tela fuit.namq; & Sycionius Alcon
Venerat auxilio.Pisaaq; prapetis Ida
Turba subit,cuneumq; replent.his fretus in h
Lernaam iacit ipse trabem.volat illa sagittis
Æqua fuga,mediumq; nihil cunctata Polyte
Trasabit, & iuncti clypeũ cauat improba M
Phocea tunc Cydona, Tanagraumq; Phalant
Atq; Ericẽ,hunc retro cõuersum, & tela petẽ
Dum spes nulla necis,crinito à vertice figit.
130 *Faucibus ille cauis hastam non ore receptam*
Miratur moriens,pariterq; & murmure plen
Sanguis,& expulsi salierunt cuspide dentes.
Ausus erat furta dextram iniectare Leonteus
Pone viros,atq; arma latens.positumq; trahe
Prenso crine caput.vidit,quamquã vndiq; cre

Hip

Hippomedon ante ora mina, sæuoq́ protenuam
Abstulit ense manũ, simul increpat. Hãc tibi Ty-
Tydeus ipse rapit. post & confecta virorũ (deus,
Fata time, magnosq́ miser fuge tangere manes. 140
Ter Cadmæa Phalanx toruũ abduxere cadauer,
**Terq́ trahunt Danai. Siculi velut anxia puppis* v. ter retrahunt
Seditione maris, nequicquam obstante magistro
*Errat, & *aduerso redit in vestigia velo.* v. auerso
Non ibi Sidonia valuissent pellere cœpto
Hippomedõta manus. nõ illum impacta mouerent
Tormenta oppositum, formidatiq́ superbis
Turribus impulsus tentato vmbone redissent.
Sed memor Elysij regis noxasq́ retexens
Tydeos, in medios astu subit impia campos 150
Tisiphone. sensere acies, subitusq́ cucurrit v. recensens
Sudor equis, sudorq́ viris: quanquam ore remisso
Inachium n fingebat Halym, nusquã impius ignis,
Verberaq́ & iussi tenuere silentia crines.
Arma gerit, iuxtaq́ feri latus Hippomedontis
Blanda genas, vocemq́ venit; tamen ille loquentis
Extimuit vultus, admiratusq́ timorem.
Illa autem lachrymãs, Tu nunc ait inclyte frustra
Exanimes socios, inhumataq́ corpora Graium,
(Scilicet is nobis metus? aut iam cura sepulchri?) 160
Protegis, ipse manu Tyria iam captus Adrastus
Raptatur, teq́ ante alios, te voce manuq́
Inuocat. heu qualem versare in sanguine vidi
Exutum canos lacero diademate crines
Nec procul hinc, aduerte oculos. vbi plurimus ille

Puluis, vbi ille globus paulū stetit anxius I
Librabatq; metus. premit aspera virgo. quid i
Imus? an hi retinent manes? & vilior ille
Qui superest? miserum socijs opus, & sua m
170 *Prælia, & vnanimi vadit desertor amici*
Respiciens tamen, & reuocent si forte, parat.
Inde legens turbata trucis vestigia diua,
Huc illuc frustra ruit auius: impia donec
Eumenis ex oculis, reiecta cærula parma
Fugit & innumeri galeam rupere cerastæ.
Aspicit infelix discussa nube quietos
Inachidas, currumq; nihil metuentis Adrast
Et Tyrij iam corpus habent. iam gaudia m
i. aderat *Testantur voces. victorq; vlulatus*inerrat*
180 *Auribus, occultoq; ferit præcordia luctu*
Ducitur hostili (prò dura potentia fati)
Tydeus ille solo, modo cui Thebana sequent
Agmina, siue gradū, seu frena effunderet, in
Limes vtrinq; datus: nusquā arma. manus
(Nulla viri feritas) iuuat ora rigentia leto, (
Et formidatos impune lacessere vultus.
Hic amor, hoc vnà timidi, fortésq; sequuntu
Nobilitare manus, infectáque sanguine tela
Coniugibus seruant, paruisq; ostendere nat
190 *Sic vbi Maura diu populatum rura leonem,*
Quē propter, clausiq; greges, vigilantq; mag
Pastorum lassa debellauere cohortes:
Gaudet ager, magno subeunt clamore coloni
Præcerpúntque iubas, immaniaq; ora reclud

atq; cõmemorant. seu iã sub culmine fixus
at, antiquo seu pendet gloria luco.
s Hippomedon quanquam iã sentit inane
um, & feram rapto pro corpore pugnam,
en, & cæcum rotat irreuocabilis ensem.
ios, hostemq; nihil dum tardet euntem
ns. sed sede noua iam lubrica tellus. 200
q; semineceśq; viri, currúsq; soluti
un'. læuumq; femur, quod cuspide fixum
Echionij. seu dissimulauerat ardens,
i nescierat. mœstum videt Hopplea tãdem.
hic magni fidus comes, & modo frustra
er. alipedem prona ceruice tenebat
m ignarum domini, solúmq; frementem
vacet, inque acies audentior ille pedestres.
aspernantem tumido noua pondera tergo
quippe manum domitis expertus ab annis) 210
it, affaturq;, quid ô noua iussa recusas
sonipes? nusquam tibi dulce superbi
nus: non iam Ætolo satiabere campo,
ntemq; iubam per stagna Acheloia solues,
superest, caros i saltem vlciscere manes,
quere, extorrẽ neu tu quoque laseris vmbrã
us. tumidumq; equitem post Tydea portes.
e, accensumq; putes hoc fulmine raptum
lit, & similes minus indignatur habenas.
r aeria talis Centaurus ab Ossa 210
in valles, ipsum nemora alta tremiscunt.
us equum. trepidi cursu glomerãtur anhelo

Labdacidæ, premit ille super, inopinaq; ferro
Colla metens, linquit truncos post terga cade
Vẽtum erat ad fluuium solito tunc plenior a
Signa mali, magna se mole Ismenos agebat.
Illa breuis requies, illo tumida agmina lassam
De campis egere fugam. stupet hospita belli
Vnda viros, claraq; armorum incenditur vm
210 Insiluere vadis. *magno stridore solutus
Agger, & aduersæ latuerunt puluere ripæ.
Ille quoque hostiles saltu maiore per vndas
Irruit attonitus (longum dimittere habenas)
Sicut erat, tantum viridi defixa parumper
Cespite populeo commendat spicula trunco.
Tunc vero exanimes tradunt rapientibus vl
Arma vadis. alij demissa casside quantum
Tendere conatus animæ valuere sub vndis,
Turpe latent. multi fluuium transmittere na
240 Aggressi, sed vincla tenent, lateriq; repugnat
Balteus, & madidus deducit pectora thorax.
Qualis cœruleis tumido sub gurgite terror
Piscibus, arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem Delphina videt. fugit omnis in
Turba lacus, viridésq; metu stipantur in alga
Nec prius emersi quam summa per æquora fl
Emicet, & visis malit certare carinis.
Talis agit sparsos, mediisq; in fluctibus heros
Frena manu pariter, pariter regit arma, ped
50 Remigio sustentat equum, consuetaq; campo
Fluctuat, & mersas leuis vngula quærit aren

v. magnoque fragore

Hyoma Chromys, Chromin Antiphus,
iphon Hypseus.
Astyagen, euasurumq; relicto
Linum, ni fata vetent, & stamine primo
um tellure mori. premit agmina Thebes
medon. turbat Danaos Asopius Hypseus,
utrumq; timet. crasso vada mutat vterq;
ine, & à fluuio neutri fatale reuerti.
ceri pronis voluuntur cursibus artus
& abscisa redeunt in pectore dextra. 260
iam clypeosq; leues arcusq; remissos
vehit, galeasq; vetant descendere crista
a vagis latè sternuntur flumina telis,
itis. illic luctantur corpora leto
tesq; animas retro premit obuius amnis
neam rapiente vado puer Agrius vlmum
erat, insignes humeros ferus ense Menœceus
tat ille cadens nōdum conamine adempto,
us in excelsis spectat sua brachia ramis.
s hasta Sagen ingenti vulnere mersit, 270
anet fundo, rediit pro corpore sanguis.
it ripis fratrem rapturus Agenor
ifer, & tenui. sed saucius ille leuantem
uat amplexu: poterat resolutus Agenor
isse vadis, puduit sine fratre reuerti.
tem dextra Chaletum, vulnusq; minantē
at rapidus nodato gurgite vortex,
ultu, iam crine latet, iam dextera nusquā,
us abruptas ensis descendit in vndas.

280 *Mille modis leti, miseros mors vna fatigat*
Induit à tergo Mychalesia cuspis Agyrten,
Respexit, nusquam author erat, sed concita
Gurgitis effugiens inuenerat hasta cruorem
Figitur, & validos sonipes Ætolus in armo
Excluitq; alte vi mortis, & aera pendens
Verberat. Haud tamẽ est turbatus flumine
Sed miseratur equum. magnoq; è vulnere te
Exuit ipse gemens, & sponte remisit haben
Inde pedes repetit pugnas, gressuq; manuq;
290 *Certior, & segnem Nomium, fortemq; Mi*
l. *phœbeumq. **Thebanumq; Lycan, Antedoniumq; Lyc*
Continuat ferro, geminusq; è fratribus vn
Thespiaden. eadem poscenti fata Panemo
Viue superstes ait, diraq; ad mœnia Theba
Solus abi, miseros non decepture parentes.
Dij bene quod pugnas rapidum deiecit in
Sanguinea Bellona manu. trahit vnda tim
Gurgite gentili, nuda nec flebilis vmbra
Stridebit vestros Tydeus inhumatus ad ig
300 *Ibitis æquoreis crudelia pabula monstris.*
Illum terra vehit, suaq; in primordia soluit
Sic premit aduersos, & acerbat vulnera di
Et nunc ense furit, nunc tela natantia rap
Ingerit, innupta comitem Therona Diana
Ruricolamq; Gyan, cum fluctiuago Erigyn
Intonsumq; Hersen, contemptoremq; profu
Crethea, nimbosam qui sæpe Caphareos ar
Euboicasq; hyemes, parua transfugerat al

...non fata queant? traiectus pectora ferro
...ur in fluctus. heu cuius naufragus vnda!
...que sublimi transnantem flumina curru
...ocios Pharsale petu, resupinat ademptis
... cuspis equis. illos violentia saeui
...is, infelixq; iugi concordia mergit.
...ge quis tumidu magnũ*expugnauerit undis
...nedonta labor, cur ipse excitus in arma
...s, docta nosse indulgere sorores.
...n opus ire retro, & senium defendere famae.
...bat Fauno, nymphaq; Ismenide natus
...nus bella tener Crenaeus in undis:
...us, cui prima dies in gurgite fido
...ale vadum & virides cunabula ripae.
...atus nihil Elysias ibi posse sorores,
...adulantem, nunc hoc nunc margine ab illo
...t auum. leuat vnda gradus, seu defluus ille,
...bliquus erat, nec cum subit obuius ullas
... dedere moras, pariterq; reuertitur amnis.
...Anthedonij tegit hospitis inguina pontus
...ior, aestiuo nec se magis aequore Triton
..., aut cara festinus ad oscula matris
...emeat, tardumq; ferit delphina Palaemon,
... decent humeros, clypeusq; insignis, & auro
...us Aonia caelatur origine gentis.
...s hic blandi, per candida terga iuuenci
...cura maris, teneris iam cornua palmis
...enet. extremis alludunt aequora plantis.
...es clypeo, fluctusq; aequare iuuencum.

310

l. inclinauerit

320

330

Adiuuat vnda fidem. pelago nec discolor a
Tunc audax pariter telis, & voce proteru
340 Hippomedonta petit. non hac fœcunda ve
Lerna, nec Herculeis hausta serpentibus v
Sacrum amnẽ, sacrũ & miser experiere, de
Altrices irrumpis aquas. nihil ille, sed ibat
Comminus, opposuit cumulo se densior am
Tardauitq; manum. vulnus tamen illa re
Pertulit, atque anima tota in penetralia s
Horruit vnda nefas. sylua fleuistis vtraq;.
Et grauiora caua sonuerunt murmura rip
Vltimus ille sonus moribundo emersit ab o
350 Mater, in hanc miseri ciderunt flumina
At genitrix cœtu glaucarum cincta sororu
v. valle Protinus icta malo, vitrea de* rupe solutis
Exilijt furibunda comis, ac verbere crebro
Oráq; pectoráq;, & viridẽ scidit horrida v
Vtq; erupit aquis, iterúmq;, iterúmq; treme
Ingeminat Crenee sono. nusquam ille, sed i
Desuper, ah misera nimium noscenda pare
Parma natat. iacet ille procul, qua mixta
Ismenon primi mutant confinia ponti.
360 Fluctiuagam sic sæpe domum, madidosq; p
Halcyone deserta gemit, cum pignora saua
Auster, & algentes rapuit Thetis inuida n
Mergitur orba iterũ, penitúsq; occulta sub
Limite non vno liquidum quà subter eun
Lucet iter, miseri nequicquam funera nati
Vestigat, plangitq; tamen, sæpe horridus an

,& obducto caligant sanguine visus.
men praeceps in tela offendit & enses,
túrque manu galeas,& prona reclinat
a nec ponto summota intrabat amaram 370
a,possessum donec iam fluctibus altis
dum miserata cohors, ad pectora matris
it. illa manu ceu viuum amplexa reportat.
uitq́ toris riparum,atque humida siccat
bus ora comis, atque haec vlulatibus addit.
bi semidei munus tribuere parentes?
ortalis auus? sic nostro in gurgite regnas?
r heu misero discors,alienáque tellus,
r unda maris,quae iuxta flumina corpus
lit, & miseram visa expectasse parentem. 380
mei vultus? haec torui lumina patris?
nes vndantis aui? tu nobile quondam
rum,nemorumq́ decus,quo sospite maior
, & nympharum longè regina ferebar.
vbinā ille frequēs modò circa limina matris
itus? orantesq́ tibi seruire Napaeae?
unc te meliùs saeuo mansura profundo
lexu misero tumulis Crenee reporto,
mihi? nec tanta pudet (heu) miseretq́ ruinae
parens? quae te alta & ineluctabilis imo 390
lidit amne palus? quò iam nec cruda nepotis
ra,nec nostri valeant perrumpere planctus?
furit, iactatq́ tuo se in gurgite maior
omedon,illum,ripaeq́,vndaeq́ tremiscunt.
impulsu nostrum bibit vnda cruorem.

Tu piger, & trucibus facilis seruile Pelasgis.
vv. iusta Ad cineres saltem, supremáq; * busta tuorum
Saue veni, non hic solum accensure nepotem
His miscet planctus, multumq; indigna cru
400 Pectora, cœrulea referunt lamenta sorores.
Qualiter Isthmiaco nondum Nereida portu
Leucothean planxisse ferunt, dum pectore a
Frigidus in matrem sauum mare respuit in
At pater arcano residens Ismenos in antro
Vnde aura, nubesq; bibunt, atque imbrifer
l. nascitur. * Pascitur, & Tyrios melior venit amnis in
Vt lamenta procul (quamquam obstrepit ips
uósque
Accepit nata gemitus, leuat aspera musco
Colla, grauemq; gelu crinem, ceciditq; solut a
410 Pinus adulta manu, dimissaq; voluitur vrn
Illum per ripas annoso scrupea limo
Ora exertantem sylua, fluuiiq; minores
Mirantur, tantus tumido de gurgite surgit,
Spumosum attollens apicem, lapsúq; sonoro
Pectora cœrulea riuis manantia barba.
Obuia cognatos gemitus, casumq; nepotis
Nympharũ docet vna patrẽ. monstratq; cru
Authorem. dextrámq; premit. stetit arduus a
Amne, manúq; genas, & nexa virentibus v
420 Cornua concutiens. sic turbidus ore profundo
Incipit. Hũc ne mihi superum regnator hono
Quod toties hospésq; tuus & conscius actis,
(Nec memorare timor) falsa nunc improba f

ua, nunc vetitam currus disiungere Phœbē,
lésq; rogos, deceptaq; fulmina vidi
ipuosq; alui natorum? an vilis & illis
ia? ad hunc certè repsit Tirynthius amnem.
tibi flagrātem Bromium restinximus unda.
ce quas fluuio cædes, quæ funera portem
inuus. telis, altoq; adopertus aceruo
se vadum belli series tenet. omnis anhelat
nefas, subterq; animæ, supraq; recentes
nt, & geminas iungunt caligine ripas.
go clamatus sacris vlulatibus amnis,
molles thyrsos, Bacchaáque cornua puro
e lauare feror, stipatus cædibus arctas
eta quæro vias. non Strymonos impia tanto
na cruore natant, non spumifer altius Ebrus
diuo bellante rubet. nec te admonet altrix
a, tuasq; manus iam pridem oblite parentum
r? an Eous meliùs pacatur Hydaspes?
u qui tumidus spolijs, & sanguine gaudes
ntis pueri, non hoc ex amne potentem
thon, aut sæuas victor reuehere Mycenas,
mortalis ego, & tibi ductus ab æthere sanguis.
at infrendens & sponte furentibus vndis
na dedit. mittit gelidus montana Cithæron
xilia, antiquasq; niues, & pabula brumæ
iubet. frater tacitas Asopos eunti
nciliat vires, & hiulcis flumina venis.
gerit. ipse caua scrutatur viscera terræ,
gnáque, torpentésq; lacus, pigráque paludes

430

440

450

l. excitat * Excutit, atq; auidos tollens ad sydera vul
Humentes nebulas exhaurit, & aëra siccat.
Iamq; super ripas vtroque extantior ibat
Aggere, iā medium modo qui superauerat a
Hippomedon intactus aquis. humerosq;, ma
Miratur creuisse vadum, seseq; minorem.
Hinc atque hinc tumidi fluctus. animosaq;
460 Tempestas instar pelagi, cùm Pleiadas hau
Aut nigrum trepidis impingit Oriona naut
Non secus aquoreo iactat Theumesius amn
Hippomedonta salo, sempérque vmbone sin
Tollitur, & clypeum nigrante superuenit a
Spumeus assaltans, fractaq; refunditur vna
Et cumulo maiore redit, nec mole liquenti
Contentus, carpit putres seruantia ripas
Arbusta, annosasq; trabes, eiectaq; fundo
Saxa rotat. stat pugna impar, amnisq;, viri
470 Indignante dea. nec enim dat terga, nec vllu
Frangitur ille minis. venientesq; obuius vn
Intrat, & obiecta dispellit flumina parma.
Stant terra fugiente gradus, & poplite ten
Lubrica saxa tenet, genibusq; obnixus, &
Subruta fallaci seruat vestigia limo.
Sic etiam increpitans: Vnde hac Ismene rep
Ira tibi? quóve has traxisti gurgite vires
Imbelli famulate deo? solumq; cruorem
Fœmineis experte choris, cùm Bacchica mu
480 Buxus, & insana maculant trieterida mat
Dixerat. atque illi sese deus obtulit vltro

dus imbre genas, & mole natantis arena. L.nube
auit dictis, trunca sed pectora quercu
uate, oppositi, quantum ira deusq; valebãt,
lit assurgens. tandem vestigia flexit,
ssumq; manu tegmen, conuersáq; lentè
s refert. instant vndæ, sequiturq; labantem
is ouans, nec non saxis & grandine ferri
per infestant Tyrij, geminóque repellunt
re. quid faciat bellis obsessus, & vndis? 490
fuga iam misero, nec magna copia mortis.
at graminea producta crepidine ripa
urum ac terra dubio, sed amicior vndis
inus, ingentiq; vadum possederat vmbra.
us opem (nam quà terras inuaderat?) vnca
puit dextra: nec pertulit illa trahentem.
naiore supra, quàm stabat pondere victa
itur, & quà stagna subit radice, quibúsque
ntem mordebat humum, demissa supernè
cit trepido sese, ripámque nec vltra 500
urum subita vallauit ponte ruina.
vndæ coeunt, & ineluctabile cœnum
icibúsque cauis sedit, crescitque barathrum.
que humeros, iam colla ducis sinuosa vorago
uit. hic demum victus suprema fateri
lamat. Fluuióne (pudet!) Mars inclyte merges
c animam? segnesq; lacus & stagna subibo
pecoris custos, subiti torrentis iniquis
erceptus aquis? adeóne occumbere ferro
n merui? tandem precibus commota Tonãtem 510

Iuno subit: Quo nam miseros sator inclyte d
Inachidas? quonã vsque premes? iã Pallas &
Tydea, iam rapto tacuerunt augure Delphi
En meus Hippomedon, cui gentis origo Myc
Argolicią; lares, numenq; ante omnia Iuno
(Sic ego fida meis?) pelagi crudelibus ibit
Præda feris? certè tumulos, supremaq; victis
Busta dabas. vbi Cecropiæ post prælia flamm
Theseos ignis vbi est? non spernit coniugis aq
520 *Ille preces. leuiterq; oculos ad mœnia Cadm*
Rettulit, & viso sederunt flumina nutu.
Illius exangues humeri, & perfossa patescunt
Pectora. ceu ventis altè conflata resedit
Tempestas, surgunt scopuli, quæsitaq; nautis
Terra & ab infestis descendunt æquora saxi
Quid ripas tenuisse iuuat? premit vndiq; ni
Telorum Phœnissa cohors. nec tegmina men
Vlla, omnisq; patet leto. tunc vulnera manan
Quiq; sub amne diu stupuit cruor, aëre nudo
530 *Soluitur, & tenues venarum laxat hiatus,*
Incertiq; labant vndarum frigore gressus.
Procumbit. Getico qualis procumbit in Æm
Seu Boreæ furijs, putri seu robore quercus
Cælo mixta comas, ingentemq; aëra laxat.
Illam nutantem nemus, & mons ipse tremisc
Qua tellure cadat, quas obruat ordine syluas
Non tamen aut ensem, galeámve audacia cu
Tangere. vix credunt oculis. ingentiaq; horre
Funera, & astrictis accedunt comminus arm

T

ē adijt Hypseus, capulumq; in morte tenenti 540
bit, & toruos laxauit casside vultus.
r Aonios altè mucrone corusco
sam ostentans galeam, & clamore superbit,
rus Hippomedon: hic formidabilis vltor
s infandi, debellatorq; cruenti
is. agnouit longè, pressitq; dolorem
animus Capaneus. telúmq; immane lacerto
tur librans. Ades ô mihi dextera tantum
esens bellis, & ineuitabile numen,
co, te solam superum contemptor adoro. 550
, & voti sese facit ipse potentem.
nebunda abies, clypeúmque per area terga
, tandémque animam sub pectore magno
ndit. ruit haud alio quàm celsa fragore
s, vbi innumeros penitus quassata per ictus
ur, effractámq; aperit victoribus vrbem.
per adsistens, non inficiamur honorem
s ait: refer huc oculos, ego vulneris author.
abi, multúmque alijs iactantior vmbris.
ensem, galeamq; rapit, clypeumq; reuellit 560
exanimémq; tenens super Hippomedonta,
e, ait, simul hostiles dux magne, tuásque
as: venit ciners decus, & suus ordo
bus, interea iustos dum reddimus ignes
ltor Capaneus operit tua mēbra sepulchro,
ceps dura belli vice mutua Graijs
isq; simul nectebat vulnera Mauors,
rus Hippomedon, illic non segnior Hypseus

Fletur, & alterni præbent solatia luctus.
570 *Tristibus interea* * *somni turbata figuris*
vv. somnum. *Torua sagittiferi mater Tegeatis Ephebi.*
Crine dato passim, plantisq; ex more soluti
Ante diem gelidas ibat Ladonis ad vndas,
Purgatura malum fluuio viuente soporem.
Namq; per attonitas curarum pondere noc
Sæpe & delapsas adytis, quas ipsa dicarat
Exuuias, seq; ignotis errare sepulchris
Extorrem nemoris, Dryadumq; à plebe fug
Sæpe nouos nati bello rediisse triumphos,
580 *Armaq; & alipedem notum, comitesq; vic*
Nusquã ipsum nũc ex humeris fluxisse pha
Effigiesq; suas, simulacraq; nota cremari.
Præcipuos sed enim illa metus portendere v
Nox misera, totoq; erexit pectore matrem.
Nota per Arcadiæ felici robore syluas
Quercus erat, Triuiæ quam desacrauerat i
Electam turba nemorum, numénque colen
Fecerat. hic arcus, & fessa reponere tela
Armáq; curua, suum & vacuorum terga L
590 *Figere, & ingentes æquantia cornua syluas.*
Vix ramis locus: agrestes adeò omnia cingu
Exuuiæ, & viridem ferri nitor impedit vn
Hanc vt fortè iugis longo defessa redibat
Venatu modò rapta ferox Erymanthidos
Ora ferens, multo proscissam vulnere cern
Deposuisse comam, & rorantes sanguine r
Expirasse solo. quærenti Nympha cruentas

las, atq; hostem dixit fauisse Lyaum.
emit, & planctu circundat pectus inani,
ere oculi noctem, mœstóque cubili
& falsos quærit per lumina fletus.
inane nefas merso ter crine piauit,
; sollicitas matrum solantia curas
it, armata ruit ad delubra Dianæ, 600
ub Eoo, notasq; ex ordine syluas
rcum gaui'a videt, tunc limine diua
, & tali nequicquam voce precatur.
otens nemorum, cuius non mollia signa
amq; trucem sexum indignata frequento
ihil Graio. nec te gens aspera ritu
s, Amasoniave magis coluere caterua. 610
i non vnquam Thyasi, ludúsue proterua
& inuiso quamuis temerata cubili,
men aut teretes thyrsos, aut mollia gessi
sed in tetricis & post connubia lustris,
q; venatrix, *animoq; innupta remansi. vv. animumq.
ibi secretis culpam occultare sub antris
ed ostendi natum, posuiq; trementem
uos confessa pedes. nec degener ille
inis, inq; meos reptauit protinus arcus 620
uer lachrymis & prima voce poposcit.
ibi (quid trepidæ noctes somnusq; minātur?)
recor audaci qui nunc ad prælia voto
imium tibi fisus abit, da visere belli
em, vel si ampla peto, da visere tantum.
det, tuaq; arma ferat. preme diua malorum

Signa.quid in nostris nemoralis Delia syl
Manades hostiles,Thebanaq; numina reg
Hei mihi cur penitus(simq; augur cassa fu
630 Cur penitus,magnoq; interpretor omine q
Quòd si vera sopor misera præsagia mittit
Per te maternos mitis Dictynna labores,
l.cūctis Fraternumq; decus,*iustis hunc fige sagitt
Infelicem vterum.misera sine funera m
Audiat ille precor.dixit,fletúque soluto,
Aspicit & ninea saxum maduisse Diana.
Illam diua ferox etiamnum in limine sacr
Expositam, & gelidas verrentem crinibus
Linquit,& in medijs frondentem Mænalo
640 Exuperat gressu,saltumq; ad mœnia Cadn
Destinat,interior cæli qua semita lucet
Dijs tantū, & cunctas iuxta videt ardua
Iamq; ferè medium Parnasi frondea prate
Colla tenebat iter,cùm fratrem nube coru
Aspicit haud solitum visu,remeabat ab a
Mœstus Echionijs, demersi funera lugens
Auguris.irrubuit cæli plaga sydere mixto,
Occursuq; sacro pariter iubar arsit vtrinq;
Et coiere arcus,& respondere pharetra.
650 Ille prior,Scio Labdacidas germana cohort
Et nimium fortes ausum petis Arcada pug
Fida rogat genitrix.vtinam indulgere prec
Fata darent!en ipse mei(pudet)irritus arm
Cultoris,frondesq; sacras,ad inania vidi
Tartara,& in memet versos descendere vu

ui currus, terraq; abrupta coëgi.
go, immeritusq; coli. Lugentia cernis
oror? mutasq; domos? hæc sola rependo
io comiti. nec tu peritura mouere
. & mœstos in vanum perge labores. 660
lest iuueni. non hoc mutabile fatum,
unc dubijs fraterna oracula fallunt.
s extremum misero confusa vicissim
fert, duraq; licet solatia morti
e. nec fugiet pœnas quicunq; nefandam
pueri scelerarit sanguine dextram
& nostris fas sit sæuire sagittis.
a mouet gressus, libandaq; fratri
ora tulit, Thebasq; infesta petiuit.
na ereptis maior crudescit vtrinque 670
, alternósq; ciet vindicta furores:
hinc turma, desolatumq; magistro
t hic grauius fremit Hippomedõtis adẽpti
hors. præbent obnixi pectora ferro.
dor rabidis externum haurire cruorem.
se suum. nec se vestigia mutant.
eo defixa acies, hostiq; cruento
mas, & terga negãt. cùm lapsa per auras
Dircæi velox Latonia montis
*gnoscunt colles, *notamq; tremiscit* 680
am. sæuis vbi quondam exerta sagittis l. pictamque.
m lasso Nioben consumpserat arcu,
ies inter medias, iam cæde superbum
rmorum, & primas tũc passus habenas.

habenas.

Venator raptabat equus. quem discolor ar
Tigris, & auratis adverberat unguibus ar
Colla sedent, nodis & castigata iubarum
Libertas. nemorisq; nota sub pectore prim
Iactantur, niueo lunata monilia dente.
690 *Ipse bis Oebalio saturatam murice pallam*
Lucentesq; auro tunicas (hoc neuerat vn
Mater opus) tenui collectus in ilia vinclo
Cornipedis leuo clypeum demiserat armo
Ense grauis tereti, nimio iuuat aurea mo*
Fibula, pendentes circum latera aspera cir
Vaginaeq; sonum, tremulaeq; audire pharet
Murmur, & a cono missas integra cathe
Interdum cristas hilaris iactare comante
Et pictam gemmis galeae iubar. ast vbi pr
700 *Cassis anhela calet, resoluto vertice nud*
Exoritur. tunc dulce coma, radiisq; micat
Dulce nitent visus, & quas dolet ipse m
Nondum mutata rosea lanugine mala.
Nec forma sibi laude placet, multumq; s
Asperat ora minis, sed frontis seruat bon
Ira decens. dat sponte locum Thebana iu
Natorum memores, intentaq; tela retorq
Sed premit, & saeuas miserantibus inger
Illum & Sidonia iuga per Theumesia n
710 *Bellantem, atque ipso sudore & puluere*
Laudant, & tanto ducunt suspiria voto:
Talia cernenti mitis subit alta Diana
Corda dolor, fletuq; genas violata, Quo

* vv. nimio terti

bi, quod leti quæram dea fida propinqui
m? hac ne vltro properasti ad prælia sæue,
rande puer? cruda heu festinaq; Virtus
& hortatrix animosi gloria leti.
angustum iamdudum vrgentibus annis
ium tibi parue nemus, perq; antra ferarũ 520
a sine matre via. syluestria cuius
m tela procax, arcumq; implere valebas:
c illa meas ingentem plangit ad aras
m, surdasq; fores, & limina lassat.
ces lituos, vlulataq; prælia gaudes
& misera tantum moriture parenti:
en extremo frustra morientis honori
it, venit in medios caligine fulua
lobo, primumq; leues furata sagittas
is tergo pueri, cœlestibus implet 530
n telis, quorum sine sanguine nullum
lit, Ambrosio tunc spargit membra liquore vv. effu-gis
equum, ne quo temeretur vulnere corpus
ecem, cantusq; sacros, & conscia miscet.
ura, secretis quæ Colchidas ipsa sub antris
locet, monstratq; feras quærentibus herbas.
verò exerto circumuolat igneus arcu,
mente regit, patria, matrisq; suiq;
nor, & nimium cælestibus vtitur armis.
, cui paruo mater Getula, cruentos 540
t ipsa cibos, cùm primùm crescere sensit
ubis, toruusq; nouos respexit ad vngues.
atur ali, tandemq; effusus apertos

Liber amat campos,& nescit in antra reu
Quos age Parrhasio sternis puer improbe c
Prima Tanagraeum turbauit arundo Cho
Extremo galea primóq; in margine parm
Angusta transmissa via.stat faucibus vn
Sanguinis,& sacri facies rubet igne vene
Saeuit in Eurithion.cui luminis orbe sinis
Aspera ter geminis acies se condidit vncis
750 *Ille trahens oculo plenam labente sagitta*
Ibat in authorem.Sed diuum fortia quid
Tela queant?alio geminatum lumine vu
Expleuit tenebras,sequitur tamē improb
Qua meminit,fusum donec prolapsus in I
Decidit,hic saeui miser inter funera belli
Palpitat,& mortē,sociósque,hostésque pr
Addit Abantiadas,insignem crinibus Ar
Et malè dilectum misera Cydona sorori.
Illi perfossum telo patefecerat inguen.
760 *Huic geminum obliqua traiecit arūdine t*
Extitit hac ferrum,velox hac penna rem
Fluxit vtrinque cruor.nulli tela aspera m
Dant veniam.nō forma Lanū,non infula
Non pubescentes texerunt Æolon anni.
Figitur ora Lamus flet saucius inguina I
Perfossam telo niueam gemis Æole front
Te praeceps Euboea tulit,te candida Thys
Miserat,hunc virides non excipietis Amy
Nūquam cassa manus, nullum sine vuln
[7]70 *Missile.nec requies dextrae,sonitumq; pri*

arrando sequẽs. vnum quis crederet arcum?
iam sauire manum? modò dirigit ictus,
atere alterno dubius conamina mutat:
ugit instantes, & solo respicit arcu.
mirantes, indignantésq; coibant
ida. primúsq; Iouis de sanguine claro
on ignarus adhuc quæ funera campis
et, Quonam vsque moram lucrabere fati
*um *meritos puer orbature parentes?* 780
iam menti tumor, atq; audacia gliscit, b. miseros
ssus dum nemo tuos, pugnámque minorem
ur bellis, irámq; relinqueris infra.
Arcadiam, mixtúsq; æqualibus illic,
erus hic vero deseuit puluere Mauors,
lude domi: quòd si te mœsta sepulchri
nouet, dabimus, leto moriere virorum.
dum hunc cõtra stimulis grauioribus ardet
Atlantiades. nec dum ille quieuerat. infit
iam in Thebas, quarũ hic exercitus arma 790
. quisnam adeò puer, vt bellare recuset
s? Arcadiæ stirpem, & fera semina gentis,
hebana vides. non me sub nocte silenti
Echionio genitrix famulata Lyæo
haud vnquam deformes vertice mitras
nus, turpiq; manu iactauimus hastam.
is astrictos didici reptare per amnes,
dásq; domos magnarum intrare ferarum,
d plura loquar: ferrũ mea semper, & arcus
habet: vestra feriũt caua tympana matres. 800

Non tulit Amphion, vultumq; & in ora

l.iacit b.barat

Telum immane*rotat, sed ferri lumine

Turbatus sonipes, sese dominumq; retorsi

In latus, atque auidam transmisit deui

Acrior hoc iuuenem stricto mucrone pete

Amphion, cùm se medio Latonia campo

Iniicit ante oculos, omni stetit obuia vult

Harebat iuueni deuinctus amore pudico

Menalius Dorceus, cui bella, suumq; tim

810 Mater, & audaces pueri mandauerat a

Huius tum vultum dea dissimulata pro

Hactenus Ogygias satis infestasse cateru

Parthenopae satis, misera iam parce par

Parce deis quicunque fauent. nec territu

Hunc sine me (nec plura petam) fidissime

Sternere humi. qui tela meis gerit aemul

Et similes cultus, & frena sonantia iact

Frena regam. cultus triuia pendebitis al

Limine, captiuis matrem donabo pharet

820 Audiit, & mixto risit Latonia fletu.

Viderat hanc cæli iamdudum in parte

Gradiuũ complexa Venus, dumq; anxia

Commemorat, Cadmumq; viro, caraq;

Harmoniæ. pressum tacito sub corde dol

Tempestiua monet: Nónne hãc Gradiue

Virginitate vides mediam se ferre viro

Cœtibus? vtq; acies audax, & Martia si

Temperet? en etiam donat, prabetq; neca

Tot nostra de gente viros. huic tradita

c furor? agrestes superest tibi figere damas. 830
lsuit iustis commotus in arma querelis
ipotens, cui sola vagum per inane ruenti
omes. reliqui sudant ad bella furores.
mora, cùm mœstam monitu Latoida duro
epat assistens. Non hac tibi prælia diuum
pater, * armigerũ ni protinus improba cãpũ

* vv. armiferũ

eris, huic æquam noſces nec Pallada dextra.
d faciat contra? premit hinc Mauortia cuſpis,
c plena tibi parue colus, Iouis inde ſeueri
us. abijt ſola poſt hac * deuicta pudore. 840

* b. euicta

ater Ogygias Mauors circumſpicit alas,
rendũq; Dryãta mouet, cui ſanguinis author
bidus Orion, comitéſque odiſſe Dianæ.
furit primùm. hic turbatos arripit enſe
das, exarmatq; ducem, cadit agmine longo
nes populus. Tegeéſque habitator opaca,
tijq; duces, fugiunt, Pheneiq; phalanges.
n autem, & laſſa fidit proſtenere dextra,
ſeruat vires. & enim huc iam feſſus, & illuc.
abat turmas, vrgent praſagia mille 850
eris, & nigra pracedunt nubila mortis.
q; miſer raros comites, verumq; videbat
cea, iam vires paulatim abſcedere ſentit,
it & exhauſtas humero leuiore pharetras:
inus atq; minus fert arma, puerq; videtur.
ibi cùm torua clypei metuendus obarſit
Dryas, tremor ora repens, ac viſcera torſit
ados. vtq; feri vectorem fulminis albus

Cùm supra respexit Olor, cupit bis se re rip
860 Strymonos, & trepidas in pectora contrah
Sic iuuenem saui conspecta mole Dryantis,
Iam non ira subit, sed leti nuntius horror.
Arma tamē frustra superos, Triuiamq́ pr
Molitur pallens. & surdos expedit arcus.
Iamq́ instat telis, & vtramq́ obliquus in
Cornua contingit mucrone, & pectora ner
Cùm ducis Aonij magno cita turbine cusp
Fertur in aduersum, neruiq́ obliqua sonori
Vincla secat, pereunt ictus, manibusq́ rem
870 Vana supinato ceciderunt spicula cornu.
Tunc miser & frenos turbatus, & arma r
Vulneris impatiens. humeri quà tegmina d
Intrarat, facilemq́ cutem subit altera cusp
Cornipedisq́ fugam succiso poplite sistit.
Tunc cadit ipse Dryas (mirū) nec vulneris
Conscius, olim aut hor teli, causaq́ patebat
At puer infusus socijs in deuia campi
Tollitur (heu simplex atas,) moriensq́ iace
Flebat equum. cecidit laxata casside vultu
880 Ægraq́ per trepidos expirat gratia visus,
Et prensis concussa comis. ter colla, quaterq
Stare negant, ipsisq́ nefas lachrymabile Th
Ibat purpureus niueo de pectore sanguis.
Tandem hac singultu verba incidente profa
Labimur, I miseram Dorceu solare parente
Illa quidem, si vera ferunt prasagia cura,
Aut somno iam triste nefas, aut omine vid

men arte pia trepidam suspende, diuq;
oito. neu tu subitus, néve arma tenenti
ris: & tandem cùm iam cogêre fateri, 890
nerui genitrix pœnas, inuita capessens
a puer, rapui, nec te retinente quieui,
ibi sollicita saltem inter bella peperci.
igitur, potiusq; animis irascere nostris.
m pone metus. frustra de colle Lycæi
ia prospectans, si quis per nubila longè
sonus, aut nostro sublatus ab agmine puluis.
dus in nuda iaceo tellure. nec vsquam
ropè, qua vultus, efflantiaq; ora teneres.
c tamē orba parens crinē (dextraq; secandum 900
uit) hunc toto capies pro corpore crinem.
ere quem frustra me dedignante solebas.
dabit exequias. atque inter iusta memer...
uis inexpertis hebetet mea tela lacertis,
ctosq; canes vllis agat amplius antris.
autem primis arma infelicia castris
vel ingrata munus suspende Diana.

STATII PAPINII
THEB. LIBER X.

O Bruit Hesperia Phœbū nox humida porta,
Imperijs properata Iouis, nec castra Pelasgū,
Tyrias miseratus opes, sed triste tot extra
mina, & immeritas ferro decrescere gentes,

Panditur immenso deformis sanguine ca
Illic arma,& equos, ibant quibus ante su
Funeraq; orba rogis, neglectaq; mēbra re
Tunc inhonora cohors laceris insignibus a
Secernunt acies, portaq; ineuntibus arma
10 Angusta populis, latè cepere reuersos.
Par vtrinque dolor, sed dant solatia Theb
Quatuor errantes Danaum sine præside t
Ceu mare per tumidum vidua moderātib
Quas Deus,& casus tempestatésque guber
Inde animus Tyrijs: non iam sua castra, s
Hostilem seruare fugam, ne fortè Mycena
Contenti rediÿsse petant. dat tessera signun
Excubijs, positaq; vices, dux noctis operta
Sorte Meges, vltroq; Lycus, iamq; ordine i
20 Arma, dapes, ignemq; ferunt, rex firmat e
Victores. Danaum (nec enim lux crastina l
Nec qua pro timidis intercessere tenebræ
Semper erunt) augete animos,& digna sec
Pectora ferte deis. iacet omnis gloria Lerna
Præcipuaq; manus, subÿtq; vltricia Tydeu
Tartara: mors subitā nigri stupet auguris
g. spo-lis. Ismenos* raptis tumet Hippomedontis opi
Arcada belligeris pudet annumerare troph
In manibus merces. nusquam capita ardu
30 Monstrataq; ducum septena per agmina cr
Scilicet Adrasti senium, fratérque iuuenta
Peior,& insanis Capaneus metuendus in a
Ite* age,& obsessis vigiles circundate flam

c hoste metus, prædam adseruatis, opésque
stras. Sic ille truces hortatibus implet
idas: iuuat exhaustos iterare labores.
at puluis, sudórque cruórq; per artus
adhuc, vertêre gradum. vix obuia passi
ia, amplexus etiam, dextrásq; suorum
re humeris. tunc frontem, auersáq; terga 40
laterúmq; sinus, vallum vndiq; cingunt
**infestis. rabidi sic agmine mixto* vv. infesti.
tem coiere Lupi, quos omnibus agris
auſa fames longo tenuauit hiatu,
ula ipsa premũt. torquet spes irrita fauces,
q; tremens, pinguésq; ab ouilibus agna.
uperest duris adfringunt postibus vngues,
*q;, & siccos minuunt in *limine dentes.* vv. margine
ul Argolici supplex in limine templi
& ad patrias fusa Pelopeïdes aras 50
fera Iunonis opem, reditúmq; suorum
unt. pictásq; fores, & frigida vultu
erunt, paruósque docent procumbere natos.
erant iam vota diem. nox addita curas
& aggestis vigilant altaria flammis:
etiam dono, cuius mirabile textum
nanus sterilis, nec dissociata marito
t calathis. casta velamina diua
bernenda ferunt. varijs vbi plurima floret
a picta modis, mixtóq; incenditur auro. 60
nc magni thalamo desponsa Tanantis
connubij, & timidè positura pudorem

Lumine demiſſo pueri Iouis oſcula libat
Simplex, & nondum furtis offenſa mari
Hoc tunc Argolicæ ſanctum velamine
Induerant ebur, & lachrymis queſtúq; ro
Aſpice ſacrilegas Cadmeæ pellices arces
Syderei regina poli, tumulúmque rebelle
Diſiice, & in Thebas aliud (potes) excute
70 *Quid faciat? ſcit fata ſuis contraria Gra*
Auerſumq; Iouem. ſed nec periiſſe precat
Tantaq; dona velit. tempus tamen obui
Fors dedit auxilij. videt alto ex æthere cl
Mœnia, & inſomni vallum ſtatione ten
Horruit irarum ſtimulis, motaq; verend
Turbauit diadema coma. non ſæuius ar
Herculeæ cùm matris onus, geminosq; T
Concubitus vacuis indignaretur in aſtri
Ergo intempeſta ſomni dulcedine captos
80 *Deſtinat Aonios leto præbere: ſuamq;*
Orbibus accingi ſolitis iubet Irin, & om
Mandat opus. paret iuſſis dea clara, polú
Linquit, & in terras longo ſuſpenditur
Stat ſuper occiduæ nebuloſa cubilia noct
Æthiopasq; alios, nulli penetrabilis aſtr
Lucus iners. ſubterq; cauis graue rupib
It vacuum in montem. quà deſidis atri
Securúmq; larem ſegnis Natura locauit.
Limen opaca Quies, & pigra Obliuia ſe
90 *Et nunquam vigili torpens Ignauia vu*
Otia veſtibulo, preſſisq; ſilentia pennis

...æ sedent, abiguntq; truces à culmine ventos.
...amos errare vetant, & murmura demunt
...ibus. non hic pelagi, licet *omnia clament
...ora, non illic cæli fragor. ipse profundis
...libus effugiens spelunca proximus amnis
...a inter, scopulosq;. tacet nigrantia circum
...meta, omne solo recubat pecus, & noua marcēt
...mina. terrarumq; inclinat spiritus herbas, 100
... autem, vacuus curis, humentia subter
...tra soporifero stipatus flore, *tapetis
...bat, exhalant vestes, & corpore pigro
...ta calent. supraq; torum niger efflat anhelo
... vapor: manus hæc fusos à tempore læuo
...entat crines. hæc cornu oblita remisit.,
...t etiam innumero rerum vaga somnia vultu,
...a simul falsis. permixtaq; tristia blandis.
...tis opaca cohors, trabibusq; aut postib. hærēt,
...t tellure iacent. tenuis qua circuit aulam 110
...alidusq; nitor. primosq; hortantia somnos
...nguida succiduis expirant lumina flammis,
...c se cœruleo librauit ab æthere virgo
...scolor. effulgent syluæ, tenebrosaq; Tempe
...risere deæ, & zonis lucentibus icta
...igilat domus. ipse autem nec lampade clara
...c sonitu, nec voce deæ perculsus eodem
...re iacet. donec radios Thaumantias omnes
...pulit, inq; oculos penitus descendit inertes.
...nc sic orsa loqui. Nimborum fulua creatrix 120
...donios te Iuno duces, mitissime diuûm

b. horrida

v. tapetas

v. trucis *Somne iubet, populumq; *trucem defigere*
Qui nunc euentu belli tumefactus, Achiu
Peruigil asseruat vallum, & tua iura recu
Da precibus tantis, rara est hoc posse facul
Placatumq; Iouem dextra Iunone mereri.
Dixit, & increpitans languentia pectora d
Ne pereant voces, iterumq; iterumq; moneb
Ille dea iussis dubius, mixtusq; sopori
Annuit. excedit grauior nigrantibus antris
Iris, & obtusum multo iubar excitat imbri.
130 *Ipse quoq; & volucrê gressum, & ventosa c*
Tempora, & obscuri sinuatam frigore cœli
Impleuit chlamyden, tacitoq; per æquora cu
Fertur, & Aonijs longè grauis imminet arm
Illius aura solo, volucres pecudesq; ferasq;
Explicat, & penitus quăcunque superuolat
Languida de scopulis sidunt freta. pigrius ha
Nubila. demittunt extrema cacumina sylua
Pluraq; laxato ceciderunt sydera cælo.
Primus adesse deum subita caligine sensit
140 *Campus, & innumeræ voces, fremitusq; vir*
Summisere sonum. cum vero humentibus ali
Incubuit. piceaq; haud vnquam densior vm
Castra subit, errare oculi, resolutaq; colla,
Et medio affatu verba imperfecta relinqui.
Mox & fulgentes clypeos, & sæua remittunt
Pila manu, lassiq; cadunt in pectora vultus.
Et iam cuncta silent. ipsa iam stare recusant
Cornipedes. ipsos subitus cinis abstulit ignes.

ꝭ trepidis eadem sopor otia Graijs 150
ꝭ à iunctis arcet sua nubila castris
gi vis blanda dei. stant vndiq; in armis
indignantes noctem, vigilesq; superbos.
ens superis animum lymphātibus horror
manta subit, formidandoq; tumultu
fata iubet siue hanc Saturnia mentem,
uum comitem bonus instigabat Apollo.
in medios visu auditúque tremendus,
nsque dei, fragili quem mente receptum
it, exundant stimuli, nudusq; per ora 160
or, & trepidas incerto sanguine tendit,
itq; genas: acies huc errat, ꝭ illuc,
mixta comis sparsa ceruice flagellat.
yga terrificis genitrix Idaa cruentum
c adytis, consumptaq; brachia ferro
tat. quatit ille sacras in pectora pinus,
eosq; rotat crines, ac vulnera cursu
hat. pauet omnis ager resparsaq; cultris
& attoniti currum erexere leones.
ad concilij penetrale, domumq; verendā 170
m. magnis vbi dudum cladibus ager
extrema mouēs, frustra cōsultat Adrastus.
rcum subiti proceres, vt quisq; perempto
us, & magnis loca desolata tuentur
, haud lati, seq; huc creuisse dolentes.
s amisso medium cum praside puppis
er, subit ad vidui moderamina claui,
rum custos, aut quem penes obuia ponto

Prora fuit. ſtupet ipſa ratis, tardeq; ſequ

180 Arma, neque accedit domino tutela mi

Ergo alacer trepidos ſic erigit augur Ach

Magna deum mandata, duces monituſq

Aduehimus. non hæc noſtro de pectore vo

Ille canit, cui me famulari, & ſumere v

Veſtra fides. ipſo non diſcordante ſubegit

Nox fœcunda operũ, pulchræq; accõmod

Panditur augurio diuum. vocat obuia

*ſtupet Et poſcit fortuna manus. *iacet obruta

Aonidum legio. tempus nunc funera reg

190 Vlciſci, miſerumq; diem. rapite arma, m

Frangite portarum. ſociis hoc ſubdere fl

Hoc tumulare ſuos. equidẽ hoc & Mart

Dum res infractæ, pulſiq; in terga redin

(Per tripodas iuro, & rapti noua fata n

Vidi, & me volucres circum plauſere ſe

Sed nunc certa fides. modo me ſub nocte

Ipſe, ipſe aſſurgens iterum tellure ſolut

Qualis erat (ſolos infecerat vmbra iug

Amphiaraus adit. non vana monſtra q

200 Nec ſomno comperta loquor. Túne inq

Inachidas (redde hæc Parnaſia ſerta, m

Redde deos) tantam patiere amittere n

Degener? hæc egomet cœli ſecreta, vago

Edocui lapſus. ſuade eia, vlciſcere ferro

Nos ſaltem dixit. meq; hæc ad limina

Cuſpide ſublata, totoq; impellere curr

Quare agite vtendum ſuperis. non cõm

endi, bellum iacet, & sauire potestas. 210
ui aderunt? quos ingenti se attollere fama
pigeat, dum fata sinunt? iterũ ecce benigna
is aues. sequor, & comitũ licet agmina cessẽt,
eo: atq; adeo venit ille, & quassat habenas.
vociferans, noctem exturbabat, euntéq;
secus accensi proceres, quam si omnibus idem
e deus. flagrant comitari & iungere casus.
lenos numero turmarum robora iussus
egit. circa fremit indignata iuuentus
ra, cur maneant castris, ignauaq; seruent 220
pars sublime genus, pars facta suo um,
sua. sortẽ alij clamãt, sortẽ vndique poscũt.
det in aduersis, animoq; assurgit Adrastus.
ice sit Pholoes volucrum nutritor equorum,
fœtura gregem pecoroso vere nouauit,
atur, cernens hos montis in ardua niti:
innare vadis, certare parentibus illos.
c vacuo sub corde mouet, qui mole domandi
e iugum, qui terga boni, quis ad arma, tubasq;
us, ad Eleas melior quis surgere palmas. 230
s erat turma ductor longæuus Achiua,
deest cœptis. Vnde hæc tam sera repentè
nina? qui fractos superi rediistis ad Argos?
e hic infelix virtus? gentiq; superstes
guis, & in miseris animorum semina durant?
do equidẽ egregij iuuenes, pulchraq; meorum
itione fruor. sed fraudem, & operta paramus
lia, celandi motus. nunquam apta latenti

Turba dolo. seruare animos. venit vltor in
Ecce dies, tunc arma palam, tunc ibimus on
240 His tandem Virtus iuuenum frenata quie
Non aliter moto quam si pater Æolus antr
Portam iterum saxo premat imperiosus, &
Claudat iter, iam iam spirantibus aequora
Insuper Herculeum sibi iungit Agyllea va
Actoraq; hic aptus suadere, hic robora iact
Non cessisse patri. comites tribus ordine den
Horrendum Aoniis, & contra stantibus ag
Ipse noui gradiens furta ad Mauortia belli
Ponit adoratas Phœbeia, insignia frondes.
250 Longaniq; ducis gremio commendat honor
Frontis: & oblatam Polynicis munere grat
Loricam, galeamq; subit ferus Actora mag
Ense grauat Capaneus ipse. haud dignatus
Ire dolo, superósq; sequi. permutat Agylleus
Arma trucis Nonij. quid enim fallētibus vn
Arcus, & Herculea iuuissent bella sagitta?
Inde per abruptas castrorum ex aggere pinn
Ne grauis exclamet porta mugitus ahena,
Praecipitant saltu. nec longum & protinus i
260 Praeda solo. ceu iam exanimes, multoq; pera
Ense iacent. Ite ô socij quacunque voluptas
Cadis inexhausta. superisq; fauentibus ore
Sufficite. hortatur clara iam voce sacerdos.
Cernitis expositas turpi marcore cohortes,
(Prò pudor) Argolicas hi ne ausi obsidere port
Hi seruare viros? sic fatus & exuit ensem

ineum, rapidaq; manu morientia transit
ina. quis numeret cades? aut nomine turbam
imem signare queat? subit ordine nullo
aq; pectoraq; & galeis inclusa relinquit 270
nura, permiscetq; vagos in sanguine manes:
temerè explicitum stratis, hunc sero remissis
bus illapsum clypeo, & malè tela tenentem:
us hos mediys vina inter, & arma iacentes.
liues clypeis alios, vt quemque ligatum v. accl
x tellure sopor, supremaq; nubes lios
rat, nec numen abest, armataq; Iuno
rum quatiens exerta lampada dextra
t iter, firmatq; animos, & corpora mõstrat.
adesse deam tacitus, sed gaudia calat 280
lamas. iã tarda manus, iam debile ferrum
igantes nimiis successibus ira.
non aliter magnorum in strage iuuencum
, vbi immenso rabies placata cruore,
sitq; genas, & crasso sordida tabo
dit maculas, spectat sua facta, dolétq;
sse famem. victus sic augur inerrat
us Aonijs. optet nunc brachia centum,
nasq; in bella manus. iam tadet inanes 290
urire minas, hostémq; assurgere malit.
alia segnes magno satus Hercule vastat
os, arctorq; alia sua quemque cruento
e turba subit. stagnant nigrantia tabo
ina, sanguineis nutant tentoria riuis
t humus, somniq; & mortis anhelitus vnà

Voluitur, haud quisquam visus, aut ora
Erexit. tali miseris Deus aliger umbra
Incubat, & tantum morientia lumina so
Traxerat insomnis cithara, ludoq; supre
Sydera, iam nullos visurus Alimenus ort
300 Sidonium Paana canens. *ubi languida
v.huic In leuum cogente deo, mediaq; iacebant
v.relicta Colla *relapsa lyra. ferrum per pectus Ag
Exigit, aptatúmq; caua testudine dextra
Percutit, & digitos inter sua fila trement
Proturbat mensas dirus liquor. undique
Sanguine permixti latices, & Bacchus in
Crateras pateras q; redit. ferus occupat
Implicitũ fratri Thamyrũ Tagus haurit
Terga coronati. Danaus caput amputat
310 Nescius heu rapitur fatis, hilarisq; sub v
Vita fugit, mortisq; fera lucrata dolores.
Stratus humo gelida subter iuga fida rot
Palpetus Aonios gramen gentile metent
Proflatu terrebat equos. madida ora red
Accensúsq; mero sopor æstuat. ecce iacent
Inachius vates iugulum fodit. expulit in
Vina cruor, fractumq; perit in sanguine n
Fors illi præsaga quies. nigrasq; grauatus
Per somnum Thebas, & Thiodamanta
320 Quarta soporifera superabant tempora*
v.nocti Cum vacua nubes, & honor non omnib
Afflatusq; fugit curru maiore Bootes.
Iamq; ipsum defecit opus, cùm prouidus

lamanta vocat satis hac inopina Pelasgis
a. vix vllos tanto reor agmine sæuam
sse necem. nisi quos deformis in alto
ine degeneres occultat vita. secundis
nodum. sunt & diris sua numina Thebis.
us & nobis modo quæ fauere, recedunt. l. recedent
t, & madidas tollens ad sydera palmas, 330
e tibi exuuias monstrata præmia noctis
ablutus aquis, (tibi. n. hæc ego sacra litaui)
ferus miles, tripodum fidusq; sacerdos.
dedecui tua iussa, tuliq; prementem,
veni, sæpe hanc dignare irrumpere mentem.
ibi crudus honor, trūca arma, cruórq; virorū.
urias si quando domos, optatáq; Pæan,
la dabis, Lycia tot ditia dona sacratus
bus, & totidem voti memor exige tauros.
*rat, & *lætus socios* reuocabat ab armis.* 340 v. lætis l. reuocauit
rat hos inter fato Calydonius Hopleus
aliusq; Dymas, dilecti regibus ambo,
m ambo comites. quorum post funera mœsti
indignātur. prior Arcada concitat Hopleus.
áne post manes regis tibi cura perempti
Dyma? teneant quem iam fortasse volucres
aniq; canes. patria quid deinde feretis
des? en reduces contra venit aspera mater.
us vbi? at nostro semper sub pectore Tydeus
t inops tumuli, quamuis patientior artus 350
ec abruptis adeo lachrymabilis annis
amen, sæuumq; libet nullo ordine passim

Scrutari campum, mediasq; irrumpere
Excipit orsa Dymas. per ego hæc vaga sy
Per ducis errantes instar mihi numinis
Idem ardor misero. comitem circumspici
Mens humilis luctu. sed nunc prior ibo, v
Inchoat, & mœsto conuersus ad æthera
360 Sic ait. arcana moderatrix Cynthia noct
Si te tergeminis perhibent variare figur
Numen, & in syluas alio descendere vu
Ille comes nuper, nemorumq; insignis al
Ille tuus Diana puer (nunc respice salte
Quæritur. incendit pronis dea curribus
Sydus, & admoto monstrauit funera co
Apparent campi, Thebæq; altusq; Cyth
Sic vbi nocturnum tonitru malus æthe
Iuppiter, assiliunt nubes, & fulgure cla
370 Astra patent, subitusq; oculis ostenditur
Accepit radios, & eadem percitus Hople
Tydea luce videt. longè dant signa per
Mutua lætantes, & amicum pondus vt
Ceu reduces vitæ, sæuaq; à morte remiss
Subiecta ceruice leuant. nec verba, nec a
Flere diu. prope sæua dies, indexq; mina
Ortus. eunt taciti per mœsta silentia ma
Passibus, exhaustasq; dolent pallere tene
380 Inuida fata pijs. & fors ingentibus ausi
Rara comes. iã castra videt, animisq; pr
Et decrescit onus. subita cum pulueris v
*Fit sonus à tergo. monitu ducis acer age

biom equites noctem, vigilatáque castra
rrare datus, primumq́ per auia campi
rocul (nec dum totas lux soluerat umbras)
o quid visu dubium, incertumq́ moueri
rúq́ ire videt. subitus mox fraude reperta
mnat: cohibete gradum quicunque. sed hostes
at et miseri pergunt ante ire, timentq́.
ibi tum: mortē trepidis minitatur, & hastā 390
lis, ac vanos altè leuat eminus ictus
ans errare manus. stetit illa Dymantis
oculos, qui fortè prior, gressumq́ repressit.
n magnanimus curauit perdere iactus
tus, & fixo transuerberat Hoplea tergo:
dentésq́ atiam perstrinxit Tydeos armos. pendentisque
tur egregij sed non ducis immemor Hopleus.
ratq́ tenens felix si corpus ademptum
iat, ac sauas talis descendat ad umbras.
rat hoc retro conuersus, & agmina sentit 400
Dymas, dubius precibúsne subiret, an armis
ntes. arma ira dabat, fortuna precari
audere iub t, neutri fiducia cœpto.
ulis ira preces. ponit miserabile corpus
pedes, tergoq́ graues quas fortè gerebat
idis exuuias, in leuum torquet, & obstat
tum obiectans mucronem. inq́ omnia tela
s, & ad cadem iuxta, mortémq́ paratus.
a, quam saue fœtam pressere cubili
ntes Numidæ, natos erecta superstat 410
te sub incerta, toruum ac miserabile frēdens.

DD

Illa quidem turbare globos, & frangere m
Tela queat sed prolis amor crudelior vincit
Pectora, & in media catulos circumspicit i
Et iam lenta viro, quamdiu fusive cet arat
Amphion, erepta manu, pueriq; trahunt
Ora supina comis. feriis tunc denique supple
Demisso mucrone rogat. Moderatius oro
420 *Ducite. fulminei per vos cunabula Bacchi,*
Inoámq; fugam, vestriq; Palemonis annos.
Si cui forte domi natorum gaudia, si quis
Hic pater, angusti puero date pulveris hau
Exiguamq; facem. rogat, en rogat ipse iacen
Vultus. ego infandas potior satiare volucre
Me prabete feris. ego bella audere coëgi.
Immo ait Amphion, regem, si tanta cupido
Condere, qua timidis belli mens ede Pelasgi
Quid fracti, exanguésq; paret. cuncta ocius
430 *Et vita, tumulóq; ducis donatus, abito.*
Horruit, & toto pracordia protinus Arcas
Impleuit capulo. summámne hoc cladibus i
Deerat? ut afflictos turbarem ego proditor i
Nil emimus tanti, nec sic velit ipse cremari.
Sic ait, & magno proscissum vulnere pectus
Iniecit puero. supremáq; murmura voluens,
Hoc tamen interea claro potiere sepulchro.
Tales optatus regum in complexibus ambo
Par insigne animis Aetolus, & inclytus Ar
440 *Egregias efflant animas, letoq; fruuntur.*
Vos quoq; sacrati, quamuis mea carmina fu

ore lyra, memores superabitis annos.
an & comites non aspernabitur umbras
aleas, Phrygiiq; admittet gloria Nisi.
reus Amphion, regi qui facta reportent,
antq; dolum, captiuaq; corpora reddant,
it ouans. clausis ipse insultare Pelasgis
lit, & abscissos sociorum ostendere vultus.
ea reducem murorum è culmine Graij
damanta vident. nec iam erumpentia calãt
dia, ut exertos enses: & cade recenti 450
a rubere notant. nouus assilit athera magnũ
nor, & è summo pendẽt cupida agmina vallo
ere quisque suos. volucrum sic turba recẽtum
reducem longo prospexit in athere matrem,
upit contra, summaq; è margine nidi
at bians iam iamq; cadat, ni pectore toto
et aperta parens, & amantibus increpet alis.
nq; opus arcanũ, & taciti compendia Martis
merant, latiq; suos complexibus implent,
leaq; exquirũt, tardumq; Dimãta querũtur. 460
& Dircea iuxta dux concitus ala
erat Amphion, non longum cade recenti
atus, videt innumeris feruere cateruis
urem, atque vna gentem expirare ruina.
tremor illicita cœli de lampade tactos
fixit iuuenem. pariterq; horrore sub vno
, acies, sanguisq; perit, gemitusq; parantem:
vltro conuertit equus. fugit ala retorto
uere. nondum illi Thebarũ claustra subibant.

470 Et iam Argiua cohors nocturno freta triu
Prosilit in cāpos,per & arma,& mēbra ia
Terraq; congerie sola,semianimumq; cruo
Cornipedes,ipsiq; ruunt,grauis exterit art
Vngula,sanguineus lauat imber,& imped
Dulce viris hac ire via, ceu tecta superbi
Sidonia,atq; ipsas calcent in puluere Thel
Hortatur Capaneus.Satis occultata Pelasg
Delituit virtus.nunc nunc mihi vincere p
Teste die.mecum clamore,& puluere aper
480 Ite palàm iuuenes.sunt & mihi prouida a
Omina,& horrendi stricto mucrone furore
Sic ait.ardentes alacer succendit Adrastu
Argolicusq; gener.sequitur iam tristior au
Iāq; premūt muros,& adhuc noua funera
Amphion,miseramq; intrabant protinus
Ni Megareus specula citus exclamasset ab
Claude vigil,subeūt hostes,claude vndiq; p
Est vbi dat vires nimius timor.ocyus omn
Porta coit.solas dum tardius arctat Echion
490 Ogygias.audax animus Spartana iuuentus
Irrupit,cæsiq; ruunt in limine primo
Incola Taygeti Panopeus,rigidiq; natator
Oebalus Eurotæ,tuq; ô spectate palæstris
Omnibus,& nuper Nemeæo in puluere feli
Alcidama,primis quem cæstibus ipse ligara
Tyndarides,nitidi moriens conuexa magist
Respicis,auerso pariter deus occidit astro.
Te nemus Oebalium,te lubrica ripa Lacan

inis, & falso gurges cantatus olore,
it, Amycleis triuia lugebere nymphis. 500
ua te leges, præceptaq; fortia belli
dijt genitrix, nimium didicisse queretur.
s Echionio Mauors in limine sæuit.
dem humeris obnixus Acron, & pectore toto
sus Achemenides ferrata robora porta
ferunt, quanta pariter ceruice gementes
fiadunt inarata diu Pangæa iuuenci. l. perfringunt
operis iactura lucro. quippe hoste retento
lusere suos. cadit intra mœnia Graius.
menus, & pronas tendentis Amynthoris vlnas 510
dentisq; preces, penitus ceruice recisa,
bæ solo, vultusq; cadunt. colloq; decorus
quis in hostiles cecidit per vulnus arenas.
itur interea vallum, primaq; recusant
re mora. iam se peditum iunxere cateruæ
enibus, at patulas saltu transmittere fossas
rror equis. hærent trepidi, atq; immane pauentes
ruptum mirantur agi: nunc impetus ira
rgine ab extremo, nũc spõte in frena recedunt.
: præfixa solo vellunt munimina: at illi 520
rtarum obiectus minuunt, & ferrea sudant
austra remoliri, trabibusq; arctata sonoro
llunt saxa loco. pars ad fastigia missas
cultant hasisse faces. pars ima lacessunt,
rutantúrq; cauas cæca testudine turres.
: Tyrij, quæ sola salus, caput omne coronant
Murorum, nigrasq; sudes, & lucida ferra.

Spicula, & arsuras cœli per inania glandes
Saxaq; in aduersos ipsis auulsa rotabant
530 Mœnibus. exundant sauo fastigia nimbo,
Armataq; vomunt stridentia tela * fenestr
vv. pharetræ
Qualiter aut Maleam, aut alta Ceraunia
Cessantes in nube sedent, nigrisq; leguntur
Collibus, & subitæ saliunt in vela procellæ
Talis Agenoreis Argiuum exercitus armis
Obruitur. non ora virum, non pectora flect
Imber atrox, rectósque tenent in mœnia vu
Immemores leti, & tantùm sua tela viden
Anthea falcato lustrantem mœnia curru
540 Desuper Ogygiæ pepulit grauis impetus has
Lora excussa manu, retroq; in terga * volutu
l. solutus
Semianimes artus, ocreis retinentibus, hæret
Mirandum visu belli scelus, arma trahunt
Fumantésq; rotæ tellurem, & tertius hasta
Sulcus arant. longo sequitur vaga puluere c
Et resupinarum patet orbita * longa comaru
vv. lata
At tuba luctificis pulsat clangoribus vrbem
Obseptásque fores sonitu * perfringit amaro
b. perstringit
Diuisere aditus, omniq; in limine sæuus
550 Signifer ante omnes sua damna, & gaudia p
Dira intus facies. vix Mauors ipse videndo
Gaudeat. incertis lymphatam horroribus vr
Scindunt dissensu vario, luctusq;, furorq;
Et pauor. & cæcis fuga circumfusa tenebris.
Bellum intrasse putes. feruent discursibus arc
Miscentur clamore viæ. ferrum vndique, & i

nte vident sæuas mente accepere cathenas.
sumpsit ventura timor, iam tecta replerant,
nplaq; & ingrata vallantur planctibus aræ.
omnes, eademq; subit formido per annos, 560
unt fata senes, ardet, palletq; iuuentus.
ia fœmineis trepidant vlulata querelis.
u pueri, & flendi nequeunt cognoscere causas
oniti, & tantùm matrum lamenta timentes.
s cogit amor, nec habent extrema pudorem.
tela viris, ipsæ iram, animósq; ministrant,
tantúrq;, vnàque ruunt. nec auita gementes
sina, nec paruos cessant ostendere natos.
vbi pumiceo pastor rapturus ab antro
nata *exegit apes, fremit aspera nubes: 570
vicem sese stridore hortantur, & omnes
lis in ora volant, mox deficientibus alis
plexæ flauamq; domum, captiuaq; plangunt
lla, laboratasq; premunt ad pectora ceras.
non ancipitis pugnat sententia vulgi.
tordésque ferit motus: hi reddere fratrem
mussant, sed voce palàm, claroq; tumultu
ldere regna iubent. periit reuerentia regis
icitis, veniat, pactumq; hic computet annum.
lmeosq; lares exul, patriasq; salutet 580
lix tenebras. cur aut ego sanguine fraudes,
eriura luam regalis crimina noxæ?
e alii. sera ista fides, iam vincere mauult.
esian alii lachrymis & supplice cœtu
nt, quodq; vnum rebus solamen in arctis

* vv. erexit

Nosse futura rogant. tenet ille inclusa, prem
Fata deum. Quiáne ante duci bene credi
Consilia, & monitus cùm perfida bella v
Te tamen infelix, inquit, perituraq; Theb
590 Si taceam, nequeo miser exaudire cadent
Argolicumq; oculis haurire vacantibus i
Vincamur pietas. pone eia altaria virgo,
Quaramus superos. facit illa, acieq; sagac
Sanguineos flammarũ apices, geminũmq;
Ignem, & clara tamen media fastigia luc
Orta docet. tunc in speciem serpentis inan
Ancipiti gyro volui. frangiq; ruborem,
Demonstrat dubio, patriasq; illuminat v
Ille coronatos iamdudum amplectitur ign
600 Fatidicum sorbens vultu flagrante vapor
Stant tristes horrore coma vittasq; treme
Cesaries insana leuat: diducta putares
Lumina, consumptũmq; genis rediisse nit
Tandem exundanti permisit verba furor
Audite ô sontes, extrema litamina diuum
Labdacida. venit alma salus, sed limit e d
Martius inferias, & saua efflagitat angu
Sacra, cadat generis quicunq; nouissimus
610 Viperei. datur hoc tantum victoria pacto
Felix qui tanta lucem mercede relinquet.
Stabat fatidici propè sacua altaria vatis
Mæstus adhuc, patria tantum communi
Fata Creon. grandem subiti cùm fulmin
Non secus ac torta traiectus cuspide pectus

t exanimis, sensitq; Menœcea posci.
rat enim, suadetq; timor. stupet anxius alt
metu glaciante pater. Trinacria qualis
epercussum Libycæ mare sumit ab æstu.
lenium Phœbo vatem, & celare iubentem
humilis genua amplectēs, nunc ora canenti 620
tequum reticere rogat. iam fama sacrat an
amplexa volat, clamantq; oracula Thebæ.
ge quis stimulos, & pulchra gaudia mortis
derit iuueni (neq; enim hæc absentib. vnquā
homini transmissa deis) memor incipe Clio,
a te quoniam penes, & digesta vetustas.
Iouis solio iuxta comes, vnde per orbem
dari, terrisq; solet contingere virtus
ater omnipotens tribuit, siue ipsa capaces
penetrare viros, cælestibus vt tunc 630
nit gauisa plagis. dant clara meanti
locum, quéq; ipsa polis affixerat ignes,
q; premit terras: nec vultus ab æthere longè,
lacuit mutare genas. fit prouida Manto.
nsis vt plena fides, & fraude priores
tor vultus. abijt, horrorq;, vigorq;
tdis, paulum decoris permansit, honosq;
ies, & posito vatum gestamina ferro
lta. descendunt vestes, toruisq; ligatur
s comis (quā laurus erat) tamen aspera prodit 640
lenim, nimijq; gradus. sic Lydia coniux
hitryoniaden exutum horrentia terga
ere Sidonios humeris videbat amictus,

Et turbare colus, & tympana rumpere
Sed neque te indecorem sacris, dignumq;
Talia, Dircaea stantem pro turre Menœ
Inuenit. immensa reserato limine port
Sternebas Danaos, pariter Mauortius
Sed consanguinei quamuis, atque omni
650 Tu prior. exanimes circum tumulantur
vv. cumulantur
Omne sedet telum. nulli sine cædibus
Necdũ aderat virtus. nõ mens, nõ dextra
Non auida arma vacant ipsa insanire
Sphynx galea custos, visoq; animata cru
Emicat effigies, & sparsa Orichalca reni
Cùm dea pugnãtis capulum, dextramq;
Magnanime ô iuuenis, quo non agnouer
Certius armifero Cadmi de sanguine M
Linque humiles pugnas, hæc nõ tibi debi
660 Astra vocant, caloq; animam (plus cõcip
Iamdud in hoc hilares genitor bacchatur
Hoc ignes, fibreq; volunt, hoc vrget Apol
Terrigenam cuncto patria pro sanguine p
vv. plebes
Fama canit monitus, gaudet Cadmeia
Certa tui. rape mente deos, rape nobile fa
I precor accelera, ne proximus occupet A
Sic ait, & magna cunctantis pectora dex
Permulsit tacitè, seseq; in corde reliquit.
Fulminis haud citius radijs afflata cupre
670 Combibit infestas, & stirpe, & vertice fl
Quàm iuuenis multo possessus numine pe
Erexit sensus, letiq; inuasit amorem.

o auersa, gressumq́, habitumq́, notauit
itam à terris in nubila crescere Manto,
uit. sequimur, diuum* quicumque vocasti, vv. quæcunque
rde paremus ait. iamiámque recedens
tem vallo Pylium tamen Agrea fixit:
eri fixum excipiunt, tum vulgus euntem
rem pacis, seruatoremq́, deumq́,
mat gaudens, atq́ ignibus implet honestis, 680
iter ad muros cursu festinus anhelo
t, & miseros gaudet vitasse parentes.
itor (stetêrūtq́ ambo, & vox hæsit vtrinq́,
aq́ gena) tandem pater ante profatur.
ouus incœptis rapuit te casus ab armis?
elle grauiora paras? dic nate precanti
bi torua acies? cur hic truculentus in ore
& ad patrios nō stant tua lumina vultus?
i responsa palàm. per ego oro, tuósq́
neosq́ annos, miseraq́ per vbera matris, 690
i, ne crede puer, superi ne profanum
ntur stimulare senem? cui vultus inanis,
tiq́ orbes, & pœna simillima diro
da? quid si insidijs, & fraude dolosa
it? extrema est cui nostra in sorte timori
us, tuaq́ ante duces notissima virtus.
ec forsan remur, quæ verba deorum
et, nec frena animo permitte calenti.
iū, tenuemq́ morā. malè cuncta ministrat
s. hoc oro munus concede parenti. 700
maturis signentur tempora canis,

Et sis ipse parens, & ad hunc animose tim
Peruenias. ne perge meos orbare penates:
Externi te nempe patres, alienaq; tangun
Pignora, si pudor est. primum miserere tu
Hac pietas, hic verus honos, ibi gloria tan
l. iacētes Ventosūmq; decus, tituliq; in morte* late
Nec timidus te flecto parens, I, prælia mi
I, Danaas acies, mediosq; per obuius ense
710 Non teneo. liceat misero tremebunda lau
Vulnera, & vndantem lachrymis siccare
Teq; iterum, sæuis iterumq; remittere be
Hoc malunt Thebæ. sic colla, manúsq; te
Implicitus, sed nec lachryma, nec verba
Dis votum iuuenem. quin & monstran
Fraude patrem tacita subit, auertitq; tim
Falleris heu, verosq; metus pater optime
Non me vlli monitus, nec vatum exorsa
Sollicitant, manésq; mouent, sibi callidus
720 Tyresias, nataq; canat. non si ipse reclusis
Comminus ex adytis in me insaniret A
Sed grauis vnanimi casus me fratris ad
Sponte refert. gemit Inachia mihi saucius
Cuspide, vix illum medio de puluere bell
Inter vtrasq; acies, iamiamq; tenentibus
Sed moror. I, refoue dubium, turbaq; fer
Dic parcant, leniterq; vehant. ego vulne
Iungere, supremiq; fugam reuocare cruo
Æchienta petam. sic imperfecta locutus
730 Effugit. illi atra mersum caligine pectus

-undit sensus. pietas incerta vagatur,
-dantq; metus. impellunt credere Parcæ.
-dus interea ruptis venientia portis
-na belligeri Capaneus agit æquore campi,
-a nunc equitum, cuneos nunc ille pedestres.
-culcantes moderantum funera currus,
-altas turres saxis, & turbine crebro
-, agit turmas idem, atq; in sanguine fumat.
-pargit torquēs volucri noua vulnera plūbo,
iaculum excusso rotat in sublime lacerto,
-q; tectorum subit ad fastigia, quæ non
-erat hasta virum, perfusaq; cæde recurrat.
-ā aut Oeniden, aut Hippomedōta peremptos,
-vatem Pelopea phalanx; aut Artada credūt.
socium coijsse animas, & corpore in vno
omnes. ita cuncta replet. non vllius ætas,
-cultus, non forma* mouet: pugnātibus idem
-icibusq; furit. non quisquam obsistere cōtra,
-belli tentare vices. procul arma furentis,
-bilesq; iubas, & frontem cassidis horrent.
-us electa murorum in parte Menœceus
-ater aspectu solitoq; augustior ore,
-ubitò in terras supero demissus ab axe
-itit, exempta manifestus casside nosci,
-xitq; acies hominum, & clamore profundo
-ertit campum, iussitq; silentia bello.
-rum superiq;, tuq; ô qui funere tanto
-ges mihi Phœbe mori, date gaudia Thebis
-pigi, & toto quæ sanguine prodigus emi.

vv. confudit

740

vv. deferat

l. mouet

750

760 *Ferte retro bellum, captaq; impingite Ler*
Relliquias turpes. confixaq; terga fouente
Inachus indecores pater auersetur alumn
At Tyriis templa, arua, domos, connubia,
Reddite morte mea. si vos placida hostia
Si non attonitis vatis consulta recepi
Auribus, & Thebis nondum credentibus
l.pro *Hac Amphioniis* per me persoluite terris*
Ac mihi deceptum, precor, exorate parent
Sic ait. insignemq; animam mucrone cori
770 *Dedignantem artus pridem, mœstámq; t*
Arripit, inq; vno quæsitam vulnere rump
Sanguine tunc spargit turres, & mœnia l
Séq; super medias acies, nondum ense rem
Iecit, & in sæuos cadere est conatus Achi
Ast illum amplexa, Pietas, Virtusq; fereb
Leuiter ad terras corpus: iam spiritus ol
Ante Iouem, & summis apicē sibi poscit
Iámque intra muros nullo sudore receptu
Gaudentes heroa ferunt, absceßerat vltro
780 *Tantalidum venerata cohors. subit agmi*
Colla inter iuuenum, latisq; fauoribus om
Concinitur vulgo, Cadmū, atq; Amphio
Conditur. hi sertis, hi veris honore soluto
Accumulant artus, patriáq; in sede repon
Corpus adoratum. repetunt mox bella per
Laudibus. hic victa genitor lachrymabili
Congemit. & tandem matri data flere po
Lustralémne feris ego te puer inclyte The

umque caput, vilis cen mater alebam?
molita nefas? cui tantum inuisa deorum? 790
o monstrifero coitu reuoluta nouaui
a, nec nato peperi funesta nepotes.
refert? habet ecce suos Iocasta, ducésque,
ntésque videt. nos saua piacula bello
s, vt* alternus (placet hoc tibi fulminis au- vv. alterni.
gdionij mutent diademata fratres thor)
upos, hominésve queror? tu saue Menœceu
erã ante omnes properasti extinguere matrẽ
hic mortis amor? qua sacra insania menti,
e ego conceptus, aut qua mala pignora fudi 800
diuersa mihi? nimirum Martius anguis,
, nouis proauum tellus effloruit armis.
animi tristes, nimiusq; in pectore Mauors.
matre nihil sponte en vtroque peremptus
pis mœstas fatis nolentibus vmbras.
omet Danaos Capaneaq; tela verebar
nat metuenda manus. ferrumq; quod amens
edi. viden' vt iugulo consumpserit ensem?
haud quisquã Danaum mucrone subisset,
at infelix etiamnum, & cuncta repleret 810
ibus. abducent comites, famulaq; perosam
tes thalamoq; tenent. sedet eruta multo
genas. non illa diem, non verba precantum
cit, aut visus flectit tellure relictos.
vocis, iam mentis inops. sic aspera tygris
us abreptis Scythico deserta sub antro
bat, & tepidi lambit vestigia saxi.

Nusquam ira sedit rabies, feritasq;, fame
Oris eunt prater secura armenta, gregésq
820 Aspicit illa iacens. ubi enim, quibus uber
Aut quos ingenti premat expectata rapi
Hactenus arma, tuba. ferrūq;, & vulner
Comminus astrigeros Capaneus tollendu
Non mihi iam solito vatum de more ca
Maior ab Aonijs sumenda audacia locis.
Mecum omnes audete dea: siue ille profu
Missus nocte furor, Capaneaq; signa secu
Arma Iouem contra Stygia rapuere sorore
Sed virtus egressa modum, seu gloria prae
830 Seu magna dat *fama necis: seu lata mal
*l. fata
Principia, & blanda superum mortalibu
Iam sordent terrena viro, tadetq; profun
Cadis, & exhaustis olim, Graiúmq; suusq
Missilibus, lassa respexit in athera dextra
Ardua mox toruo metitur culmina visu
Innumerosq; gradus. gemina latus arbor
Aërium sibi portat iter. longéque timend
Multifidam quercum flagranti lumine v
Arma rubent vna, clypeoq; inceditur ig
840 Hac ait in Thebas, hac me iubet ardua v
Ire. Menœceo quem lubrica sanguine tur
Experiar quid sacra iuuent, ac falsus Ap
Dixit, & alterno captiua in mœnia gress
Surgit ouans. quales mediis in nubibus a
Vidit Aloidas, cùm cresceret impia tellus

Stura deos, nec adhuc immane veniret
s, & trepidum iam tangeret Offa Tonãtem.
verò attoniti fatorum in cardine summo
uprema lues vrbem, facibusq; cruentis
at ura solo turres Bellona subiret,
ibus è tectis certatim ingentia saxa,
raq; & grauidas funda balearis habenas.
n iaculis, caloq; vagis spes nulla sagittis)
auidi & tormẽta rotant, & molibus vrgẽt.
ec ingestis, nec terga sequentibus vnquam
abitur telis, vacuoq; sub aëre pendens, 850
s velut terra certus vestigia figat,
lit, & ingenti subit occurrente ruina,
nis vt incumbens longaui robora pontis
luis oppugnat aquis, iam saxa fatiscunt,
taq; trabes, tanto violentior ille 860
it enim maiore salo) quassasq; trahitq;
em agram: nexus donec celer alueus omnes
idit, & cursu victor respirat aperto.
petita diu celsus fastigia supra
nuit, trepidamq; assurgens desuper vrbem
t, & ingenti Thebas exterruit vmbra,
epat attonitos. Humiléſne Amphionis arces
udor, hi faciles, carménq; imbelle secuti,
mentita diu Thebarum fabula muri? 870
uidnam egregium prosternere mœnia, molli
cta lyra? simul insultans, gressúq; manúq;
libus obstantes cuneos, tabulatáq; sæuus
ruit. absiliunt pontes, tectiq; trementis

EE

Saxea frena labant, dissepto*que* aggere rurs
Vtitur, & truncas rupes in templa, domo
Præcipitat, frangit*que* suis iam mœnibus v
Iámque Iouem circa studijs diuersa frem
890 Argolici, Tyrijque dei pater æquus vtris
Aspicit ingentes ardentum comminus ir
Seque obstare videt. gemit infestante no
Liber. & obliquo respectans lumine patr
Nūc vbi sæua manus, mea*que* heu cunabu
Fulmen, ó vbi fulmen? ait. gemit autho
Quas dedit ipse domos. Lernam Theba
Mæstus. & intento dubitat Tirynthius
Maternos plangit volucer Daneius Arg
Flet Venus Harmoniæ populos: metuens
900 Stat procul, & tacita Gradiuum respici
Increpat Aonios audax Tritonia diuos,
Iunonem tacitam furibunda silentia to
Non tamen hæc turbant pacē Iouis, ecce
Iurgia, cùm mediis Capaneus auditus in
Nulláne pro trepidis clamabat Numina
Statis? vbi infandæ segnes telluris alum
Bacchus & Alcides? piget instigare min
Tu potiùs venias, (quis enim concurrere
Dignior?) en cineres Semelææ*que* busta ten
910 Nunc age, nunc totis in me conniti*re* fla
Iuppiter, an pauidas tonitru turbare pu
Fortior? & soceri turres excindere Cadm
Ingemuit dictis superum dolor ipse furen
Risit. & incussa sanctarum mole comar

ã spes hominũ tumida post pralia Phlegræ?
etiam feriendus? ait. premit vndiq; lentum
s deum frendens, & tela vltricia poscit.
iam audet fatis turbata obsistere coniux,
lato nondum cœlestis regia signo
e tonat, coeunt ipsa sine flamine nubes.
rúntq; imbres, Stygias rupisse cathenas
on? aut victam supera ad conuexa leuari
rimet, Aetnãmve putes, pudet ista timere
olas, sed cùm in media vertigine mundi
virum, insanosq; vident deposcere pugnas,
ntur taciti, & dubio pro fulmine pendent.
erat Ogygiæ supra vestigia turris,
num mugire polus, cœlumq; tenebris
erri: tenet ille tamen, quas non videt arces.
uraq; attritu quoties micuere procellis,
ait in Thebas. his iam decet ignibus vti,
renouare facem, lassamq; accendere quercũ.
ia dicentem toto Ioue fulmen adactum
ripuit. prima fugere in nubila cristæ,
lypei niger vmbo cadit. iamq; omnia lucent
nbra viri. cedunt acies, & terror vtrinque
ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.
a se stridere facem, galeamq;, comasq;
it, & vrentem thoraca repellere dextra,
atus ferri cinerem sub pectore tractat.
tamen extremumq; in sydera versus anhelat,
oraq; inuisis obicit fumantia muris
caderet: sed mẽbra virum terrena relinquunt

920

930

940

Exuiturq; animus. paulum si tardius ar
Cessissent, potuit fulmen meruisse secund

P. STATII PAPI

THEBAID. LIB. XI.

POstquã magnanimus furias virtuti
Consumpsit Capaneus, expirauitq;
Fulmen, & ad terras longè comitata cad
Signauit muros vltricis semita flammæ:
Componit dextra victor concussa plagar
Iuppiter, & vultu cœlumq; diemq; reduc
Gratantur superi, Phlegræ ceu fessus anh
Prælia, & Encelado fumantẽ impresserit
Ille iacet laceræ complexus fragmina tur
10 *Toruus adhuc visu, memorãdaq; facta*
Gentibus, atque ipsi non illaudata Tona
Quantus Apollineæ temerator matris A
Tenditur, ipsa horrent si quando pectore
Emergunt volucres, immensaq; membra
Spectant, dum miseræ crescunt in pabula
Sic grauat iniectus terras, hostiliaq; vrit
Arua, & anhelantem cælesti sulfure cam
Respirant Thebæ, templaq; iacentia surg
Agmina, iam finis votis, finisq; supremis
20 *Planctibus, & natos ausæ deponere matr*
At vaga palantes campo fuga voluit A
Nec iam aut hostiles turmæ, ferrúmve t
Omnibus ante oculos ira Iouis, omnibus

... metu, galeaq; tonant. visusq; pauentes
...qui, & profugis opponere Iuppiter ignes.
... Agenoreus miles, caliq; tumultu
...r indomitos vt cum Massylla per arua
...enti reges magno Leo frangit hiatu,
...ntentus abit: rauci tunc comminus vrsi,
... auidi venere lupi, rabieq; remissa
...bunt degeneres aliena vulnera prada, (mu.
...premit Eurymedō. cui rusticus horror in ar-
...a tela manu, patriumq; agitare tumultum,
...lli genitor. tener hinc conatibus annos*
...litur, iuuenemq; patrē puer aquat Alatreus.
...es ambo, sed fortunatior ille,
...o genuisse iuuat, nec iā dignoscere promptū,
...magis arma sonēt, quo plus eat hasta lacerto.
...tur denso fugientum ex agmine vallum.
... voluis Gradiue vices? modo mœnia Cadmi
...lebant, sua nunc defendunt tecta Pelasgi.
...redeunt nubes, ceu circumstantibus austris
...nis procumbit ager, ceu gurgite cano
... retegit bibulas, nunc obruit astus arenas.
...cumbit latè pubes Tirynthia alumni
...ias imitata dei. trux mœret ab alto
...phitryoniades Nemea in sanguine terga,
...iles ramos, similesq; videre pharetras.
...t in Argolica ferrato margine turris
...ius lituo dextri Mauortis Enipeus
...tor. sed tunc miseris dabat vtile signum,
...batq; fugam, & tutos in castra receptus.

50

* hic

40

l. expirat

30

Cum ſubitum obliquo deſcendit ab aëre
Vrgentúq; ſonum leua manus aure reten
Sicut erat: fugit in vacuas iam ſpiritus
Iam gelida ora tacent, carmen tuba ſola
Iámq; potens ſcelerum, geminaq; exercit
Sanguine, Tiſiphone fraterna cludere qu
Bella tuba, nec ſe tanta in certamina fid
60 Sufficere, inferna comitem niſi ſede Megær
Et conſanguineos in prælia ſuſcitet angu
Ergo procul vacua conſedit valle, ſolum
Enſe fodit Stygio, terraq; immurmurat
Nomen, & Elyſiis ſignum indubitabile
Crinalem attollit longo ſtridore Cedraſt
Cœrulea dux ille coma, quo protinus om
Horruit audito tellus, pontusq;, polusq;
Et pater ætnæos iterum proſpexit ad ign
Accipit illa ſonum, ſtabat tunc forte par
70 Proxima, dum cœtu Capaneus laudatu
Ditis, & inſignem Stygijs fouet amnibu
Protinus abrupta terrarum mole ſub a
Conſtitit, exultant manes, quantumq; p
Rareſcunt tenebræ, tantum de luce rece
Excipit atra ſoror, dextraq; innixa prof
Hac germana tenus Stygij metuenda pa
Imperia, & iuſſos potui tolerare furores
Sola ſuper terras, hoſtiliq; obuia mundo
Dum vos Elyſium & faciles compeſcit
Nec pretium deforme mora, caſſiq; labo
80 Hoc quodcunq; madet capi, quod ſangui

...a, quod innumera Lesbea examina gaudet
...mea vires, mea lata insignia. sed quid
...t ego? Mars habeat, vulgataq; iactet Enyo. v. hæc
...tis (Stygiis certè manifestus in umbris)
...guine? fœdantem rictus, atroq; madentem v. fœdatum
...ducem tabo, miserum insatiabilis edit
...tradente caput. modo nẽpe horrendus ab astris
...cendit vos usq; fragor, mea sacra premebat
...npestas, ego mixta viri furialibus armis 90
...a deum. & magnas ridebam fulminis iras.
...iam (effabor enim) longo sudore fatiscunt
...da soror, tardaq; manus, hebet infera calo
...cus, & insuetes angues nimia astra soperant.
... cui totus adhuc furor, exultansq; recentes
...yti de fonte coma, da iungere vires.
...n solitas acies, nec Martia bella paramus,
...l fratrum (licet alma fides, pietasq; repugnent
...ncentur) fratrum stringendi comminus enses.
...ande opus. ipsa odijs, ipsa discordibus armis 100
...tamur. quid lenta venis? agedum elige cuius
...na feras, ambo faciles, nostriq; sed anceps
...lgus, & affatus matris, blandamq; precatus
...ntigonen timeo, paulum ne nostra retardet
...nsilia, ipse etiam, qui nos lassare precando
...etus, & vltrices oculorum exposcere diras.
...m pater est. cœtu fertur iam solus ab omni
...ere sibi. atq; adeo moror ipsa irrumpere Thebas.
...ssuetumq; larem, tibi pareat impius exul,
...rgolicumq; impelle nefas, neu mitis Adrastus

Praualeat, plebésq; caue Lernaa moretur.
Vade, & in alternas inimica reuertere pu
Talia partita diuersum abiere sorores.
Vt Notus, & Boreas, gemino de cardine m
Hic niue Rhiphaa, Libycis hic pastus aren
Bella cient, clamant omnes, freta, nubila,
I mq; patent strages, plãgunt sua damna
Et tamen oppressos miserantur in aquere
Illas vt summo vidit pater altus Olympo
120 Incestare diem, trepidumq; Hyperionis orb
Suffundi maculis, toruo sic inchoat ore.
Vidimus armiferos, quo fas erat vsque, fu
Cœlicola, licitasq; acies, & si impia bella
Vnus init, dignusq; mea procumbere dext
Nunc par infandum, miserisq; incognita t
Pugna subest, auferte oculos, absentibus au
Ista deis, lateantq; Iouem, sat funera mens
Tantalea, & sontes vidisse Lycaonis aras,
Et festina polo ducentes astra Mycenas.
130 Nunc etiam turbanda dies. mala nubila te
Accipe, secedantq; poli. stat parcere calo,
Cœlitibusq; meis. saltem ne virginis alma
Sydera, Ledai videant neu talia fratres.
Sic pater omnipotens, visusq; nocentibus ar
Abstulit, & dulci terra caruere sereno.
Iamq; per Argolicas Erebo sata virgo cohor
Vestigat Polynicis iter, portisque sub ipsis
Inuenit, incertum leto tot iniqua fugáne
Exeat & dubios turbabant omnia sensus.

at obscura vallum dum nocte pererrat 140
**consilijs,curisque nouissima voluens* v. cōsiliis
ugis Argialacera cum lampade mœstam
tem.(sunt monstra deûm,sic ire parabat
atera viro tadas erat)ergo roganti,
via,quisue dolor,cur mœsta insignia? tātum
rat,atque manu timidos auerterat ignes.
nentem vidisse nefas,&enim unde Mycenis
et & vallum coniux inopina subiret?
nti monitus, vicinaq; funera sentit,
ntire timet.cum vero Acherontis operti 150
ter admoto tetigit thoraca flagello,
t inops animi,nec tam considere regno,
scelus,& cadē.& perfossi in sanguine fratris
rare cupit.subitusq; affatus Adrastum.* v.affatur
quidem,extremus socium.gentisq; superstes
lica consulta,pater,iam rebus in arctis
dior:tunc tēpus erat,cū sanguis Achiuum
*er,ire vltro,*primamq; capessere pugnam.* v. propriaque
plebis Danaa florem,regumq; verendas
tare animas,vt lamentabile tantis 160
us induerem capiti decus,aspera quando
bit virtus.nunc saltem exoluere fas sit
erui.scis nempe socer,licet alta recondas
ra,& afflictum generi vereare pudorem.
sum,qui te pacem,& pia iura regentem
(vtinamq; aliis datus vrbibus hospes)
rem patria,regnoq;.sed exige tandem
cia.fratrem suprema in bella (quid horres)

Decretum est fixumq́ue, voco. desiste m
170 Nec poteris. non si atra parens, miser
In media arma cadant: non si ipse a
Obstet, & extinctos galea pater inger
Deficiam, an ne bibam superest quod
Inachij? & vestris etiamnum mortib
Vidi ego me propter ruptos telluris hia
Nec subij. vidi exanimum, feciq́ue nec
Tydea me Tegeæ regem indefessa repo
Orbaq́ue Parrhasiis vlulat mihi mate
Ipse nec Ismeni ripas, dum stagna cr
180 Hippomedon, Tyrias potui nec scand
Dum tonat, & tecum Capaneus m
Quis tantus pro luce timor? sed digna
Conueniant vbicunq́ue nurus, matréq
Longæuiq́ue patres: quorum tot gaudi
Orbauiq́ue domos. fratri concurro. qui
Spectent, & votis victorem Etheocle
Iamq́ue vale coniux, dulcesq́ue valete
At tu care socer (nec enim omnis cu
Me penes, & superi mecum, Parcaq́ue
190 Sis lenis cineri, meq́ue hæc post prælia
v. reportes Alitibus, fratriq́ue neges vrnaq́ue *rep
Hoc tantum & nata melius connub
Ibant in lachrymas veluti cum ver
Bistonia tepuere niues. summittitur
Aemus, & angustos Rhodope descen
Cœperat & leni senior mulcere fur
Alloquio. scidit orsa nouo terrore cr

Eumenis, alipedemq; citum fataliaq; arma
Protinus Inachij vultus, expressa Pericli
Obtulit, ac fidas exclusit casside voces. 200
At super hac. Abrumpe moras. celeremus, & illum
Aduentare ferunt portis. sic omnia *vicit, L vincit
Correptumq; iniecit equo. volat æquore aperto
Pallidus, instantemq; dea circumspicit vmbram.
Sacra Ioui merito Tyrius pro fulmine *victor v. ductor
Nequicquam Danaos ratus exarmasse ferebat.
Nec pater ætherius diuumq; has vllus ad aras,
Sed mala Tisiphone trepidis inserta ministris
Astat, & inferno prauertit vota Tonanti.
Summe deum, tibi namq; mea primordia Thebæ, 210
(Liueat infandum licet Argos, & aspera Iuno)
Debent, Sidonios, ex quo per littora raptor
Turbasti thyasos, dignatur virgine nostra
Terga premi, & placidas fa'sũ mugire per vndas.
Nec te vana fides, iterum Cadmeia adeptum
Connubia. & Tyrios nimium irrupisse penates.
Tandem inquam soceros, dilectaq; mœnia gratus
Respicis, assertoq; tonas: ceu regia cœli
Attentata tui. sic te pro turribus altis
Vidimus vrgentem nubes, letiq; benignum 220
Fulmen, & auditos prouius agnouimus ignes:
Accipe nunc pecudes, & magni thuris aceruos,
Vaccamq; marem. dignas sed pendere grates
Haud mortale opus est. certet tibi reddere Bacchus
Noster & Alcides. illis hæc mœnia serua.
Dixerat. ast illi niger ignis in ora genasq;

Prosiluit raptúmq; comis diadema cren
Tunc ferus ante ictum spumis delubra
Taurus, & obstantum mediis è cœtibu
230 Turbidus, insano feriens altaria cornu.
Diffugiunt famuli, & regem solatur H
Ipse instaurari sacrum male fortis, agiq
Imperat, & magnos ficto premit ore tim
Qualis vbi implicitum Tirynthius ossi
Sensit, & Oeteas membris accedere vesi
Vota incepta tamen, libataq; thura fere
Durus adhuc, patiénsq; mali, mox gran
Ingemuit, victorq; furit per viscera Nes
Nuntius exanimi suspensus pectora cur
240 Æphitus ad regem porta statione relict
Tendit, & hac trepido vix intellectus a
Rumpe pios cultus, intempestiuaq; Rect
Sacra deum. frater muris circum omnib
Portarumq; moras frenis assultat, & ha
Nomine te crebro, te solum in pralia posc
Flens mœsti retro comites, & vterq; loqu
Adgemit, & pulsis exercitus obstrepit ar
b. Nunc Ille vocat. *Tunc tẽpus erat sator optim
Quid meruit Capaneus? turbatus inhorr
250 Rex odiis, mediaq; tamen gauisus in ira
Sic vbi regnator post exulis otia tauri,
Mugitum hostilem summa tulit ore iuue
Agnouitq; minas, magna stat feruidus i
Ante gregem, spumisq; animos ardentib
...c pede toruus humũ, nũc cornibus a

Horret ager, trepidæq; expectant prælia vaccæ.
Non desunt regi comites. Sine mœnia pulset
Irritus. Ille autem fractis huc audeat vsque
Viribus? hic miseris furor est instare periclo
Nec librare metus, & tuta odisse. resiste 260
Hoc fretus solio. nos propulsabimus hostem.
Nos bellare iube. sic proxima turba, sed ardens
Ecce aderat luctu, dicturusq; omnia belli
Libertate Creon. vrit fera corda Menœceus:
Nulla patri requies. illum quæritq;, tenetq;,
Illum sanguineos proflantem pectore riuos
Aspicit, & sæua semper de turre cadentem.
Vt dubium, & pugnas cunctantē Etheoclea vidit:
Ibis ait, neque te vlterius, fratrumq; ducumq;
Pessime funeribus patriæ, lachrymisq; potitum, 270
Eumenidum belliq; reum, patiemur inulti.
Sat tua non æquis luimus periuria diuis.
Vrbē armis, opibusq; grauē, & modo ciuib. arctā,
Cœu cælo dimissa lues, inimicáve tellus
Hausisti vacuamq; tamen sublimis obumbras,
Deest seruitio plebes, hos ignis egentes
Fert humus, hos pelago patrius iā detulit amnis.
Hi quærunt artus, illi ardua vulnera curant.
Redde agedum miseris fratres, natosq;, patresq;,
Redde aruis, domibusq; viros. vbi maxim⁹ Hipseus 280
Finitimusq; Dryas? vbi Phocidos arma sonora
Euboicíq; duces? illos tamen æqua duelli
Sors tulit ad Manes, at tu (pudet) hostia regni
Hostia nate iaces, seu mutus, & è grege sanguis.

Hei mihi primitiis armorum & rite r
Libatus iussusq; mori & cunctabitur
Iste? nec aduerso nunc saltem Marte
Stabit? an in pugnas alium iubet ire
Tiresias, iterumq; meos oracula nectit
290 *Ingemitus? quid enim misero super v*
hinc *Ille iube subeat, túq; hic spectator ab*
Turre sede. quid saeua fremis, famulam
Respectas? hi te ire volunt, hi pendere
Ipsa etiam genitrix, ipsaeq; odere sorore
In te ardens frater ferrum mortemq;
Saeuáq; portarum conuellit claustra, n
Sic pater infrendens, miseraq; exaestua
Ille sub haec. Non fallis, ait, nec te incl
Fata mouent. canere illa patrē, & iact
300 *Sed spes sub lachrymis, spes atq; occul*
Hus latet, insano praetendis funera vo
Meq; premis frustra vacua ceu proxin
Non ita Sidoniam fortuna reliquerit
In te vt sceptra cadant, tanto indign
Nec mihi difficilis praesens vindicta, s
Arma prius famuli. coeant in praelia
Vult gemitus lenire Creon, lucrare fu
Victori mihi cuncta lues. Sic iurgia pa
Distulit, atq; ensem, quem iā dabat in
310 *Ictus vt incerto pastoris vulnere serpe*
Erigitur gyro, longúmque è corpore to
Virus in ora legit, paulum si deuius h
Torsit iter. cecidere minae, tumefactaq

Colla sedent, irasque sui bibit* ille veneni. — v. ipse
At genitrix* primum funesta sorte, ut amens — Primam
Expauit famam (nec tarde credidit *ibat
Scissa comas, vultuq; & pectore nuda cruento.
Non sexus, decorisve memor. Pentheia qualis
Mater ad insani scandebat culmina montis,
Promissum saeuo caput allatura Lyeo. 320
Non comites, non ferre ipsa vestigia nata
Æqua valent. tãtum misera dolor vltimus addit
Robur, & exangues crudescunt luctibus anni.
Iamq; decens galea, iam spicula saeua ligabat
Ductor, & ad lituos hilarẽ, intrepidumq; tubarũ
Prospiciebat equum. subito cum apparuit ingens
Mater, & ipse metu famulumq; expalluit omnis
Coetus, & oblatam retro dedit armiger hastam.
Quis furor? unde iterum regni integrata resurgit
Eumenis? ipsi etiam post omnia comminus ipsi 330
Stabitis? vsque adeo geminas duxisse cohortes,
Et facinus mandasse parũ est? quo deinde redibis
Victor? in hos ne sinus? ô diri coniugis olim
Felices tenebrae! datis improba lumina poenas,
Hic spectanda dies? quo saeue minantia flectit
Ora? quid *alternos vultus, pallorq; ruborq; — b. alternis
Mutat? & obnixi frãgunt mala murmura dẽtes?
Me miserã? vinces. prius haec tamẽ arma necesse est
Experiare domi. stabo ipsa in limine portae
Auspicium infelix, scelerumq; immanis imago 340
Haec tibi canicies, haec sunt calcanda nefande
Vbera, perque vterum sonipes hic matris agendus.

Parce. quid oppositum capulo parmaq
Non ego te contra Stygijs feralia sanx
Vota deis, caco nec Erinnyas ore rogat
Exaudi miseram genitrix te saue prec
Nō pater adde morā sceleri, & metire
Sed pulsat muros germanus, & impia
Bella ciet? non mater enim, non obsta
350 Vlla soror. te cuncta rogant, hic plang
Ast vbi vix vnus pugnas dissuadet A
Aut fortasse iubet. tu limina auita, d
Linquis, & à nostris in fratrem amp
At parte ex alia tacitos obstante tum
Antigone furata gradus (nec casta ret
Virginitas) volat Ogygij fastigia mu
Exuperare furens. senior comes haret
Actor, & hic summas non duraturus
Vtq; procul visis paulum dubitauit i
360 Agnouitq; nefas, iaculis, & voce supe
Tecta incessentem. magno prius omni
Implet, & è muris, ceu descensura pro
Cōprime tela manu, paulúmq; hāc a
Frater, & horrentes refer in mea lum
Agnoscis ne hostes? sic annua pacta fi
Poscimus? hi questus, hac est bona cau
Exulis? Argolicos per te germane pen
(Nā Tyrijs iam nullos honos,) per si
Dulce domo, summitte animos. en vt
370 Turba rogant, ambaq; acies. rogat ill
Antigone deuota malis, suspectaq; re

ambaq; acies.
deuota malis

Et tantum tua dure soror. saltem ora, trucésque
Solue genas. liceat vultus fortasse supremum
Noscere dilectos. & ad hac lamenta videre
Anne fleas. illum gemitu iam supplice mater
Frangit, & exertum dimittere dicitur ensem.
Tu mihi fortis adhuc? mihi, qua tua nocte, dieq́;
Exilia, erroresque fleo: iamiamq́; tumentem 380
Placaui tibi saue patrem, quid crimine soluis
Germanum? nẽpe ille fidem & stata fœdera rupit,
Ille nocens, sæuusq́; suis, tamen ecce vocatus
Non venit. his paulum furor elanguescere dictis
Cœperat, obstreperet quãquã, atq; obstaret Erin-
Iã summissa manus, lentè iã flectit habenas. (nys.
Iam tacet. erumpũt gemitus, lacbrymasq́; fatetur
Cassis, hebent iræ, pariterq́; & abire nocentem
Et venisse pudet. subito cum matre repulsa
Eumenis eiecit fractis Etheoclea portis 390
Clamantem. Venio, solumq́; quod ante vocasti
Inuideo. ne incesse moras. grauis arma tenebat
Mater, & O patria, O* regni incertissima tellus, vv. regñ
Nunc certè victoris eris. nec mitior ille,
Tandẽ inquit scis saue fidẽ? & descendis in aquũ?
O mihi nunc primum longo post tempore frater,
Congredere. hæ leges, hæc fœdera sola supersunt.
Sic hostile tuens fratrem. namq́; vritur alto
Corde, quod innumeri comites, quod regia cassis,
Instrat usq; ostro sonipes, quod fulua metallo 400
Parma micet. quãquã haud armis inhonorus & (ipse,
Nec palla vulgare nitẽs. opus ipsa nouarat

Mæonijs Argia modis. & pollice docta
Stamina purpureæ sociauerat aurea te
Iamq; in puluereum furijs hortantibu
Prosiliũt. sua quemq; comes, stimulát q
Frena tenent ipsæ. phalerasq;, & lucid
Arma manu, mixtisq; iubas serpentib
Stat consanguineum campo scelus. vni
410 Bellum vteri. coëuntque pares sub cas
Signa tacent, siluere tubæ, stupefactaq;
Cornua, ter nigris auidus regnator ab
Intonuit, terq; ima soli concussit, & ip
Armorum fugere dei. nusquam inclyt
*Restrinxit Bellona faces, longeq; pau
Mars rapuit currus, & Gorgone cru
Abstitit, inq; vicem Stygiæ rubuere so
Prominet excelsis vulgus miserabile te
Cũcta madẽt lachrymis, & ab omni pl
Hinc, questi vixisse senes, hinc pectore
420 Stant matres. paruosq; vetant attend
Ipse quoque Ogygios monstra ad gentil
Tartareus rector porta iubet ire reclus
Montibus insidunt patrijs, tristiq; coro
Infecere diem. & vinci sua crimina ga
Illos vt stimulis ire in discrimen aper
Audijt, & sceleri nullum iam obstare
Aduolat, & medias immittit Adrast
Ipse quidem regnis multum, & vener
vv. nec Sed quid apud tales? quis* non sua pig
Extet honos? tamen ille rogat. Spectab

Inachidæ, Tyrijq; nefas? vbi iura, deiq;? 430
Bella vbi? ne perstate animis te deprecor hostis,
Quãquã hac ira sinat, nec tu mihi sanguine lõge,* *vv. haud
Te gener, & iubeo, sceptri si tanta cupido est,
Exuo regales habitus. I Lernan, & Argos
Solus habe. non verba magis suadentia frangunt
Accensos, sumptisq; semel conatibus obstant,
Quàm scita curuatis erectus fluctibus vnquam
Pontus, Cyaneos vetuit concurrere montes.
Vt perijsse preces, geminosq; ad prælia fusos
Puluere cornipedes, exploratiq; furentum 440
In digitis amenta videt, fugit omnia linquens
Castra, viros, generum, Thebas, ac fata morantẽ,
Conuersumq; iugo propellit Ariona, qualis
Demissus curru leua post præmia sortis
Vmbrarum custos, mundiq; nouissimus hæres
Palluit amisso veniens in tartara cœlo.
Non tamen indulsit pugnæ, cunctataq; primo
Substitit in scelere, & paulum fortuna morata est.
Bis cassæ periere viæ. bis comminus aus[os]
Auertit bonus error equos, [bis] ad ora nefandi 450
Sanguinis, obliquis ceciderunt ictibus hasta.
Tendunt frena manu, & sæuis calcaribus vrgent
Immeritos. mouet & geminas miserabile diuum
Prodigium turmas, alternaq; murmura voluunt
Mussantes, iterare aciem, procurrere sæpe
Impetus, & totum miseris opponere bellum.
Iamdudum terris, cœtúque offensa deorum
Auersa cæli Pietas in parte sedebat.

Non habitu quo nota prius, non ore se
460 Sed vittis exuta comam, fraternáque
Ceu soror infelix pugnantum, aut an
Deflebat: sæuumq; Iouem, Parcasq; ne
Vociferans, seseq; polis, & luce relicta
Descen'uram Erebo, & stygios iam m
Quid me, ait, vt sæuis animatum, vt
Obstaturam animis, princeps natura
Nil iam ego per populos, nusquã reuer
O furor, ô homines, diriq; Prometheos
Quam bene post Pyrrhã tellus, pontu
470 En mortale genus dixit, speculataq; te
Auxilium tentemus ait, licet irrita c
Desiluitq; polo. niueus sub nubibus al
Quanquam mœsta dea sequitur vesti
Vix steterat campo, subita mansuescer
Agmina sentiriq; nefas. tunc ora mad
Pectoraq;, & tacitus subrepsit fratrib
Arma etiam simulata gerens, cultusq;
Nunc his, nunc illis, Agite, ite, obsistite
480 Quis nati fratresq; domi, quis pignora
His quoque nonne palã est vtro miser
Tela cadunt, cunctantur equi, fors ips
Non nihil impulerat dubios, ni torua
Tisiphone fraudes, cælestique ocyor ign
Afforet increpitans. Quid belli obuerte
Numen iners, paciq; datum? cede impr
Hic campus, nostérque dies. nunc sera
Defendis Thebas. vbi tunc cum bella

Iacchus? & armatas furiarent orgia matres?
Aut ubi segnis eras, dum Martius impia serpens
Stagna bibit, dum Cadmus arat, dum victa cadit 490
Sphynx.
Dum rogat Oedipoden genitor? dũ lampade nostra
In thalamos Iocasta venit? sic vrget, & vltro
Vitantem aspectus etiam, pudibundáque longe
Ora reducentem, premit astridentibus Hydris,
Intentátque faces. deiectam in lumina pallam
Diua trahit, magnoq; fugit questura Tonanti.
Tunc verò accensa stimulis maioribus ira.
Arma placent, versaq; volunt spectare cohortes.
Instaurant crudele nefas. rex impius aptat
Tela, & funesta casum prior occupat hasta. 500
Illa viam medium clypei conata per orbem
Non perfert ictus, atque alio vincitur auro.
Tunc exul subit, & clarè funesta precatur.
Di quos effosso non irritus ore rogauit
Oedipodes, firmate nefas. non improba posco
Vota. piabo manus, & eodem pectora ferro
Rescindam. dum me moriens hic sceptra tenentem
Linquat, & hũc secum portet minor umbra dolorẽ
Hasta subit velox equitis femur inter, equiq;
Ilia. letum vtrique volens: sed plaga sedentis 510
Laxato vitata genu. tamen irrita voti
Cuspis, in obliquis inuenit vulnera costis.
It praeceps sonipes stricta contemptor habena.
Aruáq; sanguineo scribit rutilantia gyro.
Exultat, fratris credens hunc* esse cruorem. *v. ille

Credit & ipse metu. totus iamq; exul
Indulget, caecusq; auidos illidit in ag
Cornipedem cursus, miscentur frena, m
Telaq;, & ad terram turbatis gressibu
520 Praecipitant. vt nocte rates, quas nubi
Implicuit, frangunt tonsas, mutantq;
Luctataq; diu tenebris, hyemiq;, sibiq;
Sicut erant, imo pariter sedere profun
Haec pugnae facies. coëunt sine more, si
Tantum animis, iraq;, atque ignescen
Per galeas odia, & vultus rimantur a
Lumine. nil adeo mediae telluris, & en
Impliciti, nexaq; manus, alternaq; sa
Murmura, ceu lituos rapiunt, aut sign
530 Fulmineos veluti praeceps cum commi
Ira sues, strictisq; erexit pectora setis:
Igne tremunt oculi, lunataq; dentibus
Ora sonant. spectat pugnas de rupe pro
Venator pallens, canibusq; silentia sua
Sic auidi incurrunt. nec dum letalia m
Vulnera, sed coeptus sanguis, facinusq;
Nec iam opus est furijs. tantū mirantu
Laudantes, hominumq; dolent plus po
Fratris vterque furens cupit affectatq;
540 Et nescit manare suum. Tandem irrui
Hortatisque manum, cui fortior ira, ne
Iustitiae, altè ensem germani in corpore p
Quà malè iā plumis imus tegit inguina
Ille dolens nondum, sed ferri frigore prim

Territus, in clypeum turbatos colligit artus,
Mox intellecto magis ac magis æger anhelat
Vulnere, nec parcit cedenti, atque increpat hostem.
Quo retrahis germane gradus? O languida somno,
Et regnis effœta quies! longaq; sub vmbra
Imperia! exilio, rebusq; exercita egenis 550
Membra vides. disce arma pati, nec fidere latis.
Sic pugnant miseri. restabat lassa nefando
Vita duci, summusq; cruor, poterantq; parumper
Stare gradus: sed sponte ruit, fraudémq; supremã
In media iam morte parat. clamore Cithaeron
Erigitur, fraterq; ratus vicisse, leuauit
Ad cælum palmas. Bene habet, non irrita voui,
Cerno graues oculos, atque ora natantia leto.
Huc aliquis propere sceptrũ, atq; insigne comarum
Dum videt. hæc dicens gressus admouit, & arma 560
Ceu templis decus & patria laturus ouanti,
Arma etiam spoliare cupit. nondum ille peractus
*Manibus, * vltricemq; animam seruabat in iras.* vltrices
Vtq; superstantem, pronumq; in pectore sensit,
Erigit occulte ferrum, vitæq; labantes
Relliquias tenues odio suppleuit, & ensem
Iam latus frater fratris sub corde reliquit.
Ille autem. Viuisne? & adhuc manet ira superstes?
Perfide. nec sedes vnquam meriture quietas:
I mecum ad Manes: illic quoque pacta reposcam 570
Si modò Agenorei stat Gnosia iudicis vrna.
Qua reges punire datur. nec plura locutus,
Concidit, & totis fratrem grauis obruit armis.

Ite truces animæ, funestaq; tartara
Polluite. & cunctas erebi consumite
Vosq; malis hominum Stygiæ iam p
Omnibus in terris scelus hoc, omniq
Viderit vna dies, monstrumq; infa
Excidat, & soli memorent hæc præli
580 *At genitor sceleris comperto fine, p*
Erepsit tenebris, sæuoq; è limine pro
Mortem imperfectam. veteri stat so
Vtraque canicies, & durus sanguine
Obnubit furiale caput. procul ora, g
Intus, & effossa squalent vestigia lu
Virgo autem imposita sustentat pon
Dextra sedet baculo. qualis si puppe
Exosus manes, nigri sulcator auerni
Exeat ad superos, solemq; & pallida
590 *Astra, nec ipse diu fortis. patiensq; su*
Aëris interea longum cessante magis
Crescat opus, totisq; expectent sæcula
Talis init campum, comitiq; extrem
Duc ait ad natos, patremq; recentib
Iniice funeribus. cunctatur nescia vi
Quid paret. impediunt iter, implicit
Arma, viri, currus, altaq; in strage s
Deficiunt gressus, & dux miseranda
Vt quæsita diu monstrauit corpora c
600 *Virginis, insternit totos frigentibus a*
Nec vox vlla seni. iacet, immugitq;
Vulneribus, nec verba diu tentata se

Natum tractat galeas, atque ora latentia quærit,
Tandem muta furens genitor suspiria soluit,
Tarda meam pietas longo post tempore mentem
Percutit? est ne sub hoc hominis clementia corde?
Vincis me miserum: vincis natura parentem.
En habeo gemitus, lachrymæq; per arida serpunt
*Vulnera. *iã molles sequitur manus ipsa plãctus.* 1. & in
Accipite infanda iusta exequialia mortis 610
Crudeles, nimiúmque mei. nec noscere natos,
Alloquiumq; aptare licet. dic virgo precanti
Quem teneo? quo nunc vestras ego sauus honore
Prosequar inferias? ô si fodienda redirent
Lumina, & in vultus sauire ex more potestas.
Heu dolor, heu iusto magis exaudita parentis
Vota, malaq; preces. quisnam fuit ille deorum
Qui stetit orantem iuxta, præreptáque verba
Dictauit fatis? furor illa, & mouit Erinnys,
Et pater, & genitrix, & regna, oculiq; cadentes. 620
Nil ego, per Ditem iuro dulcésque tenebras,
Immeritámq; ducem, subeam sic tartara digna
Morte, nec irata fugiat me Laius vmbra.
Heu mihi quos nexus fratrũ, quæ vulnera tracto?
Soluite quæso manus, infestaq; vincula tandem
Diuidite, & medium nunc saltẽ admittite patrẽ.
Talia dequestus, paulatim sumpserat iras
Mortis, & occultè telum, ni nata vetaret,
Quærebat. sed casta manu subtraxerat enses
Antigone. furit inde senex. Vbi noxia tela? 630
Heu furiæ, num totum abijt in corpora ferrum?

Dicentem comes ægra leuat, mutum
Ipsa premit, sæuum gaudens planxis
Olim autem incœpta clamore exter
Regina extulerat notum penetralib
Ensem sceptriferi spolium lachrymal
Multaq; cum superis & diro questa
Et nati furijs, & primi coniugu um
Luctata est dextra, & prono vix pect
640 *Intrauit tandem & venas prorupit*
Vulnus, & infelix lustratur sanguin
Illius exili stridentem in pectore plag
Ismene collapsa super, lachrymisq;, co
Siccabat plangens. qualis Marathon
Flebilis Erigone, cæsi prope funera pa
Questibus assumptis tristem iam solu
Cœperat, & fortes ramos moritura l
At iam læta ducum spes elusisse duo
Res Amphionias alto, sceptrumq; m
650 *Transtulerat Fortuna manu. Cadm*
Iura Creon. miser heu bellorum term
Pugnarant fratres. hunc & Mauorti
Semina, & impêsus patria paulo an
Conciliat populis. scandit fatale tyra
Flebilis Aoniæ solium. prô blanda pot
Et sceptri malè suadus amor! nunqu
Hærebunt documenta nouis? iuuat ec
Stare loco, regimenq; manu tractare
Quid melior Fortuna potest? iam fle
660 *Incipit, atque datis abolere Menœce*

Primùm adeò sæuis imbutus amoribus aulæ,
Indicium, speciemq́; sui, iubet igne supremo
Arceri Danaos, nudoq́; sub axe relinqui
Infelix bellum, & tristes sine sedibus vmbras.
Mox reducem Ogygia congressus limine portæ
Oedipodem timuit paulum, seseq́; minorem
Confessus tacitè, promptámq; coercuit iram.
Mox redit in regem, casúmq; audentius hostem
Increpitans. procul inquit abi victoribus omen
Inuisum, & furias auerte, ac mœnia lustra 670
Discessu Thebana tuo. spes longa peracta est.
Vade, iacent nati quæ iam tibi vota supersunt?
Horruit instinctu rabido, steterantq́; trementes,
Ceu visu præsente, genæ, seniumq́; recessit.
Tunc natam, baculumq́; manu dimisit. & iræ
Innixus tumido vocem de pectore rupit.
Iámne vacat sæuire Creon? modo perfida regna
Fortunæq́; locum nostræ miserande subisti,
Et tibi iam fas est regum calcare ruinas?
Iam tumulis victos, socios iam mœnibus arces?
Macte. potes dignè Thebarum sceptra tueri. 680
Hæc tua prima dies. sed cur noua contrahis amẽs
Iura? quid angustè tantos metiris honores?
Exilium intendis. timida inclementia regum
Ista. feros auidus quin protinus imbuis enses?
Crede. licet veniat cupidus parere satelles,
Intrepidusq́; secet non euitantia colla.
Incipe. an expectas, vt pronus supplice dextra
Sternar? & immitis domini vestigia quæram?

690 Finge autem tentare, sines? mihine v
Supplicia? aut vllos rerum superesse tim
Linquere tecta iubes? cœlum terrasq;
Sponte, atque vltricem crudelis in or
Non vllo cogente manum. quid tale
Rex inimice potes? fugio, excedóque
Sedibus. an refert quo funera longa
Transportem tenebras? ne nō gens cu
Concedat patriæ quantum mi er in
Sed dulces Thebæ. nimirum hic clar
700 Et meliora meos permulcent sydera
vv. huic *Hic genitrix, natiq; habeas Theba
Mœnia, quo Cadmus, quo Laius om
Quoque ego. sic thalamos, sic pignor
Nec tibi sit virtus fortunam euader
Sed lucem deprensus ames: satis omi
Duc age nata procul. quid te autē lu
Da rex magne ducem. timuit miser
Antigone: mutatq; preces. felicia per
Regna verēde Creon, sanctásq; Meno
710 Da veniam afflicto, dictisq; ignosce
Hunc morem fandi longa fecere qu
Nec soli ferus iste tibi, sic fata, deos q
Alloquitur. durus luctu, facilisq; ne
vv. ferue Sæpe mihi. pridem indomito sub pec
vv b. anxia Libertas misera, & sæua spes *irrit
Et nunc ecce tuas irritat callidus i
Suppliciumq; cupit. sed tu maioribu
Imperij potiare bonis, altúsque inte

Prætereas, & magna ducum vereare priorum
Funera. & hic quondam solio sublimis, & armis 720
Septus, opem miseris, & iura petentibus æquus,
Supplicibusq; dabat: cui nunc ex agmine tanto
Vna comes. nec dum exul erat. felicibus hic ne
Obstat? in hunc odiis, & regni viribus exis?
Hunc abigis tectis? an ne prope limina clarum
Ingemat, & votis intempestiuus oberret?
Pone metum. procul vsq; tuis summotus ab aula
Flebit. ego erectum subigam, & seruire docebo.
Cœtibus * *abducam, solaq; in sede recondam:* l. auellã
Exul eris: nam quæ migranti externa patebunt 730
Mœnia? tu' Argos eat, hostiléſque Mycenas
Squallidus ineptet? victiq; ad limen Adrasti
Aonias narret clades? tenuemq; precetur
Rex Thebanus opem? misera quid crimina gentis
Pandere, quid casus iuuat ostentare pudendos?
Conde precor quodcunq; sumus, nec lõga precamur
Dona Creon, miserere senis, * *mœstiq; parentis* l. mœstosque
Hic precor, hic manes indulge ponere. certè
Thebanos sepelire licet. sic erat, humique
Voluitur. abducit genitor, sæuumq; minatur 740
Indignans veniam. qualis leo rupe sub alta
Quem viridẽ quondã sylua montesq; tremebant:
Iam piger, & longo iacet exarmatus ab æuo,
Magna tamen facies, & non adeunda senectus:
Et si demissas veniat mugitus ad aures,
Erigitur, meminitq; sui, viresq; * *peractas* b. solutas
Ingemit, & campis alios regnare leones.

40 Immittuntq; faces, aut (quæ post bella
l.diuersi Quærunt* dispersi, iaceat quo puluere
An rapti pateat species auguris, aut v
Hostis, anætheria viuant per membr
Iam lachrymis exempta dies, nec ser
Vesper, amant miseri lamenta, malis
Nec subiere domos, sed circum funera
Turba sedet, vicibusq; datis alterna
Igne feras, planctuq; fugant. nec dulc
Victa, nec assiduo coïerunt lumina fl
50 Tertius auroram pulsabat Lucifer, C
Montibus orbatis lucorum gloria, m
Theumesiæ venere trabes, & amica
Sylua, rogis ardent excisa viscera ge
Molibus extructis. supremo munere
Ogygij manes. queritur miserabile
Nuda cohors, vetitumq; gemens cir
Accipit & sæui manes Etheoclis ini
Haudquaquam regalis honos, Argi
Frater iussus adhuc, atque exule pel
60 At non plebeio fumare Menœcea b
Rex genitor, Thebæq; sinunt: nec ro
Struxerunt de more rogum: sed bell
Curribus, & clypeis, Graiorumq;
Sternitur, hostiles super ipse vt vic
Pacifera lauro crinem, vittisq; dec
Accubat, haud aliter quàm cùm
Latus in accensa iacuit Tirynthius
Spirantes super inferias captiua P

Corpora frenat óſque pater ſolatia fortis
Bellorum mactabat equos. his arduus ignis 70
Palpitat, & gemitus tandem erupere paterni.
O niſi magnanimus tanta te laudis iniſſet
Ardor, Echionios mecum venerande penates,
Atque vltra recture puer: venientia qui nunc
Gaudia & ingratum regni mihi munus acerbas.
Tu ſuperum conuexa licet, cœtúſque perenni
(Credo equidẽ) Virtute colas: mihi flebile ſemper
Numen eris. ponant aras, excelſáque Thebæ
Templa dicent. vni fas ſit lugere parenti,
Et nunc heu quæ digna tibi ſolennia, quáſve 80
Largiar exequias: *non ſi fatale poteſtas 1. nec
Argos, & impulſas cineri miſcere Mycenas
Méq; ſuper, cui vita nefas, & ſanguine nati
Partus honos. eadémne dies, eadem impia bella
Te puer, & diros miſere in tartara fratres?
Et nunc Oedipodæ par eſt Fortuna doloris,
At mihi. quã ſimiles geminus boue Iuppiter vm-
Accipe nate tui noua libamẽta triumphi. (bras.
Accipe, & hoc regimen dextra, frontiq; ſuperba
Vincula, quæ patri nimium geſtanda dediſti. 90
Regem te, Regem triſtes Etheoclios vmbra
Aſpiciant. ſimul hæc dicens, crinémque, manúmq;
Deſtruit, accenſáq; iterat violentiùs ira.
Sæuũ agedũ, immitémq; vocẽt. nũc funera Lernæ
Tecum ardere veto. longos vtinam addere ſenſus
Corporibus, cœlóq; animas, Erebóq; nocentes
Pellere fas, ipſúmq; feras, ipſum vnca volucrum

Ora sequi. atque artus regum mõstr
Hei mihi quod positos hum⁹ alma,a
100 Quare iterum repetens,iterumq; ed
Ne quis ope,aut flammis ausit inuis
Aut nece facta luet,numeroq; exple
Corpora.per superos,magnumq; Me
Dixit,& abreptum comites in tecta
Flebilis interea vacuus comitatus a
(Fama trahit miseras)orba,viduaq
Inachides,ceu capta manus,sua vu
Par habitus cunctis,deiecti in pecto
Accinctiq; sinus,manant lacera ora
110 Vnguibus,& molles planctu creuer
Prima per attonitas nigra regina ca
Tristibus illabens famulis,iterumq;
Quærit inops Argia vias.non regia
Non pater:vna fides,vnum Polynic
Nomen in ore sedet.Dircen,infausta
Mœnia,post habitis velit incoluisse
Proxima Lernæo Calydonidas agm
Tydeos exequijs trahit haud cessura
Deiphile scelus illa quidem,morsus
120 Audierat miseranda viri,sed cunct
Infelix ignoscit amor.post aspera vi
Ac defenda tamen,digno plangore
Hippomedonta ciens.vatis mox im
Heu vacuos positura rogos.Postrema
Agmina Mænalia ducit comes orba
*It grauis Euadne dolet hac,querit

Audacis pueri.magni memor illa mariti
It toruum lachrymans,summisq; irascitur astris.
Illas è lucis Hecate speculata Lycais
Prosequitur gemitu,duplexq; ad littus euntes 130
Plãxit ab Isthmiaco genitrix Thebana sepulchro.
Noctiuagumq; gregem, quamuis sibi lucet Eleusis
Fleuit,& arcanos errantibus extulit ignes.
Ipsa per aduersos ducit Saturnia colles,
Occultasq; vias.ne plebs congressa suorum ocultat-que
Ire vetet,pereatq; ingentis gloria cœpti,
Nec non functa ducum resouendi corpora curam
Iris habet, putresq; arcanis roribus artus
Ambrosiaq; rigat succis, vt longius obstent
Expectentq; rogos,flammas néve ante fatiscant. 140
Squallidus ecce genas,& hianti vulnere pallens
Ornitus(hic socio desertus ab agmine,tardat
Plaga recens)timidus secreta per auia furto
Debile carpit iter,fractaq; innititur hasta.
Is,vbi mota nouo stupuit loca sola tumultu,
Fœmineumq; gregẽ qua iã super agmina Lernæ, vv.que
Sola videt(non ille viam,causasq; requirit,
Quippe patent)mœsto sed sic prior occupat ore.
Quo misera,quo fertis iter?funusne peremptis
Speratis?cineremq; viris stat peruigil illic 150
Vmbrarum custos,inhumataq; corpora regi
Adnumerat.nusquã lachrymæ,procul vsq; fugati
Accessus hominum.solis auibusq; ferisq;
Ire licet.vestrisne Creon dabit æquus honorem
Luctibus?immites citius Busyridos aras,

Odrysiique famem stabuli, Siculósque
Exorare deos. rapiet fortasse precantes,
(Si mens nota mihi) nec coniugalia su
Funera, sed caris longè mactabit ab vr
160 Quin fugitis, dum tuta via est, Lerna
Nomina, quod superest, vacuis datis
Absentésq; animas ad inania busta vo
Aut vos Cecropiã (propè nãq; & Thes
Thermodontiaco latum remeare trium
Imploratis opem? bello cogendus & ar
In mores hominemq; Creon. sic fatus,
Horruerant lachrymæ. stupuitq; imma
Impetus, atque vno vultus pallore not
Non secus afflauit molles si quando iu
170 Tigridis Hircanæ ieiunum murmur, &
Auditu turbatur ager. timor omnibus
Quæ placeat, quos illa fames descendit
Continuo discors vario sententia motu
Scinditur: hæ Thebas: tumidumq; amb
His placet Actææ si quid clementia gen
Annuat extremum curarum, ac turpe
vv. Ar. vv. amorum. *Hic non fœmineæ subitum virtutis*
Colligit Argia, sexúq; immane relicto
Tractat opus. placet egregij spes dira per
180 Comminus infandi leges accedere regni.
Quo Rhodopes non vlla nurus, nec alum
Phasidis, innuptis vallata cohortibus ir
Tũc mouet arte dolum. quo semet ab a
Segreget. immitésque deos, regemq; crue

Contemptrix animæ, & magno temeraria luctu
Prouocet: hortantur pietas, ignésque pudici.
Ipse etiam ante oculos omni manifestus in actu
Nunc hospes misera, primas nunc sponsus ad aras,
Nunc mitis coniux, nunc iam sub casside torua
Mœstus in amplexu, multumq; à limine summo 190
Respiciens. sed nulla animo versatur imago
Crebrior, Aonij quàm qua de sanguine campi
Nuda venit, poscitq; rogos. his anxia mentem
Ægrescit * curis, & qui castissimus ardor, l.furiis
Funus amat. tunc ad comites conuersa Pelasgas,
Vos ait Actæas acies, Marathoniaq; arma
Elicite, aspiretq; pio fortuna labori.
Me sinite Ogygias tanta qua sola ruina
Causa fui, penetrare domos, & fulmina regni
Prima pati. nec surda fera pulsabimus urbis 200
Limina, sunt illic soceri mihi, súntq; sorores
Coniugis, & Thebas haud ignoranda subibo,
Ne tantum reuocate gradus. illo impetus ingens,
Auguriumq; animi nec plura: vnumq; Menœtem
(Olim hic virginei custos, monitorq; pudoris)
Eligit, & quanquam rudis, atque ignara locorum
Præcipites gressus quà venerat Ornitus affert.
Atque vbi visa procul socias liquisse malorum
Anne ait hostiles ego te labente per agros
Heu dolor. expectem quænam sententia lenti 210
Theseos? an bello proceres, an dexter haruspex
Annuat? intereà funus decrescit: & vncis
Alitibus non hos potiùs supponimus artus?

Et nunc me duram, si quis tibi sensu
Me tardam quereris stygijs fidissime
Heu si nudus adhuc, heu si iam fort
Nostrum vtrumq; nefas. adeo vis nu
Mors nusquam saeuusq; Creon, horta
Ornite. sic dicens magno Megareia p
220 *Arua rapit passu, demonstrat proxi*
Obuius. horrescitq; habitus, miseran
1. nil. *Vadit atrox vi tu, *nec corde, nec a*
Et nimiis confusa malis, propiorq; ti
Nocte velut Phrygia cum lamentati
Dindyma pinigeri rapitur S moenti
Dux vesana chori. cuius dea sa gu
Ipse dedit ferrum, & vittata fronte
Iam pater Hesperio flagrantem garg
Abdiderat Titan, alijs rediturus ab
230 *Cum tamen illa grauem luctu falle*
Nescit abisse, diem nec caligantibus
Terretur, nec frangit iter, per & inu
Lapsurasq; trabes, nemorumq; arca
Nigra die. caecisq; incisa noualia foss
Per fluuios secura ruit. somnosq; fer
Praeterit horrendis infesta cubilia m
Tantum animi, luctusq; valet. pud
Tardius, inualidaeq; gradum miratu
Quas non illa domos, pecorumq; hom
240 *Pulsauit gemitu? quoties amissus eu*
Limes. & errantem comites solatia
Destituunt? gelidaq; facem vicere t

Iamq; supinantur fessis, latéq; fatiscunt
Penthei deuexa iugi, cum pectore anhelo
Iam prope deficiens, sic inchoat orsa Menœtes.
Haud procul exactis si spes non blanda laboris,
Ogygias Argia domos, & egena sepulchri
Busta iacere reor, graue comminus æstuat aër
Sordidus, & magnæ redeunt per inane volucres.
Hæc illa est crudelis humus: nec mœnia longe 250
Cernis, vt ingentes murorum porrigat vmbras
Campus & è speculis moriens intermicet ignis:
Mœnia sunt iuxta, modo nox magis ipsa tacebat
Solaq; nigrantes laxabant astra tenebras.
Horruit Argia, dextramq; ad mœnia tendens,
Vrbs optata prius, nunc tecta hostilia Thebe,
Et tamen illæsas si reddis coniugis vmbras
Sic quoque dulce solum: cernis quo prædita cultu,
Qua stipata manu, iuxta tua mœnia primum
Oedipodis magni venio nurus? improba non sunt 260
Vota, rogos, hospes planctumq; & funera posco.
Illum oro extorrem regni, belloq; fugatum,
Illum, quem solio non es dignata paterno
Redde mihi. tuq; oro veni, si manibus vlla
Effigies, errantq; animæ post membra solutæ.
Tu mihi pande vias, tuaq; ipse ad funera deduc,
Si merui. dixit, tectumq; aggressa propinqua
Pastorale casæ, reficit spiramina fessi
Ignis, & horrendos irrumpit turbida campos.
Qualis ab Ætneis accensa lampade saxis 270
Orba Ceres magnæ variabat imagine flammæ,

Ausonium Siculumq́; latus vestigia
Raptoris, vastósque legens in puluere
Illius insanis vlulatibus ipse remugi
Enceladus, ruptoq́; vias illuminat ig
Persephonen amnes, syluæ, freta, nub
Persephonen tantum Stygij tacet aul
Admonet attonitam fidus meminiss
Altor, & occulto summittere lampa

280 *Regina Argolicas modo formidata p*
Votum immane procu, spesq́; angusti
Nocte sub infesta, nullo duce, & hoste
Sola per offensas armorum, & lubric
Gramina, non tenebras, non circuns
Cõcilia vmbrarũ, atq; animas sua m
Sæpe gradu cæco ferrum calcataq́; tel
Dissimulat, solúsque labor vitare iac
Dum funus putat omne suum, visuq́
Rimatur positos, & corpora prona su

290 *Incumbens, queriturq́; parum lucenti*
Forte soporiferas cœli secreta per vmb
Iuno sinu magni semet furata mariti
Theseos ad muros, vt Pallada flecteret,
Supplicibúsq; piis faciles aperiret Ath
Atque vbi per campos errore fatiscere
Immeritam Argian supero respexit ab
Indoluit visus & lunaribus obuia big
Aduertit currum, placidaq́; ita voce lo
Da mihi poscenti munus breue Cynthi

300 *Est Iunonis honos, certè Iouis improba*

Per noctem Herculeã. veteres sed mitto querelas:
En Locus officio. cultrix placidissima nostri
Inachus Argia cernis qua nocte vagetur?
Nec reperire virum densis queat ægra tenebris?
Et tibi nimbosum languet iubar. exere quæso
Cornua, & assueto propior premat orbita terras.
Hũc quoq; qui curru madidas tibi pronus habe-
Ducit, in Aonios vigiles dimitte soporem. (nas
Vix ea cùm scissis magnum dea nubibus orbem
Protulit, expauere umbra fulgorq; recisus 310
Sideribus, vix ipsa tulit Saturnia flammas.
Primum per campos infusa lumine pallam
Coniugis ipsa suos noscit miseranda labores,
Quanquã texta latent, suffusaq; sanguine mœret
Purpura. dumq; deos vocat, & de funere caro
Hoc superesse putat. videt ipsum in puluere penè
Calcatum fugere animus, visusq;, sonusq;,
Inclusitq; dolor lachrymas. tunc corpore toto
Sternitur in vultus, animamq; per oscula quærit
Absentem. pressumq; comis, ac veste cruorem 320
Seruatura legit. mox tandem voce reuersa,
Hunc ego te coniux ad debita regna profectum
Ductorem belli, generumq; potentis Adrasti
Aspicio? talisque tuis occurro triumphis?
Huc attolle genas, defectaq; lumina. venit
Ad Thebas Argia tuas. age mœnibus induc:
Et patrios ostende lares, & mutua redde
Hospitia. heu quid ago? proiectus cespite nudo
Hoc patria telluris habes. quæ iurgia? certè

340 *Imperium non frater habet, nullasne t*
Monisti lachrymas? ubi mater? ubi in
Antigone? mihi nempe iaces, mihi vic
Dicebam quo tendis iter? quid sceptra
Poscis? habes Argos, soceri regnabis in
Hic tibi longus honos, hic indiuisa po
Quid queror? ipsa dedi bellum, mœstu
Ipsa patrem, ut talem nunc te comple
Sed bene habet superi, gratum est. Fort
Spes longinqua via, totos inuenimus a
350 *Hei mihi, sed quanto descendit vulnu*
Hoc frater? qua parte precor iacet ille
Prædator? vincam volucres, sit adire
Excludamque feras. an habet funestus
Sed nec te flammis inopem tua terra
Ardebis, lachrymasque feres, quas ferre
Regibus, æternumque tuo famulata sep
Durabit deserta fides, testisque dolorum
Natus erit, paruoque torum Polynice
Ecce alios gemitus, aliamque ad busta
360 *Antigone miseranda facem, vix nact*
Mœnibus egressus. illam nam tempor
Attendunt vigiles, & rex iubet ipse t
Contractaque vices, & crebrior excub
Ergo deus, fratrisque moras excusat, &
Vt paulum immisso cessit statio horr
Erumpit muris fremitu, quo territa
Virginis ira lea rabies, cui libera tan
Et primus sine matre furor. nec long

Quippe truce͂ capu͂;& positus quo puluere frater
Fuerat.atq; illam contra videt ire Menœtes:
Cui vacat,& cara gemitus compescit alumna. 370
Cum tamen erectas extremus virginis aures
Accessit sonus:vtq; atra sub veste,comisq;
Squallentem,& crasso fœdatam sanguine vultus
Astrorum radijs,& vtraq; à lampade vidit:
Cuius ait manes, aut quem temeraria quæris
Nocte mea?nihil illa diu,sed in ora mariti
Deijcit,inq; suos pariter velamina vultus,
Capta metu subito,paulumq; oblita doloris.
Hoc magis increpitans suspecta silentia, perstat
Antigone,comitemq; premens ipsamq;, sed ambo 380
Desistunt fixiq; silent.tandem ora retexit
Argia,corpusq; tamen complexa, profatur:
Si quid in hoc veteri bellorum sanguine mecum
Quæsitura venis,si tu quoque dura Creontis
Iussa times,possum,tibi me confisa,fateri.
Si misera es(certè lachrymas,lamentaq; cerno)
Iunge age,iunge fidem proles ego regis Adrasti.
Hei mihi num quis adest cari Polynicis ad ignes?
Et si regna vetant.stupuit Cadmeia virgo,
Intremuitq; simul,dicentemq; occupat vltro: 390
Méne igitur sociam,prò fors ignara malorum!
Méne times?mea me͂bra tenes; mea funera plãgis
Cedo tem? pudet!heu pietas ignaua sororis!
Hæc prior,hic pariter lapsa,iunctoq; per ipsum
Amplexu miscent auida,lachrymasq; comasq;,
Partitaq; artus redeunt alterna gementes.

Ad vultum, & cara vicibus ceruice fruuntur.
390 *Dũq; modo hac fratrẽ memorat, nũc illa maritũ,*
Mutuaq; exorsa Thebas, Argosque renarrant
Longius Argæa miseros reminiscitur actus.
Per tibi furtiui sacrum commune doloris,
Per socios Manes, & conscia sydera iuro,
Non hic amissos, quanquam vagus exul honores,
Non gentile solum, cara non pectora matris,
Te cupiens vnam noctesq; d esq; locutus
Antigonen: ego cura minor, facilisque relinqui.
Tu tamen excelsa sublimis forsitan arce,
400 *Ante nefas Graijs dantem vexilla maniplis*
Vidisti, téque ille acie respexit ab ipsa
Ense salutatam, & nutantis vertice coni
Nos procul extremas, sed quis Deus egit in iras,
Nil vestra valuere preces? tibine negauit
Oranti? causas ac tristia reddere facta
Cœperat Antigone. fidus comes admonet ambas
Eia agite inceptum potius. iam sydera pallent
Vicino turbata die, perferte laborem,
Tempus erit lachrymis. accenso flebitis igne.
410 *Haud procul Ismeni monstrabant murmura ripas*
v. qua **Qui turbatus adhuc, & sanguine decolor ibat*
Huc laceros artus socio conamine portant
Inualidæ, iungitq; comes non fortior vlnas.
Sic Hyperionium tepido Phaetonta sorores
Fumantem lauere Pado. vix dum ille sepulchro
Conditus, & flentes stabant ad flumina syluæ.
Vt sanies purgata vado, membrisq; reuersus

Mor-

Mortis honos, ignem misera post vltima quærunt
Munera. sed gelida circum exanimesq; fauilla
Putribus in foueis, *atq; omnia busta quiescunt. b.ambustaque membra
Stabat adhuc seu forte rogus, seu numine diuum, 420
Cui torrere datum sæuos Etheocleos artus:
Siue locum monstris iterum fortuna parabat,
Seu dissensuros seruauerat Eumenis ignes:
Hic tenuem nigris etiamnum viuere lucem
Roboribus pariter cupida videre simulq;
Exsiluere gauisæ, nec adhuc quæ busta repertum
Sit placidus quicunque rogant, mitisq; supremi
Admittat cineris consortem, & misceat vmbras.
Ecce iterum fratris primos vt contigit artus
Ignis edax, tremuere rogi, & nouus aduena bustis 430
Pellitur, exundant diuiso vertice flammæ,
Alternosq; apices abrupta luce coruscant.
Pallidus Eumenidum veluti commiserit ignes
Orcus, vterq; minax globus, & conatur vterq;
Longius. ipsæ etiam commoto pondere paulum
Secessere trabes. conclamat territa virgo.
Occidimus. functasq; manu stimulauimus iras.
Frater erat. quis .n. accessus ferus hospitis vmbras
Pelleret? en clypei fragmen, semiustaq; nosco
Cingula, frater erat, cernisne vt flamma recedat, 440
Concurratq; tamen? viuunt odia improba, viuũt.
Nil actum bello. miseri, sic dum arma mouetis,
Vicit nempe Creon. nusquam iã regna, quis ardor
Cui furitis? sedate minas. tuq; exul vbique
Semper inops æqui. iam cede, hoc nupta precatur,

Hoc soror aut sæuos media veniemus in ignes.
Vix ea, cum subitus campos tremor, altaq; tecta
Impulit, adiuuitq; rogi, discordis hiatus,
Et vigilum turbata quies, quibus ipse malorum
460 *Fingebat simulachra sopor ruit ilicet, omnem*
Prospectum lustrans armata indagine miles.
Illos instantes senior timet vnus. at ipsæ
Ante rogum, sæuiq; palàm spreuisse Creontis
Imperia, & furtum claro plangore fatentur
Securæ, quippe omne vident fluxisse cadauer.
Ambigitur sæua de morte. animosaq; leti
Spes furit, hæc fratris rapuisse, hæc coniugis artus
Cōtendunt, vicibusq; probāt, ego corpus, ego ignes,
Me pietas, me duxit amor, deposcere sæua
470 *Supplicia. & dextras iuuat incertare cathenis.*
Nusquam illa alternis modo quæ reuerētia verbis,
Iram, odiumq; putes. tantus discordat vtrinq;
Clamor, & ad Regem qui deprendere trahebant.
At procul Actæis dextra iam Pallade muris
Iuno Phoroneas inducit praua matres
Attonitas. non ipsa minus, cœlumq; gementem
Conciliat populis, & flentibus addit honorem.
Ipsa manu, ramosq; Oleæ, vittasq; precantes
480 *Tradit, & obtenta summittere lumina palla,*
Et præferre docet vacuas sine manibus vrnas.
Omnis & Actæis effusa penatibus ætas
Tecta, viasq; replent. vnde hoc examen? & vna
Tot miseræ? nec dum caussas nouere malorum,
Iamq; gemunt. dea consiliis se miscet vtrisq;

Cun-

...nda docens, quæ gēte sata, quæ funera plangāt
...idve petant, varijs nec non affatibus ipsa
...ygias leges, immansuetumq; Creonta
...ultū & vbiq; fremūt. Getica nō plura queruntur
Hospitibus tectis trunco sermone volucres,
... duplices thalamos, & iniquum Terea clamāt. 490
Vrbe fuit media nulli concessa potentum
Ara deum, mitis posuit Clementia sedem,
... miseri fecere sacram. sine supplice nunquam
Illa novo. nulla damnavit vota repulsa.
Auditi quicunque rogant, noctesq; diesq;
...e datum, & solis numen placare querelis.
Parca superstitio. non thurea flamma. nec altus
Accipitur sanguis, lachrymis altaria sudant.
Mœstarumq; super libamina serta comarum
Pendent, & vestes mutata sorte relictæ. 500
Mite nemus circa. cultuq; insigne verendo
Vittatæ laurus, & supplicis arbor oliuæ.
Nulla autem effigies, nulli commissa metallo
Forma deæ, mentes habitare, & pectora gaudet.
Semper habet trepidos, semper locus horret egenis
Cœtibus ignota tantum felicibus ara.
Fama est defessos acie post busta paterni
Numinis, Herculeos sedem fundasse nepotes.
Fama minor factis. ipsos nam credere dignum
Cœlicolas, tellus quibus hospita semper Athenæ 510
Ceu leges, hominemq; nouum, ritusq; sacrorum
Semina ... in vacuas hinc descendentia terras
Sic sacrasse loco commune animantibus ægris

Confugium, vnde procul starent, iraq; minæq;
Regnaq;, & à iustis fortuna recederet aris.
Iam tunc innumeræ norant altaria gentes.
Huc victi bellis, patriaq; è sede fugati
Regnorumq; inopes, scelerumq; errore nocentes
510 Conueniunt, pacemq; rogant. mox hospita sedes
Vicit, & Oedipodæ furias, & funus Olynthi
Texit, & à misero matrem summouit Oreste.
Hunc vulgo monstrante locũ, manus anxia Lernæ
Deueniunt. cedit miserorum turba priorum.
Vix ibi sedatis requierunt pectora curis
Ceu patrio super alta grues Aquilone fugatæ
Cum videre Pharon. tunc æthera latius implent,
Tunc hilari clangore sonant. iuuat orbe sereno
Contempsisse niues, & frigora soluere Nilo:
520 Iamq; domos patrias, Scythicæ post aspera gentis
Prælia laurigero subeuntem Thesea curru
Lætifici plausus, missusq; ad sidera vulgi
Clamor, & è meritis hilaris tuba nuntiat armis.
Ante ducem spolia, & duri Mauortis imago
Virginei currus, cumulataq; fercula cristis,
Et tristes ducuntur equi, truncæq; bipennes,
Quis nemora, & solidam Mæotida cædere suetæ,
Coritiq; leues portantur, & ignea gemmis
Cingula, & informes dominarum sanguine peltæ.
530 Ipsæ autem nondum trepidæ, sexúmue fatentur,
Nec vulgare gemunt, aspernanturq; precari,
Et tantum innuptæ quærunt delubra Mineruæ.
Primus amor niueis victorem cernere vectum

Qua

Quadriiugis, nec non populos in semet agebat
Hippolyte, iam blanda genas, patiensq; mariti
Fœderis. hanc patria ritus fregisse seueros
Atthides obliqua secum mirantur, operto
Murmure. quòd nitidi crines, quòd pectora palla
Tota latent, magnis quòd barbara semet Athenis
Misceat, atque hosti veniat paritura marito.
Paulum & ab* obsessis mœsta Pelopeides aris 550
Promouere gradum, seriemq; & dona triumphi
Mirantur, victiq; animo rediere mariti.
Atque vbi tardauit currus, & ab axe superbo
Explorat causas victor, poscitq; benigna
Aure preces, ausa ante alias Capaneia coniux.
Belliger Ægide, subita cui maxima laudis
Semina de nostris aperit Fortuna ruinis.
Non extrema genus, dira nec conscia noxa,
Turba sumus, domus Argos erat, regésq; mariti
Non utinam* fortes. quid enim septena mouere 560
Castra, & Agenoreos opus emendare penates?
Nec querimur casos, hac bellica iura, vicesq;
Armorum, sed non Siculis exorta sub antris
Monstra, nec Ossæi bello cecidere bimembres.
Mitto genus, clarosq; patres. hominũ inclyte Theseu,
Sãguis erant, omnes eadémq;* sydera, eosdem (seu
Sortitus animarum, alimentaq; vestra creati.
Quos vetat igne Creon, stygiaq; à limine porta,
Ceu sator Eumenidũ, aut Lethæi portitor amnis
Summouet. ac dubio cœliq;, Erebiq; sub axe 570
Durat. heu princeps natura, vbi numina? vbi ille

* vv. infessis.
* vv. & fortes.
* vv. in sydera.

Fulminis iniusti iaculatori? vbi estis Athenæ?
Septima iam surgens trepidis aurora iacentes
Auersatur equis. radios declinat, & horret
Stelligeri iubar omne poli. iam comminus ipsa
Pabula dira feræ, campumq; odere volucres
Spirantem tabo, & cælum, ventosq; grauantem.
Quantū etenim superesse rear? nuda ossa, putremq;
Vrere permittat saniem. properate verendi
580 Cecropidæ. vos ista decet vindicta, priusquam
Emathij, Thracesq; dolent. quæq; extat vbique
Gens arsura rogis, manésq; habitura supremos.
Nam quis erit sæuire modus? bellauimus, esto,
Sed cecidere odia, & tristes mors obruit iras.
Tu quoque, vt egregios fama cognouimus actus,
Non trucibus monstris Sirin, infandumq; dedisti
Cercyona. & sæuum velles Scyrona crematum.
Credo & Amazonijs Tanai fumasse sepulchris,
Vade hac arma refers. sed & hūc dignare triūphū,
590 Da terris vnum caléq; Ereboq; laborem,
Si patrium Marathona metu, si tecta leuasti
Cressia, nec fudit vanos anus hospita fletus.
Sic tibi non vlla socia sine Pallade pugna,
Nec sacer inuideat paribus Tirynthius actis.
Semper & in curru, semper te mater ouantem
Cernat, & inuicta nil tale precentur Athenæ.
Dixerat, excipiunt cuncta, tendúntq; precantes
Cum clamore manus. rubuit Neptunius heros
Permotus lachrymis. iuxta mox concitus ira
600 Exclamat, quænam ista nouos induxit Erinnys?
Regno-

Regnorum mores? non hac ego pectora liqui
Graiorum abscedens, Scythiam, Pontumq́; niualẽ
Cùm peterẽ. nouus vnde furor? victúmne putaſti
Thesea dire Creon? adſum. nec ſanguine feſſum
Crede. ſitit meritos etiamnum hæc haſta cruores.
Nulla mora eſt. verte huc adeo fidiſſime Phegeu
Cornipedem, & Tyrias inuectus protinus arces
Aut Danais edice rogos, aut prælia Thebis.
Sic ait oblitus belliq́; , viaq́; laborum,
Hortatúrq́; ſuos, viréſque inſtaurat anhelas. 610
Vt modò connubijs taurus, ſaltúque recepto
Cùm poſuit pugnas, alio ſi fortè remugit
Bellatore nemus, quamquam ora, & colla cruento
Imbre madẽt, nouus arma parat, cãpũq́; laceſſens
Diſſimulat gemitus, & vulnera puluere celat.
Ipſe metus Libycos, ſeruatricemq́; Meduſam
Pectoris incuſſa mouit Tritonia parma.
Protinus erecti toto ſimul agmine Thebas
Reſpexere angues, necdum Atticus ire parabat
Miles, & infelix expauit claſſica Dirce. 620
Continuo in pugnas, haud ſolum accenſa iuuẽtus,
Qui modò Caucaſei comites rediere triumphi,
Omnis ad arma rudes ager extimulauit alũnos,
Conueniunt, vltroq́; ducis vexilla ſequuntur.
Qui gelidum Braurona viri, qui rura laceſſunt
Munichia, & trepidis ſtabilem Pyræa nautis.
Et nondum Eoo clarum Marathona triumpho.
Mittit in arma manus genialibus hoſpita diuis
Icarij, Celiq́; domus, virideſq́; Melana.

630 *Diues & Egaleos nemorum, Parnésq; benignus*
Vitibus, & pingui melior Lycabetos oliua.
Venit atrox Ileus. & olentis arator Hymetti,
Quaq; rudes thyrsos ederis vestistis Acharna.
Linquitur Eois longè speculabile proris
Sunion, vnde vagi casurum in nomina ponti
Cresia decepit falso ratis Ægea velo.
Hos Salamis populos, illos cerealis Eleusis
Horrida suspensis ad prælia misit aratris.
Et quos Calliroe nouies errantibus vndis
640 *Implicat, & rapta qui conscius Orythia*
Celauit Geticos ripis Ilissos amores.
Ipse quoque in pugnas vacuatur collis, vbi ingens
Lis superum. dubijs donec noua surgeret arbor
Rupibus, & longa refugũ mare frangeret vmbra.
Isset & Arctoas Cadmeia ad mœnia ducens
Hippolyte turmas, retinet iam certa tumentis
Spes vteri, coniuxq; rogat dimittere curas
Martis, & emeritas thalamo sacrare pharetras.
Hos vbi velle acies, & dulci gliscere ferro
650 *Dux videt, vtq; pijs raptim dent oscula natis*
Amplexusq; breues, curru sic fatur ab alto.
Terrarum leges & mundi fœdera mecum
Defensura manus, dignas insumite mentes
Cœptis. hac omnem diuumq;, hominumq; fauorẽ
Naturamq; ducem cœtusq; silentis auerni
Stare palàm est. illic pœnarum exercita Thebis
Agmina, & anguicoma ducunt vexilla sorores.
Ite alacres, tantæq; precor confidite causa.

Dixit,

Dixit, & emissa praeceps iter incohat hasta.
Qualis hyperboreos vbi nubilus institit axes 660
Iuppiter, & prima tremefecit sydera bruma:
Rumpitur Aeolia, & longam indignata quietem
Tollit hyems animos, ventosaq; sibilat Arctos.
Tunc montes vndaeq; fremunt, tunc praelia caesis
Nubibus, & tonitrus, insanaq; fulmina gaudent.
Icta gemit tellus. virides grauis vngula campos
Atterit innumeris, peditumq;, equitumq; cateruis
Expirat protritus ager, nec puluere crasso
Armorum lux victa perit, sed in aethera longum
Frangitur, & medijs ardent in nubibus hastae. 670
Noctem adeo, placidasq; operi iunxere tenebras.
Certamenq; immane viris, quo concita tendant
Agmina, quis visas proclamet ab aggere Thebas.
Cuius in Ogygio stet princeps lancea muro.
At procul ingenti Neptunius agmina Theseus
Angustat clypeo, propriaq; exordia laudis,
Centum vrbes vmbone gerit, centenaq; Cretae
Moenia. seq; ipsum monstrosi ambagibus antri
Hispida torquentem luctantis colla iuuenci:
Alternasq; manus circum, & nodosa ligantem
Brachia, & abducto vitantem cornua vultu. 680
Terror habet populos, cum septus imagine torua
Ingreditur pugnas. bis Thesea, bisq; cruentas
Caede videre manus. veteres reminiscitur actus
Ipse tuens, sociúmq; gregem, metuendaq; quondam
Limina, & absumpto pallentem Gnosida filo.
Sanus at interea ferro post terga reuinctas

Antigonen, viduamq; Creon Adrastida leto
Admouet. amba hilares, & mortis amore superba
690 Ensibus intentant iugulos, regemq; cruentum
Despiciunt. cùm dicta ferens Theseia Phlegeus
Astitit. ille quidem ramis insontis oliua
Pacificus, sed bella ciet, bellumq; minatur
Grãde fremẽs, nuniũq; memor mãdãtis: & ipsum
Iam prope, iam medios operire cohortibus agros
Ingeminans. stetit ambiguo Thebanus in æstu
Curarum, nutantq; mina, & prior ira tepescit.
Tunc firmat sese, fictúmq;, ac triste renidens
Paruáne prostratis, inquit, documenta Mycenis
700 Sanximus? en iterum, qui mœnia nostra lacessant
Accipimus, veniant, sed ne post bella querantur,
Lex eadem victis. Dixit, sed puluere crasso
Caligare diem, & Tyrios iuga perdere montes
Aspicit, armari populos tamen, armáq; ferri
Ipse iubet pallens mediaq; in sedibus aula
Eumenidas subitas, flentemq; Menœcea cernit
Turbidus, impositósq; rogis gaudere Pelasgos.
Quis fuit ille dies? tanto cum sanguine Thebis
Pax inuenta perit? Patrijs modò fixa reuellunt
710 Arma deis, clypeísque obducunt pectora fractis
Et galeas humiles, & adhuc sordentia tabo
Spicula: non pharetris quisquã non ense decorus,
Non spectandus equos cessit fiducia valli.
Murorum patet omne latus, munimina porta
Exposcunt. prior hostis habet, fastigia desunt.
Deiecit Capaneus, exanguis, & agra iuuentus.

Iam

Iam nec coniugibus, suprema nec oscula natis
Iungit, & attoniti nil optauere parentes.
Atticus at contra, iubar, vt clarescere ruptis
Nubibus, & solem primis aspexit in armis. 720
Desilit in campum. qui subter mœnia nudos
Adseruat manes: dirisq; vaporibus agrum
Aëra pulueream penitus sub casside ducens
Ingemit, & iustas belli flammatur in iras.
Hunc saltem miseris ductor Thebanus honorem
Largitur Danais, quòd non super ipsa iacentum
Corpora belligeras acies, Martemq; secundum
Miscuit. aut lacera nequid de strage nefandus
Perderet, eligitur sanos potura cruores
Terra rudis. iamq; alternas in prælia gentes 730
Dissimilis Bellona ciet. non clamor vtrinque,
Non vtrinque tuba. stat debilis altera pubes
Summissos enses nequicquam, amentaq; dextris
Laxa tenens, cedunt tellure, armisq; reductis
Ostentant veteres etiamnum in sanguine plagas.
Iam nec Cecropijs idem ductoribus ardor,
Languescuntq; minæ, & virtus secura resedit.
Ventorum velut ira minor, nisi sylua furentes
Impedit, insaniq; tacent sine littore fluctus.
Vt verò æquoreus quercũ Marathonida Theseus 740
Extulit, erecta cuius crudelis in hostes
Vmbra cadit, cãpumq; trucẽ lux cuspidis implet.
Ceu pater Aedonios Aemi de vertice Mauors
Impulerit currus, rapido mortemq; fugamq;
Axe vehens, sic exanimis in terga reducit

Pallor Agenoridas: tadet fugientibus vti
Thesea. nec facilem dignatur dextra cruorem.
Catera plebeio desauit sanguine virtus.
Sic iuuat exanimis, proiectáq; prada, canésque
750 Degeneréfque lupos, magnos alit ira leones.
Attamen Oleniũ, Thamirúmq; hũc tela pharetra
Promentem, hunc saui tollentem pondera saxi
Deijcit. & triplici confisos robore gentis
Alcaidas fratres, totidem quos eminus hastis
Continuat: ferrum consumpsit pectore Phileus,
Ore momordit Helops humero transmisit Iapix.
Iámq; & quadriiugo celsum petit Æmona curru,
Horrendúmq; manu telum rotat. ille pauentes
Obliquauit equos. longo perlata tenore
760 Transiit hasta duos, faciebat vulnera, nec non
Tertia, sed media cuspis temone retenta est.
Sed solum votis, solum clamore fremendo
Omnibus in turmis, optatq; vocatq; Creonta.
Atque hunc diuersa bellorum in fronte maniplos
Hortantem dictis, frustráque extrema minantem
Conspicit, abscedunt comites, & Thesea iussi
Linquebant, fretiq; deis, atq; ipsius armis.
Ille timet, reuocatq; suos. vtq; agra notauit
Hinc atque hinc odia, extrema se colligit ira.
770 Iam letale furens atque audax morte futura,
Non cum peltiferis ait hac tibi pugna puellis,
Virgineas nec crede manus. hic cruda virorum
Pralia, nos magnum qui Tydea, quiq; furentem
Hippomedonta neci, Capaneáq; misimus vmbris
Pecto-

Pectora. quæ bellum præceps amentia suasit
Improbe? nónne vides quos vlciscare iacentes?
Sic ait & frustra periturum missile summo
Affixit clypeo risit, vocésque, manúmque
Horridus Ægides, ferratáque arbore magnos
Molitur ictus, nec non prius ore superbo 780
Intonat. Argolici quibus hæc datur hostia manes
Pandite tartareum chaos, vltricésque parate
Eumenidas, venit ecce Creon. sic fatus, & auras
Dissipat hasta tremens. tunc qua subtegmine duro
Multiplicem tenues iterant thoraca cathenæ
Incidit. emicuit per mille foramina sanguis
Impius, ille oculis extremo errore solutis
Labitur. assistit Theseus grauis, armáque tollens
Iámne dare extinctis iustos, ait hostibus ignes?
Iam victos operire placet? vade atra dature 790
Supplicia, extremique tamen secure sepulchri.
Accedunt vtrinque pio vexilla tumultu,
Permiscéntque manus. medio iam fœdera bello,
Iámque hospes Theseus. orant succedere muris,
Dignarique domos. nec tecta hostilia victor
Aspernatus init, gaudent matrésque nurúsque
Ogygiæ, qualis thyrso bellante subactus
Mollia laudabat iam marcidus Orgia Ganges.
Ecce per aduersas Dircæi verticis vmbras
Fœmineus quatit astra fragor, matrésque Pelasgæ 800
Decurrunt quales Bacchea ad bella vocatæ
Thyades amentes, magnum quas poscere credas,
Aut fecisse nefas. gaudent lamenta, nouáque

Exultant lachrymæ. rapit huc, rapit impetus illuc
Thesea magnanimum. quærãt prius anne Creõta
Anne suos, vidui ducunt ad corpora luctus.
Non ego centena si quis mea pectora laxet
Voce deus, tot busta simul, vulgiq; ducumq;
Tot pariter gemitus, dignis conatibus æquem.
810 Turbine quo sese caris instrauerit audax
Ignibus Euadne, fulmenq; in pectore magno
Quæsierit. quo more iacens super oscula sæui
Corporis, infelix excuset Tydea coniux.
Vt sæuos narret vigiles Argia sorori,
Arcada quo planctu genitrix Erymãthia clamet,
Arcada consumpto seruantem sanguine vultus,
Arcada, quem gemina pariter fleuere cohortes.
Vix nouus ista furor, veniénsq; implesset Apollo.
Et mea iam longo meruit ratis æquore portum.
820 Durabisne procul, dominoq; legere superstes,
O mihi bissenos multùm vigilata per annos
Thebai, iam certè præsens tibi fama benignum
Strauit iter, cœpitq; nouam monstrare futuris.
Iam te magnanimus dignatur noscere Cæsar.
Itala iam studio discit, memoratq; iuuentus.
Viue precor, nec tu diuinam Æneida tenta,
Sed longè sequere, & vestigia semper adora.
Mox tibi si quis adhuc prætendit nubila liuor,
Occidet, & meriti post me referentur honores.

THEBAIDOS FINIS.

P. STA-

P. STATII PAPINII
ACHILLEIDOS
LIBER I.

Magnanimum Æaciden formidatámque Tonanti
Progeniem, & patrio vetitam succedere cœlo
Diua refer. Quãquã acta viri, multũ inclyta cãtu
Mæonio, sed plura vacant. nos ire per omnem
(Sic amor est) Heroa velis, Scyroq; latentem
Dulichia proferre tuba. nec in Hectore tracto
Sistere, sed tota iuuenem deducere Troia.
Tu modò, si veteres digno depleuimus haustu,
Da fontes mihi Phœbe nouos, ac fronde secunda
Necte comas. neq; n. Aoniũ nemus aduena pulso, 10
Nec mea nunc vittis albescunt tempora primis.
Scit Dircæus ager. meq; inter prisca parentum
Nomina, cumq; suo memorãt Amphione Thebæ.
At tu quem longè primum stupet Itala virtus,
Graiaq; cui gemina florent vatumq;, ducumq;
Certatim laurus (olím dolet altera vinci)
Da veniã, ac trepidũ patere hoc sudare parumper
Puluere, te longo, necdum fidente paratu
Molimur, magnisque tibi præludat Achilles.

20 *Soluerat Oebalio classem de littore pastor*
Dardanus.incautas blandè populatus Amyclas.
Plenáq; materni referens præsagia somni
Culpatum relegebat iter. quà condita ponto
Fluctibus inuisis iam Nereus imperat Helle.
Cùm Thetis,Idæos (heu nunquã vana parentum
Auguria) expauit vitreo sub gurgite remos.
vv.& *Nec mora, *ab vndosis turba comitante sororem*
Prosiluit thalamis.feruent coëuntia Phrixi
Littora & angustum dominas nõ explicat æquor.
30 *Illa vbi discusso primùm subit aëra ponto,*
vv. minatur *Me petit,hæc mihi classis (ait) funesta* parator.*
Agnosco monitus,& Protea vera locutum.
Ecce nouam Priamo facibus de puppe leuatis,
Fert Bellona nurum. video iam mille carinas
Ionium,Ægæumq́; premi.nec sufficit,omnis
Quod plaga Graiugenũ tumidis coniurat Atridis
Iam pelago,terrisq; meus quæretur Achilles,
Et volet ipse sequi. quid enim cunabula paruo
Pelion,& torui commisimus antra magistri?
40 *Illi (ni fallor) Lapitharum prælia ludit*
Improbus,& patria iam se metitur in hasta.
O dolor,ô seri materno in corde timores.
vv. Non ** Nũ potui infelix cùm primùm in gurgite nostro*
Rhœtæa cecidere trabes, attollere magnum
Æquor?& incesti prædonis vela,profunda
Tempestate sequi?cunctasq; inferre sorores?
Nunc quoq;,sed tardũ est,iã plena iniuria raptæ,
Ibo tamen,pelagiq; deos,dextramq; secundi

Quod

Quod superest, complexa Iouis, per Thetyos amnes
Orandaeúmq; patrem, supplex miseranda rogabo 50
Nam hyemē. Dixit, magnúmq; in tempore regem
Aspicit, Oceano veniebat ab hospite, mensis
Laetus, & aequoreo diffusus nectare vultum.
Unde hyemes, ventiq; silent, cantuq; quieto
Armigeri Tritones eunt, scopulosáq; Cete,
Tyrrhenīq; greges, circumq;, infraq; rotantur
Rege salutato. Placidus ipse arduus vndis
Eminet, & triplici telo iubet ire iugales.
Illi spumiferos glomerant à pectore fluctus.
Pone natant, deléntq; pedum vestigia cauda. 60
Cui Thetis: O magni Rector Genitorq; profundi,
Aspicis in quales miserum patefeceris vsus
Aequor? eunt tutis terrarum crimina velis.
Ex quo iura freti, maiestatémq; repostam
Rupit Iasona puppis Pegasaa rapina.
En aliud furto scelus, & spolia hospita portans
Nauigat iniusta temerarius arbiter Ida.
Heheu quot gemitus terris Pelagoq; daturus!
Quos mihi! sic Phrygia pensamus praemia palmae.
Hi Veneris mores, hoc grata munus alumnae? 70
Has saltem (non Semideos, nostrumq; reportant
Thesea) si quis adhuc vndis honor, obrue puppes,
Aut permitte fretum. nulla inclementia. fas sit
Pro nato timuisse mihi. Da tollere fluctus,
Nec tibi de tantis placeat me fluctibus vnum
Littus. & Iliaci scopulos habitare sepulchri,
Orabat laniata comas, & pectore nudo

Cæruleis obstabat equis. Tunc Rector aquarum
Inuitat curru, dictisq; ita mulcet amicis.
80 Ne pete Dardaniā frustra Theti mergere classem
vr. deis Fata vetant, ratus ordo* deum, miscere cruentas
Europæq; Asiæq; manus, consultaq; bella
Iuppiter, & tristes edixit cædibus annos.
Quem tu illic natum Sigeo in puluere? quanta
Aspicies victrix Phrygiarum funera matrum?
Cùm tuus Æacides tepido modo sāguine Teucros
Vndabit campos, modò crassa exire vetabit
Flumina, & Hectoreo tardabit funere currus:
Impelletq; manu nostros, opera irrita, muros:
90 Pelea iam desiste queri, thalamósque minores,
Credideris peperisse Ioui. nec inulta dolebis,
Cognatis vtere fretis. dabo tollere fluctus
Cùm reduces Danai, nocturnaq; signa Caphareus,
Exeret, & dirum pariter quæremus Vlyssem.
Dixerat illa graui vultum demissa repulsa,
Quæ iam exire fretū, & ratibus bellare parabat
Illiacis, alios iterum commenta paratus,
Tristis ad Æmonias detorquet brachia terras.
Ter conata manu, liquidum ter gressibus æquor
100 Reppulit, & niueas feriēs vnda Thessala plātas.
Lætantur montes & connubialia pandunt
Antra sinus, lateq; dea Sperchios abundas
Obuius, & dulci vestigia circuit vnda.
Illa nil gauisa locis, sed cœpta fatigat
Pectore consilia. & solers pietate magistra,
Longæuum Chirona petit. Domus ardua montem

Perso-

forat, & longo suspendit Pelion arcu.
s exhausta manu, partem sua ruperat ætas,
a tamē, diuumq; tori, & quē quisq; sacrarat
*ubitu. genioq;, * locus monstratur. at intra* 110
ntauri stabula alta patent, non æqua nefandis vv. locis
atribus: Hic hominum nullos experta cruores
cula, nec trunca bellis genialibus Orni,
consanguineos fracti cratêres in hostes,
pharetra insontes, & inania terga ferarum
quoque dū viridis, nā tūc labor vnus inermi
salutiferas dubijs animantibus herbas.
t monstrare lyra veteres Heroas alumno.
em tunc venatu rediturum in limine primo
periens, properatq; dapes, largoq; serenat 120
e domum. Tum visa procul de littore mater
reis, erumpit syluis. dant gaudia vires.
**Notaq; desueto crepuit senis vngula campo.* vv. Motaque
Tūc blādus dextra, atq; imos summissus in armos
Pauperibus tectis inducit, & admouet antris.
Iamdudum tacito lustrat Thetis omnia visu,
Nec perpessa moras. vbi nam mea pignora Chirō?
Dic ait. aut cur vlla puer iam tempora ducit
Te sine? num merito trepidus sopor? atraq; matri
Signa deum? magnos vtinam mentita timores. 130
Namq; mihi infestos vtero modò contuor enses,
Nunc plāctu liuere manus, modò in vbera sæuas
Ire feras, sæpe ipsa (nefas!) sub inania natum
Tartara, & ad Stygios iterum fero mergere fontes
Hos abolere metus magici iubet ordine sacri

Carpathius vates, puerumq́; sub axe probato
Secretis lustrare fretis, ubi littora summa
Oceani, & genitor tepet illabentibus astris
Pontus, ubi ignotis horrenda piacula diuis,
140 Donaq́; sed longum cuncta enumerare, vetorq́;
Trade magis. sic fata parẽs. neq; enim ille dedisset
Si molles habitus, & tegmina fœda fateri
Ausa foret. tunc ille refert. Duc optima quaeso
Duc genitrix, humiliq́; deos infringe precatu.
Non superãt tua vota modum, placandaq́; multũ
Inuidia est. non addo metum, sed vera fatebor,
Nescio quid magnũ (nec me patria omina fallũt)
Vis festina paras, teneresq́; superuenit annos.
Olim ferre minas, & obire audita solebat
150 Imperia. & nostris procul haud discedere ab antris
Nunc illum non ossa capit, non Pelion ingens,
Thessalicave niues. ipsi mihi sæpe queruntur
Centauri, raptasq́; domos abstractaq́; coram
Armenta, & campis semet, fluuiisq́; fugari.
Insidias, & bella parant, tumidiq́; minantur.
Olim equidem Argos Pinus cum Thessala reges
Huc veheret, iuuenem Alciden, & Thesea vidi.
Sed taceo. figit gelidus Nereida pallor.
Ille aderat multo sudore, & puluere maior.
160 Attamen arma inter, festinatosq́; labores,
v. vacat Dulcis adhuc visu, niueo* natat ignis in ore
Purpureus fuluóq; nitet coma gratior auro.
Nec dum prima noua lanugine vertitur ætas,
Tranquillaq́; faces oculis, & plurima vultu.

Mater

Mater inest. qualis Lycia venator Apollo
Cum redit, & sæuis permutat plectra pharetris,
Forte & lætus adest (ô quantum gaudia formæ
Adijciunt!) fœtam Pholoes sub rupe leænam
Perculerat ferro, vacuisq; reliquerat antris
*Ipsam, sed catulos * apportat, & incitat vngues.* 170
Quos tamen, vt fido genitrix in limine visa est,
Abijcit, exceptamq; auidis circumligat vlnis
Iam grauis amplexu, iamq; æquus vertice matri.
Insequitur magno iam tunc connexus amore
Patroclus, tantiq; extenditur æmulus actis.
Par studijs, æuiq; modis, sed robore dispar,
Et tamen æquali visurus Pergama fato.
Protinus ille subit rapido quæ proxima saltu
Flumina, fumantésq; genas, crinémq; nouauit
Fontibus Eurotæ, qualis vada Castor anhelo 180
Intrat equo, fessumq; sui iubar excitat astri.
Miratur, comitiq; senex, nunc pectora mulcens,
Nunc fortes humeros. angunt sua gaudia matrē.
** Nunc libare dapes, bacchæáq; munera Chiron*
Orat, & attonitam vario oblectamine mulcens
Elicit extremo chelyn, & solantia curas
Fila mouet. leuitérq; expertas pollice chordas
Dat puero: canit ille libens immania laudum
Semina, qui tumida superarit iussa nouerca
Amphitryoniades, crudo quo Bebryca cæstu 190
Obruerit. quanto circundata nexu
Ruperit Ægides Minoi brachia tauri,
Maternos in fine toros, superisq; grauatum

* vv. ad portat

Pelion hic ficto risit Thetis anxia vultu.
Nox trahit in somnos, saxo collabitur ingens
Centaurus, blandisq; humeris se innectit Achilles,
Quāquā ibi fida parēs, assuetaq; pectora mauult.
At Thetis undisonis per noctem in rupibus astans
Quæ nato secreta velis, quibus abdere terris
200 *Destinat, huc, illuc, diuersa mente volutat.*
Proxima sed studijs multum Mauortia Thrace:
Nec Macetum gens dura placet, laudúmq; daturi
Cecropidæ stimulos nimium opportuna carinis
Sestos, Abydenoq; sinus. placet ire per altas
Cycladas. hīc spretæ Myconos, humilesq; Seriphos.
Fit Lemnos non æqua viris, atq; hospita Delos
Gentibus, imbelli nuper Lycomedis in aula
Virgineos cœtus, & littora persona ludo
Audierat, duros laxantem Ægæona nexus
210 *Iussa sequi, centumq; dei numerare cathenas.*
Hæc placet, hæc timida tellus tutissima matri.
Qualis vicino volucris iam sedula partu
Iamq; timens qua fronde domū suspendat inanē,
Prouidet hinc ventos, hinc anxia cogitat angues,
Hinc homines. tandē dubia placet umbra, nouisq;
Vix stetit in ramis, & protinus arbor amatur.
Altera consilio superest, tristemq; fatigat
Cura deam. natum ipsa sinu complexa, per undas
An magno Tritone ferat, ventósq; volucres
230 *Aduocet, an pelago solitam Thaumantida pasci.*
Elicit inde fretis, & murice frenat acute
Delphinas biiuges, quos illi maxima Tethys

Gurgite

Gurgite Atlanteo pelagi sub valle sonora
Nutrierat. nullis vada per Neptunia glauca
Tantus honor formæ, nandiq; potentia: nec plus
Pectoris humani iubet hos subsistere pleno
Littore, ne nuda noceant contagia terræ.
Ipsa dehinc toto resolutum pectore Achillem
*(Quis pueris sopor) Æmonij de rupibus antri — vv. Quē
Ad placidas deportat aquas, & iussa tacere — 240
Littora, monstrat iter. totaq; effulserat orbe
Cynthia. prosequitur diuam, celeresq; recursus
Securus pelagi Chiron rogat, vdaq; celat
Lumina & abreptos *oculis, iam iamq; latentes — al. subito
Erecto prospectat equo. qua caua parumper
Spumant signa fugæ, & liquido perit orbita ponto.
Illum non aliâs rediturum ad Thessala Tempe
Iam tristis Pholoe, iam nubilus ingemit Othrys.
Et tenuis Sperchios aquis, speluncaq; docti
Muta senis. quærunt puerilia carmina Fauni, — 250
Et sperata diu plorant connubia nymphæ.
Iam premit astra dies, humilisq; ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit. at vada mater
Scyris iamdudum fluctus emensa tenebat.
Exierantq; iugo fessi Delphines herili.
Cum pueri tremefacta quies, oculiq; iacentis
Infusum sensere diem. stupet aëre primo.
Quæ loca? qui fluctus? vbi Pelion? omnia versat,
Atque ignota videt, dubitatq; agnoscere matrem. — 260
Occupat illa manu, blandeq; affata pauentem.

250 *Si mihi care puer thalamos sors aqua dedisset,*
Quos dabat, ethereis ego te complexa tenerem
Sydus grande plagis, magniq; puerpera coeli,
Nil humiles Parcas, terrenaq; fata vererer.
vv.cc *Nunc impar tibi nate genus, praeclusaq; leti*
Tātū matre via est. Quin nūc metuēda propinquāt
Tempora, & extremis admota pericula metis.
Cedamus, paulumq; animos summitte viriles,
Atq; habitus dignare meos. si Lydia dura
Pensa manu, mollesq; tulit Tyrinthius hastas:
260 *Si decet auratis Bacchum vestigia pallis*
Verrere, virgineos si Iuppiter induit artus,
Nec magnum ambigui fregerunt Canea sexus:
Has sine quaeso minas numénq; exire malignum.
Mox iterum campos, iterum Centaurica reddam
Lustra tibi, per ego hoc decus, & ventura iuuenta
Gaudia, si terras, humilémq; experta maritum
Te propter, si progenitum Stygis amne seuero
Armaui (totumq; vtinam) cape tuta parumper
Tegmina, nil nocitura animo. cur ora reducis?
270 *Quidve parant oculi? pudet hoc mitescere cultu?*
Per te care puer, cognata per aquora iuro
Nesciet hos Chiron. sic horrida pectora tractat
Nequicquam mulcens. obstat genitorq; roganti,
Nutritorq; ingens, & cruda exordia magna
Indolis. effrena tumidum velut igne iuuenta.
ceptas *Si quis equum primis summittere* tentet habenis:*
Ille diu campis, fluuiisq; & honore superbo
280 *Gauisus, non colla iugo, non aspera prabet*

Ora

a lapsis, dominiq; negat captiuus iniri
nperia, atque alios miratur discere cursus.
Quis deus attonitæ fraudes, astúmq; parenti
Contulit? indocilem quæ mens* detraxit Achillē? attraxit
Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorum
Forte diem, placidoq; satæ Lycomede sorores
Luce sacra patrijs (quæ rara licentia) muris
Exierant, dare veris opes, diuaq; seueras
Fronde ligare comas, & spargere floribus hastam.
Omnibus eximium formæ decus, omnibus idem 290
Cultus. & expleto teneri iam fine pudoris
Virginitas matura toris, animiq; tumentes.
Sed quātū virides pelagi Venus addita Nymphas
Obruit, aut humeris quantum Diana relinquit
Naides, effulget tantum regina decori
Deidamia chori: pulchrisq; sororibus obstat.
Illius è roseo flammatur purpura vultu,
Et gemmis lux maior inest, & blandius aurum.
Atque ipsi par forma deæ, si pectoris angues
Ponat, & exempta placetur casside vultus. 300
Hanc vbi ducentem longè socia agmina vidit
Trux puer, & nullo temeratus pectora motu,
Diriguit. totisq; nouum bibit ossibus ignem.
Nec latet haustus amor. sed fax vibrata medullis
In vultus, atque ora redit, lucemq; genarum
Tingit, & *impulsam tenui sudore pererrat. impulsum
Lactea Massagetæ veluti cum pocula fuscant
Sanguine puniceo, vel ebur corrumpitur Ostro:
Sic varijs manifesta notis, palletq;, rubetq;.

310 Flammæ recens erat, atq; ultrò ferus hoſpita facta
Diſcutiat turba ſecurus, & immemor æui,
Ni pudor, & iuncta teneat reuerentia matris.
Vt pater armenti quondam, rectórq; futurus,
Cui nondum toto peraguntur cornua gyro,
Cum ſociam paſtus niueo candore iuuencam
Aſpicit, ardeſcunt animi, primuſq; per ora
Spumat amor, ſpectant hilares optantq; magiſtri.
Occupat arrepto iam tempore conſcia mater.
Hos ne inter ſimulare choros, & brachia ludo
320 Nectere, Nate graue eſt? gelida quid tale ſub Oſſa
Peliaciſq; iugis? O ſi mihi iungere curas
Atque alium portare ſinu contingat Achillem.
Mulcetur, lætuſq; rubet, viſuſq; ſuperbos
Obliquat, veſteſq; manu leuiore repellit.
Aſpicit ambiguum genitrix, cogitq; valentem,
Innectitq; ſinus, tunc colla rigentia mollit,
Submittitq; graues humeros, & fortia laxat
Brachia, & impexos certo domat ordine crines
Ac ſua dilecta ceruice monilia transfert,
330 Et picturato cohibet veſtigia limbo.
Inceſſum, motumq; docet, fandiq; pudorem.
Qualiter artificis victura pollice cera
Accipiunt formas, ignemq; manumq; ſequuntur,
Talis erat diua natum mutantis imago.
Nec luctata diu, ſupereſt nam plurimus illi
Inuicta virtute decor, fallitq; tuentes
Ambiguus, tenuiq; latens diſcrimine ſexus.
Procedunt, iterúmq; mouet, rurſumq; fatigat

Blan-

Lavanda Thetys, sic ergo gradus, sic ora manusq́;
Iure feres, comitesq́; modis imitabere fictis
Nec te suspectum molli non misceat aula 340
Rector, & incepti pereant mendacia furti.
Dixit. & admoto non cessat comere tactu.
Sic vbi virgineis Hecate lassata pharetris,
Ad patrem fratremq́; redit. comes haret eunti
Mater, & ipsa humeros, exertaq́; brachia velat,
Ipsa arcum pharetramq́; locat, vestésq́; latentes
Deducit, sparsósq́; studet componere crines.
Protinus aggreditur regem: atque ibi testibus aris
Hanc tibi ait nostri germanam rector Achillis 350
(Nonne vides vt torua genas, aquandaq́; fratri?)
Tradimus. arma humeris, arcũq́; animosa petebat
Ferre, & Amazonio connubia pellere ritu.
Sed mihi curarum satis est pro stirpe virili.
Hac calathos, & sacra ferat. Tu frange regendo
Indocilem, sexumq́; tene, dum nubilis atas
Soluendusq́; pudor. neue exercere proternas
Gymnadas, aut lustris nemorum concede vagari.
Intus ale, & similes inter seclude puellas.
Littore pracipuè, portuq́; arcere memento, 360
Vidisti modo vela Phrygum, iam mutua iura
Fallere, transmissa pelago didicere carina.
Accedit dictis pater, ingenioq́; parentis
Occultum Æaciden (quis diuũ fraudibus obstet?)
Accipit vltro etiam veneratur supplice dextra,
Et grates electus agit. nec turba piarum
Scyriadum cessat nimio defigere visu

Virginis ora noua, quantum ceruice, comisq;
370 Emineat, quantumq; humeros, ac pectora fundat.
Dehinc sociare choros, castisq; accedere sacris
v.loco Hortantur, ceduntq; *locũ, & contingere gaudent,
Qualiter Idaliæ volucres, vbi mollia frangunt
Nubila, iam longum cœloq; domoq;, gregata:
v.diuersaque Si iunxit pennas, *diuersoq; hospita* tractu
v.parte Venit auis, cuncta primum mirantur, & horrent,
Mox propiusq; volant, sociam iamq; aëre in ipso
Paulatim fecere suam, plausuq; secundo
Circumeunt hilares, & ad alta cubilia ducunt.
380 Digreditur multum cunctata in limine mater,
Dum repetit monitus, arcanaq; murmura figit
Auribus, & tacito dat verba nouissima voto.
Tunc excepta freto, longè ceruice reflexa
Abnatat, & blandis affatur littora verbis.
Cara mihi tellus, magna cui pignora cura,
Depositumq; ingens, timido commisimus astu.
Sis felix. taceasq; precor. quo more tacebat
Creta Rehea: te longus honos, æternaq; cingent
Templa, nec instabili fama superabere Delo.
390 At ventis, & sacra fretis, interq; vadosas
Cycladas, Aegea frangunt vbi saxa procellæ,
Nereidum tranquilla domus. iurandaq; nautis
Insula, ne solum Danaas admitte carinas.
Te precor hic thiasos tantum, nihil vtile bellis,
Hic famam narrare doce dumq; arma parantur
Dorica, & alternum Mauors interfurit orbem:
(Cedo equidem) sit virgo pij Lycomedis Achilles,

Interea

Interea meritos vltrix Europa dolores
Dulcibus armorum furiis, & supplice regum
Conquestu flãmata mouet, quippe ambit Atrides
Ille magis, cui nupta domi, facinusq; relatu 400
Asperat Iliacum, captam sine Marte, sine armis
Progeniem cœli, Spartaq; potentis alumnam.
Iura, fidem, superos, vna calcata rapina.
Hos fœdus Phrygiũ, hac gemina cõmercia terra.
Quid maneat populos, vbi tanta iniuria primos
Degrassata duces? coeunt gens omnis & ætas.
Nec tantum exciti bimari quos Isthmia vallo
Claustra, nec vndisona quos circuit vmbo Maleæ,
Sed procul ammoti Phrixi, quà semita iungi
Europamq; Asiamq; vetat. quasq; ordine gentes 410
Littore Abydeno maris alligat vnda superni.
Feruet amor belli, concussasq; erigit vrbes.
Æra domant Temesa. quatitur naualibus ora
Euboïs, innumera resonant incude Mycenæ.
Pisa nouat currus. Nemee dat terga ferarum.
*Cirrha sagittiferas certat *stipare pharetras.* v. spirare
Lerna graues clypeos cæsis vestire iuuencis.
Dat bello pedites Etolus, & asper Acarnan.
Argos agit turmas. vacuantur pascua ditis
Arcadiæ. frenat celeres Epiros alumnos. 420
Phocis, & Aonia iaculis rarescitis vmbra.
Murorum tormenta Pylos, Messanaq; tradunt.
Nulla immunis humus. velluntur postibus altis
Arma olim dimissa patrum, flammisq; liquescũt
Dona deûm. raptum superis Mars efferat aurum.

Nuſquã vmbra veteres. minor Othrys, & ardua
Taygeta, exuti viderunt aëra montes, (ſidunt
Iam natat omne nemus. cæduntur robora claſſi.
Sylua minor remis. ferrum laxatur ad vſus
Innumeros. quod roſtra liget, quod muniat arma.
430 Belligeros quod frenet equos, quod mille catenis
Squallentes nectat tunicas, quod ſanguine fumet,
Vulneraq́ʒ alta bibat, quod conſpirante veneno
Impellat mortes, tenuantq́ʒ humentia ſaxa
Attritu, & nigris addunt mucronibus iras.
Nec modus, aut arcus lentare, aut fundere glãdes,
Aut torrere ſudes, galeasq́ʒ attollere conis.
Hos inter motus pigram gemit ora quietem
Theſſalis, & geminis incuſat fata querelis.
Quod ſenior Peleus, nec adhuc maturus Achilles.
440 Iam Pelopis terras, Graiumq́ʒ exhauſerat orbem
Præcipitans in tranſtra viros inſanus, equóſq́ʒ
Bellipotens. feruent portus, & operta carinis
Stagna, ſuasq́ʒ hyemes claſſis promota, ſuóſq́ʒ
Attollit fluctus, ipſum iam puppibus æquor
Deficit, & totos conſumunt carbaſa ventos.
Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis
Rupibus expoſitis. longiq́ʒ crepidine dorſi
Euboicum ſcandens Aulis mare. littora multum
Montiuaga dilecta dea, iuxtaq́ʒ Caphareus
450 Latratum pelago tollens caput ille Pelaſgas
Vt vidit tranſnare rates, ter monte, ter vndis,
Intonuit ſæuaq́ʒ dedit præſagia noctis.
Cœtus ibi armorum, Troiæ fatalis, ibi ingens

Iura-

Iuratur bellum. donec Sol annuus omnes
Consiceret metas. tum primum Græcia vires
Contemplata suas. tunc sparsa, ac dissona moles
In corpus vultúmque coit, & rege sub uno
Disposita est. Sic torua feras indago latentes 460
Claudit, & admotis paulatim cassibus arctat,
Illa ignem, sonitúmque pauent. diffusáque linquunt
Auia, miranturque suum decrescere montem,
Inque vicem stupuere greges sociòque timore
Mansuescũt simul hirtus aper, simul vrsa lupusque
Cogitur, & captos contemnit cerua leones.
Sed quãquã gemino pariter sua bella capessant
Atridæ, famámque auidi virtute paternam
Tydides, Stheneluśque premant. nec cogitet annos
Antilochus, septémque Aiax vmbone coruscet
Armenti greges, atque æquum montibus orbem, 470
Consiliis, armisque vigil contendat Vlysses:
Omnis in absentem belli manus ardet Achillem.
Nomen Achillis amãt & in Hectora solus Achilles
Poscitur. illum vnum Teucris, Priamoque loquũtur
Fatalem, quis enim Aemoniis sub vallibus alter
Creuerit, effossa reptans niue? cuius ab ortu
Cruda rudimenta, & teneros formauerit annos
Centaurus? patrii propior cui linea cœli?
Quéue aliũ ad Stygios tulerit secreta per amnes
Nereis? & pulchros ferro perstrinxerit artus 480
Hæc Graia castris iterum tradunt, ~~q;~~ cohortes,
Cedit turba ducum, vinctique haud mœsta fatetur.
Sic cum palantes Phlegræa in castra coirent

Cælicola, iamq; Odrysiam Gradiuus in hastam
Surgeret, & Libycos Tritonia tolleret angues,
Ingentemq; manu curuaret Delius arcum,
Stabat anhela metu solum Natura Tonantem
Respiciens, quando ille hyemes, tonitrusq; vocaret
Nubibus, igniferam, quæ fulmina posceret Ætnã.
490 Atque ibi dum mixta vallati plebe suorum
Et maris & belli consultant tempora reges,
Increpitãs magno vatem Calchanta tumultu,
Protesilaus ait (namque huic bellare cupido
Præcipua, & prima iam tunc data copia mortis.)
O nimium Phœbi tripodumq; oblite tuorum
Threstoride. quando ora deo possessa mouebis
Iustius? aut quando Parcarum occulta recludes?
Cernis vt ignotum cuncti, stupeantq; petantq;
Aeaciden? sordet vulgo Calydonius Heros
500 Et magno genitus Telamone, Aiaxq; secundus,
Nos quoq; sed Mauors ereptaq; Troia probabunt.
Illum neglecti, (pudet heu) ductoribus, omnes
Belligerum ceu numen amant. dic ocyus (aut cur
Serta comis, & mutus honos) quibus abditus oris
Quáve iubes regione peti. nam fama nec antris
Chironis, patria nec degere Peleos aula.
Eia irrumpe moras, & fata latentia laxa,
Laurigerosq; ignes, si quando auidissimus hauri:
Arma horrenda tibi, sæuosq; remisimus enses.
510 Nunquam has imbelles galea violabere vittas,
Sis felix, numeroq; ducum præstantior omni,
Si magnum Danais per te portendis Achillem.

Iam

Iamdudum trepido circunfert lumina motu,
Intrantemq; deum primo pallore fatetur
Thestorides, mox igne genas, & sanguine torquēs
Nec socios, nec castra videt, sed cæcus & amens
Nunc superum magnos deprendit in æthere cœtus,
Nunc sagax affatur aues, nunc dira sororum
Licia, thuriferas modo consulit anxius aras.
Flammarumq; apices rapit, & caligine sacra 520
Pascitur, exiliunt crines, rigidisq; laborat
Vitta comis. nec colla loco, nec in ordine gressus,
Tandem fessa tremens longis mugitibus ora
Soluit. & oppositum vox eluctata furorem est.
Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
Fœmineis Nerei dolis? huc mitte. quid aufers?
Non patiar, meus iste meus, tu diua profundi:
Et me Phœbus agit. latebris quibus abdere tātas
Euersorem Asiæ? video per Cycladas altas
Attonitam, & turpi quærentem littora furto. 530
Occidimus, placuit Lycomedis conscia tellus.
O scelus, en fluxa veniunt in pectora vestes.
Scinde puer, scinde & timidæ ne crede parenti
Hei mihi raptus abit. quanā hæc procul improba (virgo?
Hic mutāte gradu, stetit, amissisq; furoris
Viribus ante ipsas tremefactus corruit aras.
Tunc hærentē Ithacū Calydonius occupat Heros:
Nos vocat iste labor, neq; enim comes ire recuso,
**Si te cura* trahit. licet ille sonantibus antris* v. tua
Thetyos aduersa, gremioq; prematur aquoso 540
Nereos, inuenies, tu tantum prouidus astu

Tende animum vigilem, fac ūdumq; erige pectus.
Nam te quis vatum dubÿs in casibus hausit
Fata videre prior? subÿcit gauisus Vlisses?
Sic Deus omnipotens firmet. sic annuat illa
v. tardat Virgo paterna tibi: sed me spes lubrica* versat
Grãde equidē armatū est castru inducere Achillē.
Sed si fata negēt, quam fœdum, ac triste reuerti.
550 Vota tamen Danaum non intentata relinquam.
Iámq; adeo aut aderit mecum Peleius Heros.
Aut verū penitus latet, & sine Apolline Calchas
Cõclamat Dana:, stimulatq; Agamemno volētes,
Laxantur cœtus, resolutáq; murmure lato
Agmina discedunt. Quales iam nocte propinqua
E pastu referuntur apes, vel in antra reuerti
Melle nouo grauidas mitis videt Hybla cateruas.
Nec mora, iam dextras Ithacesia carbasus auras
Poscit, & in transtris hilaris sedere iuuentus:
560 At procul occultum falsi sub imagine sexus
Æaciden furto iam nouerat vna latentem
Deidamia virum, sed operta conscia culpa
Cuncta pauet, tacitasq; putat sentire sorores.
v. in grege Namq; vt virgineo stetit* agmine clarus Achilles
Exoluitq; rudem genitrix digressa pudorem,
Protinus elegit comitē (quãquam omnis in illum
Turba coit) blandæq; nouas nil tale timenti
Admouet insidias. illam sequitúrq; premitq;
Improbus, illã oculis, iterúmq; iterúmq; resumit.
570 Nunc nimius lateri, non euitantis* adhæret.
[illegible] leuibus sertis, lapsis nunc sponte canistris.

Nunc

Nunc thyrso parcente ferit, modo dulcia notæ
Fila lyræ, tenuesq; modos, & carmina monstrat
Chironis, ducitq; manum, digitósq; sonanti
Infringit citharæ. nunc occupat ora canentis,
Et ligat amplexus, & mille per oscula laudat.
Illa libens discit, quo vertice Pelion, & quis
Aeacides, puerìq; auditum nomen, & actus
*Assiduè stupet, & præsentem * cantat Achillem.* v.laudat
Ipsa quoq; & validos proferre modestius artus, 580
Et tenuere rudes attrito pollice lanas
Demonstrat, reficitq; colos, & perdita dura
Pensa manu, vocisq; sonum, pondúsq; tenentis
Quódq; fugit comites, nimio quod lumine sese
Figat, & in verbis intempestiuus anhelet,
Miratur, iam iamq; dolos aperire parantem,
Virginea leuitate fugit, prohibétq; fateri.
Sic sub matre Rhea iuueni, regnator Olympi
Oscula secura dabat insidiosa sorori
Frater adhuc, medij donec reuerentia cessit 590
Sanguinis, & versos germana expauit amores.
Tandem detecti timida Nereidos astus,
Lucus Agenorei sublimis ad Orgia Bacchi
Stabat, & admissum cœlo nemus huius in vmbra
Alternum reuocare pia trieterica matres
Consuerant, scissumq; pecus, terraq; reuulsas
Ferre trabes, gratósq; deo præstare furores.
Lex procul ire mares. iterat præcepta verendus
Ductor, inaccessúmq; viris edicitur antrum,
Nec satis est, stat fine dato metuenda sacerdos

610 *Exploratq́ aditus, ne qua temerator oberret*
Agmine fœmineo, tacitus subrisit Achilles.
Illum virginea ducentem signa caterua,
Magnaq́ difficili soluentem brachia motu,
Et sexus pariter decet, & mendacia matris)
Mirantur comites. nec iam pulcherrima turba
Deidamia sua, tantumq́ admota superbo
Vincitur Aeacidæ, quantum premit ipsa sorores.
Vt vera à tereti demisit Nebrida collo,
Errantesq́ sinus edera collegit, & altè
620 *Cinxit purpureis flauentia tempora vittis,*
Vibrauitq́ graui redimitum missile dextra:
Attonito stat turba metu, sacrisq́ relictis
Illum ambire libet, pronosq́ attollere vultus.
Talis vbi ad Thebas vultumq́ animũq́ remisit
v. multo *Euius, & patrio* satiauit pectora luxu:*
Serta comis, mitramq́ leuat, thyrsumq́ virentem
Armat, & hostiles inuasit fortior Indos.
Scandebat roseo medij fastigia cæli
Luna iugo. totis vbi Somnus inertior alis
630 *Defluit in terras, mutumq́ amplectitur orbem:*
Consedêre chori, paulúmq́ exercita pulsu
Æra tacent. tenero cũ solus ab agmine Achilles
Hæc secum. Quonam timidæ commenta parentis
Vsque feres? primumq́ imbelli carcere perdes
Florem animi? non tela licet Mauortia dextra?
Non trepidas agitare feras? vbi campus & amnes
[Hæ]monij? quærisne meos Sperchie natatus
[Pro]missasq́ comas? an desertoris alumni

Nul-

Nullus honos? stygiasq́ procul iã raptus ad undas* *vmbras.
Dicor? & orbatus plangit mea funera Chiron? 640
Tu nunc tela manu, nostros tu dirigis arcus,
Nutritosq́ mihi scandis Patrocle iugales:
Ast ego pampineis diffundere brachia Thyrsis,
Et tenuare colos (pudet heu, taduitq́ fateri)
Iam scio, quin etiam dilecta virginis ignem,
Æquæuumq́ facem captus, noctesq́, diesq́,
Dissimulas? quonam vsque premes vrentia pectus
Vulnera? teq́ marẽ (pudet heu) nec amorẽ probaris?* *vv. probabis.
Sic ait. & densa noctu gauisus in vmbra
Tempestiua suis torpere silentia furtis, 650.
Vi potitur votis, & toto pectore veros
Admonet amplexus. risit chorus omnis ab alto
Astrorum, & teneræ rubuerunt cornua Lunæ.
Illa quidem clamore nemus, montemq́ repleuit,
Sed Bacchi comites discussa nube soporis
Signa choris indicta putant. fragor vndique notus,
Tollitur & Thyrsos iterum vibrabat Achilles.
Antè tamen dubiam verbis solatur amicis.
Ille ego (quid trepidas) genuit quem cœrula mater
Pelıacis syluis, niuibusq́ immisit alendum 660.
Thessalicis. neq́ ego hos cultus, aut fœda subissem
Tegmina, ni primo te visa in litore. cessi
Te propter. tibi pensa manu, tibi mollia gesto
Tympana. quid desles magno nurus addita ponto?
Quid gemis ingentes cœlo paritura nepotes?
Sed pater ante igni, ferroq́ excisa iacebit
Scyros, & in tumidas ibunt hæc versa procellas.

Mœnia, quàm sæua mea tu connubia perdas
Funere, non adeo parebimus omnia matri.
670 *Vade, sed arreptum taceas, celésque pudorem,*
Obstupuit tantis regina exterrita monstris.
Quanquam olim suspecta fides, & cominus ipsum
Horruit, & multum facies mutata fatentis.
Quid faciat? casus ne suos ferat ipsa parenti?
Seq; simul, iuuenemq; premat, fortassis acerbas
Hausurum pœnas? & adhuc in corde manebat
Ille diu deceptus amor. silet ægra, premitq;
Iam commune nefas. vnam placet addere furtis
Altricem sociam precibus quæ victa duorum
680 *Annuit. illa astu tacito raptúmq; pudorem,*
Surgentemq; vterum, atq; ægros in pondere mẽses
Occuluit, plenis donec stata tempora metis
Attulit, & partus index Lucina resoluit.

P. STATII PAPINII

ACHILLEID. LIB. II.

IAmque per Aegæos ibat Laertia fluctus
Puppis, & innumeras mutabant Cycladas auræ.

Impulit, & dubijs pleno dedit omnia velo.
It pelago secura ratis quippe alta Tonantis 10
Iussa, Thetin certas fatorum euertere leges,
Arcebant ægram lachrymis, ac multa gementem?
Quod non erueret pontum, ventisq; fretuq;
Omnibus, inuisum iam tunc sequeretur Vlyssem.
Frangebat radios humili iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis: cùm se scopulosa leuauit
Scyros in hanc totos emisit puppe rudentes
Dux Laertiades, sociosq; resumere pontum 20
Imperat, & remis Zephyros supplere cadentes.
Accedunt iussi. magis indubitata, magisq;
Scyros erat. placidiq; super Tritonia custos
Littoris. Egressi numen venerantur amica
Æsbolusq;, Ithacusq;, dea. tum prouidus heros
Hospita ne subito terrerent mœnia cœtu,
Puppe iubet remanere suos: ipse ardua fido
Cum Diomede petit. sed iam præuenerat arcis
Littorea seruator Abas, ignotaq; regi 30
Ediderat (sed Graia tamen) succedere terris
Carbasa. procedunt, gemini ceu fœdere iuncto
Hyberna sub nocte lupi, licet & sua pulset
Natorumq; fames, ...

Tydides. Qua nunc verum ratione paramus
40 Scrutari? namque ambiguo sub pectore quiddam
Verso, quid imbelles thyrsos mercatus, & æra,
Vrbibus in medijs, Bacchæaq́ terga, mitrasq́
Huc tuleris? varioq́ aspersas Nebridas auro?
Hisne graue Phrygibus, Priamóque armamus A-
Illi subridens Ithacus paulum ore remisso. (chillē?
Hæc tibi, virginea modò si Lycomedis in aula
Fraude latens, vltrò confessum in prælia ducent.
Peliden, tu cuncta citus de puppe memento
Ferre, vbi tempus erit, clypeumq́ ijs iungere donis,
50 Qui pulcher signis, auroq́ asperrimus ardet.
*Hæc sat erunt: tecum lituo bonus adsit Agyrtes,
Occultamq́ tubam tacitos apportet in vsus.
Dixerat, atque ipso portarum in limine, regem
Cernit, & ostensa pacem *præfatur oliua.
Magna (reor) pridem vestras peruenit ad aures
Fama trucis belli regum placidissime, quod nunc
Europamq́, Asiamq́ quatit, si nomina quæras
Huc prælata ducum, fidit quibus vltor Atrides.
Hic tibi, quem tanta meliorem stirpe creauit
60 Magnanimus Tydeus, Ithacus ego *ductor Vlysses.
Causa viæ (metuam quid enim tibi cuncta fateri?

* vv. hæc sat erit.
* profatur
* vv. di-

Nec mora, iam mensas famularis turba torosq́;
Instruit. interea visu perlustrat Vlysses,
Scrutaturq́; domum. si qua vestigia magnæ
Virginis, aut dubia facies suspecta figura. 70
Porticibusq́; vagis errat, totosq́; penates
Ceu miretur, adit. velut ille cubilia prædæ
Indubitata tenens multo legit arua Molosso
Venator, videat donec sub frondibus hostem
Porrectum somno, positosq́; in cespite dentes.
Rumor in arcana iamdudum perstrepit aula
Virginibus quà fida domus, venisse Pelasgos
Ductores. Graiamq́; ratem, sociosq́; receptos,
Iure pauent aliæ, sed vix noua gaudia celat
Pelides, auidusq́; nouos Heroas, & arma 80
Vel talis vidisse cupit, iamq́; atria feruent
Regali strepitu, & picto discumbitur ostro.
Tum pater ire iubet natas, comitesq́; pudicas
Natarum. subeunt quales Mæotide ripa
Cùm Scythicas rapuere domos, & capta Getarũ
Mœnia suppositis epulantur Amazones armis.
Tum verò intentus vultus, ac pectora Vlysses

Et prodire toris, & postere vina vetaret
Sæpius, & fronti crinale reponeret aurum,
Argolicis ducibus iam tunc patuisset Achilles,
Vt placata fames epulis bis terq; repostis,
100 Rex prior alloquitur, pateris'q; inuitat Achiuos.
Inuideo vestris (fateor) decora inclyta gentis
Argolicæ: cœptis vtinam mihi fortior ætas,
Quæq; fuit Dolopas cùm Scyria littora adortos
Perdomui, fregiq; vadis. quæ signa triumphi
Vidistis celsas murorum in fronte carinas.
Saltem si soboles aptam quam mittere bello
Possem, plena forēt mihi gaudia: namq; iuuarem.
Nunc ipsi virésque meas, & cara videtis
Pignora. quādo nouos dabit hac mihi turba nepo-
110 Dixerat, & solers arrepto tempore Vlysses, (tes?
Haud spernenda cupis. quis enim non visere gētes
Innumeras, variósque duces, atque agmina regū,
Ardeat? omne simul robúrque decúsque potentis
*vv. iunctos. Europa, *meritos vltrò iurauit in enses.
Rura, vrbésque vacant montes spoliauimus altos.

Nomina. vix timida matres, vix agmina cessant
Virginea. hic multùm steriles damnatus in annos,
Inuisusq; deis, si quem hæc noua gloria segnem
Præterit. exisset stratis, nisi prouida signo
Deidamia dato, cunctas hortata sorores
Liquisset mensas, ipsum complexa: sed hæret 130
Respiciens Ithacum, cœtuq; nouissimus exit.
Ille quidem incepto paulùm sermone remisit.
Pauca tamen iungens. At tu tranquillus in alta
Pace mane, carisq; pãra connubia natis.
Quas tibi sydereis diuarum vultibus æquas.
Sors dedit. vt me olim tacitum reuerentia tangit?
His decor est formæ. species permixta virili.
Occurrit genitor. quid si Bacchæa ferentes
Orgia, Palladias aut circùm videris aras?
Et dabimus si fortè nouus cunctabitur auster. 140
*Excipiunt *cupidi, & tacitis spes addita votis.* * vv. auidi
Cætera depositus Lycomedis regia curis
*Tranquilla sub *pace silet sed longa sagaci* * vv. nocte
Nos Ithaco, lucemq; cupit, somnoq; grauatur.
Vix dum exorta dies ... comitatus Agyrta

Signa dedit, quater æra Rhea, quater Enia pulsãt
Terga manu, variosq́ue quater legere recursus.
Tunc thyrsos pariterq́ue leuant, pariterq́ue reponũt,
Multiplicántq́ue* gradũ modò quo Curetes in actu
Quoque pij Samothraces eunt. nunc obuia versa
Pectine Amazonio, modò quo citat orbe Lacænas.
1160 Delia, plaudentesq́ue suis intorquet Amyclis.
Tunc quoque præcipuè iam iã manifestus Achilles,
Nec seruare vices, nec iungere brachia curat.
Tunc molles gressus, tunc asperantur amictus
Plus solito, rumpitq́ue choros, & plurima turbat.
Sic indignantem thyrsos, acceptaq́ue matris
Tympana, iam tristes spectabant Penthea Thebæ.
Soluuntur laudata cohors, repetuntq́ue paterna
Limina. vbi in media iamdudum sedibus aulæ,
Munera virgineos visus tractura locarat
1170 Tydides: signum hospitij, pretiumq́ue labori.
Hortaturq́ue legant, nec Rex placidissimus arcet.
Heu simplex, nimiumq́ue rudis, qui callida dona,
Graiorumq́ue dolos, variumq́ue ignorat Vlyssem!
Hinc aliæ, quas sexus iners, naturaq́ue ducit
Aut teretes thyrsos, aut respondentia tentant

*vet. gradus.

Nusquam occultus amor, totóq; in pectore Troia est.
Vt leo, materno cùm raptus ab vbere mores
Accepit, pectíque iubas, hominémque vereri
Edidicit, nullásque ruit nisi iussus in iras:
Si semel aduerso radiauit lumine ferrum.
It iurata fides, domitorq; inimicus, in illum
Prima fames, timidoq; pudet seruire magistro.
Vt verò accessit propiùs, luxiq; æmula vultum 190
Reddidit, & similem tandem se vidit in auro,
Horruit, erubuitq; simul. Tunc acer Vlysses
Admotus lateri summissa voce, quid hæres?
Scimus ait, tu semiferi Chironis alumnus,
Tu cœli, pelagiq; nepos. te Dorica classis,
Te tua suspensis expectat Græcia signis.
Ipsaq; iam dubijs nutant tibi Pergama muris.
Eia age rumpe moras sine perfida palleat Ida,
Et iuuet hæc audire patrem. pudeátq; dolosam
Sic pro te timuisse Thetin. iam pectus amictu 200
Laxabat. cum grande tuba (sic iussus Agyrtes)
Insonuit, fugiunt disiectis vndique donis,
Implorántq; patrem, commotáq; prælia credunt.

Deidamia dolos. cuius cùm grandia primùm
Lamenta, & notas accepit pectore voces,
Hæsit, & occulto virtus infracta calore est.
Dimittit clypeum, regisq; ad lumina versus,
Attonitum fatis, inopinaq; monstra pauentem,
Sicut erat medijs Lycomedem affatur in armis.
Me tibi care pater (dubium dimitte timorem)
Me Thetis alma dedit, te pridem tanta manebat
220 *Gloria, quæsitum Danais tu mittis Achillem.*
Gratior & magno (si fas dixisse) parente,
Et dulci Chirone mihi. sed corda parumper
Huc aduerte libens atque has bonus accipe voces.
Te Peleus nato socerum, & Thetis hospita iũgunt.
Allegantq; suos vtroque à sanguine diuos.
Vnam virgineo natarum ex agmine poscunt.
Dásne? an nos humiles tibi, degeneresq; videmur?
Num renuis, iunge ergo manus, & concipe fœdus,
Atque ignosce tuis. tacito nam cognita furto
230 *Deidamia mihi. quis enim his obstare lacertis,*
Quæ potuit nostras possessa euadere flammas?
Me luere ista iube. pono arma, & reddo Pelasgis.

Tot metuit fatis, Argiuaq; bella morari:
Fac velit: ipsam illic matrem spreuisset Achilles.
Nec tamen abnueret genero se iungere tali.
Vincitur: Arcanis effert pudibunda tenebris
Deidamia gradum. veniam nec protinus amens
Credit, & opposito genitorem placat Achille.
Mittitur Aemoniam, magni qui Pelea facti
Impleat, & classem, comitesq; in pralia poscat.
Nec non & geminas regnatur Scyrius Alnos
Deducit genero, viresq; excusat Achiuis. 250.
Tunc epulis consumpta dies, tandemq; receptum
Foedus, & intrepidos nox conscia iungit amantes.
Illius ante oculos noua bella, & Xanthus, & Ida,
Argolicaq; rates: atque hac iam cogitat vndas,
Auroramq; timet. cara ceruice mariti
Fusa noui, lachrymas iam soluit, & occupat artus.
Aspiciámne iterum, meq; hoc in pectore ponam
Aeacide? rursusq; tuos dignabere partus?
An tumidus, Teucrósque lares, & capta reportans
Pergama, virginea nolis meminisse latebra? 260.
Quid precer? heu timeámne prius? quidve anxia.

Iam te ſpectabunt lachrymis, planctuq; ſonoro
270 *Troades, optabuntq; tuis dare colla lacertis,*
Et patriam penſare toris. aut ipſa placebit
Tyndaris, inceſta nimium laudata rapina.
Aſt ego vel prima pueriles fabula culpa
Narrabor famulis, aut diſſimulata latebo.
Quin age duc comitẽ, cur non ego Martia tecum
Signa feram? tu penſa manu, Baccheaq; mecum
Sacra, quod infelix non credet Troia, tuliſti.
Attamen hunc quem mæſta mihi ſolatia linquis,
Hunc ſub corde tene. ſaltem concede precanti
280 *Hoc ſolum, pariat ne quid tibi barbara coniux,*
Ne qua det indignos Thetidi captiua nepotes.
Talia dicentem non ipſe immotus Achilles
Solatur, iuratq; fidem, iurataq; fletu
Spondet, & ingentes famulas, captiuaq; reuerſus
Ilion, & Phrygia promittit munera gazæ.
Irrita ventoſa rapiebant verba procellæ.
Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitorq; coruſca
Lucis adhuc hebetem vicina nocte leuabat,
290 *Et nondum excuſſo ...*

...nc ex more deis (ita namque monebat Vlysses)
...quoreis matrique liceat, fluctúque sub ipso
...aeruleum Regem tauro veneratur, auumque
...ea, vittata genitrix placata iuuenca est. 300
...ic spumante salo iaciens tumida exta profatur.
...uimus genitrix, quanquam haud toleranda iube-
...arnimus nimium, bella ad Troiana, ratesque (bas.
Argolica quaesitus eo. sic orsus, & alno
Insiluit, penitúsque noto stridente propinquis
Arripitur terram, & iam ardua crescere nubes
Incipit, & Scyros longè decrescere ponto.
Turre procul summa, lachrymis comitata sororum,
Confessumque tenens, & habente nomina Pyrrhum 310
Pendebat coniux, oculisque in carbasa fixis
Ibat. & ipsa fretum, & puppem iam sola videbat:
Ille quoque obliquos dilecta ad moenia vultus
Declinat, viduamque domum, gemitusque relicta
Cogitat. occultus sub corde renascitur ardor,
...ngulorum virtus, sensit Laertius heros
Maerentem, & placidis aggressus flectere dictis,
Tène (inquit) magn... ...

Nec nostrũ est quod in arma venis. sequerisq; pre-
Venisses vltrò quẽ talibus occupat Heros (cates,
330 Æacides. longum est resides ex ponere causas,
Maternumq; nefas, hoc excusabitur ense
Scyros, & indecores fatorum crimina cultus.
Tu potiùs dum lenẽ fretum, Zephyrusq; feruntur
Carbasa, quæ Danais tanti primordia belli,
Ede licet iustas hinc sumere protinus iras.
Hic Ithacus paulum repetito longius orsu.
Fertur in Hectorea (si talia credimus) ora
Electus, formæ certamina soluere pastor
Sollicitas tenuisse deas, nec torua Mineruæ
340 Ora, nec ætherei germanam regis, amico
Lumine, sed solam nimium vidisse Dionen.
Atque adeò lis ista tuis exorta sub antris
Concilio superum. dum Pelea dulce maritat
Pelion, & nostris iam tunc promitteris armis.
Ira quatit victas, petit exitialia iudex
Præmia. raptori faciles monstrantur Amyclæ.
Ille Phryges lucos, matris penetralia cædit
Turrigeræ, vetitasq; solo procumbere pinus
Præcipitat, terrasq; freto delatus Achæas

Pectus, armentumq́; aut viles messis aceruos
Miserat? hac etiam fortes iactura moueret.
Non tulit insidias diuum imperiosus Agenor,
Fugitusq́; sacros, & magno numine vectam 360
Quæsitt Europen, aspernatusq́; Tonantem est
Ingenerem. Captam & Scythico de littore prolem
Non tulit Æetes, ferroq́; & classe secutus
Semideos reges, & ituram in sydera puppem.
Nos Phryga semiuirum, portus, & littora circum
Argolica incesta volitantem puppe feremus?
Vsque adeò nusquam arma & equi, fretaq́; inuia
Quid si nūc aliquis patrijs rapturus ab oris (Grais?
Deidamian eat, patriaq́; à sede reuellat 370
Attonitam, & magni clamātem nomē Achillis?
Illius ad capulum rediȷt manus, & simul ingens
Impulit ora rubor. tacuit contentus Vlisses,
Excipit Oenides, quin ô dignissima cœli
Progenies, ritusq́; tuos, elementaq́; prima
Indolis, & valida mox accedente iuuenta
Quæ solitus laudum tibi semina pandere Chiron,
Virtutisq́; edisses, quas membra augere per artes,
Quas ...

Vberibus satiasse famem, sed spissa leonum
Viscera, semianimesq; libens traxisse medullas.
Hac mihi prima Ceres hac læti munera Bacchi,
Sic dabat ille pater. mox ille per auia secum
390 Lustra gradu maiore trahens, visisq; docebat
Arridere feris. nec fracta ruentibus vndis
Saxa, nec ad vasta trepidare silentia sylua.
Iam tunc hasta manu, iam tunc ceruice pharetræ,
Et ferri properatus amor, duratáque multo
Sole, geluq; cutis. tenero non fluxa cubili
Membra, sed ingenti saxum commune magistro.
Vix mihi bissenos annorum torserat orbes
Vita rudis, volucres cùm iam præuertere ceruos,
Et Lapithas cogebat equos, prærumpstaq; cursu
400 Tela sequi. sæpe ipse gradu me præpete Chiron,
Dum velox ætas, campus admissus agebat
Omnibus, exhaustumq; vago per gramina passu
Laudabat gaudens, meq; in sua colla leuabat,
Sæpe etiam primo fluuij torpore iubebat
Ire super, glaciemq; leui non frangere planta.

Ante nisi inspectis admisit ad oscula telis.
Iámq; & ad ensiferos vicina pube tumultus
Aptabar. nec me vlla feri Mauortis imago
Præterijt. didici quo Pæones arma rotatu.
Quo Mageta sua gesa citent, quo turbine castum
Sauromates, falcémq; Getes, arcúmq; Gelonus 420
Tenderet, & flexa balearicus author habena,
Quo suspensa trahens libraret vulnera tractu,
Inclusum quoties distringeret aëra gyro.
Vix memorem cunctos (& si modo gessimus actus)
Nunc docet ingenti saltu* me iungere fossas, * cõiungere.
Nunc caput aerij scandentem pondere montis
Quo fugitur per plana gradu, simulacbráq; pugnæ
Excipere immissos curuato vmbone molares.
Ardentésq; intrare casas, peditémq; volantes
Sistere quadriiugos, memini, rapidissimus ibat 430
Imbribus assiduis pastus, niuibusq; solutis
Sperchios: vulsásque trabes, & saxa ferebat
Cùm me ille immissum, quà sæuior impetus vndæ,
Stare iubet contra, tumidosq; repellere fluctus.
Quos vix ipse gradu toties obstante tulisset.
Stabã equidem, nec me referebat con[illegible]tus amnis;
Et lata caligo via, ferus ille minari

A T I

IDOS,

IDOS

IA,

LIBROS

Scriptorum.

&c.

ÖGVM,

M ET.

Sudor Apollineo quàm fila sonantia plectro
Cùm quaterem, priscosq́; virûm mirarer honores.
Quin etiam succos, atque auxilantia morbis
Gramina, quo nimius staret medicamine sanguis,
Quid faciat somnos, quid hiãtia vulnera claudat,
Quæ ferro cohibenda lues, quæ cederet herbis
Edocuit, monitusq́; sacra sub pectore fixit
Iustitiæ, qua Peliacis dare iura verenda
450 *Gentibus, atque suos solitus placare* bimembres.*
* vv. biformes
Hactenus annorum comites elementa meorum
Et memini, & meminisse iuuat. scit cætera Mater.

FINIS.

IOH. BERNARTI

AD P. STATI

PAPINI THEBAIDOS, ET ACHILLEIDOS

SCHOLIA.

AD SYLVARVM LIBROS NOTAE.

In quibus & aliorum Scriptorum varij loci illustrantur, & explicantur.

AD LECTOREM.

P. STATIVM PAPINIVM volenter accipe mi Lector, virũ (Deus bone) magnumque Poetam, & quem nõ solùm in manibus iuuentutis esse expediat, sed etiam eorum, quibus in literaria nostra Republica ius spectandi in Quatuordecim, imò in ipsa Orchestra. Parùm is vulgo notus, scio, sed dignissimus noticia. neglectus hactenus nostris Aristarchis iacuit. non Scholiis, non Notis, adeò non Commentario illustratus. miror, imò indignor, nam nullo id Papinij merito euenisse [illegible] *denter* ego præsto. Adeste vos Critici, *& oppressum p*-er iniuriam, certè pressum, al*leuate virilem* [illegible] grauem Poëtam quacunque

mille leporum flosculis, amœnissimi poëseos huius constat hortus, opulentissimis metallis æquandus: quorum in alto latet vena magis magisque responsura fodienti. habeo ego & pono fidenter inter prima Romana scripta. nec deterret quod non nemo è Musico nostro cœtu dicam Papinio scribat, & tumoris caussam dicere eum velit. Quid mirum? scitum est illud vetus, *Ne Iouem quidem placere omnibus.* Quis Marcus Tullius? cum nomen posui, nunquid satis est? attamen eloquentiæ hic fons, Quintiliano teste, Censores habuit quibus inflatus & tumidus, nec satis pressus & parum antiquus videretur. quinimo à Caluo & Bruto priscis oratoribus male audiuit, ab illo, tanquam solutus & eneruis, ab isto tanquam fractus atque elumbis. Quid post Musas natas venustius Plauto? nunquid illi in sermonibus palmam tribuit ipse Varro? nec desunt ideo quibus sordet, allium & hircum olet. Isti de Papinio nostro ita? at in diuersam eunt sententiã legitimi multi Senatores & quidem Consulares. Dic tu optime doctissiméque virorum, Iuste Lipsi, quod felix & faustum Reip. literariæ sit, de P. Statio Papinio quid videtur? *In Statium aliquid meditari te suadet mihi noster Modius. vix persuadet. cur enim celes? & quidem cum suo damno. Nam & mihi notata quædam* ad

In dialogo de Cra. Tacito vulgo adscripto.

Lips. epi. Cent. 1. epist. 13. ad

ad sublimem illum & celsum Poetam (ita censeo & appello, non herculè tumidũ) & libri apud nos veteres qui te iuuent. Dic tu magne Scaliger, bellissime flos tui æui. *Graculi quidam Statium tanquam tumidum damnarũt, sanè quem tumorem dicant nescio, nam neque metaphoris fere is utitur è Pindaro, quem illi gentilem suum non audent iudicare, & sonum si spectes in carmine, id verò tumidũ non est, alioqui tumidus etiam fuerit Maro. Sed neque viuidam orationem tumidã voces, hoc enim de Salustio dixeris.* inibi paulo postea: *Cæterum maximus ille vt dicebamus Poeta, cuius nomen haud quaquam tam friuolis recessibus obscurari decuit, multis profectò locis, nulli Poetarum secundus, neque vllus veterum aut recentiorum propius ad Virgilianam maiestatem accedere valuit.* Adiungamus his sæculi huius magnis Laticlauiis duos, & equidem probissimos ex prisco æuo. Die tu eximie Satyrarum scriptor:

Iul. Scalig. de Arte Poet.

Iuuenal.

Curritur ad vocem iucundam, & carmen amica
Thebaidos, lætam fecit cum Statius vrbem,
Promisitque diem. tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantáque libidine vulgi
Auditur:

Dic tu eruditissime Sidoni: *Si quis autem carmen prolixius eatenus duxerit esse culpandum, quod epigrammatis excesserit paucitatem, istum*

liquido patet, neque Balneas Hetrusci, neque Herculem Surrentinum, neque cunas Flauij Sabini, neque omnino quicquam ex Papinij nostri Syluulis lectitasse. quas omnes descriptiones VIR ILLE PRAEIVDICATISSIMVS, *non distichorum aut tetrastichorum stringit angustiis, sed potius vt Lyricus Flaccus in artis Poeticæ volumine præcepit, multis eundemque purpureis locorum cõmunium flosculis, primas sæpe incohatas materias decenter extendit.* Plures non aduoco. tu beneuole Lector adsis, & si adspectu fortè Papinius non blandiatur, inspectus (affirmatè hoc dico) placebit. Age igitur, & quod gladiatoribus olim imperari solet, *Repete.* facies cum fructu. Enimuero vt Pyrites gemma vim igneam non prodit nisi atteras, ita venus, vis, nitor Statij, propius apparebit ruminanti. Iam in Scholiis quid præstare voluerim, quibus auxiliis quoque potuerim cognosce. Aeuo auorum Barbaries vixit, nostro nata Typographia. illa corruptrix librorum, atque artium meritò audit. Hæc, ita propagatrix, vt ministrorum imperitia, calida excudentium festinatione, turbari sæpissimè, imò obstrui, purissimos illos veterum fontes docti omnes ingemiscant, & ni repararent & perpurgarent quidam ex iis, eos diligenti opera, ausim ego sacramento quinquagenario contendere, si quis è veteribus illis Patribus

con-

conscriptis prodeat, vix versum vnum è denis agnoscat. fidem vel vnus fecerit elegantissimus noster Papinius, qui in vulgus eo vsque deformatus circumfertur, vt plus vulnerum vnus ex eo liber, quam Scœuæ apud Cæsarem clypeus, tela præferret: plures sordes contraxerit, quam si ætatem in Camarina palude iacuisset. vulnera hæc, omnibus artis ingeniique ascitis subsidiis, sanare, maculas iudicij (vt sic loquar) spongia eluere, princeps mihi cura. modeste tamen, vt decet hanc ætatem. In contextu ipso nihil mutaui, nisi vbi vulgata penè ex'en a, nostram lectionem libri veteres consensu adstruerét, lex versus, aut structura orationis liquidæ veritatis ostenderent. minutula quædam, in queis etsi vix vlla discrepantia sępè à ensu vulgato, euphonia tamen, interdum & occulta quædam energia, ad oram libri reieci. reliquas variantes lectiones, sicubi maioris momenti, vna cum meis coniecturis, partim vt existimo, veras, partim veritati proximas, inter Scholia reposui. vnicè studens ne quid calidè affirmarem. maluique interdum ambigua quædam vlcera relinquere, quam (quod multi hodie) infligere nouum vulnus, contentus indicasse, & litem ad tribunal detulisse. decidet eam spero aliquando ex Criticorum Senatu, magnus aliquis prætor. Hæ-

ſtoriæ, moribus, perſonis, dictionibus facem interpretationis ita prætuli, vt tamen commentatoris vicem non ſubirem, ſed Scholiaſtæ. Poetis omnibus, decantatas fabulas explicare, eo denique deflectere, *Qua facit aſſiduo tramite vulgus iter*, fanaticorum duxi, & eorum qui exierunt de poteſtate ambitum quoque illum Ciceronianæ dictionis, non adhibuiſſe me, haud excuſo. ſanare volui, non ornare: vſum quæſiui, non pompam. & præter decorum duxi, minutulis his notis, induere oratoriam veſtem. Si breuitate placui, & ſimplici munditia, non onerosa, ſcopum tetigi ad quem collineabam. Morbi qui plerumque Correctores hodie vexat, vt ſic ſuas tueantur partes, vt alienas oppugnent, ac laudis occaſionem de aliorum erratis petant; ne veſtigium quidem notabis. nihil odio dedimus, nihil ſtomacho, ad probandum (ſi liceret) quã improbandum proniores. At Philoſophum interdum egi, & cenſorem morum. iam enim is ſermo auribus meis inerrat: vtinam verum dicerent! nam hoc volui. nec philologa modo promulcide, conuiuas meos excipere, ſed firmiore etiam Philoſophiæ dape, non amœniore ſolum doctrina allicere, ſed acri quodam ſermonum ſale, ſordes abſtergere animorum; mihi inter metas, cui bono, id non bonum? modus tantum ſeruetur, quem ſecu-

tum

tum me scio, assecutum spero. Hic trames quem calcaui, fulcrum quo superaui cliuos, libri veteres, quos studiose conquisitos varios cum cura inspexi, duos signatè verè veteres. Elegantissimi Lipsij vnus erat, qui admirabile dictu quas notas, sinceri codicis sæpe prætulerit, alter in Louaniensi hoc Athæneo Buslidiani collegij Trilinguis, optimæ itidem notæ. Laudo etiam interdum codices duos vetustissimos bibliothecæ S. Laurentij Leodiensis: & vnum nihilo deteriorem, optimi Belgarum Caroli Langij. sed, vt vnicuique suum tribuam, eiusdem Langij industria. is enim tres illos codices, studiosè composuerat, & suaptè manu variantem lectionem adnotarat libro, quem communicauit mihi Antuerpiensium Antistes, clarissimus Torrentius. sicubi discreparent, in Scholiis signatè expressi ad marginem libri, initiali litera, discriminaui. excusos quinque composui apud Aldum duos, anno ∞ I O. XI ∞ I O. XIX. alios Parisiis, Lugduni, Basileæ, accessit his editio Veneta vetus, anni ∞ C C C C. XC. quam suo merito, (bonitate enim cũ MSS. certabat) indigitaui, *Editionem principem*: Locum manifestariè mendosum sicubi non libri scripti solum, sed ex editis vnus aut alter argueret, medicinam indicaret, admisi: etiam nulla in Scholiis facta mentione.

L. Lips. codex.
B. Busl.
C Caroli Langij.
La. S. Laurētij
V. veteres consensu

Nonnulli in Critico isto grege aliter scio, at ego non MSS. modo, sed & excusorum variantes lectiones congerere, vastum duco, imò vanum & ridiculum laborem. Cum scirem vt à mendis purus prodiret Statius, sed nouiter prodiret, bene quid hactenus excusum? maneat. At editionem principem interdum aduocaui. ita est. sed vice libri scripti. ante centum annos excusa, spisso & raro hodie inuenitur. Quod superest, te beneuole Lector cogitare velim, corrigendi Papinij præcedente, quem subsequerer nullo, ingressum me viam: quo æquior sis industriæ meæ, neque tam reprehensione sicubi defecero, quàm vbi perduxero, laude dignum iudices. eò vsque certè sustineas nigrum calculum, donec à Scholiis diuerteris ad Statium ipsum, & cum eius lectione correctiones nostras composueris. Denique adolescentiæ nostræ memor haud graue sit vbi Lesbia norma

Saltem faciam messem, quod audacter Lucretio potero succinere:

Auia Pieridum peragro loca, nullius ante
Trita solo, iuuat integros accedere fonteis,
Atque haurire, iuuatque nouos decerpere flores;
Insignemque meo capiti petere inde coronam,
Vnde prius nulli velarunt tempora Musæ.

In quo omine finio, & te saluere iubeo quisquis es Lector.

IN

IN STAT. PAPINIVM A IOH. BERNARTIO emendatum.

ECcum Papinium benigne Lector.
Quis hic Papinius? poeta magnus,
Vel dicam potius, Poeta summus:
Certè proximus est Poeta summo,
Quod meum fateatur ipse Liuor.
Hic diu squalidus, impolitiaque
Censori meritò notandus, inter
Errabat nitidos suos sodales:
Donec perdolitum id tibi erudite
BERNARTI & capis asciam ac dolabram:
Et quidquid rude, quidquid imperita
Astruxit manus, aut manus libauit,
Dedolas simul & reponis, idque
Rectâ iudicij regente normâ.
Quas grates tibi posteri, & iuuentus
Præsens est habitura? credo magnas.
Debebunt equidem tuam ipse quercu
Frontem Papinius libens coronat,
Hac, quam Cæsar ei negauit olim.

I. LIPSIVS.

IOH. BERNARTI AD P. STATI PAPINI THEBAIDOS LIBRVM I.

SCHOLIA.

BELLORVM omnium quæ inter Græcos priscis temporibus fuere, si Troianum excipias, celeberrimum semper habitum Thebanum illud, inter Oedipi filios, mirabili nescio magis, an miserabili exitu gestũ, ante Christi natalem annis circiter ∞ CC. XXVI. ante primam Olympiadem CCCC. LVII. ante Vrbem conditam CCCC LXXXI. Fugitiuam certè eius memoriam retrahere conati præstantissimi quiq; viri, quà inter Græcos, quà Latinos. ipse Poëta Princeps in hac cura. testis Pausanias, qui signatè Bœoticis: Ἐποιήθη δὲ ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ ἔπη Θηβαΐς· τὰ δὲ ἔπη ταῦτα Κελαῖνος ἀφικόμενος αὐτῶν ἐς μνήμην, ἔφησεν Ὅμηρον τὸν ποιήσαντα εἶναι. Καλαίνῳ δὲ πολλοί τε καὶ ἄξιοι λόγου κατὰ ταὐτὰ ἔγνωσαν. Ἐγὼ δὲ τὴν ποίησιν ταύτην μετά γε Ἰλιάδα καὶ τὰ ἔπη τὰ ἐς Ὀδυσσέα ἐπαινῶ μάλιστα. *Et hac quidem bellum aduersus Thebas versibus præscriptum. Eorum versuum Calenus mentionem faciens, ab*

Ad Thebas, quãdo pugnatũ. Bus. in Chro.

Thebani belli scriptores, Homerus. Antimachus.

Homero factos censet; cui multi & ij non ignobiles auctores, assentiuntur. Ego etè poësin illam secundum Homeri Iliadem & Odysseam plurimi facio. Operam etiam & quidem largam* heroico versu contulit Antimachus. cui rei fidem facit vel vnus Athenæus, qui eius Thebaidem compluries citat. & ille idē Pausanias, qui in Arcadicis ex ea Arionē Adrasti describit, versibus suo loco transcribendis. Nec defuere officio Latini. Ponticus sanè cum laude sudauit in hoc circo. author mihi affirmandi Propertius, apud quem lego:

Dum tibi Cadmea dicuntur Pontice, Thebæ
Armáque fraterna tristia militia:
Atque ita sim felix, primo contendit Homero,
Sint modò fata tuis mollia carminibus,
---Nos consuemus, &c.

Attium quoque Tragœdum admouisse manū, videre licet ex veterum scriptorū reliquiis, & fractis quasi membris quæ apud Nonium. Et hi quidem quasi Primipili inter eos, qui caliginem quā huic bello obiicere potuisset temporis iniuria, ingenij dispellere voluerunt. sed hoc tantū nihil enim ex Musæo hoc ædificio reliquum præter *rudera*, quæ nihilominus vt ruta & cæsa ex auita hæreditate, haud immeritò doctos delectant. Extant tamen adhuc & ad nos peruenere (liceat huc alludere) Hastatorum quorundam & Principum scripta. signatè Æschyli ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΙΣ, quam elegantissimè, stylo ad veteres Tragicos Latinos quàm proximè accedente, vulgauit Q. Sep. Florens Christianus. Teritur etiam omniū manibus ignoti Poëtæ, sed alti, Dij boni! & magni *Thebais*. vulgus eam Senecæ Iuniori tribuit. at nō ego, nec vllus ex iis (fidenter dico) *quis esse Corculu datum est*. non meridie clarior lux quàm principem hanc locum inter

** XXIV. volumina confecisse volunt antea quam duces ad Thebas perduxisset. Lib. XI. & alibi.*

Ponticus.

Attius.

Æschilus.

Ignotus poëta.

et Latinas, atque haud ſcio an etiam Græcas Tragœdias tenere. qui eam cum ſociis in veri iudicij trutina componet, pepo non homo, niſi ab altiore ſuſpicetur aura ſtrictim interim rem tangit, & ea quæ ex illa habemus initium vix adumbrant, adeò non finẽ. quo magis debemus Papinij noſtri ſcriptis, in quibus feliciter præſtatur vtrũque, maculas complures, ſæculi illius elegantia, quo literas fere barbaries erat, excuſorũ deniq; negligentia, contraxiſſe video: ſed & in iis eluendis non inutiliter laboraſſe me *ſperat quidem animus, quò eueniat dijs in manu eſt*. tu faue beneuolè Lector, & donec melius quid alius adferat, fruere his noſtris. ego initio facem tibi præferam ſatis claram, & ex Diodori Siculi Hiſt. IV. libro caput adſcribam: potiorẽ Statiani argumenti partem, ſummámque totius operis carptim & quaſi ſalutatim complectens.

Λάϊος ὁ Θηβῶν βασιλεὺς, γήμας Ἰοκάστην τὴν Κρέοντος, καὶ χρόνον ἱκανὸν ἄπαις ὢν, ἐπηρώτησε τὸν θεὸν περὶ τέκνων γενέσεως. τῆς δὲ Πυθίας εἰπούσης χρησμὸν, αὐτῷ μὴ συμφέρειν γενέσθαι τέκνα. (τὸν γὰρ ἐξ αὐτοῦ τεκνωθέντα, πατροκτόνον ἔσεσθαι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν πληρώσειν μεγάλων ἀτυχημάτων) ἐπιλαθόμενος τοῦ χρησμοῦ ἐγέννησεν υἱὸν, καὶ ἐξέθηκε τὸ βρέφος, διαπερονήσας αὐτοῦ τὰ σφυρὰ σιδήρῳ. δι' ἣν αἰτίαν Οἰδίπους ὕστερον ὠνομάσθη. οἱ δ' οἰ-

Laius Thebanorum rex ducta vxore Iocaſta Creõtis filia, cùm diu improlis eſſet, conſuluit oraculum de liberorum procreatione. Reſponſum dante Pythia, ipſi non conducere prolem habere (nam qui ex eo proditurus eſſet filius patrem occideret, & domum omnem infortunijs impleret) neglecto oraculo, genuit nihilominus filium, & infantem expoſuit, traijciens pedes eius ferro. vnde & Oedipus poſtea cognominatus eſt. Sumptũ pue-

rũ famuli exponere quidẽ noluerunt, dederunt autem Polybi uxori, quæ nõ poterat gignere liberos. Deinde cùm puer iã vir factus esset, Deũ de infante exposito cõsulere statuit Laius. Oedipus quoque à quodã de expositione certior factus, & ipse Pythiam qui veri parẽtes forent, rogatũ proficiscebatur. Cùm ambo apud Phocidẽ inuicem obuiam facti essent, Laiusque illum via decedere superbiùs iussisset, Oedipus ira percitus Laium occidit inscius parentẽ esse. Eo tẽpore fabulãtur Sphingem beluã biformem venisse Thebas, proposuisseque ænigma, si quis solueret: ac multos ab ea imperitos soluẽdi interemptos. Soluenti præmium Iocastæ cõnubium, & Thebanorum regnum propositũ esset, nullus excepto Oedipo ænigma soluere potuit. Id erat eiusmodi à Sphinge propositũ, Quid esset idẽ bipes, tripes, quadrupes? *Ceteris addubitantibus, Oedipus ait hominem*

κεῖται λαβόντες τὸ παιδίον, ἐκθεῖναι μὲν οὐκ ἠθέλησαν, ἐδωρήσαντο δὲ τῇ Πολύβου γυναικὶ, μὴ δυναμένῃ γεννῆσαι παῖδας. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνδρωθέντος τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Λάιος ἔκρινεν ἐπερωτῆσαι τὸν θεὸν περὶ τοῦ βρέφους τοῦ ἐκτεθέντος. ὁ δὲ Οἰδίπους μαθὼν παρά τινος τὴν καθ' ἑαυτοῦ ἐπιβουλὴν ἐπεχείρησεν ἐπερωτῆσαι τὴν Πυθίαν περὶ τῶν κατ' ἀλήθειαν γονέων. κατὰ δὲ τὴν Φωκίδα τούτων ἀλλήλοις ἀπαντησάντων, ὁ μὲν Λάιος ὑπερηφάνως ἐκχωρεῖν τῆς ὁδοῦ προσέταττεν· ὁ δὲ Οἰδίπους ὀργισθεὶς ἀπέκτεινε τὸν Λάιον, ἀγνοῶν ὅτι πατὴρ ἦν αὐτοῦ. Καθ' ὃν δὴ χρόνον μυθολογοῦσι σφίγγα διμορφον θηρίον, παραγενομένην εἰς τὰς Θήβας, αἴνιγμα προτιθέναι τῷ δυναμένῳ λῦσαι. καὶ πολλοὺς ὑπ' αὐτῆς δι' ἀπορίαν ἀναιρεῖσθαι. προτεθειμένου δὲ ἐπάθλου φιλανθρώπου τῷ λύσαντι, γαμεῖν τὴν Ἰοκάστην, καὶ βασιλεύειν τῶν Θηβῶν, ἄλλον μὲν μηδένα δύνασθαι γνῶναι τὸ προτεθειμένον, μόνον δὲ Οἰδίπουν λῦσαι τὸ αἴνιγμα. ἦν δὲ τὸ προτεθὲν ὑπὸ τῆς σφιγγὸς, τί ἐστι τὸ αὐτὸ δίπουν, τρίπουν. καὶ

τετρά-

τετράποδα ὑπάρχειν, δι' ... φίλων, ὁ Οἰδίπους ἀπεφήνατο ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθέν, νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράποδα εἶναι. αὐξήσαντα δέ, δίπουν, γηράσαντα δέ, τρίπουν, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν. ἀπολέσθαι τὴν μὲν σφίγγα κατὰ τὸν μυθολογούμενον χρησμὸν ἑαυτὴν κατακρημνίσαι. τὸν δὲ Οἰδίπουν γήμαντα τὴν ἀγνοουμένην ὑφ' ἑαυτοῦ μητέρα, γεννῆσαι δύο μὲν υἱούς, Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην, δύο θυγατέρας, Ἀντιγόνην καὶ Ἰσμήνην. τῶν δ' υἱῶν ἀνδρωθέντων, καὶ τῶν περὶ τὴν οἰκίαν ἀσεβημάτων γνωσθέντων, τὸν μὲν Οἰδίπουν ὑπὸ τῶν υἱῶν ἔνδον μένειν ἀναγκασθῆναι διὰ τὴν αἰσχύνην· τοὺς δὲ νεανίσκους παραλαβόντας τὴν ἀρχήν, ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους, παρ' ἐνιαυτὸν ἄρχειν. πρεσβυτέρου δ' ὄντος Ἐτεοκλέους τοῦτον πρῶτον ἄρξαι, καὶ διελθόντος τοῦ χρόνου, μὴ βούλεσθαι παραδιδόναι τὴν βασιλείαν, τὸν δὲ Πολυνείκην κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀπαιτεῖν τὴν ἀρχήν. τοῦ δὲ ἀδελφοῦ μὴ ὑπακούοντος, φυγεῖν εἰς Ἄργος πρὸς Ἄδραστον τὸν βασιλέα. καθ' ὃν δὴ χρόνον φασὶ Τυδέα τὸν Οἰνέως ἐν Καλυδῶνι τοὺς ἀνεψιοὺς ἀν-

esse, qui infans quadrupes esset, auctus ætate bipes, iã senior factus tripes, ut qui baculo ob imbecillitatem sustentaretur. Tum Sphinx iuxta oraculum seipsum ex loco excelso præcipitauit. Oedipus matrem ignotam uxorem sumpsit, quatuórque ex ea genuit liberos, duos filios, Etheoclem & Polynicem, duas verò filias, Antigonem & Ismenem. Filij cùm ad ætatem venissent, domestica impietate cognita, Oedipum coëgerunt ob dedecus non egredi domum. Ipsi sumpto regno inuicem pacti sunt ut singuli alternis annis imperarent. Etheocli quia maior esset, primus imperij annus cederet. Is acto anno renuit regnũ tradere. Polynices verò ex fœdere id repetijt, nec impetrato Argos ad Adrastum regẽ confugit. Hoc tẽpore Tydeum aiunt Oenij filium cùm in Calydone Alca-

stum, Liciotheumq; nepotes occidisset, ex Aetholia & ipsum aufugisse Argos. His duobus Adrastus benigne susceptis, quodã responso motus utrique filias uxores iunxit, Polynici Argiam, Deiphylem Tydeo. Adolescentes cùm à rege probarentur, magnáque eorum virtutis exspectatio esset, is gratificans ambos in patriam promisit se reducturum. verùm cùm censeret primùm debere Polynicem restitui, ad Etheoclem misit Tydeum, de reditu acturum. aiúntque eum quinquaginta viros, quos Etheocles in insidijs posuerat, omnes interfecisse, & præter opinionem saluũ rediisse. Adrastum cùm hæc audisset, ea quæ ad bellum spectarent præparasse, adsciuit autem ad belli societatem Capaneum, Hippomedontem; Parthenopæum Atalantæ Schœneidos filium. Suadebant amici Polynicis, ut ad bellum Amphiaraus vates duceretur. At is cùm ex scientia va-

λοντα, Ἀλκάθοον καὶ Λυκωπέα, φυγεῖν ἐκ τῆς αἰτωλίας εἰς Ἄργος. Ἄδραστον δὲ ἀμφοτέρους φιλοφρόνως ὑποδεξάμενον, κατά τι λόγιον συνοικίσαι τὰς θυγατέρας αὐτοῖς. Ἀργείαν μὲν Πολυνείκει, Δηϊπύλην δὲ Τυδεῖ. δοκιμουμένων δὲ τῶν νεανίσκων, καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς παρὰ τοῦ βασιλέως τυγχανόντων, φασὶ τὸν Ἄδραστον χαριζόμενον αὐτοῖς, ἐπαγγείλασθαι κατάξειν ἀμφοτέρους εἰς τὰς πατρίδας. κρίναντος δ' αὐτοῦ πρότερον καταγαγεῖν τὸν Πολυνείκην, ἄγγελον ἀποστεῖλαι Τυδέα πρὸς Ετεοκλέα περὶ τῆς καθόδου. ἐνταῦθα φασὶ τὸν μὲν Τυδέα ἐνεδρευθέντα κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοῦ Ετεοκλέους πεντήκοντα ἀνδράσιν, ἅπαντας ἀνελεῖν, καὶ παραδόξως εἰς τὸ Ἄργος διασωθῆναι· τὸν δὲ Ἄδραστον πυθόμενον τὰ συμβάντα, παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν στρατείαν, πείσαντα μετασχεῖν τοῦ πολέμου Καπανέα τε καὶ Ἱππομέδοντα, καὶ Παρθενοπαῖον τὸν Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως. τῶν δὲ περὶ τὸν Πολυνείκην ἐπιβαλομένων πείθειν Ἀμφιάραον τὸν μάντιν

στρα

συστρατεύειν αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο μὴ συγχωροῦντος, Πολυνείκην φασὶ τὸν χρυσοῦν ὅρμον, ὃν Ἀθηνᾶ μυθολογοῦσιν Ἁρμονίᾳ δωρήσασθαι, δοῦναι τῇ γυναικὶ τοῦ Ἀμφιαράου, ὅπως τὸν ἄνδρα πείσῃ συμμαχῆσαι· καθ' ὃν δὴ χρόνον Ἀμφιαράου πρὸς Ἄδραστον στασιάζοντος περὶ τῆς βασιλείας, ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους, καθ' ἃς ἐπιτρέπειν κρῖναι περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων Ἐριφύλην, γυναῖκα μὲν οὖσαν Ἀμφιαράου, ἀδελφὴν δ' Ἀδράστου. τῆς δὲ τὸ νίκημα περιθείσης Ἀδράστῳ, καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Θήβας στρατείας ἀποφηναμένης, δεῖν στρατεύειν. ὁ μὲν Ἀμφιάραος δόξας ὑπὸ τῆς γυναικὸς προδεδόσθαι, συστρατεῦσαι μὲν ὡμολόγησεν, ἐντολὰς δὲ ἔδωκεν Ἀλκμαίωνι τῷ υἱῷ, μετὰ τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν τὴν Ἐριφύλην ἀνελεῖν. οὗτος μὲν οὖν ὕστερον κατὰ τὰς τοῦ πατρὸς ἐντολὰς ἀνεῖλε τὴν μητέρα, καὶ διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ μύσους εἰς μανίαν περιέστη. οἱ δὲ, περὶ τὸν Ἄδραστον καὶ Πολυνείκην καὶ Τυδέα προσλαβόμενοι τέτταρας ἡγεμόνας, Ἀμφιάραον, Καπανέα καὶ Ἱππομέδοντα, ἔτι δὲ Παρθε-

ticinandi prauideret, si eo bello afforet se periturum, idque propterea recusauit. ferunt Polynicem aureum torquem à Minerua Harmonia datum, Amphiarai vxori, quo belli societatem viro persuaderet, donasse. Eo tempore Amphiaraus Adrastúsque de regno dißidentes pepigerunt ad Eriphylem Amphiarai coniugem, Adrasti autem sororem, omne dissensionum iudicium referre. Illa pro Adrasto sententiam tulit, adijciens vt belli Thebis inferendi socius Amphiaraus adiutórque esset. Amphiaraus existimans se ab vxore proditum, consensit ad bellum ire, sed Alcmeoni filio mandata dedit, vt post suum obitum Eriphylem perimeret. Quod patris mandatum postea executus, facinoris conscientia in insaniam versus est. Adrastus, Polynices ac Tydeus, ad bellum ituri, quatuor eligerunt duces, Amphiaraum, Capanaum,

Hippomedõta, & Parthenopæũ. Qui omnes cum magno exercitu aduersus Thebas profecti sunt. Post deinde Etheocles & Polynices sese mutuo interfecerunt. Capaneus magno impetu scalis murũ ascendẽs mortẽ oppetijt Amphiaraus in terra hiatum cum curru delatus, nunquã postea visus est. eodem modo reliqui duces omnes, præter Adrastum, multiq́ præterea mortales occubuerunt, quorum sepeliẽdorũ facultas à Thebanis cum denegata esset, insepultos relinquẽs Adrastus, Argos rediit. Cæterũ cùm nullus eos sepelire auderet, soli Athenienses, qui eo teros benignitate anteibant, omnes qui in Cadmea ceciderant, sepeliuerunt.

νοπαῖον τὸν Αταλάντης τῆς Σχοινέως, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὰς Θήβας, ἔχοντες δύναμιν ἀξιόλογον. μετὰ δὲ ταῦτα Ετεοκλῆς μὲν καὶ Πολυνείκης ἀλλήλους ἀνεῖλον Καπανεὺς δὲ βιαζόμενος, καὶ διὰ τῆς κλίμακος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβαίνων. ἐτελεύτησεν. Αμφιάραος δὲ χανούσης τῆς γῆς, ἐμπεσὼν εἰς τὸ χάσμα μετὰ τοῦ ἅρματος ἄφαντος ἐγένετο. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἀπολομένων, πλὴν Αδράστου, καὶ πολλῶν στρατιωτῶν καταπεσόντων οἱ μὲν Θηβαῖοι τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν οὐ συνεχώρησαν ὁ δὲ Αδραστος ἀπολιπὼν ἀτάφους τοὺς τετελευτηκότας, ἐπανῆλθεν εἰς Ἄργος. ἀτάφων δὲ μενόντων τῶν ὑπὸ τὴν Καδμείαν πεπτωκότων σωμάτων, καὶ μηδενὸς τολμῶντος θάπτειν, Αθηναῖοι διαφέροντες τῶν ἄλλων χρηστότητι, πάντας τοὺς ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ πεπτωκότας ἔθαψαν.

Hæc de belli huius causa, progressu ac fine, tradidit Diodorus: cuius sentẽtiã Pausanias, nõ solũ labefactare, sed quã Homeri testimonio, quã ratiõib. euertere conatur, verba eius hęc sunt in Bœoticis:

Laius autẽ cùm regnum teneret, & uxorem haberet [illegible]cam, oraculum ei red[illegible]phis à filio, si [illegible]casta nascere-

Λαΐῳ βασιλεύοντι, καὶ γυναῖκα ἔχοντι Ιοκάστην, μάντευμα ἦλθε ἐκ Δελφῶν, ἐκ τοῦ παιδὸς οἱ τὴν τελευτὴν [illegible], εἰ τέκοι τινὰ Ιοκάστη.

μιόσατς. Καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τούτῳ τὸν Οἰδίποδα ἐκτίθησιν· ὁ δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποκτενεῖν ἔμελλεν ὡς ηὐξήθη. καὶ τὴν μητέρα ἔγημε, παῖδας δ' ἐξ αὐτῆς οὐ δοκῶ οἱ γενέσθαι, μάρτυρι Ὁμήρῳ χρώμενος, ὃς ἐποίησεν ἐν Ὀδυσσ.

tur, interitum sibi imminere: quare recens natum Oedipum exposuit. At ille cùm adolevisset, & patrem occidit, & matrem ipsam uxorem duxit. filios verò ex ea nullos omnino genuisse ego arbitror. testimonio mihi qui in Odyssea leguntur Homeri versus:

Μητέρα τ' Οἰδιπόδαο ἴδον καλὴν Ἐπικάστην,
Ἣ μέγα ἔργον ἔρεξεν ἀϊδρείῃσι νόοιο,
Γημαμένη ᾧ υἱεῖ· ὁ δ' ὃν πατέρ' ἐξεναρίξας
Γῆμεν, ἄφαρ δ' ἀνάπυστα θεοὶ θέσαν ἀνθρώποισι.

Vidi etiam Oedipodis matrem formosam Epicastem,
Quae foedè imprudens temeravit crimine vitam,
Gnati iuncta toro: genitorem occiderat ille,
Mox facinus visum est superis abolere nefandum.

Πῶς οὖν ἐποίησαν ἀνάπυστα ἄφαρ, εἰ δὴ τέσσαρες ἐξ Ἰοκάστης ἐγένοντο παῖδες τῷ Οἰδίποδι; οἱ ἐξ Εὐρυγανείας τῆς Ὑπέρφαντος ἐγεγόνεισαν, δηλοῖ δὲ καὶ ὁ τὰ ἔπη ποιήσας ἃ Οἰδιπόδια ὀνομάζουσι καὶ Ὀνασίας Πλαταιᾶσιν ἔγραψε κατηφῆ τὴν Εὐρυγάνειαν ἐπὶ τῇ μάχῃ τῶν παίδων. Πολυνείκης δὲ περιόντος καὶ ἄρχοντος Οἰδίποδος, ἐξῆλθεν ἐκ Θηβῶν δέει μὴ τελεσθεῖεν ἐπὶ σφίσιν αἱ κατάραι τοῦ πατρὸς. Ἀφικόμενος δὲ ἐς Ἄργος καὶ θυγατέρα Ἀδράστου λαβὼν, κατῆλ-

Qui enim ius flagitij fama statim potuisset adoleri, si quatuor fuissent ex Iocasta liberi suscepti? verùm Eurygan ea illos Hyperphātis filia peperit. quod is qui carmina illa condidit quae Oedipodia nominant, declarat. Onasias etiā Plataeēsibus tristē demisso vultu, ob filiorū dimicationem pinxit Eurygeneā. Polynices vivente adhuc & imperāte Oedipo, Thebis discessit, ne diris quib ipsos pater devouerat esset obnoxius. Cum autem Argos cōfugisset, & iam filiā ei nuptum dedisset Adrastus, Eteoclis fra-

tris accersitu, post Oedipi mortem Thebas reuersus est. Orto verò cum fratre dissidio, iterum exulauit, fretúsque soceri opibus, dũ regnum conatur recipere, exercitum quidem perdidit. congressi verò ex prouocatione singulari certamine fratres ambo mutuis confecti vulneribus ciciderunt.

θεν, ἐς Θήβας μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Ἐτεοκλέους μετὰ τὴν τελευτὴν Οἰδίποδος· κατελθὼν δὲ ἐς διαφορὰν ἀφίχθη τῷ Ἐτεοκλεῖ, καὶ οὕτω τὸ δεύτερον ἔφυγε. Δεηθεὶς δὲ Ἀδράστου δοῦναί οἱ δύναμιν τὴν κατάξουσαν πλείστην στρατιὰν ἀπώλεσε, καὶ πρὸς τὸν Ἐτεοκλέα αὐτὸς μονομαχεῖ κατὰ πρόκλησιν καὶ οἱ ἀμφότεροι μονομαχοῦντες ἀποθνήσκουσιν.

Ita Pausanias, ita Diodorus. à quibus rursus in Οἰδίπους Suidas, (siue quem more suo exscribit) in diuersam planè abiit sententiam, in nonnullis cũ vtroq; cõueniens, in pluribus ex diametro dissentiens adeò vt extra limitẽ extráq; oleas (quod dicitur) non iturũ me crediderim, si & historiolã quã ille tradit, etiam huc transcripsero. Est autẽ talis:

Laius Thebanorum rex vxerem habuit Iocastem, ex qua nata ei proles Oedipus. eo nato oraculum pater accepit, quod propriæ matri puer ille misceretur. Et iussit eum abiici in montem, & ligno circumplecti pedes. Quem cùm inuenisset agricola nomine Melobus educauit, Et Oedipoda dixit, quia tumefactos haberet pedes à ligno quod appellatur Cu-[illegible]us. vir autem factus la-

Λάϊος ὁ Θηβαίων βασιλεὺς ἔσχε γυναῖκα Ἰοκάστην ἐξ ἧς γεγόνει αὐτῷ παῖς Οἰδίπους. τούτου γεννηθέντος, χρησμὸν ἔλαβεν ὁ πατὴρ, ὅτι τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ μητρὶ μιγήσεται ὁ παῖς· καὶ κελεύει αὐτὸν εἰς ὄρος ῥιφθῆναι καὶ ξύλῳ περιπλακῆναι τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὃν εὑρηκὼς γεωργὸς ὀνόματι Μέλιβος ἀνεθρέψατο καὶ Οἰδίποδα ὠνόμασε διὰ τὸ ὠγκωμένους ἔχειν τοὺς πόδας ὑπὸ τοῦ ξύλου τοῦ καλουμένου κύφου. γεγονὼς δὲ ἀνδρεῖος ἐλῄστευεν, κα-

ὃν καιρὸν καὶ ἡ λεγομένη
σφὶγξ ἐφάνη γυνὴ δυσει-
δὴς καὶ θηριώδης τὴν φύσιν.
ἀποβαλοῦσα γὰρ τὸν ἄνδρα καὶ
συναγαγοῦσα χεῖρα, καὶ τό-
πον καταλαβοῦσα δύσβατον
τοὺς παριόντας ἐφόνευε. ὁ οὖν
Οἰδίπους δεινόν τι βουλευσά-
μενος δίδωσιν ἑαυτὸν μετ'
αὐτῆς λῃστεύειν. καὶ ἀποτηρή-
σας καιρὸν ὃν ἠβούλετο, λόγχῃ
ἀναιρεῖ αὐτὴν, καὶ τοὺς μετ'
αὐτῆς. οἱ δὲ Θηβαῖοι θαυ-
μάσαντες ἀναβοῶσιν αὐτὸν
βασιλέα. ὁ γοῦν Λάϊος ἀγα-
νακτήσας κατ' αὐτὴν, τούτοις
ἐπάγει πόλεμον. καὶ λίθῳ
βληθεὶς τὴν κεφαλὴν, τε-
λευτᾷ. ἡ δὲ Ἰοκάστη φοβου-
μένη τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν,
ἄγει τὸν Οἰδίποδα καὶ χειρο-
τονεῖ βασιλέα. καὶ γίνεται τούτου
γυνή, ἀγνοοῦσα ὅτι μήτηρ
αὐτοῦ ἐστίν. ἔσχε δὲ ἀπ' αὐτῆς
υἱοὺς δύο Ἐτεοκλέα καὶ Πο-
λυνείκην. ὕστερον δὲ μαθοῦ-
σα ὅτι υἱὸς αὐτῆς ἐστὶν, εἶπεν
αὐτὸ τῷ παιδί. ὁ δὲ ἀκούσας
ἔλαβον ἥλους καὶ πήξας τοῖς
ὀφθαλμοῖς, ἐτελεύτα. ἐάσας
τὴν βασιλείαν τοῖς δύο υἱοῖ-
σιν, οἳ ἐβασίλευον κατ' ἐνιαυ-
τόν. καὶ εἰς ἔχθραν ἐλθόντες
ἐπολέμησαν ἀλλήλους, καὶ ὁ-

*trocinia exercuit. Quo tē-
pore ea qua Sphynx dici-
tur apparuit, mulier de-
formis & ferina. Abiecto
enim viro, & manu con-
gregata, & loco occupato
difficili aditu, praetereun-
tes necabat. Oedipus igi-
tur graue aliquid medi-
tans, socium se dedit eius
latrocinio. & tempore ido-
neo quale voluerat obser-
uato, hasta eam interemit
& qui cum ipsa. At The-
bani admirati appellarūt
eum regem. Laius igitur
indignatus, bellum ijs in-
tulit, & lapide percussus
in caput interijt. Iocasta
autem metuens à regno
excidere, induxit Oedipo-
dem, & declarauit regem.
Et facta est eius vxor, i-
gnara quod mater esset.
Habuit ex ea filios duos
Etheoclea & Polyniecen.
Ac postea cùm didicisset
Iocasta filium suum esse,
indicium fecit Oedipodi.
qui audiens clauos acce-
pit, eósque defigens in ocu-
lis, obijt, relinquens regnū
duobus filijs, qui impera-
runt circiter annum. &*

tum inimicitia suborta, inuicem bellarunt. Et prendebatur ab Etheocle Polynices, qui Argos abiens duxit filiam regis Adrasti, & coniugis factus venit aduersus Thebas. Ibi singulari certamine congressus Etheocli, occidit eum, & ipse ab eo occisus. Socij autem dominitionem fecerunt.

διεδέχθη ὑπὸ Ἐτεοκλέους Πολυνείκης. καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸ Ἄργος, ἔγημε τοῦ βασιλέως Ἀδράστου τὴν θυγατέρα. καὶ στρατεύσας ἦλθεν ἐπὶ τὰς Θήβας. καὶ μονομαχήσας Ἐτεοκλεῖ, ἀναιρεῖ αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ἀνῃρέθη ὑπ' αὐτοῦ. οἱ δὲ σύμμαχοι αἰσχρῶς ἀπ[...]εῖχοι.

Hæc illi quis veriùs? non ego id dicam, tantùm moneo, à Diodoro Sophoclem, Euripidem, Lisimachum Alexandrinum, Senecam Iuniorem, nobilem etiam illum authorem Thebaidos, scriptorum denique omne vulgus stare. planè vt ex formula Senatoria. *hac pars adhuc maior esse videatur* præsertim accedente nō Pedario Senatore, sed Consulari Papinio nostro, quem iam aggredior. tu mihi dux vere Deus & manum hanc mentémque dirige.

De, significationem auget. Ciceroni, Suetonio, Horatio, lux.

Lib. 1. vers. 2. *Decertata odijs*) decertare, pro *valde & pertinaciter certare.* sunt hic igitur *alterna regna decertata odijs profanis*, pro quibus acriter & ad extremū certatum est, odiis externis & non fraternis. sic *deperire* pro *valde perire*, *despretus* pro *valdè spretus*, *deuitare* pro *valdè vitare*, *dedita* pro *valdè data* veteres dixerunt teste Festo. & hac notione *fugam defædam*. Cicero ad Atticum, *sordidos ac deparcos*. Suetonius Nerone, *deprælIantes*. Horatius car. 1. *dequestus & dequeritur* passim Papinius noster vsurparūnt.

vers. 5. *Sidonios raptus*) Europę, Cadmi, Amphionis, Pēthei, Semele, Athamātis fabulas, quas ingeniosissimè, paucissimis versibus, elegātissimus hic cōplectitur Poeta, vel ex vno Ouidio, decēnes pueriiam

[..]m sciunt. vt putidum foret tã expositis & prom-[..]is paginas implere.

17. *Quando Itala nondum)* blanditur Domitiano [C]æsari qui cõtra Dacos, Cattos & Sarmatas, varias [ex]peditiones suscepit, & vtcunque sæpius victus, [qu]am victor fuisset, duos tamen legitimos trium-[p]hos egit, semel laureum deportauit. adi Suetonium, Xiphilinum, & Eutropium, Domitiano.

Bellum in Dacos, Cattos, & Sarmatas.

30. *Desectos vertice Dacos)* caue τὸ *vertice* metaphoricôs pro honore accipias, aut etiam alio traxeris hoc verbum. ad verum sensum manu te ducet ipse Papinius Equo Max.

In Statio occultior intellectus.

--- tu tardum in fœdera montem,
Longo marte domas.

& Lach. Hetr.

Hæc est quæ victis parcentia fœdera Cattis,
Quæque suum Dacis donat clementia montem.

at cur montẽ? quia ne montana Dacia? ita credo: non displicet tamen quod viri docti iam pridem monuere, occultiorẽ sensum latere, & quia Dacis mons sacer, & sacerdos in monte Deus, ad fatuam hanc superstitionem alludere Poëtam. Strabo in hanc sententiam lib VII. παρὰ τοῖς Γέταις ὁ ἱερεὺς ὠνομάζετο θεός· καὶ τὸ ὄρος ὑπελήφθη ἱερόν, καὶ προσαγορεύουσιν οὕτως. *apud Getas sacerdos Deus dicitur & mons sacer existimatur & ita appellatur.* Nec te turbet quod Getas nominet, non Dacos, nam Daci etiam Getæ vocantur. Xiphilinus Domitiano: Δάκους δὲ αὐτοὺς προσαγορεύω, ὥσπερ που καὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς καὶ οἱ Ῥωμαῖοι σφᾶς ὀνομάζουσιν, οὐκ ἀγνοῶν ὅτι Ἑλλήνων τινὲς Γέτας αὐτοὺς λέγουσιν. *Eam gentem Dacos appello, nam ita se ipsi nominant, eodémque nomine à Romanis appellantur. etsi non ignoro eos à quibusdam Græcis Getas esse dictos,* hæc ille, at non imponat tibi, quod ad-

Qui Daci Romanis, Græcis Getæ.

rũ famuli exponere quidẽ noluerunt, dederunt autem Polybi uxori, quæ nõ poterat gignere liberos. Deinde cùm puer iã vir factus esset, Deũ de infante exposito cõsulere statuit Laius. Oedipus quoque à quodã de expositione certior factus, & ipse Pythiam qui veri parẽtes forent, rogatũ proficiscebatur. Cùm ambo apud Phocidã inuicem obuiam facti essent, Laiusque illum via decedere superbiùs iussisset, Oedipus ira percitus Laium occidit insciꝰ parentẽ esse. Eo tẽpore fabulãtur Sphingem beluã biformem venisse Thebas. propositu ſſeque ænigma, si quis solueret: ac multos ab ea imperitos soluẽdi interemptos. Soluenti præmium Iocastæ cõnubium, & Thebanorum regnum propositũ esset, nullus excepto Oedipo ænigma soluere potuit. Id erat eiusmodi à Sphinge propositũ, Quid esset idẽ bipes, tripes, quadrupes? Cæterũ addubitantibus, Oedipus ait hominem

κέτι λαβόντες τὸ παιδίον, ἐκθεῖναι μὲν οὐκ ἠθέλησαν, ἐδωρήσαντο δὲ τῇ Πολύβου γυναικὶ, μὴ δυναμένῃ γεννῆσαι παῖδας. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνδρωθέντος τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Λάϊος ἔκρινεν ἐπερωτῆσαι τὸν θεὸν περὶ τοῦ βρέφους τοῦ ἐκτεθέντος. ὁ δὲ Οἰδίπους μαθὼν παρά τινος τὴν καθ' ἑαυτοῦ ἐπιβολὴν ἐπεχείρησεν ἐπερωτῆσαι τὴν Πυθίαν περὶ τῶν κατ' ἀλήθειαν γονέων. μετὰ δὲ τὴν φωκίδα τούτων ἀλλήλοις ἀπαντησάντων, ὁ μὲν Λάϊος ὑπερηφάνως ἐκχωρεῖν τῆς ὁδοῦ προσέταττεν· ὁ δὲ Οἰδίπους ὀργισθεὶς ἀπέκτεινε τὸν Λάϊον, ἀγνοῶν ὅτι πατὴρ ἦν αὐτοῦ. Καθ' ὃν δὴ χρόνον μυθολογοῦσι σφίγγα, δίμορφον θηρίον, παραγενομένην εἰς τὰς Θήβας. αἴνιγμα προτεθῆναι τὸ δυναμένῳ λῦσαι. καὶ πολλοὺς ὑπ' αὐτῆς δι' ἀπορίαν ἀναιρεῖσθαι. προτεθειμένων δὲ ἐπάθλων φιλανθρώπως τῷ λύσαντι, γαμεῖν τὴν Ἰοκάστην, καὶ βασιλεύειν τῶν Θηβῶν ἄλλον μὲν μηδένα δύνασθαι γνῶναι τὸ προτεθειμένον, μόνον δὲ Οἰδίπουν λῦσαι τὸ αἴνιγμα. ἦν δὲ τὸ προ-

ποθὲν ὑπὸ τῆς σφιγγὸς, τί ἐστι τὸ αὐτὸ δίπουν, τρίπουν. καὶ

τετρά-

τετραπόδων ὑπαρχομένων δι' ἧς ἄλλων, ὁ Οἰδίπους ἀπεφήνατο ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθὲν, νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράπουν εἶναι. αὐξηθέντα δὲ, δίπουν, γηράσαντα δὲ, τρίπουν, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν. ἀπολέσθαι τὴν μὲν σφίγγα κατὰ τὸν μυθολογούμενον χρησμὸν ἑαυτὴν κατακρημνίσαι. τὸν δὲ Οἰδίπουν γήμαντα τὴν ἀγνοουμένην ὑφ' ἑαυτοῦ μητέρα, γεννῆσαι δύο μὲν υἱοὺς, Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην δύο θυγατέρας, Ἀντιγόνην καὶ Ἰσμήνην. τῶν δ' υἱῶν ἀνδρωθέντων, καὶ τῶν περὶ τὴν οἰκίαν ἀσεβημάτων γνωσθέντων, τὸν μὲν Οἰδίπουν ὑπὸ τῶν υἱῶν ἔνδον μένειν ἀναγκασθῆναι διὰ τὴν αἰσχύνην· τοὺς δὲ νεανίσκους παραλαβόντας τὴν ἀρχὴν, ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους, παρ' ἐνιαυτὸν ἄρχειν. πρεσβυτέρου δ' ὄντος Ἐτεοκλέους τοῦτον πρῶτον ἄρξαι, καὶ διελθόντος τοῦ χρόνου, μὴ βούλεσθαι παραδιδόναι τὴν βασιλείαν, τὸν δὲ Πολυνείκην κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀπαιτεῖν τὴν ἀρχήν. τοῦ δὲ ἀδελφοῦ μὴ ὑπακούοντος, φυγεῖν εἰς Ἄργος πρὸς Ἄδραστον τὸν βασιλέα· καθ' ὃν δὴ χρόνον φασὶ Τυδέα τὸν Οἰνέως ἐν Καλυδῶνι τοὺς ἀνεψιοὺς ἀν-

esse, qui infans quadrupes esset, auctus ætate bipes, iā senior factus tripes, ut qui baculo ob imbecillitatem sustentaretur. Tum Sphinx iuxta oraculum seipsum ex loco excelso præcipitauit. Oedipus matrem ignotam uxorem sumpsit, quatuórque ex ea genuit liberos, duos filios, Etheoclem & Polynicem, duas verò filias, Antigonem & Ismenem. Filij cùm ad ætatem venissent, domestica impietate cognita, Oedipum coëgerunt ob dedecus non egredi domum. Ipsi sumpto regno inuicem pacti sunt ut singuli alternis annis imperarent. Etheocli quia maior esset, primus imperij annus cederet. Is acto anno renuit regnū tradere. Polynices verò ex fœdere id repetijt, nec impetrato Argos ad Adrastum regē confugit. Hoc tēpore Tydeum aiunt Oenij filium cùm in Calydone Alca-

stum, Liciotheimæ nepotes occidisset, ex Ætholia & ipsum aufugisse Argos. His duobus Adrastus benigne susceptis, quodã responso motus utrique filias uxores iunxit, Polynici Argiam, Deiphylem Tydeo. Adolescentes cùm à rege probarentur, magnáque eorum virtutis exspectatio esset, is gratificans ambos in patriam promisit se reducturum. verùm cùm censeret primùm debere Polynicem restitui, ad Etheoclem misit Tydeum, de reditu acturum. aiúntque eum quinquaginta viros, quos Etheocles in insidijs posuerat, omnes interfecisse, & præter opinionem saluũ rediisse. Adrastum cùm hæc audisset, ea quæ ad bellum spectarent præparasse, adsciuit autem ad belli societatem Capaneum, Hippomedontem; Parthenopæum Atalanta Schœneidos filium. Suadebant amici Polynicis, ut ad bellum Amphiaraus vates duceretur. At is cùm ex scientia va-

λοντα, Ἀλκάθοον καὶ Λυκωπέα, φυγεῖν ἐκ τῆς αἰτωλίας εἰς ἄργος. Ἄδραστον δὲ ἀμφοτέρους φιλοφρόνως ὑποδέξασθαι, κατά τι λόγιον συνοικίσαι τὰς θυγατέρας αὐτοῖς. Ἀργείαν μὲν Πολυνείκει, Δηϊπύλην δὲ Τυδεῖ. εὐδοκιμούντων δὲ τῶν νεανίσκων, καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς παρὰ τῷ βασιλέως τυγχανόντων, φασὶ τὸν Ἄδραστον χαριζόμενον αὐτοῖς, ἐπαγγείλασθαι κατάξειν ἀμφοτέρους εἰς τὰς πατρίδας. κρίναντος δ' αὐτοῦ πρότερον καταγαγεῖν τὸν Πολυνείκην ἄγγελον ἀποστεῖλαι Τυδέα πρὸς Ετεοκλέα περὶ τῆς καθόδου. ἐνταῦθα φασὶ τὸν μὲν Τυδέα ἐνεδρευθέντα κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοῦ Ετεοκλέους πεντήκοντα ἀνδράσιν, ἅπαντας ἀνελεῖν, καὶ παραδόξως εἰς τὸ ἄργος διασωθῆναι· τὸν δὲ Ἄδραστον πυθόμενον τὰ συμβάντα, παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν στρατείαν, πείσαντα μεταχεῖν τοῦ πολέμου Καπανέα τε καὶ Ἱππομέδοντα, καὶ Παρθενοπαῖον ὃ Αταλάντης τῆς Σχοινέως. τῶν δὲ περὶ τὸν Πολυνείκην ἐπιβαλομένων πείθειν Ἀμφιάραον τὸν μάντιν

στρα-

συστρατεύειν αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο μὴ συγχωροῦντος, Πολυνείκην φασὶ τὸν χρυσοῦν ὅρμον, ὃν Ἀθηνᾶν μυθολογοῦσιν Ἁρμονίᾳ δωρήσασθαι, δοῦναι τῇ γυναικὶ τοῦ Ἀμφιαράου, ὅπως τὸν ἄνδρα πείσῃ συμμαχῆσαι· καθ' ὃν δὴ χρόνον Ἀμφιαράου πρὸς Ἄδραστον στασιάζοντος περὶ τῆς βασιλείας, ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους, καθ' ἃς ἐπέτρεπον κρῖναι περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων Ἐριφύλην, γυναῖκα μὲν οὖσαν Ἀμφιαράου, ἀδελφὴν δ' Ἀδράστου, τὸ δὲ νίκημα περιθείσης Ἀδράστῳ, καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Θήβας στρατείας ἀποφηναμένης, δεῖν στρατεύειν. ὁ μὲν Ἀμφιάραος δόξας ὑπὸ τῆς γυναικὸς προδεδόσθαι, συστρατεῦσαι μὲν ὡμολόγησεν, ἐντολὰς δὲ ἔδωκεν Ἀλκμαίωνι τῷ υἱῷ, μετὰ τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν τὴν Ἐριφύλην ἀνελεῖν. οὗτος μὲν οὖν ὕστερον κατὰ τὰς τοῦ πατρὸς ἐντολὰς ἀνεῖλε τὴν μητέρα, καὶ διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ μύσους εἰς μανίαν περιέστη. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄδραστον καὶ Πολυνείκην καὶ Τυδέα προσλαβόμενοι τέτταρας ἡγεμόνας, Ἀμφιάραον, Καπανέα καὶ Ἱππομέδοντα, ἔτι δὲ Παρθε-

ticinandi prauideret, si eo bello afforet se periturum, idque propterea recusauit. ferunt Polynicem aureum torquem à Minerua Harmonia datum, Amphiarai vxori, quo belli societatem viro persuaderet, donasse. Eo tempore Amphiaraus Adrastúsque de regno dissidentes, pepigerunt ad Eriphylem Amphiarai coniugem, Adrasti autem sororem, omne dissensionum iudicium referre. Illa pro Adrasto sententiam tulit, adijciens vt belli Thebis inferendi socius Amphiaraus adiutórque esset. Amphiaraus existimans se ab vxore proditum, consensit ad bellum ire, sed Alcmeoni filio mandata dedit, vt post suum obitum Eriphylem perimeret. Quod patris mandatum postea executus, facinoris conscientia in insaniam versus est. Adrastus, Polynices ac Tydeus, ad bellum ituri, quatuor eligerunt duces, Amphiaraum, Capanaeum,

Hippomedōta, & Parthenopaū. Qui omnes cum magno exercitu aduersus Thebas profecti sunt. Post deinde Etheocles & Polynices sese mutuo interfecerunt. Capaneus magno impetu scalis murū ascendēs mortē oppetijt. Amphiaraus in terræ hiatum cum curru delatus, nunquā postea visus est. eodem modo reliqui duces omnes, præter Adrastum, multiq; præterea mortales occubuerunt, quorum sepeliēdorū facultas à Thebanis cùm denegata esset, insepultos relinquēs Adrastus, Argos rediit. Cæterū cùm nullus eos sepelire auderet, soli Athenienses, qui ce eros benignitate anteibant, omnes qui in Cadmea ceciderant, sepeliuerunt.

νοπαῖον τὸν Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὰς Θήβας, ἔχοντες δύναμιν ἀξιόλογον. μετὰ δὲ ταῦτα Ἐτεοκλῆς μὲν καὶ Πολυνείκης ἀλλήλους ἀνεῖλον. Καπανεὺς δὲ βιαζόμενος, καὶ διὰ τῆς κλίμακος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβαίνων, ἐτελεύτησεν. Ἀμφιάραος δὲ χανούσης τῆς γῆς, ἐμπεσὼν εἰς τὸ χάσμα μετὰ τοῦ ἅρματος ἄφαντος ἐγένετο. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἀπολομένων, πλὴν Ἀδράστου, καὶ πολλῶν στρατιωτῶν καταπεσόντων, οἱ μὲν Θηβαῖοι τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν οὐ συνεχώρησαν, ὁ δὲ Ἄδραστος ἀπολιπὼν ἀτάφους τοὺς τετελευτηκότας, ἐπανῆλθεν εἰς Ἄργος. ἀτάφων δὲ μενόντων τῶν ὑπὸ τὴν Καδμείαν πεπτωκότων σωμάτων, καὶ μηδενὸς τολμῶντος θάπτειν, Ἀθηναῖοι διαφέροντες τῶν ἄλλων χρηστότητι, πάντας τοὺς ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ πεπτωκότας ἔθαψαν.

Hæc de belli huius causa, progressu ac fine, tradidit Diodorus: cuius sentētiā Pausanias, nō solū labefactare, sed quā Homeri testimonio, quā ratiōib. euertere conatur, verba eius hęc sunt in Bœoticis:

Laius autē cùm regnum teneret, & uxorem haberet Iocastam, oraculum ei redditum Delphis à filio, si quis ei ex Iocasta nascere-

Λαΐῳ βασιλεύοντι, καὶ γυναῖκα ἔχοντι Ἰοκάστην, μάντευμα ἦλθεν ἐκ Δελφῶν, ἐκ τοῦ παιδὸς οἱ τὴν τελευτὴν, εἰ τέκοι τινὰ Ἰοκάστη.

γῆμαι σπεῦδει. Καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τού-
τῳ τὸν Οἰδίποδα ἐκτίθησιν·
ὁ δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποκτε-
νεῖν ἔμελλεν ὡς ηὐξήθη. καὶ
τὴν μητέρα ἔγημε, παῖδας
δ' ἐξ αὐτῆς οὐ δοκῶ οἱ γε-
νέσθαι, μάρτυρι Ὁμήρῳ χρώ-
μενος, ὃς ἐποίησεν ἐν Ὀδυσ.

*tur, interitum sibi immi-
nere: quare recens natum
Oedipum exposuit. At ille
cùm adoleuisset, & patrem
occidit, & matrem ipsam
vxorem duxit. filios verò
ex ea nullos omnino genuis-
se ego arbitror. testimonio
mihi qui in Odyssea leguntur Homeri versus:*

Μητέρα τ' Οἰδιπόδαο ἴδον καλὴν Ἐπικάστην,
Η μέγα ἔργον ἔρεξεν ἀϊδρείῃσι νόοιο,
Γημαμένη ᾧ υἱεῖ ὁ δ' ὃν πατέρ' ἐξεναρίξας
Γῆμεν, ἄφαρ δ' ἀνάπυστα θεοὶ θέσαν ἀνθρώποισι.

Vidi etiam Oedipodes matrem formosam Epicastem,
Qua fœdo imprudens temerauit crimine vitam,
Gnati iuncta toro: genitorem occiderat ille,
Mox facinus visum est superis abolere nefandum.

Πῶς οὖν ἐποίησαν ἀνάπυ-
στα ἄφαρ, εἰ δὴ τέσσαρες ἐξ
Ἰοκάστης ἐγένοντο παῖδες τῷ
Οἰδίποδι; οἱ ἐξ Εὐρυγα-
νείας τῆς Ὑπέρφαντος ἐγεγό-
νεσαν, δηλοῖ δὲ καὶ ὁ τὰ ἔπη
ποιήσας ἃ Οἰδιπόδια ὀνο-
μάζουσι καὶ Ονασίας Πλα-
ταιᾶσιν ἔγραψε κατηφῆ τὴν
Εὐρυγάνειαν ἐπὶ τῇ μάχῃ τῶν
παίδων. Πολυνείκης δὲ πε-
ριόντος καὶ ἄρχοντος Οἰδίπο-
δος, ἐξῆλθεν ἐκ Θηβῶν δέει
μὴ τελεσθείη ἐπὶ σφίσιν αἱ
κατάραι τοῦ πατρὸς. Ἀφικό-
μενος δὲ ἐς Ἄργος καὶ θυγατέ-
ρα Ἀδράστου λαβὼν, κατῆλ-

*Qui enim ius flagitij fa-
ma statim potuisset adole-
ri, si quatuor fuissent ex Io-
casta liberi suscepti? verum
Eurygauea illos Hyper-
phātis filia peperit. quod is
qui carmina illa condidit
qua Oedipodia nominant,
declarat. Onasias etiā Pla-
taĕsibus tristĕ demisso vul-
tu, ob filiorū dimicationem
pinxit Eurygeneā. Polyni-
ces viuente adhuc & impe-
rāte Oedipo, Thebis discef-
sit, ne diris quib ipsos pater
deuouerat esset obnoxius.
Cum autem Argos cōfugis-
set, & iam filiā ei nuptum dedisset Adrastus, Etheoclis fra-*

tris accersitu, post Oedipi mortem Thebas reuersus est. Orto verò cum fratre dißidio, iterum exulauit, fretúsque soceri opibus, dũ regnum conatur recipere, exercitum quidem perdidit. congreßi verò ex prouocatione singulari certamine fratres ambo mutuis confecti vulneribus ceciderunt.

θεν, ἐς Θήβας μετάπεμπτος ὑπὸ Ἐτεοκλέους μετὰ τελευτὴν Οἰδίποδος· κατελθὼν δὲ ἐς διαφορὰν ἀφίκετο τῷ Ἐτεοκλεῖ, καὶ οὕτω τὸ δεύτερον ἔφυγε. Δεηθεὶς δὲ Ἀδράστου δοῦναί οἱ δύναμιν τοὺς κατάξοντας τήν τε στρατιὰν ἀπόλλυσι, καὶ πρὸς τὸν Ἐτεοκλέα αὐτὸς μονομαχεῖ κατὰ πρόκλησιν καὶ οἱ ὑπὸ μονομαχοῦντες ἀποθνήσκουσιν.

Ita Pausanias, ita Diodorus. à quibus rursus in Οἰδίπους Suidas,(siue quem more suo exscribit.) in diuersam planè abiit sententiam, in nonnullis cũ vtroq; cõueniens, in pluribus ex diametro dissentiens adeò vt extra limitẽ extráq; oleas(quod dicitur) non iturũ me crediderim, si & historiolã quã ille tradit, etiam huc transcripsero. Est autẽ talis:

Laius Thebanorum rex vxorem habuit Iocastem, ex qua nata ei proles Oedipus. eo nato oraculum pater accepit, quod propria matri puer ille misceretur. Et iußit eum abijci in montem, & ligno circumplecti pedes. Quem cùm inuenisset agricola nomine Melobus educauit, Et Oedipoda dixit, quia tumefactos haberet pedes à ligno quod appellatur Cuspus. vir autem factus la-

Λάϊος ὁ Θηβῶν βασιλεὺς ἔσχε γυναῖκα Ἰοκάστην ἐξ ἧς γέγονεν αὐτῷ παῖς Οἰδίπους. τούτου γεννηθέντος, χρησμὸν ἔλαβεν ὁ πατὴρ, ὅτι τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ μητρὶ μιγήσεται ὁ παῖς καὶ κελεύει αὐτὸν εἰς ὄρος ῥιφθῆναι καὶ ξύλῳ περισφιγχθῆναι τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὃν εὑρηκὼς γεωργὸς ὀνόματι Μέλιβος ἀνεθρέψατο καὶ Οἰδίποδα ὠνόμασε διὰ τὸ ἐγκαμμένους ἔχειν τοὺς πόδας ὑπὸ τοῦ ξύλου τοῦ καλουμένου κύσσου. γεγονὼς δὲ ἀνδρεῖος ἐλῄστευε, κα-

καθ' ὃν καιρὸν καὶ ἡ λεγομένη σφὶγξ ἐφάνη γυνὴ δυσειδὴς καὶ θηριώδης τὴν φύσιν. ἀποβαλοῦσα γὰρ τὸν ἄνδρα καὶ συναγαγοῦσα χεῖρα, καὶ τόπον καταλαβοῦσα δύσβατον τοὺς παριόντας ἐφόνευε· ὁ οὖν Οἰδίπους δεινόν τι βουλευσάμενος δίδωσιν ἑαυτὸν μετ' αὐτῆς λῃστεύειν. καὶ ἀποτηρήσας καιρὸν ὃν ἠβούλετο, λόγχῃ ἀναιρεῖ αὐτὴν, καὶ τοὺς μετ' αὐτῆς. οἱ δὲ Θηβαῖοι θαυμάσαντες ἀναβοῶσιν αὐτὸν βασιλέα. ὁ γοῦν Λάϊος ἀγανακτήσας κατ' αὐτὴν, τούτοις ἐπάγει πόλεμον. καὶ λίθῳ βληθεὶς τὴν κεφαλὴν, τελευτᾷ. ἡ δὲ Ἰοκάστη φοβουμένη τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν, ἄγει τὸν Οἰδίποδα καὶ χειροτονεῖ βασιλέα. καὶ γίνεται τούτου γυνὴ, ἀγνοοῦσα ὅτι μήτηρ αὐτοῦ ἐστίν. ἔσχε δὲ ἀπ' αὐτῆς υἱοὺς δύο Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην. ὕστερον δὲ μαθοῦσα ὅτι υἱὸς αὐτῆς ἐστὶν, εἶπεν αὐτὸ τῷ παιδί. ὁ δὲ ἀκούσας ἔλαβεν ἥλους καὶ πήξας τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐτελεύτα. ἐάσας τὴν βασιλείαν τοῖς δύο υἱέσιν, οἳ ἐβασίλευον κατ' ἐνιαυτόν. καὶ εἰς ἔχθραν ἐλθόντες ἐπολέμησαν ἀλλήλους, καὶ ἐ-

trocinia exercuit. Quo tẽpore ea quæ Sphynx dicitur apparuit, mulier deformis & ferina. Abiecto enim viro, & manu congregata, & loco occupato difficili aditu, prætereuntes necabat. Oedipus igitur graue aliquid meditans, socium se dedit eius latrocinio. & tempore idoneo quale voluerat obseruato, hasta eam interemit & qui cum ipsa. At Thebani admirati appellarũt eum regem. Laius igitur indignatus, bellum ijs intulit, & lapide percussus in caput interijt. Iocasta autem metuens à regno excidere, induxit Oedipodem, & declarauit regem. Et facta est eius uxor, ignara quod mater esset. Habuit ex ea filios duos Etheoclea & Polynicen. Ac postea cùm didicisset Iocasta filium suum esse, indicium fecit Oedipodi. qui audiens clauos accepit, eósque defigens in oculis, obijt, relinquens regnũ duobus filijs, qui imperarunt circiter annum. &

tum inimicitia suberta, inuicem bellarunt. Et pren.a batur ab Etheocle Polynices, qui Argos ab.ens duxit filiam regis Adrasti, & copiis factus venit aduersus Thebas. Ibi singulari certamine congressus Etheocli, occidit eum, & ipse ab eo occisus. Socij autem demuitionem fecerunt.

διώχθη ὑπὸ Ἐτεοκλέους Πο- λυνείκης. καὶ ἀπελθὼν εἰς Ἄ- ργος, ἔγημε τῦ βασιλέως Ἀδράστου τὴν θυγατέρα. καὶ στρατεύσας ἦλθεν ἐπὶ τὰς Θήβας. καὶ μονομαχήσας Ἐ- τεοκλεῖ, ἀναιρεῖ αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ἀνῃρέθη ὑπ' αὐτοῦ. οἱ δὲ σύμμαχοι ἀνεστράτευ- σαν.

Hæc illi quis veriùs? non ego id dicam, tantùm moneo, à Diodoro Sophoclem, Euripidem, Lisimachum Alexandrinum, Senecam Iuniorem, nobilem etiam illum authorem Thebaidos, scriptorum denique omne vulgus stare. planè vt ex formula Senatoria, *hac pars adhuc maior esse videatur* præsertim accedente nō Pedario Senatore, sed Consulari Papinio nostro, quem iam aggredior. tu mihi dux vere Deus & manum hanc mentémque dirige.

De, significationem auget. Ciceroni, Suetonio, Horatio, lux.

Lib. 1. vers. 2. *Decertata odijs*) decertare, pro *valde & pertinaciter certare*. sunt hic igitur *alterna regna decertata odijs profanis*, pro quibus acriter & ad extremū certatum est, odiis externis & non fraternis. sic *deperire* pro *valde perire*, *despretus* pro *valdè spretus*, *deuitare* pro *valdè vitare*, *dedita* pro *valdè data* veteres dixerunt teste Festo. & hac notione *f. gam defœdam*. Cicero ad Atticum, *sordidos ac deparcos*. Suetonius Nerone, *deprœliantes*. Horatius car. 1. *dequestus & dequeritur* passim Papinius noster vsurparunt.

vers. 5. *Sidonios raptus*) Europę, Cadmi, Amphionis, Pēthei, Semele, Athamātis fabulas, quas ingeniosissimè, paucissimis versibus, elegātissimus hic cōplectitur Poëta, vel ex vno Ouidio, decēnes pueri iam

[illegible] sciunt. ut putidum foret tā expositis & prom-[illegible]is paginas implere.

17. *Quando Itala nondum*) blanditur Domitiano [C]æsari qui cōtra Daeos, Cattos & Sarmatas, varias [ex]peditiones suscepit, & utcunque sæpius victus, [t]am victor fuisset, duos tamen legitimos trium[ph]os egit, semel laureum deportauit. adi Sueto[ni]um, Xiphilinum, & Eutropium, Domitiano.

Bellum in Dacos, Cattos, & Sarmatas.

[2]0. *Deiectos vertice Dacos*) caue τὸ *vertice* metapho[r]icôs pro honore accipias, aut etiam alio traxeris [h]oc verbum. ad verum sensum manu te ducet ipse [Pa]pinius Equo Max.

In Statio occultior intellectus.

--- tu tardum in fœdera montem,
Longo marte domas.

[E]t Lach. Hetr.

Hac est qua victis parcentia fœdera Cattis,
Quaque suum Dacis donat clementia montem.

[S]ed cur montē? quia ne montana Dacia? ita credo [n]on displicet tamen quod viri docti iam pridem [m]onuere, occultiorē sensum latere, & quia Dacis [m]ons sacer, & sacerdos in monte Deus, ad fatuam hanc superstitionem alludere Poëtam. Strabo in hanc sententiam lib VII. [illegible] τὸ τοῖς Γέταις ὁ ἱερεὺς ὠνομάζετο θεός· καὶ τὸ ὄρος ὑπελήφθη ἱερὸν, καὶ προσαγορεύουσιν οὕτως. *apud Getas sacerdos Deus dicitur & mons sacer existimatur & ita appellatur*. Nec te turbet quod Getas nominet, non Dacos, nam Daci etiam Getæ vocantur. Xiphilinus Domitiano: Δάκους δὲ αὐτοὺς προσαγορεύω, ὥσπερ που καὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς καὶ οἱ Ῥωμαῖοι σφᾶς ὀνομάζουσιν, οὐκ ἀγνοῶν ὅτι Ἑλλήνων τινὲς Γέτας αὐτοὺς λέγουσιν. *Eam gentem Dacos appello, nam ita se ipsi nominant, eodémque nomine à Romanis appellantur. etsi non ignoro eos à quibusdam Græcis Getas esse dictos*. hæc ille. at non imponat tibi, quod ad-

Qui Daci Romanis, Græcis Getæ.

Græcos hanc vocem relegat. Romani eadē notione vsi. Suetonius Aug LXIII. *M Antonius scribit primum eum Antonio filio suo despondisse Iuliam: dein Cotisoni Getarum Regi.* intelligit Dacorum. Horatius *Occidit Daci Cotisonis agmen.*

Priscus statuarū mos in Statio notatus.

22. *Bella Iouis*) Capitoliū intelligit. quod cū Flauio Sabino, Quinto Actio Cōsule, aliisq. à Vespasiano stātibus, cōtra Vitellianos occupauit Domitianus. consule Tac. histor. III. Sueton Domitiano.

28. *radiantem crinibus arcum*) respexit, si quid video, ad insanam illam veterum ambitionem, quæ Principū statuis ea signa adposita quę solēt Deorum. inter quę signatē radiata corona. Suetonius Augusto: *Atque etiam sequenti nocte statim videre visus est filium, mortali specie ampliorem, cui fulmine ac sceptro, exuuijsque Iouis Opt. Max. ac radiata corona.* ad principes translatum, nummi probant, in queis qua Augustum, quà alios radiato capite videre licet. noster interim, quo eximium quid præ reliquis Domitiano tribuat, Phœbū ipsum, corona hac caput eius ornasse vult.

Inepti as quorundam notat.

51. ----*assiduis circumuolat alis*
Sæua dies animi) non contineбо veram vocem: *odi* non quod ille, *profanum vulgus*. sed sectam quę exorta hodie, malè curiosorū hominum malè feriatorum: qui in publico doctrinarū epulo bellaria tātùm gustant, firmiores dapes negligunt imò contēnunt. voculas omnes seriò excutiūt, & in iis hærent quę ad poliendam linguam. si quid ad vitam moresque facit, nę illi quiduis potiùs agunt quàm iuuentuti inculcent. Miselli!

* quam scire nihil est, sa-

*Ὡς οὐ δὲν ἡ μαθήματε, ἂν μὴ νοῦς παρῇ.

maculas iniuria temporum, hominū inscitia optimis scriptoribus inustas eluis? nouā aliquam voci

cis notionẽ, vulgo non lectam aut neglectam obseruas? priscis ritibus densa caligine circumseptis radiũ aliquod præfers nouæ lucis? probo institutum. nec vnquam id culpabit quisquã inculpatus. enimuerò si literę rebus humanis vtilissimę (quod sanè nemo abnuet, nisi qui cerebrũ non in capite sed calcaneis gustat) tractare aurẽ literas sine scriptis antiquis nequeas, scripta antiqua nec legi cũ fructu possũt, nisi intelligas, nec intelligi sine hac quà interpretationis, quà emẽdationis cura: quis ille Thrax qui operã tuam inutilem Reipublicæ asserat? Sed vt nulla virtus est tã pręclara quę ad vitium non deflectat, si contractis habenis eã non contineas intra rectæ rationis gyrũ, ita omnis hęc tua cura ad põpam magis faciet, quàm ad vsum, nisi fluẽtes per se nymphas, tẽperes seuiore (vt ita loquar) Falerno. nec amœnam modo Philologiã promoueas, sed virilẽ simul ac robustam Philosophiam. actiones vitámque humanã dirigentes sententias, quibus plena veterum scripta, tanquam gemmulas intexas rituum hoc ac verborum auro. faciam, ego sicubi occasio, quę opportuna se offert hoc loco, quo eximius Poëta eximiè inculcat, violati numinis aut perperam culti morsum. quẽ *Conscientiam* haud malè appellamus, ita homini infixum vt viuet quamdiu ille. non vi extinguendus, non fraude. nec vnquam tam proiectus quispiam ad omne nefas, qui non acria quædam flagella in animo senserit, siue in faciendo scelere, siue magis post factum. eleganter Cicero: *Sua quemque fraus, suum facinus, suum scelus, sua audacia de sanitate ac mente deturbat. hæ sunt impiorum furiæ, hæ flammæ, hæ faces.* Ratio in Salustio: *Namque animus impurus dijs hominibúsq. infestus, neque vigilijs, neque quietibus sedari.*

pere si nõ adsit.

Philologia commendata.

vtilissima ea.

si philosophia adiungatur.

Conscientia altè infixa.

Carnifex assiduus malis.

potest, ita conscientia mentem excitam vastat. tam acris & violenta hæc vis. & quidē in vtramque partem, vt flagrum malis, ita solatium bonis. Planè vt quidam scripserit: *vis nunquam tristis esse? bene viue.* aptéque in hanc sententiam de se iunior Plinius: *Amedio interturbatus, interritus tamen, tantùm suscepta rei honestas valet, tantúmque ad fiduciam vel metum differt, nolunt homines quòd facias aut non probent. Purgemus igitur* (Lactantij verba sunt) *conscientiam quæ oculis Dei peruia est, & vt ait idem* (Ciceronem nostrum intelligit) *semper ita viuamus, vt rationem reddendam nobis arbitremur, putemúsque nos momentis omnibus, non in aliquo vt ille dixit, orbis terræ theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab eo, qui & iudex & testis idem futurus est, cui rationem vitæ reposcenti, actus suos inficiari non licebit.* Qua gemma hæc consigno, & ab arduo hoc colle, ad amœniores cāpos redeo.

Isid. Solat. Solatiū bonis & firmamentum.

55. *pulsat inane solum*) inane dixit, pro sine anima. notione magistellis scio inaudita, at non iis, quibus purgatior paulo auris. Cicero de legib. II. *tum ebur ex inani corpore* (exanimi videlicet Elephātis) *extractum, haud satis castum donum Deo.* quem locum nollem viros doctos sollicitare. & Ouidius: *Ille tui vates operis, tua fama Tibullus,*

Ardet in exstructo corpus inane rogo.

noster Papinius hoc eodem libro: --- *discedit inane*

Vulgus -- pro, vita functum.

Verbum inane nouu notione. Cicero explicatus & ve us in eo lectio retenta. Ouid.

60 *si me de matre cadentem Fouisti gremio*) alludit ad morem priscum. infantes siquidē simul ac nati forent, humi deponebantur. Suet. Aug. cap. v. *C. Lectorius adolescens, in deprecanda grauiore adulterij pœna, præter ætatem atque natales, hoc quoque Patribus cōscriptis allegaret se esse possessorem ac velut æditiuum soli,*

lux. Mos tollendi infantes.

quod

quod primum D. Augustus nascens attigisset: peteréque Iouari, quasi proprio suo ac peculiari Deo: decretum est vt ea pars domus consecraretur. Idem Nerone cap. vi. *Nero natus est Antij ante IX. menses, quam Tiberius excesßit, XVIII. Kal. Ianuarias: tantùm quod exoriente Sole, pœnè vt radijs priùs, quàm terra contingeretur.* Clariùs & ad lucem horum locorum Tertullianus: *Dum prima etiam constitutio infantis super terrā, statim ei Deæ sacrum est.* ab humo verò infantē tollebat pater, & in sinū recipiebat. noster Papinius Epiced. in filium:

Suetonius illustratus.

---meus ille, meus, tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine foui.

Idem Epic. in Glauciam:

--raptam sed protinus aluo
Sustulit exultans, ac prima lucida voce
Astra salutantem Dominus sibi mente dicauit:
Amplexúsque sinu, tulit & genuisse putauit.

Claudianus in Ruf. I. *---quem prima meo de matre cadentem*
Suscepi gremio.---

Lux Claudiano.

Iuuenalis Sat. IX. *Tollis enim, & libris actorum spargere gaudes*
Argumenta viri. foribus suspende coronas,
Iam pater es ---appositè ad hunc morem Terentius Adelph. *Qui sine hac iurabat se vnum nunquam victurum diem,*
Qui in suo gremio positurum puerum dicebat. adi Senecam apud Lactantium lib. I. Instit. cap. XVI scitè ergo hoc tollendi, fouendíque officium, Thesiphonem sibi pręstitisse, miser hic dicit Oedipus. veluti scriptores dijs hoc adscribunt, quando eximiè aliquem volunt commendatum noster Geneth Lucani:

Itidem Iuuenalis & Terentius.

Natum protinus, atque humum per ipsam

Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope sinu recepit. Idem Epithal. Stellæ (Venus loquitur) ---*cui gloria patrum*
Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, fouíque sinu. --- Qui autem non tollebatur, pro abdicato ac proiectitio erat. quo respicit frequenter Terentius, signatè Heaut. *Meministin' me esse grauidam & mihi te magnopere interminatam, Si puellam parerem, nolle tolli? CHRE. scio quid feceris, sustulisti.* ab hac etiam mente capies. Q. Curtium lib IX. *Genitos liberos non parentum arbitrio tollunt, aluntque, sed eorum quibus spectandi infantium habitum cura mandata est.* Lumen petes Tacito, in vita agricolæ: *Auctus est ibi filia in subsidium & solatium simul, nam filium ante sublatum breui amisit.*

Terentius explicatus. & Curtius. & Tacitus.

64. *Contentus Polybo*) Corinthiorum hic rex, maritus Merope. quæ Oedipum, à Phorba pastore regio inuentum & ad se delatum, pro filio educauit. Senex apud Tragicum in Oedipo: *Corinthius te populus in regnum vocat Patrium: quietem Polybus æternam obtinet.* Ibidem Oedip. *Cōnubia matris Delphico admonitu tremo* SE. *Timere vana desine, & turpes metus*
Depone; Merope vera non fuerat parens.

Eod. vers. *trifidaque in Phocidos arce)* Phociū ædificium ingens est à Daulide Delphos proficiscentibus ad leuā, vbi è singulis Phocici nominis vrbibus conuenire solent, qui ad consulendum Apollinē mittebantur. huic triuium adiacet Lai cæde funestum. Oedipus apud Senecam: *Reddit memoria tenue per vestigium, Cecidisse nostri stipitis pulsu obuium, Datúmque Diti, cùm prior iuuenem senex Curru, superbus pelleret, Thebis procul, Phocea trifidas regio qua scindit vias.* ad Pausaniam Phocicis.

74. *Orbum visu regnisque carentem*) rectè, vt in ipso limine videtur. at si penitius introspicias, vnius literulæ vitio inquinatum locum, densam sententiæ noctem facere videbis cuius tenebras nunquam dispelles, nisi, vt ex libris manuscriptis reposui, legas, *Orbum visu regnisque parentem, &c.* Liberi mei, inquit, neque dirigere voluerunt, neque solari me patrẽ priuatum visu & regno, quin potius cæcitati & miseriis meis superbi insultant. parua quidẽ mẽda, si leniusculam mutationem, quæ hic contingit, spectes, sed non parui momenti si orationis seriem.

Statius correctus.

L. I.

81. *totos in pœnam ordire nepotes*) id est, genus omne. licet enim *omnes* ad numerum refertur, *totos* ad quantitatem, Poëtæ tamen vti scis hæc confundũt. Virg. *hos tota armenta sequuntur.* & è contra idem *atque omnis fumat Neptunia Troia.*

85. *dissiliant*) interpolarunt imperiti quibus ad saporem vetustatis palatũ obbrutuerat. Optimi Lipsij optimus codex, signatè habet *dissiciant* idque rectum est à vetere verbo *dissico, cis, cit*, pro *disseco, cas, cat.* Plautus Curculione: *Clypeatus elephantum ubi machæra dissicit.*

Vetus verbum Statio restitutum.

89. *Aduertit vultus*) τὸ *aduertit* directè opposuit τῷ auertit, quod est elegantiæ priscæ & Latinæ. Plautus Mercatore: *dicam si opera est auribus. Atque ad aduertendum animum adest benignitas.* Lucret. lib. III. *Acrius aduertunt animos ad religionem.* Virgil. lib VI. *Caruleam aduertit puppem, ripaque propinquat.* Sen. Trag. Oedip. *Huc aduerte fauens virgineum caput noster arbore.* Atedij: -------- *Aduertit Diana gradus,* nec Poëtæ modo hac notione, sed etiam historici vsi. Tacitus Annal. *velut in urbe victa facies gemitusque etiam militum aures oráque aduertere.* Idem II. *Octo aquila petere syluas visa aduertere imperatorem.* Idem Annal. VI. *neque exuerat pedorem vt vulgum misera-*

Aduertẽdi verbũ noua notione.

tione aduerteret. Curtius v. *inter fidem timorémque hæsitans, regem intuebatur, qui vt tãdem aduertit oculos.* Idem lib. VIII. *eóque consilio Porum geménque suum ei parti, quâ se petere simulabat, coegit aduertere.*

Malea promontorium. 100. *Malea de valle.)* promontorium Laconiæ est, quod non sine periculo præternauigatur. Noster libro II.

Qua formidatum Malea spumantibus in auras,
It caput & nullos admittit culmine visus.

Idem lib. X. *Qualiter aut maleam, aut alta ceraunia supra*
Cessantes in nube sedent, nigrísque leguntur
Collibus, & subita saliunt in vela procellæ.

Propertius lib. III. *Flamma per incensas citius sedetur aristas,*
Fluminaque ad fontis sunt reditura caput
Et placidum Syrtes portum, & bona littora nautis,
Præbeat hospitio sæua Malea suo.

Statius correctus. 103. *Centum illi astãtes.)* Subdititia hæc, quid enim *astantes*? cassa palearum si examines, legendum verò vt in calamo exaratis: *centum illi stantes.* Thesiphonæ serpentinum capillitium tribui à Poetis tã notum, vt ridiculum foret exempla adferre. decorè itaque noster vult, serpentes hos, non lãguidos, sed stantes, & erectos, cinxisse commotæ Thesiphones caput præcipuè *Cerastes* genus serpẽtis, è cuius corpore (Plinio auctore) cornicula eminent sæpe quadrigemma, & quod (Pausania teste) quo fermè modo gradiuntur cancri, in obliquum repit.

Cerastes quid. Plin. lib. VIII. ca. XXIII. In Arcadicis.

Statius correctus. 106. *Attracia rubet arte color.)* & hic locus glossemate fœdatus, vetus scriptura & editio princeps agnoscunt, *Attracia rubet arte labor*, quod retinendum est omnino tangit signatè veterum errorẽ, qui Lunam magico carmine cęlo deuocari, ruboreq; prę verecundia suffundi credidere, adeóque ne venefi-

carum

earum verba exaudire posset, æris tinnitu obstrepebant. Plutarchus in Paulo Æmilio. αἰφνίδιον ἡ σελήνη πλήρης οὖσα καὶ μετέωρος ἐμελαίνετο καὶ τοῦ φωτὸς ἀπολιπόντος αὐτὴν, χρόας ἀμείψασα παντοδαπὰς ἐφανίσθη. τῶν δὲ Ῥωμαίων (ὥσπερ ἐστὶ νενομισμένον) χαλκοῦ τε πατάγοις ἀνακαλουμένων τὸ φῶς αὐτῆς, καὶ πυρὰ πολλὰ δαλοῖς καὶ δᾳσὶν ἀνισχόντων πρὸς τὸν οὐρανὸν, οὐδὲν ὅμοιον ἔπραττον οἱ Μακεδόνες, ἀλλὰ φρίκη καὶ θάμβος τὸ στρατόπεδον κατεῖχεν. Repentè verò Luna cùm plena esset: & sublimis facta est obscura: lumineque deficiente multiplicibus mutatis coloribus euanuit. Romanis (sicut est apud eos consuetudo) æris tinnitu lumen reuocantibus, ignésque multos & faces & tedas in cælum protendentibus, nihil simile fecerunt Macedones: sed timor & trepidatio multa vniuersum habuit exercitum.

Fatua opinio de Lunæ laborib.

Noster lib. VI. *Sic cadit attonitis quoties auellitur astris*
Solis opaca soror: procul auxiliantia gentes
Æra crepant, frustráque timent, at Thessala victrix
Ridet anhelantes, audito carmine bigas.

Seneca Hippolyto: *Et nuper rubuit, nulláque lucidis*
Nubes, sordidior vultibus obstitit.
At nos solliciti lumine turbido,
Tractam Thessaliris carminibus rati,
Tinnitus dedimus, tu fueras labor.

Boetius de Cons. Phil.
Quaque fulgenti texerat ore
Confusa Phœbe, detegat astra:
Commouet gentes publicus error,
Lassántque crebris pulsibus æra.

adhæsit hæc superstitio etiam Christianis. adeò vt Diuo Maximino causam dederit seriò populũ increpandi Homilia quæ inter Diui Ambrosij extat XXXIII. *Cùm ante dies plerosque (inquit) de vestra auaritia cupiditate pulsarim, ipsa die circa vesperam tanta vociferatio populi extitit, ut irreligiositas eius penetraret*

ad cælum. Quod cùm requirerem quid sit clamor hic velle? *dixerunt mihi quod laboranti Lunæ vestra vociferatio subueniret, & defectum eius suis clamoribus adiuuaret. Risi equidem & miratus sum vanitatem, quod quasi deuoti Christiani Deo ferebatis auxilium, clamabatis enim ne tacentibus vobis perderet elementum: tanquam infirmus & imbecillis nisi vestris adiuuaretur vocibus non posset luminaria defendere quæ creauit.* & infrà: *hoc est planè quod ait Salomon.* Stultus sicut Luna mutatur. *Mutaris enim sicut Luna dum stultus & insipiens ad motum eius, qui Christianus fueras, incipis esse sacrilegus. Sacrilegium enim creatori committitur dum imbecillitas adscribitur creaturæ. Sed dicet aliquis, Luna igitur non laborat? laborat planè, negare non possumus, sed laborat cum cæteris creaturis, sicut ait Apostolus, dicens:* Quia omnis creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc. (& infrà) quoniam & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis. *Liberabitur, inquit, à seruitute. vides ergo quoniam Luna non laborat carminibus, sed laborat obsequiis, non laborat periculis, sed laborat officiis.* hæc ille, & plura in eandem sententiam piè & Christianè. sed nec omnes etiam inter veteres in stulta hac persuasione. primus Anaxagoras (vt scribit Laertius in eius vita) causam defectus Lunæ aperuit. sed superstitionem ex hominũ mente euellere non potuit. vetus Poeta egregiè eã explosit priscis his versibus:

Eccl. 27.

Non illam, vt populi credunt, nigrantibus antris
Infernas vlulans mulier prædira sub vmbras
Detrahit altiuago è speculo, nec carmine victa.
Vel rore Stygias . . . .
Vincibilémque petit clamorem, quippe per æthram,
Qua citimus limes dispescit turbida puris,
Inuiolata meat: sed vasto corpore tellus,
Quæ medium tenet ima polum, dum lumina fratris
Detinet vmbriferis metis, tum sidere casso,
Pallescit teres vmbra rota: dum transeat axem

Aggerei velox tumuli, speculoque rosanti
Fraternas reparet per cælum libera flammas.

Plura huc non cōgero, solùm moneo Atraciam vrbem Thessaliæ esse, partis Pelasgiotidis, ab Atrace Penei & Buræ filio conditam. auctores mihi affirmandi Strabo & Stephanus. clarum itaq; cur poeta mentionem faciat Atraciæ artis, nam artem deuocandi Lunam, Thessalis mulieribus à scriptoribus passim tribui, omnes sciunt.

Atracia Thessalia vrbs

119. *& medius cæli Parnassus)* Luctatius: *Vmbilicus terræ Parnassus dicitur: nam cùm Iupiter mundi medium locum vellet cognoscere: ab ortu ad occasum duas aquilas dimisisse fertur: quæ volatu lassæ in Parnassi vertice consederunt.*

127. *parens odij metus)* pulcherrima gnome. pessimæ prolis Odij, pessimam matrem Metū indicans: quo nihil veriùs cortyna Phœbi vnquam protulit. Metuimus enim potentiores ob iniurias inferēdas, vlcisci cupimus ob illatas, eleganter Poeta vetus:

Metus mater Odij.

Quē metuunt oderunt: Quem quisque odit periisse expetit. *Ennius.*

Hauri princeps & quisquis sedes ad Reipublicæ clauum, amorē apud ciues, metum apud hostes quære,

----perages tranquilla potestas
Quod violenta nequit: mandat áque fortius vrget
Imperiosa quies----

Clementia efficacius quadam iubet.

ab ore aureo aureū dictū: *Malus custos diuturnitatis metus, contráque beniuolentia fidus est vel ad perpetuitatem.*

Claud. Pan. Mallij.

130. *sociúque comes discordia regnis)* eleganter in hanc sententiam Lucanus:

Nulla fides regni sociis, omnísque potestas
Impatiens consortis erit.

Latius Romani eloquij flos Offic. I. *Maximè autem adducuntur plerique vt eos iustitiæ capiat oblivio, cum in imperiorum, honorum, gloriæue cupiditatem inciderint. quod enim est apud Ennium,* Nulla sancta societas nec

Cicer. Offi.

fides regni. *id latius patet, nam quidquid eiusmodi est, in quo non possunt plures excellere, in eo plerumque fit tanta contentio ut difficillimum sit sanctam seruare societatem.*

Statius correctus.

144. Et nondum crasso laquearia fulta metallo
Montibus aut latè Grais effulta nitebant
Atria, congestos satis explicitura clientes.

deformata hæc, sed tamen ope veteris membranæ haud difficulter sic emaculantur.

Et nondum crasso laquearia fulua metallo,
Montibus aut altè Graijs effulta nitebant
Atria, congestos vix explicitura clientes.

In primo versu τὸ *fulta* quid absurditatis habeat nemo non videt. In secundo marmore agit quod ex Græcia ad columnas cōficienda, & domus suas ornandas Romani petere consuerant, quod *alte*, fulcire vult atria, altis videlicet columnis. Tibullus:

Quidue domus prodest Phrygijs innixa columnis,
Tanare siue tuis siue Cariste tuis?

Propertius: *Quid non Tenarijs domus est mihi fulta columnis,*
Nec camera auratas inter eburna trabes.

Iuuenalis: --- *Græcis longéque petitis*
Marmoribus, vincens Fortuna, aut Herculis ædem.

In tertio versu more suo, Græcis tribuit morem Romanis vsitatum. qui talis, quod clientes ad potentiorum atria mane confluere solent, salutandi gratia. Virgilius:

Salutationes apud priscos.

Mane salutantum totis vomit ædibus vndam.

Martialis: *Prima salutantes atque altera continet hora,*
Exercet raucos tertia causidicos.

Idem: *Ipse salutabo decima vel serius hora,*
Mane tibi pro me dicat auere liber.

Iuuenalis Sat. v. *Tota salutatrix iā turba peregerit orbē.*
Horatius Serm. I. Sat. vi.

Nam

Nam mihi continuò maior quærenda foret res,

Atque salutandi plures------

Tacitus Hist. II. de Cęcinna & Valente: *Dũ ambitu, comitatu, & immensis salutantium agminibus contendunt.* Suetonius Augusto: *Et Q. Gallum prætorem in officio salutationis tabellas duplices veste tecta tenendum.* Idẽ Claudio: *Milites domos Senatorias salutandi causa ingredi etiam patrum decreto prohibuit.* Idem Vespasiano: *Dum salutabatur & calceabat ipse sese & amiciebat.* Salutatio autem hæc non in interiore domus parte, sed in atrio fiebat. Ouidius I. de Ponto, leg. VIII.

Nec tamen irrumpo, quo non licet ire, satísque est

Atria si nobis non patuisse negas:

Utque tibi fuerit mecum non amplius, vno

Nempe salutaris, quam priùs ore minus.

allusit vti solet scitè, Seneca de Benef. VI. c. XXXIII. *In pectore amicus non in atrio quæritur.* quo loco multa adfert quæ ad explicationem huius ritus faciunt & coertionem. tu si operæ tibi eum adi. originem haud malè (vt credo) refero ad priscæ Reipublicæ tempora, quibus libertis & seruis patronos, dominósque singulis diebus bis adire, solenne fuit. Suetonius Galba: *Veterum ciuitatis exoletúmque morem ac tantùm in domo sua hærentem obstinatißimè retinuit: vt liberti seruíque bis die frequentes adessent, ac mane saluere, vesperi valere sibi singuli dicerent.*

Origo huius ritus

148 *ferri statione gementes,)* Statio Latinis non vnam rem notat. vna notione cohortem militum denotat, quæ ante fores palatij excubabat. exempla hic in textu habes & passim apud Tacitum & Suetonium, signatè in Nerone: *vt comperit stationem militum recessisse, prosiluit è lecto,* tantíq; momenti hæc statio, vt inter præcipua insignia Principatus haberetur. Idem Suetonius Tiberio XXIV. *Principatum quamuis neque occupare confestim neque agere dubitasset*

Statio quid Latinis.

Statio cohors militũ.

& statione militum, hoc est vi ac specie dominationis assumpta. Secundo significat cohortem, quae per prouincias contra latrones collocabatur Tertullianus Apologetico: *Latronibus inuestigandis per omnes prouincias sortitur st. tio militaris.* Modestinus l C.L. III. de re mil. *Qui stationis munus relinquit, plus quam emansor est.* Suetonius Tiberio; *In primis tuenda pacis à grassatoribus ac latrociniis, seditionumque licentia, curam habuit. Stationes militum per Italiam solito frequentiores disposuit.* rectè *frequentiores*, nam iam antea disposuerat Augustus. Suet. Aug cap. XXXII *grassatores dispositis per oportuna loca stationibus, inhibuit.* Tertio milites significat, in castris, vel vrbe, excubantes. Tacitus Annal. I. *Postquam vallum introit, portas stationibus firmant.* Noster lib. XII. *Vt paulum immissò cessit statio horrida somno.* hinc *stationem agere* pro *excubare.* Tacitus Hist. I. *Igitur consultantibus placuit tentare animum cohortis, quae in palatio stationem agebat.* Quarto notat *Officinam.* Suetonius Nerone, *quod tabernas tres de domo sua circa forum ciuitatibus, ad stationem locasset.* Plinius lib. XVI. c. XLIV. *radices eius in forum vsque Caesaris per stationes municipiorum penetrant.* Seneca de Beat. vit. *Altum quiddam est virtus, excelsum & regale, inuictum, infatigabile; voluptas humile, seruile, imbecillum, caducum, statio eius fornices sunt & popina.* scite verò *fornices* ait, nam *fornices* idem quod *lupanaria.* Petronius Satirico. *Tandem immò iam serò intellexi me in fornicem esse deductum: execratus itaque anicula insidias operui caput, & per medium lupanar fugiens, cœpi in aliam partem.* vnde clarũ quid Horatius sibi velit dum lib I. Ser. Sat. II. ait: *Contra alius nullam nisi olẽte in fornice stantẽ.* lux hinc Suetonio Iulio c. XLIX: *Et, Bithynicum fornicem dicunt.* intelligũt *enim* [illegible] meretricem. Sed ad rem. *Stationem pro officina posuit* I. C. Vlpianus lib. XV. D. de

Statio cõtra latrones.

Stationẽ agere.

Statio officina.

Suetonii, Plinio, Seneca lux.

Fornicis quid.

Horatius & Suetonius explicati.

iniuriis: *proinde si quis ad domum tuam venerit te absente, conuicium factum esse dicitur idem etsi ad stationem vel tabernam ventū sit, probari oportere*. ita enim omnino legendum, non vt nuper viri docti supposuerūt, ignorantia huius notionis: *ijdem etsi ad statuas*, receptam omnibus sæculis lectionem eiicientes, quàm præter loca quæ adduximus Glossæ veteres disertè firmant. nam *Officina* σατιων inter alia reddunt, id est, *stationem*. & signatè Plinius Iunior. I. epist. ad Senecionem: *plerique in stationibus sedent, tempusque audiendis fabulis conterunt*. Quinto, quod omnino etiam notandum, *Statio* pro *ieiunio* sumitur. Isidorus libro VI. *Ieiunium autem & statio dicitur*. Tertullianus ad vxorem libro II. cap. IIII. *vt si statio facienda est, maritus de die condicat ad balneas*. Idem de corona militis cap. XI. *Iam & stationis alij magis faciet quàm Christo*. Denique apud mediæ ætatis scriptores *Statio* pro *munere* seu *officio* passim sumitur. Lampridius Commodo: *Iam in his artifex quæ stationis imperatoriæ non erant, vt calices fingeret, saltaret, cantaret*, &c. Capitolinus vero: *primus Cæsar est dictus, & in eadem statione constitutus perijt*. imò & Suetonius in hac significatione vsurpauit Claudio cap. XXXVIII. *quod aliter euasurus peruenturúsque ad susceptam stationem non fuerit*, id est, ad Imperium. reliquæ notiones vulgatæ sunt. excipio eam quæ ex Valerio Max lib. II. cap. I. eruitur. ad quem te remitto.

Explicata l. XV. de iniurijs.

Statio ieiunium.

Statio munus.

Lāprid. lux.

158. *quem portu)* Locus rectè habet, nihil mutandum. tangit fabulam qua fingitur Sol in Iberico freto occidere.

162. *conuertentur opes.)* non concoquo hæc verba & audeo affirmare esse à mala manu. libri calamo exarati fidi mihi testes, quibus auctoribus lego *conuectentur opes*, cùm pro paruo & paupere regno tam acriter pugnaris, ô miseri! inquit, quid faceretis si

Statius emaculatus, L. B. C.

Romanorum & Carthaginensium opes in vnum conuehantur?

Secũdo. L. B.

164. *iam forte carebat*) magnum mendum, sed parua labe contractum emaculo ex manu scriptis *iam forte cadebat*. cui lectioni firmandę verbũ nõ facio. cęcus qui germanam esse non videt.

Tertio.

170. *& qui mox populis venturus, amatur*) absque lectione veteri esset, poteramus vulgatã retinere: sed dum membranas cõsului & editionem principem, præsto legendum esse, *& qui mox populus, venturus amatur*. noua sententia vulgi leuitatem perstrinxit. quod plerumque, Salustio iudice, *ingenio mobili, seditiosum, atque discordiosum, cupidum nouarum rerum, quieti & otio aduersum*. malignum denique quiddam & querulum imbibit in imperantes, & vt lepidè ille ait, *magis regis filium amat, quàm regem*.

Salust. Iugur. Vulgus nouitatis amans.

Thebani Ogygij dicti.

173. *hancne Ogygijs*) id est, *Thebanis*. Pausanias Bœoticis: Γῆν δὲ τὴν Θηβαΐδα οἰκῆσαι πρῶτον λέγουσιν Ἐκλῆνας, βασιλέα δὲ εἶναι τῶν Ἐκλήνων ἄνδρα αὐτόχθονα Ὤγυγον· καὶ ἀπὸ τούτου τοῖς πολλοῖς τῶν ποιητῶν ἐπίκλησις ἐς τὰς Θήβας ἐστὶν Ὠγυγίαι. *qui primi Thebaidum terram tenuerunt, Ectenas fuisse tradunt, quorum rex fuit Ogyges homo indigena. ab eo nempe poëtarum complures, Thebas Ogygias cognomine appellant* ita Pausanias. at Varro lib. II. de Re Rustica. magis signatè Thebas non à Cadmo (vti communi calculo scriptores firmarunt) sed ab ipso Ogyge vult extructam. *etenim vetustissimum (inquit) oppidum cùm sit traditum Græcum, Bœotia Thebæ, quod Rex Ogyges ædificauit*.

Manu facere noua notione. Seneca explicatus.

176. *manúque Fortunam fecere leuem*) subsiste paullum & obserua *manu facere* ea notione qua *sponte facere*, vsus est Seneca de breuit. vitæ cap. III. *adijce morbos quos manu fecimus*. & consolatione ad Marciam cap. XIX. *adeóque senectutem solitudo, quia solebat destruere, ad potentiam ducit, vt quidam odia filiorum simulent*,

mulent, & orbitatem manu faciant.

179. *socijs hãc addere mentem Sedit*) mihi locus non inter firmos videtur, nec liquidò scio quid τὸ *socijs* hic velit. Luctatius refert ad Hermionē, Martis & Veneris filiā cogitemus. at illud obseruet iuuentus. *Sedit* poni pro *firmiter placuit*. Virgilius: *certa sedet patribus sentētia pugnæ*. Imp. Iustinianus Instit. de vsur. in princip. *nobis melior sententia sedit*. Hier. 7. Deut. *Si autem postea non sedet animo tuo*. hinc Suetonius Aug. cap. XXVIII. *sistere in sua sede rem publicam*, pro, in firmo ac stabili statu collocare, posuit

Suspectus locus.

Notio verbi sedit. Lux Virg. & Suetonio.

199. *spatijs hinc omnia iuxta*) periphrasticôs mediū cæli locum describit.

213. *vocem fata sequuntur*) eximiè si quicquam in hoc opere dānat enim disertè impiam quorūdam Stoicorum doctrinā, trigis fati Deum ipsum subijcientem cùm ille liber imus omnium rerum auctor & actor transcēdat cùm libuit, & rumpat implexa illa agmina & volumina fati. Nec fatum ipsum aliud sit, non ex Papinij nostri solùm, sed magni & sancti Augustini mente, *quam sanctio & velut vox diuina mentis*.

Deus supra fatum.

Fatum quid. Lib. V. de Ciuit. Dei. cap. IX.

219 *& summis cognati nubibus amnes*) respicit Lucretij dogma, quod vide lib. VI.

223. *per illicitum pelago.*) respicit diluuium, quod eleganter descripsit Ouidius Metam. 2.

225. ---- *Perseos alter in agros*
Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas) præfero quod in Langij scripto est: *Persēos alter in Argos*. nostri verò *Perseos* pro *Peseros* positum.

217 *mens cunctis imposta manet*) hæret mihi (vt ingenuè loquar) aqua in sententia huius loci, & in τὸ *imposta*, mendum latere suspicor, quod sine ope melioris codicis liquidò diuinare non potui. scio qua notione poëtæ accipiāt *imposta, deposta, supposta*.

exposta, & similia. sed quid ad hãc sententiam? Bossidianus codex *imposta mouet*. vnde nihil adhuc elicio, viderint acutiores.

229. *mala gaudia matrum*) Agaue & Iocaste.

230. *errorésque feros nemorum*) Athamatis fabulam notat.

Statius corre-ctus. L.C.La.

235. *Appetijt proprios Monstro*) scripti libri, *appetit proprios (monstrum!) reuolutus in ortus*. qua quidem lectione nil pote melius. Noster lib. III.

Illum congesta portarum ad limina matres
Vt solum videre (nefas!) nulla agmina circum. Idem Epiceda. in patrem, *trepidamque (nefas!) arescere laurũ*.

252. *Magnique Phoroneos*] Inachi hic filius. quem fabulantur cum Cephisso Asterione: & Inacho arbitrum inter Neptunum & Iunonem de regione disceptantes electum, litem secũdum Iunonem dedisse. postéaque dispersos antea homines in vnius ciuitatis ius compulisse. eo successu, vt ab Argo, eius ex filia nepote, integra regio nomen acceperit. Consule Pausaniam Corinthiacis.

254. *Custodem Pharia*) Argum.

255. *& turibus aureus intres*) concubitum Danaes tangit, notior fabula, quàm vt hoc loco explicari debeat.

258 *& mea fulmina torques*) in cõcubitu Semeles.

Coptos Ægypti oppidũ.

265. *Mareotica fumat Coptos*) Pausanias: τοῦτο μὲν δὴ Ῥωμαῖον ὃς ἐπετέτραπτο Αἴγυπτον, ἄνδρα ἔφη χρήμασιν ἀναπείσαντα ἐς τὸ ἄδυτον κατέπεμψε τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν Κόπτῳ. καὶ ὁ ἐσπεμφθεὶς ἀνέστρεψε μὲν ἐκ τοῦ ἀδύτου διηγησάμενος δὲ ὁπόσα ἐθεάσατο, καὶ τοῦτον αὐτίκα ἐπυνθανόμην τελευτῆσαι. *Eo ipso tempore Romanum hominem, qui Ægyptum prouinciam obtinebat quendam mercede conductum iussisse Isidis aditum intrare, quod Copti erat, rediisse illum; sed mox, vbi quæ conspexerat exposuit, è vita discessisse.*

Ibid.

Ibid. *Et æriſoni lugentia flumina Nili)* tenebricoſæ fabulæ lucẽ dat. idem Pauſanias Bœoticis, ἐοικότα δὲ ἀνδρὸς ἤκουσα φοίνικος, ἄγειν τῇ Ἴσιδι Αἰγυπτίους τὴν ἑορτήν, ὅτε αὐτὴν τὸν Ὄσιριν πενθεῖν λέγουσι· τηνικαῦτα δὲ καὶ ὁ Νεῖλος ἀναβαίνειν σφίσιν ἄρχεται, καὶ τῶν ἐπιχωρίων πολλοῖς ἐστιν εἰρημένα, ὡς τὰ αὔξοντα τὸν ποταμὸν καὶ ἄρδειν τὰς ἀρούρας ποιοῦντα δάκρυά ἐστι τῆς Ἴσιδος. *Hu conſimilia de Phœnice quodam homine audiui: Ægyptios Iſidi feſtos dies celebrare, qua anni parte lugeri ab ea Oſirin dicunt: ac per illos ſanè dies incipere Nilum excreſcere, quo fit vt incolarum turba dictitet, augeri Nilum atque impleri, latéque ex eo arua irrigari Iſidis lacrymis.* aptè ad poſteriorem partem. at cur æriſoni? propter ſiſtra, quorum frequens in Iſidis ſacris vſus. [*Siſtra in ſacris Iſidis.*] Appuleius: *æreis & argenteis imò verò aureis etiam ſiſtris argutum tinnitum conſtrepentes.* [*Lib.* II.]

Iuuenalis: *Decernat quodcumque volet de corpore noſtro* [*Sat.* XIII.]

Iſis, & irato feriat mea lumina ſiſtro.

Proper. de Cleopatra: *Auſa Ioui noſtro latronem opponere Anubin,* [*Lib.* IV.]

Et Tiberim Nili cogere ferre minas.

Romanámque tubam, crepitanti pellere ſiſtro.

Venerabiles autem & quaſi ſacros fuiſſe ſiſtrum pulſantes, vel vnus Ouidius firmat 1. de Ponto:

Ecquis ita eſt audax, vt limine cogat abire,

Iactantem Pharia tinnula ſiſtra manus?

Riſit eleganter ſtultitiam Romanus Sapiens, quem omnino vide. [*Senec. de beat. vi. c.* XXVII.] erat autem ſiſtrum, vt in marmoribus antiquis videre licet, crepitaculũ, cuius per anguſtam laminam in modum balţei recuruatã traiectę medio paucæ vngulæ, criſpante brachio tergeminos ictus, reddunt argutum ſonum. [*Siſtrum quid.*]

266. *Quod ſi priſca lumnt)* reſtitui ex libris veteribus, non poſtulante, ſed flagitante ſententia. *Quod ſi* [*Statius correctus.*]

prisca luunt. leuis in speciem emẽdatio, quæ tamen insignitè lucem loco adfert.

269. *terrarum furias abolere)* id est, peccata. Virgil. *furias Ataeis Olei.*

271. ---- *Iamdudum à sedibus illis*

Incipe fluctiuaga quà præterlabitur vnda

Sicanios longè relegens Alpheus amores.) Pisas intelligit, cui lucus Olympij Iouis finitimus. designat hoc oppidum per Alpheum, quia ille Pisas lambit. Seneca Tragicus Thyestæ:

Alpheus Pisas lãbit.

Quem tangit gelido flumine lucidus

Alpheus, stadio notus Olympico.

Papinius Epithal. Stellæ: -- *tumida sic transfuga Pisa:*

Amnis, in externos longè flammatus amores,

Flumina demerso trahit intemerata canali,

Donec Sicanios tandem prolatus, anhelo

Ore bibat fontes ----- & hinc est quod per Alpheũ ludus Olympicus sępiùs intelligatur. adi Homerum Iliad δ. Virgiliũ Géorg. III. Pindarũ & Silium. Quæ de Alphei & Arethusæ amoribus poetæ vulgarunt, omnes sciunt. fabulæ originẽ dedit, quod iacta in Alpheũ, sub ima penetrantẽ, in Arethusa, fonte Syracusano, reddũtur: si qua Plinio fides: nã commentitium id adserit Strabo. Pausanias tamẽ Eliacis priore, Plinij sententiam multis argumẽtis firmat, tu consule Huganem Falcandum in historia Sicula & Nicanorem lib. III. de fluminibus.

Alpheus Olympiades notat.

273. *Arcades hi tua)* auctoribus libris scriptis & editione principe, emaculaui: *Arcades hic tua.* quod germanum esse vel puer viderit.

Statius correctus.

275. *Geticoque pecus stabulare sub Æmo, Dignius)* in Thracia videlicet, vbi equi Diomedis fuerunt humana carne vescitantes.

276. ---- *etiamnum inhumata procorum*

Relliquijs trunca ora rigent) obscuro loco facem adlu-

cet

cet Ouidius Metamorph. IX. quâ Hippomanes & Atalantæ fabulam describit.

282. *generos passura nocentes*(Polynicen & Tydea.

286. *At non ille grauis dictis, quamquam aspera motu*) lege,

At non ille grauis dictis, quamquam aspera, motu.

310. *raptim per inane*) lectio hæc à libris scriptis est: ita enim legendum. non vt vulgati: *raptus per inane.* Scio te scire τὸ *inane*, non ea notione qua antea, sed pro aëre sumi, vti frequentius, quâ apud Nostrum, quâ alios. parcam adscribere exempla, sunt enim quingenta in promptu.

Statius emaculatus.

313. *Oedipodionides furtim deserta pererat Aonia*) Lip. & Busl. *furto deserta*: quod recipere mihi religio nõ foret, cùm sciam scriptores ita passim locutos. Noster lib. III.

Furto Latinis quid notet.

Heu quantus furto cruor & sine laude iacetis.

Idem lib. IX *Ausus erat furto dextrã iniectare Leonteus.*

Virgilius lib IV. *Nec ego hanc abscondere furto Speraui, ne finge, fugam*——Velleius lib. II *Pontifex Maximus in C. Cæsaris locum furto creatus.* imò disertè pro insidiis. Curtius lib. IV. *Parmenio peritissimus inter duces artium belli, furto non prælio opus esse censebat: intempesta nocte opprimi posse hostes.*

Virgilius lib. X. *Obuius aduersoq; occurrit, seque viro vir Contulit, haud furto melior, sed fortibus armis.*

321. *& sedisse superbum*) Sine suspicione mendi: absque libris veteribus esset. qui perelegantet——*& sedisse superbus.*

Statia Hellenismus restitutus.

Deiecto tunc fratre putat——purus putus hellenismus. *superbus*, pro *superbum*, genus loquendi venustum vsitatum optimis scriptoribus. sed quod remotum ab vsu vulgi imperitos offenderat.

Virgilius: *Sensit medios delapsus in hostes.*

Propertius: *Visura & quamuis nunquã speraret Vlyssem.*

Catullus: *Ait fuisse nauium celerrimus.*
Horatius: *Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratus.*
325. *abrupto Sole Mycenas*) in sceleribus à Thyeste perpetratis. tu lege- -*abrupto Sole Mycenas*
Ferre iter impauidum.

325. *vlulata furoribus antra*) Baccharum.

De Scyrone scriptorum dissensus.

333. *infames Scyrone petras*) respicit saxa quæ Moluridi petræ adiacēt. infamia & scelerata dicta, quòd cum ea accoleret Scyron, latro famosus, inde quoscūq; nactus esset hospites in mare detruderet. eos verò adnatās marina testudo (bellua magnitudine solum & pedibus, quos tales habet, quales vituli marini, terrestri dissimilis) conficere dicebatur: vt Pausanias Atticis refert. quem sequitur Plutarchus Theseo, dicens hūc eundem latronem à Theseo de eodem saxo præcipitatū. Megarenses tamen defendere Scyronem neque latronem fuisse, neq; flagitiosum, imò latronū vindicem. nec à Theseo tanquam latronem, sed cùm Eleusina cepit, veluti hostem interfectum. consule vtrumque si placet.

Ouid. Met. VIII.

334 *purpureo regnata Seni*) Nisum notat. cui vt poeta cecinit: ----- *splendidus ostro*
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat magni fiducia regni.

Isthmus Corinthiacus.

335. *In medijs audit duo littora campis.*) Isthmum Corinthiacum intelligit, qui mari vtrinque alluitur. duobus etenim eius latera promontoriis terminātur, Cheucheris & Lechæo, quæ res interiorem regionem continentem facit.

338. *Titanis latè mundo subuecta silenti,*
Rorifera gelidum tenuauerat aera biga.) Luctatius: *diti aer crassior est, tenuis noctis.* aptè igitur *tenuauerat.*
345. *Densior à terris, & nulli peruia flamma.*
Subtexit nox atra polos:) pluuiæ præsagium: occultè more suo ingerit: nam nebulæ ima petentes, sere-

serenitatem; alium, imbres designant.
Virgilius: *At nebulæ magis ima petũt, cãpóque recũbunt.*
356. *Emoto à cardine vellunt.*) reposuit ex Langione: *emoto cardine.*
358. *Defunditque imbres, sicco quos asper hiatu Persolidat Boreas,*) Physica ratio. Luctatius: *Auster primo pluuias facili mox sequitur Boreas, easdem aut in niuem, aut in grandinem mutant.*
Ouidius: *Vtque ferunt imbres gelidis concrescere ventis.*
360. *Veteri spumauit Lerna veneno*) Hydræ fabulã notat.
362. ------*nullisque aspecta per auum Solibus, vmbrosa patuere æstiua Lycei*) Panis Statius, Tiburt. Mantl. ------*& syluis arcessere Pana Licæis.*
375. *vasto metuendo vmbone*) Vmbo Latinis, Varrone teste, quod Græcis ἄμβωνες. Græci autem ἄμβωνας vocant, quicquid extumidum est & prominet: hinc scriptores à parte quæ in clypeo Romano, instar dimidiati oui eminebat, συνεκδοχικῶς, *vmbonem* pro clypeo ponunt. vti hoc loco Papinius noster, & lib. IX. *tentato vmbone redissent.*
Maro lib. X. *Ardet apex capiti, cristisque à vertice flãma Funditur, & vastos vmbo vomit aureus ignes.*
Sidonius: *hunc fulcit rutilus spacioso circite lenum Vmbo latus.* Suetonius Iulio cap. LXVIII. *vmbone obuios agens.* Valerius l. III. c. II. *modò vmbonis impulsu, modò mucronis ictu depellens.* Hinc & pro toga Romana quoque sumitur, ab vmbone qui in ipsa.
Persius Sat. V ------*Totáque impone Suburra Permisit sparsisse oculos iam candidus vmbo.* ita interpretor. nec me mouent, quæ viri docti hic de alba parma argutantur. capio fulcrum à Tertulliano, qui de toga agens, Vmbonem diserte agnoscit libro de Pallio cap. V. *Totum continctii vmbonis figmentum custodibus forcipibus assignet.* & statim eodem capite. Martialis etiam: *In turbam incideris cunctos vmbone repellis.*

Vmbo quid. lib. IV. de ling. Lat. Vmbo pro clypeo.

Vmbo pro toga.

Persius contra virum doctum explicatus.

Videndus tibi & Appuleius lib. XI. Papinius noster alias, pro omni eo quod prominet, vocem, *umbo*, vsurpat lib. VI. ——— *geminis umbonibus agger Campum exire vetat*. & lib. VII.

——— *atque omne quod Isthmius umbo Detinet*. Hercul. Surrent. ---- *contra riget umbo maligni montis*. ——— Et Achilleide. *Undisona quos circuit umbo Malea*. imo pro humero, manu, aut brachio, lib. III. *clypeum nec sustinet umbo*.

382. —*illo spe concitus omni Euolat*) an non rectius: *illo pede concitus omni?*

402. *Olenius Tydaus*) Oenæi Calidoniæ regis & Eribœæ, siue vt alij volunt, Althęę filius, qui cùm Melalippũ fratrem, vt noster hic vult, vel auunculum Thoantem, seu Apherea, vt Luctatius tradidit, siue vt alij, nepotes, inscius occidisset, ad Adrastum confugit. plura nõ addo, docebit te affatim Statius.

Casus pro casu.

406. *subit uno tegmine*) auferendi casum, pro dandi posuit, quod est elegantiæ priscæ. Lucilius:

Esuriente leoni ex ore exculpere pradam.

Propertius lib. I. *Illa meo caros donasset funere crines.*

Idem lib. III *Est pene seruo rumpere teste fidem.*

noster hoc eodem libro: — *tacitaque immurmurat aure,*

& lib II. — *subit ore cauo Theumesia coruus.*

& lib. V. ——— *sed corde labores Ante alios erat uncta Pales.*

Athletarum spectaculo mulieres arcebãtur.

424. *Exclusaque expectant pramia matres*] elegantissimus Poëta, seriò id agens, quod agere nõ videtur, respexit ad morem Grecorum, quo Olympicum agonem spectare feminis interdictum. Pausanias Eliacis priore: κατὰ δὲ τὴν ἐς Ὀλυμπίαν ὁδὸν, πρὶν ἢ διαβῆναι τὸν Ἀλφειὸν, ἔστιν ὄρος ἐκ Σκιλλοῦντος ἐρχομένῳ πέτραις ὑψηλαῖς ἀπότομον. ὀνομάζεται δὲ Τυπαῖον τὸ ὄρος· κατὰ τούτου τὰς γυναῖκας Ἠλείοις ὠθεῖν νόμος.

ἢν φωραθῶσιν ἐς τὸν ἀγῶνα ἐλθοῦσαι τὸν Ὀλυμπικὸν, ἢ καὶ ὅλως ἐν ταῖς ἀπειρημέναις σφίσιν ἡμέραις διαβᾶσαι τὸν Ἀλφειόν. *In via qua Olympiam ducit cis Alpheum, Scilunte venienti, celsa crepidine praeruptus mons occurrit: Typaeum illum appellant. hinc de saxo feminas deiicere Eleorum lex iubet, quae ad Olympicos ludos penetrasse deprehensae fuerint, vel quae omnino Alpheum transmiserint, quibus est eis interdictum diebus.* hic mos Graeciae, qui Augusto imperante Romam migrauit, is enim *Athletarum spectaculo* (verba Suetonij adduco) *muliebrem sexum omnem, adeò submouit, vt Pontificalibus ludis pugilum par postulatum, distulerit in sequentis diei matutinum tempus: edixitque mulieres ante horam quintam venire in Theatrum non placere.* haec generatim dicta, generatim tamen non accipienda, docuit me idem Suetonius Nerone: *Ad Athletarum spectaculum inuitauit & virgines Vestales, quia Olympia quoque Cereris sacerdotibus spectare conceditur.*

Cap. XLIV.

Cap. XII.

440. *cuius in vsque manus)* qui haec supposuerunt, vellem mihi dicerent qua fiducia id fecerunt. Lipsij liber priscam & germanam lectionem ingerit, *cuius inusque manus* quod rectum est ita Cicero & Propertius dixere *inante* pro *ante*, sic *incoram*, pro *coram* Apuleius, *insimul* pro *simul* Florus, & in Syluis Papinius, *improp*e pro *prope*. Tertullianus.

Priscus loquendi mos Statio restitutus.

457. *molitur gressus)* & hic ore librariorum non suo Statium loqui suspicor. malim ego *molitus gressus.*

Coniectura in Statio.

457. --- *vnaque ferunt Cyclopes in Aetna Composito)* exsensa lectio. &, vt verbo dicam, sensus communis expertem esse oportet, cui non pateat, legendum esse, vt ex libris scriptis & editione Principe restitui:

Statius correctus.

--- *vnaque ferunt Cyclopes in Aetna*
Compositos, eximiè in hanc sententiam eximius ille Satyrarum scriptor: --- *parcit*

Cognatis maculis similis fera quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam, sauis inter se conuenit vrsis.
Ast homini ferrum lethale incude nefanda
Produxisse parum est.

Statius emaculatus.

462. *quisquis es is)* Et versus & sententia flagitat scriptorum librorum & editionis Principis lectionem *quisquis is es.*

464. *Marti non degenerare paterno)* Mars Meleagri pater fingitur, Meleager Onei, Oneus Tydei.

Mos fidei firmanda.

Annal. III.

470. *coëunt animorum in pignora dextra)* Aristophanis Scholiastes: ἔθος δ' ἐπὶ πίστει, καὶ συνθήκαις βεβαίας τὰς δεξιὰς διδόναι ἀλλήλοις. Xenophon: εἰ καὶ Τρωαίους, εἰς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς δεξιὰς ἔδωκα. Tacitus: *Iurauere amici, dextram morientis contingentes.* Gemistus Pleton li. II. de rebus Græciæ: *Persarum rex Mentorem quod dextram dedisset (maxima enim hac apud Persas fides) conseruauit.* non abludit illud Tertulliani aduersus Marcionem: *Denique vt cum Autoribus contulit, & conuenit de fidei regula, dextras miscuere,* suspicor hinc paroemiam natam, qua in fide firmanda Comici sæpe vtuntur. Sophocles Electra: οὐκ οἶσθ' ὅτῳ μ' ἔδωκας εἰς χεῖρας ποτέ. *Non meministi, cui me dederis quondam in manus?* Terentius Andria: *Hanc mihi in manum dat.* mos hic vulgatus. at Scythis, Armeniis & in ea ora gentibus sollemne, in sanciendis priuatim publicéque amicitiis & federibus non dextras solùm implicare, sed pollices inter se vincire, nodóque perstringere: mox vbi sanguis in artus extremos se effuderit, leui ictu cruorem elicere atque inuicem lambere. adi Tacitum Annal. XII. Lucianum [To]xari, Melam. lib. II. cap. I. Valer. Max. lib. IX. [Tert]ullianum Apologetico.

475.

475. *esse fidem quanta*) *esse* pro *fuisse*, *tẽpus* pro *tẽpore*. *Tempus* Virg. lib. IX. *Cratera antiquum quem dat Sidonia Dido*, pro tempore. id est, *dedit*. Papinius noster hoc eodẽ lib. ---*sensit manifesto numine ductos Affore*, id est, *adesse*. Propertius.

At tu vix primas attollens gurgite palmas

Sæpe meum nomen iam peritura vocas.

id est, *vocabas*.

Diuinatio in Statio.

480. *laxatisque diu tamen aura superstes*

Immoritur velis. passi subiere penates)

Quid de hoc loco certi pronunciem, nihil habeo, nisi mendosum videri. libri opem non ferunt. fuit cùm legerim: *immoritur velis passis*. ea notione qua Lucillius dixit:

Rugosi passique senes eadem omnia quærunt.

Et Plautus Pœnulo: *Si qui de astu mecum futurus pro vua passa pẽsili*. vel si pateris, *immoritur velis, passa subiere penates*. vti alias gradu, vel cursu, dicimus Plautus Rudente: *consequamur gradu vocẽ*. Papinius lib. x. ---*ac vulnera cursu Examinat*. & hoc eodem libro.

Hæc tam dira lues nocturno squallida passu

Illabi thalamis. an Delius hîc mihi fauerit, Senatum litteratorum arbitrum capio.

Ritus in sacris.

507. ---*Lustraliaque exta*

Lacte nouo perfusus edet Vulcaneus ignis) respexit ad discrimen sacrorum, quod tale: vt inferiorũ & minorũ deorũ sacrificia lacte perfunderentur. Ouidius:

Met. VIII.

Tum super infundens tepidi carchesia lactis:

Alteraque inuergens liquidi carchesia mellis

Vmbrarúmque rogat rapta cum coniuge regem.

Lib. III.

Propertius: *Interea nigras pecudes promittite diti,*

Et niuei lactis pocula mista mero.

Oedipo.

Seneca Tragicus: ---*libat & niueum insuper.*

Lactis liquorem, fudit & Bacchum manu.

Laua. redarguit cæcitatẽ eruditissimè, vti solet, eruditissimus Arnoldius, Christiani nominis Varro,

lib. VII. aduersus Gentes: quem adi.

Tripos quid. 509 *Salue prisca fides tripodum)* Quid tripos fuerit, *Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.* Homerus Ilia. ψ. videtur asserere, vas fuisse, quod tribus pedibus fulciebatur, ansásque siue aures quibus capiebatur, haberet. Callimachus verò, in Lauacro Dianæ, Tripodē sellā fuisse scribit, tribus pedibus innixam, cui insedens Pythia, oracula reddebat. Helanicus, vas pulueribus plenum. Strabo speluncam profundā. Luctatius, Lauri speciem fuisse ait, habentē tres radices, Apollini cōsecratā, propter triplicem vim diuinationis: *Nam & sol præterita videt*, inquit, *præsentia cernit, & futura visurus est. Est etiam tripos mensa Apollinis, corio Pythonis serpentis tecta.* Hæc ille. at lōgè diuersa, de tripode, Plutarchus tradidit in Solone, signatè quomodo à piscatorib. Cois extractus, ad VII. Sapientes missus fuerit, tādémque Apollini consecratus. tu eum consule, & si placet, etiam Lucianum, Dialogo de Astrologia.

Priscus mos in cœnis. 518. *Emunire toros, aliosque inferre tapetas)* ad morem veterum, quo receptum vt lectos cœnatorios, sub horam cœnę, stragulis vestibus textilibus, aut purpureis, insternerent Virgilius Æneid. I.

--- *stratoque super discumbitur ostro.*

Horatius. Sat. VI ----- *cùm ponit vterque*

In locuplete domo vestigia: rubro vbi cocco

Tincta super lectos canderet vestis eburnos,

Multaque de magna superessent fercula cœna.

Seneca Thyeste: *Resupinus ipse purpura atque auro incubat.*

Vino grauatum fulciens leua caput:

Plauto & Suetonio ab hac mente capio Plautum Bacchides.

Cum amica sua vterque accubitum eatis, ita negotium

...que ibidem, vbi nunc sunt lecti strati, poteris citò. &

Sueto-

Suetonium Octauio cap. LXXIII. *Ne toro quidem cubuisse aiunt nisi humili & modicè instrato.* *Lucernæ in cœnis.*

521. *tendunt auratis vincula lychnis*)candelabrorum, prisc is in cœnis nullus vsus. Noctis tenebras lucernis pensilibus dispellebant. Horatius:

-----Sume Mæcenas cyathos amici *Car. III.*

Sospitis centum: & vigiles lucernas perfer in lucem.

Petronius: *Lucerna bilychnis de camera pendebat.*

Iuuenalis Sat. VI.

Cùm bibitur concha, cùm iam vertigine tectum

Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis.

Virgilius in conuiuio. Æneid. I.

----- dependent lychni laquearibus aureis

Incensi ----- opera est iuuentutem hæc notare, vel ideo, ne per caliginem, vlera capiat Ciceronē. pro Cœlio: *alia fori vis est : alia triclinij; alia subselliorum ratio; alia lectorum: non idem Iudicum commissatorúmque conspectus. lux denique alia Solis, & lychnorum.* *Cicero explicatus.* Cæterùm quod dixi, lucernas pensiles semper fuisse, non rigidè verum. scribente Lucret. lib. II.

Si non aurea sunt iuuenum simulachra per ædeis,

Lampades igniferas manibus retinentia dextris,

Lumina nocturnis epulis vt suppeditentur.

538. *-----pariter pallórque rubórque*

Purpureas hausere genas) nunquid melius *purpureas auxere genas?* *Coniectura in*

544. *Præfecto Gorgonæ collo*). Legendùm, sine vllo dubio: *præfecto.* *Statio.*

553. *Hanc vndante mero fundens, vocat ordine cunctos.*

Cælicolas)ad priscum libandi ritum dixit. Nihil enim in veteribus frequentius, quàm in honorem dei alicuius vini aliquid effundere, vel in mensam, vel in ignem, vel terram, vel aquam, pro re præsenti. de mensa hîc habes, & apud Virgilium Æneid. I. *Libandi mos.*

Dixit, & in mensa laticum libauit honores.
de Igne; Papinius noster hoc eodem libro:
Fundite vina focis, de Terra, Mare lib. 5.
Duo ritè mero libans Carchesia Baccho
Fundit humi. de Mari: Ouid. 11. Metamorph.
Isque deos pelagi vino super aequore fuso,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat.

Plauto illux. ab hoc more Lena apud Comicum Curculione: *Venus de paulo paululùm hoc tibi dabo, haud lubenter. Nam tibi amantes propinantes, vinum potantes, dant omnes. Mihi haud sæpe eueniunt tales hæreditates.* respicit libationem, hanc multibiba anus sed paululum, ad honorem Veneris, se effusuram ait, quo ventriculis largiùs madefiat. Pertinet huc elegans Papinij locus, Protrep. Metij Celeris:

Prima salutauit Capreas, & margine dextro,
Sparsit Tyrrhena, Mareotica vina Minerua.

vsitatum verò, in hac libatione vt capiti coronas imponerent, etiam in mensa. Virgilius lib. VII.

Nunc pateris libate Ioui, precibúsque vocate
Anchisem genitorem, & vina reponite mensis.
Sic deinde effatus, frondenti tempora ramo
Implicat. & lib. VIII.
Cingite fronde comas, & pocula porgite dextris,
Communémque vocate Deum, & date vina volentes.
Dixerat: Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauítque comas, foliísque innexa pependit,
Et sacer impleuit dextram scyphus. ocyus omnes
In mensam læti libant: Quod operæ duxi, monere ne cum viris doctis erres, qui coronam in mensa sumere, ebriorum tantùm fuisse volunt, quia ebrij cum corona, passim in Comœdiis, introducuntur. & Plautus Amphitruone, signatè, Mercurium producit, dicentem: *Capiam coronam mi in caput, assimulabo me esse ebrium.* cui compar est Senecæ locus Medea:

Huc incede gradu marcidus ebrio.

Præcingens roseo tempora vinculo. tu non vniuersè hæc accipiẽda, iam didicisti. Illud etiam dignum nota(certè illi qui scriptores veteres vult intelligere) in conuiuiis passim receptũ, non è potu modò, sed & è cibis aliquid libare, & in focum ea ipsa libamenta deferre, sedẽ scilicet Larium Dionysius Halicarnassæus lib. IV Antiq. Romanorum. Ἀπὸ τῆς ἑστίας τῆς βασιλέων, ἐφ' ἧς ἄλλας τε συντελοῦσι ῥωμαῖοι ἱερουργίας, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν δείπνων ἀπαρχὰς ἁγίζουσι. *E foco regio, in quo cùm alia sacra Roman facere solent, tum & cœnarum libare primitias.* Silius lib VII.

Distinxit dulces epulas, nullóque cruore
Polluta castus mensa cerealia dona
Attulit, ac primùm Vestæ detersit honorem
Vndique, & in mediam iecit libamina flammam.

in patella poni & deferri solent hæc libamina. Autor mihi affirmãdi Scholiastes vet⁹, ad illud Persij:

------*cultrixque foci secura patella.* vnde Lares *Patellarij dij*, Plauto dicti. Consule Homerum Iliad. α. in conuiuio Achillis. Liuium lib. xxxix. & Plutarchum de Fort. Roman.

569. -----*centum per iugera campi.*

Vix tandem explicitum) eleganter sanè, quia serpens viuus semper se implicat: nec malè tamen dixeris, optimum poetam alludere ad gestum mortuorum. Sophocles:

Occultus intellectus in Statio.

γέροντα μόρῳ ἐκτεινόμενον Martialis.

Tu languore quidem subito, fictóque laboras:
Sed mea porrexit sportula, Paule, pedes.

id est, mortua est. Statius noster Epiced. in Patrem:

Sed te torpor iners, & mors imitata quietem
Explicuit.

572. *seruabat nata penates)* non abludit illud Virgilij:

Sola domum & tantas seruabat filia sedes. vtrobique verò τὸ *seruabat*, possidebat, significare, scio te scire.

622. *protere exanimes artus, asprósque molares*) non moueo hoc loco controuersiam. dissimulare tamē nolo, in Buslidiano codice me reperisse: *proterere exanimos artus, scaprósque molares*. Quod non sperno. adi Nonium in scapris.

634. *Quærenti quæ causa duci, quis ab æthere læuus.*

Ignis, & in totum regnaret Sirius annum) caniculam intelligit, sidus, quod omnes sciunt, noxium, morbos complures generans. aptè itaque & decorè in hac lue, toto anno dicit regnasse. Virgilius.

Lib. x.

Non secus ac liquida si quando nocte cometæ
Sanguinei lugubre rubent, aut Sirius ardor:
Ille sitim morbósque ferens mortalibus ægris,
Nascitur, & læuo contristat lumine cælum.

Læuus pro noxio.

vbi non abs re erit iuuentutem obseruare, *læuum lumen* pro *pernicioso & noxio* sumi. vti hîc apud Statium: *læuus ignis.* & lib. 11.

----- *cui læua voluntas*
Semper ----- id est, *praua*.

Priscus loquendi mos.

639. *Iuuenes qui cæde potiti*) id est, *accidissent*. nouè, imò antiquè. Iurisconsulti nostri etiam patiendi significatu sæpius vsurparunt. Vlpianus lib. xv. Ex quibus causis maior. *Ego autem etiam nomine eius qui hostium potitus est.* Plautus frequētissimus est in hac phrasi. Capt. *maior potitus hostium est.* inibi: *postquam meus rex est potitus hostium.* Idem Epidico; *ita gnata mea hostium est potita*, id est, in hostium potestatem venit.

Vlpiano lux data.

658 ----- *Has fortè inuisitis aras.*

Statius emaculatus.

Vos quoque progenie) locum corruptum esse vel cæco apparet. prisca scriptura;

----- *Has fortè inuisitis aras.*
Vos qua progenies? quod germanum esse mihi.

662. *quando hac varijs sermonibus ora*) ineptissimæ ineptiæ, non certius vixisse Statium, quàm eundem scripsisse, vt reposui, *Statius correctus.*

-----quando hac varijs sermonibus hora est.

686. *seu te Lycia Paterea niuosis*) vbi Apollinem mensibus hibernis responsa dare veteres crediderunt. Autor Seruius ad illud Virgilij:

Qualis vbi hibernam Lyciam, Xantique fluenta
Deserit, ac Delum maternam inuisit Apollo

689. *Seu Troum Tymbraus habes*) Luctatius : *Tymbraus dicitur Apollo ab herba tymbra, qua in templo Troades abundat.* *Lentare quid.*

693. *---feros lentandus in hostes*
Arcus-----) id est, curuandus ac flectendus. Virgilius Æneid. III.

Ante & Trinacria lentandus remus in vnda.

Seneca Tragicus Agamemnone:

Properat iuuentus omnis abductos simul
Lentare remos. allusum haud dubiè, ad remiges, qui cum magnis viribus remigant, lentant, id est, flectunt, & incuruant remos, vnde ipsi remi, lenti, à Catullo dicuntur, Nuptiis Pely: *Catullo lux.*

Quique fugit lentos incuruans gurgite remos.

Hinc & Virgil. Geor. III. *lentas massas*, pro ductilibus, dixit. *& Virgilio.*

Ac veluti lentis Cyclopes fulmina massis
Cùm properant : ita Horatius. *lenta brachia*, pro flexibus & ad amplectendum accommodatis, posuit Epodon. I. *& Horatio.*

Arctius atque hedera procera astringitur ilex
Lentis adhærens brachiis.

699. *tu Phryga submittis cithara*) Marsyam intelligit, de quo plura ad lib. IV.

700. *Terrigenam Tityon*) qui Latonam ad stuprum sollicitauit, cur terrigenam dicat, notũ ex fabula,

qua

quâ fingitur Iupiter Elaram, Orchomonis filiam, prægnantem, ob iram Iunonis, in terrã occultasse, vnde factum, vt infans ex terra natus videretur.

Sol Persis Mitra vulgata Curtij lectio firmata.

710. *torquentem cornua Mitram*) ita Sol Persis dictus. Curtius lib. IV. *Solem Mitram, sacrúmque æternum inuocans ignem.* ita lego, suffragantibus & scriptis & excusis libris, valdéq; miror esse qui supponant: *Solem & Martem:* Scio quidem Strabonem lib. xv. Martẽ deum Persis adsignare, & hinc fortè audaculi hi glossema Curtio adtexerãt, sed refellũt illos, atque adeò ipsum Straboñe, Xenophon lib. IIII. & VIII. Pausanias Laconicis, & Iustinus, consensu tradentes, Persas credidisse vnũ solũ Deum, & hunc esse Solẽ, quem Mitram dicunt. erat verò huius dei simulachrum vultu leonis, cũ tiara prisci habitu, vtraque manu reluctantis tauri cornua comprimens. Author Luctatius. *quo significatur* (vt idem ait) *Lunam à Sole lumen accipere, quando incipit ab eius cornibus segregari, & quòd hic deus cæteros sui nominis, & potentiæ impetu excellat, vt inter reliquas feras Leo.* Clarum hinc, quid Statius hîc velit, dum dicit, *Torquentem cornua.* expeditũ etiam quid Tertullianus intelligat, aduersus Marcionem lib. I. dum inquit: *Sicut aridæ & ardentis naturæ sacramenta Leones Mithræ philosophantur.* meminit Mithræ & Martianus Capella lib. II. de Nupt. Mer. & Phil.

Tertullianus explicatur.

Te Serapim Nilus, Memphis veneratur Osirin,
Dissona sacra Mithram.

Illud iuuentutem doceo, fors fuit & quosdã senes sacra Mithrica sub Imperatoribus Romã migrasse, & idoli huius cultores omnia religionis Christianæ mysteria adumbrasse. Tertullianus de præscriptionibus: *Sed quæritur à quo intellectus interpretetur eorum quæ ad hæreses faciunt? A diabolo scilicet, cuius sunt partes, interuertendi veritatem, qui ipsas quoque res sacra-*

menta-

mentorum, in idolorum mysterijs æmulatur. Tingit & ipse quosdam, utique credentes & fideles suos, expiationem delictorum de lauacro repromittit, & sic adhuc initiat Mithra: signat illic in frontibus milites suos, celebrat & panis oblationem, & imaginem resurrectionis inducit, & sub gladio redimit coronam. quæ postrema verba, ritum ingerunt, quo ij quos *Mithra milites* antiqui vocabāt, initiabantur. Describit eleganter idem Tertullianus de corona militis; *Erubescite Romani commilitones eius, iam non ab ipso iudicandi, sed ab aliquo Mithra milite. Quis quum initiatur in spelæo, in castris verè tenebrarum, coronam interposito gladio sibi oblatam, quasi mimum martyrij, dehinc capite suo accommodatam, monetur obuia manu, capite depellere, & in humerum fortè transferre, dicens Mithram esse coronam suam. Atque exinde nunquam coronatur: id quod in signum habet ad probationem sui, sicubi tentatus fuerit de sacramento: statimque creditur Mithræ miles, si deiecerit coronam, si eam in deo suo esse dixerit. Agnoscamus ingenia diaboli, idcirco quædam de diuinis affectantis ut nos de suorum fide confundat & iudicet.* credo & militem hunc Mithræ, intelligi à D. Hieronymo, ad Lætam, de institutione filiæ; *Ante paucos annos propinquus vester Gracchus, nobilitatem patritiam sonans nomine, quum Præfecturam gereret vrbanam, nonne specum Mithræ & omnia portentuosa simulacra, quibus Corax, Niphus, Miles, Leo, Perses, Helios, Bromius pater, initiantur, subuertit, fregit, excussit?* huc denique pertinet Lampridij locus Commodo. *Sacra Mithrica homicidio verè polluit, cùm illic aliquid ad speciem timoris dici vel fingi soleat.* Si plura desideras, consule Suidam, Procopium & Strabonem.

Milites Mithræ.

D. Hieron. explicatus.

Lamp. explicatus.

IOH. BERNARTI
AD LIBRVM II. THEBAIDOS,
SCHOLIA.

Virgilio & Lucretio lux.

verſ. 15. *quanquam functis & lumine caſsis*) id eſt, mortuis lumine priuatis. Virgilius Æneid. 11.

---nunc caſſum lumine lugent. Lucret. lib. v.

Nec potis eſt cerni, quia caſſum lumine fertur.

17. *hinc & grauis exitus viui*) vitiatus locus, & cui ſine libris, qui nihil hic iuuant, opem adferre non fuit meæ opis.

Tanarum.

32. *Dixerunt Tanara gentes*) Tænarum promontorium Laconiæ, in quo templum eſt ſpeluncæ perſimile. aditum inferni poëtæ dicunt, & ab Hercule Cerberum hac extractum plerique fingunt. Fabula inde originẽ habuit (vti ex Hæcatæo Mileſio Pauſanias in Laconicis refert) quòd in illa ſpelũca immanis ſerpens luſtrum habuit qui idcirco inferorum canis dictus, quod quem morſu impetiſſet, veneni vi ſtatim opprimeretur. is ſerpens ab Hercule ad Euriſtheum pertractus. Homerus verò qui primus ditis canem, quem Hercules extraxiſſet, appellauit, neque nomen ei proprium impoſuit, neque de eius figura quicquam commentus eſt. poſteriores Cerberum appellarunt, & cum cætera cani feciſſent ſimilem, tria dixerunt capita habere, idque communiter receptum. Heſiodus tamen in Theogonia quinquaginta Cerbero capita affingit. Horatius carminum 11. centum.

Cerberi fabula.

43. *Frangentia littora*) ſi locus rectè habet, *frangentia*. dixit pro *fracta*, agendi ſignificatu pro pa-

ſicendi

tiendi. solēs hoc optimis scriptoribus, qui frequētissimè agendi verbum παθητικῶς, & patiendi, agendi significatione vsurpant. ita *Spectatus est suem* pro *spectauit*, Varro; *cōmunitati sunt*, pro *communicauerunt*, Liuius, *res eorū auxit, pro aucta est* Cato, *dum hæ turbæ atque ira leniunt*, pro *leniuntur* Plautus, *peragratus est regionem*, pro *peragrauit*, sic *tempestas sedauit*, pro *sedata est*, Velleius, *est censa*, pro *censuit* Tacitus dixit. adi Agellium lib. XVIII. cap. XII.

46. *prior haurit habenas*) hominum fidem! hunc locum quo genere deformarunt homines inuenusti? quid enim *vngula haurire habenas*? gerræ germanæ. libri scripti, & princeps editio.

Statius emaculatus.

----*prior haurit arenas*
Vngula,---- qui negat hanc lectionem recipiendam esse, is profecto----*Anticyras melior sorbere meracas*, quàm vt de litteris iudicet. Notum, poëtas diis marinis currū tribuere etiā in aquis, Neptuno equos, ex anteriore parte verò tales, ex posteriore pisces. exēpla parcam adscribere, sunt enim cuiuis obuia. aptè itaque & propriè anterioribus pedibus arenam littoris dissipare dicuntur.

60. ---*assurgit honori Numinis, & recto decedit limite cæli*) translatio ad morem Romanum, quo solēne vt venieti magistratui & priuati, & minor magistratus maiori, assurgerent, & de via discederent. Optimus scriptor, ad priscos ritus eruendos, Suetonius, Tiberio cap. XXXI *tanta Coss. auctoritate, vt legati ex Africa adierint eos, querentes trahi se à Cæsare, ad quem missi forent. nec mirum, cùm palam esset, ipsum quoque eisdem assurgere & decedere via.* pertinet ad hanc rem elegans Senecæ locus Epist. LVI. *Marcum Catonem vtrumque, & Lælium sapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleantémque in animum meum sine summa digna-*

Assurgendum Magistratui apud Romanos.

Seneca explicatus.

tione recipian? *ego verò illos venerer, & tantis nominibus semper assurgo.* explicauit accuratè, vti omnia, Senatus litteratorum in hoc lustro Princeps Lipsius, Electorum 1. cap. XXIII. ad quem te remitto.

Stoici animam ex astris deducunt.

63. *principiúmque suum*) Laur. Lang. & Busl *principiúmque sui* respicit ad Stoicorum quorundam dogma, qui animam ex astris deducunt.

Peruigilia varijs dijs.

74. *insomnem ludo*) tangit iterum non dubiè morem priscum, quo peruigilandi honos dîs passim tributus. Lucret. lib. v.

Est & Athenaeis in mœnibus arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritonidos almæ,
Qui nunquam pennis appellunt corpora rauca
Cornices, non cum fumant altaria donis:
Vsque adeo fugitant non iras Palladis acris
Peruigili caussa, Graium vt cecinere poetæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa sua vi.

Plautus Aulularia: *Ego me iniuriã fecisse filiæ fateor tuæ Cereris vigilijs, per vinum atque impulsu adolescentiæ.* Liuius LXXIII. *Gracchus castra Campana vt in peruigilio neglecta simul omnibus portis inuadit.* Consule si placet Suetonium Galba cap. IV. &c. Vitello cap. X.

Insõnia pro vigilia.

Ceterùm ego velim tyrones hîc notare: *insomnium* pro *vigilia* sæpe veteres dixisse. Cæcilius, Plotio: *Consequitur comes insomnia, ea porrò insaniam adfert.*

Terentius explicatus & correctus.

Terentius Eunucho: *aut mox noctu te adigent* (lego cũ Donat. *adiget*) *horsum insomnia.* neque enim de somniis agit, sed de vigilia, vti liquido constat ex versu sequenti. respondet enim Phœdria: *Opus faciam, vt defatiger vsque, ingratijs vt dormiam.* & iterum Par. *vigilabis lassus.* vsus est & hac locutione Salustius cõ-

Salustio vetus lectio re-

iuratione Catilinæ: *neque insomnia neque labore defatigari.* Idem Salustius hist. 1. in fragmẽto epistolæ Mithrid. *Persem deinde Philippi filium post multa & varia certamina, apud Samothraces deos acceptum in fidem,* callide

callidi & repertores perfidiæ, occidere insomnia. scripsisse ita Salustium, & ad Orbilium ablegandos, qui supposuerunt, *insomnis*, non negabit, qui vel vnum Plutarchum, in Æmilio, legerit scribẽtem: famam fuisse, Persem à militibus qui eum custodiebant, somno prohibitum, atque ita continuis vigiliis periisse. Adde his Plautum Mercatore:

Sed amori accedunt hæc quæ dixi minus,
Insomnia, ærumna, terror & fuga.

85. *& Ogygij.)* non fugiet vitium attẽtum lectorem. MSS. *ab Ogigij* ego ausim præstare, verum esse, *at Ogigij.* Thraces inquit, in deliciis habent semianimum pecus, leonis faucibus ereptum, & haustum lactis: vbi verò vino madidi sunt, tum ad saxa & arma proruunt.

116. *Mittit. habet Thebas.)* huic loco male esse ex animi mei sententia, apud legitimos quosque censores iurare ausim. nec tamen ęgrum deponam, aut peritioribus delegabo, præeuntibus quippe libris & sententia, indubitanter lego: *mittit, habe Thebas*, Ipse Iupiter inquit, ad te me misit. habeas tu tibi Thebas, eiice fratrem, qui cupidine regnandi excæcatus, si tu cessaueris, te eiiciet.

Statius correctus.

125. *Illi rupta quies attollit)* lege: *illi rapta quies.*

129. *horruit in maculas)* in alium sensum ac vulgus putat, *maculas* pro *rete* posuit, vti & Varro li. II *Septum totum grandibus maculis integitur, ne eo inuolare aquila possit, neue ex eo euolare aues.* Et Claudianus.

Macula pro rete.

Varroni & Claudiano.

—— *totamque virentibus iram*
Dispergit maculis, —— aut certò, pro *retis plaga* seu foramine. vti Cicero Actione in Verrem VII. *Reticulumque ad nares sibi admouebat, tenuissimo lino, minutis maculis, plenum rosa.*

135 *Et iam Mygdonijs elata cubilibus alto*
Impulerat cælo gelidas aurora tenebras) Leodiensis

PP

codex reponi suadet: *Expulerat cælo.*

153. --- *quos non sine numine regnis*
Inuexit nox atra meis) non damno. arridet tamen magis quod in Langij libro est: *Nox dextra.*

158. —— *gemina mihi namque nepotum.*
Læta fides) interpunge:

gemina mihi namque (nepotum
Læta fides) æquo pubescunt sydere nata.

154. *intempestũque tonantem*) id est, aërem. Ennius:

Iupiter pro aëre.

Aspice hoc sublime candens, quem vocant omnes Iouem.
Idem: *Istic est is Iupiter, quem dico, quem Græci vocant*
Aërem. qui ventus est & nubes, imber postea.
Atque ex imbre frigus ventus, post fit aër denuo.
Virgilius lib. IX. —— *cùm Iupiter horridus austris*
Torquet aquosam hiemem ——.
Horatius —— —— *manet sub Ioue frigido*
Venator ——
Iuuenalis: —— *fremeret sæua cum grandine vernus*
Iupiter. & ita etiam Græci. Aratus Astronomicis.
πέπτε δ᾽ ἐκ χέθος ἐκ Διός ἔστι
ν τῃ μαλακώοντι κακώτερον
Torpenti nauta peius tunc ab Ioue frigus.
nisi quod quidam non Iouem ipsum, sed oculũ Iouis, pro aëre posuerunt. Hesiodus de aëre loquens: πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς. *cuncta videns oculus Iouis.* consule omnino Ciceronem lib. 1. de natura deorum, vbi & rationem reddit.

163. *enumerare Phareos.*) Qui isti Ægyptij? caue putes, & ratio loci & lex versus refragatur. Qui igitur? dicam Pharę Laconiæ oppidum fuit, ab Homero Pharin, à Spartanis Pharas nuncupatum. Fuit & Pharę oppidum Messenię, cuius conditorem poëtę perhibēt fuisse Pharim Mercurij & Philodamię filium. subiecit id tandem Spartanorum vrbi Augustus, quia cum aliis Messeniis, pro Antonio steterat

erat. Præterea fuit & Pharę Acheorum vrbs, cuius agrum Pierius fluuius præterlabitur, in cuius ripis Platanorum lucus erat, tanta arborum magnitudine ex ipsa vetustate, vt intra cauernas (multę enim concauę erant) qui vellent & recumbere, & epulari possent. Adi Pausaniam Messenicis & Achaicis.

164 *Achaa per oppida matres*) malè hęc affecta arbitror, libri tamen nihil mutant. *Suspectus locus.*

170. *stirpémque animósque*) ἀρχαϊκῶς accusandi casu pro auferendi *stirpéque animóque*.

174. *visisque inter sese*) corruptus litterula locus sententiæ facit noctem: quam facilè dispelles, si vt reposui, legas, *visique inter sese*, nec dubium quin Papinius ita scripserit. *Statius correctus.*

179. *Sicyonis vita*) De Sicyoniis non satis conueniunt scriptores. Plerique primum in ea regione Ægileum indigenam extitisse commemorant, atque eo regnante eam Peloponnesi partem, quæ Ægilaus dicitur, nomen sumpsisse, atque illum quidem plano loco oppidum, cui Ægialeo nomen, condidisse. successione verò venisse regnum ad Lamedonem Apollinis & Chrysorthę filium. hunc bello contra Achęos suscepto, ex Attica belli gerendi socium Sicyonem (siue Erechthei filium, vt Hesiodus voluit, siue Eupipei vti alij) sibi assumpsisse. Data ei in matrimonium Zeuxippe filia à quo postea iam regno adepto, & regio tota Sicyonia, & vrbs: quę antea Ægialæ, fuit Sycion nuncupata. Sicyoni Chithonophyle filia fuit, quæ ex Mercurio Polybum peperit hic Lysianassam filiam, Talao, Biantis Argiuorum regis filio, locauit: ex qua deinde natus Adrastus, qui Argis eiectus ad Polybum Sicyonem confugit, eóque mortuo regnum ipse adiit. Consule Pausaniam Corinthiacis. *De Sicyonijs, scriptorum dissensus.*

107. *nos verò volentes)* Si vera lectio, migrauit hic Papinius Grammaticorum leges vti iam lib. x. *nec deest cœptis*, & lib. xi. *deest seruitio plebes.* nisi vtrobique legendum putes *desit*. quod magis probo: licet non ignorem veteres in eodem versu, eandem syllabam producere & corripere interdum solere. Theocritus:

------τὰ μὴ καλὰ πέφανται.

Lucretius: *Crassaq. pugnabāt liquidis & liquida crassis.*
Horatius: *Me fabulosa vulture in Apulo*
Altricis extra limen Apuliæ.

195. ---- *iuuat ingressos: felicia regni*
Omina. quod superest fati, vitaque laborum
Fortuna transire tua nec plura morati,
Consurgunt dictis,) vitiosissima interpunctio, quem sic emaculaui: --*iuuat ingressos felicia regni*
Omina, quod superest fati vitaque laborum
Fortuna transire tua. Nec plura morati,
Consurgunt, dictis &c.

Vitiosissima interpunctiones sublatæ.

204. *tumida iam virginitate)* Catullus:
Te tumens cupida nouos
Captat aure maritos.

211. *territat hospitia, & thalamos & fœdera regni,*
Permixtúmque genus. (quæ tanta licentia mōstro?
Quis furor est? iā bella canit) pessimè & hæc ab interpūctis laborāt, vti pleraque in his libris lego:
Territat, hospitia & thalamos & fœdera regni
Permixtumq. genus (quæ tāta licentia monstro?
Quis furor est?) iam bella canit.

218. *Inachus vrna)* decorè, quia fluuij cum vrna pinguntur. Noster lib. ix. de Ismeno: ---- *ceciditque soluta.*
Pinus adulta manis, dimissaque voluitur vrna.
Virgilius vii. *Calataque amnem fundens pater Inachus vrna.*

219. *Iasiusque senex*) Abantis filius à quo Græci *Iasidæ dicti*. Seruius ad x. Æneid. fratrem Dardani fuisse dicit, sed vterinum tantùm.

Græci Iasidæ.

ibid. *Phoroneus*) dixi ad lib. 1.

220. *& Bellator Abbas*) Lyncei & Hypermestræ, siue (vt alij fabulantur) Belli filius. à quo postea Argiuorum Reges *Abantiadæ* dicti.

221. *Acrisius*) pater Danaes, cuius fabula nota est.

ibid. *Coræbus.*) adi Pausaniam Atticis. Nostrum libro 1.

222. *Danai facinus meditantis imago*) qui fratris filios, ope filiarum necaret.

224. *vnda fremit vulgi*) Virgilius:

Mane salutantum totis vomit ædibus vndam.

240. *nonnunquam longa tuendo*) non dubito quin hæc cõmentitia sit lectio, ac omnino scribendum: *non vnquam longa tuendo*. Et si diu intuearis, inquit, nunquam tamẽ discernere posses, quæ gratiosior aut pulchrior.

Statius correctus.

248---*sacrique facultas.*

Hi fibris) interpunge---*sacrique facultas*,

248. *f. actisq. obtendunt limina syluis*) ex more veteri, quo in omni publica, priuatáq. lętitia receptũ, quà tẽpla, quà ianuas ædium, ornari tam floribus, quàm ramis, exẽpla passim obuia. nunc tantùm ad lucem Papinij nostri, de nuptiis adscribam.

Ritus priscus in lætitia.

Iuuenalis Sat. vi. *Ornatas paullo ante fores, pendentia linquit,*

Vela domus, & adhuc virideis in limine ramos.

Iuuenalis illustratus.

Catullus in nuptiis Pelei: *Vestibulum vt molli velatum fronde vireret.*

Catullus.

Appuleius lib. iv. *Domus tota lauris obsita. tedis lucida, strepebat Hymenæum.* Auctor Thebais:

Appuleius.

---*Non te duxit in thalamos parens*

Comitata primos, nec sua festas manu.

Ornauit ædes,---- noster Epist. Stellæ:

Fronde virent postes.

251.----*innuptam limine adibant Pallada* audi Lãæ'j scriptum librum: *innuptam lumine.* Planè id germanum est. respicit faces nuptiales. nam paucis versibus interiectis inquit:

Præmissasque faces, festum nubentibus ignem

Obruit.----

254. *Iasides thalamis: vbi casta adolesceret ætas:*

Virgineas libare comas:) interpungo:

Iasides, thalamis vbi casta adolesceret ætas,

Virgineas libare comas. Tertullianus de Anima. *Quis non exinde aut totũ filij caput reatu vouet, aut aliquẽ excipit crinem, aut tota nouacula prosecat, pro auita, pro publica, aut priuata deuotione.* Censorinus de die natali, cap. 1. *Quidã etiã pro cetera bona corporis valetudine, crinem Deo sacrum, pascebãt.* adi Plutarchum in Theseo. Nostrum Coma Barini: vbi dicam fusè.

267. *Harmonies. longa est series: sed nota malorum*

Prosequar. vnde nouis tã sæua potentia donis: (lego:

Harmonies, longa est series, sed nota malorum,

Prosequar vnde nouis iam sæua potentia donis.

Telchines qui. 274. *Telchines amica)* malefici & impostores. de his videndus Iunius in Adagiis, Cent. v I. Adagio LI.

277. *Infaustas percussum adamãta figuras)* ἀρχαΐκοῖς pro infaustis figuris, id est, nocentissimis characteribus.

Pasithea vna è Gratiis. 286. *non hoc Pasithea)* è Gratiis vna. quam Iuno pro præmio Somno pollicetur apud Homerũ, Iliad. ν.

Ἀλλ' ἴθ', ἐγὼ δέ κέ τοι χαρίτων μίαν ὁπλοτεράων

Δώσω ὀπυιέμεναι, καὶ σὴν κεκλῆσθαι ἄκοιτιν

Πασιθέην, ἧς αἰὲν ἱμείρεαι ἤματα πάντα.

At tibi ego è Charitum florentem ætatibus vnam

Connubio iungam stabili, propriamque dicabo.

Pasi-

Pasitheam, qua omnes vna tecum exigat annos.

adscripsi Homeri versus, cùm quia aptè Virgilius illos (vti vides) imitatus est, tum quia tã varia de Gratiis veteres tradidere. Lacedæmonij Gratias duntaxat duas colebant, eásq. Clitam & Phaenam nominabant. Hesiodus verò (siue quisquis auctor Theogoniæ) tres agnoscit, sed Euphrosynem, Aglaiam, & Thaliam appellauit. quod etiã facit Onomacritus. Hermesinactes verò vetus elegorũ scriptor, Pitho vnam de Gratiarum numero facit. Athenienses autem & ipsi duas tantùm colebant, Auxo & Heyemonem. Noster Homerũ secutus videtur. vtcunque nonnulli argutentur ex eo quod dicat μίαν ὁπλοτεράων, discrimen eum inter Gratias facere, & quasdam iuniores, quasdam vetustiores agnoscere. adi Pausaniam Bœoticis.

De gratiarum numero veterũ dissensus.

320. *Et qua non grauior mortalibus addita cura.*
Spes vbi longa venit,) interpunge:
---cura spes vbi longa venit.

327 *fractaque in pectore*) nunquid melius *fractéque in pectore?*

Diuinatio nostra.

334. *aurora paellre virum*) locus rectè habet, tantũ ex præcedenti versu τὸ *primo* ad τὸ *pallore refer.*

337. *hac hora natare-- Fletibus*) inepta & exsensa lectio. vel puer iudicauerit scriptorum librorum correctionem germanam:

Statius correctus.

------Quoties hac ora natare
Fletibus Quid causę igitur cur in contextu non reciperem?

339. *----nil fœdere rupto,*
Connubiisve super moueor: viduáque iuuenta.
Etsi crudus amor: necdum post flammea toti
Intepuere tori: tua me (properabo fateri)

lego: *--- nil fœdere rupto,*
Connubiisve super moueor, viduáque iuuenta.

(Etsi crudus amor, needum post flammea toti.
Intepuere tori tua me, properabo fateri,

Ritus flammei in nuptiis. 341 *post flammea)* hoc est, primo nuptiarum die. flammeum siquidẽ vestimenti genus, quod puellæ nubenti ponebatur in capite. Festus. *Flammeo amicitur nubens, ominis boni caussa, quod eo assiduè vtebatur flaminica, id est, flaminis vxor* (an non subdolet glossema?) *cui nõ licebat facere diuortium.* *Iuuenalis explicatus.* Iuuenalis de muliere quę à marito diuerterat. Sat. VI.

Permutátque domos & flammea conterit---

Suetonius lux. Suetonius Nerone cap. XXVIII. de Sporo: *cum dote & flammeo per solenne nuptiarum celeberrimo officio, deductum ad se pro vxore habuit.* *Tertul. & Ambros.* Tertullianus aduersus Valent. *his nuptijs rectè deducendis pro face & flammeo, tuus credo ille arcanus ignis erumpet.* Amb. l. de viduis: *Suasimus fateor vt vestem mutares, non vt flãmeum sumeres, vt à sepulchro recederes, non vt thalamũ præparares.*

345. *Atque illum solers deprendere, semper Fama duces)* an non rectius *sat qui?* pulcherrima gnome. *Audiã. recõdãt Magni.* ad quã respexit Seneca de clementia lib. I. cap. VIII. *Alia conditio est eorum, qui turba quam nõ excedunt latent, quorum & virtutes vt appareant, diu luctãtur, & vitia tenebras habent. vestra facta* (Neroni loquitur) *dictáq. rumor excipit, & ideo nullis magis cauẽdum est, qualem famam habeant, quàm qui qualemcumq. meruerint, magnam habituri sunt.*

Breue nõ vulgata notione. 352. *hic breue tandem Risit Echionius iuuenis)* id est, *paululum.* breuitas quippe non longitudini solùm, sed magnitudini etiã sæpius opponitur. ita *breuem parmam*, pro parua, dixit Liuius: *breues naues*, pro paruis, Tacitus: *breuia oppida*, Ammianus: *breue munus*, alibi noster Papinius: *Breuissimas ædes:* Spartianus in Seuero: *breuẽ supellectilẽ*, Vlpianus: *breue poculũ:* Lãpridius Seuero. & hac notione quà apud Ci-[illegible]em; quà Iurisconsultos nostros, *breuis*, pro com-

compendiario libello sumitur. hinc & *ad breue*, pro *paulisper* dixit Suetonius, Tiberius cap. LXVIII.

359. *dimittere si quos*) malim ego *dimittere si qua*. vt sensus sit, Deum hæc vindicaturum, si qua in cœlo Iustitia. Phrasis Poëtis vsitata.

377. *& qua vix carmine raro*) ex timore Leonis quem Hercules occidit.

401. *redierunt montibus vmbra*) manifesta corruptio. qui enim vmbræ in montibus? nugæ. valles habent vmbras, montes iaciunt. Poeta princeps:

Statius correctus.

Et iam summa procul villarum culmina fumant,
Maioréśque cadunt altis de montibus vmbra.

benè itaque & propriè Lipsij scriptus liber: *redierunt vallibus vmbra*.

406. *pone modum latis*) ô nisi è cælo verba! reconde quisquis hęc legis. *Fortuna vitrea est tunc cùm splendet frangitur*. & vt ille ait: *Versatur celeri fors leuis orbe rota* oraculum itaque.

Fortuna incerta.

Quis influentis dona fortuna abnuit?
Expertus est quicumque quem facile effluant.

408. ------*moueo regnorum gaudia, temet*
Dedoceas,) interpunge: *gaudia temet*

436. ---*tibi larga Pelops*,) lege, *tibi larga, Pelops*

437. *anne feret luxu*) pro *luxui*.

422. *offendat socer ille senex*) locum hunc corruptū esse non præsto: libri scripti tamen consensu pręferunt: *offendat sacer ille senex*. quod non sperno. *sacer*, pro *execrabilis*. *Festus: Homo sacer est is quem populus iudicauit ob maleficium: neque fas est eum immolari: sed qui occidit, parricidij non damnatur. nam lege tribunitia prima cauetur, si quis eum qui plebiscito sacer sit, occiderit, parricida ne sit, ex quo quiuis homo malus & improbus sacer appellari solet.* Afranius fratribus: ----- *ô sacrum scurram & malum*. Turpilius Demetrio. *Etiam me irrides pessime & sacerrime*.

Sacer.

Plautus Bacchides:

---*Ego sum malus. Ego sum sacer, scelestus*---hac motione *sacram famem.* Virgilius, *sacrum libellum*, Catullus, *sacrum terrorem*, Horatius, & Auctor Thebais, *sacrum aurum*, *& sacram insaniam* noster Papinius vsurparunt.

Longi honores vtrum à principe dãdi.

446 *non parcit populis regnum breue*) ab ore improbo probissimum dictum, cui plena cera subscribit Romanus Imperator, apud Tacitũ Hist. II. *Difficilius*, inquiens, *est temperare felicitati, qua te non putes diu vsurũ*: Quid ergo est, vsúne Reipublicę honores longos dare & diuturnos? abnuunt alij. inter quos Dio qui lib. LII. αἱ μακρότεραι καὶ πολυχρονιώτεραι ἀρχαὶ ἐπαίρουσί πως πολλοὺς καὶ ἐς νεωτεροποιίας ἐξάγουσι. *Longiora & diuturniora imperia, multos attollunt, & ad res nouandas impellunt.* qui verius? non ego de plebe litteratorum interponam decretorium stilum. Si magni tamen honores, in Dionis sententiã videor iturus: quandoquidẽ Liuio etiam teste: *Libertatis magna custodia est, si magna imperia diuturna esse non sinas.*

Distinctione illustratus Statius.

480. *concilium infrendens.*) nũquam erit vt capias, nisi legas: *concilium, infrendens ipsi seu regna negentur.*

Suspectus locus.

488. *Quid regnis non vile cupit.*) nubilosus locus. quem interpunctionis face illustro:

Legatum insidijs tacitóque inuadere ferro
(Quid regnis non vile!) cupit. Auxesis Nostro vsitata.

392. *crebris arietibus vrbis.*) Quinto loco tribrachum, loco dactyli, posuit. quod alias à Virgilio etiam factum.

---*sectaque intexunt abiete costas.*

Lib. II.

505. *Oedipodionia domus alitis*) Sphingẽ intelligit. De qua initio ex Diodoro & Suida satis dixi. Qui plura desiderat, adeat Pausaniam Bœoticis.

530. cri-

530. *cristasque videt rutilare comantes*) mirè dictum videtur, nam quomodo cristæ comantes, cũ cristæ sint ipsæ comæ? repetiit eandẽ sententiam lib. IX. *interdum cristas hilaris iactare comantes.* quoquidem loco libri scripti nihil mutant, hic verò Lipsij liber & Laurentianus vterque agnoscunt:

Cristæ comantes.

Galeasque videt rutilare comantes. ego vulgatam non sperno, nam & alibi in Virgilio legi.

Et conum insignis galea cristasque comantes.

Lib. III.

549. *neque his mora*) lex versus hanc lectionem spernit. non iuuant scripti. fuit cùm legerem, *neque enim his mora.* quod tamen propiùs rimanti displicuit. cogitemus.

599. --- *at hinc lapso mutata Pyracmone temnens Fulmina*) manifestum mendum. neque enim τὸ *lapso* idoneam vllã hîc sententiam efficit. tu lege indubitanter ex manuscriptis: *Lasso mutata Pyracmone.* Et hic Pyracmõ, vnus ex Cyclopibus, fulminis, vt poetæ fingunt, fabricatoribus. Virgilius:

Correctus Statius.

Ferrum exercebant vasto Cyclopes in antro,
Brontésque Steropésque, & nudus mẽbra Pyracmon.

Li. VIII.

Sidonius. --- *spatium non Lemnius illic*
Ceu templum lusit Veneri, fulménque relinquens,
Hic ferrugineus fumauit sæpe Pyracmon.

605. *armantque virum, sæpe aspera passum*) Suboleuit & hîc glossema. veteres agnoscunt:

armantque virum. sæpe aspera passus. quæ germana, me iudice, lectio.

617. *impulsis nimijs conatibus infans*) nemo sobrius dubitauerit, quin ex scriptis & editione principe legendum: *impulsus nimijs conatibus.*

626. *Intercepta natat prærupto in sanguine lingua.* vnus ex Leodiẽsibus: *prorupta.* legam: *prorupto*, id est, prorumpente in sanguine.

630. *Arguerim fama*) vereor vt sincerus & hic sis

Coniectura in Statio.

locus. libri veteres nihil mutant, legendum tamẽ nisi valdè iudicij fallor: *arcuerim fama*.

658. *quid sequeris timidè compendia vitæ?*) non concoquo hanc sententiam. sed à libris destitutus, nihil vltrà habeo quod dicam.

Trieterica festa.

662. *non hac trietorica.*) Bacchi orgia intelligit, quæ singulis triennis celebrare mos Græciæ. Virgilius lib. IIII.

-----Vbi audito stimulant trieterica Baccho
Orgia.

673. *Cruentis roribus.*) Lucanus:

Sanguineis stillauit roribus arbor.

674. *& terra morientum aspergine manant*). Locum hunc sanum esse, nec Catoni iuranti crediderim. Veteres, cum editione principe: *& terra morientum aspergine manant*, qua lectione nihil potè melius, nihil clarius, admisi itaque fidenter.

686. *Consilio dignata virum, sate gente superbi*
Oneos absentes, cui dudum vincere Thebas
Annuimus) maculosus locus, quem interpunctione emaculo.

Consilio dignata virum Sate gente superbi
Oneos, absentes cui, &c.

688. -----*Iam pone modum, nimiúmque secundis*
Parce deis.) ô verè Solẽ inter Poetas, lõgè semper aciẽ ingenij iaculantem: imbibe victor, nisi seriò, sed serò plorare velis. Enimuerò optimi ducis officium existimãdum est, posse nõ solùm vincendi, verùm etiam cedẽdi tẽpora perspicere. Ab ore aureo aureum dictum: ὅτι ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων, οὐκ ἐνθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος: *Is qui in bello ob res secundas exsultat, nõ cogitat quàm in fiducia se extollat.* Ratio apud Romanæ Historiæ Principem: *Simul parta ac sperata decora, vnius horæ*

Theu. li. 1. Liu. XXX

fortuna euertere potest.

694.---------*sed fata monentem*

Priuare fide,-----nihil verius, nihil certius. obnubilat siquidem, imò adimit mentem hominibus, quos punire vult, supera illa mens. & cuiuscumque Deus fortunam mutare cõstituit, eius consilia corrumpit. egregiè ad Papinij nostri hanc sententiam Herodotus lib. IX. Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ, οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς: *O hospes quod diuinitus contingere debet, homo à se nulla arte dispellet: ac ne verisimilia quidem dicentibus fidem habebit.*

Deus quando punire vult, mentem obnubilat.

697. *quem crastina vulnere nostro*] nemo dubitabit saltem non imperitissimus, insigne mēdum hic latere. quomodo enim Meõ, manibus exemptus vulnere Tydei? infacetè. nihil itaque certius lectione veteris membranæ, *quem crastina munere nostro.*

Statius emaculatus.

720. *Seu Pandionio.*] id est, Athenis. Pandion siquidem Erichthei Athenarum regis filius. Lucanus de Pallade; vti hic noster.

Et Pandionias qua cuspide protegit arces.

721. *Aonia diuertis Ithone*] Ithone oppidum Epyrę, Italiæ, Bœotio, Lydię, Thessalię fuit: vti ex Strabone & Stephano colligas: Noster Bœotiô intelligit, vt ex τοῦ *Aonia* apparet, quę pars montana Bœotię. est autem Ithone Bœotiæ Mineruæ antiqua sedes.

722 *Libyco Tritone*) Palus apud quam natalem Minerue virgines celebrantes, certare inter se ludicris solebant. vnde & Tritonia Pallas dicitur. caussam expressit Apollonius lib. IV. Argonaut.

ἥρωσσαι Λιβύης τιμήοροι, αἵ ποτ' Ἀθήνην,
ἦμος ὅτ' ἐκ πατρὸς κεφαλῆς θόρε παμφαίνουσα,
ἀντιάσαι Τρίτωνος ἐφ' ὕδασι χυτλώσαντο.
Egregiæ Libyæ Heroinæ Pallada quondam
Cùm patris è capite exilijt clarissima, paruam

Lauerunt Tritonis aquæ, soror'ésq; e puella

Apollonium sequitur Poëtarum vulgus, sed Pausanias Atticis, & Herodotus Melpomene, Mineruam non Iouis, sed Neptuni & Tritonidis Paludis filiã fuisse tradiderunt. Herodoti verba hæc sunt: τὴν ἢ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης. *Mineruam*, inquiunt, *Neptuni fuisse filiam & Tritonidis Paludis*. Vèrùm de his plus satis.

727. reduce pateat mihi.) libri scripti sine dubio rectè:

Reduci pateat mihi Martia Pleuron. est autem Pleuron Ætoliæ vrbs, patria Tydei.

IOH. BERNARTII
AD LIBRVM TERTIVM THEBAIDOS,
SCHOLIA.

Statius correctus.

vers. 18. *Sic conserta manus*] Spuriam litteram hic adhæsisse structura orationis confirmat, legendum quippe: *Si conserta manus*. Sensus. ô segnes homines, qui vnum vincere nondum potuistis, si modò venistis ad manus.

24 *nec rudis. vndarum portus, sed linquere amicos*
Purior Olenij frustra gradus impulit astri:
Tum fragor) ætatem hærebis nisi legas:
Nec rudis vndarum portus sed linquere amicos
Purior Olenij frustra gradus impulit astri:

Cùm fragor) parua mutatio, sententiam non parum illustrat.

50 ------ *haustaque informis arena.*

Quæstibus implet agros.) respexit morem priscum-

nam non Iudæi solùm, quod ex sacris litteris notũ, sed Romani & Græci, puluere in luctu sese adspergebant. exempla rara apud Auctores, extant tamẽ, Papinius passim meminit, lib. VI.

Ritus priscus in luctu.

------ ---- sedet ipse exutus honoro
Vittarum nexu genitor, squallentiáque ora
Sparsus, & incultam ferali puluere barbam.

eodem lib. *-----ipse regesta*
Parthenopæus humo vultúmque oculósque madentes
Obruit, accessit lachrymarum gratia formæ.

lib. V. *-----terráque & sanguine vultum*
Sordida---& hoc lib. III.
Caniciem impexam dira tellure volutans.

Virgilius lib. X. de Mezentio, in morte Lausi;
Agnouit longè gemitum præsaga mali mens:
Canitiem immundo deformans puluere.

& lib. XII. *----it scissa veste Latinus*
Coniugis attonitus fatis, vrbísque ruina,
Caniciem immundo perfusam puluere turpans.

Seneca Tragicus Troade:
Soluite crinem, per colla fluant
Mœsta capilli, tepido Troia
Puluere turpes paret exertos
Turba lacertos----

Ch. *-----coma demissa est*
Libera nodo: sparsitque cinis
Feruidus ora----

58. *Vt plurimum inuisi)* legendum sine vllo dubio vt habent scripti codices: *vt primum inuisi.*

Statius correctus.

73. *Et consanguineo glisceu)* non prima sua notione τὸ *glíscis* accipiendum, pro *crescis*, sed pro *vehementer desideras.* Papinius etiam alibi pro exsultat vsurpauit, lib. VIII.

Glíscis noua notione.

Spectat atrox hostile caput: gliscítque tepentis
Lumina torua videns,---imò pro *sæuire.*

Achil.1. *Hos vbi velle acies, & dulci gliscere ferro Dux videt.*

92. *Excussa procerum mentes turbatáque mussant Concilia)* quàm scitè seruitutem expressit, quæ sub Tyranno verum sibi dici non vult, & maximũ regni bonũ credit, quod facta sua populus cogitur tã ferre quàm laudare Misellus! Equidem vt nũquam est obscurum quãdo ex veritate, quando adumbrata lætitia facta Principum celebrẽtur, ita inuicta veritatis vis, in omnium animos lumẽ suũ emittit, & illi ipsi qui eam opprimere nituntur, per latebras tandẽ quęrunt. fidem fecerit vel vnus Tyberius, qui *quoquo modo dicta* (Taciti verba sunt) *vulgari malebat, veritatísque, cui adulatio officit, per probra saltem gnarus fieri.* Hæc crux interna, & Nemesis quæ in penetralibus hęret. at quanto grauior quæ imminet à tergo? enimuerò --- *quos cogit metus. Laudare, eosdem reddit inimicos metus.* Pulchra loquentes iidẽ in pectore praua machinantur, adulatione sibi fidem struunt, vt cũ magna mercede fallant. lubet itaque exclamare: Miser est Imperator apud quem vera reticentur.

Vis veritatis.

106. *& nemorum Dodona parens)* Dodonęum oraculum nemini paulo humaniori ignotum, à Pelasgis constructum perhibetur. primo quercum: deinde duas colũbas responsa dedisse aiunt. Tu si operæ tibi, adi Strabonem libro VII. Homerum Odyss ξ. Plutarchum Pyrro & Pausaniam Achaicis, Phocicis & Arcadicis. qui Phænius & Peleæ filias, respõsa dedisse dicit, atque hinc fabulam de duabus columbis natam.

Cyrrheũ oraculũ.

ibid. *Cyrrhaaq. virgo)* Apollinis oraculum in radicibus Parnassi montis oppido Cyrrha, à Cyrrha Nympha appellatũ, cũ *Crissa* prisco nomine diceretur, & ita ab Homero vocetur, huic Circus adia-

cet

cet, in quo equestres Pythiorum ludi celebrabantur. Consule Pausaniam Phocicis.

127. ---inuentáque monstrant

Corpora procidua, super externósque, suósque

Hæ pressant in tabe comas) ab interpunctionibus pessimè adfectum locum sic sanaui : *Corpora procidua super externósque suósque.*

163. *miserandaque funera*) non displicet. veteres tamen consensu proferunt. *Numerandaque funera.* ea mente credo, quia inter paucos ceciderant, non in magno prælio.

180 *Sidonius ex quo hostes*) Cadmus.

192 *similis facto*) rectius veteres: *similis fato.*

198. *bina per ingentes*) scitè. nam cum Thebe septem portas habuerit, vt ostēdat Nioben XIIII. proles amisisse, dicit bina funera per singulas portas efferri. sentit vt video, cum Euripide, Ouidio, Sidonio, Seneca Tragico qui VII. filios, totidémque filias, Nioben habuisse, tradidere. Sed Homerus Iliad. vltimo, Propertius lib. II tantùm XII. fuisse. Sappho verò XIX. Bachilides, & Pindarus XX. alij solùm tres, testatum reliquere. Consule Agellium lib. XX. cap. LXI. qui dissensus & nostro aberrare manum fecit: libro siquidem VI, nō XIV. vti hic, sed XII. Niobes proles agnoscit:

---quo geminis Niobæ consumpta pharetris

Squallida bissenas Sypylon deduxerat vrnas.

203. *Heu dominum*) Actæonem.

204. *---verso quod sanguine fluxit.*

In subi os regina lacus) respexit fabulā, qua Dirce, Lyci Thebarū regis coniunx, ab Amphione & Zetho, Iouis & Anthiopę filiis, caudæ indomiti equi alligata & per terram diu rapta, tādem in sui nominis fontem conuersa fingitur.

214 *Etheoclis æternat*) inclinat animus credere

Leniter tentatus Statius.

Niobes proles.

Dirces fabulas.

Coniectura

in Statio. Statius correctus. scripsisse poëtam: *Etheocliis acerbat.*

227. *etiamnum efflare labores*) ita veteres vulgati: *etiamnum afflare.* quod spurium esse vt ego taceam, sententia loquitur.

248. *Ipse manu Thebas, correptaque mœnia fundo*
Excutiam, versasque solo super Inacha tecta
Effundam turres, ac stagna in cærula vertam.

Imbre superiecto) Leuiculum est: sed tamen melius quod Buslidianus & Langianus præferũt: *aut stagna.*

259. *Detumuere*) id est tumorem posuere. Dicam alibi opportunius.

268. *Bella etiam in Thebas socero pulcherrima bella, Ipse paras*) Quis vitium non videt? Socero ne Mars bella parabat? nugæ. ipse socer erat, & filiã Hermonionem Cadmo iunxerat. quò magis miror nihil hic mutare veteres. tu meo periculo legas licet: *Bella etiam in Thebas socer ô pulcherrime, bella Ipse paras?*

290. *eiectat virus in herbas*) tangit fabulam qua Harmonia Veneris filia, cum Cadmo marito, in serpentem conuersa fingitur.

307. *genitalia fœdera Cadmi*) Lips. liber scriptus *gentilia fœdera Cadmi.* probè. nam affinitatis vinculo Cadmo adstrictus Mars, vti iam diximus.

316. *hos mihi ius*) Deus bone! leuis menda quàm densam sententiæ facit noctem? at dispellunt eã libri veteres, qui cum editione principe loquunt, vt restitui, *hoc mihi ius.* De cuius lectionis bonitate dubitari à sano homine non potest. vulgata hic tam conuenit quàm in tragœdia soccus.

Tẽplum Iunonis. 325. *Deuexat Prosymne*) Iunonis templum notat, in Euboo monte cuius area Prosymna dicitur, ab vna ex Iunonis nutricibus. adi Pausaniam Corinthiacis.

326. *stant fulti puluere crines)* id est, plenꝰ sunt. Sisennius lib. IX. *Cælum caligine stat.* Varro Eumenidibus. ------ *denique auarus Quis sanus? cui si stet terra & traditus orbis, Cur non do tamen ac morbo stimulatus eodem, Ex sese ipse aliquid quærat, rogatque peculi.* Lucilius Sat. V. *Interea stat sentibus fundus.* pro eo quod diceres, cælum plenum est caligine, si terra plena sit, fundus plenus est sentibus.

Verbum stare notione.

331. *aduerso, cui colla)* locus rectè habet, tantùm τὸ, *aduerso* interpretare: *aduersarij.*

352. --- *seruatorémque cruentum*

Bebrycij nemoris) Amycum intelligit qui aduenas in Bebrycio nemore, ad cestuũ certamen prouocare solebat, eósque ibidem, dolo interficere. qui tandem à Polluce & ipse occisus est.

367. *vitaq. nocens hac vulnera cerno integer?)* Amplector Lang. & Leod. scriptã lectionem. *vitaq. nocens.*

374. *nec me adeo res dextra leuauit)* vtinam omnes nõ à supremis labiis, sed è pectore, & vt ille ait ἐκ φρενῶν μυχῶ, hanc sententiam vsurparemus, quàm bellè nobiscũ ageretur? vix afflauit melior quædã fortunæ aura, statim æquales, dein superiores, postremo nostra ipsi spes anteire paramus. insani? & Comici verbo *lapide silice stultiores!* enimuero, quo

Fortuna altius
Euexit ac leuauit humanas opes,
Hoc se magis supprimere felices decet.

Feri & inculti homines id sciuere, qui animosè apud Curtium inculcant, Regum maximo: *arbores magnas diu crescere, vna hora extirpari.* imbibes tu qui infida fiducia te extollis, nisi seriò sed sero plorare velis. quandoquidem non certius solem meridie lucere, quàm illud Tragici:

Lib. VII.

Sequitur superbos vltor à tergo Deus.

Suspectus locus.

380. *auditúsq. iterum reuocet Socer)* versum in mor-

bo cubare, ego de via medicus pronuntio: sed destitutus à libris, Æsculapiis curandum relinquo.

490 *neque vos auidi promittere bellum)* nunquid rectius *auidi promittite bellum?*

Statius, emaculatus. 405.---*cui fida procerésque socérque.*

Adstupet oranti) ita vulgati, corruptè vt & cæco appareat verū ex manuscriptis & editione principe planissimè emergit se veritas, *cui fida manus.* scripsisse ita Papinium nō dubitabit qui rationem omnem nondum exuit aut sensum.

Amphiaraus vnus ex VII. qui ad Thebas pugnarūt. 430. *facta infecta loqui)* ad illud Virgil. *tam ficti prauique tenax quàm nuncia veri.*

452. *Amphiaraë datur)* vnus è septem ducibus huius belli, Oclei filius. quem tradunt rudem planè ac indoctū, cū in domo fatidica, quæ apud Phliasios est, vnam noctē obdormiuisset, statim diuinare cœpisse. Consule Pausaniam Corinthiacis.

Melampus augur. 453 *Phœbeq. e Melampus)* & hic augur magni nominis. meminit inter alios Homerus Odyss. λ & ο. Apollonius Argon. α. Theocritus Idyl. Y. hic ille qui furentes Proeti filias veratro nigro vel albo, purgasse creditur. tu adi Strabonem *lib.* ix. qui de vtraque Anticyra atque Elleboro agēs, Grammaticorum de ea re pugnam componit.

475. *aut frondes lucis)* quercum Dodonæam notat. Seneca, Hercule Oeteo--- *quercus hanc sortem mihi Fatidica quondam dederat.* dixi alibi.

Hamonis oraculum. 476. *licet aridus Hamon)* rectè aridus, quia in Lybia æstuosis admodum, arenosisq. locis fanum eius extructum. De Hamonis oraculo si operæ tibi, adi Herodotum lib. II. & Q. Curtium lib. IV.

Brāchus Apollinis filius. 478. *Niliacúmque pecus)* Isidis oraculum respicit.

479 *Branchus)* Apollinis hic filius, qui à patre diuinādi artem accepisse fingitur. templum celebre habuit apud Possideū oppidum & promontorium Ioniæ.

Ioniæ. vide quæ notat Plinius lib. v. cap. xxix. & Strabo xiv. Luctatius Thessalum fuisse scribit dilectum Apollini vt Hyacinthus.

480. *Pana Lycaonia*) de Panis fano & oraculo vide latè scribentem Pausaniam Arcadicis, quem non exscribo. illud breuiter & vno verbo, sciat iuuentus, Lycaoniæ hic mētionē fieri, nō Arcadiæ, quia olim magna Arcadiæ pars, seu vt alij volunt, tota Arcadia, Lycaonia dicta fuerit. Diagō verò fluuiū, à meridie in Alpheum influentē, contra Lynmantum montē, Piseum agrum, ab Arcadico diuidere. vnde lucem petes precedenti versui.

Oraculū Panis.

493. *leuúsq. tones*) ad superstitionē veterū, qui auguria finistra optima putabant, à sinendo: dextra infausta, Virgil. II. *Vix ea fatus erat senior, subitoque fragore Intonuit lauum.* Noster hic: *Si prohibes, hic necte moras. Dextrisq. profundū Alitibus pratexe diē.* Lux hinc Papinio lib. VIII. *Quis mihi sydereos lapsus mentémq. sinistri Fulguris?* trahes huc illud Virg. Bucolicis:

Sinistra auguria fausta.

Virgilius explicatus.

Sape sinistra caua pradixit ab ilice cornix.

506 *Non fulminis ardens victor adest*) corrige ex codicibus scriptis & editione Principe: *vector adest.* tangit fabulam qua aquila fulmen ferre fingitur. Statius lib. IX.

---Vtque feri vectorem fulminis albus
Cum supra respexit olor---

507. *Non venit augurijs melior, quàm vultur*) pessimè affectum locū, facilè sanabis, si ex veteribus libris mecum legas: *non venit augurijs melior, quin vultur.* Sensus. Aquila Ioui, coruus Phœbo, & noctua Mineruæ, sacræ aues, secundi augurij indices, nusquam apparent: sed vultures & ancipitres passim debacchantur.

Statius correctus.

539. *subita face soliū inarsit*) Capanei signum, qui fulgure periit.

541. *tenera deponitis ala*) Parthenopei pueri auguriũ.

542. *hic hosti implicitus*) Polinices designatur, qui implicitus fratri obiit.

543. *hunc fuga retro voluet agens*) Adrastus qui solus euasit ex regibus.

544. *Hinc nimbo glomeratus*) Hippomedō qui aquis obrutus.

545. *pascitur immoriens*) Tydeus, qui moriens Menalippi caput dentibus lacerauit.

547. *qui cadit, agnosco*) Amphiaraus ipse, quem terra absorbuit.

Coiectura in Statio. 554. *& parto nonnunquam stare quieti*) Lips. liber *& porto*, vnde libenter fecerim: *portu*.

Statius correctus. 559. *ac non prior*) spuriam hîc litteram irrupisse, attentus lector haud difficulter videbit, ego eam auctoribus libris reieci & restitui: *at non*.

Appuleius correctus. 567. *inhonorus frons sacerdos*) placet magis scripta lectio Lipsiani codicis, cui assentitur princeps editio: *inhonorus frōde sacerdos*. adhęsit haud absimile mendum Appuleio II. Metamor. *Equi sudorem fronte curiosè exfrico*. nubilosa sententia. & fallit me meũ augurium, an inuenta veritas est? arbitror ego emaculandum: *qui sudorem fronde curiosè effrico*. τὸ *fronde* orationis ductus valde approbat. verum *effrico* ipse Appuleius inibi agnoscit: *sordium enormem eluuiem effrico*.

Statius emaculatus. 587. --*Et tunicas chalibum squallere crepantes*
Pectoribus tentare, alij cortinia lentant
Cornua) ita optime veteres, vulgati omnes deprauatè: *alijs*-- *Cortinia*.

597. *sperat tellus abrupta reuerti*) Sicilia.

598. *Capaneus*) Et hic vnus ex septem Ducibus huius Thebani belli, Hipponoi filius, qui fulmine in oppugnatiōe vrbis occisus fingitur. Latè Statius lib. XI. & Pausanias Bœoticis. fabulę causam dedit, quod

quòd is primus fuerit, qui hostium muros, scalis admotis voluit conscendere, & in ipsa oppugnatione ictu lapidis fuit oppressus. Euripides: ἐκεῖνος (Capaneus) ἑπτὰ πρὸς βάθοις τεκμαίρεται πύργων ἄνω δὲ καὶ ἐπαῦτα τείχη μετρῶν. Vegetius lib. IV. *Qui scalis in obsidione vrbium vtuntur, frequenter periculum sustinent exemplo Capane, à quo primùm scalarum propugnatio*, lego, *oppugnatio, perhibetur inuenta: qui tantæ mole lapidum fuit obrutus à Thebanis, vt fulminibus dicatur extinctus.*

Vegetius correctus.

601. *manu pregressus auorum*) lege meo periculo; *prægressus auorum.*

619. *Phœbeia ad limina ciui*) manuscripti consensu, & quidem optimè, pro ingenio Capanei: *Plebeia ad limina ciuis.*

636. *qua fati exordia cunctis*) Veteres omnes præter Bus. *qua prima*, vnde propè est vt credam scribendum, *qua priua exordia cunctis* vt sensus sit: quæ singularia exordia cunctis. *Priua* vetustè quæ nobis *singularia*. Lucretius lib. III.

Coniectura in Statio.

Prima priscis singularia.

Quod si fortè animus extrinsecus insinuari
Vermibus, & priuas in corpora posse venire
Credis, --- Lucillius Sat. I. *Ad cœnam adducam, & primum hisce abdonia thymi Aduenientibus priua dabo.* Idem: *Cultiuula accedunt priua centonibus binis.* vellem vocem hanc restitutam Apuleio Metamorph. II. *Sunt, aio, prima huiusce diuinationis experimenta: nec mirum.* cui rei hic τὸ *prima*? si attendas sententiam turbare videbis. & scripsisse Apuleium: *Sunt, aio, priua.*

639. *non alias tam saua mihi*) emacula fideiubente me: *saue mihi.*

Diuinatio in Statio.

650. *Et tua nonnunquam Tyrrhenus tempora circum Clangor eat*) reposui ex veteribus, structura orationis flagitante: *Et tua non vnquam.* Mens. ita nun-

quam tubam audias. Tyrrheni tubam inuenerunt. & ideo dixit: Tyrrhenus clangor.

Diuinatio in Statio. 774. *ne mihi tunc moneo*) rectius mihi videtur ad sententiæ lucem: *ne mihi te moneo.*

Statius correctus. 669 *aberit clementia Phœbi*) magis ex vero & decoro, si personam Capanei contemptoris Deorum respicias, scripta lectio: *aberit dementia Phœbi* nec dubium mihi sit quin Papinius ita scripserit.

In Statio coniectura. 705. *quantus amor causa*) suspectum mihi hic τὸ, *causa*, & profecto si cōsiderationis oculum propius admoueris, nullam idoneam sententiam videbis. libri non mutant. videtur tamen corrigendum, *quantus amor casta.*

Io. Bernarti
AD LIBRVM IV. THEBAIDOS,
SCHOLIA.

Larissea arx. Vers. 5. *de vertice Larisseo*] Arx Argiuorum, Larissa dicta à Pelasgi filia, in qua fanū Mineruæ fuit, *Mineruæ templum in ea.* variis signis exornatū, & imprimis simulachro Iouis nobile. enimuero hic ille Iupiter qui in Priami regia, sub Diuo positus, & ad cuius arā, capto Ilio Priamus confugisse, & à Pyrrho occisus scribitur: obtigit verò in diuisione prędæ, Stenelo Capanei filio, & hoc ipso in loco, ab eo, in rei memoriā est dicat⁹. Quod ideo noto, quia simulachrū hoc duos oculos habebat, qua in parte eos homini Deus locauit, tertiū verò in fronte. author Agathareides Asiaticis, & Pausanias Corinthiacis, qui & causam reddit, dignā certè vt hic trāscribatur. verba eius hæc sunt: *Habere autem tres oculos idcirco coniicere quis possit,*

Simulachrum ligneum Iouis omnino notandum.

possit, quod communis omnium hominum sermo regnare in cælo Iouem prædicat. Sed & eum Deum qui sub terra imperare dicitur, Homeri quidam versus Iouem nominat.

Iupiter infernus simul & Proserpina Diua.

Æschylus quidem Euphronis filius, ipsum maris etiam regem, Iouem appellat quare hac ductus ratione, quicunque illum fecit, tres ei oculos attribuit, vnum & eundem significans Deum, tribus, quas di tres sortiti inter se dicuntur, mundi partibus imperare. hæc ille Christiana fide destitutus, Christianæ religioni conuenientissima tradit.

6 *ostendit Bellona facem*] capio Poëtæ mẽtem: non abs re tamẽ fuerit monere, occasione tã huius arcis, quàm facis, Lyncem cùm de quinquaginta Ægypti filiis, vnus esset necis periculo liberatus, ad Lyrceum oppidũ confugisse, atque hinc face prolata, signũ Hypermnestræ dedisse: ipsum etiam vicissim, à Larissa, protulisse facem, quo & se ostenderet saluam, eámque ob causam Argiuos quotannis *festum facularum* solitos celebrare. Author Pausanias Corinthiacis. *Festum facularum.*

15. *& armatos simulat sperare*] in vitio versum esse [illegible]idò ex sententia constat. Mens enim, simulasse vatem prosperum se successum exercitui Argiuorum sperare, non verò ipsos armatos sperare. quo nihil potè ineptius. rectè itaque ex veteri mẽbrana reposui: *& armatis.* *Statius correctus.*

34. *nemoris regina sorori*] perspicuè rectum. & ita in manuscriptis & editione principe repperi. vulgati inficetè: *Nemoris regina sorori.* *Iterum.*

43 *Luctatur Arion*] equus hic Adrasti, cuius in posterum frequens fiet mentio. Poëtę de eo varia tradidere. nonnulli ex terra ortum asserunt. Antimachus Thebaida. *Arion Adrasti equus.*

Ἄδραστος Ταλαοῦ υἱὸς Κρηθηίδαο...

Πρώτιστος Δαναῶν περ ἐπαινετὸν ἤλασεν ἵππον,
Καιρὸν περαιπνὸν καὶ Ἀρίονα Θελπυσαῖο
Τὸν ῥά σ' Ἀπόλλωνος σχεδὸν ἄλσεος Ὀγκαίοιο
Αὐτὴ γαῖ' ἀνέδωκε σέβας θνητοῖσιν ἰδέσθαι.

alij ab ipſo Neptuno procreatum volunt, & huc trahunt illud Homeri:

Οὐδ' εἴ κεν μετόπισθεν Ἀρίονα δῖον ἐλαύνει.
Ἀδρήστου ταχὺν ἵππον, ὃς ἐκ θεόφιν γένος ἦεν.

Virgilius Georg. 1. pugnantes ſententias componere videtur, dum ait:

--túque ô cui prima frementem
Fudit equum, magno tellus percuſſa tridenti Neptune.

Si modò Arionem hunc intelligit, & prodiiſſe vult in certamine hoc cum Pallade. Noſter Papinius lib. VI. nihil niſi domitum à Neptuno ſcribit:

Ducitur ante alios rutila manifeſtus Arion
[illegible]ne iuba. Neptunus equ[illegible] ſi certa priorum
Fama patet) primus teneris laſiſſe lupatu
Ora, & littoreo domitaſſe in puluere fertur.

Luctatius verò paſſim à Neptuno & Cerere, Arionem procreatum tradidit. Sed de his nugis plus ſatis. tu ſi otium tibi, ad Pauſaniam Arcadicis.

Charadri fluuij mira vis.

46. *ſpumantẽ valle Charadrũ)* fluuius Archaiæ, q[illegible] (Pauſania teſte) q̃ verno tẽpore portarũt pecudes, mares gignere credũtur fœtuum partẽ maximam.

Leo Cleonæus.

47. *turrita mole Cleonæ*] media inter Corinthum & Argos vrbs, à Cleone Pelopis filia, ſeu, vt alij volunt, Aſopi filia appellata. adiacet huic vrbi Leonis Nemei, ab Hercule interfecti, ſpecus. quare & idem Leo, à Poëtis Cleonæus dicitur Lucanus: *ille Cleonæi proiecit terga Leonis.* Statius lib. 1.

Illius en ſpeciem quem per Teumeſia Tempe
Amphitrioniades fractum iuuenilibus armis
Ante [illegible]onæi veſtitur prælia monſtri.

8. *Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.*] Hiſtorica

storica face opus, ad illustrandum hunc locum. quem peto ex Stobæo, apud quem Theseus sermone de Fortitudine: *Lacedamonij (inquit) & Argiui, super Agro Thyræo certabant. visúmq. est eligere trecẽtos vtrinque, & qui ex ijs victores fuissent habere agrum. Quo facto Orthyades Lacedamonius, multis interfectis, & ipse saucius inter mortuos Lacedamonios iacuit. Duo autẽ Argiuorũ, Agenor & Chromius superfuere, quibus digressis Argos, vt victoriam nunciarent.* Ὀρθυάδης. verba Stobæi sunt, πολλοὺς σκυλεύσας τῶν πολεμίων τρόπαιον ἔστησε, καὶ χρησάμενος τῷ τῶν τραυμάτων αἵματι ἐπέγραψεν. Λακεδαιμόνιοι κατ' Ἀργείων καὶ τοῦτο πράξας ἀπέθανεν. *Orthyades spoliatis pluribus hostium, trophaum erexit, & vsus vulnerum suorum sanguine, inscripsit Lacedamonij de Argiuis: & hoc facto obijt.* refert hæc eadem Plutarchus in Parallelis, quem vide. nam nõ Papinij nostri solùm, sed & Flori verbis ab hac re lumen, lib. ii. cap. ii. de Calphurnio Tribuno: *Hoc illustrior noster, quod expeditioni tanta superfuit & superuixit, licet nihil scripserit sanguine.* notat idem hoc Orthyadis factum. nec vnquam capies eius mentem, nisi historiam hanc scias.

Occultier in Statio intellectus.

Orthyadis factum.

90. *iam lassa ceruice*) veteres *iam laxa ceruice*. quod non displicet. Sensus. ceruice non pingui, sed macie & pendenti pelle deformi.

Statius leuiter correctus.

81. *Ægion Aranénque*) scripti Codices & quidem benè *Ægion Arenénque*. Arene siquidem Messeniæ vrbs, condita ab Apharæo, filio Corphones, Persei filiæ, qui ei ab vxore sua Arena nomen imposuit, vt Pausanias Messenicis tradit.

Arena vrbs.

103 *Fletáque cognatis auibus*) fabulam respicit, qua Meleagri sorores, in aues mutatæ finguntur.

106. *Herculea turpatus gymnade*) Duellum notat quod inter Acheloum fluuium & Herculem, pro Deianira, fuisse, Poëtæ tradidere.

Correctus Statius.

107. *adhuc imu)* Lectio hæc à libris scriptis est vulg. *adhuc imes*. adulterina est. vt vel puer viderit. quare fidenter eam lege Iulia reiicio.

Iterum.

129 *tremit area clasßu)* locum hunc sincerum esse non ipsi fidei crediderim. quare & sine vlla hæsitatione expressi scripturā veterē, & editionis Principis: *tremit area casßu*.

Diuinatio in [illegible]tio.

131. *ferrea suta terunt)* Loricas notari mihi cōpertū. locū tamen sanum esse præstare non ausim. nulla discrepantia in libris, fateor, nec quicquam sollicito, solum moneo rectius videri: *ferrea suta tegunt.*

134. *Quinquaginta ardent thalami pater ipse cruentis In foribus laudatque nefas, atque)* interpunge---*thalami, pater ipse cruentis In foribus. laudatque nefas atque inspicit enses.*

139. *& vtroque refringens pectore)* homines & equi.

147. *Antiquam Tirynthia Deus)* Hercules.

158. *Deus audit ab Oeta)* decorè: quoniam in Oetea silua crematus Hercules Seneca Tragicus.

Hercules vbi crematus.

Ut preßit Oeten, ac suis oculis rogum
Lustrauit, omnes fregit impoßitus trabes.

Cicero, Tuscul. quæst. lib II. *Aspice Philoctetum: cui concedendum est gementi, ipsum enim Herculem viderat in Oeta magnitudine dolorum eiulantem.* Papinius ipse Hercul. Surrentino.

---ceu talis iterum lustratus honeßis
Ignibus, ab Oetea conscenderis æthera flamma.

160. *vineta Molorchi)* Arcadius hic senex, qui Herculem ad Nemæi Leonis expugnationē proficiscentem comiter excepit. Tibullus lib IV.

Quin etiam Alcides Deus ascensurus Olympum,
Læta Molorchæis posuit vestigia tectis.
Paruaque cælestes pacauit mica, nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.

Noster more suo, ita hæc descripsit, vt nullus Apel-

les

les in tabula repræsentare posset euidētius. verùm glossographi, vti solent, debacchati, spuriā hanc lectionem intruserunt.

Gloria nota casa, foribus simulata salignis.
Hospitis arma Dei: paruoque ostenditur auro.
Robur ubi, & lassos qua reclinauerit artus
Ilice, qua cubiti sedeant vestigia terra.

Statius emaculatus.

Longè enim aliter concepta est vetus scriptura:

Gloria nota casa, foribus simulata salignis
Hospitis arma Dei: paruoque ostenditur auro,
Robur vbi & laxos qua reclinauerit arcus
Ilice, qua cubiti sedeant vestigia terra.

concinniùs profectò & elegantiùs. Sensus. ostēditur locus in quo clauam, ostenditur arbor ad quā arcum deposuit, ostenditur terra, cui vestigia cubiti iacentis Dei impressa.

175. *Horrendum non matris opus*) nota morem priscum, quo inualuerat, vt matres texerent chlamides militares filiorum. Noster lib. VIII.

Matres texebant chlamides militares.

------triplici velauerat ostro
Surgentes etiamnum humeros, & lauia mater
Pectora. Idem lib. IX.
Ipse bis Oebalio saturatam murice pallam,
Lucentésque auro tunicas (hoc neuerat vnum
Mater opus) tenui collectus in ilia vinclo
Corn pedis lauo clypeum demiserat armo.

186. *Et illustres Satyro pendente Celænas*) Marsyam intelligit, qui ausus Apollinē ad certamē prouocare, victus & excoriatus est. apud Ouidiū VI. Fast.

202. *sat dubium cœtu solante*) nihil hîc scripti. assentio tamen viris doctis, & omnino legendū existimo, *sat dubium calatho solante*, neque enim decorū pudicæ matronę cœtus frequētare, aut tali solatio vti absente marito, Argiā decebat. Planè vt absurdum videatur, decoris obseruantissimum Poetam

Firmata sententia viri docti.

hoc ei adfixisse. Nostrã verò coniecturam veterum mos firmat, quo receptũ vt etiam regum filiæ, lanificio manus admouerent. Alexander apud Curtium ad Sysigambin matrem Darij: *mater hanc vestem qua indutus sum, sororum non solùm donum sed etiam opus vides, nostri decepere me mores.* Seneca Hippolyto in persona Phædræ:

---Palladis tela vacant
Et inter ipsas pensa labuntur manus.

apud Romanos certè matronę priscę ita lanificiis deditę fuere, vt in fœdere inter Romanos & Sabinos (Plutarchus in Romulo auctor) lex esset: vt volentes nuptę apud viros, quib. coniunctę erãt, manerent, omniũ operum ac munerũ vacationẽ, prætherquã lanificij habiturę. Moris etiã erat vt nouę nuptę, quãdo ad domũ mariti deducebatur, colus compta cũ fuso & stamine pręferretur. Plinius lib. VIII. cap. XLVIII. *Lanam cum colo & fuso Tanaquil, qua eadem Cicilia vocata est, in templo Sangi durasse, auctor est M Varro, factamq. ab ea togam regiam vndulatam in æde Fortunæ, qua Seruius Tullius fuerat vsus. Inde factum vt nubentes virgines comitaretur colus compta cum fuso & stamine.* Et sicuti Græci *Hymenæum* in nuptiis inclamare consueuerunt, ita Romani *Talassionẽm*: vnde Martialis.

Nouæ nuptæ Colus prælata.

Inclamatio Thalassionis in nuptijs.

Quid si me iubeat Talaßionem
Verbis dicere non Talaßionis.

cuius vocis originem ad Lanificium refert Varro: quem sequitur Festus: *Talaßionem Varro, ais, signum, esse Lanificij, τάλαρον enim, id est, quasillum appellari Talaßionem*: aliter tamen Atilius vetus Historiarum scriptor, Liuius libro 1. Seruius ad 1. Æneid. & Eusebius Chronicis, qui vocẽ hanc ad omẽ referunt, & à Talassio deducũt, cui coniugium valdè felix fuit, rapta virgine vnicæ pulchritudinis. eu eos

vido,

vide, ego in gradum redeo.

201. *Aris aduertere crines)* subscribo cognato meo, doctissimo Lipsio, legenti: *Aris aduerrere crines.* non firmabo, fecit ante vir magnus Elect. II. cap. VI.

230. *Hinc atque inde mora iaculis)* non concoquo hæc verba, nisi fortè intelligit, manus impeditas fuisse & occupatas iaculis.

241. *patria arua lacessunt)* nemo damnet. scripti tamen codices cõsensu agnoscũt: *putria arua*, quod magis arridet.
Virgilius: ---- *& Zephyro putris se gleba resoluit.*
Statius lib. VIII. *niueoque rigant sola putria nimbo.*
& libro VI. ---- *huic putri præter tollere iacentem.*
& libro III ---- *tunc fessa putri rubigine tela.*
Seneca epist. XII. *Quid mihi futurum est si tam putrida sunt ætatis meæ saxa?*

248 *Parthenopæ rapis)* cuius hic fuerit filius non De Parthenopæi scriptorum dissensus. tã in procliui est quàm imber cùm pluit. Duæ siquidẽ apud Poëtas celebrantur Atalantę, Arcadica vna, Iasij; Bœotica altera, Schœnei filia. Noster Parthenopęi matrẽ Atalantam Arcadicam fuisse, disertè tradit. Diodorus Atalantã Bœoticam, seu Schœnei filiã. pro nostro stat Ælianus de varia Historia, & Scholiastes Theocriti. pro Diodoro Oppianus: *Parthenopæus & Adrasti pallentis imago*: non Atalantæ, sed Menalippæ filium Parthenopæum fuisse, cõtendit. adi elegantissimi M. Antonij Mureti in Propertium Scholia.

269. *Cydonea corythos)* thecam sagittarũ intelligit. Papinius lib. X.
---*cælestibus implet corython telis.*
Virgilius: --- *corythique leues humeris, & letifer arcus.*
quod notandũ tyrunculis, ne à Nonio decipiãtur, qui Corython nõ pro theca, sed sagitta accipit. de dissensu auctorũ in vocis huius orthographia, cõ-

Corythos theca sagittarij. Nonij lapsus.

ſule eruditiſſimi M. Antonii Del Rio in Herculẽ Furentem Senecæ commentaria.

272. *Cornipedem trepidos ſuetum prauertere ceruos*
Velatum gemina deiectu lyncis, & arma
Mirantem grauiora heris, ſublimis agebat
Dulce rubens, viridique genas ſpectabilis æuo.
Arcades huic veteres aſtris, lunaque priores) obſerua τὸ deiectu, propelle & ſimul tolle vitioſiſſimam interpunctionem: --- *heri ſublimis agebat,*
Dulce rubens, viridique genas ſpectabilis æuo.
Arcades huic veteres, aſtris lunaque.

Arcades prio-res Luna Poëtis.

275. *Lunaque priores*) reſpexit fabulam, qua luna nata fingitur, paulo ante bellũ, quod ab Hercule aduerſus Gigantes geſtum, patrémq. habuiſſe Pallantẽ quendam, vt tradidit Homerus (ſiue quiſcũque auctor hymni in Mercurium) aut Hyperionẽ, vt exiſtimauit Heſiodus Theogonia, aut Solem ipſum, vt ſcripſit Euripides in Phœniſſis. in eo certè plerique conueniunt, Arcades ante Lunam natos. Apollonius IV Argon.

Οὐδέ πω τότε Δαναῶν ἱερὸν γένος ἦεν ἀκοῦσαι
Πευθομένοις οἶοι δ' ἔσαν Ἀρκάδες Ἀπιδανῆες,
Ἀρκάδες οἳ καὶ πρόσθε Σεληναίης ὑδέονται,
Ζώειν φηγὸν ἔδοντες ἐν οὔρεσιν.

Nulli erat auditum Danaum genus Apidanenſes
Arcades at ſoli fuerant olim: Arcades illi
Qui Lunam ſuperare ferunt ſe tempore & annis,
Cùm glandes ederent diſperſi in montibus altis.

quo quidem in loco Scholiaſtes Apollonij, Arcades Proſelenos (quaſi antelunares dixerim) ab Ariſtotele vocatos ſcripſit.

276. *nemorum vos ſtirpe rigenti*) Manuſcripti conſenſu: *nemorum quos ſtirpe rigenti.* tangit fabulam vulgatam, qua priſcis temporibus, homines ex arboribus nati finguntur. Noſter Papinius hîc:

--- *Quer-*

——*Quercus, Laurique ferebant*
Cruda puerperia ac populos vmbrosa creauit
Fraxinus, & fœta viridis puer excidit Orno.

288. *Alea nemorale Minerua)* ædificauit hoc templũ, Aleus Aphidantis filius Arcadiæ Rex. interiecto deinde tẽpore, cũm prius illud subito igne cõflagrasset, aliud ipsi sibi ciues erexerũt, magnitudine & structura admirabili, describit latè Pausanias Arcadicis, ad quem te remitto, tãtùm moneo, Mineruæ Aleæ signum ex ebore fuisse, & ab Augusto Cæsare, debellato Antonio eiúsque partibus, inter quos Arcades propè omnes fuere, exceptis Matinensibus Romã translatum: & in aditu eius fori, quòd ab eodem Augusto dedicatum est, positum. Mineruam Aleam verò vocari etiam apud Græcos reliquos, quod diceretur in deorum cum Gigantibus pugna in Enceladem Bigas immisisse, Auctor Pausanias dicto loco.

Minerua Alea

289. *qui tibi Phytra Ladon——penè socer)* fabulam Apollinis & Daphnes tangit. & *pene* dicit, quia ante concubitum in Laurum conuersa.

294 *grata pharetrato)* respicit fabulam, qua Iupiter in specie Dianę fingitur concubuisse Calisto Ladionis filię.

299. *& arisonum Stymphalon)* nubiloso loco, lucem petes à fabula, qua vulgatum Herculẽ Stymphalidas aues, humana carne victitantes, ærei crotali à Pallade accepti tinnitu fugasse. vt Nonius in Dionysiacis, Pisander Camirçus Charon Lapsacenus, & Seleucus in Miscellaniis tradiderunt. Seneca tragicus tamen à Medea, Hercule furente & Oeteo, Ouidius denique & alij sagittis interemptas volunt. quibus & Euphorbus subscribit, dum inquit:

Stymphalium fabula.

Deijcit horrisono quincto Stymphalidas arcu. adi Strabonem lib. VIII. Pausaniam Arcadicis: Diodorũ V.

Statius correctus.

306. *ille Lycaonia ritu)* potius est scribi ex manuscriptis: *ille Lycaonia rictu caput asperat ursa:* nam alicuius feræ pellē, pro galea, capiti imponere, antiquis vsitatum: certè galeis inducere. Silius lib III.

---ore ferarum.

Et rictu horrificant galeas: Noster lib. VII.

Tela rudes trunci galea vacua ora Leonum.

308. *funerea tum namque dapes)* respicit ea quæ de Thyeste & Atreo fratribus traduntur.

317. *prædatoris equi sequitur vestigia tigris]* equum pro equitante posuit.

331 *Mirabar cur templa mihi tremuere Dianæ*
Nuper, & inferior vultu Dea visa, sacrisque
Exuuia cecidere tolis, hinc segnior arcus) emacula ex veteri membrana:

Mirabar cur templa mihi tremuisse Dianæ
Nuper, & infesto vultu Dea visa, sacrisque
Exuuiæ cecidere tolis, hoc segnior arcus.

priora clara sunt, in tertio versu omina recensere pergit (vti vides) & inter omina refert *segniorem arcum*, benè itaque libri: *hoc segnior*, non vti vulgati: *hinc segnior.*

Eleutheria sacra.

373. *arsisse Plateas)* oppidum Bœotiæ, apud quod quinto quoquo anno Eleutheria, maximis de cursu propositis pręmijs, celebrari solent. incolis etiam huius oppidi solenne; septimo circiter anno, dies festos celebrare, quę *Dadala* nuncupantur à simulachris ligneis. originem & ritum latè describit Pausanias Bœoticis, quem adi, sunt enim vberiora quàm vt huc transferantur.

Statius correctus.

376 *cui non est scire)* auctoribus scriptis libris litterulam pelle, & rotundissimam gnomen effinges, quæ vulgi ingenium pulcherrimè notat.

---cui non & scire licentia passim
Et vidisse fuit.--- Tacitus in hanc sententiam

Anna-

Annalium 11. *Ut quis ex longinquo reuenerat, miracula narrabat, vim turbinum, & inauditas volucres, monstra maris, ambiguas hominum & beluarum formas, visa, siue ex metu credita.* Idem propius Histor. 1. *Vagus primum & incertus rumor, mox, vt in magnis mendacijs, interfuisse se quidam & vidisse adfirmant: credula fama inter gaudentes & incuriosos.* Lucanus 1.

——— Sic quisque pauendo
Dat vires famæ: nulloque auctore malorum
Quæ finxere timent.

378. *Syluestris regina chori)* pede presso Vergilium sequitur, qui eadem prorsus de Amatha, Latini vxore, tradidit libro VII.

419. *& odori sulphuris)* ita omnino legendum ex scriptis codicibus. vulgati: *& odoris sulphuris aura.*

Statius emaculatus.

453. *& Actæis imbres)* mel.

481. *tu separe cœtu)* ea notione dixit, qua *dispare cœtu.* genus loquendi à paucis vsurpatum, quod equidem meminerim.

492. *& vellera pressat.)* an non rectius *& vellera prensat?*

501. *quibus hunc sacrauimus ignem)* Lips. liber *quibus quibus hunc saturauimus ignem.* victimis videlicet iniectis & combustis.

511. *aut ægras functorum carpere fibras)* Magorum ritum tangit Appuleius lib. 11. *Sed & bustis & rogis reliquiæ quædam, & cadauerum præsegmina ad exitiabiles viuentium fortunas petuntur.* Tacitus Annalium 11. *reperiebãtur solo ac parietib. erutæ humanorũ corporum reliquiæ, carmina & deuotiones & nomen Germanici plumbeis tabulis insculptum, semiusti cineres, ac tabe obliti, aliaque malefica, &c.* credo crimen hoc notare Theodosium & Valentinum Imperatores, L. VIII. C. de Repud. *Vir quoque pari fine claudetur, nec licebit ei sine caussis apertè designatis, propriam repudiare iuga-*

Veneficarum mos.

lem, nec ulla modo expellat, nisi adulteram, vel veneficam, aut homicidam, aut plagiariā, aut sepulcrorū dissolutricem.

545. *Lacte quater sparsus*) Tibullus lib. I.

Iam ciet infernas magico stridore cateruas,
Iam iubet aspersas lacte referre pedem.

557. *bis octo menstrua dies*) quia vnum tantùm diem vixerant.

560. —*ipse etiam melior, cùm sanguis opertas*
Inspexi sedes Hecate ducente priùs, quàm
Obruit ora Deus) interpunge:
——*ipse etiam melior cùm sanguis opertas*
Inspexi sedes Hecate ducente, priusquam

561. *fletique nepotes*) Pētheus, Actæon, & Melicerta.

563. *respectantem arcu*) fabulā Athamātis tangit.

564. *oppositis Semelen à ventre lacertis*) timens prolidum fulmine periret.

570. *tristem nostro Lycum*) Dirces maritus ab Amphione & Zetho interfectus.

571. *Æolidem*) Sisyphus. Homerus Iliad. ζ.
Σίσυφος Αἰολίδης ὁ δ' ἄρ Γλαῦκον, τέκεθ' υἱόν.

573. *mutat Aristæo genitus*] Actæon.

589. *Prætúsque nocens*) quia Bellerophontem innocentem iuuenem, voluit occidere. adi Homerum Iliad. ζ.

590. *truncatúsque Pelops*) fabulam respicit qua filium Pelopen Tantalus diis epulandum apposuisse fingitur, Cereremque humerum depastam.

593. *hic gr*[e]*ge condensi*) Emendatio à libris est vulg. *hi grege condenso*. *Statius correctus.*

598. *præsignem Meona lauro*) vetus: *præsagum*, rectè, quia Vates.

641 *fontes lege mora*) non variant libri. glossemate tamen infectus locus, nisi fallor.

640. *terra monstra, Denmque--Tela manent*) Amphiarai & Capanei obitum tangit. hunc enim terra absor-

absorbuit, illum fulmen occidit.

653.--tibi armiferos gemina iam sidere bruma
Orgia ferre Getas, canúmque virescere dorso
Othrin & Icharia Rhodopen assueuerat vmbra)

Duo hic notanda, *brumas* pro *annis* poni: eleganter *Brumas* sanè, quia apud Getas: *Semper hyems, semper spirantes frigore venti.* Deinde obseruandum *Ichariam vmbrā* pro *vite* positam. Luctatius: *Icharus comes Liberi, qui à Libero vini vsum mortalibus vt traderet sumpsit, quod cùm pastoribus exhibuisset potandum, ebrij facti, putantes se veneno tentatos, Icharum interemerunt.*

Brumas pro annis.

Icharia umbra pro vino.

659. sunt illic ira, furorque, &c.) optimus Poëta seriò agens, quod agere non videtur, pessimę matris Ebrietatis, pessimas proles indicat. possem ad vitæ huius coërtionē multa adferre sed ne extra chorum saltare videar, solùm cum Q. Curtio dicā: *magnum illum Alexandrum ingentia animi bona, illā indolem, qua omnes Reges antecessit, illam in subeundis periculis constantiam, in rebus moliendis efficiendísque velocitatem, in deditis fidem, in captiuis clementiam, in voluptatibus permissis quoque & vsitatis temperantiam, vnius vini cupiditate perdidisse.*

Ebrietas omnium vitiorū parens.

690. Phœbus ad hac summo) optimus liber scriptus Lips. Phœbus *ad hoc sūme* quod valde amplectimur. *ad hoc* pro *praterea*. Terētius Adelphis: *Satis adhoc tua nos frustrata est fides*: Tacitus Hist. 1. *multi adhoc numeri* adi Sallustium qui frequētissimus in hac phrasi.

8.2 *ab agmine primo*) expressi scripturam libri veteris, vulgati inficetè, si sententiam introspicias, *ab agmine primus.*

833. *persurere*) perspicua veritas, & ita in codicibus scriptis reperi. vulgati sine dubio deprauatè *prasurere.*

844. *---raptasque alio de fonte refundit Arctus aquas*) Lips. liber scriptus: *portasque.* quæ Statio.

Coniectura in

lectio etsi nec ipsa sincera, propius tamen ad veritatem & germanam lectionem accedit. quæ vt mihi quidem videtur, est: ——*potasque alio de fonte refundit*

Arcus aquas. Plautus Curculione.

Ecce autem bibit arcus, pluet credo
Hercle hodie. Propertius lib. III.
Purpureus pluuias cur bibat arcus aquas.

IOH. BERNARTII
AD LIBRVM QVINTVM THEBAIDOS,
SCHOLIA.

Vers. 4. ---*rediere viris, animique, minæque, Votaque*) interpungo: *rediere viris animique minæq; Votaque.*

Statius correctus. 14. *aruisque volans.* pauxilla menda totam sententiam turbat. veteres agnoscunt, *aruisque velant*, id sincerum esse ipsi vanitati crediderim. itaque non dubitaui in contextum recipere. Hyperbole est, nam vt multitudinem gruum significet, dicit illas vmbræ fuisse fretis & aruis.

Diuinas pœnas semper experiri impios. 59. ---*mouet & cælestia quondam Corda dolor, lentoque irrepunt agmine pœnæ*) pulcherrima & verissima gnoma. pœnam quam omnes improbi Deo debent: interdum omittit, sed non remittit: ampliat quosdam in iusto suo iudicio, sed non absoluit: debitum statim non exigit, sed cum fœnore soluendum differt. Tibullus.

Ah miser & si quis primò periuria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

Papinius hoc libro: ---*sed diuum sera per æquor*

Iusti-

Iustitia & pœna scelerum aduentare videntur.
VI. Sed videt hoc, videt ille Deum regnator & ausis
Sera quidem, manet ira tamen.

Horatius: *Raro antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

Quid rarò? imò nunquam. acutissimè magnus ille Plato, v. de lege. Τιμωρία δ' ἀδικίας ἀκόλουθος πάθης, ἧς, ὅ,τε τυχὼν, καὶ μὴ τυγχάνων, ἄθλιος, ὁ μὲν, οὐκ ἰατρευόμενος. ὁ δὲ ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος. *Omni iniustitiæ pœna comes est, quam & qui luit & non luit miser est, hic quidem quia non sanatur, ille autem quia vt alij multi salui sint interit.* Quo igitur soluamus nomen quo obstricti sumus supero huic Creditori, cui nemo vnquam decoquet? audiamus Senecam Christianè monentem, Epist. XXVII. *Hoc tibi circa diem mortis præsta, moriantur ante te vitia. Nam sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum.*

71. *motus Hymen, versaque faces*] alludit ad ritum priscum, non tamen me iudice, ad vulgatum illũ, quo in luctu receptum, vt magistratuum insignia inuersa præferrentur. quod huic loco nõ cõuenit. sed acutissimè more suo, in hac alienatione mulierum à maritis, & odio potiùs, quàm dolore, respexit morẽ, quo transfugæ in exercitu, signa vertebãt, & arma. Ammianus lib. XXVI. *Eumque secuti complures iam gladios quatientes & pila ad Imperatorem transeunt, cum vexillis scuta peruersa gestantes: quod defectionis signum est apertissimum.*

Inuersio armorũ defectionis signum.

86. --*Quater axe sereno Intonuit*] Luctatius: *Omnis impar numerus prospera significat, & viuis ascribitur, par infausta, & mortuis datur. Hinc Virgilius notans rem infaustam, & mortem pronunciari prædicans, inquit, quater ipso in limine portæ substitit, atque vtero sonitũ quater arma dedere.* Hęc ille, etsi fusiùs, an rectè? videtur noster in funere Ar-

chemoris:--- *quater horrendum pepulere fragorem*

Arma: quater mollem famularum brachia planctum. at ecce ibi, *Ter cursus egere sinus*, inquit. & quod magis, in infaustissimo illo duello Pollinicis & Eteoclis, ait: *Te nigris auditus regnator ab oris Intonuit.* ego me soluo iudicato isto.

108.--- *turpemque iuuenta*

Diuinatio in Statio.

Flore situm) Dubius locus, & fortean corruptus. nisi Poetis vsitato loquēdi genere τὸ *in* subaudias. vt sensus sit, si tædet turpem situm in flore iuuentæ perferre, scriptus codex supra eadem manu & editio princeps agnoscit: *Ferre situm*, mihi non displiceat legi, *flore situm*.

118. *Virginibus dare tela pater latúsque dolorum*

Vitiosa distinctio sublata:

Sanguine securos iuuenum perfundere somnos?) Danai & Ægypti historiam tangit, scio sed quid, dolorum sanguine perfundere somnos? nugæ. tu me audi interpungentem: --- *latúsque dolorum,*

Sanguine securos iuuenum perfundere somnos.

121. *Rhodopaia coniunx*) Progne.

136. *somnosque super*) super somnos ea notione dixit qua vulgariter diceremus, *dum dormio* vel *inter dormiendum* noster lib. I.

Non super hos diuum tibi sum quærendus honores.

id est, *inter honores*. Iuuenalis, Sat. XI.

Tale super cœnam facinus narraret Vlysses.

id est, *inter cœnādum*. Phrasis Suetonio vsitatissima. Nerone cap. XXII. *A quibusdam ex his rogatus, vt cantaret super cœnam.* & Vespasiano XXII. *Et super cœnam autem, & semper aliàs comißimus, multa ioco transigebat.* ac passim alibi. Curtius etiam lib. VIII. *Pudebat amicos super vinum & epulas socerum ex deditis esse electum.*

140. *dum tempus agit rem*) id est dum opportunitas sese offert.

Virgilius: *iam tempus agit rem.*

136. me-

176. *mouet ostia belli)* ita ex scriptis legendum, non vt vulgati, *hostia* Homerus illud. τ.

---- περὶ πολέμου στόμα δυσμενέων αἱματόεντος, (Correctus Statius.)

Ennius & ex eo Horatius:

Belli ferratos postes, portasque refregit.

Virgilius: *Claudentur belli portæ.*

176 *& in nullis spirat Deus integer extis* Luctatius: *est quoddam in extis signum quod Deus appellatur, quod si integrum apparuerit, propitium numen ostendit, sin vero dimidium, iratum significat, aut certè non præsens.*

203. --- *Scythicos armenta per agros.* (Diuinatio in Statio.)

Hircana clausere lea) suspecta lectio. quomodo Hircanæ leæ in Scythia? nusquam factum, aut leas in Scythia alibi legi. Lip. liber *scitios* rescribam *sitios armenta per agros.* De hoc ita pronuntio, vt tamen legis Valeriæ beneficium non tollam.

217. -- *& indigno soluit sua brachia collo)* diuersa planè sententia in Buslidiano codice extat, & si connexionem orationis respicias, verior: *& indigno non soluit brachia collo.* (Statius emaculatus.)

222. *obliquúmque à patre genus)* quia ex concubina natus. Lucanus: *Obliquo maculat qui sanguine regnum, Et Numidos contingit auos.*

269 --- *distinxerat vna.* (Vitiosa distinctio sublata.)

Nubilus) nubilosus à mala interpunctione locus. quid enim vna nubilus? Neuij buttubatta. lege:

--- *distinxerat vna*

Nubilus indignúmque oculis liquentibus imbrem.

280. --- *illa quæ rara silentia, porta*

Stat funesta Venus, ferroque accincta furentes

Adiuuat--) adumbratus ex Virgilio locus lib. II.

--- *Hic Iuno Scæas sæuissima portas*

Prima tenet, sociúmque furens à nauibus agmen

Ferre accincta vocat.

248. *Succedam curiis: ita fatus in aera rursus*

Soluitur, & nostros visus ac centibus umbris,
Mitis, iter longè clarauit limite flamma.

lectio hæc à libris scriptis & editione Principe est: à quibus in manifesta veritate discedere religio fuisset. vulgari malè præferebant *Secedam curis. ita fatus in aëra rursus--Soluitur, & nostrum, &c.*

Clarare quid. Plauto, Lucretio & Ausonio lux.

clarauit) id est *illustrauit* seu *clarum facit.* Plinius Mostellaria: *speculo claras, clarorem merum.* Lucretius lib. III.

Atque anima claranda meis iam versibus esse.

Idem lib. IV. *Clarandū est planè si res exponere auemus.* & lib. V *Claricitat latè silentia sæcla ferarum.*

Ausonius: *Pollet Aristides veteres qui clarat Athenas.*

322 *Nos tantum)* ita veteres. vulgati, *nox tantum.* de cuius lectionis corruptione dubitari à sobrio homine non potest. quid enim malum hic τὸ *nox?* cùm paulò antè Poëta scripserit. *Exoritur pudibunda dies.*

324.--*sceptrum super arma, patrisque*

Initio,) optimè veteres, *armaque patris.*

347.--*agunt Minyæ)* Argonautæ Luctatius: *à Minya rege Thessalorum omnes Argonautæ Minyæ appellati sunt.*

401. *Deprensaque cadunt volucres)* lectio hæc pura à scriptis libris est, vulgo *Depressaque*

419.——*subnectere malo.*

Voce manuque rogat) interpunge: -*malo,*
Voce manuque rogat.

442. *Aquilonia pignora fratres*] Cales & Zethes, Boreæ & Orithyiæ filij, fabulam quam Poëta hic tangit, latè explicant, Apollonius II. & Valerius Flaccus IIII. Argon. vide & Pindarum Pithiis.

Leniter tentatus Statius.

450. *ardet iter.*] Lips. & Busl. *audet iterum,* quod referri potest ad Hylam. si vulgatā retinere velles, distinctione te euoluas oportet: *ardet iter.* & accipe cum Luctatio, τὸ *ardet* pro *splendet.* Virgilius, *Tirieque*

rioque ardebat murice.

460. *forsitan & nostra)* ita scripti, & editio Princeps. vulgati *forsitan & vestra.* quod spurium fateri nec Pythonij dubitauerint. — *Statius correctus.*

472. *Lemnos celebratur alumnis)* nihil sollicito. Lipsij tamen optimus codex, acutè: *Lemnos clamatur alumnis.* allusum haud dubiè ad patientium clamorem Lucinam inuocantium.

439. ---*discriminat athera plaustris*
Anguis & vsque notos, alienúmque exit in orbem) ineptè. tu interpunge. *Anguis, & vsque notos, alienumque, &c.*

491. *illos & scopulis)* malim: *illos è scopulis.*

578. *Siue Deus vtinamque Deis concessa voluntas)* interpolatitia lectio; veteres *Siue Deis, vtinamque Deus concessa voluptas.* Mens. Siue Dis sacer es, atque vtinam sacer esses. — *Coniectura in Statio.*

581. *linguaque secat fera vincla trisulca)* Ouidius:
Martius anguis erat cristis prasignis & auro,
Igne micant oculi, corpus tumet omne veneno,
Trésque micant lingua. Seneca Philosophus Medea:
Hic fera serpens corpus immensum trahit
Trifidamque linguam exertat. Allusit suo more aptè vti semper, decima illa Musa Plautus, taxans homines, qui aliud promptum in lingua, aliud clusum gerunt in pectore: — *Plauto lux.*
Cui huc aduenisti nos captatum migdilybs,
Bisulcilingua, quasi proserpens bestia?

564 *figitur hasta solo)* veteres: *figitur alta solo.* nec dubito quin rectè, iam antea enim dixit: *volat hasta tremens.* — *Statius correctus.*

592. *fracta gemuistis arũdine Fauni)* Luctatius: *canna & ferula coronantur Fauni.* scitè igitur serpentis mortem lugentes, hæc ornamenta sua comminuisse, dicit Poëta.

644. ——*quam me prius ima sub vmbras*
Mergat humus? veteres melius: *qua me prius*: simile est illud Sinonis apud Virgilium: *Heu qua nunc tellus*, inquit, *qua me aquora possunt---Accipere?*

645 ---*simul hac terraque & sanguine vultum*
Sordida) interpunge: ---*simul hac, terraque & sanguine, &c.*

Prosecare exta.

651. *dederat prosecta Tonanti*) ad morem veterum dixi, qui exta cocta solebāt prosecare, vnde & prosecta dicebantur, ac partē adolebant, partem cōsecrabant & sacerdotibus dabant, partē sibi apponebant. Suetonius Augusto: *cùm fortè Marti rem diuinam faceret, nunciata repento hostis incursione, semicruda exta, rapta foro prosecuit, atque ita pralium ingressus victor redijt.* adi eruditissimum Arnobium li. II. aduersus Gent. & Gallorum doctissimum Adrianum Turnebum. Aduersariorum xv. cap. VII.

Statius correctus.
Vittarũ apud veteres quis vsus.
Vitta quid.
Vitta matronarum.

678. *socia veritus commercia vitta*) ad hanc certissimam correctionem præiuerūt libri veteres. vulgo legitur *commercia vita* translatitiè & sine acumine. nostra lectio ritum ingerit, cuius apud veteres frequens mentio, frequens vsus, ea gratia visum mihi hoc loco (iuuentutis saltem causa) quæ sparsim ad hanc rem legi collecta vulgare. Vitta. fascia antiquis, qua circum caput crines religabāt. Cappella: *Vitta sunt qua crinibus innectũtur, quibus fluentes religãtur capilli, & vitta dicta quòd vinciunt.* fascia hac. siue vitta, matronę imprimis discretæ à virginib. castę à meretricibus. Plautus milite: *Vtique eam hic ornatam adducas matronarum modo: Capite compto crines vittasque habeat, assimulétque se tuam esse vxorem.* Amata Latini vxor, ad matronas apud Virgilium:

---*Io matres audite, vbi quaque Latina*
Soluite crinales vittas, capite orgia mecum.

Sumebant nuptiarum die. Propertius lib. IV.

Qua

Quæ mihi deducta fax omen prætulit, illa
Traxit ab euerso lumina nigra rogo:
Et Stigio sum sparsa lacu nec recta capillis,
Vitta data est, nupsi non comitante Deo.

Vittas matronæ quādo sumebant.

pertinet huc illud Capellę lib.I de nupt.phil. *Iuno quoque expurgatioris auri splendente vena, addiderat crinibus, sociale vinculum.* accommodo & Papinij locum, Epithalam Stellæ & Viol.--- *dat Iuno verenda vincula.* quod autem pudicę à meretricib. discriminatę, vel ex vno Tertulliano disces, de cultu mul. *Quid minus habent infelicissima illa publicarum libidinum victima, quas si quæ leges à matronis & matronalibus decoramentis coercebant, iam certe sæculi improbitas honestissimis quibusque feminis, vsque ad errorem dinoscendi coæquauit.* Quid enim aliud *matronarum decorameta,* quā vittę, stola, instita? hinc scitè Ouidius castas à parum casto scripto remouens:

Vittis discretæ matronæ à meretricibus.

Este procul vitta tenues insigne pudoris.
Quaque tegis medios instita longa pedes.

mos hic ex Grecia Romam migrasse videtur, signatę enim apud Atheniēses meretrices, pariter Veste à matronis discretę. vt notant Suidas & Artemidorus. lib.II.cap.III. Cęterum firmam hanc opinionē, paululum concutit Valerius Flaccus, qui vittas etiam in virginibus agnoscit. lib.VIII. *Vltima virgineis tum flens dedit oscula vittis.* iuuat Flaccum Papinius noster, qui Achilleidos I. introducit Vlyssē inter dona virginibus oblata, etiam vittas offerentem: imò signatè ornasse se vittis virgines scribit:

Nodus innexus.

———*gemmatis aut cingunt tempora vittis.* ne turbemur. vel solo amictu facile vitauimus hæc tela. virgines etiam vittam habuerunt, sed simplicē, matronę duplicem. author affirmādi Propertius l.IV.

Idem solutus.

Mox vbi iam facibus cessit prætexta maritis
Vinxit & acceptas altera vitta comas.

Vittata virgines

& Valerius Max. lib. v. cap. 11. qui & originē tradit, *In quarum honorem* (loquitur de Camilli matre & vxore) *Senatus matronarum ordinem benignißimus decretis adornauit. Sanxit namque vti feminis semita viri cederent, confeßus plus salutis reipub. in stola, quàm in armis fuisse, vetustisque crinium insignibus nouum vittæ discrimen adiecit.* vittatę igitur matronę, sed nec omnes, nec solę. Non omnes; quia ingenuis proprium hoc ius, nō libertinis. ita exaudio Tibullum:

Libertinæ vittas non habebãt

> *Sit modo casta doce, quamuis non vitta ligatos*
> *Impediat crines, nec stola longa pedes.*

Tibullus explicatus.

Non solę: quia vittati sacerdotes, vittati vatęs, & tanquam vates Poëtę. Noster hoc loco quem restituimus, de Lycurgo Iouis sacerdote. Tacitus Annalium II. *Sacerdos apud arã Vbiorum creatus ruperat vittas.* D. Ambrosius epist. ad Valentinianum. *Vix septem vestales capiuntur puellæ. En totus numerus quem infulæ vittati capitis, &c.* Virgilius Papinius lib. x.

Sacerdotes, vates & Poetæ vittati.

> *Nec procul Aemonides Phœbi Triuiaque sacerdos*
> *Infula cui sacra redimibat tempora vitta.*

Iuuen. Sat. IV. de Virgine Vestali: *cum quo nuper vittata iacebat*

> *Sanguine adhuc viua terram subitura sacerdos.*

Virgilius de Heleno: *Exorat pacem diuum vittásque resoluit.*

De Poetis noster Epicedion in Glauciam:

> *Et nunc (heu) vittis & frontis honore soluta*
> *Infaustus vates.*

Idem Achilleidos I. *Nec mea nunc primis albescunt tempora vittis* hoc tamen discrimine, quod quà sacerdotes, quà vates vittas haberent, vel oliuę, vel lauri ramo intextas. Papinius lib. I.

Discrimen inter vittas sacerdotũ & matronarum.

> *Huc gemini vates sanctum canentis oliuæ*
> *Fronde comam, & niueis ornati tempora vittis.*

Virgilius li. III. *Rex Anius, Rex idem hominum Phœbique sacerdos*

Vittis & sacra redimitus tempora lauro. Ab hac mente capies nostrum hoc eodem libro.

Palladios olea Mopsi gestamina ramos. cur enim oliuæ ramum gerebat Mopsus, nisi quia vates? Statius noster lib. I.---*Nec me ventura locuto*

Sæpius in dubio auditus Iasone Mopsus

adde his Papinium lib. IV. ---- *vatem cultu Parnassia monstrant*

Vellera, frondenti crinitur cassis oliua. idem inibi:

-------*cernis Chroniumque Chreninque*

Plegeáque, & nostra præsagum Meona lauro?

illud etiam non indignum monitu, infulam & vittas veteres sæpe confundere. Seneca, Tragicus Agamemnone:

Insulæ scriptoribus idē quod vitta.

Sed cur sacratas deripis capiti infulas?

hinc pro honore sacerdotali, *infulas* posuit Seneca Philosophus epist XIV. *Hæ litteræ non dico apud bonos, sed apud mediocriter malos, infularum loco sunt. &* apud mediç ætatis scriptores *infula* pro *qualibet dignitate.* Ammianus, Cassiodorus, Symmachus videntor, quibus adde ex iure nostro, L. I. C. vt omnes iudices. &c. *vel qui administrationis maioris infulas meruerint.* Tertiò, Deorum statuç vittis insignitç. Virgilius:

Seneca explicatus.

L. I. C. vt omnes Iudi: lux data

Dij vittati.

Corripuere sacram effigiem, manibúsque cruentis

Virgineas ausa diua contingere vittas.

ibidem, *Sic ait & manibus vittas, Vestámque potentem*

Æternumque adytis effert penetralibus ignem.

Iuuenalis Sat. VI. *Paucæ adeò Cereris vittas contingere digna.* Hinc vt religione mouerent, supplices etiam vittas præferebant. noster lib. XII.

Vitta in supplicijs.

Ipsa manu, ramósque oleæ, vittasque precantis Tradit. Virgilius lib. VII.

Multi nos populi, multæ (ne temne quod vltro

Praferimus manibus vittas, ac verba precantum &c.) apud eundem Ænead. lib. VII.

Optime Graiugenum cui me fortuna precari
Et vitta comptos voluit pratendere ramos.

Horatius: *Vnico gaudens mulier marito*
Prodeat iustis operata diuis,
Et soror clari ducis, & decora
Supplice vitta.

Tacitus Historiarum I. *Cum haud ignari discrimine sui Viennenses velamenta & infulas praferentes* & Spartianus Iuliano? *Hac cum Iulianus videret, senatum rogauit vt virgines Vestales & cateri sacerdotes, cum senatu, obuiam exercitui Seueri prodirent & pratentis infulis rogarent.* Et ab hac causa templorum fores vittis ornatæ. Noster lib. VI.

Vittata templa.

Pande fores superum vittatáque templa Saleis
Nubibus, & pecudum fibris spirantibus imple.

Propertius lib. IV. *Femineæ loca clausa Deæ fontésque piandos*
Impune, & nullis sacra retecta viris,
Deuia puniceæ velabant limina vittæ.

Et aræ.

& ipsæ aræ. Virgilius:
——*Stant manibus aræ Caruleis mœsta vittis atraque cupresso.* etiam sacris operaturi. Dido ad Nutricem apud Virgilium:

Operaturi sacris vittati.

——*úque ipsa pia tege tempora vitta.*
Sacra Ioui Stygio, quæ ritè incepta paraui, Perficere est animus. Ouidius: *Dúmque parat sacrum, dum velat tempora vittis.*

Victima vittata.

imo ipsæ victimæ vittatæ. Noster Achilleidos II.
——*vittata genitrix placata iuuenca est.*

Sino apud Virgilium:
——*vittaque Deum quas hostia gessi.*

Ouidius III. de Ponto, eleg. III. de Oreste & Pylade Dianæ immolandis:

Spar-

Sparsit aqua captos lustrali Graia sacerdos,
Ambiat ut fuluas infula longa comas.

Qui ritus facem prælucet, tenebricosis certè, ei qui hęc ignorat, diuersorum Authorum locis. & imprimis Lucretij 1. de Iphigenia immolanda: &

Cui simul infula virgineo circumdata comtus,
Ex vtraque pari malarum parte profusa'st.

Seneca Tragicus Hippol. de Theseo:

-----pressferant vitta comam. Quia tanquam victima videlicet ad Minotaurum missus. Idem Tragicus de Atreo cùm fratris filios immolaret:

Post terga iuuenum nobiles religat manus,
Et mæsta vitta capita purpurea ligat.

Suetonius de eo qui pro salute Caligulæ se deuouerat: *Cunctātem pueris tradidit verbenatum, infulatúmque qui votum reposcentes per vicos agerent.* Hinc denique capies quid noster sibi velit lib. XII. Dum de Menecæo ait: *---vittisque decorus Accubat.* causa: quia dijs tanquam victima deuotus. postremo quicquid venerabile efficere veteres volebant, vittis ornabant: hinc vittatæ naues. Plinius:

Vittatā nauem Dionysius tyrānus Platoni misit obuiā.

Vittatæ faces nuptiales. Auctor Thebaidis:

--- non te duxit in thalamos parens
Comitata primos, nec suas festas manu
Ornauit ædes, nec sua latas faces
Vitta reuinxit, vittati postes ædium in quibus noua nupta deducebatur. Lucanus nuptiarum festiuitatem describens lib II.

Infulaque in geminos discurrit candida postes.

Isiodorus lib IX. cap. vlt. ex Seruio: *Moris fuit vt nubentes puellæ simul ac venissent ad limen mariti, postes antequam ingrederentur, ornarent laneis vittis & oleo vngerent, & ideo vxores dictæ quasi vnxores.* Plinius Lib. XXIX. cap. II. *Lanis auctoritatem veteres Romani etiā*

Lucretius explicatus. Tragicus lux. Suetonius illustratus. Occultior in Statio intellectus. Vittatæ naues. Faces nuptiales & fores mariti.

religiosam habuere, postis à nubentibus attingi (lege *accingi*) *iubentes.* præmia vittata in ludis. Virgil.

Præmia in ludis. *Vitta in arboribus.*

Sic ait, & geminum pugnæ proponit honorem,
Victori velatum auro vittisque iuuencum.

vittatæ arbores. Noster lib. II.——*ab arbore cæsta*
Nectent purpureas niueo discrimine vittas.

Prudentius contra Symmachum
Et quæ fumificas arbor vittata lucernas
Sustineat, cadit vltrici succisa bipenni.

Sed nos satis exspatiati in viam redeamus.

Statius correctus. 687. *inter rapida agmina*] vocem reposui ex fide scriptorum librorum. vulgati: *inter trepida agmina.* ineptè. qui enim conuenit Tydeo fortissimo viro, trepidationem exercitui tribuere, iam ad hostem alacriter tendenti?

Iterum emaculatus. 700. *Alipedum curru*] ita vulgati, inficetè. veteres optimè: *Alipedum cursu.*

IOH. BERNARTII AD LIBRVM SEXTVM THEBAIDOS, SCHOLIA.

IV Sacri agones Græciæ. vers. 5. *Graium ex more decus)* Quatuor in Græcia certamina sacra fuerũt, Olympia, Pythia, Isthmia, Nemeæa, vt nemini paulum humaniori ignotũ est: singulorum hic distinctè mentionẽ facit Papinius. ne ego faciam limites Scholiorum vetant, præsertim cum fecerint ante me alij, quos exscribere nõ mihi lubẽtia. Tu si operæ tibi (vt nouitios omittã) adi vel vnũ Pausaniam, & habebis plus satis. illud vno verbo iuuentus sciat, qui in vno ex illis certaminibs vicerant, *Hieronicos* dictos, Suetonius Nerone,

Hieronici.

rone cap. XXIV. *ac ne cuius alterius Hieronicarum memoria aut vestigium extaret, subuerti ac unco trahi, abijcique in latrinas omnium statuas & imagines imperauit*, qui verò in quatuor hæc coronati fuerant, periodi victores. Festus: *Perihodos dicitur & in carmine lyrico pars quædam, & in soluta oratione verbis circumscripta sententia, & in gymnicis certaminibus perihodō vicisse dicitur qui Pythia, Isthmia, Nemea, Olympia vicit, à circuitu eorum spectaculorum.* quàm gloriosum autem fuerit vicisse, nō ex Cicerone modò disces, qui pro Flacco asserit id, *apud Græcos prope maius & gloriosius, quàm Romæ triumphasse*, sed ex Vitruuio, qui signatè lib. IX. *Nobilibus athletis qui Olympia, Pythia, Isthmia, Nemea vicissent, Græcorum maiores ita magnos honores instituerunt, vt non modò in conuentu stantes cum palma & corona ferant laudes, sed etiam cùm reuertuntur in suas ciuitates cum victoria, triumphantes q. adrigis in mœnia, & in patrias inuehantur, àquè Reipubl. perpetua vita constitutis vectigalibus fruantur.* nec apud Græcos modò antiquis temporibus Hieronicis hic honos tributus, sed etiam Romæ Alexandri Imperatoris constitutione (quæ in nostro codice extat l. . de Athletis, lib. x.) ab omni ciuili munere immunitas.

Periodi victores.

7. *crinem detersit Oliua*) scripti codicis consensu, *crinem detersit Oliua*, quidni rectè? illud aptè etiam, quod oliuam exprimit, nā de Olympico certamine agit, in quo Oleastri frōdibus victores coronati, sicuti in Pythiis Mala ex fano Apollinis, in Isthmicis Pinu, in Nemeis deniq; ex Apio, vnde Iuuenalis:

Discrimen coronarū in Agonibus sacris.

---*Graiæque apium meruisse coronæ.* notādum etiam non tam ipsos victores quàm patriam illorū coronatam. Plinius XVI. cap. de coronis: *Nouissimè & in luce sacris certaminibus vsurpatæ, in quibus hodieque non victori dant, sed patriam ab eo coronari pronunciatur.*

Luculi b...

30. ---*sedet ipse exiguo honore*

Vitta- posita in luctu.

Vittarum nexu genitor) De vittis ad librum quintum satis diximus. Illud obiter hic nota, vittas positas in luctu. Noster Epicedio, in Glauciam:

Et nunc (heu) vittis & frontis honore soluto,
Infaustus vates, vexo mea pectora tecum.

Thebaidos XI.

Non habitu quo nota priùs, non ore sereno,
Sed vittis exuta comam, fraternaque bella
Ceu soror infelix pugnatum, aut anxia mater
Deflebat. clarum hoc, sed non expeditum. Noster lachrymis Etrusci: Pietatem cum vitta ad exequias vocat. *Huc vittata comam niueoque insignis amictu*
Mitibus exequijs ades & sunt præterea scriptorum loci, qui adstruere videntur, vittas sumptas, non positas in luctu, Soluam aut scindam opportuniùs hunc nodum in Syluis.

Statius correctus.

44. *lachrymis excusant crimen obortis)* Leuicula hæc emendatio à Buslidiano codice est, sed quæ ad sẽtentiæ lucẽ facit. vulgati corruptè, *crimen abortis.*

64. *Linus intextus)* fabulam tangit, quam latè explicauit ipse Statius libro.

77 *cinctúsque sonantes)* Balteum militare notat, aureis bullis distinctum. Virgilius lib. XII.

Bullæ militares.

---infelix humero cùm apparuit alto
Balteus, & noti. fulserunt cingula bullis.

Sidonius Panegyrico Antenij:

---bullis hostilibus asper
Applicat à leua surgentem balteus ensem.

Bulla.

---ludit & heres
Bullatus, paruóque eadem mouet arma fritillo.
hinc bullatæ *nugæ*, pro *puerilibus*. Persius lib. v.
Non equidem hoc studeo bullatis vt mihi nugis
Pagina turgescat. Capies ab hac mente Iuuenalem Sat. XIII. *---dic senior bulla dignissime.* id est, qui inter pueros referaris. intelliges etiam Virgilium lib. VI de puerili agmine scribentem:
--it pectore summo
Flexilis obtorti per collum circulus auri.
Denique scito cùm togam virilem pueri sumerent, bullam Laribus dicari solitam. Persius Sat. v.
Cùm primum pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaque succinctis Laribus donata pependit.
95. *Nymphas etiam mutasse superstes*) ride hominum stultitiam: qui non contenti innumerabiles penè deos finxisse, mortales etiam quosdam ex iis credebant, Capella: *Panes, Fauni, Satyri, Syluani, Nymphæ, Fatui, Fatuæque, vel etiam Fanæ, à quibus fana dicta, quod soleant diuinare, hi omnes post prolixum æuum moriuntur vt homines.* adi Pausaniam Phocicis, & Apollonij Scholiasten. imò quod magis ridiculum, præesse arboribus putabant Nymphas, earúmve mortem ab arboris interitu dependere. Ouidius.
Naida vulneribus succidit in arbore factis.
Illa perit, fatum Naidos arbor erat.
Pertinet huc Virgilii locus lib. III.

Persius & Iuuenalis explicatur. Virgilio lux data. Bulla dicata Laribus. Vana persuasio de Nymphis.

annexa, vt credebatur. pretiū operæ hæc talia monere, vel vt intelligas Papin. mētē Tiburtino Mālij:

Quid te qua medijs seruata penatibus arbor,
Tecta per & postes liquidas emergis in auras,
Quo non sub domino sauas passura bipennes?
Et nunc ignara forsan vel lubrica Nais
Vel non abruptos tibi demet Hamadrias annos.

respuit fatuam hanc opinionem.

Statius correctus.

109. *non grassante Noto;*) probè probum hoc à MSS. est vulg. *non crassante.* quod sperno: vtcunque nonnulli *crassator*, pro *grassator* Tullium dixisse credant, decepti veteri scriptura, quæ C. & G. sæpius confundit, at in omnibus meis manuscriptis signatè scriptum: *grassante.*

120 *Cum signum luctus cornu graue mugit adunco*
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta) Ouidius:
Tibia funeribus cantabat, tibia ludis.

Statius ad puerorum funera restringere videtur, quod aliàs non obseruaui, nisi apud Luctatiū, qui, *iubet religio* (inquit) *vt maioribus mortuis tuba, minoribus tibia caneretur.* Hæc ille, nec malè de tuba, vt ex Propertio, Ouidio aliisque notū. Suetonius tamen non in viri solùm, sed virorum principis tibiam agnoscit: *Tibicines & Scenici artifices vestem quam ex*

Iulio

nes præter se & Græcos, & ij qui sub Principibus, omnes qui non erant sub imp. Romano, Poëtę tamen sæpe intelligunt solos Troianos, vt sciunt vel tenuiter harum litterarum periti: vetus Poeta apud Ciceronem: *astãte ope barbarica*, id est, Troiana. Lucretius, Horatius alij videntor. morem etiam præficarum, & canendi ad tibias in funere, ex Phrygia in Italiam per comites Æneæ translatum, Varro auctor, de vita populi Romani, lib. IV.

Barbari qui Latinu.

126. *vstráque fercula)* ad morem dixit quo amici, dona ad odorem vel gustum pertinentia, in rogum defunctorum iacebant. Virgilius VI.

Munera in rogũ.

Auersi tenuere facem, congesta cremantur
Thurea dona, dapes, fuso crateres oliuo.

Papinius Epicedio in Glauciam:

--- quid ego exequias & prodiga flammis
Dona loquar? mœstoque ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo tristis rogus aggere creuit,
Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi,
Quód Arabes Phariique (palam est vidique) liquores
Arsuram lauere comam ---

Et Epicidii Pileti Vrsi:

--- odoriferos exhausit flamma Sabæos,
Et Cilicum messes, Phariique exempta volucri
Cinnama, & Assyrio manantes gramine succos.

plures non laudo, solùm adscribam Tertul. de Resurrectione carnis, absque ritus huius face densa caligine pressum locum: *At ego magis ridebo vulgus, expli-*

Tertullianus

[illegible] *praevidit[illegible]*
[illegible] *gregi,*
[illegible] *vitta rep[illegible]*
[illegible] *comitante Deo*
[illegible] lib. de nupt. phil. *Iuno*
[illegible] *pendente vena, addiderat cri-*
[illegible] modo & Papinij locum,
[illegible] *dat Iuno verenda vincula.*
[illegible] meretricib. discriminatę, vel
[illegible] de cultu mul. *Quid minus*
[illegible] *libidinum victima,*
[illegible] *matronalibus detoramentis*
[illegible] *improbitas honestissimis qui-*
[illegible] *aequarem dinoscendis coaequauit.*
[illegible] *decoramenta,* quã vittę,
[illegible] Ouidius castas à parum ca-

[illegible] *insigne pudoris.*
[illegible] *longa pedes.*
[illegible] ingeasse videtur, signa-
[illegible] meretrices, pariter Veste
[illegible] notant Suidas & Artemido-
[illegible] firmam hanc opinionẽ,
[illegible] Flaccus, qui vittas e-
[illegible] lib. viii. *Vltima virgi-*
[illegible] iuuat Flaccum Papi-
[illegible] introducit Vlyssẽ
[illegible] etiam vittas offeren-
[illegible]

Vittas matronę quando sume bant.

Vitta discreta matrona à meretricib.

Nodus innexus.

644. ——*quam me prius ima sub umbras*

Mergat humus? veteres melius: *qua me prius*: simile est illud Sinonis apud Virgilium: *Heu qua nunc tellus*, inquit, *qua me aquora possunt---Accipere?*

645 ---*simul hac terraque & sanguine vultum*

Sordida) interpunge: ---*simul hac, terraque & sanguine, &c.*

Prosecare exta.

651. *dederat prosecta Tonanti*) ad morem veterum dixi, qui exta cocta solebât prosecare, vnde & prosecta dicebantur, ac partē adolebant, partem cōsecrabant & sacerdotibus dabant, partē sibi apponebant. Suetonius Augusto: *cùm fortè Marti rem diuinam faceret, nunciata repente hostis incursione, semicruda exta, rapta foro prosecuit, atque ita prælium ingressus victor rediit.* adi eruditissimum Arnobium li. II. aduersus Gent. & Gallorum doctissimum Adrianum Turnebum. Aduersariorum XV. cap. VII.

Statius correctus.
Vittarū apud veteres

678. *socia veritus commercia vitta*) ad hanc certissimam correctionem præiuerūt libri veteres. vulgo legitur *commercia vita* translatitiè & sine acumine. nostra lectio ritum ingerit, cuius apud veteres frequens mentio, frequens vsus, ea gratia visum mihi

Quæ mihi deducta fax omen prætulit, illa
Traxit ab euerso lumina nigra rogo:
Et Stigio sum sparsa lacu nec recta capillis,
Vitta data est, nupsi non comitante Deo.

Vittas matronæ quãdo sumebant.

pertinet huc illud Capellę lib. I de nupt. phil. *Iuno quoque expurgatioris auri splendente vena, addiderat crinibus, sociale vinculum.* accommodo & Papinij locum, Epithalam Stellæ & Viol.--- *dat Iuno verenda vincula.* quod autem pudicę à meretricib. discriminatę, vel ex vno Tertulliano disces, de cultu mul. *Quid minus habent infelicissima illæ publicarum libidinum victima, quas si quæ leges à matronis & matronalibus decoramentis coercebant, iam certe sæculi improbitas honestissimis quibusque feminis, vsque ad errorem dinoscendi coæquauit.* Quid enim aliud *matronarum decoramẽta*, quã vittę, stola, institaʔ hinc scitè Ouidius castas à parum casto scripto remouens:

Vittis discretæ à meretricibus.

Este procul vittæ tenues insigne pudoris.
Quæque tegis medios instita longa pedes.

mos hic ex Gręcia Romam migrasse videtur, signatę enim apud Atheniẽses meretrices, pariter Veste à matronis discretę. vt notant Suidas & Artemidorus. lib. II. cap. III. Cęterum firmam hanc opinionẽ, paululum concutit Valerius Flaccus, qui vittas etiam in virginibus agnoscit. lib. VIII. *Vltima virginis tum flens dedit oscula vittis.* iuuat Flaccum Papinius noster, qui Achilleidos I. introducit Vlyssẽ inter dona virginibus oblata, etiam vittas offerentem: imò signatè ornasse se vittis virgines scribit:

Nodus innexus.

644. ——*quam me prius ima sub umbras*

Mergat humus? veteres melius: *qua me prius*: simile est illud Sinonis apud Virgilium: *Heu qua nunc tellus*, inquit, *qua me aquora possunt---Accipere?*

645 ---*simul hac terraque & sanguine vultum*

Sordida) interpunge: ---*simul hac, terraque & sanguine, &c.*

Prosecare exta.

651. *dederat prosecta Tonanti*) ad morem veterum dixi, qui exta cocta solebãt prosecare, vnde & prosecta dicebantur, ac partẽ adolebant, partem cõsecrabant & sacerdotibus dabant, partẽ sibi apponebant. Suetonius Augusto: *cùm fortè Marti rem diuinam faceret, nunciata repente hostis incursione, semicruda exta, rapta foro prosecuit, atque ita pralium ingressus victor rediit.* adi eruditissimum Arnobium li. II. aduersus Gent. & Gallorum doctissimum Adrianum Turnebum. Aduersariorum xv. cap. VII.

Statius correctus.

678. *socia veritus commercia vitta*) ad hanc certissimam correctionem præiuerũt libri veteres. vulgo legitur *commercia vita* translatitiè & sine acumine. nostra lectio ritum ingerit, cuius apud veteres frequens mentio, frequens vsus, ea gratia visum mihi hoc loco (iuuentutis saltem causa) quæ sparsim ad hanc rem legi collecta vulgare, Vitta, fascia antiquis, qua circum caput crines religabãt. Cappella: *Vitta sunt qua crinibus innectũtur, quibus fluentes religãtur capilli, & vitta dicta quòd vinciunt.* fascia hac, siue vitta, matronę imprimis discretæ à virginib. castę

Vittarũ apud veteres quis vsus.

Vitta quid.

Vitta

Quæ mihi deducta fax omen prætulit, illa
Traxit ab euerso lumina nigra rogo:
Et Stygio sum sparsa lacu nec recta capillis,
Vitta data est, nupsi non comitante Deo.

pertinet huc illud Capellę lib. I de nupt. phil. *Iuno quoque expurgatioris auri splendente vena, addiderat crinibus, sociale vinculum.* accommodo & Papinij locum, Epithalam Stellæ & Viol.--- *dat Iuno verenda vincula.* quod autem pudicę à meretricib. discriminatę, vel ex vno Tertulliano disces, de cultu mul. *Quid minus habent infelicissimæ illæ publicarum libidinum victimæ, quas si quæ leges à matronis & matronalibus decoramentis coercebant, iam certe sæculi improbitas honestissimis quibusque feminis, vsque ad errorem dinoscendi coæquauit.* Quid enim aliud *matronarum decoramēta*, quā vittę, stola, instita? hinc scitè Ouidius castas à parum casto scripto remouens:

Este procul vittæ tenues insigne pudoris.
Quæque tegis medios instita longa pedes.

mos hic ex Gręcia Romam migrasse videtur, signatę enim apud Atheniēses meretrices, pariter Veste, à matronis discretę. vt notant Suidas & Artemidorus. lib. II. cap. III. Cęterum firmam hanc opinionē, paululum concutit Valerius Flaccus, qui vittas etiam in virginibus agnoscit. lib. VIII. *Vltima virgineis tum flens dedit oscula vittis.* iuuat Flaccum Papinius noster, qui Achilleidos I. introducit Vlysse

Vittas matronæ quādo sumebant.

Vittis discreta matrona à meretricibus.

Nodus innexus.

644. ——*quam me prius ima sub umbras*
Mergat humus? veteres melius: *quæ me prius:* simile est illud Sinonis apud Virgilium: *Heu quæ nunc tellus*, inquit, *quæ me æquora possunt---Accipere?*

645 ---*simul hac terraque & sanguine vultum*
Sordida) interpunge: ---*simul hac, terraque & sanguine, &c.*

Prosecare exta. 651. *dederat prosecta Tonanti*) ad morem veterum dixi, qui exta cocta solebãt prosecare, vnde & prosecta dicebantur, ac partẽ adolebant, partem cõsecrabant & sacerdotibus dabant, partẽ sibi apponebant. Suetonius Augusto: *cùm fortè Marti rem diuinam faceret, nunciata repente hostis incursione, semicruda exta, rapta foro prosecuit, atque ita prælium ingressus victor redijt.* adi eruditissimum Arnobium li. II. aduersus Gent. & Gallorum doctissimum Adrianum Turnebum. Aduersariorum XV. cap. VII.

Statius correctus. *Vittarũ apud veteres quis vsus.* *Vitta quid.* *Vitta matro-* 678. *socia veritus commercia vittæ*) ad hanc certissimam correctionem præiuerũt libri veteres. vulgo legitur *commercia vitæ* translatitiè & sine acumine. nostra lectio ritum ingerit, cuius apud veteres frequens mentio, frequens vsus, ea gratia visum mihi hoc loco (iuuentutis saltem causa) quæ sparsim ad hanc rem legi collecta vulgare, Vitta, fascia antiquis, qua circum caput crines religabãt. Cappella: *Vittæ sunt quæ crinibus innectũtur, quibus fluentes religãtur capilli, & vittæ dictæ quòd vinciunt.* fascia hæc, siue vitta, matronę imprimis discretæ à virginib. castę à meretricibus. Plautus milite: ...

Quae mihi deducta fax omen praetulit, illa
Traxit ab euerso lumina nigra rogo:
Et Stigio sum sparsa lacu nec recta capillis,
Vitta data est, nupsi non comitante Deo.

Pertinet huc illud Capellę lib. I de nupt. phil. *Iuno quoque expurgatioris auri splendente vena, addiderat crinibus, sociale vinculum.* accommodo & Papinij locum, Epithalam Stellæ & Viol.—*dat Iuno verenda vincula.* quod autem pudicę à meretricib. discriminatę, vel ex vno Tertulliano disces, de cultu mul. *Quid minus habent infelicissima illa publicarum libidinum victima, quas si quae leges à matronis & matronalibus decoramentis coercebant, iam certe saeculi improbitas honestissimis quibusque feminis, vsque ad errorem dinoscendi coaequauit.* Quid enim aliud *matronarum decoramẽta*, quã vittę, stola, instita? hinc scitè Ouidius castas à parum casto scripto remouens:

Este procul vittae tenues insigne pudoris.
Quaeque tegis medios instita longa pedes.

Vittas matronæ quãdo sumebant.

Vittis discretæ matronæ à meretricibus.

mos hic ex Gręcia Romam migrasse videtur, signatę enim apud Atheniẽses meretrices, pariter Veste à matronis discretę. vt notant Suidas & Artemidorus. lib. II. cap. III. Cęterum firmam hanc opinionẽ, paululum concutit Valerius Flaccus, qui vittas etiam in virginibus agnoscit. lib.

644. ——*quam me prius ima sub umbras*
Mergat humus? veteres melius: *qua me prius*: simile est illud Sinonis apud Virgilium: *Heu qua nunc tellus*, inquit, *qua me aquora possunt---Accipere?*

645 ---*simul hac terraque & sanguine vultum*
Sordida) interpunge: ---*simul hac, terraque & sanguine, &c.*

Prosecare exta.

651. *dederat prosecta Tonanti*) ad morem veterum dixi, qui exta cocta solebãt prosecare, vnde & prosecta dicebantur, ac partẽ adolebant, partem cõsecrabant & sacerdotibus dabant, partẽ sibi apponebant. Suetonius Augusto: *cùm fortè Marti rem diuinam faceret, nunciata repente hostis incursione, semicruda exta, rapta foco prosecuit, atque ita prælium ingressus victor redit.* adi eruditissimum Arnobium li. II. aduersus Gent. & Gallorum doctissimum Adrianum Turnebum. Aduersariorum XV. cap. VII.

Statius correctus. *Vittarũ apud veteres quis vsus.*

678. *socia veritus commercia vitta*) ad hanc certissimam correctionem præiuerũt libri veteres. vulgo legitur *commercia vita* translatitiè & sine acumine. nostra lectio ritum ingerit, cuius apud veteres frequens mentio, frequens vsus, ea gratia visum mihi hoc loco (iuuentutis saltem causa) quæ sparsim ad hanc rem legi collecta vulgare, Vitta, fascia antiquis, qua circum caput crines religabãt. Cappella:

Quæ mihi deducta fax omen prætulit, illa
Traxit ab euerso lumina nigra rogo:
Et Stigio sum sparsa lacu nec recta capillis,
Vitta data est, nupsi non comitante Deo.

pertinet huc illud Capellę lib. I de nupt. phil. *Iuno quoque expurgatioris auri splendente vena, addiderat crinibus, sociale vinculum.* accommodo & Papinij locum, Epithalam Stellæ & Viol.-- *dat Iuno verenda vincula.* quod autem pudicę à meretricib. discriminatę, vel ex vno Tertulliano disces, de cultu mul. *Quid minus habent infelicißima illa publicarum libidinum victima, quas si quæ leges à matronis & matronalibus decoramentis coercebant, iam certe sæculi improbitas honestißimis quibusque feminis, vsque ad errorem dinoscendi coæquauit.* Quid enim aliud *matronarum decoramẽta*, quã vittę, stola, instita? hinc scitè Ouidius castas à parum casto scripto remouens:

Vittas matronæ quãdo sumebant.

Vittis discretæ matronæ à meretricibus.

Este procul vittæ tenues insigne pudoris.
Quæque tegis medios instita longa pedes.

mos hic ex Gręcia Romam migrasse videtur, signatę enim apud Atheniẽses meretrices, pariter Veste à matronis discretę. vt notant Suidas & Artemidorus. lib. II. cap. III. Cęterum firmam hanc opinionẽ, paulum concutit Valerius Flaccus, qui vittas e-

& Valerius Max.lib.v.cap.11. qui & originē tradit, *In quarum honorem*(loquitur de Camilli matre & vxore)*Senatus matronarum ordinem benignißimus decretis adornauit. Sanxit namque vt feminis semita viri cederēt, confessus plus salutis reipub. in stola, quàm in armis fuisse, vetustisque crinium insignibus nouum vitta discrimen adiecit.* vittatę igitur matronę. sed nec omnes, nec solę. Non omnes; quia ingenuis proprium hoc ius, nō libertinis. ita exaudio Tibullum:

Libertina vittas non habebāt

> *Sit modo casta doce, quamuis non vitta ligatos*
> *Impediat crines, nec stola longa pedes.*

Tibullus explicatus.

Non solę: quia vittati sacerdotes, vittati vatęs, & tanquam vates Poëtę. Noster hoc loco quem restituimus, de Lycurgo Iouis sacerdote. Tacitus Annalium II *Sacerdos apud arā Vbiorum creatus ruperat vittas.* D. Ambrosius epist. ad Valentinianum. *Vix septem vestales capiuntur puellæ. En totus numerus quem infulæ vittati capitis, &c.* Virgilius Papinius lib. x.

Sacerdotes, vates & Poeta vittati.

> *Nec procul Aemonides Phœbi Triuiaque sacerdos*
> *Infula cui sacra redimibat tempora vitta.*

Iuuen. Sat. IV. de Virgine Vestali: *cum quo nuper vittata iacebat*

> *Sanguine adhuc viua terram subitura sacerdos.*

Virgilius de Heleno: *Exorāt pacem diuum vittásque resoluit.*

De Poetis noster Epicedion in Glauciam:

Discri-

Virtus & sacra redimitus tempora lauro. Ab hac mente capies nostrum hoc eodem libro.

Palladios olea Mopsi gestamina ramos. cur enim oliuæ ramum gerebat Mopsus, nisi quia vates? Statius noster lib. I---*Nec me ventura locuto*

Sæpius in dubio auditus Iasone Mopsus

adde his Papinium lib. IV. ----*vatem cultu Parnasia monstrant*

Vellera, frondenti crinitur cassis oliua. idem inibi:

-------*cernis Chroniumque Chroninque*

Plegeáque, & nostra præsagum Meona lauro?

illud etiam non indignum monitu, infulam & vittas veteres sæpe confundere. Seneca, Tragicus Agamemnone:

Infulæ scriptoribus idē quod vitta.

Sed cur sacratas deripis capiti infulas?

hinc pro honore sacerdotali, *infulas* posuit Seneca Philosophus epist. XIV. *Hæ litteræ non dico apud bonos, sed apud mediocriter malos, infularum loco sunt.* & apud mediæ ætatis scriptores *infula* pro *qualibet dignitate*. Ammianus, Cassiodorus, Symmachus videntor, quibus adde ex iure nostro, L. I. C. vt omnes iudices. &c. *vel qui administrationis maioris infulas meruerint.* Tertiò, Deorum statuę vittis insignitę. Virgilius:

Seneca explicatus.

L. I. C. vt omnes iudi. lux data

Dij vittati.

Corripuere sacram effigiem, manibúsque cruentis

Virgineas ausa diua contingere vittas.

ibidem, *Sic ait & manibus vittas, Vestámque potentem*

Æternumque adytis effert penetralibus ignem.

Iuuenalis Sat. VI. *Pauca adeo Cereris vittas contingere* ---

Praeferimus manibus vittas, ac verba precantum &c.)
apud eundem Ænead. lib. VII.

Optime Graiugenum cui me fortuna precari
Et vitta comptos voluit praetendere ramos.

Horatius: *Vnico gaudens mulier marito*
Prodeat iustis operata diuis,
Et soror clari ducis, & decorae
Supplice vitta.

Tacitus Historiarum I. *Cum haud ignari discrimine sui Viennenses velamenta & infulas praeferentes* & Spartianus Iuliano? *Hac cum Iulianus videret, senatum rogauit ut virgines Vestales & caeteri sacerdotes, cum senatu, obuiam exercitui Seueri prodirent & praetentis infulis rogarent.* Et ab hac causa templorum fores vittis ornatae. Noster lib. VI.

Vittata templa.

Pande fores superum vittatáque templa Saleis
Nubibus, & pecudum fibris spirantibus imple.

Propertius lib. IV. *Femineae loca clausa Deae fontésque piandos*
Impune, & nullis sacra retecta viris,
Deuia puniceae velabant limina vittae.

Et arae.

& ipsae arę. Virgilius:
——*Stant manibus arae Caeruleis moestae vittis atraque cupresso.* etiam sacris operaturi. Dido ad Nutricem apud Virgilium:

Operatu

——*úque ipsa pia tege tempora vitta.*

Sparsit aqua captos lustrali Graia sacerdos,
Ambiat vt fuluas infula longa comas.

Qui ritus facem prælucet, tenebricosis certè, ei qui hęc ignorat, diuersorum Authorum locis. & imprimis Lucretij I. de Iphigenia immolanda: &

Cui simul infula virgineo circumdata comtus,
Ex vtraque pari malarum parte profusa'st.

Lucretius explicatus.

Seneca Tragicus Hippol. de Theseo:

-----*presserant vitta comam.* Quia tanquam victima videlicet ad Minotaurum missus. Idem Tragicus de Atreo cùm fratris filios immolaret:

Tragicus lux.

Post terga iuuenum nobiles religat manus,
Et mœsta vitta capita purpurea ligat.

Suetonius de eo qui pro salute Caligulæ se deuouerat: *Cunctatum pueris tradidit verbenatum, infulatúmque qui votum reposcentes per vicos agerent.* Hinc denique capies quid noster sibi velit lib. XII. Dum de Menecæo ait:---*vittisque decorus Accubat.* causa: quia dijs tanquam victima deuotus. postremo quicquid venerabile efficere veteres volebant, vittis ornabant: hinc vittatæ naues. Plinius:

Suetonius illustratus

Occultior in Statio intellectus.

Vittatā nauem Dionysius tyrānus Platoni misit obuiā.

Vittatæ naues.

Vittatæ faces nuptiales. Auctor Thebais:

---. *non te duxit in thalamos parens*

religiosam habuere, postis à nubentibus attingi (lege *adingi*) *iubentes.* præmia vittata in ludis. Virgil.

Præmia in ludis.

Sic ait, & geminum pugnæ proponit honorem,
Victori velatum auro vittisque iuuencum.

Vitta in arboribus.

vittatæ arbores. Noster lib. II. ——— *ab arbore cæsa*
Nectent purpureas niueo discrimine vittas.
Prudentius contra Symmachum
Et quæ fumificas arbor vittata lucernas
Sustineat, cadit vltrici succisa bipenni.
Sed nos satis exspatiati in viam redeamus.

Statius correctus.

687. *inter rapida agmina*] vocem reposui ex fide scriptorum librorum. vulgati: *inter trepida agmina.* ineptè. qui enim conuenit Tydeo fortissimo viro, trepidationem exercitui tribuere, iam ad hostem alacriter tendenti?

Iterum emaculatus.

700. *Alipedum curru*] ita vulgati, inficetè. veteres optimè: *Alipedum cursu.*

IOH. BERNARTII AD LIBRVM SEXTVM THEBAIDOS, SCHOLIA.

IV. Sacri agonæi

vers. 5. *Graium ex more decus*) Quatuor in Græcia certamina sacra fuerũt Olympia, Pythia, Isthmia ...

rone cap. XXIV. *ac ne cuius alterius Hieronicarum memoria aut vestigium extaret, subuerti ac vnco trahi, atque in latrinas omnium statuas & imagines imperauit,* qui verò in quatuor hæc coronati fuerant, periodi victores. Festus: *Perihodos dicitur & in carmine lyrico pars quædam, & in soluta oratione verbis circumscripta sententia, & in gymnicis certaminibus perihodō vicisse dicitur qui Pythia, Isthmia, Nemea, Olympia vicit, à circuitu eorum spectaculorum.* quàm gloriosum autem fuerit vicisse, nō ex Cicerone modò disces, qui pro Flacco asserit id, *apud Græcos prope maius & gloriosius, quàm Romæ triumphasse,* sed ex Vitruuio, qui signatè lib. IX. *Nobilibus athletis qui Olympia, Pythia, Isthmia, Nemea vicissent, Græcorum maiores ita magnos honores instituerunt, vt non modò in conuentu stantes cum palma & corona ferant laudes, sed etiam cùm reuertuntur in suas ciuitates cum victoria, triumphantes quadrigis in mœnia, & in patrias inuehantur, æquè Reipub. perpetua vita constitutis vectigalibus fruantur,* nec apud Græcos modò antiquis temporibus Hieronicis hic honos tributus, sed etiam Romæ Alexandri Imperatoris constitutione (quæ in nostro codice extat l. .. de Athletis, lib. x.) ab omni ciuili munere immunitas.

Periodi victores.

7. *crinem detersit Oliua*) scripti codicis consensu, *crinem detersit Oliua*, quidni rectè? illud aptè etiam, quod oliuam exprimit, nā de Olympico certamine agit, in quo Oleastri frōdibus victores coronati. sicuti in Pythiis Mala ex fano Apollinis, in Isthmicis Pinu, in Nemeis de [illegible] Apio vnde Iuuenalis:

Discrimen coronarū in Ago.

Vitta posita in luctu. *Vittarum nexu genitor)* De vittis ad librum quintum satis diximus. Illud obiter hic nota, vittas positas in luctu. Noster Epicedio, in Glauciam:

Et nunc (heu) vittis & frontis honore soluto,
Infaustus vates, vexo mea pectora tecum.

Thebaidos XI.

Non habitu quo nota prius, non ore sereno,
Sed vittis exuta comam, fraternaque bella
Ceu soror infelix pugnatum, aut anxia mater
Deflebat. clarum hoc, sed non expeditum. Noster lachrymis Etrusci: Pietatem cum vitta ad exequias vocat. *Huc vittata comam niveoque insignis amictu*
Mitibus exequijs ades & sunt præterea scriptorum loci, qui adstruere videntur, vittas sumptas, non positas in luctu, Soluam aut scindam opportuniùs hunc nodum in Syluis.

Statius correctus. 44. *lachrymis excusant crimen obortis)* Leuicula hæc emendatio à Buslidiano codice est, sed quæ ad sẽtentiæ lucẽ facit. vulgati corruptè, *crimen abortis.*

64. *Linus intextus)* fabulam tangit, quam latè explicauit ipse Statius libro.

77 *cinctúsque sonantes)* Balteum militare notat, aureis bullis distinctum. Virgilius lib. XII.

Bullæ militares. *---infelix humero cùm apparuit alto*
Balteus, & noti fulserunt cingula bullis.

Sidonius Panegyrico Antenij:

---bullis hostilibus asper
Applicat à leua surgentem balteus ensem.

Bulla pueri- Erat & alia bulla (ut hoc obiter dicam) quam in

---ludit & heres

Bullatus, paruóque eadem mouet arma fritillo.

hinc bullatæ *nugæ*, pro *puerilibus*. Persius lib. v.

Non equidem hoc studeo bullatis ut mihi nugis

Pagina turgescat. Capies ab hac mente Iuuenalem Sat. XIII. ---*dic senior bulla dignissime.* id est, qui inter pueros referaris. intelliges etiam Virgilium lib. VI. de puerili agmine scribentem:

Persius & Iuuenalis explicatur.

--it pectore summo

Flexilis obtorti per collum circulus auri.

Denique scito cùm togam virilem pueri sumerent, bullam Laribus dicari solitam. Persius Sat. v.

Virgilio lux data.

Cùm primum pauido custos mihi purpura cessit,

Bullaque succinctis Laribus donata pependit.

Bulla dicata laribus.

95. *Nymphas etiam mutasse superstes*) ride hominum stultitiam: qui non contenti innumerabiles penè deos finxisse, mortales etiam quosdam ex iis credebant, Capella: *Panes, Fauni, Satyri, Syluani, Nymphæ, Fatui, Fatuæque, vel etiam Fanæ, à quibus fana dicta, quod soleant diuinare, hi omnes post prolixum æuum moriuntur vt homines.* adi Pausaniam Phocicis, & Apollonij Scholiasten. imò quod magis ridiculum, præesse arboribus putabant Nymphas, earúmve mortem ab arboris interitu dependere. Ouidius.

Vana persuasio de Nymphis.

Naida vulneribus succidit in arbore factis.

Illa perit. fatum Naidos arbor erat.

pertinet huc Virgilii locus lib. III.

annexa, vt credebatur. pretiũ operæ hæc talia monere, vel vt intelligas Papin. mẽtẽ Tiburtino Mãlij:

Quid te qua medijs seruata penatibus arbor,
Tecta per & postes liquidas emergis in auras,
Quo non sub domino sauas passura bipennes?
Et nunc ignara forsan vel lubrica Nais
Vel non abruptos tibi demet Hamadrias annos.

respuit fatuam hanc opinionem.

Statius correctus. 109. *non grassante Noto;*) probè probum hoc à MSS. est vulg. *non crassante.* quod sperno: vtcunque nonnulli *crassator*, pro *grassator* Tullium dixisse credant, decepti veteri scriptura, quæ C. & G. sæpius confundit, at in omnibus meis manuscriptis signatè scriptum: *grassante.*

120 *Cum signum luctus cornu graue mugit adunco*
Tibia, cui teneros suetum producere manes
Lege Phrygum mœsta) Ouidius:
Tibia funeribus cantabat, tibia ludis.

Statius ad puerorum funera restringere videtur, quod alias non obseruaui, nisi apud Luctatiũ, qui, *iubet religio* (inquit) *vt maioribus mortuis tuba, minoribus tibia caneretur.* Hæc ille, nec malè de tuba, vt ex Propertio, Ouidio aliisque notũ. Suetonius tamen non in viri solùm, sed virorum principis tibiam a-

nes præter se & Græcos,& ij qui sub Principibus, omnes qui non erant sub imp. Romano, Poëtę tamen sæpe intelligunt solos Troianos, vt sciunt vel tenuiter harum litterarum periti: vetus Poeta apud Ciceronem: *astāte ope barbarica*, id est, Troiana. Lucretius, Horatius alij videntor. morem etiam præficarum, & canendi ad tibias in funere, ex Phrygia in Italiam per comites Æneæ translatum, Vario auctor, de vita populi Romani, lib. IV.

Barbari qui Latinus.

126. *rsurāque fercula)* ad morem dixit quo amici, dona ad odorem vel gustum pertinentia, in rogum defunctorum iacebant. Virgilius VI.

Muuera in rogū.

Auersi tenuere facem, congesta cremantur
Thurea dona, dapes, fuso crateres oliuo.

Papinius Epicedio in Glauciam:

--- quid ego exequias & prodiga flammis
Dona loquar? mœstoque ardentia funera luxu?
Quod tibi purpureo tristis rogus aggere creuit,
Quod Cilicum flores, quod munera graminis Inai,
Quód Arabes Phariique (palam est vidique) liquores
Arsuram lauare comam ---

Et Epicidii Pileti Vrsi:

--- odoriferos exhausit flamma Sabæos,
Et Cilicum messes, Phariique exempta volucri
Cinnama, & Assyrio manantes gramine succos.

plures non laudo, solum adscribam Tertul. de Resurrectione carnis, absque ritus huius face densa caligine pressum locum: *At ego magis ridebo vulgus, expli-*

Tertullianus

Coniectura in Statio.

Dona ferunt, onerantque aras, mactantque iuuencos.

155. *hoc tantum*) nunquid rectiùs, *hac tantùm?*

163. *matre magis*) veteres, *nate magis*, quod propiùs rimanti germanum apparebit.

193. *At genitor sceptrique decus cultúsque Tonantis*
Iniicit ipse rogis) præter ea quæ ad odorem aut gustum etiam pretiosissima quæque defunctis, aut sibi carissima, vrebant. Homerus Iliad. ζ.

Ἐννέα τῷ γε ἄνακτι τραπεζῆες κυνές ἦσαν.
Καὶ μὲν τῶν ἐνέβαλλε πυρῇ δύο δειροτομήσας.

Seneca Tragicus Herc. Oeteo.

Hic rodus (inquit) nulla quem capiet manus.
Mecum per ignem flagret ---

De Herc. furente: -- *ipsa Lernæis frequens*
Pharetra telis in tuos ibit rogos.

Noster lib. XII. *Accipe nate tui noua libamēt a triumphi.*
Accipe & hoc regimen dextræ, frontisque superba
Vincula, qua patri nimiùm gestanda deesti.

Idem lachrymis Hetrusci:
---ferat ignis opes hæredis, & alto,
Aggere missuri nitido pia nubila cælo
Stipentur cineres. Idem Epiced. in Glaciam:
-----cupit omnia ferre
Prodigus, & totos melior succedere census
Desertas exosus opes. sed non capit ignis
Inuidus, atque arcta desunt in

untur. Illud etiam dignum duxi monitu, quà apud Græcos, quà Romanos moris fuisse, vt morituri pulcherrimas vestes sumerent, in quib. moriebantur & comburebantur. Consule Diogenem Laertiũ in vita Socratis; Liuium, Velleium Paterculum li. II. Plinium Epist. lib. II. epist. vlt.

195. *Cæsariem ferro minuit)* & hoc maximi doloris indiciũ apud priscos, in exequiis alicuius capillos decidere, barbam radere, crines tumulo imponere, aut in rogum coniicere. Alcæus epigrammatographus: *Cicero explicatus.*

Πᾶσα σοι εἰχουσῶα Πυλάδη κωκύεται Ἑλλὰς
Ἄπλεκτον λαφταν ἐν χρῷ δηιξαμένη.

Extinctum luget Pylades te Græcia tota
Ad viuam tonsis crinibus vsque cutem.

Iphigenia in Tauris apud Euripidem:

Τύμβον τε χῶσον, κἀπίθες μνημεῖα μοί.
Καὶ δάκρυ', ἀδελφή, καὶ κόμας δότω τάφῳ.

Tumulúmque congere, & monumenta imponito,
Comas sepulchro det soror cum lachrymis.

Tragicus Hippolyto:

Placemus vmbras: capitis exuuias cape,
Laceraque frontis accipe abscissam comam.

Propertius; *Illa meo caros donasset funere crines,*
Mollius & tenero poneret ossa rogo.

Papinius noster Epiced. in Patrem:

Exere semirutos subitò de puluere vultus
Parthenope, crinésque afflato mente sepulti
Pone super tumulum.

nio, & Agellio. *& mittere nulli licet: nisi ita coniunctus est affinitate, vt inuitus in reum testimonium dicere cogi non possit.* Suetonius Iulio, cap. LXVII. *Diligebat quoque vsque adeò, vt audita clade Titurina barbam, capillúmque summiserit, nec ante dimiserit quàm vindicasset*, & clariùs de Caligula in morte Drusillæ: *Mæroris impatiens cùm repentè noctuque profugisset ab vrbe, transcurrissetque Campaniam, Syracusas petijt: rursusq. inde propere rediijt, barba capilloque promisso.* Ecce crines in luctu non positi sed nutriti. nec id Principũ æuo solũ, sed & prisca Rep. Agellius de Africano: *Eumq; cùm esset reus, neque barbam desisse radi, neque non candida veste vti, neque fuisse solito cultu reorũ.* Quid statuemus in pugna tam manifesta? pacem quàm facilè componam. Exteris in luctu deponere crines vsitatum, nõ Romanis. excipio mulieres, de quibus quà Propertius, quà Ouidius. qui enim possent viri, cùm comã aut barbam non nutrirẽt? primusq; Hadrianus Imperator barbã Romæ reduxit, vt notat Xiphilinus, & probant nummi. ideóq; barba summissa; cùm aliàs foret rasa; luctus erat signum. Ceterùm in exteris ipse Suetonius morem ponendi barbam in luctu, agnoscit. Caligulæ ca. II. in morte optimi Germanici: *Regulos quosdam, aiunt, barbam posuisse, & vxorum capita rasisse ad indicium maximi luctus.* Pergebã. sed à latere tragulã mihi iniicit Cicero, qui barbã etiam in Romanis agnoscit, pro Cœlio *non hac barba qua ista delectatur.* euello hoc spiculũ leui nisu: de iuuenibus illi sermo, qui barbã alebant ad vigesimũ primum ætatis annũ vsque, quo plerique ponebant ...

Barbam Roma reduxit Hadrianus.

tum solent. quò pertinet illud Iuuenalis:

Ille metit barbam, crinem hic deponit amati
Plena domus libis venalibus.

Dio lib. XLVIII. Ammianus XVII. videntor.

Iuuenalis explicatus.

211. *Spumantesque mero patera verguntur)* Homerus Iliad. ψ. in funere Patroclis.

Οἶνον ἀφυσσόμενος χαμάδις χέε, δεῦε δὲ γαῖαν
ψυχὴν κικλήσκων πατροκλῆα δειλοῖο.

Virgilius: *Ille è concilio multis cum millibus ibat*
Ad tumulum, magna medius stipante caterua.
Hic duo ritè mero libans carchesia Baccho
Fudit humi, duo lacte nouo, duo sanguine sacro.

214. *versis ducunt insignibus)* & hoc proprium luctus signũ. Ouid seu potiùs Pedo, elegia ad Liuiã.

Quos primos vidi fasces, in funere vidi,
Et vidi versos indiciúmque mali.

Virgilius: *---tum mœsta phalanx Teucrique sequuntur*
Tyrrhenique duces & versis Arcades armis.

Æneid. XI.

217. *ter curuos egere sinus)* decursionem funebrem respexit, cuius apud veteres antiquissimus vsus. Lucanus lib VIII.

Decursio funebris.

--- totus vt ignem
Proiectus mœrens exercitus ambiat armis.

Virgilius XI *Ter circum accensos cincti fulgentibus armis*
Decurrere rogos.

arma sua, quibus exculti funus celebrabant.

238. *Roscida iam nouies cœlo dimiserat astra Lucifer)* iterum ad morem Romanum alludit, quo mortuis nono demùm die parētabatur. Glossæ veteres: *Nouemdialia* ἔννατα τὰ ἐπὶ νεκρῷ ἀγόμενα. Donatus Phormione: *In nuptiis septimus dies instaurationem voti habet, vt in funere nonus quo parentalia concluduntur,* à quo more Dio scribit, Adrianum Cæsarem, Plotina mortua, per nouem funeris dies pullatum incessisse. & hinc est quod in nouellis Iustinianus noster *in nonum diem fieri μνήμας defunctorum*, scribit. Vide quæ notauit amplissimus eruditissimusque Torrentius ad Suetonium Nerone cap. XXXIII.

243 *rerúmque effectus in illo*) scripti non dissentiūt, amicissimus tamen Antonius Suequetius, candidissimis moribus, optimi ingenij adolescens, laudatissimi viri, amici nostri, à quo elogium veritas nunquam spernet veræ prudentiæ, humanitatis ac doctrinæ, filius tentat legere:

-----rerumque effictus in illo Ordo docet causas:

Placet. ipse Statius, lib. v.---*cedríque & robore in omni Effictam,*

Statius 237. *& obiectu geminis umbonibus*) sine cunctatione

ita indigitabant. Prudentius: *Fertur per medias ut publica pōpa plateas Pilento residens molli.* Allusit Plautus milite: *Qua me amla obsecrarunt, ut te hodie quasi pompam illam praterducerem.* Appuleius; *Dum pompa Dea moliebatur*, id est, incipiebat procedere. Virgilius; ------ *pars ducere muros, Molirique arcem*, id est, incipiebāt extruere. Terentius; *Dum moliuntur, dum comuntur, annus est*, id est, dum incipiunt ordiri, annus est anteaquam absoluant. Sed ad rem: De mortuis satis clarè Dio lib LIII. Μαρκέλλῳ δὲ καὶ εἰκόνα χρυσῆν, καὶ στέφανον χρυσοῦν, δίφρον τε ἀρχικὸν ἐς τὸ θέατρον ἐν τῇ τῶν ῥωμαίων πανηγύρει σφέρεσθαι, καὶ ἐς τὸ μέσον τῶν ἀρχόντων τῶν τελούντων αὐτὰ τίθεσθαι ἐκέλευσε. *Marcelli* (defunctus is erat) *& imaginem auream & coronam auream & sedem curulem Romanis ludis in theatrum inferri iussit, mediamque illam poni inter sedes editorum.* Consule eundem lib. XLIV. Siphilinum Seuero, & ante omnes Liuium, lib II.

Moliri quid.

288. *paruóque Alcmena superbit*

Hercule, tergemina crinem circundata Luna) Lepidè, quia tribus noctibus Hercules fatus. nec te turbet quod *tergemina* dicat, nam *tergemini*, non sex aut seni veteribus, sed *tres* aut *terni*. Catullus de Cerbero: *Cui tres sunt lingua tergeminúmque caput.* Papinius lib VIII. ----- *atraque ditis Flumina, tergeminosque mali custodis hiatus.* Virgilius de I. ---

Tergeminum quid.

Catullus explicatus.

Tergeminum--- de ſagitta hamata & triſulca, idem lib. XI.

Aſpera tergeminis acies ſe condidit vncis.

De iure trium liberorũ idem ad Menec. ob prolẽ:

Tu tibi tergeminæ dederat latabile prolis.

De triuio in quo Laius necatus, Seneca Oedipo:

Tergemina qua ſe ſparſit in campos via.

imò quod omnino notãdũ tibi, tu Tyro, *ſeptẽgemina* pro *ſeptẽ*. De Roma Papinius Epithal. Stellę & Viol.

Quis ſeptemgeminæ poſuiſſet mœnia Romæ.

Idem XVII. Conſul. Imp.

Et ſeptemgemino iactantior æthera pulſet.

Roma iugo, ſeptem colles Romæ fuiſſe, notius eſt, quàm vt explicari debeat, hoc potiùs monebo, obſeruaſſe me, parum adhuc vulgò obſeruatũ, diem feſtum Romæ fuiſſe, ſeu ſacrum, quod ſeptem his montibus fiebat. idque dictum *Septimontium*, docuit me omnis antiquitatis peritiſſimus ſcriptor Tertullianus, libro de idololatria: *Tam Minerualia Mineruæ, quàm Saturnalia Saturni, quæ etiam ſeruiculis ſub tempore Saturnalium celebrare neceſſe eſt. etiam ſtrenæ captandæ, & ſeptimontium, & brumæ, & caræ cognationis honoraria exigenda omnia.*

350. *quis ſydera ducat Spiritus)* reſpicit Platonicorum dogma, quæ omnia ſpiritu diuino gubernari dicuntur. vnde Poeta:

Principio cœlum ac terras campoſque liquentes,
Lucentémque globum Lunæ, Titaniaque aſtra
Spiritus intus alit.

nocarat. Apollinem verò Cyclopas, fulminis fabricatores sagittis confecisse. ob eam caussam à Ioue è cælo relegatum, omnium rerum inopia pressum, Admeto Thessaliç regi pascendis armentis operam locasse Orpheus Argonauticis.

Ἀδμήτου δ' ἀφίκανε Φεραιόθεν ὅν ποτε Παιὰν
θητεύων ὑπόειξε Διὸς δ' ἐλύσατο μῆνιν,
οὕνεκά τοι Κύκλωπας ἀμαιμακέτοισιν ὀϊστοῖς
ἐν φθιτοῖσιν ἔτυξ', Ἀσκληπιοῦ εἵνεκα λώβης.

Pindarus Pythicis:

καὶ ἀγνὸν Ἀπόλλων'
ἀνδράσι χάρμα φίλοις,
ἄγχιστον ὀπάονα μήλων.

389. *Etiam sortitus Protheus versarat ahena Casside)* Sortibus antiqui sæpissime & maximis in rebus vtebantur. Sorte iudices eligebantur. Suetonius Iulio: *ac sorte iudex in reum ductus)* Sorte munia magistratuum discreta. Idem Octauio cap. XXX. *Spatium vrbis in regiones vicósque diuisit: instituitque vt illas annui magistratus sortito tuerentur.* Prouinciæ proconsulibus sorte adsignatæ. Scriptores passim omnes, signatè Suetonius Octauio XLVII. *Prouincias validiores & quas annuis magistratuum imperijs regi nec facile, nec tutum erat, ipse suscepit: ceteras proconsulibus sortito permisit.* interpretor hinc nostrum Papinium Syluarum v. ad Crispinum: *Mille vrbes Asiæ sortito rexerit anno.* At ille idem tamen alibi non sortem, sed lectionem agnoscit, lib 1. Syl. Sot. pro Rut Gal.

Sortibus veteres pleraque ordinasse.

dijs patribus annitentibus retinere morem. Sorte virgines Vestales lectæ. Idem cap. XXXI. *Sacerdotũ & numerum & dignitatem, sed & commoda auxit, præcipuè Vestalium virginum. Cúmque in demortuæ locum aliã capi oporteret, ambirentque multi ne filias in sortem darẽt.* Deniq; quod ad lucem hujus loci, sors in ludis maximè recepta. Idem Suetonius Nerone XXI. *Sorticulaque in vrnam cũ ceteris demissa, intrauit ordine suo,* ita in vrbe, & inter vrbanos: at in militia *galea* pro *vrna* vtebãtur: quo respicit noster dum ait, *versatur ahena casside*. & Virgilius: ——— *deiectámque area sortem Accepit galea*. & Æschylus τρίτῳ δ' Ἐτεόκλῳ τρίτος πάλος ἐξήλατο ὑπτίου χαλκηλάτου κράνους. denique Augustus ex Magistratibus (exceptis Consulibus) singulos, ex Senatu XV. sorte legere solitus erat, qui per sex menses sibi in consilio essent. hinc Suetonius cap. XXXV. *Sibique instituit consilia sortiri semestria, cum quibus de negotijs ad frequentem Senatum referendis ante tractaret*. ita initio: at postea & numerum auxit & authoritatem: nam XX. lecti, & statutum, vt quęcumque cum his & Cõsulibus egisset, rata essent, non minus quàm si in Senatu acta fuissent. tempus etiam VI. mensium, annuum factum. Dio lib. LIII. & LIV. author.

Suetonio lux.

Collegisse iuuat, metáque feruidis

Euitata rotis. Theocritus: εἰδ. λα. ἵππως δ' ἐξελάσασθαι ὑφ' ἅρματι καὶ περὶ νύσσαν Ἀσφαλέως κάμπτοντα τροχῶ σύριγγα φυλάξαι Ἀμφιτρύων ἓν παῖδα φίλα φρονέων ἐδίδασκεν αὐτός. Sensus est, *Docuerat Amphitryi ipse filium suum, ita equos curruli iunctos agitare, roteque modiolum circum metam inflectere, vt eam vitaret.* adi Homerum Iliad. ψ & Sophoclem in Electra.

451. *Lassa veluti ratione*] ferri potest. cur tamen veterem non audiam *lapsa veluti?*

458. *is furor in laude est)* proba hæc scriptura à veteri nata est. vulgata, *hic furor in laude est.*

Statius correctus.

469. *Vix dū cæptus equis labor & iam puluere quarto Campum ineunt)* nihil hærebam, sed optimus Lipsij scriptus codex me stitit. in quo legitur: *vix precept⁹.* elicio elegantē & acutā sententiā: *vix ter cæptus.* allusum sine vllo dubio ad morē certantiū in Circo, qui septem spatia decurrere debebant, priusquam metàm attingerent. Seneca epist. xxx. *Fateor ergo ad hominem mihi carum, ex pluribus me causis frequentius venisse, vt scirem an illum toties eundem inuenirem, nunquid cum corporis viribus minueretur animi vigor, qui sic crescebat illi, quomodo manifestior notari solet agitatorum lætitia, cùm septimo spacio palmæ appropinquant.* D. Hieronymus in vita D. Hilarionis. *hec siquidem in*

Septem spatia in circo.

timis authoribus nota, ſed imperitia librariorũ ſępius corrupta. Quadrigarius, apud Agellium: *Deinde Gallus irridere atque linguam exertare* Baſil. codex: *exerrare* optimè, pro eo quod linguam extra os proiectã per irriſum reciprocare. Agellius ipſe lib. xv. cap. II. *Atque etiam hoc Plato ibidem dicit, non defugiendas eſſe, neque reſpuendas huiuſmodi exhortationes.* adfectus locus, ſed nec Æſculapius melius fecerit medicinam quàm Lipſius noſter, qui legit: *huiuſcemodi exerrationes:* & transfert ad primas quaſi alucinationes mentis, ante plenam ebrietatem.

487. *reddit illa fames)* mens. equi Diomedis Thraciæ regis, quos Chromis agebat, humanis carnibus veſci ſoliti, videntes Hippodamum in terra iacentem, illum dilacerare voluerunt.

Statius emaculatus.

490. *victórque & collaudatus abiſſet)* qui hunc verſum corruptum negat, licet mero meridie lucere dicat, nihil credam. victor ne Chromis? planè falſũ eſt. Amphiaraus palma tulit, (quod ſtatim audies) quem proximè ſecutus Admetes, nihil itaque certius lectione veteris membranæ & editionis Principis: *Victúſque, & collaudatus abiſſet.* rectè collaudatus, quia ſpem victoriæ ſibi ipſemet præcidere maluit, quam prolapſum Hippodamum lædere.

Lang. *prensaque leuat*, quod valde amplectimur.

691. *Atque illi exemplo cui spes infringere dulce Immodicas fortuna venit*) expressit eandem sententiam lib. X. *& sors ingentibus ausis rata comes.* nam *sors* (vt hoc obiter dicam) pro fortuna aut *casu*, quà Poetis quà Historicis notum. Manilius lib. I.

Atque ipsum esse Deum nec forte coisse magistra.

Curtius lib. V. *Eludant, licet, quibus fortè ac temere humana negotia volui, agique persuasum est: equidem æterna constitutione crediderim, nexuque causarum latentiũ, & multò antè destinatarum, suum quemque ordinem immutabili lege percurrere.* Tacitus Hist. II. *seu dolo seu forte surrexerit parum compertum.* idem lib. IV. *Apud Germanos inconsulta ira: Romanus miles periculorũ gnarus, ferratas sudes, grauia saxa non fortè iaciebat.* id est, non casu & sine iudicio aut delectu. Salustius de bello Iugurth. *Falsò queritur de natura sua genus humanum, quod imbecilla atque æui breuis forte* (lege forte) *potius, quàm virtute regatur.*

Manilio & Curtio lux.

699. *& multum te Maia nate rogato*) quia palæstris præest Mercurius Arnobius aduersa Gent III. *Mercurius ceroma pugillatibus & luctationibus præstat, & cur inuictos omnes non perficit quibus præest?*

758. *fretum Polluce magistro*) dicã alibi opportunius.

756 [illegible] *Emicu-*

ita *coniugium* pro *coniuge*. Propertius lib. III. eleg. X.

Propertio & Tacito lux data.

Vxorem fusis stat pia turba comis.
Et certamen habent leti, qua viua sequatur
Coniugium, ----- qua eadem notione Tacitus Annalium XII. dixit: *quod coniugium principis deuotionibus petiuisset*. ita *amicitias* pro *amicis*, *& familiaritates* pro *familiaribus*. Suetonius Tiberio C. LI. *Testamentum eius pro irrito habuit, omnésque amicitias & familiaritates, etiam quibus ea funeris curam moriens demandarat intra breue tempus afflictis.* sic *necessitudines* pro *necessitudine iunctis*, idem frequenter, signatè Tiberio cap. L. *odium aduersus necessitudines, in Druso primum fratre detexit.* & Curtius lib. IIII. *crederes Alexandrum inter suas necessitudines flere.* sic *amplexus* pro eo qui amplectitur, Petronius Satyrico *dij sinát vt amplexus meos in crucem mittam.* sic *conuiuia* pro *conuiuis*. Papinius ipse Herue. Sur. ---- *ne quo conuiuia migrent.* ita *bella* pro *bellatoribus*. idem libro XI. ----*nudoque sub axe relinqui Infelix bellum*------ *& regna* pro *rege* lib. XII *Hei mihi num quis adest chari Peɫynicis ad ignes, Etsi regna vetant*, id est, licet prohibeat rex Creon. sic denique *noxam* pro *reo qui nocuit*, Iurisconsulti nostri, *odium* pro *odioso*: comici, *præsidia* pro *præsidiarijs*, *custodias* pro *vinctis*, *seruitia* pro *seruis*, scriptores passim vsurparunt.

Suetonius, Curtius, Petronius explicati.

Statius emaculatus.

848. ------ *& brachia latè*
Curua tenent) importunissimum glossographorũ genus hic iterum debacchatum est. exculcandum enim τὸ *curua* malè inculcatum: probum quidem

aut varam fuisse Amphitryonis ἀκοιτιν. Varro II. de Re Rust. *cruribus rectis ac potius varis quam varijs.*

Persius Sat. IX. --- *vel cum fallit pede regula varo.* idem Stat v. *Varo regustatum digito terebrare salinum.* hinc *obuarare* idem quod *peruertere*, *detorquere in prauum sensum.* Ennius:

Persius illustratus. *Et Ennius.*

Nam consilijs obuarant, quibus tamen concedit hic ordo.

891. *Alpini veluti regina cupressus)* attigit vt videtur Papinius hic guttam è flumine Lethes. nam in alpibus nusquam cupressi, nisi fortè speciem pro genere posuit, quod nō inepte affirmare possumus.

905. *vbi hac nuper Thebarum fœdera plaga)* littera detracta, egregiè ex manuscriptis emaculauit: *vbi ha nuper.*

913. *Sanguinis aduersi)* hæc prisca & proba lectio. non vt vulg. *sanguinis auersi.*

Statius emaculatus.

931. *Campum emensa breui fatalis ab arbore tacta.*
Horrendum visu! per quas modo fugerat auras
Venit arundo retro, versúmque à fine tenorem
Pertulit, & nota iuxta ruit ora pharetra.
Quis fluere occultis rerum neget omnia causis?
Fata patent homini, piget inseruare, perítque
Venturi promissa fides, sic omina casum

IOH. BERNARTI

AD LIBRVM VII. THEBAIDOS,

SCHOLIA.

Correctus Statius. vers. 4 *boreámque elabere saltu)* reposui Busl. libri scriptam lectionem: *boreámque illabere saltu.* quam & Princeps lectio agnoscit.

Iterum. 10. *Atque vbi se posita)* paxilla menda, quàm alienam à Poetæ mente sententiam efficit! libri calamo exarati: *Atque ibi seu posita respirat cuspide Mauors (Quamquam inuisa quies) seu quod reor, &c.* quod audacter expressi.

15. ---*atque omne quod Isthmius vmbo*

Tertio. *Detinet)* absque lectione veteri esse probam lectionem putes, verùm cum scripti consensu agnoscant *Destinet,* haud verebere expellere τὸ *detinet.* Sensus: Marti imperatum vt concitaret, quicquid secluditur ab Isthmo, id est, totam Peloponesum.

Statius emaculatus. 26. *nunc lenis bellis)* vetus probo & prisco more, *nunc lenis belli.*

29. ---*sit mite bonumque*

Numen) veram hanc Papinij lectionem esse, ne Carneades quidem dubitauerit. qui dubitat is

...da fauor attonitis) veteres vt reposui: hæc pa- ...s, certè clarius: eadem sibi cum sententiam
emendatione nihil certius.

133. ter cōtorsit equos) audi veteres, ter concussit equos. in Statio.

160. nec Styge iurata, nec pellicis arte rogatus) sicuti tū quando ad Semelen cum fulmine venisti.

163. Parrhasiūq nemus) vbi Calisto à Ioue cōpressa.

170. & ad inspirata rotaribus) adi magni Scaligeri castigationes in Propertium.

181. Thracem, siluasque Lycurg) notat fabulam, qua Lycurgus Rex Thraciæ Dryantis filius, nutrices Bacchi vrbe Nisa latitātes, persecutus, ipsum Bacchum fugasse fingitur.

182. ...anne triumphatos) id est, per triumphum ductos. Virgilius Georg. III. bisque triumphatas vtroque ab littore gentes.

Horatius Car. III. triumphatisque possit
Roma ferox dare iura Medis.

Ouidius de Pont. II. eleg. II.
Adde triumphatos modo Paeones.

184. ...cara submoueri ab arce. -- Hostilei Tritonis aque) tangit fabulam, qua Neptunus fingitur Athenas submergere voluisse.

186. Epaphum) filium Iouis & Io.

187. Cyllenes) in qua vrbe Mercurius dicitur natus.

190. Nycteidos ardua) Antiopes, Zethi & Amphionis matris.

191. nostro felicior igne Taurus) ad fabulam Europæ.

209. vt criminis mixta D...rica) fabulā Tantali refercit, qua filium diis epulandum appo...

221. tune regalem quaeritur) ...mum sententia habitum ... principe, in quo...

Diuinatio in Statio.

Triumphatos patienti significatio.

enim Adrasto, eiusq. exercitui fauens, meritò cōqueri debebat, quandoquidē victoria penes Thebanos erat futura.

222. *mentémque animúmque recepit.*) ferri potest, sed an germanum? negant scripti qui præferunt, *mentémq. habitúmq. recepit.* scriptis verò libris subscribit ipse orationis nexus: nam paulo antè scripsit Papinius:

Non crinis, non serta loco, dextramque reliquit
Thyrsus, & intacta ceciderunt cornibus vua.
Ergo vt erat lacrymis lapsoque inhonorus amictu.

Habitus quid Latinis. Probè itaque nunc dictū *habitum* ipsum recepisse. *habitū* siquidē pro *cultu* Papini⁹ solet vsurpare. li. XI.

Non habitu quo nota priùs, non ore sereno
Sed vittis exuta comam-----vt etiā Suetonius frequenter, signatè Caligula cap. IX. *Quia manipulario habitu inter milites educabatur.* aliter Isidorus, qui lib. IX. cap. XXII. discernit habitum à cultu, *habitus enim ad naturam pertinet,* inquit, & hac notione vsurpat Liuius lib. IX. *visus illi habitus,* id est, qualitas. atque adeò etiam Sallustius, Bello Iugurthino: *cuius de natura & habitu diximus,* alij Scriptores ferè semper *habitum* pro *forma rei cuiusque* accipiunt.

234 *metiri decreuit opes*) elegant. vet. *decernit opes.*

252. *per ingentes Homolaidis*) flagitante sententia ex scriptis proposui. *Homolaidas.*

Primi Pellaeas arcufregere sarissas.

309. ---*vmbrantem hunc aspice latè*

Hipsea quadriiugos clypei septemplice tauro.

Laeua ter insuto seruant ingentia ferro.

Pectora ---) mala interpunctio sententiæ bonæ iniuriam facit. tu lege,

Vitiosa distinctio sublata.

Vmbrantem hunc aspice latè

Hipsea quadriiugos clypei septemplice tauro

Laeua, ter insuto, &c.

315. *Apsopus genuisse datur*) hoc est genuisse dicitur. *dare* pro *dicere*. Virgilius Bucolicis.

Dare pro dicere.

Sed tamen iste Deus quis sit, da Tityre nobis.

Horatius Sat. VIII. --- *da si graue non est.*

Horatius.

Quæ prima iratum ventrem placauerit esca.

Terentius Heaut. *Nunc quamobrem has partes didicerim, paucis dabo.* Hinc apud I.C. nostros, *dare sententiam*, pro *dicere & proferre*. Modestinus l. XXVIII. de re iud. *Duo iudices dati, diuersas sententias dederunt, & dare* simpliciter eadem notione Vlpianus l. XXVII. de liberali caussa: *si enim liquebit, contra libertatẽ dabit*, in qua significatione vsus est & Plinius lib. VII. epist. V *secundùm reos dedit.*

Itidem Terentio.

324. *donec vix tonitru*) diuersam planè, nec malam sententiam præfert Lips. scriptus liber, *donec vitonitrus.* probat scriptam princeps editio.

Statius emaculatus.

327. *in calũ afflare vapores*) litterula mutata illustro

fama fert, temporib. statis reciprocat, sed temerè in modum venti, nunc huc illuc verso mari, velut monti praecipiti deuolutus torrens, rapitur D. Gregorius Naziãzenus tradidit Aristotelem, cùm nõ posset naturam Euripi inuestigare, tædio animam efflasse. imò Iustini martyris testimonio, se in profundũ illius præcipitãs, demersus est. At nihil de hac re Amonius vel Laertius. Ceterùm tu qui in litteris tyro, scito, Euripum veteres sępius pro fossa ponere, qua ludi circundabãtur septorum loco, exaudio ita Tertullianum aduersus Hermogenem: *Ecce autem si dicam ciuitas extruxit theatrum & circum, Scena autem erat talis, & talis, & statua super euripum & obeliscus super omnia ferebatur.* imò pro canali seu ductu aquarũ saliẽtiũ: Plin. in epi. *Quid euripus virilis & gemmeus.* Vitruuius li. VII. *Pingũtur enim portus, promõtoria, littora, flumina, fontes, euripi, fana, luci, montes, pecora, pastores.*

Aristotelis mors.

334 *téq. vltima tractu*] locus deformatissim', vt quilibet videt, qui cõnexionẽ oratiõis attẽdit. Sed q̃d multis ꝯcœptis verbis iusiurandũ dabo, Papiniũ scripsisse: *quaq. vltima tractu*, atq ita scripti, à quib. recedere in manifesta bonitate religio fuisset.

Statius correctus.

340 *Narcissum*] quæ de Narcisso Poetæ fingant, sciuere omnes (Lucillij verbo) priusquã Theognis nasceretur. illud non æquè vulgatũ, sororem Nar-

Narcissi fabula.

346 *Parnassum vtrũq*.] duo Parnassi vertices, in vno Phœb. in altero Bacchus colebatur. Lucan. IV.

------Parnassus gemino petit athera colle
Mons, Bromio, Phœboque sacer, cui numina mixto
Delphica Thebanæ referunt trieterica Bacchæ.

Tragicus Oedipo: *Gemina Parnasi niualis arx trucem sonitum dedit.*

347. *inn Rector ab aggere cœpit*] ad morem Romanũ respexit, quo tribunal Imperatoris semper in castris cespiticium, Plutarchus in Pompeio: βήματος δὲ ὡς ὄντος, οὐδὲ τοῦ στρατιωτικοῦ γενομένου φωραθέντος, ὃ ποιοῦσιν αὐτοὶ, τῆς γῆς ἐκτομὰς βαθείας λαμβάνοντες, καὶ κατ' ἀλλήλων συντιθέντες, &c. Ammianus XXIII. *Ipse aggere glebali aßistens, coronáque celsarũ circundatus potestatum, talia ore sereno disseruit*: Noster.

Cespitij tribunal. mos.

Hic suetus dare iura parens, hoc cespite turmas
Adfari. Sidonius Pau. Soceri:
Concurrunt proceres ac milite circunfuso
Aggere composito statuunt, ac torque
Castrensi mœstum, donántque insignia regni.

Lucanus de Cæsare concionante:

-----stetit aggere fulti
Cespitis, intrepidus vultu, meruitque timeri
Non metuens. mos hic nõ prisca solùm Republica, sed & tẽpore Principum retentus. Tacitus Analium I. *Simul congerunt cespites, extruunt tribunal.* Plinius Panegyrico Traiani: *Decora facies Consulis: multa post sæcula tribunal viridi cespite extructum, nec fastigium tantùm, sed pilorum signorumque horrere circun-*

ſcribe ex veteri: *en vbicunque nefandus.*

453. *Belli ſuprema parantem*) ſententiam inſiſtens, nunquid rectiùs legeris, *belli ſuprema pauentem?*

Coniectura in Statio.

502. *multóque latus perfulgurat auro*) Lipſ. liber *perfulgurat enſe*, verè & eleganter. nam reſpicit ad morem Romanum, quo Principibus nuſquam nõ ſatellites aderant cùm gladiis ad latus.

Statius emaculatus.

512. *te conſcia mater Decipiant?*) maiore medicina egent hęc quàm ſuperiora. nã vulgatam hanc nõ ſolùm ſentẽtia, ſed ratio Latini ſermonis ſpernit. expreſſi ego ſcriptam, *te conſcia mater Decipiam?*

52;. *quid me oro docet, quodve iſta Pelaſgi vbera?*) reſcribe: *quid me oro docet? quid me iſta Pelaſgi vbera?*

574. *quippe nihil graſſata fames*) ita vet. vul. *craſſata.*

585. *aurigámque impete vaſto*) pro *impetu*. Lucretius lib. VI.

Aut hominum tanto membrorum ex impete natum.

592. *fide ad mœnia verſas*) & hoc ſcriptis debes vulg. *verſa.*

Statius correctus.

611. *Qua modò tam mites*) tota ſentẽtia labat. fulci ex veteri, mutata litterula: *Qui modo tam mites.* Senſus. Græci qui modò tam mites fuerant, viſis Iocaſtæ, & filiarum eius lachrymis, auditis precibus, ipſam & natas iam repellunt.

Litui in bello.

623 *& litui bellũ inuenere ſecuti*) non tubis ſolum, ſed & lituis excitare militũ animos. veteribus vſi-

noto libentiùs, quia eleganti metaphora optimi auctores, *lituum* pro *impulsore* vsurpant. Cicero ad Atticum: *existimare Q. Fratrem lituum meæ profectionis fuisse.* quam phrasim operæ est iuuẽtutem intelligere. adi omnino Agellium, lib. 1. cap. XI. de vario priscorum ritu in præliis.

646. *cornu deprensus achiua)* lectio hæc à veteri membrana est vulg. *deprensus achiuo*, contra rationem Latini sermonis. neque enim arcũ intelligit, sed hastile è cornu.

Virgilius: *volat Itala cornus*. Noster lib. II.

---subit ore cauo Theumesia cornus.

657. *Brachiáque in manicis)* manicas habere, veteribus molle ac effœminatum. Poëta princeps:

Manicæ mollitiẽ notant.

Et tunica manicas, & habent redimicula mitræ.

Plautus Pseudulo: *manuleatam tunicam habere hominem decet?* allusit suo more elegantissimè Romanus Sophus, Seneca epist. XXXIII. *Apud me vero Epicurus est & fortis, licet manuleatus sit.*

Seneca explicatus.

664. *Cirrhæa mõstrauit Apollo iuuẽca)* respicit fabulã, qua traditur Cadmus Apollinis oraculo, bouem secutus, & vbi procubuit, illic Thebas cõdidisse, & ex bouis vocabulo regiõẽ ipsã Bœotiã nominasse.

670. *cubilibus altis)* quis negabit cum veteri legendum *cubilibus atris*?

pen. se Ioui oppo suisse. Statius:

-----furit amnis, & astris
Infensus bellare parat (nondum ista licebant
Nec superis) stetit audaces effusus in iras,
Conseruitque manus, nec quem imploraret habebat,
Donec vi tonitrus submotus & igne trisulco
Cessit.

Hipseus itaque Asopi filius: Liceat mihi (inquit) ô pater resistere Apollini, cùm tu non fueris veritus ipsum Iouem repellere.

758 *vittatam attingere Mantho*) secutus sum libros veteres. omnino enim legendum *vittatam*, non vt vulgati *vitatam*. nam vates hęc Mantho vide quę de vittis notaui ad extremum lib. v.

771. *tandem se famulum*) verus hic vetus: *tandem se famulo*.

Statius correctus. 805. *contento Bellona mari*) non dubitabit saltem non stultissimus quisque, legendum, vt ex Basilidiano reposui, *contempto Bellona mari*.

Io. Bernarti
AD LIBRVM VIII. THEBAIDOS,
SCHOLIA.

Pollices preme- Vers. 26. *Et eadem pollice damnant*) Pollex veteribus & fauoris & alienationis index. Si fauerent, pollicem premebant. Plinius lib. xxviii. cap. ii.

Pollices ... [illegible]

Quem libet occidunt populariter ——

Prudentius de Vestalibus:

—— *pectusque iacentis*

Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi.

tu totum hunc locum ita interpunge:

Fata ferunt animas & eodem pollice damnant,

Vincit opus, Non vt vulgati, *damnant. Vincit opus,* mens Poetæ. Parcarum stamina morientium multitudine superari.

92. —— *assistunt lachrymis atque igne tumentes,*

Cocythos Phlegethonque) nomina horum fluuiorum, nusquam nõ obuia: qui plenè de iis instructus esse volet, adeat Platonem in Phœdone, Homerum Odyss. λ Apollonium 11. Argon. Pausaniam Atticis, Hesiodum in Theogonia.

30. *& Styx periuria diuum Arguit*) sanctissimum diis iusiurandum per Stygem, Poetas fingere, lippis & tonsoribus notum, non perinde vulgatum, queque pœna proposita iis, qui per aquã Stygiã peierassent, tradidit eã Hesiodus in Theogonia, cuius versus adscribam, vel vt ridere possis, si tibi lubẽtia.

Pœna eorum qui peierassent per Stygem.

Ἣ μὲν ἐκ πέτρης προρέει μέγα πῆμα θεοῖσιν.

Ὅς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας ἐπομόσσῃ

Ἀθανάτων οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,

Κεῖται νήπολμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν.

Οὐδέ ποτ᾽ ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἆσσον

Sentẽtia hęc est. Si quis deorũ cælestiũ periurarit per aquam Stygis, toto integro anno nectare & ambrosia abstinere debet, humi iacet, mutus & lethargo oppressus, post annum, maiora illum manēt supplicia: nam per nouē annos in exiliũ pellitur, procul à deorũ cœtu ablegatur. Decimo demùm anno pristinam conditionem recipit. Hęc ille. Ceterùm cur hic honos Stygi tributus sit, variè traditur. Isacius voluit, quia Styx coniurationem deorum, aduersus Iouem, illum vincire volẽtium, patefecerit: alij quia Stygis filię, Victoria, Vis, Robur, Zelus, Ioui aduersus Titánas opem tulissent.

Saturnus in inferno. 44. *miserumque patrem)* Saturnum. nam & hunc non solùm à Ioue vinctum, Poëtę finxerunt, sed cum fratre Iapetho, in tartarum coniectum. adi Homerum Iliad. Θ. & magnum Platonem stultitiam hãc ridentem in Eutiphrone.

47. *Stygio pratexam Hyperiona calo)* Hyperiona pro Sole dixit, vt Poëtę solent. Prisci varia de eo fabulantur. Diodorus Saturni fratrem fuisse, qui Solis ac Lunæ cursum primus obseruauit, & mortalibus tradidit. Luctatius Solis equum dicit aliter quã Ouidius, qui Metamorph. II. inquit:

Interea volucres Pyrois, Eous, & Æthon
Solis equi, quartúsque Phlegon——

Noctes atque dies patet atri ianua ditis.
non igitur signatè propter absentiam Cerberi.

60. *Sed dura melior violentia legis*) tenebricoso loco lucem petes à fabula, qua dicitur, Orpheo restituta ab inferis coniunx ea lege, ne respiceret. Mens. melior fuit lex, quàm ego ipse Pluto. nam dulcedine cantus impetrauit à me vxorem, sed impetratã perdidit, violando legem.

69. *nostrisque hæc omnia sunto Pr'ma odijs*) emendatio hæc à libris scriptis est. vulgata, *hac omnia sunto*. nec sana est, nec sani quicquam ex ea elicias. Duellum (inquit Pluto) Polynicis & Etheoclis, omẽ erit belli, quod ego fratribus Ioui & Neptuno inferam. hac iniuria meritò commotus.

Statius corre-ctus.

90. ——— *ô cunctis finitor maxime rerum*] Varro lib. IIII. de Lingua Latina: *Diespiter dicitur, infimus aër, qui est coniunctus terræ, vbi omnia oriuntur, vbi aboriuntur, quorum quod finis orcus dictus:* Diespitrem eundem esse cum Dite, & pueri sciunt.

102. *scit iudicis vrna*] quam fabulam respiciat, nullus ignorat, verùm origo fabulæ non omnibus innotuit. omnis enim hæc de vrna Minois fictio, ex veterum more nata, qui vt pleraque sortibus decernebant (dixi alibi) ita à iudiciis etiam sortes nõ repellebant. Cicero VII. in Verrem: *Quod ab eo pridie cùm multis lachrymis eum oraret, impetrare non poterat.*

De vrna Minois.

Varro lib. vi. de lingua Latina: *Cum ad sepulchrum ferunt frondes atque flores, addunt nunc lanas, sed velatas frondenteis comas.* ego ritum hunc non ignoro, retineo tamē vulgatā, quam requirit ipse orationis ductus.

Statius emaculatus. 151.----*sed Mopsus idem, trepidúsque ferebat Auctor idem*) Manifestissimum mendum, quod ex scriptis libris sine vlla hæsitatione emaculaui: *trepidúsque ferebat Actorides*, non firmo: cùm neminem tam ineptum futurum autumem, qui vulgatam spuriam, nostram germanam non credat.

194. *Elysias dedit inseruare volucres) Seruare* solenne in auspiciis verbum. Cicero pro domo sua: *negant fas esse agi cum populo cùm de cælo seruatum sit*. Noster (vti vides) componit, quod & lib. vi. fecit:

Fata patent homini, piget inseruare.

Ammon cornutus 201. *corrigeri vatis nemus)* Ammonem intelligit, qui sub forma arietis in Lybia colebatur. Phæstus Macedonicis:

Ζεῦ Λιβύης Ἄμμων κερατηφόρε κέκλυθι μάντι.

Iupiter hac Ammon audi cornute Lybúmque

Vates-----Hęc ad cornigeri, cur nemoris signatè faciat mentionem tradit Luctatius, *qui in Syrtibus*, inquit, *in eo tantùm loco vbi Iouis Ammonis templum est, nemus inuenitur.*

202. *Quercus anhela Iouis*] dixi alibi de hoc oracu-

277. *atque orbum vita decus)* interpolatitia lectio Bûsl manifesto verũ, *atq orbũ vitta decus.* dixi alibi.

290. *Sumere tunc artus ipsúmque onerare veretur.*

Patriũ equum) Cedo quis Palemõ hæc capiet? aut quis Oedipus explicabit, quid sibi velit *sumere artus patriũ?* nõ lõgos logos. Fatebũtur mecũ omnes qui sunt suę mẽtis, legẽdũ vt ex manuscriptis reposui: *sumere tunc arcus.* respexit ad ritũ Persarũ, apud quos *arcus* insigne Regiũ. Dio, li. XLIX. de Phraate Persarũ Rege, ad quẽ Antonius legatos miserat: *aurea sella sedẽs* καὶ τὴν νευρὰν τοῦ τόξου ψάλλων. i. *ac neruum arcus pulsans* nũquid audax nebulo, qui ignarus huius rei germanam lectionẽ deprauarat? *Arcus insigne regium.*

300. *& cumulos frugum)* perspicua veritas, & ita scripti consensu, vulg. *& tumulos frugum.*

309. *te velox machina cœli Aëre pendentem vacuo)* ad veterum opinionem, qui terram ab aëre vehi credebant. Luctatius: *Mundum opinantur æternum: terrã aiunt pendere aëre succinctam. vnde Lucanus, Tum terra fretum terrámque leuabit aër.* Manilius, I.

Est igitur tellus mediam sortita cauernam.

Aëris & toto pariter suspensa profundo.

Macrobius Satur. I. cap. XXI. *Quæ natura cœli est, cuius ambitu aer continetur, qui vehit terram.*

321. *decent distinguere fini)* authoribus libris, sentẽ-

418. *formidanda non vna morte sagitta*) quia & ferro & veneno lætales.

Pueri apud Spartanos verberati.

419 *Laudataque verbera matris*) notat Spartanorũ ritũ in educatione puerorũ. De quo Tertullianus ad Martyres: *Nã quod hodie apud Lacedæmonios sollemnitas maxima est διαμαστίγωσις (flagellatio) non latet: In quo sacro ante aram nobiles quique adolescentes flagellis affliguntur, astantibus parentibus & propinquis & vti perseuerent adhortantibus.* meminit Cicero Tusc. II. allusit Plautus Captiueis, vbi Parasitos *Laconas plagipatidas* vocat. Videndus & Seneca de prouidẽtia cap. IV. Originẽ non ita vulgatam tradit Luctatius simulachrũ Dianę quod in Tauros fuerat & humano sanguine cõsueuerat placari, in Laconiã trãstulisse Orestum: & ne intermissione sollẽnium numẽ offenderetur, inuentũ vt pueri super arã impositi, tãdiu flagris cæderentur, donec sanguis effflueret, qui instar sacrificij esset. adi Ouidium III de Põto, eleg. VII. hæc origo videtur fuisse huius moris, quem tamen postea Lycurgus, fortè desitum, reuocauit & fortitudinis patiẽtię palęstrã esse voluit.

Statius emaculatus.

444 *truncamque tamen percussit Acetes*) optimè, nã dextram intelligit. vulgati contra rationem Latini sermonis: *truncúmque*.

per pro *trans* rectissimè. vult enim hastã per armos, & pectus transiliisse. & parmam secum abstulisse.

514 *Tu patrem calúmque mihi (quis tanta relatu Æquet) habe totas, si mens exscindere Thebas.*

ego tibi affirmo interpungendum:

Tu patrem, calumque mihi: quis tanta relatu Æquet? habe totas, si mens exscindere, Thebas.

549. *Ipsa diu inspectu latum prædixerat astris Vrania)* Lipsij liber: *ipsa diu potis.* vnde elegantis ingenij & doctrinæ iuuenis Gerardus Buitevvegius noster, dum nuper vna deambularem, acutè elicuit, *ipsa diu positis*, & refert ad thema nataliciũ. placet rei & amicissimi hominis causa.

Coniectura amici nostri.

156 *soceros nec tristibus actis Auersatus erat sponsum)* nox in hac sẽntẽtia cuius tenebras qui penetrare possis non video, nisi vocibus paulũ compositis & correctis: *socerum nec tristibus actis, Auersatus erat spõsam.* Sensus. Atym non spreuisse Ismenem, ob Oedipi & Iocastæ facinora.

Statius correctus ex coniectura.

583. *necesse nec hasta)* extensa verba Litterula mutata illustrant scripti, *nec ense nec hasta.*

Emaculatur

585 *abiecit iaculum)* haud damnes. tamen germanius censeam: *adiecit iaculum.*

Statius.

615. *Tacita præponderat exul)* notat affectum humanũ, qui erga miseros semper magis pronus. Iocasta apud eximium illum Auctorem Thebais:

Vtrumque quamuis diligam affectu pari,
Quo causa melior sorsque deterior trahit,

---*seu quos mouet exul & basis Tristibus aucta fides.*

642. - *namque hanc solam moribunda precatur*

Vox generi) veteres *namque hoc solum.*

650.---*lachrymasque in vulnera fudit*) scripti libri: *in lumina fudit*, quod magis ad meũ gustũ: præcedit enim, *Tunc quia nec genitrix iuxta, positúsq. beata Morte pater, sponsæ munus miserabile tradunt Declinare genas.*

690 ---*retróque datum Thebana regebant*

Agmina decem) spurium hoc, sed depurant scripti libri: *Thebana tegebant.*

731. *Latera inclinantia parma*) ad morem priscum dixit. Duces enim in prælio morientes in clypeo veteres ponebant. Virgilius x.

--- *At socij multo gemitu lachrymisque,*

Impositum scuto referunt Pallanta frequentes.

Idem xi. *At Lausum socij exanimũ super arma ferebãt.* Statius ipse hoc libro:

Fertur Atys seruans animam iam sanguine nullo,

Cui manus in plaga, dependet languida ceruix

Exterior clypeo. pertinet huc animosum illud Spartanæ mulieris dictum, cùm filio clypeum traderet: *Aut cum illo, aut in illo* Mens. fac redeas, non amisso clypeo, aut honestè occumbens in eo referaris.

Statius emenda. 747. *ceruice reportat terga cruentatum*) correxi fidenter ex scriptis: *terga cruentantem.*

licet nõ varient scripti, prẹoptẽ ego: *illi nuda odia.* *in Statio.*

68. *Iam Thelamona piun.*) qui Meleagrũ ita dilexit (auctor Luctatius) vt Theseus Peirithoum.

95 *validam simul elicit hastam. Non pudet hos manes, hoc,* &c.) corruptam & hanc scripturã arbitror. Libri veteres in eo adiuuant quòd referant, *hos manes, hac infamantia bellum funera,* quæ tamen medicina huic ęgro nondum faciet vitam. auguror legendũ, & nisi rectè caussam non dico, quin artẽ diuinãdi in perpetuum desinam: *validam simul eijcit hastam.* iudicabit eruditus lector. *Statius emendatus.*

129. *dum spes nulla necis*) nihil mutemus, sanus hic locus. tantum τὸ *spes* non prima sua notione, sed pro *metu* accipe.

162. *versare in sanguine vid*) potior est scriptorum librorũ lectio: *lapsare in sanguine vidi.* Noster lib. v. *Lapsare.*

------*vidi lapsare cruenta*

Vulnere Mirmydonis. Poëta princeps:

---*&* *in multo lapsantem sanguine nati.*

Tacitus hist. 1. *Lapsantibus equis & cataphractarum pondere.*

178. *victorque vlulatus*) notandum iuuentuti τὸ *vlulatus* etiam in gaudio.

182---*siue gradum, seu frena effundere*) mens. siue pedes, siue eques sequeretur. sequẽtia interpunctione sic illustro, --- *ingens*

[illegible]

Carmine, perfidia quod post nulla arguet atas.

Vitiosa distinctio.

262. *Spicula, iam clypeósque leues arcúsque remissos. Unda vehit*) piget & pudet minuta hęc monere, & tamen nisi æternum caligare velis, legendū:

Spicula iam clypeósque leues arcúsque remissos
Unda vehit.

264. *illic luctantur corpora leto*, restitui ex scriptis. vulg. *illis.*

328. *non Anthedonij tegit hospitis inguina pontus* ---*Blandius*) nihil pote melius hac sectione scriptorū librorū. qui supposuerant *inguina portus*, litare debuerant bonæ Menti. Glaucum intelligit, cui Anthedon patria Papinius Prometij:

---*subitis qui perdidit inguina monstris*
Glaucus, adhuc patrijs quoties allabitur oris,
Littoream blanda feriens Anthedona cauda.

Statius macutatus.

344. *opposuit cumulo sed densior amnis*) fieri non potest quin attentus lector hic hæreat, cui adiutoriū libri veteres: *si densior.* perspicuè rectum, ideóque non timidè in contextu recepi.

349. *Aspice quas fluuio cades, qua funera portem Continuus, telis, altoque adopertus aceruo*) vitiosissima interpunctio. tu lege.

[...]erum.

---*funera portē, Continuus telis altoq. adopertus aceruo.*

402. *Leucothean planxisse ferunt*) fabulā Ino & Milicertis tangit, pueris iam decantatam. vel ex vno

millo,& Problē.Cic. III de Nat.Deor. Liuiū li.VI.

423 *falsa nunc improba fronte Cornua, nunc vetitam currus disiungere Phœben, Dotalésque rogos, deceptaque fulmina vidi.)* Fabulas Europæ, Alcumenæ, & Semeles ordine tangit.

501. *nec vltra Passurum)* libri non discrepant. nec tamen mihi persuadent locum syncerum esse: iudicent docti.

519. *Theseos ignis vbi est.)* lucem pete ab extremo lib. XII.

523. *ceu ventis alte conflata resedit Tempestas)* vitiosè, quis non videt? in libris veteribus est: *alte cum flata.* puto ego germanum esse: *alte cum elata.*

Duinatio in Satio.

572. *crine dato passim)* nunquid rectius: *crine dato passum?* Ouidius: *Passu sedet capillis, Vt solet ad gnati mater itura rogum.* Virgilius: *Crinibus Iliades passis---*

Iterum.

589. *armaque curua suum, & vacuorum terga leonū)* Turbata hæc & implexa, distinctione euoluo: *armaque curua, suum & vacuorum terga leonum.*

Interpunctio vitiosa sublata.

635. ---*misera sine funera matris Audiat ille precor)* intelligi potest. sed ad lōgè meliorē sententiā præeunt scripti: *audiat ille prior.*

638. *verentem crinibus aras)* manifesta corruptio. quam norma versus spernit vet. *verrentem*, exigua,

Emaculatus

mertinus Panegyrico ad Maximianū: *Matres Italæ pēsa manibus abiecerunt, paruos liberos abreptos ad tēpla traxerūt, ibi ædes sacras passo capillo suo quæq. verrebat.*

644.-- *cum fratrem nube corusca Adspicit haud solitum visū*] lego, *cum fratrem in nube corusca Aspicit haud solitū visu.* Sēsus, vidit Diana Phœbū in nube, non eo vultu quo cōsueuerat.

730. *Coryton telis*] dixi de voce hac alibi. hic addo Luctatiū subtilius distinguere. *Coryton*, inquit, *theca solius arcus dicitur, sicut pharetra sagittarum, sagma scuti.* nunc tamen Coryton pro pharetra posuit.

Coni.- ctura. 876. *causaque patebāt*] haud damnes. tamen purius censeam: *causæque patebant.*

881. *Et prensis concussa comis, ter colla quatérq. stare negant)* Luctatius: *morituris solent erigere capita, comas cōcutiendo siue vellendo, quasi reuocent illis sensum.* ritus alibi mihi non lectus. Scio præsecari solere crines morientibus; vnde illud Virgilij: *Nondum illi flauum Proserpina vertice crinem Abstulerat.* (Macrobius v. Satur. cap. xix. videatur) sed nihil ad lucē huius loci.

IOH. BERNARTI
AD LIBRVM X. THEBAIDOS,
SCHOLIA.

[illegible]

fortunæ in principio cuiusq mẽsis distribuebatur. ea accepta ad horrea publica ire licitũ; petitum frumẽtũ gratis, meminere cõpluries Iurisc. nostri. Vlpianus L. LI. De lud. *Si libertis suis tesseras frumẽtarias emi voluerit, quãuis maior pars hereditatis in prouincia sit, tamẽ Romæ debere fideicõmissum solui, dicendũ est: cum apparet id testatorem sensisse ex genere cõparationis.* Paulus L. XLIX de Leg. II. *Si Titio tessera frumentaria legata sit.* Ludicra à principib. luxu diffluentibus introducta. Xiphilinus Nerone: πάντα μὲν γὰρ τὰ πολυτελέστατα ἃ ἄνθρωποι ἐσθίουσι, πάντα δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ τιμιώτατα, ἵππους, ἀνδράποδα, ζεύγη, χρυσίον, ἀργύριον, ἐσθῆτα ποικίλην ἐδίδου διὰ συμβόλων. σφαιρία γὰρ μικρὰ γεγραμμένα ὡς ἕκαστα αὐτῶν ἔχοντα, εἰς τὸν ὅμιλον ἐρρίπτει. καὶ ἐδίδοτο, τί τῆς δὲ ἐκείνων ἥρπασεν. *Omnia enim lautissima quæ homines edunt, & omnia alia maximi pretij, equos, mancipia, iumenta, aurum, argentum, vestem variã, tesseris dabat. Nã globulos paruulos eorũ quidque pictum habentes in plebem mittebat, & quod quis rapuisset, dabatur.* Hospitalẽ iuuẽtus vt intelligat, scire debet. Hospitij necessitudinẽ nõ inter priuatos modò, sed reges, populos, oppida, veterib. contrahere solenne. Liuius l. v. de Timasitheo Liparensi: *Tessera hospitalis. Hospitium cum eo Senatusconsulto factum est, donaque publicè data.* & lib. VII. *Nihil nobis tota nostra actione P. C.*

in eos retulerit. Hospitij huius contracti signum (signatè inter priuatos) tessera erat, quæ vtrinq. dabatur. Plautus Pœnulo: *Si ita est, tesseram conferre si vis hospitalem, eccam attuli.* A. G. *Agedum huc ostende. est par probe, nam habeo domi.* POE. *O mi hospes salue multum. nam mihi tuus pater, hac mihi hospitalis tessera cum illo fuit.* allusit lepidè, vti solet, idem Comicus Cistellaria: *hic apud nos iam Alcesimarche confregisti tesseram,* nouam, sed aptam more suo, ab hoc ritu vocem formauit Tertullianus de Præscrip. *Communicatio pacis, & appellatio fraternitatis, & contesseratio hospitalitatis, quæ iura non alia ratio regit quam eiusdẽ sacramenti vna traditio.* nemini aliquando eruditè de hoc loco differentem me audiuisse, eruditissimum Theologum, Petrum Bernartium, cognatum meũ, virum planè (veris non ambitiosis laudibus vtor) antiquæ vitæ, doctum pariter & probum. Ad bellum iam venio, in quo frequens etiam tesseræ vsus signatè ad colligendum militem, ad excubias, ad pugnam. De tessera ad colligendum militem accipiendus est Virgilius VII. *Classica iamque sonãt: it bello tessera signum:* & Papinianus noster lib. VIII. *longo fugit ordine velox tessera.* De ea quæ ad excubias apertè idem Statius:

--- *dat tessera signum*

Plauto lux.

Tertullianus explicatus.

Tesserarum vsus in bello.

Ad colligendũ militem.

Virgilius explicatus.

Tessera ad excubias.

Quæ no-

Felicitatis dato, equo admisso in hostem ire contendit. interpretor ab hac tessera Valeriũ lib. I. cap. V. *Cùm illustra tissimùm Homericum referendũ animo tetendit,* ἀλλά με μοῖρ᾽ ὀλοὴ καὶ λητοῦς ἔκτανεν υἱός *qui Deus Philippensi acie à Cæsare & Antonio signo datus, in eum tela conuertit.* respicit hanc etiam Suetonius Octauio, cap. XVI. *Sub horam pugnæ tam arcto repente somno deuinctus, vt ad dandum signum ab amicis excitaretur.* Denique scito vti *frumentaria tesseræ* erant, ita *olearia* quibus oleum, *cænaria*, quibus cœna, *nummaria* quibus nummi præberentur, fuisse. Postremò obseruabit iuuentus, Principum æuo, ita inoluisse tessarum vsum, vt per tesseram quælibet mandata darentur. Suetonius Galba: *Sollenni fortè spectaculo plaudentes inhibuit, data tessera vt manus penulis continerent.* Ammianus: *Per tesseram edicto itinere* dico, *Principum æuo* frequentiæ caussa, nã libera Republica etiã vsus. Liuius: *Tesserã vesperi per castra dedit, vt ante lucẽ viri equique curati & pransi essent.*

Hirtius Græcum versum exprimere vellet (Brutus) ad illud potius. ἀλλά με *Valerius & Suetonius explicati.* *Olearia, cænaria, nũmaria tessera.* *Per tesseras mãdata data.* *Cap. VI. Libro XXII. Libro XXVIII.*

56. *Peplum etiã dono*) ita mos vetus, vt in suppliciis, peplum matronæ deabus offerrent. Virg. I.

Interea ad templum non æquæ Palladis ibant
Crinibus Iliades passis, peplumque ferebant.
Suppliciter tristes, & tunsæ pectora palmis.

Peplum in supplicijs.

61. *thalamo disponsa Tonantis*
Expers connubij & timidè positura puderem) Bonum hoc, sed non germanum ... *Aureo-*

gantissimam hanc emendationẽ non exosculetur.

Duplices Aethiopes.

85 *Aethiopasq. alios*) nam duplices Æthiopes, Occidentales & Orientales. Homerus Odyssea α.

Αἰθίοπες τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
Οἱ μὲν δυσομένου ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος.

Statius leniter tentatus.

95. ---*licet omnia clament*
Littora) non displicet vetus lectio: *licet horrida*.

Statius correctus.

128. *dubius mixtúsque*) veteres ἀρχαϊκῶς, *dubiũ mixtúmque*.

133. ---*tacitóque per æthera curru*
Fertur) scripti codices & editio princeps: *cursu fertur*. quod omnino mauelim. Somno siquidẽ non currũ, sed alas Poëtæ adfingũt. Euripides Hecuba:

-- ὦ πότνια χθὼν
μελανοπτερύγων μᾶτερ ὀνείρων Tibullus II.

Postque venit tacitus fuluis circundatus alis
Somnus, & incerto somnia nigra pede.

Somnus alatus.

Propertius: *Dum me iucundis lassam sopor impulit alis.*
Silius lib. X. ---*quatit inde soporas*
Deuexo capiti pennas, oculísque quietem
Irrorat---- nec visum nostro dissentire, quinimò signatè hoc eodem libro:

---*cùm verò humentibus alis* *Incubit*--
& Achilleidos I. -- *totis vbi somnus inertior alis*
Defluit in terras---

Statius correctus.

145. *& medio affatu verba imperfecta reliqui*) à veteri membrana est. vulgata quæ subdititia est lectio: *& medio afflatu*.

uiam repens vlulat, laurúmque linteatus senex & medio
lucernam die præferens, conclamat, iratum aliquem deorũ:
concurritis & auditis, & diuinum esse eum, inuicem mu-
tuum alentes stuporem, affirmatis.

167 ----- quatit ille sacras in pectora pinus) respicit
morem horum fanaticorũ, qui in simulato isto lu-
ctu pectora sibi tundere soliti pinu. Claudianus.

Cymbala ferre licet, pectúsque illidere pinu.

Lampridius Commodo: *Isiacos verò pineis vsque ad
perniciem pectus tundere cogebat.*

Claudianus & Lãpridius illustra i

168. ---*sanguineósque rotat crines*] Catullus:

Vbi cymbalum sonat vox, vbi tympana reboant,
Tibicem vbi canit Phryx curuo graue calamo,
Vbi capita Menades vi iaciunt hederigera.

Lampridius Heliogabalo: *iactauit autem caput inter
præcisos fanaticos, & genitalia sibi deuinxit, & omnia fecit,
quæ Galli facere solent.* Vlpianus Iurisconsultus, L. I §.
apud. de Ædilit. edict. *si seruus inter fanaticos non sem-
per caput iactaret.* adi Plutarchum lib. I. Sympos.
quæst. Sec. VI. & Pindarum.

171. *Domúmque verendam signorum*) alludit ad ædi-
culam, siue templum, in quo, religionis causa, A-
quila & signa seruabantur in exercitu Romano:

Templi signorũ in castris.

Herodotus lib. IIII. [illegible] ἐστὶ νεὼς εἰς τὸ στρατόπεδον [illegible] τὰ σημεῖα καὶ τὰ [illegible]
id sacellum in quo signa & imagin[illegible]
nec velim te mirari quo [illegible]
signa, seu in pri[illegible]
quam R[illegible]

ræ publicę ibi lectę. Spartianus Pescennio: *Itaque misi litteras recitandas ad signa.* Iuramenta illic exacta. Tacitus: *ieiurando peti cautum apud signa.* Animaduersio denique, nonnunquam & illic. Frontinus lib. IV. Stratag. *M. Cato memoria tradidit in furto comprehensis, dextras esse præcisas, aut si leuiùs animaduertere voluisset, in principijs sanguinem missum.* dico, *nonnunquam.* quia vt in oppidis animaduersio extra muros, vbi & carnifex & vespillones habitabant (Cicero pro Rabirio, Artemidorus lib. I. C. IV. Tacitus Annal. II. videntor) ita alias in castris extra vallum. Consule Senecam de ira, lib. I. cap. XVI. Tacitum Annal. I. Hirtium de bello Africano, Calphurnium declamatione VII. in ipso argumento.

175. *& magnis loca desolata tuentur Regibus*] id est, spoliata seu relicta. *Desolatus* siquidem [illegible] *solus relictus.* Tacitus Annal. I. *mox desolatus aliorum discessione.* Idem lib. XII. *desolatus etiam seruilibus ministerijs.* Virgilius XI.

> *Disiectique duces, desolatique manipli.* inibi.
> ----*sat funera fusi*
> *Vidimus ingentes & desolauimus agros*, colonis videlicet ad bellum abductis.

cui compar sententia Papinij nostri lib. V. *Delectas cui desolauimus vrbes.* abductis ciuibus & lib. I.

> -----*quod desolata domorum tecta vides.* & lib IX.
> -----*Desolatumque magistro agmen.*

179. ---*& laterum custos*] intelligit eum qui Græcè

246. *tribus ordine deni)* tentabam legere: *ut tribus ordine denis.*

264 *Cernitis expositas turpi marcore cohortes (Pro pudor) Argolicas, hine ausi obsidere portas?* pessimè ab interpunctionibus laborans locus, tu rescribe: *Cernitis expositas turpi marcore cohortes, (Pro pudor?) Argolicas hine ausi obsidere portas?* neque enim, quod ineptissimè vulgata præ se fert, somno obruti Græci iaceb: nt, sed Thebani. & indignatur vates, somnolentos hos, ausos fuisse obsidere Argiuorum castra.

Statius vitiosissima distinctione liberatus.

299. *traxe-at in somnis cythera)* maculosum hoc, eluunt scripti: *traxerat insomnis*, id est, peruigil. vide quæ notaui ad lib. II.

321. *Q. arta soporifera superabant tempora nocti)* veteres noctem in quatuor vigilias distribuere solitos, omnes sciunt. respicit huc Papinius illud non perinde vulgatum, Romanos initio, in ortũ & occasum solũ, diem distribu sse, adeò vt XII. Tabulis, nusquã horarum facta fuerit mentio. Censorinus auctor & Plin. li VII. *Duodecim tabulis ortus tantum & occasus nominatus: post aliquot annos adiectus & meridies, accenso Coss. id pronuntiante.* rectè *pronunciante* dicit, quia horæ postea inuentæ, non signo campanæ, vel instrumento, vt hodie apud nos, sed arbitrio solius magistratus diuidebantur. Varro li. v. de lingua Latina: *Hoc idem Casconius in Actionibus scribit, Pratorem accensum solitum tum esse iubere vbi ei videbatur hora esse tertia, inclamare horam esse tertiam, itémque meridiem & horam nonam.* Deinde excogitatum, vt dies sicuti & nox, semper esset XII. horarum, quæ pro

Hora initio Romanis incognita.

Excogitata imperio Magistratus.

322. *& honor non omnibus astris*) quia Lucifer tantum lucet.

331. *quamuis patientior artus Ille*) *figurata locutio*, quãuis patientiores artus habeat, *id est, Tydei membra dura sunt & non cito tabescunt*. Lucta ius.

432. *vt afflictos turbarem ego proditor Argos*) veteres, nec dubito quin sincerius, *turparẽ ego* Lucret. li. 1.

Turpare.

Aulide quo pacto Triuiai virginis aram
Iphianassai turparunt sanguine fœde

Ductores Danaum delecti.-- vetus Poëta apud Ciceronem Tusc. quæst. lib. 1.

Hac omnia vidi inflammari,
Priamo vi vitam euitari,
Iouis aram sanguine turpari.

Tacitus Hist. v. *Sua abstinent memoria cladis quod ipsos scabies quondam turpauerat.*

Statius correctus.

436. *interea clare*) cogitabam leuiter, *interea caro.*

456. *ni pectore toto Obstet aperta parens*) ita scripti vulgati pessimè, *in pectore.*

Nõ frequens phrasis.

465. *illicita cæli de lampade tactis*) id est fulmine.

476. *ipse vltro conuertit equu*) ex fide librorum sic edi volui. vulg. interpolatitie: *conuertit equis.*

Emaculatus Statius.

488. *est vbi dat vires nimius timor*) verissimum est. & vt ocellus Historicorum Curtius, inquit: *ignauiã quoque necessitas acuit, & sæpe desperatio spei causa est.* imbibet victor. & si sibi suisque consultum velit, nunquam spem omnem hosti abscindet.

Timor interdũ vires

505. --*primus auem cæstibus ipse ligarat*

morientem sustulisse oculos in cęlum, vbi magister eius sydus, quod statim etiam tanquam abominaretur discipuli mortem, se abscondit. Noster lib. VI.

——*Sed socij fretum Polluce magistro.*
Norant & sacras inter creuisse palaestras.

Seneca Philosophus Medea:
Sedet Castore cum suo
Pollux caestibus aptior.

Arnobius lib. 1. *Castores, equos vnus domitare consuetus, alter pugillator bonus*, ideo non Castor sed Pollux dicitur. nec recedit ab his Virgilius, dum ait: *Talis Amyclaei domitus Pollucis Cyllarus*. Nam vt ibidem inquit Seruius: *Castor domitor equorum fuit, sed fratrem pro fratre posuit, Poetica licentia.*

517. ——*et patulas saltu transmittere fossas*
Horror equis haerent trepidi, atque immane pauentes
Abruptū mirantur agi.) Sūptū videtur ex Homeri Iliad. 11. apud quem Hectoris equis pariter deforibūtur resistētes, & timētes, in fūmo labro fossę.
ἀλλ᾽ οἱ ἵπποι
Τόλμων ὠκύποδες μάλα δὲ χρεμέτιζον ἐπ᾽ ἄκρῳ
Χείλει ἐφεσταότες —— locum hunc ita edivolui, *mirantur equi*. probas, scio, lector, & geminationem huius vocis *abruptum* moneo, elegantimetaphora; Tertullianum aduersus Praxeam dixisse, *si tā abruptè vtamur*, id est, tam precisè & sine limitatione: & Valerium lib. VIII. cap. 1. *abru*[illegible] perdite, prorsus abscis[illegible] 569. *sic vbi pu*[illegible]

Homer imitat.

Statius emaculatus.

—*Quiane auxilio iuuat ante leuatos.* Idem:
Heu quanam tanti cinxerunt aequora venti.
Catullus: —*quem tu ipsa reliqui.*

592. *Vincamur, pietas, pene etiam altaria virgo*) lege *vincamur, pietas.*

Statius correctus.

623. *nunc age quis stimulos*) ita veteres, sine dubio rectè. vulg. *nunc age qui.*

625. —*memor incipe Clio*
Saecula, te quoniam penes, & digesta vetustas.
Diua Iouis solio, iuxta comes) non erit vt explicent etiam Quindecemuiri fatalium librorum, nisi interpungant,
—*memor incipe Clio,*
Saecula te quoniam penes, & digesta vetustas.
Diua Iouis solio iuxta comes.

Vitiosissima interpunctio.

659. —*toruisque ligatur*
Vitta comis (*nam laurus erat.*) Sensus. Virtutem cum se assimularet esse Mantho, tãtum vittas sumpsisse, non laurum, vt dicebat vatem. quia laurum semper penes se habet, ideóque non habuit necesse aliunde petere.

669. *Fulminis haud citius radijs afflata cupressus*
Combibit infestas, & stirpe & vertice flammas.

Statius emaculatus.

Quàm iuuenis) à scriptis libris hæc emendatio vulg. mendosissimè *qua iuuenis.*

690. —*malè cuncta ministrat.*

ſterior nunquam vtilis, prior interdum. nam actioni in primis grata. Enimuerò vt rectè inquit Demoſthenes: Exord. XXII δεῖ μὲν βουλεύεσθαι ἐφ' ἡσυχίας, ποιεῖν δὲ τὰ δόξαντα μετ' σπουδῆς *Conſulere quidem oportet lentè, conſulta exequi feſtinanter.*

Actioni grata.

Statius correctus.

712. *téque iterum ſæuis iterumque*) poſtulante libro ſcripto lege verſus ſuffragante, hanc lectionem admiſi. vulg. *ſæuiſque iterum.*

754. *agit æquore campi.*) obſerua tu qui in ſtudiis tyro. æquor Latinis ſcriptoribus, quicquid planum eſt. nec ſolùm de mari, ſed etiam de terra, fluuio & cœlo dici Noſter lib. XII.

Aequor quid Latinis.

Iamque in pulvereum furiis hortantibus æquor
Proſiliunt.---

Lucretius III.

Voluitur & plani raptim petit æquora campi.

Cicero: *Babilonij in camporum patentium æquoribus habitantes.* Virgilius IV.

Virideſque ſecant placido æquore ſyluas.

Accius Atreo.

Sed quid tonitru turbida toruo
Concuſſa repente æquora cœli
Senſimus ſonere?

IOH. BERNARTI AD LIBRVM XI. THEBAIDOS, SCHOLIA.

Statius correctus. vers. 21. *at vaga palantes)* hanc lectionem scripti libri & editio princeps approbant, sententia flagitat. vulg. *aut vaga.*

Suspectus locus. 29. *rauci tunc comminus vrsi)* vt ingenuè loquar, nō satis percipio cur raucedinem vrsis tribuat. Fuit, cùm diuinarem legendum, *raui tunc comminus vrsi*, à colore deducto epitheto, sed adhuc delibero.

Forsan correctus. 39. *ex agmine vallum)* licet libri nihil mutent, tamen magis γνήσιον, me iudice, *examine vallum.*

43. *alternis procumbit ager)* Sic legendum ex optimo Lips. codice, non vt vulg. *alternus.*

Coniectura in Statio. 46. *exuuias imitata Dei)* suspecta hæc mendi dudū habui: sed idem liber scriptus deduxit me ad veri latebras, præfert enim *imitata tui.* lego, *imitata sui.*

Statius emaculatus. 75. *dextraque innixa)* non dubito quin verior scriptura vetus: *dextraque innexa.*

Iterum. 122. *quo fas erat)* nunquid puriùs, *qua fas erat?*

Vulnera, & afflictum generi vereare pudorem,

188. *ac tu care socer)* sententiam insistens ex veteri reposui, *at tu.*

203. *correptumque iniecit equum)* impura hæc, depuraui ex scriptis, *iniecit equo.*

209. *prauertit vota)* Lips. scriptus liber, *Peruertit vota.* genus sermonis notum vel ex vno Plauto.

210 *Summe deum (tibi namque mea primordia Thebæ (Liueat infandum licet Argos & aspera Iuno) Debent Sidonios,*] pessime, interpunge:

Summe deum, tibi namque mea primordia Thebæ
(Liueat infandum licet Argos & aspera Iuno)
Debent.---

257. *non desunt Regi comites)* acutissimè idē liber scriptus, *nō desunt regni comites.* notat signatè aulæ illa mancipia, quibus nihil magis familiare, quàm omnia Principum siue honesta, siue inhonesta laudare. *Perpetuum malum Regum* (Curtij verba sunt) *quorum opes sæpius assentatio quàm hostes euertit.* Verissima vox. quæ vtinam personet aures magnatum.

Adulatores principatus pestes.

285. *& ritè nefasto*] ritè, pro *ritu*, dixit.

373. *liceat vultus fortasse supremos Noscere dilectos)* quis dubitabit quin hæc g ndum vt ex scriptis reposui: *supremum.*

Statius emendatus.

In digitis amenta videt) lorum seu ligamen intelligit, quo mediam hastam veteres religare solent, vt iaci longiùs posset. Duxit hinc elegantem Metaphoram Tertullianus, aduersus Marcionem lib. IV. *Iniustitiæ auctorem & dominatorem totius sæculi nummum scimus, cui famulatam videns Pharisæorum cupiditatem, amentauit hanc sententiam, Non potestis Deo seruire & mammonæ.*

442. --- *ac fata morantem*
Conuersumque iugo propellet Ariona) noli ambigere, quia verior sit scripta lectio: *ac fata monentem.* nam (vt ait Lactatius) Arion Neptuni filius diuinabat.

443. ----- *qualis*
Demissus curru leuæ post præmia sortis
Umbrarum custos, mundique nouissimus hæres
Palluit amisso veniës in tartara cælo) Plutonẽ intelligit, & fabulã respicit, qua Iupiter, Neptunus, Pluto, vniuersi hãc machinã diuisisse forte finguntur.

454. --- *premit à stridentibus hydris)* præsto legendum: *astridentibus.*

542. --- *altè ensem germani in corpore pressit,*
Quàm malè iam plumis imis tegit inguina thorax) in-

va tibi: ita cùm ætas hominis *sæculo* concludatur, non absurdè Poëtica licentia, pro homine *sæcula*, Noster vsurpauit. præsertim cùm locupletissimum auctorem habeat Lucretium lib. v.

--inde loci mortalia sæcla creauit. & inibi.

Tum tibi terra dedit primum mortalia sæcla, id est, homines. & iterum: *Lanigeræque simul pecudes & bucera sæcla*, pro ipsis *bubus*.

Lucretius explicatus.

626. *talia conquestus)* interpolarunt homines inuenusti, & extruserunt proprium Papinio verbum. *dequestus*. quod scripti agnoscunt. Noster lib. I.

--similesque notos dequestus & imbres.

Sidonius lib IX. epist. IX. *Longum tacere nos vir sacratissime in commune dequestus es.*

646. *ramos meritura legebat)* Busl. *ligabat*. respicit fabulam, qua fingitur Erigone Icari filia, Penelopes soror, à Baccho in specie vuæ compressa, cùm patrem à pastorib. insuper occisum reperisset: seipsam de arbore suspendisse, sed ramo fracto in terram decidisse, inter astra translatam, & signum Zodiaci factam, quod Virginem appellant.

661. *Primum adeò sæuis imbutus amoribus aula Indicium)* Ignotus ille, sed magnus Auctor Thebais, ab hac mente:

---tam ferum & durum geris.

Sæuumque in iras pectus, & nondum imperas?

Quid sceptra facient?

Et Seneca Thyest.

Vt nemo doceat fraudis & scelerum vias.

fectus locus. sed Pharmacum ex scriptis quod huic ægro faciet vitam.

Iam tumulo victos, socios iam manibus arces?
720. — & hic quondam solio sublimis & armis
Septus, opem miseris, & iura potentibus æquus
Supplicibusque dabat: cui nunc ex agmine tanto
Una comes) mirãtur vicissitudinẽ hãc, qui ea tantũ prospiciunt quę ante pedes sunt; at nõ illi quos altiori quadã aura cana Prudẽtia afflauit. didicerũt quippe à sapientissimo Romanorũ: *Hora momentum interesse intra solum & aliena genua.* velut in Euripo, sursum deorsúmque omnes volui. nec tamen ideo deiiciũtur cùm serio imbiberint eiusdẽ Sophi monitum: *In secundis nemo confidat, in aduersis nemo deficiat. alterna sunt vices rerum: Quid exsultas? ista, quibus veheris in summum, nescis vbi te relictura sint. Quid iaces? ad imum delatus es? nunc est resurgendi locus.*

Vicissitudo omnium rerum.

IOH. BERNARTI AD LIBRVM XII. THEBAIDOS, SCHOLIA.

Statius correctus.

vers. 30. *cum capulis hostisque manus)* litterulam ex fide MSS. adiice, & germanam lectionem habebis: *cum scapulis.*

Captiui ad rogũ

68. *spirantes super inferias.)* ad morem veterem dixit, quod in cæca illa errorum fouea prolapsis,

Vinxerat & post terga manus, quos mitteret umbris
Inferias, caeso sparsuros sanguine flammas.

156. *Siculosque licebit Exorare deos*) Luctatius. *Iupiter Aethnam nympham compressit, quam cum Iuno prosequeretur, illa terram implorauit auxilium & in sinus eius recepta, enixa est geminos, necdum partu maturo, hos terra intra gremium tamdiu fouit, quamdiu lex uteri postulabat. unde Palyci, id est, his geniti, sunt appellati, hos autem imm[itiores] fuisse & humano sanguine placari consuetos, fabula confirmatum est.*

161 *Nomina quod superest; vacuis datis orba sepulchris. Absentesque animas ad inania busta vocatis.*) adumbratus ex Virgilio locus lib. III.

Ante vrbem in luco falsi Simoentis ad vndam
Libabat cineri Andromache, manesque vocabat
Hectoreum ad tumulum, viridi quem cespite inanem
Et geminas, causam lachrymis sacrauerat aras.

respicit vterque Poeta ad κενοτάφιον, cuius praeclarum apud Xenophontem exemplū lib. VI. expeditionis Cyri vbi militibus, quorū reliquiae reperiri non poterant, inane sepulchrum statuitur. vide Tacitum Annalium I & II. Suetonium Claudio cap. I. Marcellinum in vita Thucydidis: Lampridium Seuero: Vopiscum Floriano. Denique Iurisconsultos nostros, Macianum L. VI. de rer. diuisione: & Vlpianum L. V. de reliq. & sumpt. funer. vbi disces cenotaphium non fuisse apud veteres religiosum.

168. atque ... lius

Pectore.---

118. *Nunc hospes misera primas, nunc sponsus ad aras,*

Nunc mitis coniunx) vitiosissima interpunctio, tu mecum rescribe:

Nunc hospes misera, primas nunc sponsus ad aras.

tangit iterum, sed occultè, more suo, ritũ priscum, quo *sacrificium* signatè inter nuptiarum solennia. Tacit Ann. XI. de Sillio & Messalina. *Haud sum ignarus fabulosum visum iri, tantũ vllis mortaliũ securitatis, in ciuitate omniũ gnara & nihil reticente, Consulẽ designatũ, cũ vxore Principis, praedicta die, adhibitis, qui obsignarent, velut suscipiendorũ liberorum causa, conuenisse: atque illã audisse auspicum verba, subisse, sacrificasse apud deos, discubitum inter conuiuas, oscula, complexus, noctẽ denique actam licentia maritali.* Scriptor ignotus Octauiae:

Nuptiarum solennia.

---vidit attonitus tuam

Formam Senatus, tura cum superis dares,

Sacrasque gratas spargeres aras mero,

Velata summum flammeo tenui caput.

Terentius Phormione: *si argentum acceperit, ducenda est uxor, vt ais, concedo tibi spatium quidem tandem apparandis nuptiis, vocandi, sacrificandi dabitur paululum.* Valerius Flaccus, VIII. Argonaut.

Inde vbi sacrificas cum coniuge venit ad aras

Aesonides, vnaque adeunt, pariterque precari

Incipiunt, ignem Pollux vndamque iugalem

[illegible]

ut ignis & aqua eiusdem principes essent, quemadmodum adhuc & nostra atate fit. causam huius ritus reddidit Lactantius lib. II. de origine erroris. c. x. de aqua & igne agens: *alterum enim quasi masculinum elementum, alterum quasi fœmininum, alterum actiuum, alterum patibile, ideóque à veterib. institutum, vt sacramēto ignis & aquæ nuptiarum fœdera sanciantur, quod fœtus animantium calore & humore corporentur & animentur ad vitā.* vidēdus Varro li. IV. de lingua Latin., Ouid Fast. IV. Nonius etiam in *Titionē* & in *Felix*. Erit fortasse aliquis, cui extra limitē extráque oleas (quod dicitur) ire videbor: non eo, noto hæc talia, vt intelligat iuuētus Papiniū scribentē. Epith. Stellę & Violantillæ:

——procul ecce canoro
Demigrant Helicone deæ quatiúntque nouena
Lampade sollennem thalamis coëuntibus ignem,
Et de Pierijs vocalem fontibus vndam.

respicit vetustissimum hunc ritum & ipsas Musas, ea quæ ad sollennia gestasse vult.

235. *per fluuios secura [illegible])* cur non audiam veteres: *per fluuios secura vadi?*

309. *vix ea cōscissis manum dea)* corruptissima hæc sunt si qua alia. Quid enim *conscissis manum?* portenta verborum. vti vides. sed noli dubitare quin legendum sit ex veteri: *Statius emaculatus.*

——cum scissis magnum dea nubibus orbem Protulit

248. *Sed benè habet. superi gratum est. Fortuna peracta*

Concurrátque tamen) interpungo,

Cingula, frater erat cernisse vt flamma recedat,

Concurrátque tamen?

519. ------- *mox hospita sedes Vicit & Oedipodæ furias*) Luctatius: *Oedipus expulsus Creontis imperio confugit Epicolono, in quo locus erat furijs consecratus: sed misericordia Atheniensium illa sede est eruitus, hospitalitéque tractatus.*

520. *& funus Olynthi texit*) inibi: *Olynthus ciuitas est Athenis seruiens. hanc se auctoribus Lasthene & Eutycrate, Philippo tradidit, ob quam culpam placuit Atheniensibus euertere ciuitatem, quo comperto ad aram Misericordiæ confugerunt.*

530. *Laurigero subeuntem Thesea curru*) Sumptum à Romanis moribus: nam apud Græcos non vsus. Dico vberius peculiari de Triumpho libro.

542. — *populos in semet agebat Hippolyte*) in diuersas abiere sententias Scriptores qui hanc historiam tangunt. Clidemus siquidē vetus Historiographus, tradidit Amazona quæ fuit Thesei vxor, Hippolytam vocatam. quem sequitur Statius noster. at Isacius Antiopen dictam voluit. cui accedere videtur Plutarchus Theseo, semper eam Antiopen vocans, etsi contrariæ sententiæ meminerit. Subscribit etiam Seneca tragicus Hippolyta:

Dissensio in hac historia nominibúsque scriptorum.

Immitis etiam coniugi casta fuit

Experta sæuam est barbara Antiope manum.

Qui versus Antiopen occisam à Theseo innuunt, quod Hegynus & Ouidius etiam tradidere: sed ab

λεῖσαι γὰρ ἅμα Ηρακλεῖ καὶ Θησέα) ἀδύνατον εἶναι τὸ χωρίον. τάδε μὲν Ηγίας πεποίηκεν Ἀθηναῖοι δέ φασιν ἐπεί τε ἦλθον Ἀμαζόνες, Ἀντιόπην μὲν ὑπὸ Μολπαδίας τοξευθῆναι, Μολπαδίαν δὲ ἀποθανεῖν ὑπὸ Θησέως καὶ μνῆμά ἐστι καὶ Μολπαδίας Ἀθηναίοις. *Ad vrbem propius accedenti Antiopes Amazonis monumentum in conspectu est. Hanc certè Antiopen à Theseo & Pirithoo raptam scriptum reliquit Pindarus. Trazenius verò Hegias hac propemodum de ea scripsit.: Herculem non prius Themiscyrā ad Thermodontē amnem quā diu oppugnarat, cepisse, quam Antiope Thesei amore capta (in ea enim oppugnatione Herculi sociū fuisse Theseum) oppidū tradiderit. Hac Hegias. Athenienses verò cùm ad vrbem Amazones aduentarent, à Molpadia, sagitta confixam Antiopen memorant. Molpadiam à Theseo occisam. est enim & Molpadia apud Athenienses sepulchrum.* eadem ferè de Antiopes morte Plutarchus.

550. — *& ab obsessis mœsta Pelopeides aris*) siue vt vet. *insessis.* rectè, & ex ritu veteri, quo supplices sedebāt. Tibullus; *Et veneris sancta considam vinctus ad aram.* Propertius li. II. ad Iouem:

Supplices & adorantes sedebant.

> *Pro quibus optatis sacro me carmine damno,*
> *Scribam ego, Per magnum est salua puella Iouem.*
> *Ante tuosque pedes illa ipsa adoperta sedebit,*
> *Narrabitque sedens longa pericla sua.*

Interpretor hinc Tertullianum de oratione: *Porrò quum perinde faciant nationes adoratis sigillaribus suis*

Tertullianus

Nec formidatus Nemees ager, antraque poscunt
Thracia, nec Pharij polluta altaria regis. & passim alibi. quid igitur hic tibi visum dissentire? nunquam factum imperiti alicuius Macci glossema est, non tua scriptio. veteres firmant qui præferunt: *menstris si non.* Lego indubitanter: *menstris Sinin.* fuit Sinis latro celebris, quem Theseus interfecit. Idem Pausanias Corinthiacis: Ἔστι δὲ ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ μὲν τῆς ἀρχῆς ἔνθα ὁ λῃστὴς Σίνις λαμβανόμενος πιτύων, ἦγεν ἐς τὸ κάτω σφᾶς. ὁπόσων δὲ μάχῃ κρατήσειεν, ἀπ' αὐτῶν δήσας ἀφῆκεν ἂν τὰ δένδρα ἄνω φέρεσθαι. ἐνταῦθα ἑκατέρα τῶν πιτύων τὸν δεθέντα ἐφ' αὐτῆς εἷλκε, καὶ τοῦ δεσμοῦ μηδετέρωσε εἴκοντος, ἀλλ' ἀμφοτέρωθεν ἐπίσης βιαζομένου, διεσπᾶτο ὁ δεδεμένος. Τοιούτῳ διεφθάρη τρόπῳ καὶ αὐτὸς ὑπὸ Θησέως ὁ Σίνις. *In prima Isthmi fronte locus est, vbi Sinis latro, curuatis ad terram diuersarum pinorum ramis, ad eos quos pugnando vicisset, arctis vtrimque vinculis alligabat, vt cum in suam naturam arbores redissent, illi distraherentur: quo ipse postea supplicij genere à Theseo affectus est.* Propertius lib. III.

Arboreasque cruces Sinis, & non hospita Graiis
Saxa, & curuatas in sua fata trabes.

adi & Plutarchum in Theseo.

587. *Scyrona crematũ*) lectio à libris est. vul. putidè: *Scyrona creatum.* Vide quæ scripsi ad I. Thebaidos.

539. *& quos Callirhoe nouies errantibus vndis*) vnde

ptissimè, non spectandus equos.

716. deiecit Capaneus exanguis, & agra iuuentus] ene- bricosissima sententia, quam nullus ingenij sol il- lustrabit nisi mecum interpungat:

Deiecit Capaneus. exanguis & agra iuuentus
Iam nec coniugibus, suprema nec oscula natis
Iungit.

660 *faciebat vulnera*] restitue eleganter ex scri- ptis *sitiebat vulnera nec non. Tertia, sed medio cuspis temere retenta est.*

Statius correctus.

762. *se solum votis*) sine cunctatione reposui scri- pturam veterem: *sed solum votis.*

805. *Thesea magnanimum quaerat prius, anne Creonta,*
Anne suos vidui ducant ad corpora luctus. interpungo: *Thesea magnanimum quaerant prius?* lego & *Creonta.*

Anne suas viduae ducant ad corpora luctus.

807 *tot busta simul*) Pausanias in praeclara illa sua Graeciae descriptione, antiquae carae que eruditionis thesauros aperiens, multa ad Papinij nostri illustra- tionem, uti aduertere beniuole lector potuisti, contu- lit. plura largiturus ni scholiorum angustiae nos coar- ctarent. in obiecto totius operis, parum conuenire ipsi cum illis, quibus hanc historiam describere, praecipuam videtur fuisse curae, initio audiuisti in appendice Thesei belli, illud praecipuum habet, quod Creon- tem non Regem, sed Regis tutorem faciat: Thesei operam non à viduis, sed ab ipso Adrasto ... nec dissimulet rum...

γενομένης πρὸς Βοιωτούς, Θησεὺς ὡς ἐκράτησε τῇ μάχῃ, κομίσας ἐς τὴν Ἐλευσῖνα τοὺς νεκρούς, ἐνταῦθα ἔθαψε. Θηβαῖοι δὲ τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν ἐθελονταὶ λέγουσι δοῦναι, καὶ συνάψαι μάχην οὔ φασι. *Non longè à puteo est Megaritae sacellum, & eorum qui ad Thebas ceciderunt tumuli. Cum enim Creon, qui Laodamantis, Etheoclis filij tutela suscepta Thebis imperabat, non sineret caesorum cadauera humari, Thesei operam Adrastus implorauit. Commissa itaque inter Athenienses & Thebanos pugna, Victor Theseus in Eleusinum agrum, deportanda cadauera atque ibi sepelienda curauit. Thebani tamen neque se quin humarentur prohibuisse, neque vllum sibi cum Atheniensibus certamen fuisse dicunt.* Hęc ille. Plutarchus etiam Theseo, adiutorem Adrasto fuisse Theseum ad recuperanda illorum corpora, qui sub Cadmea ceciderant, refert, non quod fuderit Thebanos, sed datis acceptísque hinc inde inducijs.

IOH. BERNARTII AD STATII PAPINII ACHILLEIDOS primum Librum,

SCHOLIA.

vers. 6. *Dulichia proferre tuba*) notat historiam seu fabulam, qua traditur Vlysses, Achillē inter Lycomedis filias latitantem, sono tubæ excitasse, ita vt seipsum proderet. Papinius lib. II. Achil. I.

vim, sed & minuendi τὸ *de* habet. Papinius lib. III.

---tunc stagna, lacusque sonori

Detumuere. ---& lib. V.

Detumuere animi maris, & clementior auster

Vela vocat,---id est, tumere desierunt, seu tumorem posuerunt. prope ad id quod Suetonius dixit Caligula cap. LIV. *desaltato cantico abiit*, id est, ad finem saltato. nec abhorret ab hac notione quod *Deuirginare* dicimus pro *virginitatem eripere*. Paulus Iurisconsultus. L. vlt. de Off. Præsc. *Præses cùm cognoscat de seruo corrupto, vel ancilla deuirginata.* Petronius: *cur non deuirginatur Pannichis nostra.* D. Hieronymus epist. XXV. *In Aegypto primum deuirginata est.* pertinet huc & Plinij locus lib. XXXVII *Lupatis potus medetur, vt licet viuere gladiatores cum deluserunt hac iuuari potione*, id est, cum ludere desierunt. exaudio ita Poëtam veterem qui *depannis* pro *fine pannis* dixit apud Nonium. non vt ille perperam interpretatur, diuisum *de pannis* pro *pannis*.

Suetonius explicatus.

Paulo I.C. & Petronio lux data.

Iidem Plinio.

11. *vittis albescunt tempora primis*) Sanè benè, tamen in veteribus vox longè alia mentem præit aliam *vittis anguescunt.* Bellius profecto, quia videlicet instar anguium vittæ dependebant.

Statius leniter tentatus.

14. *Florent vatumque ducumque*

Certatim laurus---blanditur Domitiano, *qui simulauit* (Suetonij verba adduco) *mirè modestiam imprimisque Poëticæ studium, tam insuetum antea sibi, quàm postea spretum & abiectum: recitauitque etiam publicè.*

Domitiano cap. II.

34 ---*video iam mille carinis*
Ionium Aegeumque premi) Virgilius II.
Quos nec Tydides, nec Larissaeus Achilles,
Non anni domuere decem non mille carinae.

38. *Quid enim cunabula parua*) mens. cur passa fuit filiolum educari, seu prima rudimenta accipere apud Chironem. *cunabula* enim, sed quod idem valet, *incunabula* (praeter vulgatam) vtraq; hac notione probis auctoribus notũ. Suetonius Vesp. cap. 11. *quare Princeps quoque locum incunabulorum assiduè frequentauit*, id est, *educationis*. Arcadius Iurisconsultus L. 1. de Offic. Praef. Praetorij: *His cunabulis praefectorum auctoritas initiata*, id est, *his rudimentis*, seu *principijs*. Institutis in Proh. *vt liceat vobis prima legum cunabula, non ab antiquis fabulis discere*. Romanae linguae peritissimus Tertullianus, de Praescr. *sed nec Ecclesiam se dicant defendere, qui quando & quibus incunabulis institutum est hoc corpus probare non habent*. Idem libro de Patientia: *per hac impatientia tunc infantis quodammodo incunabula. ceterum quanta mox incrementa?*

Suetonio lux. Explicata L. 1. de Off. Praef. Tertullianus illustratus. Vitiosa interpunctio.

47. *Nunc quoque (sed tardum est) iam plena iniuria rapta,*
Ibo tamen.] pessimè ab interpunctionibus affectum locum restituo.

Nunc quoque sed tardum est, iam plena iniuria rapta
Ibo tamen.

48 ---*dextramque secundi*
Quod superest complexa Iouis---) notandus iuuentu-

leptu-

Sacra tridentiferi Iouis.

Virgilius Æneid. IV. *Sacra Ioui Stygio quæ rite incepta paraui.* vide omnino quę notaui ad initiũ IV. Theb.

49. *per Thetyos amnes*) malim ex manuscriptis legere, *per Thetyos annos.* ceterùm tu qui in studiis tyro, ne per seipsam Nympham rogare autumes, scito, Thetim terræ & Cæli filiam Oceani vxorem Poëtis esse, Deorum omnium & rerum parentem. Papinius hoc libro:

---quos illi maxima Thetis.

Orpheus: *In Hymnis.*

Ὠκεανὸν καλέω πατέρ᾽ ἄμφθιτον αἰὲν ἐόντα.
ἀθανάτων τε θεῶν γένεσιν, θνητῶν τ᾽ ἀνθρώπων.

64. *maiestatemque repostam*) Langianus *maiestatemq; verendam.*) vtrumque bonum.

68. *Terris pelagoque*) probè. tamen in veteri *terris caeloq. daturus*, suo & probo item sensu, notũ enim vel ex vno Homero quas turbas nõ in terra modò, sed in cœlo, excitasse Helenę raptũ, Poëtę cõmenti sint.

70 *--hoc grata munus alumna*) tangit fabulam qua Venus in mari nata & educata fingitur.

72. *si quis adhuc vndis honor*) vnus è veteribus *si quis adhuc nubit honor*, vnde elegantiorem lectionem e- ruo: *nobis honor.*

Diuitio Sta

74. *---da tollere fluctus.*

Nec tibi de tantis placeat me fluctibus vnum
Littus & Iliaci scopulos habitare sepulchri) tenebricosus locus & fere... videtur, ... ela-

Statius correctus.

tus, *dixit cadibus annos*, quod valdè amplectimur.

89. *nostros opera irrita muros)* interpungo *nostros, opera irrita, muros*. notat fabulam qua Neptunus cum Apolline fingitur, mandato Iouis Laomedonti ministrasse, dum Troiam ædificaret. vulgata fabula, &, vt Herodotus refert, inde nata, quod pecuniam Neptuni & Apollinis sacrificiis dicatam, Laomedon ad extruenda mœnia conuerterit.

92. *crediderit peperisse Icus*) & hic fabulam tangit qua pulcher ille Deus, omniũ mulierũ vir, à Thetidis concubitu, non abstinuisse fingitur, nisi quia à Themide, siue vt alij tradidere Protheo, admonitus fuerat, q ex illa filius prę̃stãtior patre nasceretur.

94. *&c dirum pariter quaremus Vlyssem*) ego Neptunus ob Polyphemum filium meum excæcatum, tu Thetis ob quæsitum Achillem.

Scriptorum dissensus.

106. *Longæuum Chirona petit)* quibus parentibus Chiron hic ortus, diuersimodò auctoribus traditũ. Suidas eum vna cum reliquis Centauris Ixionis filiũ fuisse scripsit. alij Philyrę Oceani filię à Saturno in equi forma cõpressæ, cũ in eã se mutasset, ne ab vxore deprehẽderetur. Apollon l. II. Argonaut.

Νυκτὶ δ' ἐπιπλομένῃ φιλυρηΐδα νῆσον ἄμειβον
Ἔνθα μὲν Οὐρανίδης φιλύρῃ κρόνος, εὖτ' ἐν ὀλύμπῳ
Τιτήνων ἤνασσεν, ὁ δὲ κρηταῖον ὑπ' ἄντρον

Achilles apud Euripidem, Iphigenia in Aulide:

Ἐγὼ δ' ἀπ' ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου τραφεὶς
Χείρωνος, ἔμαθον τοὺς τρόπους ἁπλοῦς ἔχειν.

Ego à viro pie educatus sum puer
Chirone, mores simplices tantùm imbibi.

114. ---*nec trunci bellis genialibus orni*) notat pugnam centaurorum cum Lapithis, in nuptiis Pirithoi, qui cùm crateres & tela deficerent certò Cæneum non læderent, arboribus pugnasse finguntur: Ouidius XII. Metam. de hac eadem re:

Vidi ego Petræum conantem euellere terra
Glandiferam quercum---inibi:
---*paruq; e in tempore nudus*
Arboris Othrys erat, nec habebat Pelion umbras

ibidem:--- *lectasque euoluere syluas.*

116. *Hac quoque dum viridis, nam tunc labor unus inermi.*

Nosse salutiferas dubijs animantibus herbas) Vetus: ~~nam nunc~~ aptè. fuit medicæ artis peritissimus Chirō, imò Æsculapij præceptor, vt veteres credidere: tersissimus Lactantius: *Hunc* (Æsculapium) *Tarquinius de illustribus viris differens, ait, incertis parentibus ortum, & à veneratoribus inuentum, canino lacte nutritum, Chironi traditum, didicisse medicinam.*

quid in eo mortale foret, eximeret. donec à Peleo deprehensa, irata, se subduxit. Apollon. IV. Argon.

Ἡ μὲν γὰρ βροτέας περὶ σάρκας ἔδαιεν
Νύκτα διὰ μέσσην φλογμῷ πυρὸς ἤματα δ' αὖτε
Ἀμβροσίῃ χρίεσκε τέρεν δέμας, ὄφρα πέλοιτο
Ἀθάνατος, καί οἱ στυγερὸν χροῒ γῆρας ἀλάλκοι.
Αὐτὰρ ὅγ' ἐξ εὐνῆς ἀναπάλμενος εἰσενόησε
Παῖδα φίλον σπαίροντα διὰ φλογὸς ἧκε δ' ἀϋτὴν
Σμερδαλέην ἐσιδὼν μέγα νήπιος. ἡ δ' ἀΐουσα,
Τὸν μὲν ἁρπάγδην χαμάδις βάλε κεκληγῶτα.
Αὐτὴ δὲ πνοιῇ ἰκέλη δέμας, ἠΰτ' ὄνειρος.
Βῆ ῥ' ἴμεν ἐκ μεγάροιο θοῶς, καὶ ἐσήλατο πόντον
Χωσαμένη.

Achilles vnde dictus. dictus hinc Achilles *Pyrisous*, quasi ab igne seruatus. & postea *Achilles* ab exusto labro, quod dum lingeret infans, ambrosia non fuisse perunctum fingitur Agamestor Thetidis epithalamio:

Παιδὶ δ' ὄνομα θῆκε πυρισσόον ἀλλ' Ἀχιλῆα.
Πηλεὺς κίκλησκε χείλεος εἵνεκά μιν
Κείαθρον εἰνὶ καὶ ἐσποδιῇ ὑπὸ πυρὸς ἀπὸ μοιρῶν,
Χείλεος αἰθομένου ἀπροφάτως ἑτέρου.

Statius correctus. 143. *Ausa foret*) non sollicito, tantùm moneo veteres non malè ad sententiam perferre. *ausa seni.*

Ex- 145. *non superant tua vota modum*) i. mẽdo liberum

Primũ aliquis,non dicã,excellit,sed excellere conatur,statim adussit & afflauit maleuolẽtiæ quę dã aura,omnésq.quos cupiditas aut voluptas præcipites trahit,inuidẽt ei qui virtutẽ capere potuit,aut etiam sequitur,statim talem in conuiuiis rodũt,in circulis vellicãt,iniquè ferentes id habere aliquẽ qđ ipsi non habẽt. vt meritissimò exclamet noster:

Quisnam impacata consanguinitate ligauit
Fortunam,inuidiamque Deus?quis iusit iniquas,
Æternum bellare deas?nullamne notauit
Illa domum,toruo quam non hæc lumine figit
Protinus? & sæua perturbet gaudia dextra?

Quid facies? per medium calumniantium agmen alacer incedes, & erectus aduersus linguarum omnium tela. tectus & munitus Comici hoc scuto: *Mauelim mihi inimicos inuiderẽ, quàm me inimicis inuid.*

174 *tantisque extenditur æmulus actis*) allucinor an rescribendum ---*tantisque accenditur æmulus actis*. ...

200 *diuersa mente volutat*) bonum hoc. sed an germanum? negant calamo exarati,qui præferunt, *diuisa mente volutat.*

208. --- *& littora persona ludo*

Audierat,duros laxantem Ægeona nexus
Iussa sequi,centumq; Dei numerare cathenas) nota est Ægæonis fabula,& quod ille centimanus à Neptuno ad scopulos Ægei maris religatus fuerit. Mens Poëtæ videtur: cùm nunciatum foret, Ægeonem conari effringere & vincula di...
Thetim,quæ rem co...
teruem...

--omnia versa--Atque ignota videt.

287. *(Patriis qua rara licentia) muris.* malè ab interpunctionibus affectum locũ restituo: *patriis (qua rara licentia) muris.*

289. *& spargere floribus hastam)* Thyrsos intelligit: Iustinus epistola ad Zenam & Zerenum: ὡς περ αἱ βάκχαι διὰ σχήματος εἰδωλικοῦ τὰς λόγχας ἐν τοῖς θύρσοις περιφέρουσιν. *Veluti Bacchæ per speciem habitumque pacis lanceas in Thyrsis circumferunt.* adi Plinium lib. xvi cap. xxxiv. Papinius lib. ii. Achill. *Vibrauitque graui redimitum mystile dextra.* rectè *redimitum.* quia *Thyrsus* nihil erat quàm hasta frondibus & pampinis inuoluta, absque ferro. idem Papinius.

> *Talis ubi ad Thebas vultumque animumq; remisit*
> *Euius, & patrio saturauit pectora luxu,*
> *Serta comis, mitramque leuat, thyrsumque virētem*

Amat, & hostiles inuasit fortior Indos. intellexit Thyrsos, dum eodem libro scribit:

--mollesque tulit Tyrinthius hastas.

292. *animique tumentes)* nihil hic veteres. non timidè tamen præsto legendum: *annique tumentes,* vide omnino Scholia nostra ad ii. Thebaidos.

297 *Illius è roseo flammatur purpura vultu,*
Et gemmis lux maior inest, & blandius aurum) in Langiano est, *& blandior auro.*

Statius 323. *visusque superbos)* cur non audiam veterem: *visusque proterues*

383. *affatur littera verbis*) si sequentia respicias, non negabis quin scriptura vetus magis ad verum: *affatur littora votis*.

406. *decrassata duces*) lege ex veteribus *degrassata duces*, perspicuè. verùm, *degrassata*, pro *valde grassata*, augendi significatu. non exscribo ea quæ alibi fusè dixi.

413. *Aera donant Temesæ*) Leod. *Aere sonant Temesa*.

422. *Messanaque tradunt*) non culpo. Vetus tamen elegantius: *Messanaque tendunt*, haud dubiè ad morem priscum, quo funibus machinæ solent tendi.

444. *classes promota*) flagitante sententia reposui ex veteri: *classis promota*.

462. --- *mirantúrque suum decrescere montem*) post hunc versum duo libri hunc inserunt: *Donec intra angustam ceciderunt vndique vallem*: quem cum leui hac emendatione haud difficulter admiserim:

Donec in angustam ceciderunt vndique vallem.

470. *armenti greges*) impura hæc depurant calamo exarati: *armenti reges*. Mens clypeum Aiacis septemplici pelle regum armentorum, id est, taurorum, fuisse tectum.

479. *Quémve alium ad stygios tuleris secreta per amnes*) si me audis, rescribes: *Quémve alium stygios tulerit secreta per amnes*. quo enim malum hîc duplex præpositionis geminatio?

489. *Sic cùm palantes*) non negabis quin æquè bonū, si nō melius, quod in ... *pallentes*.

555. ---*vel in antra reuerti*
Melle nouo grauidas) placet. reperio tamen in Lãgiano: *Vere nouo*,

558. *& in transtris hilaris residere iuuentus*) rectum est & ita scripti. vulgati male: *sedere iuuentus*.

Conſciẽtia vis.

561. ---*sed operta conscia culpa*
Cuncta p suẽt, tacitasque putant sentire sorores.) verissimum dictum & facilius flammã ore cõpresseris, quàm accusante conscientia securus sis. enimuerò vt eleganter prudẽtissimus historicus inquit, *Suus cuique animus ex conscientia spem praebet*, planeque:

Sil. ad Caſ.

Conscia mens vt cuique sua est, ita concipit intra
Pectora pro facto spemque metumque suo.

nihil itaque cõsultius quàm seriò sibi persuadere licet *omnes deos hominesque celare possumus, nihil tamen auarè, nihil iniustè, nihil libidinosè, nihil incontinenter esse faciendum.*

Cic. Offic. III.

590. *& versos germana expauit amores*) purius germaniusque quod in scriptis: *& veros germana expauit amores*.

670. *sed areptum taceas celesque pudorem*) restituo *sed ereptum taceas celesque pudorem*. & hanc coniectu-

clinantium intelligit. Papinius hoc eodem libro:

Ut verò à tereti demisit Hybrida collo: Tacitus: *Feminæ pellibus accinctæ assultabant velut sacrificantes: vel infanientes Bacchæ.* videndus tibi omnino Athenæus lib. XIII. quo de Pyrrhicâ saltatione agit.

Bacchæ pellibus cinctæ.

44. *illi subridens)* vetus Virgiliano more: *illi:*

89. *Et extemplo latuit mensura iacentis)* respicit veterem accumbendi ritũ: sed nescio an satis cautè, prisco illo æuo vsurpatũ scribat. Homerus sanè nõ accũbentes, sed sedẽtes, semper Heroas introducit.

97. *crinalare poneret aurum)* Fasciam auream notat, quam instar diadematis in fronte gerebant virgines nobiliores. Virgilius de Camilla:

Aurum crinale.

Pro crinali auro, pro longæ tegmine pallæ,
Tigridis exuuiæ, per dorsum à vertice pendent.

99. *epulis bis térque repostis)* notat diuisionem cœnæ, quæ antiquis triplex, in Antecœnam, cœnam propriè dictam, & Mensam pomorum. Antecœna; erat Missus primus, qui & Gustatio seu gustus atque etiam promulsis dicebatur, quod primam sitim antiqui ferè mulso sedarent. Cœna; Missus secundus erat, in quo præcipui cibi. Mensa pomorum, Missus tertius in quo bellaria. vide quæ notauit rarè Lipsius noster Antiquarum lect. lib. III. tu hunc locum sic interpunge:

Argolicis ducibus iam tunc patuisset Achilles.
[illegible] epulis bis terque repostis.

125.---*vix timida matres, vix agmina cessant*
Virginea, hic multum steriles damnatus in annos,
Inuisusque deis si quem hac noua gloria segnem
Praterit, exisset stratis) vitiosissime. interpunctione adfectum locum sic sanaui: *vix timida matres, vix agmina cessant*
Virginea hic multum steriles damnatus in annos,
Inuisisque deis si quem hac noua gloria segnem
Praterit.

135. *Quas tibi sydereis diuarum vultibus aquas*
Sors dedit, vt me olim tacitum reuerentia tangit,
Oedipo aliquo opus erit, nisi interpungas:
Quas tibi sydereis diuarum vultibus aquas
Sors dedit vt me olim tacitum reuerentia tangit?

158 *quoque pij Samothraces eunt)* Samothrace insula Melane olim dicta, venisse in hanc insulam Dardanus dicitur, & deos quos occultos Romæ habebat, templum Vestę, ex Samothrace, in Phrygiam, Æneā ex Phrygia Italiam aduexisse. Auctor Dionysius Halicarnasseus lib. I. & II. Antiquitatum Romanarum, & Varro II. humanorum. videndus Plutarchus in Camillo, Strabo lib. x. & Seruius ad illud Virgilij:

183 *Vt leo materno tum raptus ab vbere moris*
Accepit) illustro leuicula emendatione, sed sententia flagitante, *cum raptus.*

193. *tunc acer Vlysses*
Admotus lateri, submissa voce, quid hæres?
(Scimus ait) tu semiferi Chironis alumnus,
Tu cæli, pelagíque nepos?) pessima interpunctio sententiam inuoluit. euolue ego:

---tunc acer Vlysses
Admotus lateri submissa voce. Quid hæres?
Scimus, ait, tu semiferi Chironis alumnus,
Tu cæli pelagíque nepos.

221. *Gratior & magno (si fas dixisse) parenti*] cur non audiam veterem, egregia emphasi: *gratior es magno?*

261. *Quid precer? heu timeamne prius*) scribe:
Quid precer, heu timeamve prius?

276 *---cur non ego Martia tecum*
Signa feram? tu pensa manu Bacchaáque mecum) ita edi volui, flagitante sententia. vulgo, sine vllo dubio deprauatè: *Bacchaáque tecum.*

Statius emaculatus.

2. *————genitórque corusca*
Lucis adhuc hebetem vicina nocte leuabat.
Et nondum excuso rorantem lampada Ponto,) mirificè hęc turbata & implexa, siue interpunctionem, siue sententiam respiciat. Sed ...

Statius

libet instas.

353. *iam nunc promitteris armis)* Vetus quæ recta est lectio, *iam t nc.*

384. *nec vllis vberibus)* magis arridet scripta lectio: *nec a mis v. eribus.*

388. *Sic dabat ille pater, mox ille per auia secum Lustra gradu maiore trahens, visisque decebat Arridere feris),* spurium hoc nemo negabit, nec etiam germanum quod reposui: *visisque docebat.*

Coniectura in Statio. 418. *Quo Magete suagesa)* vetus *Masete.* Præsto legendum Macetæ, id est, Macedones. adi nobilissimi à se & maioribus, Ios. Scaligeri ad Ausonium lectiones lib. 1. cap. 11.

Statius correctus. 420. ——*& flexa Balearicus actor habena Quo suspensa trahens libraret vulnera tractu)* omnino audiendus vetus:

——*& flexa Balearicus actor habena*
Quo suspensa trahens libraret vulnera tractu.

Diuinatio in Statio. 625. *scandentem pondere montis)* manuscript.: *prætendere montis.* lego: *prendere.*

IOH. BERNARTII.

AD P. STATII PAPINII

Tentiarũ ab hoc instituto manuscripti mei, qui hos libellos nulli habebãt. Spisso & vix in Europa inueniri inter eruditos cõstat. amicus quidã doctus, &, quod rarũ hodie, syncerus, litteris nuper spẽ fecit me habiturum. nec fallet scio, nisi fallant ij qui promisere. sustinebo me itaq. in illud tẽpus, & diuinatiões pauculas quę gustũ quẽdã cęterorũ exhibeant, sub finẽ hic adtexam. idque cũ venia. neque enim (vt cum Lucretio dicam) tam certæ vt illæ:

Pythia quas tripode ex Phœbi lauruque profatur. Iudicabunt docti.

EQVO MAX.

vers. 18. *--exhaustis Martem non amplius armis*

Bistonius portat sonipes] quid τὸ *amplius* hic sibi velit, nimis velim scire. ego cẽseã legẽdũ: *nõ amplior.*

39. *---secta prætendit, colla Medusa.*

Ceu stimulis accendat equum] interpunge:

--secta prætendit colla Medusa,

43. *Et quis se totis Temesa dedit hausta metallis.*

It tergo demissa chlamys] leuicula interpunctione illustro obscurum locum. *hausta metallis*

53.-- *vacua pro cespite terra*

Ænea captiui crinem tegit vngula Rheni) magis ad meum gustum: *terit vngula.*

55 *Et pauet aspiciens Ledæus ab æde propinqua*

Cyllarus hic domini nunquam mutabit habenas

Perpetuis frenis, atque vni seruiet astro) libri omnes quos vidi: *mutauit habenas*, quod audacter mutaui. Sensus. Equũ hunc maximum vni Domitiano ser- [illegible] Cyllarus, qui Castori &

passim Poetæ: ego solum Valerium Flaccũ aduocabo, qui lib. 1. introducit Iouem loquentem:

Dixit, & ingenti flammantem nubila sulco
Direxit per inane facem, qua puppe propinqua
In liquidum discessit iter fatisque petiuit
Tyndareos, placida, & medijs in frontibus hæsit
Protinus amborum, lumenque innoxia fudit
Purpureum, miseris olim implorabile nautis.

62. *genus durasset Atlantis.)* Fortè: *duras et Atlantis.*

83. --- *quod si te nostra tulissent*
Sæcula, tentasses me non audente profundos
Ire lacus. sed Roma tuas tenuisset habenas.) Verba Curtij sunt è lacu suo emergẽtis, qui vt sese timoris arguat, haud decorũ, rectè itaque Lipsius noster, in tantum laudandus, in Elect. lib. 11. cap. xiv. quantũ se vera virtus, & solida eruditio extendũt, legit: *me non gaudente.* Sẽsus Si tu Domitiane vixisses meo æuo, primus fuisses qui patriæ caritate succensus, dedisses te in hiatum, me quidem nõ gaudente cui gloria ea prærepta.

102. *Apellea cuperent te scribere cera)* locus rectè habet & vt τὸ *cera* cõuincit, largiter errat vir doctus, qui supposuit *pellea*, & ad Lysippum refert; is enim ære finxit aut marmore.

103 *Optassetque nouo similem te ponere templo*
Atticus Elæi senior Iouis.) Quis hic senior Atticus Elæi Iouis? nõ sana ea verba, & omnino, vt viri docti iam monuere, rescribendum: *Atticus Elæi sector Iouis* allusum ad ebur quod politur, fingitúrque

Verſ. 11. *Ipſa manu nuptam genitrix Æneia ducit)* ſententiam inſiſtens malim *ducis*. Pronubam fuiſſe Venerem vult.

27. *ceſſent mendaces obliqui carminis aſtus)* fortè legendum: *obliqui criminis aſtus.*

70. *Precibúſque virum concede moveri)* melius (nam ad Stellam refertur) *viri concede moveri.*

89. *Vidi & Abydeni iuuenis certantia remis-*
Brachia, laudauique manus & ſæpe natanti . Præluſi) nō malè feceris ſi reſcribas: *natanti præluxi*. in cæca videlicet & illuni nocte cum ille nataret, ego facem prætuli. quam fabulam tangat notum.

98. ---*armiferos poteras memorare labores*
Claraque facta virum & torrentes ſanguine campos.
Hinc tibi plectra dedit) attentus lector facilè videt legendum:

---*torrentes ſanguine campos,*
Hac tibi plectra dedit.

130. *Huic Hermum fuluoque Tagum decurrere limo.*
Nec ſatis ad cultus. huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iuſſi) implexa ſententia & niſi iudicii fallor, legendum:

Nec ſatis ad cultus, huic Inda monilia Glaucum
Proteaque atque omnem Nereida quærere iuſſi,
Huic Hermum, fuluoque Tagum decurrere limo.

147. *Iam Tybridis arces)* Lectio hæc à politiſſimo

Sydera, quàm signis vittis Aurora mariti)

237. *Hic eques, hic iuuenum questus, stola mixta laborat.* vereor planè mendum hic irrepsisse, & omnino emaculandum: *hic iuuenum cætu stola mixta laborat.* cogitemus tamen.

251. ---*eat Enthea vittis,*

Atque hederis redimita cohors) locum hunc ex Ædilitio edicto pronuntio non sanum integrúmque, & præsto legendum: *eat Enthea vittis.*

269. ---*practuros Latio properate nepotes.*

Qui leges, qui castra legant) Quid hic castra legere? non sincera ea verba, imo nec Latina rescribo: *qui castra regant.*

TIBVRTINVM MANLI.

vers. 3: *Aut potuit (socia commercia) noscere ripa)* sic interpunge.

Aut potuit socia commercia noscere ripa.

21. *Ipse Anien) miranda fides infráque supérque*
Saxeus) hic tumidam rabiem spumosáque ponit
Murmura.) rescribe: *Ipse Anien (miranda fides!) infraque superque Saxeus.*

24. *Littus vtrumque domi, nec te mitissimus amnis*
Diuidit, alternas seruant prætoria ripas) subscribo

Cernis? an ad syluas qua respicis aula tacentis.) corruptio litteræ sententiam turbat, quid si emẽdares? *qua respicis aula tacentes.* dicámne de aula inquit, quæ flumen respicit, an de ea quæ quietas syluas.

6. *Altósque in gurgite fontes)* purius *aliosque.*

95. *Hac per & Ægeas hyemes Pliadumque niuosum*
Sydus: & Oleniis dignum petiisse sub astris.
Si Malea credenda ratis, Siculosque per astus
Sit via, cur oculis sordet vicina voluptas.) prauè, tu interpunge:

Hac per & Ægeas hyemes Pliadumque niuosum
Sydus & Oleniis dignum petiisse sub astris,
Si Malea credenda ratis Siculosque per astus
Sit via. Cur oculis sordet vicina voluptas?

SOTERIA PRO RVTILIO GALLICO.

verſ.26. *---nec conscia detur*
Pirene, larges potius mihi gurges inhaustus,
Qui rapitur de fonte tuo---) vitium in hoc loco est. puto sublatum iri, si emacules:

---larges potus mihi gurges inhaustus, id est, sufficit mihi gurges potus de tuo fonte.

46. *dignarique manus humilis & verba precantum)* malim: *manus humiles.*

60. *---heu tanti pridem securus alumni*
Progressúsq. moras) non fugit corruptio loci etiam oscitantem lectorẽ: ad quid enim refertur *progressúsque moras*? aut quid significant hæc verba? emendo:

tum hic perperam τὸ *retingo*, nec scio quid voce ea faciam. arbitror scribendũ: *ferrúmque recinges*, id est, deponere ferrum, & baltheum discingere.

92. --- *cum tanti lectus rectoris, habenas Gallica fortuna non admirante subisti*) nugax oratio. quid enim *lectus rectoris*? tu corrige, *lectu Rectoris*. id est, lectione. legatum Cæsaris fuisse vult, & circumscribit eum ab electione, quia legati Cæsaris dilecti, ἀπὸ κλήρου τινὸς. vt ait Dio, non sorte, vti procósules, in prouincias mittebantur. dixi alibi.

98. *Si qua salutifero gemini Chironis in antro Herba tholo quocumque tibi Troiana recondit Pergama*) assentior Lipsio, & lego:

--- *gemini Chironis in antro.*

Herba, & tholus quodcumque.

112. ------ *citius non arte refectus Telephus Aemonia*) scire te scio fabulam tangi qua *Telephus Achillis* hasta, *a qua* vulnus acceperat, sanatus fingitur, quo magis *placebit*, spero, *coniectura* nostra, --- *citius non are refectus*

--- *Telephus Aemonio.*

BALNEVM ETRVSCI.

vers. 4. *Tuque inimica feræ volucer Tegeæ sonore*) An

buli & suauis olentia gratia apud Deum deputabatur.

KAL. DECEMBRES SATVRNALES.

vers.8. *Lati Casaris, ebriamque partem*) mendosè nemo abnuet, allucinor an scribendum: *ebriamque pacem*, id est, luxu diffluentem: Sententiam eam esse mihi certum est.

17. *molles caioli laguncùlique*) doctissimus Turnebus acutè legit, *molles caioli lucunculique*. Lucunculus siquidē edulij, vel panificij potius sciti genus, quod *lucunculum* diminutionis forma vocatur. Afranius:

Pictori cur non, cur non scriblitario,
Vt mittat fratris filio lucunculos. absque diminutione *lucuns*, Varro:

Ac nulla ambrosia ac nectar, non allia sarda
Ranis, pemma, lucuns, cibus qui purissimus multo est.

Idem: *Vinum, pemma, lucuns nihil adiuuat ista ministrat.*

55 *hos inter fremitus, nouosque luxus*) respicit Munera à Domitiano edita, is enim teste Suetonio: *Venationes gladiatoresque & noctibus ad lychnuchos dedit: nec virorum modò pugnas, sed feminarum.* hinc noster Lipsius, *nouosque lusus.* vulgata retineri posset, si referas ad conuiuia, quæ mirificè extollit hoc eodem loco.

61. *hic audax subit ordo Pumilonum*) lege: *hic.*

Vix tenui similis comes) interpungo, *haurire parantem*.

64. *atque ipsa reuocabit ad oscula poste*) lectionem hanc Politiano debemus, cùm antea legeretur ineptè: *atque ipsos reuocabat ad oscula postes*, sed nec Angeli medicina plenè hunc ægrum restituit sanitati. iuuabo in parte & rescribam:

atque ipsa reuocabit ad oscula poste?

72. *verna catasta*) & hoc à Politiano est. vulg. *turba catasta*.

Martialis:

Sed quos arcana seruant tabulata catastæ.

Tibullus.

Nota loquor, regnum ipse tenet, quem sæpe coëgit

Barbara gypsatos ferre catasta pedes.

rectè *gypsatos* quia seruorum pedes creta signabantur, si priuati hominis esset, heri sigillo, si publici, Reipublicæ. Xenophon περὶ προσόδων. ἀποδιδόναι δὲ σῶμα τῷ δημοσίῳ σημάντρῳ, καὶ προσκείσθαι ζημίας τῷ τε πωλοῦντι καὶ τῷ ἐξάγοντι πῶς αὐτοὺς ταῦτα κλέψειν.

87. —— *natos genuisse necesse est.*

At legisse iuuat) Locus rectissimè habet, & valde miror, quid caussæ sit, quòd vir celebris perferat legendũ, *Hac legisse iuuat*. Galba in probissima illa oratione ad Pisonẽ apud Tac. hist. 1. *Nã generari & na-*

EPICEDION PILETI VRSI.

vers. 8. ——quoniam rerum omnia caca
Sic miscet fortuna manu, nec pectora mouit) Sententiæ reddita lux si scribas, litterula murata: *pectora nouit*. Mens. fortunam in ima summis miscere, nec animum cuiusque in miscendo respicere.

11. ——*cui maior stemmate iuncta*
Libertas ex mente fuit) nunquid sincerius, *iusta libertas?*

97. *meritusque, dolorem*] lego: *meritusque dolorem.*

IOH. BERNARTII AD P. STATII PAPINII SYLVARVM LIB. III. NOTÆ.

HERCVLES SVRRENTINVS.

vers. 64. *Sufficerent notas Sirenum nomine rupes.*
Facundique larem Polli non hospes habebam
assiduè) illustro distinctione:
Sufficerent notas Sirenum nomine rupes,
Facundique larem Polli non hospes habebam.
Assiduè.

140. —*iam fortibus ardens*
Fumat arena sacris) malim *fortibus*

161 *tantum non dedignatur honorem*). Politianus eximiè: *non degenerauit.*

181. ——*statuetur terminus æui*
Dum me flam[illegible]

leuicula distinctione sanari potest: *eathenas.*

LACHRI. HETRVS.

vers. 32 *---aeternásque vltro sacrabimus umbris Inferias Hetrusce senis*) ita Politianus. nec dubito quin rectè, anteà putidè legebatur, *sacrauimus vmbras.*

89. *quicquid ab auriferis eiectat Iberia fossis*) attentum Lectorem non fallat vitium. neque enim aurum eiicitur, sed labore eruitur: inducor vt rescribam, *electat Iberia fossis.* ab *elicit.*

150. *Cùm tua non humiles dedit indulgentia mores*) lego, *cui tua.*

197. *tu custos dominusque Laris?*] lege *Laris,*

COM. BAR.

vers. 39. *Aspexi tenuíque oculos*] interrogandi nota expulsa, totam sententiam turbat, restitue: *Aspexi?*

EPVL. DOMIT.

vers. 12 *Immortale merum steriles transmisimus annos.*) sententia flagitat: *Immortale merum: steriles transmisimus annos.*

AD CLAVD. VXOR.

vers. 26 *fixisti, tua frena libens docilisque recepi.*) interpunge: *fixisti recepi,*

94. *Quam Romanus honos & grata licentia miscent*) lege: *& Graia licentia.*

159. *Scandes belligeros, obuiosque currus*) placet magni Turnebi diuinatio, *piósque currus*. Domitiano laudē Imperatoriam, pietatis & clementię, vbique Papinius tribuit: quam vtramque vno versiculo cōplexus est.

AD SEP. SEVERVM.

42 *contentus alto lumine purpura*) iuere de lectione huius versus, iam dudum in suffragium, non Pedarij, sed Cōsulares Senatores Lipsius & Turnebus, indicant illi morem & vestitum priscum tangi, & discrimen clauium, quod vtrumque ordinem Senatorium ac Equestrē discreuit, quare rescribendum: *arcto lumine*, persuadent mihi.

AD IVLIVM MENECRATEM OB PROLEM.

16. -- *procul atra recedat*
Inuidia, atque alio liuentia pectora flectat
His fenium) nunquam capies nisi interpungas, *atque al.o liuentia pectora flecta*:

26. *sed iuueni lætam dat virgo parenti*) detraho litterulam & scribo: *se iuueni*.

53. *coluere Terapnæ*) interpunge: *Terapnæ*.

IOH. BERNARTII AD P. STATII PAPINII SYLVARVM LIB. V. NOTÆ.

neuole Lector, quàm elegantissimi libelli, præcipuè ab interpunctis sint adfecti. Hydrã credas, ita vno errore sublato septẽ noui sese offerũt. Ego carptim & quasi aliud agens, medelã nunc adhibeo, faciã cũ cura in Cõmentariis meis: quod meminisse te velim, ne existimes, pro dedolato me vendere, quod nondũ exasciatum est, & adeo limam nõ sensit, vt vix runcinas & scobinas.

165. *Illachrymat signátque fores, & pectore terget Lumina.*) Eho, an pectore quispiã terget. lumina. monstrũ lectionis, & quod spernit ipsa rerũ natura. non dubitarim scribere, *terget limina.* respicit morẽ in suppliciis receptũ, de quo satis dixi ad x. Theb. nunc supernumerarium testem audi Lucan. lib. 2.

Ha lachrymis sparsere deos, ha pectora duro
Adflixere solo, lacerásque in limine sacro
Attonita fudere comas.

190. --- *nunc quod cupis ipse videri,*
De Capitolinis æternum sedibus aurum,
Quo niteant sacri, centeno pondere vultus
Cæsaris, & propriæ signet cultricis amorem.] verba ex testamento Priscillæ sunt, fidei mariti cõmittentis, vt statuam Cæsaris in Capitolio coll[illegible]

251. *Nempe times, ne Cerberios Priscilla tremiscat*
Latratus, tacet ille pijs, ne tardior adsit.
Nauita, proturbétque vadis. vehit ille merentes
Protinus, & manes placidus locat hospita Cymba) vitiosissima distinctio, dēsā sētētię facit noctē. illustro;
Nempe times, nec Cerberios Priscilla tremiscat
Latratus? tacet ille pijs ne tardior adsit
Nauita, proturbétque vadis? vehit ille merentes
Protinus, & manes placidus locat hospita cymba,
255. *Praeterea si quando pio laudata marito*
Vmbra venit, iubet ire faces Proserpina latas.
Egressásque sacris Heroidas antris,
Lumine purpureo tristes aperire tenebras.
Sertaque, & Elysios animæ prosternere flores.) meo animo clarū est Papinium scripsisse, *prasternere flores*. ad morē priscum scilicet. nam veteres quando aliquē eximiè vellent honoratū, spargebāt flores. Tacitus Annal. XIV. *Octauia imagines gestant humeris, spargunt floribus*. Liuius lib. XXXIII. *Omnes tendere ad Imperatorem Romanum, vt ruente turba in vnū, adire, contingere dextram cupientium Coronas lemniscosque iacientium, haud procul periculo fuerit.* Virgilius:
Purpureos spargam flores, animámque nepotis
His saltem cumulum donis. noster Epith. Stellæ:
---nec blandus Amor, nec Gratia cessat
Amplexum niueos optata coniugis artus,

Agmine) plena cera subscribo Lipsio nostro emaculanti spurcissimũ locũ, *trabeaque Remi nec paupere clauo*. Sensus, nõ tu plebeius, imò nec equestris ordinis: is enim ordo tribus notis designatur. *Turmali sanguine*, quia propriè turmæ equitum. *Trabea Remi*, quia ij trabeati exẽplo Regum. *Paupere clauo*, id est, angusto & arcto. qui ordinis equestris.

19. *Mox Tyrios ex more sinus, tunicamque potentem Agnouere humeri*;) intelligi potest, & referri ad dignitatẽ: malim tamẽ ego: *tunicámq. patentẽ*, vt latũ clauum intelligat, qui proprius Senatoribus.

48. *Sic Phryges attoniti, quamquam Nemeaa viderent Arma, Cleonæusque acies impelleret arcus Pugnante Alcide tamẽ & Telamona timebant*:) implexam sententiã, leuicula interpũctione euolu.

Sic Phryges attonit, quanquam Nemeaa viderent Arma, Cleonæusque acies impelleret arcus,

87. ---*animos infanda parantes.*

Excidat illa dies aeuo) interpungo: *parantes*.

97. *Macte animo iuuenis (sic crescunt crimina matris Nec tantùm pietas*,) ineptè. tu me audi interpungentẽ: *Macte animo iuuenis, sic crescunt crimina matris.*

146.---*Castelláque longè Aspicis: ille dedit*,) erige sẽtẽtiam rogandi nota, *castellaque longè Aspicis? ille dedit.*

ÆPICEDION IN PATREM.

41. *Hic ego te (nam Sicanij non mitiùs halat Aura Croci, dites nec sic tibi rara Sabai Cinnama, odoratas, nec Arabs decerpsit aristas*

Inferui cum laude locis & carmine plango
Pierio.

135. *Protinus ad patrij raperis certamina lustri.*
Vix implenda viris,laudum festina:sed ut dux
Ingenij stupuit,primaua ad carmina plebes
Eubœa,& natis te monstrauere parentes) sententia flagitat:*laudem festinus & audax*
Ingenij stupuit primaua ad carmina plebes.
Poëtica haud dubio phrasi.

152. --- *volucrúmque precator*
Obsitus) Guil. Canterus nou.lect. libro II.legit, *Ibicus.*

179. *Sub te Dardanius facis explorator operta,*
Qui diomedai celat penetralia furti,
Creuit,& inde sacrum didicit puer arma probare
Monstratis alis,præsagumque athera certis
Augurijs,cui Chalcidicum fas voluere carmen,
Lanea,cui Phrygij coma flaminis,& tua multum
Verbera succincti formidauere luperci) loco animã agenti aquam iamdudum affudit;me pollicẽ premente,elegantissimus Lipsius, *Creuit & inde sacrũ didicit puer.arma probare Monstrasti Salijs.* Sensus. Tu pontificẽ cui cura Vestalium docuisti suos ritus, tu Salios,tu Quindecimuiros, tu Flamines,tu Lupercos. Quos omnes [illegible] describit. At ego

APPROBATIO.

Ioannis Bernartij Mechliniensis I.V. Licentiati hæc Scholia ad Statij Thebaidos & Achilleidos,& ad Syluarum libros hæ Notæ testantur eius profundam & raram humanioris literaturæ peritiam. In quibus nihil est quod religioni Romanæ officit, verùm plurimas in iis gentili cœno erutas & illustratas reperies sententiarum gẽmas, quæ non parũ honestis moribus conducunt, & iuuẽtutem ad politioris literaturæ penetralia deducunt.